

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovnih dežel.

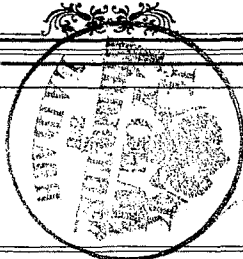
Za slevensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

9-10

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovnih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

IX. zvezek.

NOVOMESTO 1886.

Tiskal in založil J. Krajec.

030015960

Nadaljevanje historije o Strahoborovih otrocih.

Ko je minister Silan to historijo dokončal, rekel mu je cesar Žalomer: „V resnici, ti še znaš žalostno srce razvedriti!“ Minister pa je obljubil, v prihodnji noči povedati še lepšo historijo. Med tem pa je trajalo obleganje Carigrada štiri leta, vojaki so bili že utrujeni od budenja in kopanja in začeli so godrnjati. Minister je rekel cesarju: „Vojaki so začeli godrnjati, oni si želijo domu nazaj.“ Cesar je sklical generale in jih prašal, če bi bili oni pri volji, pustiti obleganje, prej ko so se maščevali za Strahobora in Oroskana? Generali so rekli, da bo trebalo še leta in leta čakati, prej ko se kaj doseže; sicer pa da se podvržejo temu, kar bo minister Silan rekel. Silan je govoril tako: „Tukaj pred mestom ležati, je prazna reč; pojdemo domu, napravimo tam boljše mašine, s katerimi se bo dal zid prebiti in predreti, in s takim orožjem znamo mesto čez nekaj let zopet naskočiti in ga tudi vzeti.“ Ta svet se je potrdil, in tudi cesar Žalomer je privolil, ker tudi on si je že srčno želel, videti svojega sinka Krasnopolka in svojo nečakinjo Veljano.

Med vojaki je bilo veliko veselje, ko je prišlo povelje, da v treh dneh odmarširajo domu. V Bagdadu pa je bilo vse na nogah, ko se je zvedelo, da domači vojaki iz vojske nazaj pridejo. Ljudstvo jim je šlo z godbo naproti. Cesar se je razveselil, ko je prvič zagledal svojega zdaj sedemletnega sina.

Sedem sto in deveta noč.

Ko si je cesar od potovanja odpočil, pustil je svojega dobrotnika, brivca Urnopeta, pred se poklicati. Ko brivec pride, videl je kralja obdanega od vseh velikašev, ministrov in dvornikov. Brivec je bil tolst in debel postal, tako se mu je dobro godilo, vendar nič ni vedel, kaj se je zgodilo z njegovim mladim prijateljom. Tudi zdaj Žalomera ni spoznal, ko je pred njim stal. Cesar pa mu reče: „O kako hitro si na mene pozabil; ali ne veš, kako si mi stregel? ko sem bil bolan, in kako si bil v strahu za mene, ko sem pred šotorom žvižgal!“ Zdaj je brivec Žalomera spoznal, ga objel in rekel: „Kdo pa te je za cesarja naredil?“ Vsi so se smejali in mu rekli: „Le spodobno se obnašaj pred cesarjem, on ti bo vse dovolil, za kar ga boš prosil.“ Cesar reče potem: „Dragi prijatelj, reci, kaj želiš? Ako tirjaš polovico mojega kraljestva, ti ga bom dal.“ Brivec en čas premišljuje in reče: „Brivci v Jeruzalemu so me zmirom zavidali in zaničevali, naredi me za poglavarja vseh brivcev v Jeruzalemu, da bodo zdaj uni meni pokorni.“ Vsi so se začeli krohotati, ko je brivec tako neumno željo povedal. Minister mu reče na uho: „Ali misliš mar še ljudi briti, ko si lahko največi gospod!“ „Kaj pa hočem prositi?“ prša brivec. Minister mu dé: „Prosi, naj te cesar naredi za svojega namestnika v Damasku.“ Brivec se na to oglasi: „Prvo prošnjo potegnem nazaj, ker nočem več ljudi briti, ampak naredi me, o cesar, za svojega namestnika v Damasku!“ — „Tvoja prošnja je uslišana!“ reče cesar, ter pusti precej povelje spisati na cesarske urade v Damasku, naj pri-

čakujejo novega namestnika, ki bo ta in ta. Brivecu je dal cesar drugo imé, češ, da imé „Urnopet“ ni zadosti plemenito in lepo za cesarskega namestnika; imenoval ga je „Blagoznak“, in pod tem imenom je brivec nastopil svojo vlado v Damasku. Cesar mu je naročil, naj pravično vlada, ter mu dal v podporo ministra, ki mu naj pomaga vladati in pravico soditi, in generala, ki bi naj uril in vežbal sirska armado, ki je bila namestniku v Damasku podložna. Za spremstvo mu je cesar dal pet tisoč konjikov. Tako oskrbljen se je brivec poslovil pri cesarju in odrinil v Damask. V Damasku pa so pogolobih in urnih jezdecih že vedeli, da pride „gospod Blagoznak“ za namestnika tje. Ko je tedaj brivec v mesto prišel, našel je vse v cvetlicah in zelenji ter zastavah; vse ljudstvo ga je veselo pozdravljalo.

Med tem časom pa sta cesarski princ Krasnopolk in princezinja Veljana, hči princezinje Radovile in generala Robasa, veselo rasla in se razcvitala. Skupaj sta se učila vseh potrebnih vednostij in ko sta večja postala, sta se učila jezdariti in boriti se ter z lokom streljati. Ko sta bila otroka petnajst let stara, poklical je cesar Žalomer ministra Silana k sebi in ga vprašal: „Moram te vprašati, ali bom prav storil, ako bom vlado prepustil svojemu sinu Krasnopolku?“ Minister reče: „Tega vam ne morem svetovati, prvič, ker je princ še premlad, drugič pa, ker cesar rad kmalo potem umrje, ko je vlado izročil svojemu sinu.“ Cesar je ta svet potrdil in prašal dalje: „Kaj pa, ali to mi svetuješ, da oženim princa z njegovo sestrično, princezino Veljano? Otroka sta ene starosti in skupaj vzrastla, toraj

drug družega vajena?" Minister reče: „Stori po svoji volji.“

Ker je pa cesar Žalomer čutil, da vsaki dan slabejši postaja, poklical je velikaše k sebi in postavil generala Robasa za jeroba svojemu sinu Krasnopolku. Tudi je cesar poklical svojo sestro Radovilo in jo naprosil, naj skrbi za princa Krasnopolka, ko bi on (cesar) umrl. Radovila je obljubila, da bo za princa skrbela, kakor bi bil nje lastni sin. Ker je pa cesar čutil, da se bliža njegova zadnja ura, poklical je princa Krasnopolka in ministra Silana k sebi, in rekel princu: „Moj sin, imej tega ministra kakor za svojega očeta; pa tudi generala Robasa ubogaj, ki smo ga postavili za tvojega jeroba. Jaz se bom kmalo v večnost preselil. Zato te prosim, da namesto mene maščuješ kri tvojega starega očeta Strahobora in tvojega strica Oroskana nad hudobno Srdomoro, armensko kraljico. Pa skrbno se varuj njene zvijače! Vladaj pravično in bodi usmiljen, pa te bo ljudstvo rado imelo.“ Princ in minister sta se jokala pri teh besedah.

Cesarjeva bolezen se je vendar še dve leti vlekla. Med tem časom je vladal general Robas in vse se mu je pokorilo. Krasnopolk in Veljana pa sta jezdarila, se borila in lovila zverino. Vse je hvalilo lepoto in razumnost princezinje, ter radodarnost, plemenitost in pogumnost princa.

Sedem sto in deseta noč.

Otroka sta bila sedemnajst let stara, ko je cesar umrl. General Robas pa, ki je bil princu za jeroba postavljen ter mu je imel vlado prepustiti z njegovim štir in dvajsetim letom, bil je izdajalec.

Komaj je cesar oči zatisnil, pustil se je sam za cesarja oklicati. Minister Silan se je sicer ustavljal in branil pravice princa Krasnopolka, toda Robas je imel vojake na svoji strani in je ministru zažugal, da ga bo dal obesiti, ako še kaj zine o princu Krasnopolku. Silan in nekteri drugi velikaši, ki so skrivaj milovali Krasnopolka in preklinjali verolomnega generala, morali so za čas umolkniti in se sili udati.

Posilni cesar Robas je prejšno cesarico, Žalomerovo ženo in nje sina Krasnopolka jako na trdem imel. Morala sta oba v eni izbi stanovati in dobila sta komaj za vsakdajno potrebo denarja. Prejšna cesarica je šla k sedajni cesarici Radovili, Robasovi ženi, in jej rekla: „O princezinja! kdor je umrl, nima več prijatlov. Poglej, kako tvoj mož z menoj dela, od kar je tvoj brat Žalomer umrl! Ali tvoja vest to pripusti?“ Radovila je rekla: „Na vsem tem sem jaz nedolžna. Tvoj sin Krasnopolk je bil namenjen za cesarja, ne moj mož. Pa sila je dostikrat nad pravico. Kar je v moji moči, hočem za vas storiti.“ Potem je Krasnopolku in njegovi materi odkazala lepo stanovanje v svoji palači, jima dala dosti denarja in žlahtno obleko. Krasnopolk in Veljana sta bila zdaj spet pod eno streho. V svoji lepoti sta bila podobna dvem zvezdam na nebu. Nekega dne se je Veljana ob Tigru sprehajala; bilo je spomladi, in prve rožice so že cvetele. Princ Krasnopolk je hodil za svojo sestrično, pasel svoje oči nad njeno lepoto in govoril te vrstice:

„Da te ljubim, ti je znano,
Da me ljubiš, dobro vem:
Kaj pa da bežiš pred mano?
Kaj umikaš se očem?“

Ko je Veljana, obdana od svojih služabnic, slišala to kitico, naredila je jezno lice in rekla Krasnopolku: „Ali me hočeš s svojimi pesmicami v sramoto spraviti?“ Krasnopolk je šel žalosten domu; Veljana pa je povedala svoji materi Radovili, kako Krasnopolk pesmice na njo dela, da si potem ljudje lahko slabo mislijo.

Radovila reče: „Pusti ga, on je uboga sirota brez očeta, gotovo ni nič slabega s tem mislil. Če to očetu poveš, on ga pusti še umoriti.“ Vender pa Krasnopolk ni nehal, pesmice delati na Veljano. To je zvedel nazadnje tudi cesar Robas. Ves jezen pride k Radovili in jej reče: „Mlade ljudi vkup puščati in drva pa ogenj blizo vkup imeti, je oboje enako nevarno. Krasnopolk ne sme po nobeni ceni več v tvoji hiši ostati.“

Radovila je v tej reči svojemu možu prav dala. Drugi dan je Radovila rekla svojemu nečaku: „Poišči si drugo stanovanje, tukaj ne smeš dalje ostati! Cesar je zvedel o tvojih pesmicah in se boji za dobro ime naše hčere.“ Ves jezen je šel Krasnopolk k svoji materi in jej rekel, kar je od tete zvedel. Mati mu reče: „Čemu pa tudi vse izblebetaš, kar na srcu imaš; ti veš, da je Veljana na glasu zavolj svoje lepote.“ Krasnopolk reče: „Kdo pa sem potem jaz? Ali nisem njen nečak in pravega casarja sin? Kdo je večje časti vreden, ali cesarjev otrok ali generalov otrok?“ Mati pa reče: „Pusti take besede; če te Robas tako govoriti sliši, te bo djal ob glavo. Zdaj ima on moč v rokah.“ Čez en čas reče princ svoji materi: „Pojdiva proč od tod!“ Njegova mati se je jokala in nazadnje privolila. Šla je v cesarsko palačo po svojo mesečno plačo, da bi plačala novo

stanovanje. Med potjo je srečala Radovilo in njeno hčer Veljano, ki ste jo prašali, kaj Krasnopolk dela? Veljana je rekla: „Težko pogrešam Krasnopolka, kajti jaz ga ljubim še bolj, kakor on mene; pa bojim se hudobnih jezikov. Povejte mu, naj potrpi, ker s potrpljenjem se vse premaga.“ Krasnopolkova mati se je zahvalila za te tolažljive besede, in ko je domu prišla in to poročilo prinesla svojemu sinu, bil je tudi on bolj vesel in pogumen.

Dve leti je Krasnopolk tako v samoti in žalosti preživel pri svoji matereri, in zmirom mislil na svojo ljubo Veljano, ne da bi jo mogel le enkrat spet videti. Nazadnje, ko je bil že devetnajst let star, se mu je to vendar že preneumno zdelo, in rekel je sam pri sebi: „Kaj bom tukaj pri materi čepel in svoje solze sušil? Še enega prijatlja nemam, da bi mu svojo žalost potožil. Boljši je, da to deželo zapustim.“ To rekši je zapustil svoje stanovanje, bos, v slabi obleki, staro kapo na glavi in en hleb suhega kruha pod pazduho. Podal se je v puščavo, pa svoji materi nič povedal, kam gre. Ko ga več dni ni bilo nazaj, začela je njegova mati tarnati in jokati ter govoriti: „O moj sin, moj prijatelj, moj princ, ti žlahtna kri cesarja Žalomerja, kam si zginil? Nočem ne jesti, ne piti, ne spati, dokler te ne najdem! Kje si, Žalomerov sin? O Žalomer! Ali ne vidiš, kako so tvojega sina iz domačije pregnali, in ti si bil vendar tako pravičen in dober cesar, si lačne nasitil in žejne napojil in nage oblekel! Tvoj sin pa nima jesti in piti, nima morda potrebne obleke! Pravica, kam si prešla?“ S takim tarnanjem in tožarenjem je prejšna cesarica dosegla, da se je vsem ljudem smilila. Nekteri so šli k cesarju Ro-

basu in mu rekli: „O mogočni vladar, princ Krasnopolk je vender prejšnega cesarja sin; treba bo, da ga poiščemo, ker se je zgubil.“ Cesar pa se je zarežal nad njimi: „Ulovite ga, in razsekajte ga na dvoje, družega ni vreden!“

Na to so poslani ljudje žalostni odšli in rekli med seboj: „Potrpimo, Bog bo že drugače obrnil.“ Pozneje je začela Robasa vender vest peči, ko se je spomnil, kako je cesarju na smrtni postelji obljubil, da bo sina varoval in zanj skrbel. Poslal je toraj viteza Japeljna s sto vitezi, naj bi princa poiskali. Čez deset dni pa je prišel Japelj nazaj in povedal, da ni mogel najti nobenega sledu za Krasnopolkom. Med tem pa se je ta klatil po puščavi, jedel korenice in jagode in spal po noči v jamah ali na košatem drevju, kajti pri tleh je bilo nevarno zavolj kač, risov, tigrov, levov, volkov in druge zverine.

Sedem sto in jednajsta noč.

Enkrat je Krasnopolk prišel po noči v neko dolino blizo precej velike reke. Tam je slišal, kako je neki možki z otožnim glasom pel pesem od svoje ljubice. Princ si misli: „Temu se tako godi, kakor meni, moram ga poklicati, da se kaj pomeniva; saj že dolgo nisem človeka videl! On toraj zauka in zakliče: „Kdo si popotnik? Pridi k meni!“ Osoren glas pa mu odgovori: „Pusti me pri miru, sitna muha! Če si duh, pojdi naprej, če si pa človek, tedaj molči, da ti vratu ne zavijem!“ Princ pa odgovori: „Tudi jaz se vsakega ne bojim. Če si pa tako možki, te bom pa do jutri zjutraj tukaj počakal“. Tujec je potem pel svoje pesmi naprej, princ je pa

tudi včasih vmes zaukal in s tem pokazal, da se unega nič ne boji. Ko se je dan naredil, je princ videl da je tujec „beduinec“ to je arabski ropar. Nosil je sabljo in sulico in polno vrečo živeža in bil je otožen ter žalujoč videti. Krasnopolk je pa roparja pozdravil, ta je pa princa le zaničljivo pogledal, ko je videl, da je še tako mlad in revno oblečen, ter ga prašal: „Kaj se pa ti, poba, todi okrog klatiš? Če se ti slabo godi, pa stopi k meni za hlapca“. Princ pa je rekel s krotkim glasom: „Pusti mojo mladost pri miru in ne ponujaj mi svoje službe, ampak povej mi, kdo si?“

Ropar reče: „Jaz sem Brenčur, eden sirskih beduinov. Imam lepo sestrično, Jelšana po imenu. Po smrti svojega očeta sem bil izrejen v hiši njenega očeta. Ko sem pa dorastel, zapodil me je moj stric, ker sem bil prereven. Vsi moji žlahtniki so šli k stricu in ga prosili, naj mi dá hčer za ženo, pa je rekel: „Če jej prinese tako doto, kakor jaz hočem, potem mu jo dam!“ Ko sem ga pa prašal, koliko dote da hoče, je rekel: „Petdeset konj, petdeset velblodov, deset sužnjev in deset sužinj, petdeset velblodov obloženih s pšenico in petdeset obloženih z ječmenom in petdeset kosov svilnate robe“. Ko sem to tirjatev slišal, sklenil sem podati se na rop in tukaj v puščavi čakati na takega bogatega trgovca, ga oropati in potem izplačati doto za mojo sestrično. To je moja historija; zdaj mi pa še ti povej, kdo si?“ Princ odgovori: „Jaz sem Krasnopolk, sin cesarja Žalomera, in meni se ravno tako godi, kakor tebi; razloček je le ta, da jaz ne morem nikoli toliko vkup spraviti, da bi bilo zadosti za mojo nevesto, kajti ona je visokorodna princezinja“. Ropar

reče na to: „Ti si pa bolj beraču, kakor princu podoban“. — „Skoraj imaš prav“, reče princ, pa sreča je opoteča. Po noči sem zbežal v tej obleki iz mesta; vendar pa sem cesarja sin“. Ropar Brenčur reče na to ves vesel: „Če je taka, potem sem pa jaz srečen človek. Zdaj si v moji oblasti in jaz te ne izpustim, dokler mi tvoji ljudje ne naštejejo toliko denarja, kolikor potrebujem, da svojo doto oskrbim. Če si princ, bodo dali za tebe, kolikor zahtevam. Juhej! ta je dobra! Le pojdi lepo mirno z menoj in stopaj pred menoj, da mi ne uideš!“ Krasnopolk reče na to: „O tujec, če si res Arabec, ne smeš tako grdo delati z ljudmi. Ne delaj si praznih sanj zavolj mojega odkupa, kajti moji ljudje ne bodo dali ne krajcarja za mene, saj so še veseli, „če se me iznebijo; moja mati je revna, vsi drugi pa so mi sovražni in mi smrt želijo. Pojdiva rajše skupaj po svetu, da toliko vkup spraviva, kolikor ti za svojo doto potrebuješ“. Prevzetni Brenčur pa mu odgovori: „Gorje tebi! kako da se predrzneš, meni ugovarjati? Precej se obrni in hodi pred menoj; sicer ti pojde slabo!“ Princ pa mu reče: „Kako moreš zahtevati, da bi jaz tebe ubogal, ko vendar tako grdo z menoj delaš? Ali se ne bojiš, da te bodo drugi Arabci za to kaznovali? Kako hočeš, da naj bom tvoj suženj, še prej ko si me spoznal, ali sem korajžen ali bojazljiv, močen ali slaboten?“ Brenčur se je smejal in rekel: „No, kaj pa zahtevaš od mene?“ Princ reče: „Če hočeš, da moram jaz tvoj suženj in hlapec postati, potem moraš prej pokazati, da si bolj močen in bolj korajžen, kakor jaz. Ti imaš orožje, jaz ga pa nimam. Položi orožje na stran in pojdiva se metati; če ti mene vržeš bom jaz tvoj hlapec, če pa jaz tebe

vržem, boš ti moj hlapec“. Brenčur se je tako smejal da je znak padel; potem je vrgel sabljo in sulico, škit in vrečo na stran in šel proti princu, misleč, da ga bo tako lahko na tla položil, kakor otroka ali pa deklico. Toda kmalo je čutil, da je Krasnopolk močnejši, ko on sam. Njegove noge so stale tako trdno, kakor dve gori; Brenčur pa se je že opotekal, in žal mu je bilo, da ni princa precej z mečem umoril. Skočil je tedaj v stran in hotel zagrabiti za meč, pa princ ga je prej vjel, ga tako tresel, da mu je vse kosti prerahljal, potem pa ga nesel tje k reki, da bi ga not vrgel.

Brenčur je začel vpiti: „Kaj delaš z menoj?“ Princ pa reče: „Ta voda teče proti tvojemu domu; zato te bom not vrgel, da boš lahko domu plaval in se tam oženil s svojo Jelšano“. Brenčur pa je rekel: „Lepo te prosim, spusti me!“ Zdaj ga je princ na tla položi. Pa komaj je bil ropar prost, tekkel je že spet po svoje orožje, ter srečno vjel svoj meč. Princ pa je tekkel za njim in ugrabil škit, s katerim se odbijajo samo udarci, škodovati pa se ž njim sovražniku ne more. Princ je rekel zdaj roparju: „Zdaj se ti je volja izpolnila, da si dobil meč v roke, jaz pa nemam družega, ko ta škit. Če me pa še zdaj ne premagaš, potem nemaš nobenega izgovora več“. Brenčur je bil zmage gotov in je skočil v princa, da bi ga posekal; pa princ je s škitom vjel in odbil vsak udarec, tako da mu ropar ni mogel do živega. Ropar je tako dolgo kresal z mečem po škitu, da mu je moči zmanjkalo, da se mu je tamnilo pred očmi in mu je roka umahnila. Ko je princ to zapazil, sunil je Brenčurja tako močno s škitom, da ga je podrl na tla. Potem ga je prijel za pete, ga zasukal

trikrat okoli sebe po zraku in ga vrgel spet tako močno na tla, da je Brenčur meč iz roke spustil. Potem ga je vlekel za pete tje k vodi in ga hotel not vreči. Brenčur je vokal in prosil: „Kaj hočeš z menoj storiti, ti slavni, nepremagljivi vitez?“ Princ reče: „Saj sem rekel, da te bom vrgel v to reko, ker ona teče v tvojo domovino, in tako lahko v svoj kraj priplavaš, kjer bodo tvoji ljudje tako slavnega junaka gotovo s častjo sprejeli!“ Brenčur pa je prosil in jokal: „Ne potopi me, o slavni vitez, rajši hočem priseči, da hočem hoditi s teboj kot tvoj pokorni hlapec“.

Sedem sto in dvanajsta noč.

Princu se je dedec vender smilil, čeravno ni bil dosti usmiljenja vreden. Pustil ga je živeti, pa Brenčur mu je moral zvesto pokorščino obljubiti in priseči. Potem je Brenčur prinesel nekaj kruha iz svoje torbe, da sta ga skupaj povžila. Na to je princ prašal roparja: „Kam pa bi ti zdaj najrajši šel?“ Ropar reče: „Najrajši proti Bagdadu“. Princ reče: „Le pojdi tje, jaz te odvežem od tvoje prisege in pridem kmalo za teboj“. Brenčur je potem odšel. Princ pa si je mislil: „Tako reven ne grem domu. Bog mi pomagaj, da bi mogel z večjo častjo nazaj priti!“ Na to je pokleknil in molil: „O Bog, ki zemljo z dežjem napajaš, ki živiš tice pod nebom in oblačiš rože na polji, daj mi svojo pomoč! Ko je tako s pripognjeno glavo molil, zasliši neko peketanje. Ko se ozré, vidi viteza, ki je na hitrem konju kakor blisk proti njemu dirjal. Vitez je bil ranjen in se je držal konju za vrat, kri pa je tekla iz njegovih ran, kakor iz Studenca. Ko vitez k Krasnopolku pridirja,

bil je že v zadnjih zdihljajih. Ustavil je konja in rekel princu: O lepi Arabec, dvigni me polagoma s konja in daj mi malo vode, prej ko umrjem, ako-
ravno pravijo, da do smrti ranjeni ne smejo piti“. Princu se je vitez smilil, dvignil ga je s konja, mu dal piti in ga prašal čez čas: „Kdo te je tako zdelal?“ Vitez mu odgovori: „Resnica je boljši ko laž. Vedi, da sem bil jaz svoje žive dni konjski tat. Kjer sem za kakega lepega in dobrega konja zvedel, nisem prej miroval in nisem se vstrašil nobene nevarnosti, dokler nisem konja vkradel. Vse verige odklenem in vsako vrv raztrgam. Moje imé je Kradolet in imenujejo me „konjsko zgubo“ in „strah vitezov“. Ta konj, ki sem ga zdaj prijahal, je najboljši konj na celem svetu. Tega je jahal grški cesar Križan, in mu dal imé „blazna smrt“. Ko sem za tega konja zvedel, potoval sem v Carigrad in se tam več dni mudil, da bi konja vkradel. Enkrat sem videl, da je tega konja jahala stara žena, Srdomora po imenu. Samo deset hlapcev je imela pri sebi in bila na potu v Bagdad v nekih dogovorih s cesarjem Robasom. Šel sem za njimi, da bi konja vkradel, pa nisem mogel blizo, ker ti presneti Grki še po noči niso spali. Ko pridemo že blizo Bagdada, prihrumi roparski poglavar Kordeš ter vjame starko Srdomoro in njenih deset hlapcev, in jim vzame vse, tudi tistega konja. Starka je roparje tako dolgo prosila, da so jej pustili živeti in jej vzeli samo blago in živino. Jaz sem bil žalosten in si mislil: „Zdaj bom konja pa še težje dobil, ko ga imajo ti divji roparji v pesti“. Vendar sem šel iz daljave za njimi. Enkrat so vendar konja samega pustili. Jaz hitro pridirjam na drugem konju, se vsedem na „blazno smrt“ in odbežim. Roparji pa

so mi bili za petami. Vendar me na „blaznej smrti“ sedečega nikdar ne bi bili vjeli, ko bi bil jaz odrezal tisto vrv, na katero je bil konj prej k stebru privezan. Tako pa se je ta vrv med tekanjem zapletla med njegove noge, da konj ni mogel hitro teči. Roparji so me obdali od vseh strani in me kresali s sabljami, da imam polno ran po životu. Moj konj se je vojskoval za mene s sprednjimi in zadnjimi nogami; ko sem pa tisto vrv zapazil in odrezal, ucvrla in ulila jo je „blazna smrt“ z menoj na hrbtu tako hitro, kakor če se zvezda utrne ali pa kakor pšica, ki se odstrelji, in noben ropar me ni mogel več dohiteti, ker ga ni konja, ki bi to „blazno smrt“ dotekel.

Zdaj že tri dni okoli jaham, pa kri neprenehoma teče iz mojih ran. Ti si mi veliko dobrega storil, da si mi piti dal. Povej mi, kdo si?“ Princ je potem ranjencu povedal celo svojo historijo. Kradolet mu reče na to: „Ti postaneš gotovo še najslavnejši iz vseh arabskih cesarjev in najhrabrejši vitez svojega časa. Prosim te, vzdigni me spet na konja in vsedi se še ti zadej nanj, da me boš držal, ker sem že silno slab. Tako me spremi v mojo domačijo. Ako pa med potjo umrjem, naj bo konj tvoj“. Krasnopolk reče: „Če bi bilo treba, jaz te še na svojih ramah nesem na tvoj dom, in če bi mogel, dal bi ti polovico svojega življenja, ne da bi za to tirjal konja od tebe; kajti jaz sem takega rodu, da rad dobro storim, ker dobrotljivost v nebesa pomaga“. Ko ga je pa hotel na konja vzdigniti, reče Kradolet: „Počakaj še malo!“ Potem stegne roko in zakliče: „Ni je pomoči, razun pri Bogu! Veliko sem grešil na svetu, veliko konj vkradel, Bog mi grehe

odpusti! Srečno hodi, dragi princ!“ S temi besedami je izdihnil svojo dušo. Krasnopolk pa mu je v pesek jamo izkopal in ga vanjo položil ter s peskom posul. Potem pa je stopil h konju, imenovanemu „blazna smrt“, obrisal pot raz njega, ga poljubil in ga zajezdil.

Princ je bil tega konja silno vesel, ker tacega ni imel niti sam cesar Robas v svojih hlevih. Na tem konju je potoval veselo naprej, kmalo potem je srečal množico trgovcev, ki so mu povedali, da je naredil minister Silan zaroto zoper cesarja Robasa in da je že veliko vojakov priseglo, da nočejo družega cesarja, ko Krasnopolka; minister pa da zdaj vojsko zbira zoper posiljenega cesarja Robasa, ki se je po krivici polastil krone, ktera je bila namenjena Krasnopolku, sinu cesarja Žalomera. „Ta punt“ pravili so trgovci, „dela cesarju veliko skrbi, zato je odprl že državne zakladnice in mnogo denarja razdelil med velikaše. Tudi mu je žal, da je s princem tako grdo delal in si ga želi nazaj, da bi mu svojo hčer za ženo dal in takó potolažil njega in ljudstvo“. Ko je princ to slišal, spodbodel je svojo „blazno smrt“, da ga je nesla kakor blisk proti Bagdadu. Trgovci so kar strmeli, ko so za njim gledali. Ko so princa v Bagdadu zagledali, letelo mu je vse naproti, mnogi so šli tudi k njegovi materi in jej srečo voščili, da se je sin spet našel. Tudi princ se je najprej oglasil pri svoji materi, potem pa je šel k cesarju Robasu, mu poljubil roko in mu podaril svojega konja. Cesar je rekel: „Srečne moje oči, da te spet vidijo!“ V svojem srcu pa je princa sovražil, kakor prej.

Sedem sto in trinajsta noč.

Cesar Robas je potem občudoval „blazno smrt“ n rekel: „Od tega konja sem že veliko slišal, ko smo bili s tvojim očetom v vojski pred Carigradom. Takrat bi bil tvoj oče tisoč drugih konj za tega dal, tako je bil na glas ta konj, ki ga je takrat imel cesar Križan. Obdrži ti konja za sé in bodi vesel, da ga imaš“. Potem je dal princu prinesiti lepo obleko in dosti denarja. S tem se je princu prilizoval, ker ni vedel, kako stoji z vstajo in če je Silan že kaj močno armado proti njemu zbral ali ne. Krasnopolk pa je kmalo pozabil na svojo prejšnjo bedo in šel je k svoji materi ter jo prašal po Veljani. Mati mu reče: „Jaz še mislila nisem na Veljano, odkar si proč šel, kaj mi je ona mar!“ Princ pa materi potoži svojo ljubezen in jo prosi, naj bi šla in pozvedela, kaj da Veljana dela in če še kaj na njega misli“. Mati pa mu reče: „Pusti take misli! To te zna še v smrtno nevarnost spraviti! Jaz ne grem tje“. Krasnopolk je šel žalosten od matere in srečal je neko staro ženo, Marjeto po imenu, ki jo je od mladih nog poznal. Tej je dal nekaj cekinov, jej vse povedal in jo poslal v Grad k Veljani. Žena je bila revna in je rada kaj zaslužila. Kmalo je prišla nazaj in prinesla poročilo: „Veljana te pozdravlja in te bo o polnoči obiskala“. Krasnopolk je bil silno vesel. Ko je pa Veljana o polnoči prišla ogrnjena v črno, dolgo ruto, našla ga je spijočega. Ona ga zbudi in mu reče: „Kako moreš govoriti, da me ljubiš, pa tako trdno spiš!“ Princ plane prestrašen po konci in reče: „Na tebe sem mislil, pa se mi je zadremalo“. Potem sta si drug drugemu pravila, kako je bilo

hudó, ker sta bila toliko časa ločena. Ko se je svit bližal, šla je Veljana domu in je zaupala svojo skrivnost neki služabnici. Ta jo je pa izdala in zatožila pri cesarju Robasu. Ta se je tako razjezil, da je hotel svojo hčer Veljano s sabljo razsekati, pa njena mati Radovila jo je ubranila in rekla svojemu možu: „Kaj toliko sovražiš tega Krasnopolka? Ali mar ni cesarjev sin? On ima več pravice do krone, kakor ti; saj si mojemu bratu, cesarju Žalomeru, obljubil, da boš za princa skrbel, in ko doraste, mu prepusti krono in vlado. Zakaj si fanta oropal in se obnašaš, kakor cesar in gospod, pa nisi nič! Kaj se napihuješ žaba? Še mene je sram, da si princa oropal, in da tako grdo ravnaš ž njim in njegovo materjo, kakor bi bili pritepeni ljudje; pa si se le ti v njihovo gnjezdo vsedel! Pa vedi, da jaz tega ne potrdim, in tudi nočem več s teboj opraviti imeti!“ Robas reče: „Ali je to govorjenje kake žene? Ali ti je tuj otrok ljubši od lastnega?“ Radovila pa reče: „Ta je bosa; če prav Krasnopolku cesarstvo prepustimo, on bo vendar našo Veljano za ženo vzel, in ona bo cesarica takó ali takó, čemu tedaj princa zatirati?“ Robas odvrne: „Dokler inam jaz oblast v rokah, sem jaz cesar!“ Na to mu Radovila odgovori: „Saj morda ne boš dolgo več oblasti imel. Ker že se sliši, da se bliža Silan z močno vojsko zoper tebe.“ Robas pa reče: „Ali misliš, da bom pustil smrkovca tako dolgo živeti, da Silan s svojo armado pride? Pustil ga bom vreči v tako brezno, od koder ga nihče več ne reši!“ Radovila pa reče: „Sram te bodi takih besedij! Ali ne veš več, koliko dobrega ti je njegov oče storil! Vedi, da te jaz ne poznam več za svojega moža!“

Krasnopolk pa je šel drugo jutro k svoji materi in jej rekel: „Ljuba mati, mene ne trpi domá; namenjen sem po svetu; šel bom za roparja in bom velike gospode oropal ter to delal tako dolgo, da bom prav bogat, potem bom prišel domu in snubil svojo sestrično.“ Mati mu je odgovarjala in ga prosila, naj se nikar v tako nevarnost ne podá. Princ pa je ostal pri svojem sklepu. Veljani je dal ta sklep vedeti in jo je prosil, naj ga samo še enkrat obišče. Ona mu je obljubila in prišla zvečer o polnoči. Jokala se je, ko je zvedela, kaj princ namerava. Ko se je dan naredil, poslovil se je princ od svoje matere, se lepo oblekel, si opasal svojo sabljo, vzel sulico in se vsedel na svojega lepega konja. Kar svetel se je, tako je bil lep, ko je jahal pri mestnih vratih ven. Pri vratih ga sreča njegov tovariš Brenčur in mu reče: „Kakor vidim, si ti že bogat postal, jaz sem pa še zmirom tako reven, kakor prej.“ Princ mu reče: „Tudi tebe še sreča ni zapustila; pojdi z menoj, greva skupaj na rop! Kar naropava, si bova razdelila!“ Brenčur reče: „To pa to! ne bom te več zapustil, ne!“ Tekel je potem pred konjem; sablja mu je mahala po eni, torba pa po drugi strani doli. Hodila sta štiri dni po puščavi. Princ je s svojim hitrim konjem vjel in ustrelil toliko srn, da sta imela živeža zadosti. Enkrat sta prišla v lepo dolino, kjer se je paslo vse polno živine; pa tudi odraščениh pastirjev je bilo dosti pri njej. Princ reče Brenčurju: „Dajva te pastirje zapoditi, in potem je vsa živina najina; za to bova dobila lep denar.“ Brenčur pa reče: „Je preveč pastirjev zraven, eni so prav močni; midva bi se podala v preveliko nevarnost in bi nikoli več ne videla najinih ljubic.“

Princ se je smejal nad Brenčurjevo strahopetnostjo, ter se je sam zakadil med pastirje, ter vse skupaj, živino in pastirje gonil pred seboj. Kmalo pa je priletel nad njega nek turški vitez z velikim številom hlapcev, ki so imeli sablje in dolge sulice. Ti so princa zajeli, in turški vitez mu reče: „Gorjé tebi! Ko bi ti vedel, čigava je ta živina, gotovo bi je ne kradel. Vedi, da je to lastnina cirkaških vitezov; teh je petdeset in so tako močni in hrabri, kakor levi, da jih še noben kralj ni premagal. V tem kraji jim je bil ukraden konj in zdaj iščejo konja, njih živina pa se tukaj pase.“

Sedem sto in štirinajsta noč.

Princ reče: „Tukaj je tisti konj, od ktereга govorite. Kako morajo vitezi reči, da je konj njihov, ko so ga vender le ukradli Srdomori, ktero je cesar Križan v Bagdad poslal. Konja pa jim je potem drug tat ukradel in ta ga je meni podaril. Toraj imam jaz konja bolj po pravici, kakor tisti cirkaški vitezi.“ Na to je Krasnopolk svojemu konju v ušesa zavpil, da je konj kar po konci skočil in se med Turke zakadil. Princ pa jih je s sabljo tako mahal, da je vse pobil, le nekteri so mu ubežali. Potem je pastirjem rekel: „Vi bosopetci, zdaj pa le pridno ženite živino z menoj, sicer bom še vam uro navil. Ko je Brenčur to videl, da je Krasnopolk vse tiste Turke premagal, prišel je iz svojega zatišja, kjer je bil skrit, in ves vesel je pomagal čredo naprej goniti. Naenkrat pa se naredi megla na polji in petdeset vitezov je pridirjalo na konjih. Brenčur je spet zbežal na bližnji hribček in upil: „Jaz nisem vitez, mene pustite, jaz sem le burklikež!“ To so

bili namreč tisti petdeseteri cirkaški vitezi, o katerih je prej Turek pravil. Obdali so princa od vseh strani, in njih poglavar Kordež je prašal princa: „Kam ženeš živino!“ Princ reče: „Pusti me, ali pa se zmenoj poskusi!“ Mladi princ je bil pri tem tako lep, da je Kordež mislil, da je njegova ljubica Borina v viteza preoblečena; ker ta je bila zelo junaška in je obljubila, da ne bo nobenega družega vzela, ko tistega, kdor jo bo na borišču premagal. Zato je rekel: „Pozdravljena bodi, Borina! Boriva se lahko drugo pot, zdaj se doli vsedi, da skupaj pokosiva in se kaj pogovoriva!“ Princ pa reče jezno: Kdo je tvoja Borina! Če si vitez, poskusi se z menoj, če ne, pa mi pojdi s poti!“

Ko je Kordež videl, da ima res viteza pred seboj, rekel je svojim ljudem: „Vsi na enkrat ne smemo čez njega pasti, to bi bilo sramotno, ker je on sam, nas pa je toliko. Ampak po samem se poskusimo ž njim.“ Oglasil se je prvi neki vitez na črnem konji z belo liso na čelu; bil je velik in suh. Po dolgem, trdem boji mu je Krasnopolk z enim udarcem preklal čelado in glavo do vratu, da se je zvalil na tla, kakor vol. Potem je pristopil drugi in tretji vitez, pa vse po vrsti jih je princ premagal.

Ko je Kordež spoznal, da ima pravega viteza pred seboj, reče princu: „Slavni junak! pustil ti bom življenje, ker si še mlad, in vzemi si tukaj nekaj od moje živine!“ Princ pa reče: „Pusti take besede; morda si res dobrodušen človek, pa zdaj glej, kako se pred menoj rešiš!“ Kordež zavpije zdaj ves jezen: „Gorjé tebi, ko bi ti vedel, kdo sem jaz, bi vse drugači govoril; le poprašaj po meni, pa boš zvedel, da sem podoben levu, najhujši vseh vi-

tezov, moje ime je Kordež! Pred menoj se kralji tresejo in trgovci v puščavi me prosijo milosti. Druzega si ne želim, ko tistega konja, na katerem ti sediš, in rad bi vedel, kako si ga ti v pest dobil.“ Princ reče: „Neka stara žena je jahala na tem konji k cesarju Robasu. Vi ste jo oropali in jej konja vzeli; pa Kradolet je vam konja vkradel in ga meni izročil. Sicer pa vedi, da sem jaz Krasnopolk, cesarja Žalomera sin.“ Kordež reče: „Tvoj oče je bil dober mož, zato beži pred menoj, da te prezgodnja smrt ne zasači.“ Princ pa mu reče: „Pusti to baharijo in pokaži enkrat, kaj znaš!“ Zdaj sta treščila drug v drugega, kakor dva kozla. Princ se je nekoliko umaknil, potem pa skoči na stran in prebode Kordeža s svojo sulico. Ko so videli, da je njih poglavar mrtev, zbežali so vsi cirkaški vitezi, kar je bilo še živih. Princ pa je zdaj pastirje napel, da so morali vso čredo pred njim v Bagdad gnati.

Brenčur je zdaj tudi prilezel s svojega hriba doli in rekel princu: „Dobro si jih mlatil, ti slavni vitez!“ Potem pa je padel čez mrtvega Kordeža, mu odrezal glavo, jo nataknil na drog in nesel pred seboj v mesto. Vsi prebivalci Bagdada so se veselili, ko so videli princa s tako veliko čredo živine prihajati. Ko so pa Kordežovo glavo zagledali, bili so še bolj veseli, ker ta Kordež je celo mesto v strahu imel s svojimi roparji, in kdor se je le iz mesta ven prikazal, bil je že v nevarnosti, da pade tem Cir-kascem v roke. Ko je Brenčur ljudem povedal, koliko vitezov je prišlo nad princa, in da jih je vse premagal, imeli so Krasnopolka še bolj v časti ke poprej.

Ko je pa cesar Robas zvedel o prihodu princa, sklical je svoje svetovalce in jim tako govoril: „Ve-

dite, da to ni dobro za našo deželo, da je Krasnopolk umoril Kordeža. Kajti Kordež je imel mnogo prijatlov med Turki, Kurdi in drugimi divjimi narodi. Ti se bodo zdaj nad nami maščevali. Tudi je vam znano, da se je minister Silan z enim delom mojih vojakov zoper mene spuntal in da hoče Krasnopolka za cesarja postaviti. Moja poguba je tem bolj gotova, ker ljudstvo bolj s princem drži, kakor z menoj. Le ena pomoč je še, da se rešim iz te nevarnosti.“ Svetovalci mu odgovorijo: „O vladar, mi storimo vse, kar nam ukažeš. Ako rečeš, naj princa umorimo, pa ga bomo.“ Cesar reče: „To bo najbolje, da ga umorite; pa prisezite prej, da ga boste!“ Prisegli so potem, da bodo Krasnopolka umorili in rekli: „Če minister zve, da je princ mrtev, potem je njegov punt zastonj in nepotreben. On bo toraj orožje odložil.“ Cesar se jim je zahvalil in šel domu. Pa tudi dvorniki so šli domu s trdnim sklepom, da hočejo princa umoriti. To je pa Veljana zvedela in je bila silno prestrašena nad to novico. Hitro je poklicala staro Marjeto, jo poslala k princu in mu dala naznaniti, kaka nevarnost mu preti. Krasnopolk jej odgovori: „Zemlja je Božja, on postavlja in odstavlja vladarje kakor svoje namestnike.“ Princ ni šel iz mesta; cesar je pa ravno na to čakal, da bi princ iz mesta šel, da bi ga pustil napasti in pobiti, ker v mestu si tega zavolj ljudstva ni upal, ker bi se znal punt vzdigniti.

Sedem sto in petnajsta noč.

Enkrat je šel princ z Brenčurjem, kateri ga je povsodi spremljal, na lov in je vjel deset srn v mreže. Med temi srnami je bila tudi ena prav lepa

s črnimi očmi, ki se je zmirom na levo in desno nazaj ogledovala. Princu se je smilila in jo je spustil. Brenčur reče: „Zakaj si pa to naredil?“ Princ pa mu odvrne: „Ali nisi videl, kako se je revica po svojih mladičih nazaj ogledovala? Ali se spodobi za možá, tako slabo žival trpinčiti?“ To rekši je izpustil še ostalih devet srn. Brenčur reče na to: „Zdaj pa še mene izpusti, da pojdem na svoj dom!“ Princ se je smijal in je Brenčurja z ročajem svoje sulice tako udaril, da je ta koj na tla padel in se zvijal kakor kača. Naenkrat se vzdigne v daljavi prah; prijahalo je namreč dvajset Perzijancev, ktere je cesar Robas poslal, naj bi princa umorili. Princ sicer ni vedil, kaj hočejo, vendar se je hitro na konja vsedel in jih pričakoval oborožen. Brez besede so padli po princu. Ta pa jih je tako mahal in na svoji „blazni smrti,“ tako švigal med njimi, da njega nobeden ni dosegel, on pa jih je po vrsti presekal in prebodel, zdaj tega, zdaj družega. Kmaló so vsi mrtvi ali ranjeni po tleh ležali, samo kaki trije so mu ušli. Pa še te bi bil princ lahko dotekel in umoril, vendar si je mislil: „Nekaj jih mora živih v mesto priti, da bodo vsaj povedali, kaj so opravili. Cesar Robas se je močno prestrašil, ko so mu ti trije povedali, kaj je princ ž njimi naredil. Ti jezdecí pa so tudi drugod po mestu pravili, kak junak je princ; in ko je Krasnopolk v Bagdad nazaj prišel, ga je ljudstvo s toliko večim veseljem sprejelo in se veselilo ž njim, da je bil rešen iz sramotnega zavratnega napada. Cesar Robas pa se je podal k svoji ženi Radovili, jej pravil, kako so vsi prebivalci v Bagdadu le za princa vneti, in kako se minister Silan z močno vojsko že bliža. Nazadnje je pristavil:

„Mene ne čaka družega, ko smrt in sramota, ako princa ne umorim.“

Radovila pa mu reče: „To si sam sebi nakopal. Naj bi bil mene ubogal, mu cesarstvo prepustil, kakor mu gre, ter mu našo Veljano za ženo dal, pa bil ti in mi vsi časteni svoje žive dni; če bi prav Krasnopolk vladal, on bi vendar nas ubogal in to storil, kar bi mu mi svetovali. Vsa dežela bi tebe častila kot prvega svetovalca cesarjevega, tako te pa preklinja kot izdajalca! Glej, da se s princem sprijazniš, saj on ima dobro srce in rad odpusti. Umoriti ga pa bi bilo najgrše izdajalstvo. Še proti sovražniku je tako orožje ostudno, toliko več proti žlahtniku!“ Tako je govorila princezinja Radovila, ki je imela pošteno srce, kakor njen brat, ranjki cesar Žalomer. Ko je pa hudobni Robas pri svojem vražjem naklepu ostal, povedala je vse svoji hčeri Veljani in jo prosila, naj princa svari, potem pa je zbežala po noči v vojaški tabor ministra Silana, ki je že precejšno vojsko nabral za pravega princa Krasnopolka in zoper laži — cesarja Robasa.

Cesar pa je nagovoril neko hudobno dekle Luceo in jej rekel: „Ali hočeš ti bogata postati in si veliko denarja zaslužiti? Jaz sam ti ga bom izplačal, ako umoriš princa Krasnopolka!“ Ženska reče: „O cesar, nerada to storim, vendar vas moram ubogati. Dajte mi samo ostrupljen nož!“ Ko so jej tak nož prinesli, je šla k princu, ki je že željno pričakoval poročila od svoje Veljane. Ko ženska ustopi in princa pozdravi, delala se je, kakor da je poslana od princezinje Veljane, in rekla: „Dragi princ, dnevi ločitve so šteti, in kmalo boste združeni s svojo nevesto. To vam poroča Veljana,

ktera mi je ukazala, naj en čas pri vas ostanem, pozneje bo pa sama k vam prišla.“ Krasnopolk je bil tega zelo vesel in je Luci obljubil dobro plačilo za to sporočilo. Luca pa je princa nagovorila, da se je k njej vsedel, in ona mu je začela historije praviti. Pri tem je naslonil glavo na blazino in zaspal. Ravno to je babura doseči hotela. Ko je namreč videla, da trdo spi, potegnila je svoj nož iz žepa in že je mislila, princa zabosti v srce, kar stopi v izbo princova mati! Luca je svoj nož hitro skrila in šla cesarici naproti. Ta pa je princa precej zbudila, ker je dobila od Veljane svarilo, da je Krasnopolkovo življenje v nevarnosti. Prosila ga je, naj hitro zbeži, češ, da je cesar Robas že sklenil njegovo smrt.

Krasnopolk z nekterimi svojih prijateljev je zapustil Bagdad in se podal v tabor ministra Silana. Tam je našel tudi že svojo teto Radovilo, ktera je bila svojega moža Robasa zapustila zavoljo njegove krivičnosti proti Krasnopolku. Armada Silanova je bila že močna; da bi pa še bolj gotovo zmagal in lažicesarja Robasa pregnal, je Silan zmirom novih moči zbiral. Zdaj se mu je toliko menj mudilo, ker je imel princa Krasnopolka pri sebi v taboru, se toraj za njegovo življenje ni bilo bati.

Enkrat pa so minister Silan, princ Krasnopolk in princezinja Radovila vzeli kakih sto konjikov seboj in jahali daleč proč od svoje armade, da bi si nekoliko ogledali deželo in pozvedeli, kaj ljudstvo govori, ali je bolj nagnjeno posiljenemu cesarju Robasu ali princu Krasnopolku. Pri tem izletu pa so imeli to nesrečo, da so enkrat zašli čez armensko mejo. Armenski vojaki so jih zajeli, ter vjete peljali pred svojega kralja Vitigoja. Mislili so že, da jih

bo dal kot ogleduhe ob glavo djati. Pa on je princezinjo, princa in ministra povabil k sebi na kosilo, in ko so se najedli in napili, jih je prašal: „Nocoj se mi je nekaj sanjalo, morda mi znate vi te sanje razložiti?“ Minister reče: „Dobro, o kralj, povej, kaj se ti je sanjalo.“ Kralj Vitigoj reče: „Sanjalo se mi je, da sem bil v temni jami; hotel sem vstati in zbežati iz te jame; v tem pa sem videl en zlat pas na tleh. Ko se pripognem in pas poberem, bila sta na enkrat dva pasova; ko se pa ž njima opašem, bil je spet le en sam pas. To se mi je sanjalo.“ Minister reče: „Te sanje pomenijo to: tvoj brat ali eden od tvoje žlahte se bo čez tebe vzdignil in ti hotel kraljestvo vzeti.“

Ko je kralj Vitigoj to razlaganje slišal, dal je vse vjete poglavarje tujih narodov pomoriti, da bi mu kateri iz njih ne stregel po življenji. Tudi princa Krasnopolka je hotel že v smrt obsoditi, ker se mu je nevaren zdel. V tem pa pristopi kraljeva dojka in reče Vitigoju: „O kralj, ali imaš tako neusmiljeno srcé, da boš umoril svojega lastnega bratranca?“ Kralj pa zavpije nad njo: „Ti dojka si že večkrat govorila od nekega bisera in od moje matere in očeta, češ, da je moja mater neki ropar umoril, ko je mene rodila, mojega očeta pa da je umorila moja prababica Srdomora. Zakaj mi teh reči in dogodkov nisi natanko povedala?“ Dojka reče: „Hočem ti vse povedati, kar vem. Jaz sem Marjana, tvoja mati je bila pa Ratibora, armenska princezinja, hči kralja Mirobrana. Tvoja mati je slovela tako zavolj svoje lepote, kakor zavolj svoje hrabrosti. Enkrat pa je prišla v Armenijo arabska vojska, ki jo je vodil tvoj oče, princ Oroslan, sin

cesarja Strahobora. Takrat sta se tvoj oče in tvoja mati spoznala; tvoja mati je šla z očetom v Bagdad. Tam pa je tvoj stari oče Strahobor tvojo mater tako sovražiti začel, da je ona spet domu v Armenijo zbežala, ko je bilo ravno na času, da bi se imel ti roditi. Spremila sva jo samo jaz in ropar Krokar, o katerem nisve tolike hudobije pričakovali in sve ga s tvojo materjo prosili, naj bi naji spremil. Med potjo pa se je Krokar hotel polastiti biserov, ki jih je pri tvoji materi videl, in ker mu jih z lepa ni hotela dati, jo je zaklal z mečem. Že unirajoča je princezinja Ratibora tebe rodila. V tem se je približal tvoj stari oče, kralj Mirobran s svojimi konjiki, te rešil in tebe z menoj zajedno spravil na kraljevi dvor, kjer te je izgojil kot kraljevega princa, ker je od mene zvedel, da si sin princezinje Ratibore in princa Oroskana. Za spomin na svojo mater imaš, o kralj, samo še tisti biser na vratu, ki ga je tvoja mati nosila, jaz pa sem ga potem tebi za vrat obesila.

Sedem sto in šestnajsta noč.

Princezinja Radovila zdaj na glas zavikne in reče: „Potem sem pa jaz teta od kralja Vitigoja, kajti njegov oče Oroskan je bil moj brat! Je že res, kajti Marjano še spoznam, akoravno je že dolgo od tega.“ Kralj Vitigoj je bil tega vesel in ukazal rabeljnu, naj odstopi. Marjano pa je naprosil, naj še enkrat vse pové. Med tem pa je Marjana zagledala biser na vratu princa Krasnopolka in zavpila: „Kaj potrebujemo še več dokazov? Ta biser je najboljši dokaz! To je eden treh biserov, ki jih je princezinja Ratibora imela: enega ima zdaj kralj Vitigoj, enega je dobil Žalomer in ga dal svojemu sinu

Krasnopolku.“ Radovila pa reče: „Tretjega pa sem dobila jaz in ga dala svoji hčeri Veljani. Škoda da je ni tukaj, vsaj bi se videlo, da so vsi trije biseri enaki!“ Marjana reče: „Le pogledjte, kako sta si ta dva bisera enaka.“ Ko je bil na tak način kralj Vitigoj prepričan, da je Krasnopolk njegov bratranec in Radovila njegova teta, bil je silno vesel, kajti razun teh in stare matere Srdomore ni imel nobene žlahte na svetu. Svojim vojakom je dal obilno jesti in piti in jim dovolil razveseljevanje na čast svojim žlahtnikom, ki so ga obiskali.

Minister Silan je potem kralju Vitigoju vse povedal, kako grdo in verolomno je ravnal general Robas, Radovile mož, s svojim nečakom Krasnopolkom, kako je zlorabil izročeno mu oblast in se polastil cesarske krone, do ktere ima le Krasnopolk pravico. Vitigoj je ministru in Krasnopolku v roke segel in jima za trdno obljubil, da hoče pravici pomagati in svojo vojsko združiti z njihovo, da skupno prezenejo lažicesarja Robasa.

Zdaj se je Silan čutil zadosti močnega in napovedal je Robasu očitno vojsko. Velika armada se je valila proti Bagdadu. V sredi je komandiral minister Silan, na levem krilu Krasnopolk, na desnem krilu pa je stal s svojimi Armenci kralj Vitigoj. Pa tudi Robas je zbral vse svoje moči, ker zdaj mu ni družega kazalo, kakor ali zmagati ali pa umreti. Bitka je bila huda. Vender pa je kralj Vitigoj z Armenci odločil zmago za Krasnopolka. Sam Robas je bil ubit, in s tem je bila vojska končana, njegovi pristaši so se razkropili. Krasnopolk, Vitigoj, Silan in Radovila, ktera za svojim hudobnim možem ni skor nič žalovala, jahali so na čelu svojih vojakov

z veliko častjo in slavo v Bagdad. Ljudstvo jih je navdušeno in veselo pozdravljalo, kajti vsi so bili veseli, da je poginil lažicesar Robas, v srcu ga je že prej vsak sovražil, pa njih večina si tega ni upala pokazati. Edini minister Silan je bil tako srčen in zvest cesarski rodovini, da je začel vojsko zbirati zoper Robasa, zato pa je bil tudi zdaj v veliki časti in njegova beseda je toliko veljala, ko cesarjeva.

Princa Krasnopolka so potem slovesno povzdignili na cesarski prestol in ga venčali za cesarja. Kmalo potem je imel svojo poroko z lepo princezino Veljano. Na veselem ženitovanju je bil tudi njegov bratranec, kralj Vitigoj, in vsi velikaši obširne države. Kmalo potem pa se je Vitigoj srčno poslovil in se povrnil v Armenijo, kjer je še dolgo srečno vladal.

Nekaj mesecev po teh dogodkih, ko je Krasnopolk že kot cesar vladal, zgodilo se je to-le:

Enkrat je pripihal neki trgovec k cesarju in mu potožil, da so mu roparji ravnokar pobrali vse blago, samo življenje je rešil in še to težko. Cesar se je nad roparji razljutil, odpravil se je sam za njimi in vzel sto vitezov seboj. Kmalo so jih zajeli v neki dolini, ko so ravno plen med seboj delili. Po kratkem boju so se morali roparji podati, in cesar jih je peljal uklenjene seboj. Ko jih izprašajo, pokazalo se je, da so posebno trije med njimi največ krivi. Cesar jih pokliče te tri zvezane pred sebe in jim ukaže, da naj mu kaj povejo iz svojega življenja. Roparji so mislili, da bodo s tem cesarju ustregli, in da jih bo morda še izpustil. Prvi se toraj oglasi in reče: „Najlepši rop sem enkrat izvršil, ko sem v Jeruzalemu neko mlado deklico seboj zva-

bil in jo potem v Damasku nekemu generalu za sto tisuč cekinov prodal. Tisti denar so mi potem spet drugi roparji ukradli in tako sem moral spet na rop in tatvino.“ Ko princezinja Radovila, ki je bila navzoča, to sliši, zavikne: „Evo ga! to je tisti lopov, ki je mene od brata odpeljal in me potem toliko terpinčil in tepel.“ To rekši izdere Krasnopolku sabljo iz nožnic, leti nad roparja in mu glavo prekolje!

Ko sta una dva roparja to videla, nista hotela nič praviti svojih lumparij, ampak se delala nedolžna. Cesar pa ju pusti tako dolgo tepsti, da sta vse povedala. Pokazalo se je, da je bil eden tisti Krokar, ki je princezinjo Ratiboro umoril; drugi pa tisti voznik, ki je bolnega princa Žalomera vozil in ga z voza doli vrgel, akoravno je denar prejel za to, da ga pelje v bolnišnico v Damask. Pozneje, ko se mu je slabo godilo, pridružil se je roparjem. Cesar Krasnopolk je dal obema glave odsekati.

Po teh dogodkih je cesar Krasnopolk še dolgo let slavno vladal. Zavolj svoje hrabrosti in svoje dobrotljivosti je bil daleč okrog na dobrem glasu. S cesarico Veljano je živel v mirnem in srečnem zakonu. Svojo mater in svojo teto Radovilo je visoko spoštoval ter jima sladil stare dni, kolikor je mogel. Ministra Silana so vsi v visoki časti imeli do njegove smrti. Ko je umrl, pa mu je postavil cesar lep spomenik. Toliko je znano od Strahobora, njegovih otrók in unukov.“

Ko je Lunica to historijo končala, jo je kralj Riar pohvalil in rekel: „V resnici, čudne dogodbe si nam pravila!“ Srebernica pa je rekla: „Ta historija je bila tako dolga, da že skoraj ne vem več,

kako se je začela.“ Lunica pa reče: „Čakaj, jutri bom pa eno bolj kratko začela.“ V prihodnji noči začela je kraljica praviti to-le historijo:

Sedem sto in sedemnajsta noč.

Historija o Svetlinu.

V Kajiri je nekdam živel prav bogat trgovec z imenom Kalan. Njegov sin Svetlin je bil lep, prijazen in dobro izučen mlad mož. Ko je stari Kalan zbolel in čutil, da se mu smrt bliža, poklical je svojega sina Svetlina k sebi in mu tako govoril: „Moj sin, ta svet je minljiv, prihodnje življenje pa bo večno, in noben človek ne uide smrti. Ker se moja zadnja ura bliža, poslušaj me, kar ti povem.“

„Jaz ti zapustim toliko premoženja, da ne moreš nikdar reven postati, in če prav vsak dan pet sto cekinov zapraviš. Bój se Bogá in drži njegove zapovedi. Bodi dober in usmiljen ter izberi si dobre in poštene ljudi za svoje tovarše; ne bodi skop in ne pečaj se s slabmi ljudmi. Bodi prizanesljiv in dober s svojo ženo in družino, ter s svojimi posli. Tvoja žena je iz dobre hiše in je zdaj noseča; lepó jo imej in prosi Bogá, da ti dá dobre otroke. Jaz hočem še na unem svetu za tebe prositi, da te Bog ne bo zapustil.“ Ko je stari Kalan te besede izgovoril, je še enkrat izdihnil in potem umrl. Bog mu daj dobro!

Svetlin je močno žaloval po očetu. Štirideset dni je pustil za njega moliti in sv. maše brati; ostal je vedno domá, le ob nedeljah je šel na grob svojega očeta molit. Čez štirideset dni pa so prišli nje-

govi znanci, sami mladi trgovci, in mu takó govorili: „Kam pa misliš, Svetlin, da takó žaluješ? Ali boš mar z žalovanjem očeta od mrtvih obudil? Ali boš zanemaril svojo kupčijo in vse svoje prijatlje? Saj boš še zbolel, če si boš očetovo smrt toliko k srcu gnal!“ Prigovarjali so mu tako dolgo, da se je dal vragu zapeljati in da je šel ž njimi na sprehod. Peljali so ga na neki vrt, kjer je eden njih veliko gostijo napravil. Cel dan so tam na vrtu jedli, pili, kadili in plesali. Drugi dan je spet drugi trgovec napravil tako gostijo na svojem vrtu, in Svetlina so spet seboj zvalili. Dokler je bil stari Kalan še živ, ni smel Svetlin nikoli vina piti. Ko so tedaj prijatli na vrtu mu začeli vino ponujati, jih je prašal: „Kaka pijača je to? Rekli so mu: „To je tista pijača, ki skrbi prežene in srce razveseli.“

Svetlin se je dal pregovoriti in je dobro pil ž njimi. Ko je zvečer pijan domu prišel in padel po klopi, prašala ga je žena, kaj mu je. Svetlin pa je rekel: „Nič mi ni; s prijatli sem se veselil in se vina napil.“ Žena pa mu reče: „O Svetlin, ali si že pozabil, kako so te svarili tvoj oče, da nikar ne hodi v slabo tovaršijo?“ Svetlin pa je rekel: „To niso slabi ljudje, to so sami mladi trgovci, so zdravi in veseli, hudobni pa niso.“ Svetlinu se je to življenje dopadlo in šel je vsaki dan s temi tovarši po gostilnicah ali pa v njihove hiše, kjer so jedli, pili, plesali in se kratkočasili. Čez en mesec so mu prijatli rekli: „Svetlin, zdaj je vrsta na tebi, da nas ti enkrat pogostiš.“ Svetlin reče: „iz srca rad!“ ter napravi na svojem vrtu velikansko gostijo. En cel mesec jih je na vrtu gostil z najboljšimi jedmi in pijačo, plačal godce, da so godli in veliko število

hlapcev in dekel, da so trgovcem stregli. Trgovci so pripeljali svoje znance seboj ali kogar so koli na ulicah srečali, tako da je vse mrgolelo ljudi po vrtu, ki so vsi jedli in pili in še jed in pijačo domu nosili; plačal je pa vse Svetlin.

Ko je bil mesec pri kraji, zapazil je Svetlin, da je izdal že ves svoj gotovi denar. Pa vrag mu še ni pustil k spoznanju priti, ampak mu je šepetal v uho: „Saj imaš še hiše in grunte in polne shrambe blagá!“ Svetlin je toraj začel prodajati svoje hiše, svoje blago in svoje zemljišča. Kolikor tudi ga je žena svarila, on se je bil že navadil lahkega življenja in se ni brigal ne za kupčijo, ne za ženo, ne za otroka, ampak samo za to, kako bi se s svojimi vinskimi bratci kratkočasil. Še tri leta je živel takó in prodajal kos za kosom od svojega premoženja. Nazadnje, ko je že vse šlo, moral je še tisto hišo prodati, v kateri je stanoval, in najel si je revno stanovanje na nekem dvorišči, kjer je prebival s svojo ženo in svojim sinčkom Jaropolkom. Ko je že vsega zmanjkovalo, rekla mu je žena včasih: „Ali te nisem zmirom svarila in te opominjala na besede tvojega očeta? Ti si zmirom pravil: „To so moji prijatli, to niso hudobni ljudje!“ Zdaj pa vidiš, kako daleč so te spravili. Zdaj te pa nobeden ne bo hotel poznati, ko so ti enkrat vse požrli; le poskusi enkrat in prosí jih za pomoč, bomo videli, kaj bodo rekli!“ Svetlin je res šel k svojim prijatlom in jih prosil pomoči; pa vsi so se izgovarjali, pri nekterih je dobil še surove in sovražne besede za plačilo svojih prejšnjih dobrot. Ves žalosten in prestrašen je prišel Svetlin k svoji ženi nazaj in jej povedal, da ni nikjer nič dobil. Žena je potem šla

k neki sosedovki in jej solznih oči pravila, kako slabo se jej godi in kako je mož celo družino v nesrečo pahnil s svojo lahkomišljenostjo. Sosedovka je bla usmiljena in je Svetlinovi ženi toliko dala, da so imeli spet za en mesec živeti. Svetlin pa je rekel: „Ker smo že tako daleč zabredli, pojdem po svetu sreče iskat, morda se nam vendar spet na boljše obrne.“ Tolažil je svojo ženo, poljubil svojega otroka in šel z doma, ne vedoč, kam bi se obrnil. Šel je po cesti do mesta Bulaka; tam je ravno barka odhajala v Damieto. On je prosil kapitana, da ga je vzel na barko, in takó se je pripeljal v Damieto, to je mesto pri morji, blizo Aleksandrije. Ko stopi iz barke, sreča ga neki stari prijatelj njegovega očeta in ga praša: „kam?“ Svetlin reče: v Bagdad!“ Na to ga je tisti mož povabil k sebi v hišo, ga pogostil in mu dal še nekaj denarja, potem pa ga spravil na neko barko, ki je imela ravno proti Siriji odjadrati.

Ko je Svetlin v Sirijo prišel in spet ni vedel, kam bi se obrnil, srečal je nekega trgovca, kteremu se je smilil. Ta je vzel Svetlina seboj na dom in ga pri sebi imel toliko časa, da se je odpravila prva kompanija trgovcev proti Bagdadu. Tej kompaniji je Svetlina izročil in mu dal toliko denarja, da se je do tje preživil. Ko je bila pa ta trgovska kompanija že blizo Bagdada, napadli so jo roparji in skor vse trgovce pomorili, le nekaj jih je ubežalo, med njimi tudi Svetlin.

Nesrečni Svetlin je bežal proti Bagdadu in je prišel do mesta na večer enkrat, ko so ravno zapirali mestne vrata. Prosil je vratarje, naj ga še not spustijo. To so tudi storili in ga prašali, kdo je in

odkodi pride? On jim reče: „Jaz sem trgovec iz Kajire. Imam mnogo živine in blaga, ki pride vse še za menoj. Jaz sem hitel naprej, da bi si najel stanovanje; v tem so me pa vjeli roparji in mi vzeli konja in denar; samo življenje sem rešil. Da bi le moje blago srečno za menoj prišlo, potem rad pozabim na denar!“

Sedem sto in osemnajsta noč.

Vratarji so Svetlinu rekli: „Ostani pri nas to noč, jutri si boš pa stanovanje najel!“ Svetlin je imel še en cekin od tistega denarja, ki mu ga je trgovec podaril; ta cekin je dal vratarjem in rekel: „Prinesite jedi in pijače, da bomo skupaj večerjali!“ Vratarji so prinesli kruha in vina in so večerjali ž njim; potem so šli spat. Drugo jutro je šel eden vratarjev s Svetlinom v mesto k najboljšemu trgovcu in mu povedal, da je Svetlin imeniten trgovec iz Kajire in da se mu je to in to primerilo, naj mu pomaga do tje, da blago za njim pride. Trgovec reče Svetlinu: „Če pride vaše blago kmalo za vami, potem ni sile, da bi vam ne zaupali za te dni. Jaz imam tri hiše prazne; katero hočete, pa si izberite za stanovanje; in kedar blago pride, smete ga v tej hiši razložiti in spraviti. Kar bo najemščine, boste že potem plačali, ko blago pride. Povem vam pa, da v enej teh mojih hiš hudo straši; v to vam ne svetujem iti, drugi dve ste sicer manjši, pa je vsaj mir.“ Potem je poklical služabnika in mu rekel: „Pojdi s tem gospodom in pokaži mu vse tri hiše; katero si izbere, tam mu boste pa postljali.“

Svetlin je šel s hlapcem, kateri mu je pokazal tri še čisto nove hiše, ki so bile pa vse prazne, ker

je bilo takrat malo ljudstva v Bagdadu. Hlapec je rekel: „Te tri hiše so našega gospoda.“ Potem mu je odprl in pokazal od znotraj prvi dve hiši. Tretje, največe in najlepše hiše mu pa ni hotel odpreti. Svetlin ga praša: „Zakaj pa mi te hiše ne odpreš?“ Hlapec reče: „Gospod, to kar pri mir pustite! Tukaj not tako straši, da je groza; noben človek si ne upa not. Kdor je še v tej hiši spal, vsacega smo našli zjutraj mrtvega!“ Svetlin pa reče: „Jaz se nič ne bojim, le odpri vrata, da si hišo od znotraj pogledam!“ Hlapec je odprl, in ko sta si lepe sobe in dvorane po hiši pogledala, rekel je Svetlin: „Ravno ta hiša se mi najbolj dopade; le povej gospodu, da si bom to najel. Če me pa strahovi umorijo, bom vsaj rešen vseh težav!“ Hlapec je potem Svetlina v tej hiši pustil, on pa je šel h gospodu in mu povedal, da si je Svetlin izbral tisto hišo, kjer tako straši. Trgovec se je ustrašil in je sam šel Svetlina prosit, naj nikar ne spi v tej hiši, ker je bil še vsak nesrečen, kdor je v njej spal. Ko se pa Svetlin ni dal iz hiše spraviti, rekel je hišni gospodar: „Dobro, jaz vas pustim tukaj, pa vi se morate podpisati pred pričami, da ste sami tako hoteli in da sem vas jaz svaril! Če bo kaka nesreča nad vas prišla, da sodnija ne bo mene lovila.“ — „Je že dobro,“ reče Svetlin, „le prinesite papir, pa bom podpisal.“ Prišla je potem priča od sodnije in še več drugih je bilo zraven, ko se je Svetlin podpisal, da on to hišo prostovoljno vzame v najem, akoravno ga je hišni gospodar svaril pred strahovi in mu povedal vse nesreče, ki so se že v hiši zgodile. Potem mu je hišni gospodar prinesel ključe od vseh sob in shramb v hiši in rekel: „Bodite zdaj

vi gospodar te hiše, in če do jutri živi ostanete, hočeva se zanjo zmeniti; dal jo bom prav dober kup; in kedar vaše blago pride, mi boste hišo plačali.“ Svetlin je obljubil, da bo hišo kupil, brž ko denar dobi. Potem je hišnik s hlapcem in drugimi ljudmi odšel, in Svetlin je ostal sam v hiši. Izbral si je najlepšo dvorano in si tje postavil svojo posteljo. Potem si je prižgal luč in začel moliti. Po molitvi je začel neke svete bukve brati. Spat pa vendar ni šel, ker so mu toliko pravili od teh strahov.

O polnoči je neki duh nad stropom zaklical: „Svetlin, Kalanov sin, ali naj doli k tebi pridem?“ Svetlin je rekel: „Kje pa imaš denar?“ Na to se je vsulo kakor toča, in leteli so sami cekini od stropa doli na tla. Cekini so tako dolgo padali, da so pokrili dvorano za en čevelj na debelo. Potem je ta toča nehala, in duh je zaklical: „Svetlin, izpusti me zdaj, da grem domu.“ Svetlin pa mu reče: „Ti duh, stoj, in povej mi, kaj vse to pomeni?“ Duh mu reče: „Ta denar je bil že od nekdanj za tebe namenjen. Nas več duhov pa smo ga stražili in nismo smeli od hiše, dokler nisi ti po denar prišel. Če je tedaj kak človek v hišo prišel in smo ga prašali: „Svetlin, ali naj pridemo doli k tebi, da ti denar prinesemo?“ začel se je vsak bati in na pomoč klicati. Iz tega smo spoznali, da on ni Svetlin. Šli smo doli in mu zlomili vrat. Tako smo naredili vsakemu. Ko si pa ti prišel, in smo te prašali, če naj doli k tebi pridemo, se nisi nič vstrašil, ampak si še prašal: „Kje pa imaš denar?“ Iz tega smo spoznali, da si ti tisti Svetlin, na ktereга čakamo, in vsuli smo ti cekine dol. Vedi pa, da je za tebe pri-

pravljjen še en drug zaklad v srečni Arabiji. Toda zdaj me izпусти, da grem domu!“

Svetlin pa, ki je že zapazil, da ima oblast nad tem duhom, mu je rekel: „Zarotim se, da te ne izpustim prej, dokler mi ne prineseš mojega zaklada iz srečne Arabije!“ Ko je hotel duh po zaklad iti, zakliče Svetlin za njim: „Še nekaj mi moraš storiti! Prinesi mi mojo ženo in mojega otroka simkaj, pa hitro in tako, da jima potovanje ne bo težavno.“ Duh je obljubil, da bo v treh dneh prinesel zaklade in ženo z otroci; potem pa je zginil.

Svetlin je zdaj po hiši okoli gledal, kam bi toliko cekinov skrnil. Prišel je s ključem tudi v klet, in ko se po kleti okrog ozira, zagleda neke skrivne duri. Dolgo je iskal, da je našel pravi ključ do teh vrat. Ko jih pa odpre, pride na obširen prostor, kjer je stalo dvanajst vreč samih cekinov. Na vrečah je bilo zapisano: „To je priskrbel mrtvi Kalan svojemu sinu Svetlinu. Naj bo vsaj zdaj pаметen! Ako še zdaj svojo srečo zavrže, potem mu tudi pobožni oče ne more več pomagati.“ Ko je Svetlin toliko bogastvo videl, in bral, kaj je bilo na vrečah zapisano, zahvalil se je solznih oči najprej Bogu, potem pa tudi svojemu očetu, ki je še po smrti zanj skrbel. Sklenil je za trdno, da bo zdaj pametno ravnal z denarjem in ga nikoli več tako neumno proč metal, kakor prvokrat. Potem je vse cekine iz dvorane znosil v to klet, da je imel vse premoženje skupaj. Sklenil pa je, da hoče hišo precej kupiti od trgovca, da ta ne bi nazadnje zvedel za te zaklade in mu jih še vzel. Čeravno je namreč duh sam povedal, da so bili zakladi zanj pripravljeni, in čeravno je to tudi na vrečah stalo, vendar bi utegnili hu-

dobni ljudje hišnega gospodarja podpihati, da bi se začel pravdati za denar. Svetlin je toraj že komaj čakal tretjega dne, ko je obljubil duh priti z zakladi iz srečne Arabije, ker takrat mu je bilo lahko reči, da je prišlo blago z denarjem iz Kajire.

Ko je Svetlin vse cekine v klet znosil, zaprl jo je, in se vsedel pred hišo na klop. V tem je prišel hlapec hišnega gospodarja, da bi pozvedel, ali je Svetlin še živ ali ne. Ko ga zagleda na klopi sedeti, teče vesel nazaj in pové to gospodu. Gospodar pride ves vesel, objame Svetlina in ga vpraša: „Kako se ti je godilo?“ Svetlin ni hotel od denarja nič povedati, da bi ga hišni gospodar in drugi ljudje ne zavidali. Zato je le rekel: „Ljudje zmirom iz komarja slona naredé. Samo o polnoči je nekaj zapopotalo. Jaz sem celo noč neke svete bukve bral, morda sem strahove tudi s tem pregnal. Meni niso nič žalega storili, in jaz bom drevi spet v tej hiši spal.“ — „No, to me veseli,“ reče hišni gospodar, „vsaj bom našel morda kupca za mojo hišo; sicer bi ga ne bil našel.“ Svetlin reče: „Saj bom jaz hišo kupil; koliko hočete za njo?“ Gospodar reče: „Jaz sem pozidal vanjo tri tisoč cekinov.“ Svetlin reče: „Ne bom krajcarja odtrgal, čeravno v hiši straši. Sežite mi v roko, v treh dneh dobite pa denar! Pa pod tem pogojem, da je vse moje, kar koli je v hiši in pod njo.“ Gospodar reče: „To se tako vé: vse, kar je v hiši in v kleti in pod streho. Nič ne bom proč nesel; in če sem svojo mošnjo z denarjem tam zgubil, ne pojdem je iskat! V treh dneh me plačate, tukaj je moja roka!“ Segla sta si v roke, in oba sta bila vesela: hišni gospodar, da se je te hiše znebil, za katero bi mu noben drugi ne bi bil sto ceki-

nov dal; Svetlin pa je bil vesel, da je imel svoj dom, in v njem skrite svoje zaklade. Rad bi bil hišo precej plačal, pa se je bal zbuditi sum trgovca, kateri bi bil precej vedel, da je v hiši kak denar našel.

Ko je prišel težko pričakovani tretji dan, povabil je Svetlin vse trgovce, naj grejo ž njim pred mesto in jim rekel: „Danes pridejo moji ljudje z mojim blagom; veselite se ta dan z menoj, ako srečno dojdejo!“

Odpravila se je toraj cela truma ljudi, da so šli pred mesto čakati, kdaj pridejo Svetlinovi ljudje z blagom. Na enkrat zagledajo v daljavi neko meglo. Ko ta megla bližej pride, spoznali so iz nje vse polno obloženih velblodov, konj in mul, zraven pa veliko število hlapcev. Svetlin je ves vesel pozdravil svojo ženo in svojega sina, ki sta bila tudi zraven.

Hlapci pa so bili sami duhovi, ki so Svetlinu prinesli njegov zaklad iz srečne Arabije, njegovo ženo z otrokom pa iz Kajire. Trgovci iz Bagdada so občudovali lepo blago, ki so ga velblodi in mezgi nosili; gospó pa, ko so videle krasno obleko Svetlinove žene in njenega sina, rekle so: „Tako lepo še naš kralj ni oblečen.“ Vse blago se je potem odložilo v tisto hišo, ki jo je bil Svetlin namenjen kupiti in se je zanjo že pogodil. Hitro je zdaj Svetlin šel k tistemu trgovcu, mu izplačal tri tisoč cekinov za hišo in rekel: „Zdaj pa že imam denar, tukaj vzemite za hišo, pa dobro srečo, da dobri sosodje ostanemo!“ Trgovec je spravil denar, segla sta si še enkrat v rokó in kupčija je bila sklenjena.

Zvečer je Svetlin prašal svojo ženo, kako se je njej do zdaj godilo in kako je sim v Bagdad prišla? Ona mu odgovori: „Dolgo časa se nama je

z Jaropolkom slabo godilo, veliko pomanjkanja sva terpela. Včeraj zvečer sem se z Jaropolkom ravno spat vlegla; kar naenkrat naji nekaj zgrabi in v zrak vzdigne; potem je naji tisti duh položil v šotore, kakoršne imajo beduini. Potem so naji posadili na mule in nama dali mnogo služabnikov v postrežbo. Prašala sem jih, kdo so in kam me peljejo? in odgovorili so: „Mi smo Svetlinovi služabniki, on nam je ukazal, naj vas peljemo v Bagdad.“ Tudi so nama dali krasno obleko.“ Potem jo je Svetlin vprašal, če je kaj videla, kako blago je v tistih skrinjah, ki so jih duhovi iz srečne Arabije prinesli? Žena je rekla: „Nisem vsega videla, pa kolikor sem videla, bilo je kaj lepó.“ Na to sta se odpravila Svetlin in njegova žena na dvorišče, kjer so stale tiste skrinje, ki so bile iz srečne Arabije prinešene. Našla sta v njih različno dragoceno blago, med drugim tudi toliko biserov, demantov, smaragdov, rubinov, topazov, turkizov in drugih žlahtnih kamnov, da je Svetlin odslej v bogastvu prekosil vsacega kralja. Potem je Svetlin svoji ženi povedal, kako je prišel v to hišo in kako je zvedel za te zaklade. Žena je rekla: „To vse ti je priskrbel tvoj rajni oče, verjemi meni! On še po smrti za tebe skrbi. Zato moraš pa tudi drug človek postati, očeta ubogati in se slabe tovaršije varovati!“

Svetlin je res svojo ženo ubogal in postal bolj pameten človek, ker je bil že izučen, kaj so lažnjivi prijatliji. Ni več zahajal v krčme, ampak ga k večim domá kak glažek za potrebo izpil, pa nikoli čez mero, akoravno je bil tako bogat, da bi bil smel zavolj premoženja vsak dan en sod vina izpiti, pa bi se mu nič ne poznalo. Pečal se je s svojo kupčijo

in delil mnogo miloščine. Prepričal se je, da se človeku miloščina povrne in da zavolj tega ne obuboža, če še toliko med reveže razdeli; da pa človek obuboža, ako denar po nepotrebnem ali iz baharije proč meče. Kakor je prvikrat obubožal, ko je zahajal med zanikerne in lahkomišljene tovarše, tako je narobe zdaj njegovo premoženje zmirom naraščalo, akoravno je silno veliko miloščine razdelil.

Živel je precejšno vrsto let v Bagdadu, spoštovan od celega mesta. Tudi kralj tiste dežele sliši o njem govoriti in ga povabi k sebi na kosilo. Svetlin je šel na kosilo, nesel pa je seboj štiri skledе samih žlatnih kamnov, ktere je kralju v dar poklonil. Kralj je te dragocene bisere pokazal svojim velikašem in jim rekel: „Koliko žlahtnih princov je blo že tukaj, da so snubili mojo hčer; pa kateri iz njih mi je poklonil tako dragoceno darilo? Zato bom princezinjo temu trgovcu za ženo dal. Kaj pravite vi na to?“ Velikaši mu rečejo: „Veličanstvo stori, kakor hoče!“ Kralj je potem bisere še svoji ženi kazat nesel in jej rekel, kaj misli storiti.

Sedem sto in devetnajsta noč.

Kraljica ni imela nič zoper to, da bi se princezinja dala Svetlinu za ženo. Kralj je tedaj dal Svetlina poklicati in mu povedal, kako čast mu hoče skazati. Svetlin pa reče: „Mogočni vladar, to ni mogoče: prvič jaz kot navaden trgovec nisem vreden take časti; drugič sem že oženjen; tretjič pa sem za mlado princezinjo prestar. Ako ste pa, slavni vladar, moji hiši tako čast namenili, potem prosim, da daste princezinjo mojemu sinu Jaropolku, ki je zdaj ravno dvajset let star!“ Kralj je rekel Jaropolka precej po-

klicati. Ko dečko pride, in je kralj videl njegovo lepo postavo in izobraženo obnašanje, bil mu je precej po volji. Tudi princezinji in kraljici, njeni materi, se je Jaropolk tako dopadel, da so kmalo potem naredili poroko. Kralj je imenoval svojega zeta za kraljevega princa, njegovega očeta Svetlina pa je postavil za svojega ministra. Pred svojo smrtjo je kralj sklical velikaše svojega kraljestva in jih prašal: „Koga mislite po moji smrti za kralja izvoliti?“ Rekli so: „Tvojega zeta Jaropolka.“ Kralj reče: „To je tudi moja želja, in da bom mirno umrl, prosim vas, da ga precej zdaj, dokler sem jaz še živ, izvolite za kralja. Saj on je plemenit in moder mož, ob enem pa ima mojo hčer za ženo, tako da bo tudi ona preskrbljena, ako ga postavite za kralja.“ Velikaši in dvorniki so potem sklicali veliki zbor in proglasili Jaropolka za kralja. Stari kralj je potem kmalo umrl, in Jaropolk je nastopil vlado brez vsacega nasprotovanja. Njegov oče Svetlin mu je kot prvi minister z dobrim svetom na strani stal. Jaropolk se je oženil in dobil troje sinov. Vladal je dolgo let prav srečno in slavno. Pa do naših dni je tudi njegov rod izumrl. Na svetu je vse minljivo, samo Bog je večni in nespremenljiv; hvaljeno bodi njegovo ime!“

Ko je Lunica to historijo skončala, začelo se je ravno svitati. Zato je Srebernica rekla: „Ljuba sestra! Prej ko se dan naredi, lahko že spet novo historijo začneš.“ Lunica je potem s privoljenjem kraljevim začela to historijo praviti:

Historija o Grešniku in Lešniku.

„V Aleksandriji sta neki barvar z imenom Grešnik, pa neki brivec z imenom Lešnik blizu skupaj stanovala. Barvar Grešnik je bil lump, kar

ga je blo v koži, tat, goljuf, lažnjivec, lenuh, obrekovalec, sploh bil je namazan z vsemi mazili, samo z nobeno dobro ne. Njegova vest je bila tako kosmata, da se nobenega greha ni ustrašil. Če mu je kdo kako obleko barvat prinesel, rekel je, naj mu nekaj naprej plača, da bo barve kupil. Potem pa je tisti denar zapil, in ko je to pogнал, prodal je še tisto obleko, ki bi jo imel pobarvati, in je tudi to zapil. Če je potem tisti človek čez nekaj časa po obleko prišel, mu je Grešnik rekel: „Pridi jutri, če hočeš, na vse zgodaj, pa boš obleko dobil.“ Če je potem tisti človek drugi dan prišel, rekel mu je Grešnik: „Bil sem včeraj nenadoma v svate povabljen, pa nisem mogel delati. Pa pridi jutri, in vesel boš svoje obleke!“ Ako je potem človek tretji dan prišel, mu je rekel: „Prav žal mi je, pa moja žena je včeraj porodila in nisem mogel od nje.“ Tako se je lagal in obetal dan za dnevom, dokler se ni človek, ki mu je kaj v delo prinesel, naveličal in mu rekel: „Zdaj sem že sit te komedije, dajte mi obleko nazaj, če prav ni pobarvana.“ Potem pa mu je Grešnik odgovoril: „Vedite, prijatelj, nisem vam hotel resnice povedati, pa zdaj jo moram: vrag vzemi vse tatove! ko sem vašo obleko že pobarval in sušil na vrvi, bila mi je ukradena!“ Če je bil ta človek dober, si je mislil: „Bog mi bo drugo obleko dal,“ in pustil barvarja na miru. Ako je bil pa hude krvi in je Grešnika tožil, pa tudi ni nič dobil, ker Grešnik nič ni imel, toraj mu tudi vzeti niso nič mogli. Kmalo je bil Grešnik v Aleksandriji tako na slabem glasu, da se ga je vsak ogibal, in le kak tuji človek ali pa kak kmet, ki ga ni poznal, mu je dal še kaj dela. Grešnik pa je vsacega ogoljufal, je vzel denar naprej, potem mu pa

še obleke ni dal nazaj, tem menj denar. Imel je le malo ali nič dela. Navadno je sedel pri svojem sosedu brivcu Lešniku v brilnici. Če je kdo obleko za po-barvat prinesel, takrat je šel domu, hitro pa se je skrtil, če je kdo prišel po storjeno delo.

Sedem sto in dvajseta noč.

Necega dne, ko je Grešnik zopet v brivnici pri Lešniku sedel, prišli so briči in mu zapečatili barvarijo. Neki mož ga je namreč pri sodniku zatožil, da ga je Grešnik opeharil, in sodnika naprosil, da je dal vse blago v barvariji zapisati. Ker pa ni nič našel, ko par starih vrčov, dal je delavnico zapečatiti. Lešnik reče zdaj Grešniku: „Kako je vender to, da ti vsako reč zgubiš, ki ti jo kdo za barvat prinese? Ali se v tvoji delavnici tatovi shajajo, ali kakšnega vraga imaš not?“ Grešnik pa mu odgovori: „Ljubi sosed, tebi hočem resnico povedati: meni ni bilo še nikoli nič vkradenega, ampak jaz sam vse prodam, kar mi ljudje za barvat prinesejo, ker barvarija tako slabo gre, da samo od nje ne morem živeti.“ Potem je začel še brivec Lešnik tožiti in tarnati nad svojo obrtnijo in rekel je: „Poglej, jaz sem vender najboljši brivec v celem mestu, pa vender ljudje ne pridejo radi k meni, ker sem reven in nemam tako lepe brivnice, kakor drugi; zato mi je pa tudi že moja obrtnija zoperna.“ Grešnik pravi na to: „Brija je dobra in barvarija je dobra, pa tukaj v Aleksandriji nas je od vsake obrtnije preveč. Pojdiva po svetu, povsodi bo boljši kakor tukaj! Ravno se spominjam, kar sem v nekih bukvah bral: „Ako hočeš slaven postati, zapusti svojo domovino. S potovanjem se boš razvedril, boš obogatel in si pridobil omiko in mnogo

skušnje; ne boj se truda, skrbi, ločitve in nevarnosti; blagi človek rajši umrje, kakor bi živel v zaničevanji med zavistjo in hudobnostjo.“

Lešnik se je dal pregovoriti in se je podal z Grešnikom na potovanje po svetu. Vsedla sta se na barko in prišla v neko deželo, ki je njima bila čisto neznana. Med potjo na barki si je brivec precej denarja zaslužil, kajti bilo je na barki sto in dvajset trgovce, pa nobenega brivca. Ker sta se z Grešnikom tako zmenila, delil je Lešnik ves svoj zaslužek ž njim. Barvar pa ni imel drugega opraviti, ko jesti pa spati.

Kapitanu tiste barke se je Lešnik tako prikupil, da ga je enkrat na večerjo povabil. Lešnik je pa še Grešnika seboj vzel. Grešnik si je rezal take kose, kakor bi lomil skale za vodne brambe; požiral je kakor slon, ki je bil že en teden brez jesti; potem je svoje oči zasukal, kakor volk in pihal iz nosnic, kakor bik, ki se je bobove slame preobjedel. Po večerji mu je kapitan še polno skledo jedi poslal, kar je ostalo, ker je videl, kako rad je. Grešnik je tudi to skledo tako lahko izpraznil, kakor bi bil od jutra tešč. Tako je živel dvajset dni, dokler ni prišla barka v neko primorsko mesto. Tam si je Lešnik najel sobo in dal dve postelji not postaviti, za sebe in za Grešnika. Komaj sta v izbo prišla, vlegel se je Grešnik in spal celi dan, dokler ga ni Lešnik k večerji poklical. Drugo jutro je Lešnik vzel škarje in britev in je ljudi po hišah bril ali pa jim lasé strigel. Ko je celi dan delal, nakupil je živeža, da sta z Grešnikom jedla; kar je denarja ostalo od Lešnikovega zaslužka, to sta pa med seboj delila. Čez tri dni je Lešnik prašal svojega tovarša, če ne bo tudi on šel kaj zaslužka iskat? Grešnik pa je

rekel, da je bolan, in je ležal celi dan, samo takrat je vstal, kedar je Lešnik kaj jesti prinesel.

Tako se je dal Grešnik pitati in si streči od Lešnika skoraj tri mesece in ni mislil na to, da bi si sam kaj zaslužil. Čez osemdeset dni pa je brivec zbolel. Grešnik pa je poklical neko žensko in si dal od nje streči, dokler je imel kaj denarja. Med tem pa je brivec vedno huje bolehal in nemilo je ječal na svoji postelji. To se Grešniku ni dopadlo. Vstal je toraj, segel Lešniku v žep, mu vzel ves denar in šel ž njim preč. Ker si je bil Lešnik že precej denarja prihranil in ker je Grešnik sam še nekaj imel od tega, kar je od brivca dobil, bil je še toraj nekaj precej pri denarjih, ko je brivca okradel. Šel je na trg, si kupil lepo obleko in se sprehajal po trgu, kakor kak imeniten gospod.

Ko je ljudi po mestu ogledoval, se mu je čudno zdelo, da so bili vsi ali belo ali pa višnjevo oblečeni; druge barve ni videl na njihovih oblekah. Podal se je toraj k nekemu barvarju, mu pokazal svojo žepno ruto in ga vprašal: „Koliko dam, če mi pobarvate to ruto?“ Barvar reče: „Dva goldinarja.“ Grešnik se začudi in pravi: „Ali ste pri pameti? Ruta ni več ko štir groše vredna, pa bom dal za barvanje dva goldinarja! Pri nas se pobarva takšna ruta za dva groša.“ Barvar pa mu odgovori: „Potem pojdi domu in si jo daj tam pobarvati. Jaz ne barvam boljši kup.“ „Kako jo boste pa pobarvali?“ praša Grešnik dalje. „Čudno vprašanje!“ reče barvar, „vsak barvar naredi belo na višnjevo.“ Grešnik reče: „Jaz pa želim, da mi ruto pobarvaš rudečo.“ „Tega ne znam,“ odvrne barvar. „Tedaj je pa naredi zeleno!“ reče Grešnik. „Tega tudi ne znam,“ odgovori barvar.

„No, pa jo vsaj rumeno pobarvaj ali pa rujavo, če hočeš!“ reče Grešnik. Barvar pa mu pové: „Pri nas je štirideset barvarjev v celem mestu, pa nobeden ne zna drugači pobarvati, kakor višnjevo.“ Na to reče Grešnik: „Jaz sem tudi barvar in znam barvati v vsakovrstnih barvah. Vzemi mene za pomočnika, pa boš kmalo prekosil vse barvarje tega mesta.“ „Mi ne smemo nobenega tujca v delo vzeti,“ odgovori barvar. „Potem bom pa sam svojo barvarijo napravil,“ reče Grešnik. „To ti ne bo obveljalo,“ nadaljuje barvar, „kajti v tem mestu ne sme biti več, ko štirideset barvarjev, in če kateri umrje, prevzame že sin kakega barvarja njegov sedež, družega ne pustijo vmes.“ Ko je Grešnik to zvedel, zapustil je tega barvarja in šel k drugemu, da bi se prepričal, če bo tudi ta tako govoril. Pa povedali so mu vsi enako, da znajo vsi le s plavo barvo barvati, da jih je štirideset, da nobenega tujca ne vzamejo ne za pomočnika, ne za mojstra. Ker Grešnik na tak način nikjer ni dela dobil, podal se je naravnost h kralju tiste dežele in mu takó govoril: „O mogočni kralj, jaz sem tukaj tuj in sem se mislil s svojo obrtnijo, namreč s barvarijo preživeti; pa nobeden tukajšnih mojstrov me noče za pomočnika vzeti, akoravno ne znam samo višnjevo, ampak tudi rudečo, rumeno, zeleno, rujavo, sivo, črno in sploh v vseh barvah pobarvati vsakoršno blago. Tudi pravijo, da ne smem svoje barvarije začeti.“ Kralj mu reče: „Če resnico govoriš, da znaš v vseh barvah barvati, potem ti bom jaz sam barvarijo napravil, ti dal denarja, da si kupiš potrebnega orodja in barve; in če ti bo kateri od tukajšnih mojstrov kaj rekel, dal ga bom pred njegovo barvarijo obesiti.“ Kralj mu je podaril

tisoč cekinov, enega lepega konja, eno lepo obleko, in mu dal dva hlapca v postrežbo. Potem je poklical zidarje in tesarje, ter jim ukazal, napraviti delavnico za barvarijo, kakor jim bo Grešnik naročil delati. Ko je bilo vse pripravljeno, poslal je kralj Grešniku pet sto kosov belega platna, naj ga pobarva v različnih barvah. Grešnik je te kose pobarval v raznih barvah in jih je obesil pred svojo delavnico, da so se sušili. Vse mesto je vkup priletelo, ker še niso videli toliko različnih barv na platnu ali suknu. Vsi so zdaj s svojim platnom ali suknom le h Grešniku leteli in ga dobro plačali, da jim je blago pobarval po njih volji; vsi drugi barvarji v mestu pa so bili zdaj brez dela. Kralj sam, ko je svoje kose tako lepo barvane nazaj dobil, je bil tako vesel, da je Grešniku dal mnogo bogatih daril; njegovo barvarijo pa je imenoval kraljevo barvarijo. Drugi barvarji so zdaj prišli h Grešniku in se ponudili za pomočnika, da bi se naučili v različnih barvah barvati, pa on ni vzel nobenega, ampak si je najel mnogo hlapcev, ktere je izučil, da so mu delali kakor pomočniki, on pa je, kakor kralj med njimi hodil in jim ukazoval. Kmalo je postal eden najimenitnejših in najbogatejših meščanov.

Sedem sto ena in dvajseta noč.

Zdaj pa poglejmo, kako se je med tem časom brivcu Lešniku godilo. Ko ga je Grešnik okradel in zapustil, ležal je tri dni brez jesti in brez vsake postrežbe na svoji postelji. Potem je vendar prišla neka ženska, ki ga je slišala ječati. Prašala ga je, kam je zginil njegov tovariš, da bi mu postregel. Lešnik pa jej pové, da nič ne vé, kam je Grešnik prišel. Potem je žensko prosil, naj mu kaj juhe

prinese, in segel v žep po denar, pa našel je žep čisto prazen. Ves žalosten je spoznal, da ga tovariš ni samo bolnega brez pomoči zapustil, ampak ga po vrhu še okradel. Tista ženska, ki je tudi v tej hiši stanovala, bila je usmiljenega srca in je Lešniku stregla dva mesca, ter mu iz svojega jesti in zdravil kupovala. Ko je Lešnik zopet okreval in šel prvokrat po boleznii v mesto na sprehod, prišel je tudi mimo Grešnikove barvarije in videl tam mnogo ljudi stati, ki so zijala prodajali in gledali kose platna in sukna ter različne obleke, ki jih je Grešnik pobarval in na solncu sušil. Prašal je ljudi, kaj tukaj gledajo? Rekli so mu: „Prišel je neki tuji barvar Grešnik v naše mesto, ki ne barva samo višnjevo, kakor naši barvarji, ampak v vseh barvah: rudeče, rumeno, zeleno, sivo, črno, rujavo, kakoršno kdo zahteva. Zdaj pa ljudje te pobarvane reči gledajo.“ Lešnik si je mislil sam pri sebi: „Hvala Bogu, da se Grešniku tako dobro godi! Gotovo je na mene pozabil, ker ima preveč dela; če se mu pa prikažem, me bode gotovo vesel.“ Stopil je tedaj bližej k hiši, da ga je Grešnik videl, ki je sedel pred hišo na klopi, obdan od mnogih služabnikov, kakor bi bil kralj. Ko pa Grešnik brivca zagleda, bal se je, da ga bo za kaj prosil, zato je zaklical nad njim: „Ti potepuh, kolikokrat sem ti že rekel, da ne smeš tukaj stati! Ali morda misliš spet kaj ukrasti?“ Potem je ukazal svojim hlapcem: „Primate tega potepuha in vrzite ga na tla!“ Potem je vzel palico in začel Lešnika pretepavati, in tudi hlapci so ga morali tepsti. Potem mu je rekel: „Zdaj le pojdi in ne prikaži se mi več pred barvarijo, če ne, te bom sodnji izročil, da te obesijo, ti tat!“ Okolistoječim in hlapcem pa je rekel:

„Ta slepar me je že velikokrat okradel, in jaz sem moral ljudem blago iz svojega povrniti; zdaj mi je pa tega že zadosti.“ Brivec Lešnik pa je šel ves žalosten domu; črna nehvaležnost Grešnikova ga je skoraj še bolj bolela, kakor rane, ki jih je imel na životu od tepenja.

Čez nekaj dni, ko so se mu rane že zacelile, hotel je iti v kako kopelj. Prašal je ljudi, kje je tukaj kakšna kopelj, pa niso vedeli, kaj govori. Lešnik jim reče: „Jaz bi rad v tako hišo šel, kjer se človek po celem životu opere in umije.“ Ljudje mu odgovorijo: „Potem pojdi v reko in se tam skopaj.“ „To ni nič,“ pravi brivec, „jaz nočem, da bi me ljudje videli, ko se kopljem; tudi je v reki voda premrzla, in tam ni nikogar, da bi me po životu pokartačil, našajfal in dobro očedil v gorki vodi, potem pa me z rjuhami osušil. To se pravi kopelj.“ Ljudje pa mu rečejo: „Take kopelji mi ne poznamo. Še kralj nema druge kopelji, kakor v reko lahko gre, če hoče, kakor mi drugi.“ Lešnik se je zelo čudil, ko je to zvedel, da v tem mestu nemajo nobene kopelji. Šel je naravnost h kralju in mu tako govoril: „O mogočni vladar, jaz sem brivec iz daljnih krajev in sem na svoje začudenje zvedel, da tukaj še nemate nobene kopelji. Tako lepo mesto, pa biti brez kopelji, to ne gre vkup. Ako vam je drago, veličanstvo, bom pa jaz eno kopelj napravil.“ „Kakošna pa je taka kopelj?“ praša kralj. Lešnik mu je potem popisal, kakošne kopelji imajo v Kajiri. Kralju je bila ta misel po volji, podaril je Lešniku mnogo denarja in lepo obleko, svojim zidarjem, tesarjem, mizarjem, ključarjem in drugim rokodelcem pa je ukazal, naj postavijo eno hišo za kopanje, kakor jih bo Lešnik

naučil. Ko je bila kopelj gotova, rekel je Lešnik kralju: „Zdaj manjka še blazinastih sedežev in preprog, ki se bodo po tleh pogrnila. Kralj mu je dal precej deset tisoč cekinov, naj si napravi vse, kakor želi. Lešnik je kupil najlepših preprog, blazin, rjuh, obrisalnikov, kartač, mila (žajfe) in druge ropotije. Potem si je najel deset hlapcev in jih naučil, kako morajo vodo v kotlu sègreti, kako morajo ljudi umivati, nažajfati, s kartačo ribati in čediti, ter nazadnje obrisati. Potem je naznanil, da se smejo ljudje skozi tri dni zastonj kopat priti. Ko je videl, da je vse v redu, povabil je kralja, naj se pride kopat. Kralja je Lešnik sam nažajfal in pokartačil, in mu pokazal črno blato od potu, ki ga je od njegovega života doli nadrgnil. Potem ga je z gorko vodo omil, v ktorej je bil rožni cvet razmočen, da je lepo dišala; potem so ga hlapci nesli v dvorano, ki je bila z različnimi dišavami zakajena, in tam so ga z rjuhami in brisalniki dobro obrisali in osušili ter mu pomagali, ko se je spet oblačil. Kralju se je zdelo, kakor bi bil na novo rojen, tako dobro se je počutil po kopelji. Rekel je Lešniku: „Zdaj še le spoznam, da si resnico govoril, in da moje mesto poprej še mesto ni bilo, dokler ni imelo kopelji. Koliko boš pa tirjal za to kopanje?“ Lešnik reče: „Dajte po svoji previdnosti.“ Kralj pravi: „Jaz mislim, tisoč cekinov za tako kopelj ne bo preveč.“ Lešnik reče: „O kralj, če bom jaz zahteval od vsacega tisoč cekinov, potem bom imel malo gostov, ker toliko ne more vsak plačati.“ „Kako ceno boš pa postavil?“ praša kralj. Lešnik odvrne: „Najbolje bo, da vsakemu prepustim na prosto voljo, koliko mi hoče dati; bogati bodo dosti dali, revni pa malo; zato jih pa bo toliko več prišlo.“ Velikaši, ki

so bili tudi s kraljem v kopelji, potrdili so Lešnikove besede, in tudi kralj je rekel, da bo tako najbolje. Pristavil pa je: „Vender se spodobi, da tega moža, ki je tako lepo kopelj napravil v našem mestu, vsi v časti imamo in ga obdarimo. Dajmo mu danes vsak po sto cekinov, enega zamorca in eno zamorko. Drugo pot pa naj plača vsak po svojem premoženji. Ker se je ta dan kopalo štir sto velikašev, grofov in dvornikov, in ker so mu vsak po sto cekinov dali pa po dva sužnja, kakor je kralj nasvetoval, dobil je tedaj Lešnik v enem dnevu štirideset tisoč cekinov in osemsto sužnjev. Po vrhu mu je še kralj dal deset tisoč cekinov. Ko so mu pa pripeljali teh osemsto sužnjev (hlapcev in dekel), segel si je Lešnik v lasé in rekel: „Kam pa mislite, gospodje? Toliko družine zamore le kralj preživeti, meni bodo pa vse pojedli, kakor kobilice!“ Kralj se je smejal in rekel: „Saj imaš prav! Veš kaj, daj te sužnje meni prodati, jaz ti jih plačam po sto cekinov enega.“ Lešnik je ves vesel privolil in dobil za osemsto sužnjev in sužinj spet osemdeset tisoč cekinov od kralja. Lešnik je veselja skakal in rekel: „To je dobro, da sem se teh zamorcev znebil. Osem sto ljudi preživeti, to le Bog zamore. Mar imam namesto njih osemdeset tisoč cekinov v skrinji, ki nič ne jedó in ne pijejo.“

Drugi dan je dal Lešnik po celem mestu razglasiti, da je kopelj vsakemu odprta in da vsak plača, kolikór hoče. V celih tropah so se šli ljudje kopat, vsak je plačal, kolikor je hotel, bogati več, revni menj, in zvečer je imel Lešnik celo skrinjo denarja, kar ga je čez dan dobil. Tako je šlo vsak dan naprej. Čez nekaj dni je tudi kraljica Lešniku sporočiti dala, da se bo kopat prišla. Lešnik je zdaj dan razdelil:

dopoldan so se kopale ženske, popoldne možki. Ženskam so stregle dekletke, ktere je Lešnik izučil.

Kraljica je bla prav zadovoljna s kopeljo in je plačala Lešniku tisoč cekinov. Tudi je kopelj pred drugimi bogatimi gospemi tako pohvalila, da je prišlo zmirom več ljudi. Tudi kraljevi morskí kapitan se je prišel enkrat kopat. Lešnik ga je sprejel z veliko častjo, mu sam postregel pri kopanju, po kopelji pa mu je prinesel kave in smodek, pa ni vzel nobene plače za kopelj. S tem se je kapitanu močno prikupil.

Tudi Grešnik je slišal govoriti o tej novi kopelji, kako je pripravna in po ceni, ker vsak plača, kolikor hoče. Prime ga veselje, da bi se šel spet enkrat kopat. Oblekel se je lepo, kar je mogel, se vvedel na konja in jahal proti kopelji. Osem hlapcev je šlo ob straneh za njim. Ko je v kopelj stopil in poklical gospodarja, se ni malo začudil, ko Lešnika pred seboj zagleda. Pa prav nič ni prišel v zadrego, ampak je hitro zavil besedo in se naredil nedolžnega, ter rekel Lešniku: „To pa res ni lepo, da me ne prideš nikoli nič obiskat v mojo barvarijo. Jaz sem že večkrat poslal svoje hlapce po mestu prašat, če bi kaj o tebi zvedeli, pa niso nič mogli zvedeti.“ Lešnik pa reče: „Saj sem bil pri tebi, pa ti si me dal tepsti, kakor kakega tata.“ „Ni mogoče!“ reče Grešnik in naredi žalosten obraz; „tedaj si bil ti tisti, ktereга sem imel za tatu, ki mi je že večkrat kaj vkradel! Verjemi, da ti je močno podoben. Pa povej mi, zakaj se nisi dal spoznati? zakaj nisi rekel: „jaz sem ta in ta?“ To je grozna zmota!“ Lešnik pa reče: „Koj pustiva to, bilo je že namenjeno tako.“ Na to praša barvar: „Kakó pa, da si prišel do tacega bogastva?“ Lešnik mu je na to vse povedal, kako je šel h kralju

in kako mu je ta dal kopelj zidati. Potem se je Grešnik šol kopat. Po kopelji pu je rekel Lešniku: „Tvoja kopelj je prav lepa, samo ene reči še nemaš.“ „Ktere pa nemam?“ praša Lešnik. Barvar mu reče: „Ti si moraš priskrbeti takšno mazilo, po katerem izpadajo dlake po životu, da postane koža gladka in lepo bela. Jaz ti bom povedal, kako se takšno mazilo naredi.“ Lešnik reče na to: „Ti imaš prav! Saj znam sam narediti tako mazilo, samo mislil nisem na to. Precej danes ga bom naredil. V kopelji mora biti tako mazilo; kajti nekteri držijo veliko na belo in gladko kožo.“

Sedem sto dve in dvajseta noč.

Grešnik se je poslovil od svojega prijatla, jahal v kraljevo palačo in kralju tako govoril: „O kralj, nekaj posebnega ti imam povedati. Nikar ne hodi več v tisto novo kopelj, ker tam je tvoje življenje v nevarnosti. Tisti tujec, kteremu si kopelj zidati dal, je podkupljen, da tebe umori. Grški kralj, ki tebe sovraži, mu je veliko denarja obljubil, ako te v kraj spravi. To sem vse zvedel, ker sem sam delal v grški deželi. Tudi meni so ponudili veliko denarja, ko bi te hotel zastрупiti, pa jaz sem rajši iz dežele pobegnil. Pred svojim odhodom sem še zvedel, da se je ta brivec ponudil, da te hoče zastрупiti. Zato sem se kar ustrašil, ko sem zvedel, da je on tukaj kopelj napravil. Varuj se ga, o kralj! Če še enkrat k njemu v kopelj prideš, ti bo ponudil neko zastрупljeno mazilo in rekel, da po tistem izpadejo dlake po životu; v resnici pa te bo s tistim mazilom v enem hipu zastрупil. On pa bo hitro bežal domu na Grško, da prejme svoje plačilo.“

Ko je kralj to slišal, se je jeze kar tresel. Da bi se prepričal, je li res ali ne, podal se je precej v kopelj. Lešnik je hitro pritekkel in začel kralju sam streči. Ko se je kralj skopal, reče mu brivec: „O kralj, jaz imam tako mazilo, po katerem precej izpadajo vse grde dlake po životu. Ali ga hočemo poskusiti?“ Kralj reče: „Prinesi mi mazilo!“ Kralj je potem mazilo poduhal, in ker je nekoliko čudno dišalo, mislil je že za gotovo, da je sam strup not. Rekel je toraj svojim strežajem, ki jih je nalašč več seboj pripeljal: „Primito tega moža in zvežite ga!“ Strežaji so ubogali, in nihče si ni upal prašati, zakaj je kralj to ukazal? Kralj se je potem oblekel in šel domu. Lešnika pa je vzel zvezanega seboj. Potem je poklical svojega kapitana, mu izročil Lešnika in rekel: „Vzemi veliko vrečo, vtekni tega človeka not in zraven njega nabaši v vrečo dva centa živega apna; potem ga vrži v vodo, da bo ta izdajavec ob enem zgorel in vtonil.“ Kapitan je briveca vzel in ga peljal v svojo hišico, ki je stala ne daleč od kraljeve palače. Bil pa je to ravno tisti kapitan, kteremu je Lešnik enkrat tako dobro postregel v svoji kopelji. Mož se je Lešnika še spominjal in mu rekel: „Spominjam se te še, kako si mi postregel v svoji kopelji. Zato bi tudi jaz rad tebi kaj dobrega storil. Pa povej mi najprej, kaj si vender naredil, da je tako huda sodba čez tebe izrečena?“ Brivec reče: „Bog že ve, da nisem nič tacega naredil.“ — „Že verjamem,“ reče kapitan; „ti si bil bogat in spoštovan, in taki ljudje imajo veliko skrivnih sovražnikov. Eden te je zavidal in te je gotovo pri kralju po krivem zatožil; pa če je Božja volja, te bom jaz rešil. V žakelj bom zavezal k apnu namesto tebe kos lesa. Tebe bom pa

skril tako dolgo, da pojde kaka barka v tvojo deželo, in s tisto se boš odpeljal. Obleci mojo obleko, ki v izbi visi, da te ne bodo spoznali, potem pa, če ti je dolg čas, vzemi mrežo in lovi ribe v reki!“

Kapitan je potem vzel veliko vrečo, jo nabasal z apnom in porinil veliko poleno v apno, položil vrečo v čoln in se je tako peljal po reki proti kraljevi palači. Tam je kralja, ki je ravno pri oknu stal, vprašal, če hoče vrečo v vodo vreči ali ne? Kralj je z roko pomignil, da le!“ Pri tem, ko je z roko mahnil, mu je pa padel čudovit prstan z roke. Ta prstan je imel tako moč, da kdor ga je nosil, je samo z roko namignil ali pa roko stegnil proti komu, in popadali so vsi sovražniki mrtvi na tla. Kralja so se samo zavolj tega prstana vsi ljudje tako bali. Ko je tedaj kralju ta prstan v vodo padel, se je zelo prestrašil, pa si ni upal nikomur nič povedati, ker se je bal, da se bo precej punt vzdignil zoper njega, če bi ljudje zvedeli, da nema več čudovitega prstana.

Med tem pa je Lešnik ribe lovil in to z veliko srečo. Le enekrati je mrežo vrgel in že je imel vjetih vse polno rib. Nesel je ribe kapitanu, kateri jih je bil prav vesel. Brivec pa si je mislil: „Zakaj bi še jaz ne jedel spet enkrat ene ribe?“ ter je vzel eno največjih rib in jo začel parati. Ko jo pa prereže, našel je kraljev čudoviti prstan v njej! Lešnik ni vedel, kako moč ima ta prstan, pa nateknil si gaje na prst. Med tem sta prišla dva mornarja, ki sta bila kapitanu podložna, in sta brivca prašala, kje je gospod kapitan? Lešnik se je ozrl, in ko kapitana nikjer ni videl, rekel je mornarjema: „Ne vem, kam je šel.“ Ob enem je mahnil z roko, in v tem hipu padla sta oba mornarja mrtva na tla. Lešnik se je

silno začudil in prestrašil, ko je to videl, in si ni mogel domisliti, zakaj bi bila vojaka tako nanagloma umrla. Med tem pa je prišel kapitan domu in se čudil, ko mu je Lešnik povedal, kako sta mornarja na enkrat mrtva zgrudila se na tla. Ko je pa zapazil na roki brivčevi čudoviti prstan, začelo se mu je jasni in rekel je Lešniku: „Ne pregani svoje roke, sicer me umoriš, kakor si una dva! Od kodi pa imaš ta prstan? Vzemi ga brž z roke!“ Brivec sname prstan z roke in reče: „Kaj pa imaš s tem prstanom? Jaz sem ga našel v ribi, ki sem jo ravnokar razparal, in si ga nateknil na prst. Kaj je tacega na tem?“ Kapitan pa odgovori: „Vedi, to je kraljev čudoviti prstan. Videl sem sam, kdaj mu je v vodo padel. Sreča je velika, da si ravno tisto ribo vjel, ki ga je požrla. Zdaj pa lahko brez skrbi spet pred kralja stopiš, kajti če z roko mahneš, kedar imaš prstan na njej, pa bo padel kralj mrtev pred tebe.“ Lešnik je bil zelo vesel in je šel naravnost h kralju v palačo. Kralj je sedel ravno med svojimi ministri in dvorniki ter imel ž njimi državni svet. Bil pa je upaden in žalosten zavolj zgubljenega prstana. Brivec se ni nič prej oglasil, ampak šel je kar brez dovoljenja v kraljevo palačo in med velike gospode. Ko ga kralj zagleda, se je vstrašil, češ „ravno pred par urami sem ga dal potopiti in zažgati, zdaj pa je spet tukaj pred menoj!“ Kralj praša Lešnika: „Od kodi pa ti prideš? Ali nisi utonil?“ Lešnik mu odgovori: „Tvoj kapitan se me je usmilil in me rešil, ker je vedel da sem po nedolžnem zatožen in obsojen. Jaz pa sem ribe lovil in sem eno vjel, v kateri sem našel tvoj čudoviti prstan. Tukaj ti ga dam nazaj. Če pa misliš, da sem bil jaz res smrti vreden, povej mi

vsaj, kaj sem naredil, kajti jaz sam tega ne vem.“ Kralj pa je brivca objel in mu rekel: „Bolj poštenega človeka vendar ni na svetu, kakor si ti! Potem ko sem te jaz k smrti obsodil, prineseš mi vendar prstan nazaj, s katerim bi lahko umoril mene in vse moje vojake! Odpusti mi, če sem ti krivico storil!“ Brivec reče: „Če hočeš, da ti odpustim, povej mi vsaj, zakaj si me na smrt obsodil?“ Kralj reče: „Zdaj že spoznam, da si nedolžen. Pa barbar Grešnik mi je pravil, da me hočeš zastrupiti s tistim mazilom, da si podkupljen in plačan od grškega kralja, kjer si domá, in da si obljubil, mene s poti spraviti, ako ti toliko in toliko plačajo.“ Lešnik reče: „To je vse laž. Jaz nisem na Grškem domá in še nikoli nisem bil tam, tedaj tudi takega plačila nisem mogel prejeti.“ Na to je kralju vse povedal, kako grdo je Grešnik ž njim ravnal, kako ga je v tisti krčmi zapustil in okradel, in kako ga je potem pred svojo barvarijo pretepel. Nazadnje je pristavil: „Vedi, o kralj, da me je Grešnik sam naučil in spodbujal, naj ti tako mazilo priporočim, pa vedi tudi, da je mazilo zdravo in neškodljivo, kar ti lahko na lastem telesu pokažem.“ Razgalil je potem svojo roko in se namazal s tistim mazilom v pričo kralja. Potem je še rekel: „Da se prepričaš, o kralj, pokliči tiste ljudi iz krčme, ko sva skupaj stanovala, in potem Grešnikove hlapce, ki so me topli, pa boš zvedel, da sem ti čisto resnico povedal.“ Kralj je na to poslal po tistega gostilničarja in njegove ljudi in tudi po tisto ženo, ki je Lešniku dva mesca stregla, ktera je pa zdaj imela svojo hišo, ker jej je Lešnik toliko denarja dal, kolikor je hotela, iz hvaležnosti za njeno dobroto. Ti so vsi potrdili, kako je prej Lešnik Grešniku stregel

in ga z vsem preskrbel, kako pa je potem Grešnik Lešnika zapustil, ko je zbolel in mu še denar pobral. Potem so prišli Grešnikovi hlapci in potrdili, da so morali Lešnika tepsti na Grešnikovo povelje, da pa nič ne vejo, kaj bi bil Lešnik Grešniku hudega storil,

Kralj je zdaj zvezanega Grešnika vprašal: „Kaj rečeš ti na to?“ Grešnik je nekaj časa molčal, potem pa se je začel izgovarjati in lagati: „Nikoli nisem Lešnika okradel, morda ga je kdo drugi. Tepel sem ga zato, ker sem ga imel za nekega tatu, ki mu je podoben.“ Kralj pogleda Lešnika in ga praša: „Kaj praviš ti na to?“ Lešnik reče: „Noben drugi me ni okradel, ker noben drugi ni prišel k nama v izbo; še le čez tri dni je prišla ta ženska k meni. Tudi je laž, da bi me Grešnik ne bil poznal, ko me je tepel. Saj sva bila v Aleksandriji več let vkup; kako more reči, da me ni poznal? Že na tem se vidi, da laže, ker je pravil, da sem iz Grškega doma, ko vender dobro vé, da sem iz Aleksandrije, kakor on. Saj še po grško govoriti ne znam!“ Ko je Grešnik še nekaj jecljal in se izgovarjal, zavpije kralj nad njim: „Pa mi povej, kje ima Lešnik tisto mazilo, s katerim je mislil mene umoriti? Dal bom vso njegovo kopelj preiskati ter vse njegove mazila na hudodelcih poskusiti. Če je le eno mazilo strupeno, si ti prost; ako pa ni nobenega strupenega, potem si ti smrt zaslužil, ktero si želel svojemu tovaršu!“ Lešnik je bil s tem predlogom zadovoljen. Preiskali so vse njegove shrambe, in poskusili vse njegove mazila na takšnih hudodelcih, ki so bili na smrt obsojeni, pa niti eno mazilo ni bilo strupeno. Na to je kralj obsodil hudobnega Grešnika na smrt, in sicer ravno takó, kakor poprej Lešnika. Z živim apnom skupaj

ga je dal v žakelj zavezati in v globoko morje vreči, da je ob enem utonil in zgorel. Lešniku pa je kralj dal veliko lepih in dragocenih daril, ter ga prašal, če ima še kako željo? Lešnik je rekel: „Domu bi rad šel.“ Na to mu je podaril kralj posebno barko in dosti blaga zraven. Lešnik se je oženil s tisto žensko, ki mu je v gostilnici tako stregla, potem je vzel svoj denar na barko in se odpeljal z ženo v Aleksandrijo. Svojo kopelj pa je prepustil samemu kralju, kateri jo je dal oskrbovati po svojih uradnikih, Lešniku pa je izplačal mnogo tisoč cekinov. Z velikim bogastvom je odjadral Lešnik proti Aleksandriji. Ko je prišel blizu Abukira, videl je na bregu pri morji neko vrečo. Ko jo odpre, najde v njej sožgano in črno truplo svojega tovarša Grešnika, ki ga je bilo morje iz sebe vrglo. Z grozo se Lešnik proč obrne in reče: „Poglej, tako hudoben je bil ta človek, da ga še morje ni moglo v sebi trpeti in ga je na breg vrglo! Bog se usmili njegove duše!“ Potem se je pripeljal s svojo ženo v Aleksandrijo. Njegovi nekdanji tovarši in znanci so se mu čudili in govorili med seboj: „Od kod ima neki Lešnik tako bogastvo?“ Eni so rekli: „Oženil se je bogato“; drugi: „Zaklad je našel“; zopet drugi so spet rekli: „Kdo vé, če je ta denar pošten ali ne?“ Lešnik pa se ni zmenil za take besede in je v miru živel da konca svojih dni. Ko je umrl, dala mu je žena na grobni kamen zapisati: „Bil je pošten in dober človek; zato ga Bog ni zapustil; poklical ga je k sebi v svoje nebeške prostore. Blagor človeku, ki se Boga boji in njegove zapovedi spolnuje!“

Sedem sto tri in dvajseta noč.

Historija o Vestimiru in Blagoroku.

V tej noči je povedala Lunica sledečo historijo:

Za cesarja Solimana, sina cesarja Almelika, živel je neki blagi, pošteni in plemeniti človek z imenom Vestimir, sin Poljšarjev. Dokler je kaj imel, pomagal je vsem ljudem. Nazadnje ga je pa sreča zapustila, tako da je prisiljen bil, pri tistih pomoči iskati, katerim je prej dobrote delil. Pa ti ljudje so se ga kmalo naveličali in se začeli proti njemu mrzlo držati. Ko je Vestimir to zapazil, rekel je svoji ženi: „Moji prijatli so postali mrzli proti meni! zato ne pojdem iz hiše, dokler ne umrjem.“ Zaklenil je res vežne vrata, da ni mogel nihče v hišo; njegova žena pa je hodila le na trg, da je kupila živeža, sicer pa tudi ni šla nikamor. Živela sta od tega, kar je Vestimir še imel; ko je tega zmanjkalo, prodal je Vestimir vso nepotrebno ropotijo. Ko sta pa tudi to zajedla, ni vedel Vestimir, ob čem bo zanaprej živel. To so pa ljudje zvedeli in povedali gospodu Blagoroku, ki je bil takrat cesarski namestnik v Mesopotamiji. To je bil zelo dober človek, in ko je slišal praviti, v kako revščino da je zabredel Vestimir, uzkliknil je ves žalosten: „Ali še tako izvrsten in plemenit človek, kakor je Vestimir, ne najde prijatlov?“ Počakal je potem večera, dal štir sto cekinov v svojo mošnjo, zajahal konja in jezdil do Vestimirove hiše. Hotel je v hišo, pa vrata so bile zaklenjene. Blagorok je trkal tako dolgo, da je Vestimir prišel in odprl. Blagorok mu dá mošnjo in reče: „Pomagaj si s tem, ako moreš!“ Mošnja je bila tako težka, da je Vestimiru iz rok padla; se

vé, štir sto cekinov je nekaj težc. Zagrabil je Blagorokovega konja za uizzo in ga prašal: „Kdo si ti? Jaz hočem to vedeti, da bom poznal svojega dobrotnika.“ Blagorok reče: „Tega ti ne povem, zato sem pa po noči prišel.“ Vestimir pa reče: „Jaz ne vzamem denarja, če mi ne poveš, kdo si.“ Cesarski namestnik je rekel: „Jaz sem tisti mož, ki poštenim ljudem rad pomaga.“ To rekši je konja spodbodel in hitro odjezdil. Vestimir je mošnje pobral, tekel k svoji ženi in jej rekel: „Veseli se, Bog nama je pomagal, če je ta mošnja polna denarjev! Prižgi luč, da pogledamo!“ Žena pa reče: „Saj nemamo nobene luči v hiši!“ Morala sta tedaj do jutra čakati, da sta videla, kaj je v mošnji.

Ko je pa cesarski namestnik Blagorok domu prijezdil, povedali so mu, da je bila njegova žena v skrbeh zavolj njega. Kmalo potem prileti njegova žena v njegovo izbo in reče: „Kam pa jahaš ti po noči in sam? To je gotovo kaka žena ali deklé, katero obiskuješ. Res lepe reči za oženjenega moža!“ „Bog vé“, reče Blagorok, „da nisem bil pri nobeni ženski“. „Pa mi povej, kje si bil,“ rentaći žena dalje. Blagorok pa reče: „Tega ne sme nihče zvedeti. Zato sem pa šel po noči, da bi skrivno ostalo.“ Žena pa ga je trpinčila tako dolgo, dokler jej ni vsega natanko povedal.

Vestimir pa je drugo jutro plačal svoje dolgove, si kupil novo obleko in konja, ter jahal naravnost k cesarju Solimanu, ki se je takrat ravno v Mesopotamiji mudil. Cesar je Vestimira dobro poznal, zato mu je precej dovolil ustop. Ko je Vestimir cesarja pozdravil, praša ga ta: „Zakaj pa me že tako dolgo nisi obiskal?“ Vestimir reče: „Zabredel sem v tako

revčino, da še take obleke nisem imel, da bi se mogel spodobno pred vašim veličanstvom pokazati. Še le nicojšno noč mi je neki neznani človek pomagal iz bede in siromaštva.“ Potem je cesarju vse povedal, kako mu je tisti človek po noči denar prinesel in se ni hotel imenovati, ampak je le rekel: „Jaz sem tisti, ki poštenim ljudem rad pomaga.“ Cesarju Solimanu se je to dopadlo, in rad bi bil zvedel, kdo je bil ta človek, da bi ga počastil in obdaril.

Vestimiru pa je cesar rekel: „Ne vem, kako bi tebi pomagal? Za svojega namestnika v Mesopotamiji te bom postavil namesto Blagoroka. Kajti Blagorok je že dolgo let namestnik, če je hotel, si je že kaj denarja naredil; ti si pa reven, zato naj ti to službo prepusti.“ Precej je dal cesar potrebne ukaze in poslal hitre jezdece k Blagoroku, ki so mu naznanili, da je odstavljen in da je Vestimir namesto njega postavljen za cesarskega namestnika v Mesopotamiji. Blagorok se je prestrašil in ni vedel, s čim bi se bil cesarju tako zameril. Vender se cesarskemu povelju ni bilo ustavljati; šel je sam z vso gospôdo svoje dežele Vestimiru naproti in mu izročil vso oblast. Ko je pa Vestimir denar preštel in račune pregledal, našel je, da veliko denarja manjka. Blagorok je bil namreč zelo dober človek in je mnogim pomagal, ko ni več svojega imel, zajemal je celo iz cesarske denarnice in mislil stvar pozneje poravnati. Zdaj je pa ta reč tako hitro prišla, da ni imel več časa in priložnosti, te denarje nadomestiti, kar jih je manjkalo v blagajnici. Vestimir je bil pa vesten in natančen človek in je hotel prevzeti čist račun, da bi zamogel tudi čistega zapustiti. Ko tedaj Blagorok ni plačal, kar je manjkalo, dal ga je Vestimir zapreti. Poslal,

pa je še enkrat v ječo k njemu in mu dal reči: „Plačaj, kar manjka, pa te bom izpustil in vse bo pozabljeno!“ Blagorok pa mu je odgovoril: „Ali misliš, da sem tat, in da sem denar za sebe na stran spravil? Tisti denar imajo reveži, jaz pa nimam nič. Storite z menoj, kar hočete!“ Tako je ostal Blagorok en mesec zaprt. Njegovi ženi se je pa to že preneumno zdelo in rekla je svoji hišini: „To zahvalo ima naš gospod za svoje dobrote! On je Vestimiru v sili pomagal, Vestimir ga je dal pa zapreti za to.“ Hišina pa reče: „Zakaj pa tega ne poveste enkrat Vestimiru?“ Gospá reče: „Saj bi ne škodovalo, ko bi se mu pod nos poribalo, ker on morda niti ne vé, da je bil moj mož tisti, ki mu je pomagal.“ Hišina reče na to: „Če hočete, pojdem pa jaz v namestnikovo hišo, bom prosila, naj me k njemu pustijo, in ko do njega pridem, mu porečem: „To je grdo od vas, da z našim gospodom Blagorokom takó delate, ki vam je v sili pomagal.“ Gospa pa reče: „Ne, tako ne smeš reči; ampak reci tako: „Ali vi z ječo plačujete tiste, ki poštenim ljudem v potrebi pomagajo?“ Hišina je šla potem v namestnikovo palačo in rekla strežajem, da ima gospodu namestniku nekaj važnega povedati. Ko so jo pustili k Vestimiru, mu reče: „Ali vi, gospod, z ječo plačujete tiste, ki poštenim ljudem v potrebi pomagajo?“ Na to jo praša Vestimir: „Ali je bil tisti denar mar od Blagoroka?“ „Od koga družega?“ reče hišina, „zato me je njegova gospa sim poslala, da vas prašam, kako dolgo ga mislite še zaprtega imeti?“ Na to je Vestimir precej sklical svoje adjutante in mestne velikaše, ter jahal ž njimi do ječe, v kateri je bil Blagorok zaprt. Vestimir je Blagoroka poljubil in mu rekel: „Ti si lepo z menoj

ravnal, pa jaz sem ti slabo poplačal“. Blagorok pa reče: „Bog odpusti meni in tebi“. Vestimir je potem Blagoroku verige odklenil in se je hotel sam vanje ukleniti, za kazen, da je s svojim dobrotnikom tako ravnal. Toda Blagorok in okolistoječi so mu to ubranili.

Potem je Vestimir peljal Blagoroka seboj v svojo hišo, mu dal lepo obleko in mnogo denarja. Blagorok je bil namreč reven in ni nič imel, akoravno je imel prej kot namestnik bogate dohodke; pa on je bil predober in je vse med reveže razdelil. Vestimir pa je imel zdaj kot namestnik že take dohodke, da je Blagoroku lahko pomagal. Potem pa je Vestimir vzel Blagoroka seboj in ga peljal k samemu cesarju. Pred cesarjem Solimanom je takó govoril: „O mogočni vladar, želel si enkrat zvedeti, kdo bi bil tisti dobri mož, ki je nepoznan meni v potrebi pomagal. Jaz sem zdaj njegovo imé zvedel in ga koj seboj pripeljal, da mu skážeš svojo milost; to je bil sam namestnik Blagorok“. Cesar Blagoroka prijazno pogleda in reče: „Če si tako blag mož, potem nismo prav storili, ko smo te odstavili od namestništva; ker take ljudi hočem v svoji službi imeti“. Vestimir reče na to: „Res je, o mogočni cesar, Blagorok tega ni zaslužil, in jaz precej rad odstopim, da prevzame on spet moje mesto. Kajti vedi, o cesar, da je on reven, da si ni nič denarja prihranil, ker je vse med reveže razdelil“. Blagorok pa reče: „O vladar, če sem prav reven, vendar nočem izpodriniti poštenega Vestimira. Pusti ga le na njegovem mestu in daj meni, ako ti je drago, kako drugo službo“. — „Ti imaš prav“, reče cesar, „Vestimir naj ostane moj namestnik v Mesopotamiji, ti, o Blagorok, pa bodi moj namestnik v Armeniji“. Cesar je na to dal hitro

potrebne ukaze in poslal jezdece v Armenijo, naj tam pričakujejo Blagoroka kot cesarskega namestnika. Tudi je dal Blagoroku izplačati deset tisoč cekinov, da ne bi bil brez denarjev. Blagorok je hotel zdaj povrniti, kar je manjkalo v kasi v Mesopotamiji, pa Vestimir je rekel: „Koj pusti to, bom že jaz poravnal to malenkost!“ Vestimir in Blagorok sta šla potem vsak na svoje mesto in ostala sta cesarska namestnika do svoje smrti“.

V prihodnji noči pa je povedala Lunica to historijo.

Sedem sto štiri in dvajseta noč.

Historija o Srebotniku in princu Validu.

„Pod cesarjem Hišanom živel je neki pisar z imenom Srebotnik. Ta je bil pred leti kupil mlado sužinjo, jo izredil in izgojil, ter tako lepo izučil, da se je v učenosti skušala z vsako gosposkično. Pri tem je bila izborna lepa, prijazna in bistroumna. Ta pisar ni imel družega premoženja, ko to sužinjo. Ko tedaj deklica doraste, peljal jo je v Damask na ženski sejm, da bi jo tam prodal. Nadejal se je zanje dobiti svojih sto tisoč goldinarjev. Ko je bil že blizu Damaska, ustavil se je s svojim konjem pod senco, tam vzel kruha in mesa pa flašo vina iz svoje torbe, ter jedel sam in tudi svoji lepi sužinji jesti dal. Nankrat je prijahal mlad gospod z dvema hlapcema, pozdravil Srebotnika in njegovo spremljevalko ter prašal, če bi ne smel ž njima jesti in piti. Pisar je rekel: „Prav drago nam bo, ako nam dolgčas preženete“, ter pomagal mlademu gospodu s konja. Gospod se je vsedel k Srebotniku in sužnji deklici,

Srebotnik je prinesel še par flaš vina iz svoje torbe, in tako so jedli in pili vsi trije do poznega večera. Srebotnik je postal že ves vesel od vina in je rekel svoji sužinji, naj kaj zapoje. Ona je zapela s tako lepim glasom, da je bil mladi gospod kar ginjen. Prašal je pisarja, po kaj gre v Damask? Srebotnik odgovori: „To-le mlado sužinjo bom skusil prodati“. — „Koliko pa hočete zanjo?“ praša gospod. Pisar mu reče: „Toliko hočem, da bom svoje dolgove plačal in si še sam nekoliko življenje priboljšal“. Gospod reče: „Dam ti zanjo trideset tisoč goldinarjev“. — „To je premalo“, reče pisar. „Tedaj pa štirdeset tisoč“, primakne tujec. Pisar pa mu pové: „S tem bi plačal ravno svoje dolgove, meni pa bi nič ne ostalo“. — „No, tedaj ti bom dal petdeset tisoč“, reče tujec, „po vrhu lepo obleko, in ostal bom tvoj prijatelj svoje žive dni, in če ti bo slabo šlo, oglasi se kar pri meni, pa ti bom pomagal“. — „Pod temi pogoji pa jo vzemi!“ reče pisar. Tujec praša potem: „Ali jo smem koj seboj vzeti in ti prinesem jutri denar, ali pa jo boš obdržal do tje, da te plačam?“ Pisar je bil nekoliko pijan in ni hotel nezaupnosti pokazati proti tujcu, zato mu reče korajžno: „Saj ti zaupam, le koj vzemi jo, saj boš jutri prinesel denar“. Mladi mož je potem vzel deklé k sebi na konja in odjahal ž njo.

Čez par ur, ko se je streznil, začel se je Srebotnik kesati in govoril je sam pri sebi: „Vendar sem neumno naredil! To deklé je bilo vse moje premoženje, in jaz sem jo brez denarja dal tujemu človeku, ki ne vem kdo je, od kodi je in kje stane? On mi prinese denar ali pa ne, kakor hoče, saj ga ne morem nikjer iskati in tirjati! Še za imé

ga nisem prašal, toliko sem bil neumen od vina!“ Drugo jutro so šli drugi trgovci, s katerimi je skupaj potoval, naprej proti mestu. Tudi Srebotnik bi bil rad šel ž njimi, pa mislil si je: „Če to storim, pridjal bom k prvi neumnosti še drugo, večo; kajti kje me bo tujec iskal, če denar prinese in me tukaj ne najde? Saj ne pozna mojega imena in stanu!“ Vsedel se je toraj pod zid v senco in čakal, kdaj bo kdo po njem prašal in mu prinesel denar za deklico. Veliko upanja ni imel, vendar mu vest ni pustila, da bi šel naprej in denar kar tako pustil. En par dolgih in žalostnih ur je tam pod zidom presedel. Pa na njegovo veliko veselje pride vendar eden tistih dveh hlapcev, ki sta bila prej ta dan pri tistem gospodu. Hlapec praša Srebotnika: „Ali poznaš ti gospoda, kteremu si deklé prodal?“ — „Prav nič ga ne poznam“ reče pisar. „Tedaj pojdi z menoj,“ reče hlapec, „in bodi vesel; kajti tisti, ki je deklico kupil, je princ Valid, cesarjev sin in zdaj namestnik v Indiji.“

Srebotnik je šel s hlapcem. Ko se približa gradu, v katerem je princ stanoval, pritekla mu je že sužinja naproti in mu začela praviti, kako se jej dobro godi, da je dobila svojo lepo izbo in čisto novo svilnato obleko, ter da dobiva hrano, kakor bi bila kaka grofinja. Srebotnika je to v srce veselilo, ker je svojo sužinjo rad imel in jo prodal le zavolj svoje revščine, da bi si pomagal. Potem so peljali Srebotnika v grad, kjer je princ Valid na svojem tronu sedel in prašal pisarja, kdo je in od kodi? Ko mu je Srebotnik na vse odgovoril; praša me princ: „Ali se nisi nič bal, da ti bom z deklico ušel, ker si mi jo dal, akoravno me nisi poznal? Na to ni Srebotnik

nič odgovoril, ker ga je bilo sram povedati, da se je že hudó bal za denar. Princ mu je potem dal naštetí najprej petdeset tisoč goldinarjev. Potem pa mu je dal še petnajst sto cekinov in mu rekel: „Tisoč cekinov ti dam za tisto zaupanje, ki si ga do mene imel, pet sto cekinov pa za pot.“ Na vrh mu je dal še veliko lepih in dragih oblačil. Pisar je princu poljubil roko in se lepo zahvalil za vse; princ pa mu je rekel: Če boš v potrebi, le k meni pridi, jaz te ne bom zapustil.“

Princ Valid je potem tisto deklico za ženo vzel. Srebotnik pa je šel domu in je dobro živel s tistim denarjem. Ker je pa denar le preveč razmetával, mu ga je nazadnje spet zmanjkalo in bil je že v skrbeh, kaj bo na stare dni. Spomni se pa, kaj mu je princ rekel, da naj le k njemu pride, če bo v potrebi. Podal se je toraj Srebotnik na pot proti Damasku, kjer je stal princov grad. Med potjo pa je zvedel, da je med tem časom stari cesar umrl, in da je zdaj njegov sin za cesarja; naj le v Damask gre, če ga hoče videti.

Pisar je šel tedaj v Damask, kjer sta ga cesar Valid in cesarica z veseljem sprejela. Ta cesarica je bla namreč zavržen otrok, nekdo jo je prinesel k Srebotniku še čisto majhno in ponudil na prodaj. Srebotniku se je otrok smilil in kupil jo je; pozneje pa iz revščine prodal princu Validu in jo tako naredil za cesarico. Ker pa druge žlahte ni poznala, imela je cesarica Srebotnika kakor za svojega očeta. Ko je tedaj v Damask prišel, naprosila je svojega moža, cesarja Valida, da mu je lepo hišo kupil in velik vrt zraven. Cesar je rekel: „Saj sem mu sam obljubil, da ga bom preskrbel, kedar bo v po-

trebi.“ Srebotnik je živel še dolgo let pri cesarju in cesarici, in se mu je prav dobro godilo. Bo mu daj dobro še na unem svetu!“

V prihodnji noči začela je Lunica praviti historio kačji kraljici tako:

Sedem sto pet in dvajseta noč.

Historija o kačji kraljici.

V starodavnem času, še veliko sto let pred Kristusovim rojstvom, živel je v grški deželi neki modrijan z imenom Daniel. On je bil tako moder in učen, da so vsi grški modrijani k njemu hodili in ga prašali za svete v svojih zadevah in premišljevanjih ter poslušali njegove nauke. Kar je on rekel, to je veljalo, kakor bi bilo pribito. Vendar pa ta mož ni imel nobenega sina, in to ga je žalilo, ker ni imel nikogar, ktereга bi bil svoje modrosti učil in mu svoje skrivnosti zapustil. Enkrat je prišel žalosten in bolan domu, in vzel pet listov, ki so mu še ostali od neke knjige, ktera mu je v morje padla, položil te liste v skrinjico in rekel svoji ženi: „Jaz bom v kratkem umrl; preselil se bom iz minljivega sveta v večni svet. Zdi se mi, da si ti noseča in da boš po moji smrti porodila sina. Imenuj ga Snoja, lepo ga izuči, in kedar te bo prašal, kaj sem mu jaz zapustil, daj mu teh pet listov. Kedar bo on branje na teh listih razumel, potem bo najmodrejši človek na svetu.“ Kmalo po teh besedah se je modri Daniel vlegel in umrl. Njegovi žlahtniki so ga častno pokopali. Njegova žena pa je res nekaj mesecev po njegovi smrti porodila lepega sinka, ki mu je dala ime Snój, kakor je oče naročil. Mati je prašala zvezdo glede, kaj zvezde njenemu sinu kažejo? Povedali so

jej zvezdogledi: „Tvoj sin bo dolgo živel, če bo prestal nekatere nevarnosti, ki ga čakajo v mladih letih. Tudi bo potem najmodrejši mož svojega časa.“ Mati je sina dobro varovala, in ko je dorastel za šolo, poslala ga je vanjo, naj bi se kaj naučil in postal tako moder, kakor njegov oče. Toda Snoj se ni hotel nič učiti. Potem ga je dala rokodelstva učiti, pa tudi tam se ni hotel učiti. Tudi ni hotel delati, tako da je napravil svoji materi mnogo skrbi in preglavice. Tako je postal mladenič in mož, da ni znal ničesar delati in tudi ni hotel delati. Svetovali so materi: „Poišči mu nevesto in oženi ga; če bo imel ženo in otroke, bo že začel delati in skrbeti.“ Ko je bil Snoj oženjen, rekli so sosedje, ki so bili vsi drvarji, njegovi materi: „Kupi svojemu sinu voz in osla, sekuro in vrv. To pripravo potrebuje, da bo hodil z nami drva sekati. Kar bo nasekal in na voz naložil, peljal mu bo osel v mesto, kjer imamo vsi skupaj skladovnico za drva. Mi potem drva prodamo in dali bomo njegovi ženi toliko, kar na njega pride. Tako bo svojo družino pošteno preživel.“ Snojeva mati je bila tega kaj vesela; precej je kupila osla, voz in sekuro za Snoja in ga poslala z drugimi drvarji v šumo. Snoj se je kmalo navadil drva sekati in je delal, kakor vsak drugi; zato je dobil tudi enak zaslužek. Enkrat pa, ko so v gozdu sekali, vlila se je močna ploha, in drvarji so bežali v neko jamo. Snoj je v jami potrkal s svojo sekuro na tla in zapazil, da so tla pod njim votla, ker je tako bobnelo. Razbrskal je prst pod seboj narazen in prišel do železne plošče z okroglim ročajem. Radoveden in vesel je poklical svoje tovarše. Pomagali so mu vzdigniti tisto ploščo, prijemši za ročaj, in ko so jamo odprli, videli so, da

je pod ploščo sam méd (strd). Poskušali so z dolgimi drogi, kako globoka je jama, pa niso mogli priti do dna. Pa kolikor daleč so dosegli, bil je sam med. Rekli so med seboj: „Tukaj je več sto centov strdi. Pojdimo domu po posodo, da jo bomo napolnili z medom in vozili med v mesto, kjer ga bomo prodajali. Eden pa mora tukaj na straži ostati.“ Snoj reče: „Bom pa jaz stražil, le pojdite vi v mesto po posodo!“ Šli so toraj v mesto in pripeljali na vozovih vsakovrstno posodo, kar so ravno imeli vsak pri svoji hiši: škafe, sode, lonce, kotle, sklede itd. Vozili so več dni ta med v mesto in ga prodajali, ali pa spravili, kar ga niso mogli precej prodati. Skupili so veliko denarja za ta med, tako da se za drva niso več zmenili. Ko je bil pa med skoraj že ves zvožen, rekel je eden drvarjev svojim tovaršem, ko so šli z medom v mesto: „Ali veste, kaj nam Snoj lahko naredi? On lahko gre k sodniku in mu pové, da je ves med njegov, ker ga je le on našel. Sodnik bo spoznal, da mu moramo ves denar dati, kar smo ga skupili za med, in mi bomo ostali na suhem. Najbolje bo tedaj za nas, ako pustimo zdaj Snoja v jamo zlesti, da nam podá zadnji med iz nje, potem pa zapremo spet tisto ploščo, in on bo not ostal in gladu poginil.“ Vsi drvarji so to besedo potrdili. Ko so tedaj med v mestu oddali, šli so z vozovi nazaj in rekli Snoju: „Zlezi v jamo in podaj nam še tisti med gori, kar ga je še not.“ Snoj je šel v jamo in je napolnil še enkrat vse posode; drvarji pa so mu svetili. Ko je bil že skoraj da gotov, jim reče: „Potegnite me zdaj spet gor, strdi ni več, zadnjo sem popraskal po stenah.“ Drvarji pa so luči pogasnili in tisto ploščo zgoraj spet čez jamo povesnili, tako

da je bil Snoj živ pokopan. V grozni tami je tipal okrog in klical na pomoč, pa nihče ga ni slišel. Rekel je ves obupan: „Ni je pomoči, razun pri Bogu! Zdaj sem živ pokopan!“

Drvarji pa so prodali vso strd, potem pa so šli k Snojevi materi in jej rekli: „Živi ti namesto Snoja!“ Ona praša: „Kaj pa se mu je zgodilo?“ Na to jej rečejo: „Ko smo bli v hribu, začela je huda ploha liti, in mi smo bežali v eno jamo. V tem se je splašila Snojeva oslica in bežala proti mestu. Tvoj sin je tekel za njo. V tem hipu prileti neki lev in umoril je tvojega sina in oslico. Priletela je še levinja in zgrabila sta Snoja in oslico ter odnesla v svoj brlog, tako da še kosti Snojevih nismo mogli rešiti, da bi jih pokopali.“ Ko mati to sliši, začela si je lasé rovatiti in si v obraz biti, ter žalovala za sinom. Drvarji pa so za med toliko skupili, da so postali imenitni trgovci, so dobro jedli in pili in se niso dalje brigali za Snoja in njegovo mater.

Snoj je ostal več dni brez jedi in pijače v jami in si nikakor ni vedel pomagati. Enkrat pa mu je od zgoraj padel velik škorpijon na glavo. Snoj si misli: „Tukaj mora vender kakšna luknja kje biti, da je tako velik škorpijon skozi njo prilezel!“ Plezal je toraj po prsti nakviško proti tisti strani, odkoder je škorpijon padel. Prišel je res do špranje, skozi katero se je nekoliko svetilo. Začel je z rokama prst v stran kopati, da je špranjo razširil toliko, da je zamogel skozi njo se plaziti; preril se je po tej špranji skozi zemljo in prišel čez nekaj sežnjev daljave na prostoren mostovž, kjer je lahko po konci hodil, pa bilo je še temno. Samo neke velike železne vrata je razločil, na katerih je bila srebrna ključavnica, v

ključavnici pa zlat ključ. On zasučé ključ, vrata se odprejo in on stopi v jasni svet pod zemljo. Bilo je tako svetlo, kakor na zemlji. Videl je pred seboj veliko jezero, zraven jezera hrib iz zelenega smaragda, na katerem je stal zlat tron, ozalšan z mnogimi zlahtnimi kamni.

Okoli tega trona so stali mnogi stoli, eni zlati, drugi srebrni, tretji bakreni, četrti železni, peti dobovi, šesti orehovi, sedmi slonokoščeni. Bilo je vseh skupaj dvanajst tisoč stolov. Snój se je vsedel na tron, gledal nekaj časa tisto jezero pred seboj, potem pa zaspal truda in slabosti, ker že več dni ni niti jedel niti spal. Ko se spet zbudi, slišal je čudno sikanje, pihanje in šepetanje; ko pa okoli sebe pogleda, videl je, da na vsakem stolu velika kača sedi. Nekatere so bile po sto pračev dolge. Snój se je tako ustrašil, da so se mu vse sline v ustih posušite. Oči teh kač so se tako čudno lesketale, da je Snój obupal nad svojim življenjem. Ko je pa na jezero pogledal, videl je v njem na površji plavati toliko malih kač, da le Bog njih število pozna. Čez nekaj časa pa je prišla kača, tako debela, kakor vol in dolga več ko sto pračev. Ta je nosila na svojem zakrivljenem hrbtu zlat tičnik in v tem tičniku jo bila čisto bela kača, ki je imela človeško glavo in na njej zlato krono. To je bila kačja kraljica in je znala govoriti, kakor človek. Pozdravila je Snoja in tudi on jo je pozdravil, pa tresel se je na vseh udih. Kačja kraljica je potem zavpila, in vse kače so skočile raz stolov in se kraljici priklonile. Na drugo znamenje kraljice so se spet na stole vsedle. Kačja kraljica je potem Snoju rekla: „Nič se ne boj pred nami, nobena kača ti ne bo kaj žalega storila, ker

se mene bojijo.“ Te besede so Snoja nekoliko pomirile. Ko je Snój kačji kraljici potožil, da je strašno lačen, mu odgovori: „Gorkih jedi nemamo; pa sadja dobiš, kolikor hočeš.“ Na to je ukazala nekterim kačam, da so Snoju prinesle jabelk, hrušk, grojzdja, češpelj, orehov, lešnikov in več tacega. Ko se je najedel, prašala ga je kraljica, kako mu je ime, od kod pride in kako je našel pot pod zemljo v to deželo? Snój je kači vse povedal od svojega rojstva do tje, ko so ga drvarji v jami pustili, v kateri mu je škorpion pokazal špranjo, skozi katero je prišel v podzemeljsko deželo.

Sedem sto šest in dvajseta noč.

Ko je Snój svojo povest skončal, reče mu kačja kraljica: „Le miren bodi in ostani nekaj časa pri meni. Tukaj ti ne bo nič hudega. Tudi jaz ti bom povedala historijo, da se boš čudil.“ Snój reče: „Le povej mi jo, saj rad poslušam historije.“ Na to je kačja kraljica začela praviti: „Vedi, o Snój, v Egiptu je bil enkrat kralj, ki je imel enega samega sina, princa Napreta. Stari kralj je bil zelo pobožen in je zmirom molil in svete bukve prebiral. Ko je pa zbolel in čutil, da se mu smrt bliža, sklical je velikaše svojega kraljestva skupaj in jim tako govoril: „Vedite, možje, prišla je tista ura, ko se moram od vas posloviti. Zapustim ta svet in se podam v drugi svet. Druzega vam nemam sporočiti, ko to, da ne zapustite mojega sina Napreta in da mu ostanete zvesti podložniki.“ Potem je še zaklical: „Verujem v edinega Boga!“ in izdihnil svojo dušo. Slovesno so ga pokopali in potem njegovega sina Napreta oklicali za kralja. Napret je bil moder in pravičen vladar, da

so ga vsi radi imeli in je mir in red vladal v deželi. Enkrat pa je odprl zakladnice svojega očeta, da bi videl, kake zaklade mu je oče zapustil. Našel je v zakladnici neke skrivne duri; on jih odpre in pride v malo sobico, kjer je stala bela, kamnita miza in na njej neka skrinjica iz črne dobovine. Napret to skrinjo odpre in najde v njej zlato škatljo; ko to zlato škatljo odpre, najde v njej bukve in v teh je našel zapisano prerokovanje:

„Človeški rod zdihuje v sponah prokletsva. Pa v svetih bukvah je zapisano, da bo enkrat devica rodila in njen sin bo sin Božji. Ta bo umrl za človeški rod in ga rešil prokletstva ter ljudi storil otroke Božje. Njegovo ime je Kristus Jezus, Odrešenik, mesija, sin Davidov. Hvaljen bodi na vse veke!“

Ko je princ Napret te besede bral, se je silno začudil. To je pač že slišal od svojega očeta, da so vsi maliki ničevi, ki jih ljudje molijo in da je on sam Bog. O prihodnjem Odrešeniku pa mu oče nič ni povedal. Napret je precej sklical svoje velikaše, jim pokazal tiste bukve in prerokovanje v njih, ter jim rekel: „Čudno je, da mi moj oče niso že prej pokazali teh bukev. Kaj pravite vi na to? ali bo res prišel Odrešenik?“ Eden ministrov se oglasi: „Tudi že mogoče; saj se tudi v judovskih svetih bukvah bere, da bo prišel, in sicer da bo judovskega rodu in da bo tam ustanovil svoje kraljestvo.“

Princ Napret je bil zdaj ves vnet za gospoda Kristusa Odrešenika, in šel je k svoji materi ter jej rekel: „Ljuba mati, jaz nemam več miru, kar sem te bukve bral; hočem iti po svetu, in če je gospod Odrešenik že rojen, hočem pred njega pasti na kolena in mu služiti vse življenje.“ Kraljica mu odgovori:

„Kaj pa bo iz nas, če greš ti proč? Kdo bo deželo vladal?“ Princ Napret pa je kraljestvo izročil svojim ministrom in šel v sveto deželo Palestino, da bi tam Odrešenika našel, ako je že rojen. Prehodil je nepoznan celo judovsko deželo in prašal po Odrešeniku. Judi so rekli, da še ni rojen in da ga še veliko sto let ne bo. Prišel je na tej poti tudi k mrtvememu morju, kjer ste bili pokončani grešni mesti Sodoma in Gomora. Videl je tam pri kralju neko barko, ki je ravno mislila odjadrati v morje. Poprosil je kapitana, da ga je vzel na barko. Barka se je ustavila pri nekem otoku. Mornarji so šli po otoku na sprehod. Tako tudi princ Napret. Ko so pa dobili znamenje iz barke, šli so mornarji nazaj na barko in odjadrali ž njo. Napret je bil pa na otoku zaspal in je preslišal znamenje, kdaj so mornarji na barko šli. Tako je sam na otoku ostal, ker se kapitan ni zmenil dalje za njega. Ko je solznih oči po otoku okrog hodil, videl je tako velike kače, kakor jambore dolge in debele. Te kače so govorile ter hvalile Boga in gospoda Kristusa. Nad tem se je princ zelo začudil. Ena teh kač praša princa: „Od kodi ti prideš v naš kraj?“ On jej odgovori: „Jaz sem princ Napret in zblim po svetu, da bi našel obljubljenega Odrešenika.“ Kdo pa ste ve čudne živali?“ Kače mu odgovorijo: „Me smo iz pekla in sve ustvarjene v strah in muko prokletim v peklu.“ Princ jih praša: „Kako pa da ste prisle iz pekla na zemljo?“ Kače mu odgovoré: „Vedi, da je pekel tudi žival, strašno velika kača, ki dvakrat na leto dihne: spomladi sapo iz sebe pahne in takrat pljune vse poino kač na zemljo; jeseni pa sapo spet k sebi zavleče in takrat vse kače spet v svoje žrelo nazaj potegne. Takrat gremo tudi

me v pekel nazaj.“ Princ jih praša: „Ve ste tako strašno velike, dolge in debele, kakor velike smereke; ali so v peklu vse kače tako velike?“ One mu odgovorijo: „Me smo najmanjše; nekatere pa so tako velike, da nas še ne čutijo, če jim po nosu okrog lazimo.“ Princ jih potem praša: „Od kodi pa poznate gospoda Kristusa, ker ste ga prej v molitvi častile?“ Odgovorijo mu: „Njegovo ime je zapisano v peklu nad vratmi, kajti mnogim je v zveličanje, mnogim v pogubljenje.“ To slišati se je Napret v tihi molitvi priporočil prihodnjemu Odrešeniku, naj bi mu bil milostljiv. Tudi se je še bolj vnela njegova želja, da bi ga poiskal, če je morda že rojen.

Od tod je šel Napret spet na morski breg nazaj in je našel tam neko barko, na kterej se je prepeljal na nek drugi otok. Tudi tam je videl mnogo velikih in malih kač. Med njimi je bila tudi ena čisto bela, s človeško glavo in z zlato krono na glavi; to je bila kačja kraljica, in ta sem jaz.“ Snoj jo praša: „Povej mi, kaj sta s princem Napretom govorila?“ Kačja kraljica je pravila naprej: „Jaz sem Napreta pozdravila in ga prašala, kdo je, od kodi pride in kaj tukaj išče? On mi odgovori: „Jaz sem princ Napret iz Egipta, in iščem Gospoda Odrešenika, o katerem govorijo svete bukve, da bo prišel.“ Potem me je vprašal, kdo da sem jaz? In jaz sem mu odgovorila: „Jaz sem Jezernica, kraljica vseh kač.“ Na to je princ Napret odšel in potoval proti Jeruzalemu nazaj. Tam pa je živel neki mož z imenom Kos. Ta je bil zelo učen v vseh vednostih: poznal je tek zvezd, vse rastline, vse živali na zemlji, v vodi in v zraku; tudi je poznal svete in čarodejske bukve in vse skrivnosti, ki so v njih zapisane. Ta Kos je bral enkrat v nekih

takih bukvah, da kdor bi v svojo oblast dobil Salomonov prstan, njemu so pokorne vse živali, vsi ljudje in vsi duhovi. Ko je pa kralj Salomon umrl, so mu grob izkopali v neki gori, ki je obdana od sedem morij, in čez to sedmero morje ne more priti nobena barka, zato tudi Salomonovega prstana noben človek ne dobi v oblast. To je našel modrijan Kos v nekih bukvah.

Sedem sto sedem in dvajseta noč.

V drugih bukvah je pa spet bral, da se najde takšna roža, če človek tisto izpreša in si s tisto vodo namaže noge, da lahko hodi po vsaki vodi in po vsakem morji, ne da bi utonil. Ta roža se imenuje kačja roža, in nobeden ne pride do nje, če mu ne pomaga kačja kraljica Jezernica.

Ko je princ Napret ravno v Jeruzalemu v judovskem tempelju molil, prišel je Kos v tempelj, in ko je princa tako moliti videl, sklenil je, da se hoče z njim soznaiti. Poklical ga je iz tempelja in ga prašal, kdo je in kaj tukaj dela? Princ mu je vse povedal, kodi je že hodil, da bi našel sled za gospodom Kristusom. Modrijan se je zelo čudil, ker on tudi še nič ni slišal o kakem Odrešeniku. Še bolj pa ga je zanimalo, ker je princ povedal, da je govoril s kačjo kraljico. Rekel mu je: „Pelji me ti h kačji kraljici, in potem bova skupaj iskala gospoda Kristusa. Midva morava kačjo kraljico v tičnik vjeti, potem jo morava nesti na kačjo goro in tam nama mora pokazati „kačjo rožo“. Če si s sokom tiste rože namaževa noge, greva lahko čez vsako morje in bova prišla tudi čez sedmero morje, kjer je grob kralja Salomona. Kedar vzameva Salomonu prstan z roke,

bova tako mogočna, kakor je bil on; potem se bova napila „vode življenja“, ki tam izvira, in s to si bova življenje tako podaljšala, da bova doživela tisti čas, ko se bo gospod Kristus rodil, in ga bova videla.“ Ko je modrijan Kos to izgovoril, reče mu princ Napret: „To ti že lahko pokažem, kje sem kačjo kraljico videl.“ Kos si je dal potem narediti železen tičnik in vzel je dva glaža: v enega je dal vina, v drugega mleka. Potem sta šla on in Napret s tistim tičnikom do mrtvega morja, se prepeljala na tisti otok in tičnik nastavila. Ko sem jaz v tistih čašah vino in mleko duhala, zlezla sem not. Ko se pa vina napijem, imela sem tako težko glavo, da nisem znala več iz tičnika. Kos pa je to zapazil in hitro tičnik zaprl in me tako vjel. Nesla sta me na „kačjo goro“. Ko se jaz spet zavem in vidim, kaj se z menoj godi, rekla sem sama pri sebi: „Tako se godi tistim, ki ljudem prizanesejo! Ko bi bila jaz princa Napreta precej prvokrat umorila, ne bi me bil on mogel izdati in tega modrijana seboj pripeljati, ki me je v tičnik vjel!“ Princ Napret pa mi reče: „Nič se ne boj, o Jezernica! Ti nama boš samo tisto „kačjo rožo“ pokazala, da si bova z njenim sokom noge namazala in potem čez morje potovala. Potem te neseva spet nazaj, kjer sva te vjela.“ Nesla sta me toraj na kačjo goro, kjer rastejo različne rože in zelišča, in vsaka roža je kar sama povedala, kako moč da ima v sebi. Na vrh gore se je slednjič oglasila kačja roža in rekla: „Kdor si z mojim sokom noge namaže, on hodi po morji, kakor po suhi zemlji.“ To slišati, je Kos precej natrgal mnogo teh rož, jih sprešal v flasico, ki jo je že pri sebi imel, in ta sok shranil. Na to sta me nesla spet tje, kjer sta me našla, ter me

izpustila iz tičnika. Ko sem bila prosta, prašala sem ju, kaj hočeta s tem sokom začeti. Kos mi odgovori: „Čez sedmero morje pojdeva, da prideva do Salomonovega groba, kjer bova dobila Salomonov prstan.“ Jaz jima rečem: „Tega ne bosta nikoli dobila. Ker ta prstan je dal Bog samo Salomonu, pa nobenemu za njim. Zakaj nista rajši vtrgala tisto rožo, ki človeka pred smrtjo obvarje do sodnjega dne. S pomočjo tiste rože bi bila lahko vedno zdrava in mlada ostala in bi bila tudi dočakala prihod Odrešenika.“ Ko je Kos to slišal, bilo mu je žal, da si ni natrgal še tiste rože. Nevoljen je šel s princem Napretom naprej. Jaz pa sem šla k svojim kačam nazaj, ki so bile že vse obupane in razbegane, odkar mene ni bilo pri njih: ene so že poginile, druge so bolne ležale. Ko pa mene zagledajo, so spet veselo po konci planile in se zbrale okrog mene ter me vprašale, kodi sem toliko časa hodila. Jaz sem jim vse povedala, ter jim nazandnje ukazala: „Da bomo zanaprej pred ljudmi mir imele, pojdimo na „smaragdno goro“. Ko pa sim na „smaragdno goro“ pridem, našla sem tebe tukaj! To sem ti hotela povedati, o Snoj, Danielov sin!“

Snoj se je zelo čudil nad to povestjo. Potem pa je prosil kačjo kraljico, naj mu da eno kačo za spremstvo, da ga bo peljala spet na vrhno zemljo nazaj. Jezernica pa mu reče: „Do zime moraš že pri nas ostati! Oglej si v tem času smaragdno goro in poslušaj, kako tiči in studenci, listje na drevju in cvetlice po tleh Boga častijo in hvalijo.“ Snój je še prašal kačjo kraljica: „Ali sta prišla Kos in Napret čez sedmero morje in ali sta dobila v last Salomonov prstan?“ Jezernica odgovori: „Ko sta si noge namočila s sokom kačje rože, sta res prekoračila sedmero

morje, potem sta prišla do neke visoke gore iz zelenega smaragda. Pri znožji te gore sta našla studenec, čijega voda je dišala kakor najbolje vino. Bila sta vsa vesela, ker sta mislila, da sta že dosegla svoj namen.

Kos je potem zagledal v daljavi neko kapelico. Šla sta proti njej, in ko not stopita, videla sta zlat tron z mnogimi žlahtnimi kamni; okoli trona je stalo mnogo stolov. Na tronu pa je sedel kralj Salomon. Bil je mrtev, pa videti je bil, kakor bi samo spal. Imel je obleko iz zelene svile, po njej pa podobe iz zlata, biserov in demantov. Desna roka mu je slonela na prsih in na srednjem prstu se mu je svetil tisti čudoviti prstan. Modrijan Kos je začel govoriti različne čarodejne besede in se bližal tronu. Naenkrat pa plane velika kača izpod trona in jame tako glasno sikati in pihati, da se je vsa kapelica tresla; iz njenega žrela pa je ogenj bruhal. Potem je kača Kosu rekla srdito: „Ako ne greš precej od tod, boš poginil.“ Kos pa se ni zmenil za kačo in je govoril svoje čarodejne besede naprej. Zdaj je začela kača tako pihati, da se je skor kapelica podrla, in rekla je Kosu: „Ako ne zbežiš, boš zgorel.“ Zdaj je princ Napret zbežal. Toda Kos se ni vstrašil, stopil je k tronu in stegnil svojo roko, da bi Salomonu prstan vzela. V tem pa je kača toliko ognja na njega bruhnila, da je ves zgorel in ni ostalo od njega družega, ko nekoliko pepela. Ko je princ Napret to videl, je padel strahu v omedlevico. Ker je bil pa princ toliko pobožen, poslal je Bog angelja k njemu, da ga je rešil, prej ko ga je kača umorila. Angelj mu reče: „Zakaj hodiš po takih potih, ki niso ustvarjeni za človeške noge?“ Princ reče: „Hotel sem le gospoda

Odrešenika poiskati, in ta modrijan me je potem seboj zvalil.“ Angelj pa reče: „Čas za gospoda Izveličarja še ni prišel. Pojdi ti domu in ne skušaj Boga.“ Angelj je potem zginil. Princ Napret pa je zdaj spoznal, kar sem mu jaz že prej rekla, da ne bosta nič opravila pri Salomonu. Kesal se je, da je šel s Kosom. Potem si je spet noge namazal s kačjo rožo in šel preko morja nazaj. Hodil je več dni in noči po morji ter občudoval raznovrstne živali, ki v morji živijo. Čez nekaj dni je prišel na nek otok, ki je bil raju podoben, tako je bil lep. Kamenje po tleh so bili sami rubini, kristali in smaragdi; vse polno prelepih in zlahtnedišočih rož je okrog cvetelo; srebrni potoki so šumljali po logih in travnikih; po drevji so žvrgolele različno pisane tičice; po tratih in med drevjem pa so se pasli jeleni in srne. Vse stvari so glasno hvalile Boga. Ker prej s Kosom nista hodila po tako lepih krajih, spoznal je princ, da je on nastopil drugo pot od Salomonove gore nazaj. Skrbelo ga je sicer, kam in v katero deželo bo prišel, če prekorači po tej strani sedmero morje; vendar ni hotel nazaj iti, da bi prvo pot poiskal, ker se je bal tiste hude kače, ki je Kosa umorila.

Sedem sto osem in dvajseta noč.

Napret je hodil po otoku do večera. Ko se je mrak naredil, zlezal je na visoko drevo. Na enkrat je začelo morje šumeti in prišla je iz njega velika zver, ki je tako glasno rjula, da se je tresel celi otok. Potem so prišli levi, tigri, volkovi, risi, medvedi, panterji in druge zverine; vsaka zver pa je imela v sprednji taci velik demant, ki se je svetil ko luč. Bilo pa je živali toliko, da le Bog pozna njih število; ves

otok jih je bil poln. Rjule in skakale so okrog do jutra, potem pa so zginile. Napret se je bal, da ne bi te živali nazaj prišle, zato je hitro stopil v drugo morje in šel po njem celi dan. Zvečer je prišel na drug otok, kjer je bila visoka gora; kamenje po tleh pa je bilo magnetno. Stopil je na breg in vzel iz morja nekaj rib, ter jih ravno na solncu sušil. Ko jih je pa hotel pojediti, prišel je tiger nad njega in ga hotel požreti. Princ je stopil hitro v tretje morje in tako tigru ušel. Noč je bila temna in burna, ko je princ po tem morji taval. Slednjič je vendar spet prišel na nek otok, kjer je stalo mnogo sadnega drevja. Ko se je dan naredil, natrgal si je sadja iz drevja in se najedel ter hvalil Boga. Potem je šel po otoku na sprehod, in dopadlo se mu je tako, da je ostal na tem kraju deset dni. Enajsti dan si je spet s kačjo rožo noge namazal in stopil v četrto morje. Hodil je potem nekaj dni in prišel nazadnje na nek otok, kjer je bilo vse polno belega peska po tleh. Rastlo pa ni ničesar na tem otoku, ne drevo, ne zelišče, niti zelene bilke ni našel tukaj. Imele pa so roparske tice svoje gnjezda tukaj. Brez zamude je šel naprej in stopil v peto morje. V nekterih dneh je to morje prekoračil in prišel na nek mali otok, ki se je svetil, ko kristal; med belim kristalom pa so se videle zlate žile. Na tem otoku so rastle drevesa, ki so se svetile, kakor solnce, in rože po tleh so bile zlate. Po noči so se te rože svetile, kakor zvezde. Pravijo, da je to „rožni otok“ in da so te zlate cvetlice same iskricice, ki priletijo od solnca na zemljo. Napret je spal eno noč na tem otoku. Drugo jutro pa si je spet noge namazal in stopil v šesto morje. Čez nekaj dni je prišel na nek otok, kjer sta

stali dve gori. Po teh pa je rastle tako drevje, da so od vej doli visele človeške glave za lase. Zopet drugo drevje je videl, na katerem so zelene tice za kremplje obešene visele. Zopet druga drevesa imele so sadje, iz kterega so iskre padale; zopet drugo drevje je nosilo take jabelka, da so se nekatere smejale, nekatere jokale. Na tem otoku je videl veliko čudnega. Ko je po noči pod nekim drevesom spal, prišle so Vile iz morja, vsaka z enim svetlim demantom v roki. Skakale in plesale so nekaj časa po trati okoli, potem pa so poskakale spet v morje.

Potem si je Napret spet noge namazal in stopil v sedmo morje. Moral je dva meseca hoditi po tem morji, prej ko je spet suho zemljo zagledal. Na tej poti je mnogo lakote prestal, ker ni imel družega za jed, ko surove ribe. Slednjič pride vendar na neki otok, kjer je bilo dosti studencev in sadnega drevja. Stopil je k drevesu in hotel vtrgati jabelko. V tem se zadere velikán nad njim: „Če kaj vzameš od tega drevesa, te bom na dvoje razsekal“. Napret pogleda kviško in vidi pred seboj groznega velikána, ki je bil svojih štirideset pračev dolg; v roki pa je držal grozno veliko sekuro. Napret se je kar tresel od strahú in prašal velikána: „Zakaj pa jaz ne smem jesti od tega drevesa?“ Velikan mu reče: „Zato, ker si Adamov sin. Že prvi človek se je pregrešil, ko je jabelko jedel, in tudi ti ga ne smeš jesti, ker si človek“. Princ praša: „Čigavo pa je to drevje? in kdo si ti?“ Velikan mu odgovori: „Jaz sem Kunovar, služabnik kralja Megušarja, ki je gospodar tega otoka, in meni je ukazal, naj otok varujem in stražim. Kdo si pa ti, in od kodi prideš?“ Princ mu je potem povedal celo svojo historijo. Kunovar pa mu

je prinesel nekaj jesti in ga potem zapustil. Po tem sastanku je princ še deset dni hodil po otoku okrog in jedel sadje, ker Kunovarja ni bilo več videti. Naenkrat pa princ zagleda gosto meglo pred seboj. On gre proti tej megli, ki jo spozna za sam prah, in zasliši iz megle grozno vpitje, trobentanje in peketanje konjskih kopit. Princ se umakne na hrib, in vidi vso dolino napolnjeno s čudnimi jahači, ki so se srdito med seboj klali in sekali. Kri je tekla kar v potokih; med borenjem pa so grozno vpili. Oboroženi so bili z meči, sabljami, loki in pšicami, sulicami, škiti in železnimi kolmi. Tolkli so se celi dan in še dolgo v noč; drugo jutro pa je bilo boja konec, ker so eni vojaki zbežali po noči. Zmagovalci so veselo vriskali. Ko pa princa Napreta zagledajo, stopijo k njemu in ga prašajo, kdo je in od kod pride. On jim je povedal celo svojo zgodbo. Potem jih praša: „Kdo pa ste vi?“ Odgovorijo mu: „Mi smo duhovi iz „bele dežele“, ki leži za „smaragdno goro“ še pet in sedemdeset let daleč.“ Princ jih praša: „Kaj pa ta vojska pomeni, ki sem jo ravnokar videl? In čigava je ta dežela?“ Rečejo mu: „Tukaj je zemlja kralja Megušarja. Mi pa pridemo vsako leto tukaj sim, da se vdarimo s hudobnimi duhovi, ktere vselej premagamo, pa se vender ne podajo, ampak zbežijo, kakor nicoj. Mi pa častimo in hvalimo pravega Boga. Naš kralj se imenuje Bahor, in ti moraš z nami iti, da te pred njega peljemo in te predstavimo.“

Princ je potem šel z njimi v šotore, katerih je bilo toliko, da le Bog pozna njih število. Vsi šotori so bili iz zelene svile, samo kraljev šotor je bil iz rudeče svile in nekaj veči mimo drugih. Ko so princa Napreta pripeljali v kraljevi šotor, sedel je

kralj Bahor na zlatem tronu, ki se je ves lesketal od biserov in demantov. Na levi in desni zraven kralja so stali njegovi generali, ministri, modrijani in velikaši. Napret se je kralju poklonil in ga pozdravil. Kralj Bahor mu reče sesti in ga praša, kdo je in od kod pride? Princ odgovori: „Jaz sem človeškega rodu, egiptovski princ Napret.“ Potem je moral na prošnjo kralja Bahorja povedati celo svojo zgodbo. Ko je bil s svojo zgodbo gotov, rekel mu je kralj mizo pogriniti in jesti prinesiti. Pa tudi duhovi so se vsedli in začeli jesti. V enem miljonu in petdeset tisoč skledah so prinesli na mize devet sto volov in tri sto koštrunov. Ko so se duhovi najedli, hvalili so Boga, in princ je molil ž njimi. Princ se je čudil, ko je slišal tudi te duhove moliti k Gospodu Kristusu Odrešeniku. Prašal je toraj kralja Bahorja: „O slavni junaki, od kod ste, da poznate imé prihodnjega Odrešenika sveta?“ Kralj mu odgovori: „O princ, Bog je ustvaril sedem peklov, družega nad drugim. Od enega pekla do družega pa je tisoč let hodá. V prvi pekel pridejo taki, ki sicer verujejo v Boga in mu včasih tudi čast skažejo, pa vendar v grehih živijo in molitev opuščajo; v drugi pekel pridejo taki, ki sicer ne živijo prav hudobno, pa v Boga ne verujejo in se iz vere norčujejo; v tretji pekel pridejo tisti krivoverci in pogani, ki bi bili lahko resnico spoznali, pa so se je bali in rajši v grehih živeli; v četrti pekel pridejo taki, ki imajo hudiča rajši, ko Boga, ter le za ta svet živijo, svojo vest pa pobijejo; v peti pekel pridejo taki, ki iz prevzetnosti ali zavisti ali lakomnosti svojega bližnjega zatirajo, goljufajo in preganjajo, ter stiskajo udove in sirote; v šesti pekel pridejo taki, ki celo

življenje preživijo v požrešnosti in nečistosti, ter se nočejo poboljšati; v sedmi pekel pa pridejo taki, ki nedolžno kri prelivajo, ubijalci svojih starišev, potem hinavci, in taki, ki so drugim v izgled postavljeni, pa jih pohujšajo z grdim življenjem. Prvi pekel je zgoreni in tam je najmanj terpljenja, v drugem je že hujši, v tretjem še hujši, in tako naprej do sedmega pekla, kjer je najhujše terpljenje. V prvem peklu je tisoč ognjenih gorá, pri vsaki ognjeni gori sedemdeset tisoč dolin, v vsaki dolini sedemdeset tisoč ognjenih mest, v vsakem mestu sedemdeset tisoč hiš, v vsaki hiši sedemdeset tisoč ognjenih stolov in pod vsakim stolom sedemdeset tisoč različnih plamenov, ki ima vsak drugo bolečino v sebi. In vendar, o princ, je v tem peklu še najmenj terpljenja. Koliko ognjenih mest in hiš pa je v drugih šesterih peklovih, to vé le Bog.“

Princa Napreta je obšla pri tej povesti taka groza, da se je razjokal. Prašal je kralja Bahorja: „Kako se bo pa nam godilo?“ Kralj mu reče: „Nič se ne bój! Kdor se Bogá boji in njegove zapovedi spolnuje, do njega pekel nima pravice, hudobni duhovi pred takim bežijo.“

Sedem sto devet in dvajseta noč.

Princ je prašal potem kralja Bahorja: „Iz česa ste pa ustvarjeni vi duhovi in ali boste tudi vi v pekel obsojeni?“ Kralj mu reče: „Mi smo vstvarjeni iz ognja. Najprej je Bog v pekel postavil Zlodreja in Zlodnico; Zlodej je bil podoben levu, Zlodnica pa volkulji. Ta dva sta rodila iz sebe veliko število kač in škorpijonov, ki so namenjene za muko in terpinčenje prokletih v peklu. Iz teh

kač in škorpijónov se je rodilo potem še veliko drugih ostudnih živali, ki so vse v peklu. V drugič pa sta Zlodej in Zlodnica rodila veliko število duhov, ki so kakor Vile po gorah, ali v zraku in na zemlji; mnogi iz teh niso hudobni. Eden od teh duhov je bil celo med angelje vzet; to je bil Vatronos ali Lucifer. V nebesih je pa potem mnogo angeljev zapeljal, da so se vzdignili zoper Boga. Potem so bili Lucifer in vsi njegovi angelji pahnjeni v pekel. Ti so že sojeni in prokleti, ter bodo drugič sojeni na sodnji dan. Lucifer je dobil ime „hudič“ ali „satan“, in je zapeljal prva dva človeka, Adama in Evo, v greh. Mi pa, ki nas tukaj vidiš in na milijone drugih, nismo ne angelji, ne hudiči, ampak duhovi, ki prebivamo po svojih prostorih in deželah, ter častimo pravega Boga. To je vse, o princ, kar ti zamorem povedati o našem rodu.“

Princ se je zelo čudil nad tem, kar je slišal iz ust kralja Bahorja; potem pa ga je prosil, naj bi mu dal kakega duha, ki bi ga v domovino nazaj peljal. Kralj mu reče: „Mi smemo le to storiti, kar nam Bog dovoli; ako ti je ustrezno, dal ti bom pa svojega konja in mu ukazal, da te nese do meje mojega kraljestva. Tam boš našel kralja, ki mu je Detal imé. On mojega konja dobro pozna. On te bo s konja doli vzdignil, konja pa nazaj poslal. To je vse, kar morem za tebe storiti.“ Napret se je zjokal in kralju rekel: „Stori, kar hočeš.“ Kralj je dal svojega konja osedlati, je princa nanj posadil in mu rekel: „Varuj se, da konja ne boš tepel ali zmiral, ker bi te precej doli vrgel. Pusti ga teči kamor hoče; konj se bo že sam ustavil. Potem stopi doli in hodi svojo pot naprej.“

Ko je Napret po šotorišču jahal, prišel je do kraja, kjer so za duhove kuhali. Videl je tako velik kotel, da se je petdeset volov na enkrat not kuhalo. To se mu je tako čudno zdelo, da je obstal in si to kuho ogledal. Kralj je mislil, da je princ lačen, zato mu je dal dva pečena vola h konju privezati, takó da je po vsaki strani en pečen vol doli mahal. Potem se je princ poslovil od duhov; konj pa je tekel ž njim do meje tistega kraljestva in tam se je ustavil. Precej so prišli možje, ki so konja poznali ter ga peljali v hlev; princa pa so peljali h kralju Detalu. Tudi ta je sedel na zlatem tronu, obdan od svojih velikašev.

Ko je princ kralja pozdravil, dal je ta mizo pogrnuti, in sledila je obilna gostija. Kralj Detal je prašal princa: „Kdaj si pa šel od kralja Boharja?“ Princ reče: „Predvčerajšnjim.“ Kralj Detal pa dé: „Vedi, da si prehodil toliko daljave, kar bi imel človek sedemdeset dni dosti hoditi. Tvoj konj bi bil pa še prej prišel, pa so mu nalašč dva vola privezali na sedlo, da te ni mogel doli vreči.“ Napret se je začudil nad tem, in je hvalil Boga, da je srečno prišel tako daleč. Ko je princ kralju Detalu povedal vse svoje zgodbe, prikupil se mu je takó, da ga kralj dva mesca ni od sebe pustil.“

Do sim je kačja kraljica povedala historijo od princa Napreta, tukaj pa se je na enkrat ustavila. Snoj jo je začel zopet prositi, naj bi ga pustila spremiti domu na zemljo. Kačja kraljica Jezernica pa mu reče: „Vedi, da te jaz ne smem spustiti od sebe, kajti prerokovano je takó, da če ti na zemljo nazaj prideš, in greš v kopelj ter se jameš umivati po životu, moram jaz umreti.“ Snoj reče: „Hočem ti

priseči, da se ne pojdem nikoli kopat.“ Jezernica pa mu odvrne: „Ko bi ti stokrat prisegel, jaz ti vendar ne verjamein; ti si Adamov sin in ne držiš svoje obljube, kakor jo je prelomil tvoj prvi oče, ki je Bogu obljubil, živeti po njegovi zapovedi, pa tega vendar ni storil.“ Snój pa se je zjokal in rekel: „Ni je pomeči, razun pri Bogu!“

Čez deset dni je kačjo kraljico prašal, kaj je princ Napret potem začel, ko je bil dva mesca pri kralju Detalu? Jezernica je potem pravila naprej: „Vedi, o Snój, ko je princ Napret kralja Detala zapustil, taval je noč in dan po puščavah in goščah okrog. Slednjič je prišel na visoko goro, kjer je videl angelja sedeti. Ta angelj je imel tablo v roki, ki je bila črna, pa je bilo nekaj belih črk na njej zapisanih. Imel je angelj dvoje velikih perotnic. Princ je stopil k angelju in ga pozdravil. Angelj se mu zahvali in ga praša, od kod pride? Princ mu je povedal celo svojo zgodbo in prosil angelja, naj bi še on povedal, kdo je in kaj tista tabla v njegovih rokah pomeni? Angelj mu reče: „Jaz sem angelj časa“; na to tablo zapisujem, koliko dni je že preteklo od začetka sveta in računim, koliko jih bo še.“ Princ je angelja spodobno pozdravil in šel ves zamišljen naprej. Čez dva dni je prišel v lepo, rodovitno dolino, po ktorej je teklo sedem potokov. Sprehajal se je po tej dolini in prišel do drevesa, pod katerim so sedeli štirje angelji: prvi je imel podobo človeka, drugi podobo vola, tretji podobo orla in četrti podobo leva. Hvalili so glasno Boga in ga prosili za vse grešnike, naj bi se jih usmilil in jim dal spoznanje in duh pokore.

Ves začuden je šel Napret naprej in je prišel nazadnje do „bele gore“, čez katero se ne more

več naprej. Tukaj je videl spet enega angelja na gori sedeti, kateri je imel več posod pri sebi, iz katerih je z roko zajemal in to, kar je zajel, po svetu škropil. V eni posodi je imel vodo, v drugi sneg, v tretji točo, v četrti meglo. Ko je princ angelja pozdravil, prasha ga ta: „Od kodi prideš, o človek, kdo te je pripeljal do konca sveta?“ Princ mu je potem povedal svojo zgodbo in ga prosil, naj mu še on pové, kaj ima v teh posodah in kaj tukaj dela? Angelj mu odgovori: „Jaz sem angelj vremena. Postavljen sem od Boga, da po njegovi volji pošiljam dež ali sneg, ali točo ali oblačno vreme, ali veter. V tej posodi imam dež; ako ga v roko zajamem in poškropim, dežuje v tistih krajih, kamor kapljice z roko vržem. Ravno tako delam s snegom in točo. Veter pa naredim, ako začnem iz ust pihat.“ Princ ga potem prasha: „Ali je za „belo goro“ še kaka dežela?“ Angelj reče: „Za „belo goro“ je tudi še velika velika dežela, ki je bela ko srebro; le Bog vé, kakó je velika. V tej deželi prebivajo sami angeljci, ki ne jedó in ne pijejo, ampak samó Boga hvalijo. Oni prosijo za vse grešnike in pojejo zahvalne pesmi Bogu na čast, da jih je ustvaril. Tako bodo živeli do sodnjega dne, potem pa se preselili v nebesa.“ Princ prasha potem: „Ali je za Belo goro še kaj več hribov?“ In angelj mu odgovori: „Za „belo goro“ je še „ledena gora“, ki je pet sto let visoka. Ta gora je iz samega snega in ledu, ter služi kot bramba proti peklu; celi svet bi zgorel od vročine ki pride iz pekla, ko bi ne bilo te gore, ki s svojim ledom peklensko vročino nazaj odganja. Za „belo goro“ je pa še štirideset dežel, katerih vsaka je tako velika, ko ves znani svet; vsaka teh dežel ima

drugačno barvo, drugačne živali in rastline. Tudi v teh deželah prebivajo angelji, ki Boga hvalijo, pa ne vejo nič od ljudi, tudi ne poznajo dneva in noči, ker imajo zmirom dan. Te dežele pa ležijo na sedmih policah druga nad drugo zravnane. Vse te dežele nosi en sam angelj; le Bog vé, kako je ta angelj močan! Ta angelj pa stoji na skali; pod to skalo je bik, in pod bikom je strašen morski zmaj, ki leži v neskončnem morji. Ta morski zmaj je tako velik, da se vali kakor strašna velika gora po morji. Kedar se on pod morje pogrezne, začne morje šumeti in take valove metati, da se cele barke potopijo. V tem morji pa se rodi vsaki dan štirideset takih zmajev, ki se potem med seboj morijo in požirajo.

Sedem sto in trideseta noč.

Napret je potem prašal, če je pod tistim velikim morjem še kaj? Angelj mu reče: „Pod morjem je veliko praznega prostora, v katerem je samo zrak; potem je ogenj, in pod ognjem je rujavo pisana kača, ki je tako velika, da če bi se Boga ne bala, bi požrla tistega angelja, ki nosi sedem dežel, in z angeljem še tisto skalo, na ktorej stoji, in tistega bika pod skalo, in tistega morskega zmaja, ki je večji ko največa gora; in ne samó to: ta kača bi lahko požrla vseh sedem dežel, ki jih angelj nosi in vse, kar je na njih, pa bi je nič ne tiščalo v trebuhu; tako strašno je velika! Ko je Bog to kačo ustvaril, je njej rekel: „Hočem ti nekaj zaupati, pa spravi mi to reč prav dobro!“ Kača je rekla: „Stori, kar hočeš.“ Na to reče Bog: „Odpri svoje žrelo!“ Ko je žrelo odprla, vtakne jej Bog pekel v usta in jej reče: „Spravi mi dobro ta pekel, ki je pripravljen

za proklete! Drži ga v ustih do sodnjega dne in požiraj v pekel vse ljudi, ki ti jih pošljem. Na sodnji dan pa jih pljuni vse v Jozafatovo dolino, da bodo sojeni!”

Ko je Napret to grozno povest slišal, zjokal se je strahu. Potem se je od angelja poslovil in obrnil svoje korake nazaj od „bele gore“, ker naprej čez to goro ne more noben človek. Ko gre nekaj časa proti solnénemu zahodu, našel je dva angelja, ki sta sedela pred velikimi, zaprtimi vratmi. Eden je bil podoben levu, drugi pa biku. Princ ju je pozdravil; angelja sta se zahvalila in ga prašala, kdo je in kaj tukaj dela? Ko je njima vse svoje zgodbe povedal, praša ju, kdo sta in čemu stražita pri teh vratih? Rečeta mu: „Midva sva postavljena k vratam na stražo, kaj pa je za vratmi, tega midva ne veva.“ Princ Napret ju je lepó prosil, naj bi mu vrata odklenila, da bi pogledal, kaj je za njimi. Rekla pa sta mu: „Teh vrat ne more nihče drugi odpreti, ko angelj Gabrijel z Božjim dovoljenjem.“ Zdaj je princ Napret pokleknil in molil k Bogu, naj mu pošlje angeljá Gabrijela, da mu bo vrata odklenil. Bog je njegovo prošnjo uslišal in poslal Gabrijela na svet, da Napretu tiste vrata odpre. Angelj je pozdravil Napreta, mu vrata odklenil in ga peljal skozi nje; potem je vrata spet zaklenil in šel v nebesa nazaj. Princ Napret je videl pred seboj neskončno veliko morje, ki je imelo nekaj sladke in nekaj slane vode. Na levi in desni tik morja pa ste stali dve veliki gori iz rubina. Po teh gorah so hodili angelji, ki so Boga hvalili in častili. Princ gre k njim, jih pozdravi in praša, katero morje je to in kaj pomenite ti dve gori? Angelji mu rečejo: „Tukaj si že blizo

pod nebeškim tronom, in to morje je začetek vseh vodá, od tukaj dobivajō vodo vsi studenci in vse reke in vse morja. Ti dve gori pa držite vodo skupaj.“ Napret je potem prašal, kodi naj bi šel, da bi domu prišel in angelji so mu rekli: „Ni druge poti, ko poleg tega morja.“ Princ si je s kačjo rožo noge namazal in šel po tem morju naprej en dan in eno noč. V tem sreča lepega mladenča in ga praša, kam gre? Mladenič mu reče: „Priatelj, meni se mudi, kajti tisti, ki gredó za mano, me ne smejo dohiteti.“ Na to je mladenič naprej tekkel, hitro ko blisk. Komaj pa je ta odšel, pritečejo po morji, hitro ko blisk, štirje angelji. Princ jih ustavi in praša: „Lepo vas prosim, povejte mi, kdo ste in kam hitite?“ Odgovorijo mu: „Mi nemamo časa, se dosti razgovarjati, mi smo štirje angelji in smo poslani, da vjamemo in v pekel nazaj pahnemo nekega groznega zmaja, ki je že tisoč mest pokončal in vse ljudi v njih požrl. Ali ga nisi videl todi bežati pred nami?“ Princ reče: „Videl sem samo lepega mladenča, zmaja pa nobenega.“ — „To je že tisti!“ rečejo angelji in hitijo za njim naprej ko blisk. Princ gleda za njimi in reče: „To je čudno, da je ta lepi mladenič tako strašna pošast!“

Princ Napret je šel potem naprej in prišel do otoka. Tukaj je našel spet lepega mladenča, ki je ves objokan sedel pri dveh grobovih: en grob je bil zakrit in imel svoj kamniti spomenik, drugi grob pa je bil prazen in odprt. Princ Napret se mu približa, ga pozdravi, ga praša kdo je in zakaj takó žaluje čisto sam pri teh grobovih? Mladenič se je tako jokal, da je imel vso mokro obleko, obrnil se k Napretu in mu rekel: „Moja historija je čudna

in vredna, da jo poslušáš; zato se vsedi k meni, in hočem ti vse povedati. Najprej pa mi ti povej, kdo si, in kako prideš v ta kraj?“ Princ Napret mu je začel zdaj praviti vse svoje zgodbe. Ko je skončal, reče mu uni mladenič: „To so malenkosti, kar si ti videl; vsedi se k meni, da boš slišal, kaj sem jaz na svetu vse doživel. Slišal boš čudne reči.“ — Tu je kačja kraljica nehala praviti. Snój se je močno čudil nad vsem, kar je slišal. Potem pa jo je začel spet prositi, naj bi mu pokazala pot na površje zemlje. Prisegel je, da se ne pojde nikoli kopat. Jezernica mu odgovori: „Ti znaš stokrat priseči, jaz ti vendar ne verjamem. Iz tega ne bo nič.“ Zdaj se je začel Snój tako jokati, da se je vsem kačam zasmilil; jokale so ž njim ter kraljico prosile, naj ga izpusti. Zdaj mu je Jezernica ukazala, priseči pri živem Bogu, da se ne pojde nikoli kopat. Ko je to prisego storil, rekla je enej svojih kač, naj ga pelje na površje zemlje. Ko je pa tista kača po njega prišla, prosil je Snój kačjo kraljico, naj mu še prej pove historijo o tistem mladenču, ki ga je princ Napret pri grobovih našel. Jezernica je začela potem tako praviti:

„Ko se je princ Napret k mladenču vsedel, začel je ta praviti: „Vedi, prijatelj, da je bil moj oče mogočni cesar Jovan v Kabuli. Pod svojo oblastjo je imel tisoč namestnikov, in vsak namestnik je imel pod seboj sto mest in sto gradov. Tudi je bilo mojemu očetu pokornih sedem kraljev, in iz vseh delov sveta so se mu hodili poslanci priklanjat, ter mu prinašali darila. Bil pa je on dober in pravičen vladar. Bog je blagoslovil mojega očeta v vseh podjetjih. Samo to ga je skrbelo, da ni imel nobenega sina, ker takrat mene še ni bilo na svetu. Mislil si je: „Kdo bo za

menoj vlado prevzel, če umrjem? Nastale bodo velike zmešnjave.“ Enkrat je iz cele države vse modrijane in zvezdoglede skupaj sklical in jih prašal, če ima še kaj upanja do kakega princa ali ne? Modrijani so začeli študirati tek zvezdá in mu odgovorili tako: „O mogočni vladar, če se oženiš z neko princezinjo iz Korasane, dobil boš še sina; ker zvezde tako pravijo, da le princezinja iz Korasane ti bo rodila princa.“ Cesar Jovan se je razveselil tega prerokovanja, je zvezdoglede bogato obdaril in poklical k sebi ministra Resnika. Temu je povedal, kaj so zvezdogledi rekli, ter ga prosil, naj gre v Korasano, ter naj snubi zanj eno princezinjo Korasansko, če je ktera za možitev pripravna. Minister Resnik mu odgovori: „Meni je znano, da ima Korasanski kralj hčer, ki je zdaj osemnajst let stara in tako lepa, da prekosi vse dekleta svoje dežele.“ Cesar reče na to: „Če je lepa in mlada, potem toliko bolje! Le glej, da boš dobro opravil; ne boš se trudil zastonj!“ Na to je dal cesar obložiti petnajst sto velblodov z darili za korasanskega kralja in kraljico. Med temi darili je bilo tudi dosti prav lepih in dragocenih biserov in demantov, zlatih in srebrnih posod, ter umetnih izdelkov. Potem mnogo žlahtne svile, dragih preprog in zaves ter mnogo družega. Tudi je cesar na kralja pisal sledeče pismo: „Pozdravljamo Rovana, korasanskega kralja in mu pošiljamo po ministru Resniku te-le darila. Prosimo ga pa za njegovo hčer, ker so zvezdogledi izrekli, da le ta nam zamore roditi še princa — naslednika. Kar nam dobrega storiš, o kralj, se ti bo obilno povrnilo. Varuj se pa, o Rovana, moje prošnje odbiti, ker vedi, da ti to pismo piše mogočni cesar — Jovan v Kabuli.“

Sedem sto ena in trideseta noč.

Cesar je to pismo zapečatil, ga izročil ministru Resniku in mu ukazal, naj precej odpotuje. Spremljan po mnogih oficirjih in vojakih potoval je minister v Korasano. Ko je kralj Rovan slišal o prihodu poslanstva iz Kabule, poslal jim je svoje adjutante naproti. Tudi jim je poslal mnogo živeža za ljudi in krme za konje. Ko adjutanti ministra srečajo, ga srčno pozdravijo, in deset dni so se obhajale veselice v šotorih na polji. Potem pa so šli v mesto. Minister se je šel precej kralju poklonit, in kralj ga je k sebi na kosilo povabil. Minister pa je kralju izročil bogate darila in pismo cesarja Jovana.

Ko je kralj Rovan pismo prebral, se je prav veselil, da hoče mogočni cesar Jovan vzeti njegovo hčer in ga tako povzdigniti med svojo žlahto. Rekel je toraj ministru Resniku: „Brez skrbi bodi, tvoja pot ne bo zastonj.“ Potem je šel h kraljici in princezinji, ter jima razložil, kako velika čast je tō za celo hišo, ako princezinja cesarja vzame. Princezinja je bila precej pri volji, ker si je že od nekaj želela mógočnega vladarja za moža, ne pa kakega majhnega kraljiča, ki je vsem drugim v strahu. Kraljica pa se je razveselila nad obilnimi in dragimi darovi, ki jih je cesar poslal. Potem so začeli hitro pripravljati balo za princezinjo.

Minister Resnik je toraj še dva mesca počakal na korasanskem dvoru. Ko je bilo vse pripravljeno, dal je kralj balo princezinje in darila za cesarja naložiti na velblode; ministru je dal mnogo lepih daril; in ko je ta namesto cesarja podpisal ženitvanjsko pismo, izročili so mu princezinjo, da je odrinil ž njo

proti Kabuli. Z veliko častjo bila je princezinja v Kabuli sprejeta. Ko se je cesar ž njo poročil, napravil je velike veselice, pri katerih je vse ljudstvo glavnega mesta zastonj jedlo in pilo. Cesar je svojo mlado ženo zelo rad imel. Čez leto in dan mu je porodila lepega sina, ki so mu dali ime Jeretin, — to sem bil namreč jaz,“ pravil je mladenič pri grobovih princu Napretu dalje; — vse je bilo malega princa veselo. Cesar Jovan je sklical spet zvezdoglede in jih prašal, kako prihodnjost kažejo zvezde novorojenemu princu? Zvezdogledi so rekli: „Kedar bo osemnajst let star, ga čaka neka nevarnost, in če se tej ne izogne, bo veliko skusil in prestal na svetu; sicer mu kažejo zvezde stanovitno srečo. Pa le Bog vse vé.“

Cesar je bil zadovoljen s tem prerokovanjem in je zvezdoglede bogato obdaril. Za princa Jeretina pa je priskrbel dojke in pestunje; v poznejših letih pa učenike in varuhe. Princ Jeretin se je dobro učil ne samo učenosti in modrosti iz bukev, ampak tudi vojaških reči, borenja, jezdarenja in vojskovanja. Komaj sedemnajst let star, se je že v vojski tako dobro obnašal, da so ga vsi hvalili. Rad je hodil tudi zverino lovit. Ko je bil princ osemnajst let star, šel je enkrat z očetom in drugimi gospodi na lov. Tri dni so lovili, pa so le malo še vjeli. Tretji dan pa je tekla mimo princa prav lepa košuta. Princ in še sedem drugih lovcev jahali so na hitrih konjih za njo. Tam blizu pa je bilo morje. Ko je košuta videla, da nikamor več ne more uiti, skočila je v morje in po njem plavala. Bil pa je čoln necega ribiča pri kraji. Princ in šest lovcev ž njim vsedli so se hitro v čoln in veslali za košuto. Eden lovcev pa je med tem konje držal. Uni v čolnu pa so košuto dohiteli, jo živo

vjeli in na čoln vzdignili, kjer so jo zvezali, da jim ni ušla. Hoteli so se povrniti na breg; v tem pa zagleda princ nek otok sredi morja in reče svojim lovcem: „Pojdimo na ta otok pogledat!“ Lovci rečejo: „Kamor hočeš, gremo s teboj, žlahtni princ!“ Veslali so na otok in se po njem nekaj časa sprehajali. Ko se je noč naredila, vsedli so se spet na čoln in se hoteli prepeljati v svoj kraj. O mraku pa se je na morji vzdignil strahovit vihar ter podil tisti čoln na površji morja naprej, da vse veslanje ni nič izdalo. Princ in njegovi tovarši sami niso nič vedeli, kam jih sapa žene, ker je bilo že temno.

Cesar Jovan je pa kmalo pogrešal princa Jeretina in poslal jezdece na vse strani, da bi ga poiskali. Tako so prišli tudi k temu lovcu, ki je še zmirom pri kraji morja stal in na konje pazil, ki jih je pustil tam okoli pasti se. Ta jim je povedal, kar je vedel, namreč da je šel princ s šestimi tovarši na morje za neko košuto, da je videl, kako so jo vjeli in kako so se potem peljali na otok sredi morja; več pa ni videl, ker se je potem noč naredila, princa in lovcev pa ni bilo od nikoder več nazaj. Šli so potem vsi skupaj k cesarju in mu to povedali. Cesar se je jokal, vrgel svojo krono na tla, pisal na vse strani in poslal sto bark po morji, naj bi princa povsodi iskale. Še bolj tarnala in žalovala je cesarica, Jeretinova mati. Ko so barke čez nekaj tednov nazaj prišle, pa brez vsake vesti in brez poročila o princu, bila je velika žalost v celi deželi.

Med tem pa so princa valovi po morji sim ter tje metali in nazadnje vrgli tisti čoln na nek otok. Princ in njegovi lovci so šli iz čolna na otok in se tam sprehajali ter iskali pitne vode, ker so bili silno

žejni. Slednjič pridejo do enega studenca, pri katerem je sedel čuden mož. Princ ga pozdravi, pa mož mu odgovori s takim glasom, kakor bi tica čivkala. Potem pa je ta čudni mož na levo in desno na enkrat pogledal, se razklal na dvoje, in vsaka polovica je šla svojo pot naprej, pol človeka je šlo na levo in pol na desno. Potem je prišlo iz hribov doli veliko takih ljudi, ki so najprej pri studencu pili, potem pa se razklali na dvoje in tekli za princom in njegovimi tovarši. Tri lovce so vjeli in pojedli. Z ostalimi tremi si je princ hitro na čoln vsedel in zbežal na morje. Sami niso vedeli, kam bi se obrnili, ker so bli že vsi zgubljeni in niso poznali toliko kraja, da bi razločili, proti kateri strani leži njih domačija. Veslali so po morji naprej in se zanašali na dobro srečo, kam jih veter požene. Čez nekaj časa pridejo na drug otok. Tam so košuto razvezali in izpustili, ker jim je bila le v nadlego. Princ je rekel svojim trem tovaršem: „Pojdite na otok gledat; če je na njem za prebivat, potem bomo nekaj časa ostali, če ne, bomo si le vode seboj vzeli, potem pa naprej šli. Jaz vas bom pa tačas tukaj v čolnu počakal.“

Sedem sto dve in trideseta noč.

Lovci so stopili na otok in hodili dolgo po njem od zahoda do izhoda, pa niso videli nobenega človeka. Na sredi otoka pa so našli bel grad iz čistega kristala. Okoli grada je bil velik, lep vrt, kjer je bilo mnogo sadnega drevja, mnogo lepih in lepodišečih cvetlic ter vse polno tičev, ki so po drevji skakali in prepevali. Na koncu vrta je bil bajer, zraven bajerja pa krasen šotor, pod šotorom pa zlat tron in mnogo stolov okoli njega. Lovci so se čudili nad

lepoto tega gradu in tega vrta. Prišli so povsodi okrog pa nikjer ni bilo videti človeka. Potem so šli k princu nazaj in mu povedali, kaj so videli. Princ je na to rekel: „Tudi jaz hočem ta grad videti.“ Pustil je čoln in šel z lovci proti gradu. Princ je občudoval lepoto gradu in vrta ter se je celi dan sprehajal z lovci po vrtu in jedel sadje, katerega je bilo zadosti. Zvečer pa se je vsedel na tisti tron pod šotorom in začel se je jokati za svojim domom. Tudi lovci, ki so na stolih okrog njega sedeli, jokali so se ž njim. Na enkrat zaslišijo velik hrup ob morji. Prišla je čreda opic, bilo je opic kakor kobilic brez števila, ki so se razprostrle po celem otoku, tako da so bili princ in njegovi tovarši zelo v strahu. Ko so opice — tako je pravila kačja kraljica Snoju — videle princa Jeretina, namreč mene — pravil je princ Jeretin princu Napretu — na zlatem prestolu sedeti, začele so se mu globoko priklanjati. Potem je prišlo več opic in začele so kuhati. Skuhale in spekle so mnogo okusnih jedi, jih položile v zlate in srebrne posode, in ko je bilo vse pripravljeno, pomignile so princu in lovcem, naj se vsedejo k mizi in naj jedo ž njimi. Ti so radi vbogali, ker že dolgo niso nič gorkega imeli. Po zavžiti večerji se je princ zahvalil Bogu, potem pa je prašal opice: „Kdo ste vi in čigav je ta grad?“ Opice mu odgovorijo: „Ta otok in ta grad z vrtom je lastnina kralja Salomona, sina Davidovega. Dokler je bil še živ, je pogosto prihajal na ta otok. Vedi pa, o tujec, da smo te me opice izvolile za svojega kralja. Ti boš dobro jedel in pil, in kar ukažeš, vse se bo zgodilo.“ Potem so se opice poklonile in odšle. Princ pa se je naslonil na tron in zaspal. Njegovi tovarši so se vlegli na tla in tudi zaspali. Drugo jutro

so prišli štirje generali opic z velikim številom svojih vojakov. Vsi so se prišli princu Jeretinu priklanjat in ga prosili, naj bi prevzel kraljestvo nad opicami. Z velikim šumom so potem ti opični vojaki odšli, le nekaj jih je ostalo, da so princu stregli.

Kmalo potem je prišla spet ena truma opic, ki so jahale velike pse. Opice so princu in lovcem namignile, naj se še oni vsedejo na take pse. Potem je jahal princ z opicami naprej, ne vedoč, kam ga peljejo. Ko so prišli do morja, je princ zapazil, da je bil tisti čoln zdrobljen, s katerim se je bil on pripeljal. Prašal je opične generale, zakaj so mu barko zdrobili? Rečejo mu: „Vedi, o kralj, precej ko si na otok prišel, sklenili smo, izvoliti te za kralja; da bi nam pa ne mogel ubežati, potrli smo tvoj čoln. Ko princ to zve, rekel je ves žalosten svojim lovcem: „Zdaj nam ne pomaga nobena zvijača, primorani smo, pri teh opicah ostati. Vender potrpljenje je lepa reč, in Bog nam še zmirom lahko pomaga, če hoče.“ Na to je šel z opicami naprej do neke velike reke, za katero se je videla visoka gora. Na tej gori je videl grozno veliko volkov, in prašal je opice, kaj da ti volkovi pomenijo? Opice mu odgovorijo: „To so naši sovražniki in ravno zdaj imamo vojsko ž njimi, zato smo pa zbrali tako veliko armado in tebe postavili za kralja, ker si gotovo bolj zveden v vojskovanji, ko me divje živali, ki ne pridemo daleč okrog po svetu in se ne znamo iz bukev podučiti.“ Ko so volkovi zagledali opice, zakadili so se med nje in jih davili ter trgali, da je bilo groza. Opice so po volkovih kamne lučale, pa so jim le malo škode napravile.

Ko je princ videl, da se opicam slabo godi, je rekel svojim lovcem: „Vzemite vsak svoj lok in

pušice ter urno strelajmo na volkove!“ Lovci so tako storili, in ker so bili vsi trije lovci kakor tudi princ izurjeni strelci, da je vsaka pšica zadela, pobili so v kratkem času veliko število volkov. Ko volkovi to vidijo, zbalii so se tega nepoznanega sovražnika in zbežali na vse strani. Ko je bilo to storjeno, šel je princ z opicami na eno visoko goro. Tukaj je našel ravno skalo in na njej so bile vrezane te besede: „O popotnik, ki prideš v to deželo, vedi, da te bodo opice naredile za svojega kralja, in da imaš potem le dve poti za beg odprti: eno po uzhodnem gorovji, kjer boš hodil tri mesce po divjih krajih, kjer vse mrgoli volkov, panterjev, tigrov, levov, medvedov, strupenih kač, hudobnih duhov in strahov; od tam prideš na tisto morje, ki se razprostira okrog celega sveta. Druga pot pa pelje po zapadnem gorovji, tam prideš v mravljinično dolino, po kateri imaš štiri mesce dosti hoditi. Glej, da te mravljinci ne pojedó, ker jih tam vse mrgoli. Na koncu doline je visoka gora, ki pljuje ogenj iz sebe, in čez katero imaš deset dni hoditi. Onkraj te gore teče reka tako hitro, da oslepiš, če vanjo pogledaš. Vsako soboto pa se ta reka posuši. Unkraj te vode je mesto, v katerem prebivajo sami Judi. V celi tisti deželi ni nobenega družega človeka, ko sami Judi. Kraj je pust in le malo obljuden.“ Spodaj so stale še besede: „Vedi, da je to zapisati dal sam kralj Salomon, sin Davidov.“

Sedem sto tri in trideseta noč.

Ko je princ Jeretin to prebral, se je razjokal in svojim tovaršem povedal, kaj na tabli stoji. Opice so vriskale veselja nad svojo zmago, princ pa je šel žalosten ž njimi nazaj in se ustavil v tistem gradu,

ter je tam osemnajst mesecev prebival in opice vladal. Ko je ta čas pretekkel, vzel je enkrat veliko opic seboj in šel z njimi na lov. Peljal je opice nalašč v tisti kraj proti mravljini dolini. Ko v to dolino pride, ukazal je šotore postaviti. Deset dni je tukaj zverino lovil. Na večer desetega dne pa je rekel svojim trem tovaršem: „Moja misel je ta, da hočem nicoj zbežati. Šli bomo po mravljini dolini naprej, da pridemo do judovskega mesta. Bog nam bo že pomagal.“ Lovci mu rečejo: „Mi se podvržemo v vsem tvoji volji. O polnoči, ko so opice spale, vzdignili so se ti štirje možje in zbežali. Ko so opice drugo jutro videle, da jim je kralj ušel, razdelile so se na dve trumi; ena truma je tekla proti izhodu, druga proti zapadu po mravljini dolini. Ta poslednja je kmalo našla sled za princem. Že so bile opice princu in tovarišem za petami, kar se privali grozna množica mravljincev, ki so bili veliki, kakor psi. Ti mravljinci so vsi padli po opicah in jih začeli takó grizti, da so imeli princ in njegovi tovarši dovolj časa, ubežati pred njimi.

Med tem pa, ko so se druge opice z mravljinci vojskovale, skočilo jih je vendar nekaj na stran, ktere so tekle za princem in lovci. Blizo tiste reke, ki tako hitro teče, so jih dohitele. Enega lovcev so vjele in na drobne kose raztrgale. Princ ni videl druge pomoči in je skočil s tovaršema v tisto deročo vodo. Oba lovca sta utonila samo princ je srečno preplaval in prišel na uno stran, kjer se je za vejo prijel in ven skobacal. Bridko se je jokal za svojimi tremi tovarši in tekkel gori in doli, ne vedoč, kaj bi počel in kam se obrnil. Zvečer je pa šel v neko jamo in prenočil, ves v strahu pred divjimi zvermi.

Drugi dan je šel princ Jeretin na dobro srečo naprej in res prišel v neko veliko mesto, kjer so prebivali sami Judi. Ko v mesto pride, ni videl nobenega človeka na ulicah. Potem je potrkal na neka vrata, in ko mu odprejo, našel je ljudi v hiši čisto tiho za mizo sedeti, nobeden ni spregovoril. Princ jim reče: „Jaz sem tujec in lačen, dajte mi kaj jesti.“ Na to so mu prinesli kruha, sira in vina, pa mu pokazali z znamenji, da naj le jí in pije, da pa ne sme nobene besede spregovoriti. Princ je jedel in pil, potem pa se na klop vlegel in spal celo noč. Drugi dan pa je prišel hišni gospodar k njemu, začel govoriti in princa izpraševati, kdo je od kodi pride ni kam gre. Princ mu je solznih oči povedal celo svojo historijo in rekel, da bi rad nazaj domu prišel, v prijazno mesto Kabulo. Jud se je začudil in rekel: „Od tega mesta še nisem nikoli nič šlišal. Mi vemo le od trgovcev, ki včasih k nam pridejo, da je neka dežela na svetu, ki se Arabija imenuje.“ Princ praša potem: „Kako daleč pa pravijo trgovci, da je v tisto Arabijo?“ Jud odgovori: „Trgovci pravijo, da imajo dve leti in tri mesce dosti potovati do tje.“ Potem praša princ: „Kdaj pa pridejo zopet tisti trgovci?“ Jud mu reče: „Drugo leto o veliki noči bodo prišli.“

Princ Jeretin se je bridko razjokal, ko je zvedel, da je tako daleč od svoje domovine. Tudi se je spomnil svojih prestanih težavin svojih zgubljenih tovaršev, in moral se je še huje jokati. Jud pa mu reče: „Nič se ne jokaj, pa pri nas ostani do družega leta ko trgovci pridejo; takrat pojdeš pa z njimi.“ Princ je ostal dva mesca pri tem Judu, je dobro jedel in pil, pa nič delal, ker mu niso hoteli nič dela dati. Ker ni imel denarja pri sebi, ga je bolelo, ker

Judu ni mogel nič plačati za jed. Šel se je po mestu ponujat za delo, pa ko je povedal, da ni Jud, ga nobeden ni hotel vzeti. Nekdaj pa, ko se je po mestu sprehajal, je slišal bobnati, in bobnar je oklical, da se išče človek, ki bo neko delo v enem dnevu opravil in dobi za to tisoč cekinov. Princ si je mislil: „To mora biti nevarno delo, da se plača tisoč cekinov za en dan!“ Vendar je šel k bobnarju in se oglasil za to delo. Bobnar ga je potem peljal k tistemu Judu, ki je dal to oklicati. Jud je sedel na stolu iz črne dobovine. Bobnar mu reče: „Že tri mesce bobnam in iščem človeka za tebe, in še le danes se je eden oglasil, ki ga tukaj vidiš.“ Jud je bobnarja dobro plačal, potem pa je princa peljal v drugo izbo in dal jesti in piti prinesiti, da se je miza šibila. Potem mu je izročil mošnjo s cekini ter mu rekel: „Tukaj imaš obljubljeno plačilo naprej, delo boš pa jutri storil.“ Po teh besedah je šel Jud proč. Princ je poslal pet sto cekinov prvemu Judu, ki ga je dva mesca preživil, pet sto jih je pa za sebe obdržal, če bi kedaj potreboval.

Drugo jutro je prišel Jud k njemu in mu prinesel svilen obleko. Tudi je najel godce, da so godli; dal je prinesiti jedil in pijač v obilnosti. Tudi je velel plesalkam priti, da so s princem plesale. Tako je v veselji minul zopet drugi dan. Ko je pa po noči zgodnja danica na sredo nebá priplavala, poklical je Jud princa iz sladkega spanja in mu rekel: „Ustani, da pojdeva na delo!“ Princ reče: „Precej bom oblečen!“ Potem je velel Jud pripeljati dve osedlani muli. Na eno se je sam vsedel, na drugo je rekel princu sestiti. Potem sta jezdila iz mesta. Ko sta jezdarila celo jutro, prideta opoldne do neke

visoke, strašno strme gore; njene stene so bile grozne skale, tako, da ni bilo mogoče videti, da bi kdo prišel na goro ali z nje nazaj doli. Tukaj sta stopila z mul. Jud je rekel: „Tvojo mulo bova zaklala.“ Zvezala sta potem muli noge, jo vrgla na tla in zaklala. Potem je Jud muli trebuh preparal in princu ukazal, naj not zleze. Ko je bil princ v trebuhu, je Jud zopet trebuh zašil, in šel na stran ter se skrila v grmovji.

Sedem sto štir in trideseta noč.

Na tistej visokej gori pa so imeli svoja gnjezda strašno veliki tiči. Kmalo je priletel tak tič, zagrabil tisto zaklano mulo in jo nesel na goro, da bi jo tam pojedel. Princ je bil pa od Juda takó podučen, da, ko je tič mulo na gori na tla položil, je vzel princ svoj nož, muli spet trebuh prerezal in skočil iz nje. Tič se je tega ustrašil in proč odletel. Zdaj je princ pogledal na levo in desno, pa ni videl žive duše, pač je našel veliko mrtvaških kosti od takih ljudi, ki so jih ti tiči gotovo že kedaj na gori pojedli. Potem je pogledal preko te grozovitne skale navzdol in videl je doli Juda, ki mu je zaklical: „Pobiraj kamenje na gori in metaj mi ga doli; pozneje ti bom že povedal kodi moraš iti, da prideš zopet doli!“ Princ je pogledal za kamenjem okoli sebe po tleh, in zdaj še le je zapazil, da so po tej gori namesto navadnega pečevja sami žlahtni kamni po tleh ležali; veliki in lepi demanti, rubini, smaragdi, turkizi, topazi in več takih. Princ jih je grabil z obema rokama in jih metal preko skale doli, kjer jih je Jud pobiral in v vrečo deval, katero je pri sebi imel. Ko je bila vreča polna, dal je Jud znamenje, da je zadosti. Princ je zdaj za-

klical: „Pokaži mi zdaj, kodi naj grem, da doli pridem!“ Jud pa mu ni dal nobenega odgovora, ampak zavezal je svojo vrečo, jo položil na mulo in odjezdil proč, ne zmeneč se dalje za princa. Jeretin je ostal brez pomoči na gori, in ker se je kazalo, da nikjer ni moč doli priti, klical je na pomoč cele tri dni, pa živa duša ga ni šlišala. Četrty dan ga je glad prisilil, da je iskal po gori korenin in jagod. Dva mesca je hodil po gori in iskal, kje bi mogel doli priti, pa vse zastonj. Slednjič pa najde vendar neko drčo, ki si jo je voda naredila. Tukaj je bilo vse polno peska; strmo pa je bilo hudó. Vendar je princ stopil v drčo. Komaj not stopi, začel se je pesek pomikati in v dolino valiti. Na pesku sedeč je princ brez težave pripeljal se v dolino in hvalil Boga za rešitev. Pred njim je bila zdaj prostorna dolina. Po tej je šel naprej in čez nekaj časa zagledal v daljavi lep velik grad. Šel je naravnost proti temu gradu. Ko blizo pride, videl je pred gradom na klopi sedeti starega, častitljivega moža. Princ se mu približa in ga pozdravi. Starček se zahvali, mu reče poleg sebe sesti in ga praša, od kodi in kaj? Princ mu je vso svojo historijo povedal in se bridko razjokal, ko se je spomnil, kaj je moral že vse prestati. Na to mu je starček prinesel nekaj jedi. Princ se je najedel in Bogu zahvalil. Potem je moral starčku še enkrat vse povedati, kako je v ta kraj prišel. Potem je pa princ starčka prašal, čigav je ta grad in kdo je on? Starček mu odgovori: „Vedi moj sin, ta grad in ta dolina in vse, kar tu okoli vidiš, je lastnina kralja Salomona, sina Davidovega. Moje ime pa je Krmelj in jaz sem kralj tičev. Kralj Salomon mi je ta grad prepustil in me naučil, s tiči govoriti, ter me postavil za kralja

čez vse tiče. Tiči pridejo vsako leto enkrat k meni v to dolino in se mi poklanjajo.“ Princ praša potem Krmelja: „Kako pa bom jaz v svojo domovino nazaj prišel?“ Krmelj mu reče: „Druzega ti ne kaže, kakor da tako dolgo tukaj ostaneš, dokler tiči ne pridejo; takrat bom kakemu velikemu tiču ukazal, da te bo vzel seboj in nesel na tvoj dom. Stanuješ lahko v gradu ter z menoj ješ, piješ in se sprehajaš.“ Princ je tičjega kralja ubogal in pri njem ostal, dokler niso tiči prišli iz vseh krajev v tisto dolino. Ko so tiči došli, je Krmelj izročil princu ključe od grada in mu rekel: „Ostani ti tukaj, jaz bom že tacega tiča seboj pripeljal, da te bo domu nesel. Sprehajaj se po gradu in vse izbe smeš odpreti in pogledati, samo tiste izbe ne, kjer je zlata ključavnica; tiste ne smeš odpreti, sicer se ti bo slabo godilo.“ Na to je šel Krmelj iz grada in se podal tičem naproti. Vse tice so plapolale okoli njega in ga pozdravljale z glasnim čivkanjem.

Princ Jeretin pa je med tem časom po gradu hodil in si ogledal vse izbe. Slednjič je prišel tudi do tistih vrat z zlato ključavnico.

Ta vrata so bila lepši od vseh drugih. Princ si je toraj mislil: „Gotovo je tu not najlepša izba v celem gradu! Rad bi vedel, zakaj mi je Krmelj prepovedal tu not stopiti?“ Nekaj časa je premišljal, potem pa je rekel: „Hočem vendar pogledati, kaj je v tej izbi? Saj brez Božje volje se mi ne more nič hudega zgoditi!“ Potem je vrata odprl in stopil not. Videl je majhno jezero in zraven njega gradič iz zlata, srebra in kristala. Okna so bila iz rubina, tla pa iz smaragda. Na dvorišču tega gradu je bil lep vodomet in okoli njega vsake vrste zlata in srebrne živali, ki so vodo bljuvale. Te živali so bile tako umetno

narejene, da so vsaka svoj glas zagnale, kedar jim je veter v ušesa zapihal. Blizo vodometa je bila velika dvorana, v kateri je stal zlat tron, posejan z demanti in biseri; nad trenom je bil šotor iz zelene svile razpet. Bil je petdeset pračev visok, po tleh je bila razgrnjena preproga, ki jo je še kralj Salomon v svojem gradu imel. Za gradom je bil krasen vrt s sadnim drevjem in mnogimi potoki, ki so med drevjem in žlahtnimi cveticami šumljali naprej, med tem ko so v zraku prepevale raznovrstne tice. Hladna sapica je pihljala po vrtu in zibala vršiče in veje dreves.

Princ se je dolgo sprehajal po tem vrtu in občudoval njegove lepote; potem je šel v tisti šotor zraven vodometa, se vsedel na tron in zaspal. Ko se zopet prebudi, je šel iz grada vun in si ga od zunaj še enkrat ogledal. Stopil je k jezeru in gledal na ribice, ki so pod vodo švigale.

Mahoma zagleda v zraku tri velike tice. Ko pa bližej pridejo, je videl, da niso tice, ampak tri Vile s perotnicami. Priletele so k jezeru, tam odlodžile svoje perotnice in se sprehajale poleg jezera po trati sim in tje. Bile so tako lepe, da je princ skoraj pamet zgubil, ko jih je ogledoval. Tekel je za njimi in jih pozdravil. Ko so se mu zahvalile, jih praša: „Kdo ste, ve gospodične?“ Najmlajša mu odgovori: „Me pridemo daleč in smo si tukaj le malo počile.“ Potem se je obrnila in šla za sestrama. Princ pa je ves zaljubljen klical za njo: „Usmili se me, o lepotica, saj sem že zadosti prestal na svetu. Počakaj in govori nekaj besedij z menoj!“ Deklica pa mu reče: „Jaz ti ne morem pomagati.“ Princ se je nad tem odgovorom bridko razjokal, Vile pa so se smejale, se iz princa norčevale in starejši dve ste dražili

mlajšo zavolj Jeretina. Kmalo potem so zopet oblekle svoje perotnice in zletele po zraku naprej. Ko je princ to videl, je glasno zakričal in potem padel v omedlevico.

Sedem sto pet in trideseta noč.

Med tem pa je prišel Krmelj že zopet nazaj od tičjega zbora. Naprosil je nekaj velikih tičev, ki so obljubili, da bodo Jeretina nesli v njegovo deželo. Za to je Krmelj princa po gradu iskal, pa ga nikjer ni mogel najti. Ko pa pride do tistih prepovedanih vrat in jih odprte najde, reče sam pri sebi: „Gotovo je ta bebec vkljub moji prepovedi tu not šel in zadela ga je kaka nesreča.“ Šel je toraj k gradiču pri jezeru in našel tam princa brez zavesti na tleh ležati.

Ko ga zopet k zavesti spravi, začel je princ solznih oči praviti, kako lepe so bile tiste tri deklice, ki jih je tu pri jezeru videl. Potem se je začel zopet na glas jokati. Krmelj pa mu reče: „Ali ti nisem pravil, da teh vrat ne smeš odpreti! Zakaj nisi ubogal?“ Princ je potem prašal, kdo so te deklice, in tičji kraj mu je odgovoril: „To so tri Vile, ki pridejo vsako leto enkrat k temu jezeru se sprehajat, potem pa odletijo zopet domu.“ Princ praša na to: „Kje pa so doma?“ — „Tega sam ne vem“, reče starček; „toda pusti zdaj to in pojdi z menoj, zunaj te že čakajo trije orli, ki te bodo domu nesli! Na te deklice ni treba več misliti, ker te so za človeka nedosegljive.“ Ko je princ to slišal, začel je zopet vekati in tuliti. Rekel je Krmelju: „O moj oče, jaz ne grem domu, ampak bom tukaj počakal, da te deklice zopet pridejo. Pusti me tukaj, zadovoljen sem, ako jih le enkrat v letu vidim. Usmili se me, dobri oče!“ Ihteč in jokajoč je starčku poljubil roke,

ko je to govoril. Krmelj pa reče: „Jaz sam teh Vil ne poznam, od kodi so. Če si pa takó zaljubljen, ostani eno leto tukaj; in kedar drugo leto ob tem času zopet pridejo, skrij se v grmovje, in ko bodo svoje perotnice odložile, skoči tje in ukradi perotnice tiste Vile, ki se tebi najboljše dopade. Potem te bodo prav lepo prosile, naj jim daš perotnice nazaj; ako se pustiš preprositi, potem ni več pomoči za tebe. Bodi tedaj trd in neizprosljiv in obdrži perotnice tako dolgo, da jaz od tičjega zbora nazaj pridem. Jaz vaji bom potem združil in vaji poslal skupaj na tvoj dom. Več za tebe storiti ne morem.“

Te besede so princa zopet nekoliko pomirile. Ostal je potem še eno leto pri tičjemu kralju Krmelju. Ko je pa prišel čas tičjega zbora, rekel je Krmelj princu: „Zdaj pojdem zopet k tičjemu shodu. Naredi s perotnicami tiste Vile takó kakor sem ti rekel.“ Potem je Krmelj odšel, Jeretin pa je šel na vrt k jezeru in se skril v gosto grmovje. Čakal je tam tri dni. Bil je ves žalosten in se jokal, ko deklic še zmiraj ni bilo od nikodar. Kmalo potem zagleda tri pike na nebu; ko bližej pridejo, so bile kakor tri velike tice; ko prav blizo pridejo, je spoznal tiste tri Vile. Spustile so se na tla, ogledale se okoli sebe, in ko niso nikogar videle, so odložile perotnice na stran, ter se sprehajale po trati in se med smehom in skakanjem pogovarjale in kratkočasile. Najstarejša je rekla: „Kaj bi bilo, ko bi bil zopet kak možki tukaj skrit?“ Druga reče: „Kje se bo vzela? Lani je bil res tisti mladenič tukaj, sicer pa od časov kralja Salomona ne pride nihče več na ta vrt razun tičjega kralja Krmelja, ki je pa že star mož in se gotovo za nas ne zmeni.“ Najmlajša pa reče: „Ko bi bil

kdo skrit, bó mene uplenil.“ Princ je čakal, kdaj bodo najdalje od svojih perotnic. Ko so bile proč obrnjene in precej daleč od perotnic, skočil je ko blisk iz grmovja, ugrabil perotnice od najmlajše, (ker si je zapazil, kam jih je položila), in tekel ž njimi v gradič.

Sedem sto šest in trideseta noč.

Ko dekleta to zapazijo, začele so kričati in tekle za njim v gradič. Princ je krepko držal perotnice pod pazduho in se vsedel na tron pri vodometu. Ko Vile za njim priletijo, rekla je najmlajša, ktorej je bilo Mavrica ime: „Kdo si ti, da si ravno moje perotnice vkradel? Precej jih daj nazaj!“ Tudi sestri ste rekli: „Če jih ne daš, ti ne pojde dobro!“ Ko se pa ni dal ostrašiti, začele so se jokati in lepo prositi, naj dá Mavrici perje nazaj. Princ pa je rekel: „Draga Mavrica, jaz te tako ljubim, da bi moral umreti, ko bi ti zopet odletela. Za to ti perotnic ne morem nazaj dati!“ Sestre ga prašajo: „Kdo pa si, ti predrzni človek?“ On jim reče: „Vsedite se sim k meni, pa vam bom povedal svojo čudno historijo, da take še niste slišale!“ Vile so se vsedle na stole, ki so stali poleg trona, in princ jim je povedal svojo historijo. Ko je to skončal, rekla mu je Mavrica: „Gospod, če me res ljubiš, daj mi moje perotnice nazaj, da poletim s sestrama domu in povem svojim starišem od tebe. Potem pridem pó-te nazaj in te vzamem seboj.“ — Princ pa reče: „Ali me hočeš res umoriti?“ — „Kako to?“ praša Mavrica. „Zato“, reče princ, „ker vem, če svoje perotnice dobiš, da boš zletela proč in — te nikoli več ne bo nazaj. To bi bila pa moja smrt.“ Čez te besede se je Mavrica smejala in njeni sestri ž njo. Potem mu

Mavrica reče: „Le vesel bodi, saj te bom vzela za moža!“ To rekši ga je objela in poljubila na lice. Princ je bil ves srečen; Mavrica mu je pa še rekla: „Ljubček moj, veselje mojih oči! pristrčno te ljubim in nikoli te ne bom zapustila.“ Te besede so razvedrile princu obraz in razveselile njegovo srce. Starejša sestra je šla potem po nekaj sadja na vrt, kterega so vsi štirje skupaj povžili. Med tem je prišel tičji kralj domu. Vsi štirje so vstali pred njim in ga pozdravili. On jim reče zopet sestri, in ko je videl Mavrico pri princu sedeti, je koj vedel, da si je to izbral, zato jej reče: „Priporočim ti tega mladenča, on je plemenitih starišev; njegov oče je slavni cesar Jovan v Kabuli.“ Mavrica reče: „Hočem te v bogati, častni oče!“ To rekši, je poljubila Krmelju roko. Tičji kralj pa reče: Če so tvoje besede odkritosrčne, prisezi, da mu ostaneš vedno zvesta in da ga ne zapustiš!“ Na to je Mavrica očitno in svečano prisegla, da hoče princa Jeretina za moža vzeti in ga nikoli več zapustiti. Krmelj je zdaj njeni besedi verjel in rekel: „Hvala Bogu, ki vaji je združil!“ Sestre so ostale še tri mesce v gradu pri Krmelju in princ Jeretin je imel prijetne ure. Po preteku tega časa pa mu reče Mavrica: „Zdaj pojdiva na tvoj dom, da tam narediva poroko!“ Princ je šel k Krmelju in mu povedal kaj je Vila rekla, ter ga prašal za svet. Krmelj reče: „Ona ti je zvestobo tako slovesno obljubila, da jej smeš zaupati. Daj jej zdaj perotnice nazaj, da poleti s teboj na tvoj dom.“ Na to je šel princ v omaro, kamor je bil perotnice zaklenil, in jih je prinesel Vili nazaj. Ta jih je oblekla, se poslovila od svojih dveh sester in jima rekla: „Povejte domá, kakó se je z menoj zgodilo in pozdravite

stariše.“ Potem je princa in Krmelja vprašala, kje leži Arabija in mesto Kabula? Ko jej to povesta, je rekla princu: „Zamaši si ušesa, da ti ne bo preveč veter po njih tulil, kajti midva bova hitro letela!“ Ko je to storil, ga je vzela v svoje naročje, vzdignila v zrak in odletela s princem ko blisk v daljavo. Letela je celi dan naprej. Zvečer je videla lepo dolino pod seboj in rekla princu: „Tukaj si bova odpočila.“ Princ reče: „Stori, kakor ti drago.“ Stopila sta tedaj v tisto dolino in tam spala čez noč pod nekim drevesom. Drugo jutro je Vila zopet vzela princa v naročje in letela ž njim naprej. Popoldne sta priletela v neko lepo deželo, in princu se je zdelo, da je to njegova domovina. Mavrica se je torej navzdol spustila in princa na noge postavila. On jo je poljubil med oči, in šla sta potem peš naprej. Bil je lep travnik, kjer sta hodila. Tukaj reče Mavrica princu: „Ali veš, moj ljubi, kako daleč sva prišla v teh dveh dneh?“ On reče: „Ne vem.“ Ona pa mu pové: „Navadni popotnik bi hodil trideset mesev ali poltretje leto, prej ko bi tako daleč prišel.“ Princ se je začudil in Bogu zahvalil, da je srečno v tako kratkem času tako daleč prišel. Potem sta se vsedla v senco košatega drevesa. Ko tam sedita in se pogovarjata, prideta na enkrat dva vojaka proti njima. Princ je enega iz nju spoznal za tistega, ki je takrat konja držal, ko se je on s šestimi tovarši na čoln podal tisto košuto lovit. Tudi vojaka sta princa precej spoznala, mu poljubila roke in rekla: „Vaš oče, mo-gočni cesar, lovi tukaj blizo zverino. Precej mu pojdeva povedat, da ste prišli.“ Princ reče: „Le povejta, in prinesita šotorov seboj, da si napravimó nicoj tukaj prenočišče.“

Vojaka sta hitro zajezdila konje, jahala k cesarju in mu rekla: „Veličanstvo, prinesla sva dobro novico.“ Cesar Jovan reče: „Gorjé vama, gotovo sta prišla povedat, da je moj sin mrtev!“ Odgovorita na to: „Nekaj sva zvedela o princu, pa ne njegove smrti. Princ je prišel nazaj in našla sva ga tukaj blizo vas.“ Kralj se je zjokal veselja in rekel ministru: „Daj hitro tema vojakoma vsakemu mošnjo s tisoč cekini za to veselo novico!“ Minister jima izplača vsakemu tisoč cekinov in reče: „Tukaj imasta denar za vajno novico, če sta se prav zlagala.“ Vojaka pa odgovorita: „Midva se nisva zlagala, saj sva sama govorila s princem in mu roko poljubila; in on je nama še povedal, naj prineseva šotor seboj, da bo tukaj prenočil.“ Cesar in minister sta potem sama šla z vojakoma na tisti travnik. Cesar je svojega sina objel in poljubil in oba sta se jokala. Minister in oficirji, ki so bili tudi na lovu, pa so princu roko poljubili. Potem je cesar hitre jezdece poslal na cesarico, na generale in velikaše svojega cesarstva, ter jim naznanil, da se je princ domu povrnil in da naj skrbé za to, da se bo s častjo sprejel. Na tistem travniku pa je dal cesar več šotorov postaviti, in sklenili so, več dni tukaj ostati. Princ je predstavil Mavrico kot svojo nevesto in cesarju se je prav dopadla.

Sedem sto sedem in trideseta noč.

Princ je moral cesarju povedati vse svoje zgodbe. Cesar se je močno čudil nad njimi in rekel je Mavrici: „Hvaljen bodi Bog, ki je vaji združil! Zdaj mi pa izreci kako željo, in kar koli boš želela, ti bom storil, ako je v moji moči.“ Mavrica odgovori: „Jaz želim, da mi zidate grad blizo kekega jezera

in v sredi lepega vrta.“ Cesar reče: „To se lahko zgodi. Kmalo ga boš imela.“

Čez dva dni je prišlo mnogo odlične gospode v šotore, med njimi tudi cesarica, Jeretinova mati. Ta se je tudi veselja jokala, ko je videla svojega sina in njegovo nevesto. Potem so na tretji dan šli vsi skupaj v mesto Kabulo. Vse vojaštvo je bilo po konci in vojaške godbe so veselo igrale, ko so princu naproti šle. Ljudstvo je drlo za njimi. Mesto je bilo vse ovenčano in olepšano zavolj princa. Več dni so se obhajale veselice, in reveži so dobili zastonj jesti. Še večja reč pa je bila takrat, ko se je obhajala poroka princa Jeretina z Mavrico. Tacega še ni bilo kmalo kje.

Med tem pa je dal cesar tisti grad zidati na sredi vrta blizo jezera, kakor ga je Mavrici obljubil. Enega kamnitih stebrov je dal princ nalašč izdolbsti in v votlino je položil Mavričine perotnice, ter jih zazidati, da bi jih žena ja nikoli več ne dobila in mu ne mogla ubežati. Sicer pa so naredili tako lep grad, da ne kmalo tacega, in pohištvo v njem je bilo tako drago, kakor si ga zamorejo le kralji in cesarji omisliti in sezidati.

Ko se je pa Mavrica v ta grad preselila, zaduhala je kmalo svoje perotnice, in ta duh jo je peljal k stebri, kjer so bile zazidane. Začelo je njej po glavi hoditi, da bi se perotnic zopet polastila in domu zletela. Enkrat, ko je bil princ na lovu, najela je zidarje in dala tisti steber podreti. Potem je svoje perotnice vzela, jih oblekla in zletela najprej na streho. Tam je počakala tako dolgo, da je princ domu prišel, ktereга sicer so hlapci precej klicat leteli. Ko je princ ves prestrašen prišel, reče mu Mavrica raz

strehe: „Dragi moj mož, ljubim te, kakor svoje oko, pa vendar ne morem dalje tukaj ostati, toži se mi preveč po domačiji. Če me rad imaš, pridi za menoj na demantni grad. To je rekla in potem zletela po zraku v svojo domovino. Jeretin je skoraj znorel, ko jo je videl odleteti, in potem je padel v omedlevice na tla.

Prinčevi služabniki so šli k cesarju in mu povedali, kaj se je zgodilo. Cesar je hitel v grad in je našel svojega sina še zmirom brez zavesti. Ko so ga zdravniki slednjič vendar k zavesti spravili, prašal ga je cesar: „Služabniki pravijo, da je tvoja žena po zraku odletela; ali je to mogoče?“ Sin reče: „To se vé; saj sem vam pravil, da je tudi prvič in drugič po zraku priletela, ko sem jo vjel. Skril sem njene perotnice v steber, da bi mi ne mogla ubežati; pa ona jih je vendar našla in takó odletela.“ Cesar ga potem potolaži: „Nič ne maraj, moj sin, če ti je toliko zanj, poklical bom vse modrijane in popotnike svoje države in jih prašal, kje je ta „demantni grad“, potem pojdemo tje, in njeni žlahtniki jo bodo že nazaj dali.“ Kmalo potem je rekel cesar sklicati vse trgovce, popotnike in učenjake svoje dežele in obljubil tistemu tisoč cekinov, kdor mu pové, kje je „demantni grad.“ Toda nobeden mu tega ni vedel povedati. Potem je cesar poslal potovalce in ogleduhe na vse strani in jim dal ukaz, naj povsodi poprašujejo in pozvedujejo o demantnem gradu. Pa tudi ti potovalci so prišli brez poročila nazaj. Na to je šel cesar žalosten k svojemu sinu, mu povedal, da ni mogoče nič zvedeti o tem gradu, ter mu svetoval, naj si vzame drugo ženo, saj se ne manjka lepih deklet. Princ pa se ni dal potolažiti in je cele noči

jokal in budel. Tudi cesar, ko je sina tako žalovati videl, bil je ves pobit in slabe volje.

Sedem sto osem in trideseta noč.

Vse to je pa zvedel indiški cesar Pegan, ki je bil star sovražnik cesarja Jovana. Pegan je bil ravno tako mogočen, kakor cesar Jovan, in imel je veliko in močno vojsko. On si je mislil tako: „Zdaj sta cesar Jovan in njegov sin vsa zmešana zavolj te nesreče; zdaj je pravi čas, da padem z vojsko v njih deželo.“ Sklical je svoje ministre in generale, ter jim takó govoril: „Slišal sem, da je velika žalost na dvoru v Kabuli, ker je princu Jeretinu ušla njegova žena. Zavolj tega sta princ in cesar tako slabe volje, da se nobeden ne briga več za državne zadeve in za armado. Zato je bojda vse v neredu tam in generali pa cesarski namestniki delajo, kar hočejo. Vi dobro veste, da je cesar Jovan premagal mojega očeta in v vojski ubil njega in moje brate; zato mislim, da je zdaj najboljši čas, da zberemo močno vojsko in planemo nenadoma v njegovo deželo. Cesarja in princa bomo ubili, njih deželo pa si podjarmili.“

Ministri, generali in velikaši so besede cesarja Pegana potrdili in pohvalili. Zato se je cesar Pegan hitro začel na vojsko pripravljati. V kratkih tednih je bila zbrana močna vojska, godbe so zaigrale, zapeli so bobni in trobente in silna armada je prestopila mejo ter se vlila po deželah arabskega cesarja Jovana. Indi so plenili in ropali, požigali in morili, da se je vzdignil grozen strah pred njimi.

Ko je cesar Jovan to slišal, uzkipela je njegova jeza, sklical je svoje velikaše in generale, ter jim govoril: „Indiški cesar Pegan je padel v naše po-

krajine in po njih pustoši, pa še vojske ni napovedal. Pravijo, da ima grozno veliko armado. Svetujte mi zdaj, kaj nam je storiti?“ Odgovorijo mu: „O veličanstvo, družega ne kaže, da mu z močno vojsko nasproti gremo in ga ustavimo.“ Na to jim reče cesar Jovan: „Pripravite se torej na vojsko!“ Po celem cesarstvu so začeli potem vojake nabirati in jih oborožiti iz cesarskih orožnic. Ko je imel že veliko vojsko zbrano, šel je cesar Jovan cesarju Peganu naproti. Ko pridejo že blizo sovražnega tabora, napisal je cesar Jovan pismo na cesarja Pegana. Pismo pa se je glasilo takó:

„Grdo in sramotno si naredil, o Pegan, da si nas napadel, pa nam nisi prej vojske napovedal. S tem si pokazal, da se nas bojiš, ker sicer bi ne bil nas natihoma in zavratno napadel, kakor tat. Ako bi bil jaz to vedel in čas imel, se na vojsko pripraviti, bi bila midva kmalo gotova: zapodil bi te čez mejo nazaj, kakor sem tvojega očeta. Pa tudi v naglici sem še toliko vojakov nabral, da se ti bo še trda godila. Zato ti svetujem, pojdi v svoj kraj nazaj, pa naj bo vse pozabljeno; ako pa ne, pripravi se na boj! — Jovan.“

Sel, ki je pismo nesel, šel je skozi sovražni tabor. Videl je mnogo svilnatih šotorov, en šotor pa je bil posebno velik in iz rudečega atlasa. To je bil šotor cesarja Pegana. Ta je sedel na svojem tronu, obdan od svojih generalov in ministrov. Indiški vojaki so spremili arabskega sela (poslanika) v cesarski šotor. Ko je cesar Pegan pismo prebral, pisal je tak odgovor:

„Cesar Jovan naj vé, da bom ž njim takó naredil, kakor je on z mojim očetom naredil. Na bojišči se vidimo! — Pegan.“

To pismo je zapečatil in ga poslancu izročil. Ta je šel k cesarju Jovanu nazaj, mu dal Peganovo pismo in še pristavil: „O cesar, videl sem brez števila šotorov, konjikov in pešcev.“ Cesar Jovan pa je dal svojemu ministru povelje, naj vzame tisoč najboljih konjikov, naj plane po noči ž njimi v sovražni tabor in naj takó sovražnike zmeša in zbega. Pa naključilo se je, da je imel cesar Pegan ravno take misli in da je svojemu ministru Logarju ukazal, naj vzame pet tisoč najboljih vitezov ter naj po noči plane nad arabce.

O polnoči so treščili arabski konjiki na indijske konjike. Bili so se celo noč. Proti jutru začeli so Indi bežati. Zgubili so dva tisoč tri sto mož, med njimi slavnega viteza in junaka Korena. Ko je cesar Pegan slišal, da so njegovi tepeni, se je začudil in razjezil ob enem. Vprašal je pribegle vojake: „Za vraga, čemu bežite? Kaj se je zgodilo?“ Rekli so mu: „Ko smo po noči mislili nenadoma Arabce napasti, srečal nas je že minister Resnik z velikim številom arabskih vitezov. Naših je mnogo padlo in tudi nas ni družega čakalo, zato smo zbežali.“ Pegan pa reče: „Bes vas lopni, saj ste za nič!“ Cesar Jovan pa je bil zelo vesel, ko je slišal, kako slavno so njegovi zmagali. Od tisoč mož jih je manjkalo samo dve sto. Drugi dan je cesar Pegan vso svojo vojsko na noge sklical in jo postavil v vrste. Bilo je petnajst vrst, vsaka po deset tisoč konjikov. Tudi je imel dve sto slonov, na katerih so jahali najbolj izurjeni strelec. Vse je bilo na boj pripravljeno, trobente so zapele in srca junakov so trepetale od bojaželjnosti. Tudi cesar Jovan je razpostavil svojo vojsko. Bilo je deset vrst po deset tisoč konjikov

vsaka. Pri cesarju je jahalo mnogo generalov in dve sto junakov ob levi in desni.

Ko ste se ti dve armadi sprijeli, tresla se je zemlja pod kopiti tolikih kónj. Hrup bobnov in trobent, rezgetanje kónj in vpitje možakov je bilo grozno. Bili in sekali so se celi dan; prahu se je pa toliko vzdignilo od tal, da so se borilci komaj videli med seboj. Še le temna noč je storila boju konec; obojni armadi ste šle vsaka v svoj šotor nazaj. Cesar Pegan se je hudo razljutil, ko je zvedel, da je zgubil pet tisoč mož; pa tudi cesar Jovan ni bil vesel, ko so mu povedali, da je palo tri tisoč najboljih vitezov. Drugo jutro so vojaki zopet v vrste stopili, in oboji so upali, da bodo zmagali. Cesar Pegan pa je svojim vojakom zaklical: „Kdo iz vas si hoče slavo pridobiti in boj začeti z vitežkim dvobojem?“ Oglasil se je vitez Končan, eden tistih, ki so na slonih jahali. Ta je torej jahal pred arabsko vrsto in klical Arabce na korajžo. Ko je cesar Jovan to slišal, prašal je svoje vojake: „Kdo iz vas si hoče zaslužiti čast in premoženje, ter se s tem vitezom poskusiti?“ Oglasil se je vitez Demšar na urnem, lepem konji jahajoč. Cesar si ga je zapomnil in mu dovolil dvoboj z Judom.

Končan mu zakliče nasproti: „Kdo si ti, da se upaš nad mene, ko imam jaz vendar slona, ti pa le konja?“ Ta mu odgovori: „Jaz sem Demšar, če me poznaš; ako me nisi poznal, me boš pa danes.“ Končan mu reče: „Slišal sem te že hvaliti, zato se mi smiliš, z menoj ne boš nič opravil.“ Potem sta se začela boriti, Demšar s sulico, Končan pa s sabljo. Lovila sta se dolgo; slednjič je Končan Demšarja z vso močjo mahnil s sabljo po glavi; pa Demšar se je toliko umaknil, da mu je Končan le čelado z glave

zbil, njemu pa nič škode naredil. Demšar pa je porabil ta trenotek in je Končana prebodel s svojo sulico takó, da se je sulica še v debelo slonovo kožo zarila, in da je bil Končan kakor z žebljem na slona pribit. Zdaj je priletel Končanov brat s sabljo nad Demšarja in mu rekel: „Kdo si ti, da si umoril mojega brata?“ To rekši ga je mahnil s sabljo po nogi in ga ranil. Demšar pa je hitro potegnil svojo sabljo in Končanovega brata na dvoje presekal, tako da je padlo pol moža na levo in pol na desno. Ko je cesar Jovan to videl, dal je ranjenega Demšarja proč nesti, mu rano zavezati in mu izplačati dva tisoč cekinov za njegovo hrabrost.

Cesar Pegan pa se je grozno jezil, da njegov junak ni nič opravil. Gonil je svoje vojake v boj in jih zmirjal, kakor pse. Boj se je na celi vrsti zopet pričel; konji so trčili ob konje, možje ob možje, trobente so pele, sablje so žvenketale, vojaki so eni vriskali, drugi stokali v bolečinah, to je šlo naprej celi dan. Zvečer o mraku so se oboji zopet umaknili v svoje šotore. Cesar Jovan je zgubil ta dan pet tisoč mož in štiri zastave; cesarju Peganu pa je tudi manjkalo tri tisoč šest sto mož in sedem zastav. Da se mrtvi pokopljejo, sklenilo se je primirje za tri dni.

Sedem sto devet in trideseta noč.

Med pomirjem je pisal cesar Pegan svojemu prijatlu, kralju Ploju, pismo, naj mu pride na pomoč. Pisal mu je: „Cesar Jovan je močnejši, nego sem mislil, zato ne vem, kako se bo vojska končala, ako mi ne prideš hitro na pomoč. Pomisli, da sva si še nekoliko v žlahti in da sva bila zmirom prijatla. Zdaj je čas, da svoje prijateljstvo izkažeš.“ Ko je

kralj Ploj to pismo prebral, je hitro sklical svoje viteze in šel Peganu na pomoč. Tudi cesar je to zvedel po svojih ogleduhih, ki so našteli sedem zastav, vsako po tri tisoč konjиков, ki so pod Plojem hiteli Peganu na pomoč. Ta novica je razveselila Jude, pa užalila Arabce. Teh je bilo že prej veliko manj, zdaj ko je Pegan tako pomoč dobil, pa so imeli Arabci še manj upanja do zmage. V šotorih Judov pa je bilo vse živo in veselo.

Med tem pa se je še to zgodilo: Princ Jeretin je zmirom samotarno, kakor puščavnik, živel na svojem gradu in še vedel ni, da se je njegov oče na vojsko podal. Ko mu je pa služabnik slednjič vender naznanil, kaj se je zgodilo in kako je cesar Pegan prihrumel z veliko silo v deželo, nabral je tisoč hrabrih vitezov in jih peljal proti bojišču, da bi svojemu očetu pomagal. Med potjo pa so mu prišle druge misli, in djal je sam pri sebi: „Teh tisoč mož se bo malo poznalo v armadi mojega očeta; sicer pa lahko grejo na bojišče, ako hočejo, saj mene ne potrebujejo zraven! Jaz pojdem pa rajši svojo zgubljeno ženo iskat. Šel bom v judovsko mesto, od tam čez tisto strmo goro k tičjemu kralju Krmelju, in ta mi bo že povedal, kje je tisti „demantni grad“, v katerem je moja žena. Krmelj me bo že zopet združil z njo!“ S takimi sklepi je po noči svoje viteze skrivaj zapustil in se podal sam na pot, svojo ženo iskat. Šel je proti Bagdadu, ker mu je tisti prvi Jud pravil, da iz Bagdada pride vsako leto ena kompanija trgovcev v judovsko mesto. Bil je namenjen, tem se pridružiti.

Ko so pa vitezi zjutraj videli, da je princ zginil, šli so k cesarju in mu to povedali. Cesar Jovan je bil tako jezen, da so mu iskre iz nosa letele. Vrgel

je svojo krono na tla in rekel: „Zdaj nimam sína več, za koga se bom še dalje vojskoval?! Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ Generali so ga tólažili, pa cesar se ni hotel dalje vojskovati, ampak se je umaknil s svojimi vojaki v glavno mesto, kjer je dal zidovje utrditi in vse pripraviti na brambo. Pegan in Ploj sta šla za njim in oblegla glavno mesto Kabulo. Mesto je bilo pa tako trdno, da ga nista mogla vzeti. Meščani so imeli prerove pod zemljo, kjer so se iz daljnih krajev preskrbljevali z živežem. Tako sta Pegan in Ploj s svojimi vojaki sedem let pred mestom ležala, pa nič opravila.

Princ Jeretin pa je med tem noč in dan potoval čez puščave in goščave, čez hribe in doline, in kamorkoli je prišel, povsodi je ljudi prašal po „demantnem gradu“, toda nikjer niso nič vedeli o njem, niti kaj govoriti slišali. Potem je prašal po judovskem mestu, in neki trgovec mu reče, da je to mesto že blizo morja na skrajnem zapadu. Rekel mu je še: „Pojdi čez en mesec z menoj v mesto Marzakan, od tam imaš samo še petnajst mesecev hodá do judovskega mesta.“ Princ je toraj počakal, da so šli trgovci v celi kompaniji v Marzakan, ter se jim pridružil. Ko v to mesto pridejo, prašal je zopet po „demantnem gradu“, pa nihče ga ni poznal. Med mnogimi težavami in nevarnostmi je potoval v Korasano, in tam si je dal pokazati pot v judovsko mesto. Šel je noč in dan naprej, ter slednjič prišel vendar na tisti kraj, kjer je bil opicam ušel preko mravljínčje doline. Potoval je še nekaj dni, da je prišel do tiste hitre reke. Tam je čakal do sobote, da se je voda posušila po Božji vsegamogočnosti. Ko pride čez strugo, ni imel več daleč v judovsko mesto. Oglasil

se je zopet pri tistem Judu, ki ga je bil vprvič dva mesca pri sebi imel, in kteremu je potem od svojega zaslužka petsto cekinov poslal. Ta Jud je bil prince vesel in ga prašal, kodi je tako dolgo hodil? Princ odgovori: „Po Božji zemlji.“ Ko je princ Judu še to povedal, kako je drugi Jud ž njim naredil, pustivši ga brez pomoči na gori, rekel je ta pošteni Jud: „Varuj se tega goljufa! On je bil že prej bogat, ker je mnogo ljudi opeharil in v nesrečo spravil, zdaj je pa še bogatejši, odkar si mu ti toliko žlahtnih kamnov z gore doli nametal. Vendar lakomnik nema še zadosti in pusti že več mesecev po mestu bobnati, kdo si hoče tisoč cekinov zaslužiti. Pa nobeden mu ne gre na limanice, ker ga že vsi poznajo in vejo, da je še vsacega v kraj spravil, kdor se je ž njim pečal.“

Princ pa si je mislil: „Saj ravno to jaz hočem, da me na goro spravi, doli bom že sam prišel! Od tam vsaj najdem pot do tičjega kralja.“ Šel je tedaj drugo jutro na trg, in ko je slišal bobnarja oklicávati, da se dobi tisoč cekinov za en dan dela, oglasil se je precej. Bobnar ga je ves vesel zopet peljal k tistemu Judu. Ta je prince koj spoznal, se nekoliko prestrašil in rekel: „Od kodi pa ti zopet prideš?“ Princ mu reče: „To tebi nič mar, saj ko bi na tvojo pomoč čakal, bi bil že davno na tisti gori od gladu umrl!“ Jud pa reče: „Prišel sem pozneje nazaj, da bi ti povedal, kodi moraš hoditi, pa te nisem nikjer več videl.“ Princ pa mu reče: „Pusti te laži, izplačaj me in pripravi se na pot; jaz že znam iz gore, me nič ne skrbi.“ Na to mu je Jud prinesel tisoč cekinov. Princ jih je vzel in jih vse nesel prvemu Judu, ki ga je bil tako prijazno sprejel. Lahko si je misliti, kako je bil Jud denarja vesel. Potem pa je šel princ

k hudobnemu Judu nazaj in odpravila sta se vsak na eni muli jahajoča proti tisti gori. Naredila sta, kakor prvokrat: zaklala sta eno mulo, preparala jej trebuh in princ je zlezal not. Potem je Jud zopet muli trebuh ukup sešil, ter se skrila v goščo. Kmalo je priletel velikansk tič, roh imenovan, zgrabil mulo in jo nesel na vrh gore. Tam je pa princ z nožem trebuh prerezal in iz mule skočil. Tič se je vstrašil in odletel. Potem je princ stopil k skali, pogledal doli in videl Juda v dolini stati. Zaklical je doli in Juda prašal, kaj hoče? Ta mu reče: „Kaj še prašaš? Demantov mi doli nameči!“ Princ pa je fige kazal in rekel: „Pred petimi leti si ti mene opeharil in me brez pomoči tukaj zapustil, danes bom pa jaz tebe za tistih tisoč cekinov. Ne enega demanta ti ne vržem doli. Ko bi se tukaj dobilo kaj navadnega kamenja, tistega bi hotel lučati po tebi, da bi te ubil, družega nisi vreden!“ Jud je z zobmi škripal, ko je videl, da je goljufan, pa pomagati si ni mogel.

Princ Jeretin pa se je podal proti gradu tičjega kralja Krmelja. Po dolgem trudapolnem potu je srečno tje dospel. Ko je starček zagledal princa, mu je prišel naproti, ga pozdravil in mu rekel: „Kako pa da ti tukaj sim prideš? Saj si vendar tako vesel z Mavrico od todi šel!“ Princ se je zjokal in pravil Krmelju, kako mu je Mavrica ušla in mu rekla, naj pride za njo na „demantni grad“. Prosil je potem Krmelja solznih oči, naj mu pové, kje je ta „demantni grad“, in kako se tje pride? Tičji kralj odgovori: „Pri moji veri, jaz nič ne vem za noben „demantni grad“! Tudi nisem še nikoli nič o njem slišal.“ Na to se je princ zopet zjokal in rekel: „Kaj bo potem iz mene? Jaz moram umreti od žalosti!“ Krmelj ga

je tolažil in mu rekel: „Čakaj tukaj pri meni, da tice zopet pridejo; prašal jih bom, morda ktera kaj vé o tem gradu.“ Princ se je zdaj pomiril in šel s Krmeljem v grad. Princ je prašal Krmelja, če Vile še kaj pridejo k tistemu jezeru se sprehajaj, pa on mu je rekel: „Od tistega časa jih ni več.“ Ko je prišel čas tičjega zбора, rekel je Krmelj princu: „Tukaj imaš nekaj čarodejnih imén, nauči se jih na pamet, potem smeš iti z menoj na tičji shod. Princ se je tega rezveselil, se naučil tistih imen in potem šel s Krmeljem na tičji shod.

Sedem sto in štirideseta noč.

Ko je pa Krmelj tiče prašal po „demantnem gradu“, ni mu nobeden nič vedel povedati. Rekli so: „Svoj živ dan še nismo nič slišali o tem gradu.“ Princ se je na to vest tako jokal, da bi se kamnu usmilil. Krmelj pa je poklical enega velikega tiča in mu rekel: „Nesi tega mladeniča v deželo Arabijo.“ Tič je rekel mladeniču: „Zamaši si ušesa zavolj hudega vetra.“ Potem je vzel princa na hrbet in zletel z njim po zraku naprej. Letela sta en dan in eno noč. Potem pa se je tič navzdol spustil, da bi si odpočil. Ko se pa zemlji približa, je rekel princu: „Zdaj še le vidim, da sem po noči pot zgrešil: namesto v Arabijo, sva prišla v deželo kralja Bajoka, ki je kralj čez vse živali. Tú blizo ima svoj grad.“ Princ pa reče: „To nič ne stori! Saj doma tako ne vem kaj početi same žalosti; boljši je, da hodim po svetu in svojo ženo iščem. Morda bo kralj Bajok vedel za „demantni grad.“ Le zleti ti, o tič, zdaj kamor hočeš, jaz pojdem sam h kralju Bajoku!“ Tič je potem odletel, princ pa je šel v grad kralja Bajoka. Ta ga je prašal, kdo

je in od kodi pride? Princ mu je povedal celo svojo historijo in ga nazadnje prašal po demantem gradu. Kralj Bajok pa reče: „Pri mojem kralju Salomonu, jaz nič ne vem o kakem „demantnem gradu!“ Če pa pa kaj zvem, hočem te tje poslati.“ Princ se je zopet zjokal; potem pa je ostal nekaj dni pri kralju Bajoku. Nekdaj pa pride kralj Bajok z neko tablo v roci, jo pomoli princu in reče: „Nauči se na pamet, kar na tej tabli stoji, potem lahko greš z menoj na živalski shod, kjer pridejo živali iz vseh dežel skupaj, in lahko jih prašaš po demantnem gradu.“ Čez kratko potem so prišle živali iz vseh dežel skupaj, poklanjat se Bajoku, kterega je kralj Salomon pred svojo smrtjo postavil za kralja nad živali. Prišli so levi, nosorogi, opice, kače iz Afrike, tigri in sloni iz Indije, velblodi iz Arabije, medvedi in volkvi iz Rusije, itd. Pa od vseh teh živali še ni nobena vedela, ne kaj slišala o „demantnem gradu.“ Princ se je zjokal in se kesal, da ni tistega velikega tiča naprosil, da bi ga bil domu nesel. Kralju Bajoku se je Jeretin smilil in rekel mu je: „Nič ne obupaj! Jaz imam še starejšega brata, Panjana po imenu. Ta se je sicer zoper kralja Salomona spuntal, pa je vendar bolj mogočen, kakor sva jaz in Krmelj. On ima veliko močnih duhov pod svojo oblastjo in je njih kralj, kar jih je v tej deželi. Poslal te bom tje, če ti on ne bo pomagal, potem ne vem, kdo ti bo.“

To rekši je napisal Bajok pismo na svojega brata Panjana in pismo izročil princu, naj ga Panjanu dá, kedar tje pride. Potem je poklical velikega leva, posadil princa na njega, in levu ukazal, naj hitro teče h kralju Panjanu. Čez nekaj dni sta prišla do grada, v katerem je Panjan prebival. Lev je tukaj

šel na svoj dom nazaj, princ pa je šel v grad, se kralju Panjanu priklonil in mu izročil pismo kralja Bajoka. Ko je Panjan pismo prebral, pozdravil je mladenča in mu rekel: „Moj sin, svoj živi dan nisem še nič slišal o „demantnem gradu“!“ Princ se je začel jokati, in ná željo kralja Panjana povedal mu je celo svojo historijo. Ko je skončal, reče mu Panjan: „Za ta grad menda še kralj Salomon nič ni vedel. Poznam pa starega puščavnika tukaj v hribih, ki je tak copernik, da so mu pokorni duhovi in živali, in še kralji duhov se ga bojijo. Ko sem se jaz s kraljem Salomonom vojskoval, mi niso vsi drugi nič mogli, samo ta zviti puščavnik s svojimi copernijami me je ukrotil in vjel ter potem Salomonu prodal. On je hodil po vseh deželah, da se je v čarodejstvu bolj izučil in mislim, da ga ni kraja na svetu, ki bi bil njemu neznan. Če on ne pozna tega gradu, potem ga nobeden ne pozna; kajti ta puščavnik, Čatež po imenu, je tak copernik, da si je naredil take vile s tremi rogovi, da če prvi rog v zemljo zatakne, privleče iz nje meso, od kterega še kri kapa, če drugi rog zabode v tla, jame iz zemlje mleko teči, in s tretjim rogom vzdigne iz zemlje vsakovrstno sadje ali žito. On živi čisto sam v nekem samostanu, ki se imenuje „demantni samostan“. K temu Čatežu te bom poslal.“ Na to je poklical kralj Panjan groznega tiča, mu posadil princa na hrbet in tiču ukazal, naj nese princa k Čatežu v demantni samostan. Ta tič je imel perotnice, ki je bila vsaka trideset pračev dolga, in noge je imel, kakor slon. Letel je le dvakrat v letu po svetu, drugekrati ga je moral kralj Panjan pitati. Čez nekaj dni je priletel s princem na tisto goro, kjer je stal demantni samostan. Ko princ v samostan

pride, našel je puščavnika v kapelici klečati in moliti. Ko se ozre in princa zagleda, ga je pozdravil in prašal, kaj želi? Princ ga je potem spremil v njegovo stanovanje in mu tam povedal celo svojo historijo. Puščavnik se je zelo začudil in rekel: „Moj sin, še nikdar nisem nič slišal o tem „demantnem gradu“. In vendar živim že od časov Noeta in sem pred kraljem Salomonom vladal celi svet. Gotovo še kralj Salomon nič ni vedel o tem gradu. Vendar počakaj pri meni; prašal bom duhove, tice in druge živali, morda kaj izvemo.“ Princ je toraj pri Čatežu ostal, in ta je zbral duhove, tice in vsakovrstne živali, ter jih izpraševal po „demantnem gradu“. Pa vsi so enako odgovarjali; da tacega gradu niso ne videli, ne kaj slišali o njem. To slišati se je princ razjokal in prosil Boga za pomoč.

Na enkrat se prikaže strašno velik, črn tič, ter se pred puščavnikom prikloni. Ta ga precej praša po „demantnem gradu“. Tič odgovori: „O slavni Čatež, ko smo bili jaz in moje sestre ter bratje še mladiči, stanovali smo s svojimi starši še onkraj „bele gore“ na tako zvani „kristalni gori“. Mi mladiči smo bili še tako majhni, da so nas morali starši pitati. Nekdaj pa naših staršev sedem dni ni bilo nazaj, in smo že vsi omagovali od lakote. Na osmi dan prideta oče in mati vsa objokana nazaj, in ko smo ju prašali kje sta toliko časa hodila, odgovorita nam: „Nek hudoben duh je naji vjel in nesel na „demantni grad“ h kralju Vidmarju. Ko sva pa kralju povedala, da imava mladiče, ki morajo gladu poginiti, če naji ne bo nazaj, je naji vendar izpustil. Toliko sem slišal o „demantnem gradu“, reče tič; „ko bi pa moji starši še živeli, oni bi že povedali, kje je ta grad; jaz pa nič več ne vem, kakor to, kar sem zdaj povedal.“

Ko je princ to slišal, se je razjokal in prosil puščavnika, naj temu tiču ukaže, da bo njega na „kristalno goro“ nesel, kjer so starši tega tiča svoje gnjezdo imeli. Čatež je naprosil tiča, naj nese princa na „kristalno goro“. Tič je privolil in princ se je vsedel tiču na hrbet. Tič je letel noč in dan naprej, dokler ni prišel do tiste kristalne gore, na kateri je živel še kot mladič. Tukaj je princa postavil na tla ter rekel: „Tukaj je kristalna gora, kjer je bilo naše gnjezdo“. Princ pa je prosil tiča, naj ga nese še naprej, proti tisti strani, kamor so njegovi starši takrat zleteli. Na to ga je tič zopet na hrbet vzел in letel ž njim še sedem dni in sedem noči. Postavil ga je zvečer na neko goro in mu rekel: „Od tukaj ne vem več naprej“. Princ Jeretin je šel na vrh gore in tam zaspal; tič pa je zletel domu.

Ko se je princ zjutraj zbudil, zavzel se je nad svitlobo nekega grada, ki ga je kakor zvezdo v daljavi dveh mesecev pred seboj bliščati videl. To je bil „demantni grad“, zidan iz samega kristala in iz demantov. Ta grad se je tako svetil, da je bila vsa dežela daleč okoli njega razsvitljena. Tam je stoloval kralj Vidmar s svojo ženo in tremi hčerami, katerih najmlajša, Mavrica, je bila žena princa Jeretina. Ko je ta Mavrica iz Arabije priletela nazaj na demantni grad, bila je nekaj časa vesela v krogu svojih sorodnikov. Kmalo pa se je njej začelo tožiti po Jeretinu, svojem možu, in hotela je že nazaj iti. Starši in sestre pa so jej branili in rekli, da bi bilo grdo, ko bi precej nazaj šla, ko je že enkrat svojo besedo prelomila. Dal pa je kralj Vidmar svojim podložnim duhovom povelje, če ktereга človeka v bližini najdejo, naj ga precej v grad pripeljejo. Mislil si je namreč že, da

bo princ Mavrico iskat prišel, zato mu je hotel pot prikrajšati.

Sedem sto ena in štirideseta noč.

Ko se je tedaj princ Jeretin bližal „demantnemu gradu“, srečal ga je eden kraljevih oficirjev in ga prašal za imé. Princ se je ustrašil in rekel: „Jaz sem princ Jeretin in iščem svojo ženo Mavrico, ki je Vila pa mi je ušla“. Potem se je začel jokati. Oficir pa mu reče: „Kaj se boš zdaj jokal, saj boš svojo ženo kmalo videl. Tvoja žena Mavrica te še zmirom ljubi, in tudi njeni starši bi te radi videli. Zato le vesel bodi!“ Potem je ta oficir, ki je bil pa le duh, vzel princa na rame in zletel ž njim po zraku do grada, kjer ga je na tla postavil in potem šel naprej v grad, da je gospôdi naznanil prinčev prihod. Kralj je šel princu naproti, ga objel in pozdravil, ter precej princezinji Mavrici naznanil, da je njen mož tukaj. Vsi adjutanti so prileteli in se princu poklonili. Kralj je princu podaril eno drago obleko iz pisane svile, kakoršne nema noben kralj, in enega konja, ki je bil ognjen in hiter ko iskra. Šli so potem vsi skupaj v grad, ki se je kar lesketal kristalov in demantov. Take lepote še ni videl, kar hoče mnogo reči, ker je bil na dvoru svojega očeta vsega dragocenega vaju, in je tudi po svetu že marsikaj videl. Še lepši, ko od zunaj, je bil grad od znotraj. Krasota preprog in zaves, zrkalov in tabel, slik po stenah in okvirih v oknih, mnogoplamennih svetilnikov po dvoranah, miz in blazinastih sedežev se ne dá popisati. Princ Jeretin se je zjokal od veselja, ko je vse to videl. Potem so ga peljali po gradu okrog, kjer je bilo vse polno služabnikov in služabnic, ki so le migljeja

čakali kdaj jim bo kdo kaj ukazal. Potem so se vsedli k mizi in kralj je velel prinesiti najboljših jedi in pijač. Kmalo potem je prišla kraljica, je pozdravila princa in mu rekla: „Nič ne maraj, tvojega trpljenja je konec. Mavrica bo kmalo prišla.“ Potem je zopet odšla in pripeljala Mavrico, ki je s sramožljivo rudečim obrazom pozdravila princa; tudi njeni dve sestri ste prišli ž njo. Kraljica pa je rekla princu: „Odpusti naši hčeri; kar se je nad taboj pregrešila, to je storila z avoljo nas!“ Princ pa, ko Mavrico zagleda, je naenkrat močno zakričal in potem padel v omedlevice. Dolgo so ga morali škropiti s hladno vodo in jesihom, da je prišel zopet k zavesti. Ko je zopet oči odprl in govoriti začel, vsedla se je Mavrica k njemu vsedla in mu rekla: „Povej mi vendar, kako si našel pot do mene; kajti tega ne vé noben človek in noben duh! Mi živimo namreč v sovražtvu z vsemi družimi duhovi, zato smo se v ta kraj skrili, ki je vsem neznan. Toliko bolj čudno je, da si ti kot reven človek našel to pot in prišel v tako daljavo k meni!“ Princ je potem Mavrici, njenim sestram, kralju in kraljici povedal vse svoje zgodbe od tistega časa, ko je Vila Mavrica iz grada zbežala. Vsi so se čudili njegovi stanovitnosti in njegovi sreči, da je toliko nevarnostim ušel in toliko prostora v malem času prekoračil. Ko je princ tudi to povedal, v kaki stiski da je njegov oče pred cesarjem Peganom, rekla je kraljica: „Ostani en mesec tukaj, potem gresta pa z Mavrico domu na tvoj dom in mi ti damo tisoč naših duhov na pomoč zoper Pegana: ti bodo njegovo armado v kratkem času pokončali. Pa damo ti Mavrico le pod tem pogojem, ako nam obljubiš, da boš drugo leto zopet ž njo k nam prišel, in takó

naprej eno leto doma v Arabiji, drugo leto pa pri nas preživel.“ Ko je princ to obljubil, ukazal je kralj Vidmar napraviti velikanske veselice, kakoršnih še ni bilo. Princ je prej mislil, da je na dvoru njegovega očeta lepó; zdaj je pa spoznal, da je njegov oče Jovan revež nasproti kralju Vidmarju. Z Mavrico je živel princ tako srečno, kakor bi jo bil še le pred enim tednom spoznal. Ko je pa tisti mesec pretekel, rekel je princ svoji ženi: „Skrbi me, kako se godi mojemu očetu. Prosi tedaj svojega očeta, da naji pusti odpotovati, kakor je obljubil.“ Mavrica je šla k očetu Vidmarju in mu razodela željo svojega moža. Kralj reče: „Samo toliko še počakajta, da zberem in oborožim tiste duhove, ki jih bom z vama poslal.“ Ko so bili tisočeri duhovi skupaj, dal je kralj za Mavrico in za princa narediti zlat tron, ki je bil obrobljen z demanti in biseri; nad njim pa razpeti šotor iz rudeče svile. Jeretin in Mavrica sta se vsedla v ta tron, štirje duhovi pa se ga prijeli na štirih koncéh. Kralj je dal svoji hčeri mnogo lepih darov, tudi za cesarja Jovana je poslal več dragocenih reči. Potem se je Mavrica poslovila od starišev in sester. Kralj jo je izročil v varstvu princu Jeretinu, svojim duhovom pa je zapovedal, naj skrbno pazijo, da se jim po poti kaka nesreča ne pripeti. Potem so se duhovi z vso prtljago vzdignili v zrak. Leteli so po zraku deset dni vedno naprej, in to tako hitro, da so prišli vsak dan tako daleč, kakor bi navadni človek trideset mescev hodil. Enajsti dan je eden duhov spoznal deželo Arabijo in mesto Kabulo. Princ je duhovom rekel, naj se spustijo ravno v sredi mesta na tla, kajti okrog mesta so ležali vojaki cesarja Pegana. Duhovi so tako storili.

Povedali smo že, kako se je cesar Jovan po odhodu svojega sina umaknil v mesto in se tam branil celih sedem let. Nazadnje se je pa oblegancem v mestu vendar začelo slabo goditi, ker je Pegan tudi tisto pokrajino v oblast dobil, od koder so prej vojaki in meščani v Kabuli živež dobivali. Zdaj je toraj dovažanje živeža izostalo in v mestu je nastala lakota. Cesar je bil že pripravljen za vsako ceno mesto predati, ko bi mu Pegan le življenje pustil. Pa še tega ošabni Judec ni hotel privoliti. Zato je bil cesar Jovan namenjen, sam sebi življenje vzeti, da bi bilo vsega konec. Že se je poslovil od svojih ministrov in generalov in ravno je sedel ves obupan v svoji izbi, kar mu povejo, da je iz neba doli priplaval zlat tron in tisoč čudnih vitezov ž njim. Kmalo potem je pritekkel princ Jeretin v cesarsko palačo, je svojega očeta objel in ga prašal, kako se mu godi? Cesar praša začuden: „Kako si pa ti v mesto prišel, ki je vse obdano od sovražnikov?“ Princ mu reče: „S svojo ženo sem po zraku priplaval. Tudi sem tisoč duhov seboj pripeljal, ki se bodo s Peganom vojskovali, ako bo treba.“ — „Se ve da je, in še huda potreba!“ reče cesar ter princu vse razloži, kako stvar stoji. Na to reče princ svoji ženi: „Poglej, v kakem položaji je moj oče!“ Zdaj je Mavrica precej sklicala vse svoje duhove in jim ukazala, vso vojsko Peganovo pobiti in razkropiti. Enemu duhov, ki je bil posbno močan, Razpet po imenu, ukazal je princ Jeretin, naj vjame samega cesarja Pegana. Princ Jeretin, cesar Jovan, Mavrica, ministri in mnogi generali so šli na turn cesarske palače, od koder se je lepo videlo čez vse polje, ter gledali, kaj bodo duhovi naredili. Kmalo so začeli duhovi po sovražnem taboru razsajati. En sam

je prijel po deset Judov na enkrat, jih vzdignil v zrak in jih treščil s tako močjó na tla, da so se vsi pobili. Drugi duhovi so imeli več sežnjev dolge, železne kole, tako težke, da bi komaj dvajset mož tak kol vzdignilo. S temi koli so mahali po možeh in konjih, in vse, kar so dosegli, je bilo mrtvo. Zopet drugi duhovi so imeli strašno velike kose in so Jude tako kosili in čez sredo rezali, kakor travo. Grozen strah se je lotil vojske cesarja Pegana in kralja Ploja; Judi so bežali na vse strani, če je le kateri ubežati zamogel. Grozni duh Razpet je vzdignil cesarja Pegana z njegovim tronom vred in nesel vse skupaj po zraku v mesto. Pegan je na glas kričal in se tolkel s pestmi v obraz. Cesar Jovan se je močno čudil, ko je vse to videl; najbolj pa se je zavzel, ko je duh Razpet na povelje princa postavil šotor in tron s cesarjem Peganom pred njega na tla. Jovan je dal Pegana ukleniti in v črni turn zapreti. Potem je ukazal po celem mestu razglasiti velikansko zmago. Ko so meščani slišali, da so vsi sovražniki ali pobiti ali pa zbežali, tekli so iz mesta v njih šotore in tam pobrali vse, kar je imelo kako vrednost. Naplenili so silno mnogo reči, kakor: šotorov, konjev, klavne živine, vina, rajža, kruha, obleke, denarja itd. Vse je bilo dobre volje; posebno pa v cesarski palači, kjer so se jokali veselja, da so princa zopet imeli in da so ž njegovo pomočjo Pegana tako slavno premagali. Cesarica, Jeretinova mati, je veselja omedlela, ko je svojega sina zopet zagledala. Mavrica jo je zbudila k zavesti, jo objela in poljubovala. Cesar Jovan je rekel: „Po dolgi žalosti je to zopet srečen dan. Hvalen bodi Bog za njega!“

Sedem sto dva in štirideseta noč.

Cesar je poslal na vse stani hitre jezdece, ki so po celi državi razglasili slavno zmago. Od vseh krajev so prišli potem poslanci in čestitali cesarju k slavni zmagi ter mu prinašali darove. Mavrica je potem prosila cesarja Jovana, naj cesarju Peganu odpusti ter naj ga pošlje nazaj domu. „Ako si bo pa zopet zmisлил kak hudobni naklep zoper nas,“ je rekla, „poklicala bom svoje duhove, da bodo pokončali njega in njegove ljudi.“ Cesar svoji sinahi ni mogel nič odreči in rekel je duhu Hudoletu, naj Pegana iz ječe pripelje. Ko je cesar Pegan trepetajoč pred njim stal, rekel mu je cesar Jovan: „Ti meni življenja nisi hotel pustiti; jaz ti ga pa pustim, toda le na priprošnje princezinje Mavrice. Ako boš pa zopet kaj začel, poslala bo enega svojih duhovó pó-te, da te bo sim prinesel, in takrat ne bo več milosti zá-te.“ Potem so Pegana posadili na šepastega konja in ga zapodili domu v Indijo. Cesar, princ in Mavrica pa so odslej srečno skupaj živeli.“

To vse je pravil princ Jeretin princu Napretu, ter nazadnje pristavil: „Jaz sem tisti Jeretin ki sem vse to doživel.“ Princ Napret se je zelo čudil nad to historijo in rekel je princu Jeretinu: „Povej mi še to, prijatelj, kaj pomenita ta dva grobova, eden zasut, drugi odprt?“ Princ Jeretin mu reče: „Vedi, o Napret, da sem več let srečno živel s svojo ženo, in sicer spreminoma eno leto v Kabuli, drugo leto na „demantnem gradu“. Enkrat pa sva z Mavrico potovala preko tega morja, in se ustavila na bregu. Mavrica reče: „Mika me, da bi se šla v to morje kopat.“ Jaz rečem na to: „Stori, kar hočeš, jaz te bom na

bregu počakal.“ Ko je pa ona v morje splavala, treščila je grozno velika riba (imenovana „morski volk“) na njo, ter jo umorila. Ko sem jaz to videl, padel sem v omedlevico. Ko se zopet zavem, poklical sem duhove in jim naročil, naj grejo v demantni grad in naj povejo, kaka nesreča se je zgodila. Drugim duhovom sem ukazal, da so prinesli iz morja razmesarjeno truplo Mavrice. Morski volk je njej eno celogo odtrgal. Duhovi so prišli kmalo nazaj in skopali smo grob, ter truplo Mavrice not položili. Tudi starši Mavrice in njene sestre so prišli k pogrebu. Po tem žalostnem opravilu so me hoteli seboj na „demantni grad“ vzeti; jaz pa sem jim rekel: „Izkopajte tukaj zraven še drugi grob, da bom vanj zlezal, prej ko umrjem. Do tje pa hočem tukaj pri njenem grobu sedeti in jokati. Zdaj veš, o Napret, da je zasuti grob njen grob in odprti grob je pripravljen za mene.“ Potem je princ Jeretin še sam s seboj takó govoril: „O Mavrica, odkar tebe ni več, moja hiša ni več hiša, in moj sosed ni več sosed; prijatelj ni več prijatelj, in rožice, ki so okrog hiše cvetele, so vse drugačne postale. Zdaj sveti drugo solnce, zdaj sije druga luna. Celi svet je pust, mrzel, oblačen, odljuden! Nmam več domačije, kar ti nisi več v njej! Čemu še trava zeleni? Kako da vse cvetlice ne zvenejo, ko vendar ti nisi več med njimi!“ Princ Napret pa reče potem: „Pri moji veri, mislil sem, da sem veliko videl na svetu: odkar sem pa tvoje zgodbe slišal, pozabil sem vse, kar sem sam videl in skusil. Zdaj pa, o princ, te prosim, da mi pokažež, kodi naj grem, da pridem domu?“ Princ Jeretin mu je pokazal pot in se poslovil od njega.“

Ko je kačja kraljica Jezernica to povest dokončala, prašal jo je Snoj: „Kako pa ti to veš, kaj je Jeretin pravil Napretu, saj nisi bila zraven?“ Jezernica mu odgovori: „Vedi, o Snoj, pred petindvajsetimi leti sem poslala veliko kačo v Egipt in jej dala za izročitev pismo na princa Napreta. Ko je moje pismo videl, prosil je tisto kačo, naj ga vzame seboj, ker ima z menoj nekaj govoriti. Tista kača ga je peljala k svoji hčeri, in ta mu je rekla: „Zamiži!“ Ko je zamižal, bil je na tisti gori, na kateri je prebivala tista kača, ktorej sem jaz pismo dala. On je prašal po meni, in kača mu je povedala, da sem jaz šla s svojimi kačami na „smaragdno goro“ in da pridem še le po leti nazaj. Če ima meni kaj povedati, naj le njej pové, da bo že ona meni vse sporočila. Napret reče: „Prosim te, pokaži mi tisto rožo, katere sok obvaruje človeka starosti in slabosti!“ Kača mu reče: „Ne bom tije prej pokazala, dokler mi ne poveš, kaj sta vidva s Kosom vse doživela potem, ko sta se od nas ločila?“ Na to je njej princ Napret povedal celo svojo historijo. Dalje pa je hotel imeti, naj mu tisto rožo pokaže. Kača je prisegla da ni nobene take rože. Potem je rekla svoji sestri, naj princa zopet na zemljo pelje. Ta mu je rekla: „Zamiži!“ in ko je zamižal in zopet oči odprl, bil je naenkrat na „sivi gori“ blizo Kajire, in od tam je šel domu.

Sedem sto tri in štirideseta noč.

Ko sem od „smaragdne gore“ nazaj — prišla pravila je kačja kraljica — prišla mi je tista kača nasproti, mi je prinesla pozdrave od Napreta in mi vse povedala, kaj je on hotel imeti in kaj je njej vse

pravil od svojega potovanja. Takó, o Snoj, sem zvedela historijo od Napreta in historijo od Jeretina.“

— Snoj pa reče na to: „Zdaj pa še zmirem ne vém, kako je Napret domu prišel, potem ko se je od Jeretina poslovil?“ Kačja kraljica mu je to povedala takó: „Ko se je Napret od Jeretina poslovil, potoval je noč in dan naprej in prišel nazadnje do velikega morja. Tam si je spet noge s kačjo rožo namazal in šel čez morje, da je prišel na en lep otok, kjer je bilo dosti sadja in zelenjadi. Videl je drevó, ki je imelo tako veliko perje, kakor jadra na barki, in pod tem drevesom je stala miza z najboljšimi jedili obložena. Na drevesu je videl tiča iz biserov in zelenega smaragda, noge je imel srebrne, kljun je bil iz rubina, perje pa iz biserov. Princ je Boga hvalil, ki je ustvaril tako lepo žival, in prašal tiča: „Povej mi, ti lepi tič, od kodi si doma?“ Tič mu odgovori: „Jaz sem eden rajskih tičev. Vedi, o prijatelj, ko je Bog Adama iz paradiža zapodil, vtrgal je Adam mimogredé štiri lepene ali liste od štirih rajskih dreves. Ko je bil Adam že zunaj raja, ga je angelj še zmirom tako podil, da je zgubil Adam vse tiste štiri liste. Enega teh listov je začel črv jesti in od tega črva so sviloprejke, t. j. tisti črvi, ki svilo ali žido predejo. Drugi list je začela zobati bučela in od tistega časa je začela med (strd) nabirati. Tretji list je pobrala tista srna, ki jo mošus-kozo imenujejo, in od nje pride tista dišava. Četrti list pa je Adam zgubil v Indiji, in iz tega lista se je naredilo drago kadilo, katerega iz Indije dobivamo. Tudi jaz sem takrat šel iz raja, in Bog mi je odkazal ta otok za prebivališče. Sadje na tem vrtu je posebno blagoslovljeno in ima kaj prijeten okus. Še iz raja

ga pridejo sim trgat.“ Tudi princ Napret je pokusil to sadje, in imelo je tako mil okus, da nič tacega. Ko je pa to sadje jedel, prikaže se mu iz raja prerok Heli ter ga praša, kdo je ia odkodi pride. Princ mu je povedal celo svojo zgodbo. Potem ga je prašal, kako daleč ima še v deželo Egipt. Prerok mu reče: „Peš bi človek hodil pet in devetdeset let.“ Ko je Napret to slišal, začel se je jokati, poljubil je preroku roko in mu rekel: „Reši me iz te tuje neznane dežele, da ne poginem v njej! Bog ti bo povrnil.“ Prerok reče: „Moli k Bogu, in če mi on ukaže, nesel tem bom v Egipt.“ Napret je pokleknil in Boga milo prosil za rešitev. Čez en čas mu prerok Heli reče: „Ustani, Bog je tvojo prošnjo uslišal.“ Potem mu reče: „Zamiži!“ Ko je zamižal, objel ga je prerok okoli pasa, ga vzdignil in prestopil ž njim samo z enim korakom, ter mu rekel: „Napret, poglej!“ Ko je princ pogledal, stal je pred svojo palačo v Kajiri. Obrnil se je, da bi se preroku zahvalil, pa ga ni blo nikjer več videti.

Ko je Napret v svojo palačo stopil in ga je njegova mati zagledala, omedlela je od samega veselja. Ko se je spet zavedla, se je en čas jokala, en čas smejala. Tudi drugi prijatli in žlahtniki so prišli in princu srečo želeli ter se veselili njegovega prihoda. Vsa dežela se je veselila, in ljudje se niso mogli dosti načuditi, ko so zvedeli njegove čudne zgodbe.“

Ko je Snój praviti slišal, kako veselje je blo nad princem Napretom, ko je domu prišel, začelo se je še njemu tako tožiti po domu, da se je začel na glas jokati. Kačja kraljica pa mu reče: „Pomiri se, pustila bom tudi Tebe domu peljati, pa dobro si za-

pomni, kaj si mi prisegel, da ne pojdeš v nobeno kopelj! Glej da mi te prisege ne prelomiš!“ Snoj je še enkrat prisegel, da se ne pojde nikoli več kopat. Na to je kačja kraljica eni kači ukazala, naj ga pelje na površje zemlje. Kača je šla pred njim in kmalo našla podzemeljsko jamo, skozi katero ga je pripeljala na vrhno zemljo nazaj. Tukaj je šla kača v zemljo nazaj, Snoj pa je šel po cesti naprej, da je prišel zvečer enkrat v svoje mesto. Ravno je solnce zahajalo, ko je stopil na prag svoje rojstne hiše. Ko ga mati zagleda, je na glas zakričala, se zjokala in ga objela. Tudi njegova žena je priletela vsa vesela in ga poljubila. Vsi so bili veseli in se čudili da so Snoja še živega videli. Ko so en čas vkup sedeli, prašal je Snoj, kaj drvarji delajo. Mati mu reče: „Drvarji so takrat prišli in rekli, da te je lev požrl. Drvarji so postali trgovci in so zdaj vsi bogati.“ Snoj reče svoji materi: „Pojdite jutri zjutraj k njim in recite: „Moj sin Snoj je od svojega potovanja nazaj prišel; pridite ga obiskat.“ Drugo jutro je žena res šla k vsem prejšnim drvarjem in jim takó povedala. Drvarji so se ustrašili, dali so materi vsak eno svilnato obleko za Snoja in jej rekli: „Nesite to sinu in recite, da ga pridemo jutri obiskat.“ Starka je šla domu in sinu povedala, kaj je opravila. Drvarji pa so se med seboj posvetovali, kaj bi storili, in sklenili so, da hočejo vse svoje premoženje s Snojem deliti, da jih ne bi šel tožit. Drugi dan so prišli k njemu na dom, mu prinesli vsak polovico svojega premoženja in mu rekli: „Snoj, ne delaj z nami tako, kakor smo mi s teboj!“ Snoj pa jim reče: „Kar je blo, je blo; Božja volja je bila, da sem jaz toliko videl pod zemljo.“ Potem mu drvarji rečejo: „Pojdi

z nami v mesto, ko se en čas sprehodimo, pojdemo skupaj v kopelj.“ Snoj pa reče: „Prisegel sem, da se ne grem nikdar več kopat.“ Potem mu rečejo: „Pa pojdi vsaj z nami na dom, da bomo jedli in pili.“ Šel je z njimi in kratkočasili so se sedem dni zapored. Potem si je napravil veliko prodajalnico in živel kot bogat in spoštovan trgovec.

Enkrat je šel mimo neke kopelji, katero je imel eden od njegovih znancev v najemu. Ko ta Snoja vidi, mu leti naproti in reče: „Ti si lep prijatelj! Tako dolgo se že poznavava, pa nikoli ne prideš se k meni kopat. Saj si vendar petičen človek, ali ti je mar žal za tistih par krajcarjev? Pojdi not, ga bova potem skupej en glažek spila!“ Snoj pa mu reče: „To ni mogoče, ker sem prisegel, da se ne grem nikdar več kopat!“ Prijatelj pa reče: „Pojdi, pojdi, to so sami izgovori! Prisezem, da te ne pogledam več, in še od svoje žene se bom ločil, če ne greš danes v mojo kopelj!“ Snoj reče: „Ti me hočeš v nesrečo spraviti in me zapeljati, da bi svojo prisego prelomil in takó velik greh storil!“ Kopilar pa reče: „Tisti greh vzamem že jaz na sebe.“ Ko se je Snoj še branil, je Kopilar svojim hlapcem namignil, da so Snoja prijeli in ga kar po sili vlekli v kopelj, kjer so ga slekli in začeli z vodo polivati. Komaj pa mu zlijejo prvi škaf vode čez glavo, kar pristopi k Snoju dvajset vojakov, ki mu rečejo: „Ustani in obleči se, ti si cesarjev jetnik!“ To rekši so Snoja od vseh strani obdali, da ni mogel ubežati. Eden vojakov pa je tekel k ministru in mu to naznanil. Kmalo potem je prijahal minister Zlostan in šestdeset konjikov z njim. Minister je podaril Kopilarju sto ce-

kinov, potem je ukazal Snoju, na konja sestl, in ga peljal seboj v cesarsko palačo. V neki dvorani so posedli, prineslo se je obilno jedi in pijače, in začela se je gostija. Po tem kosilu je minister Snoju podaril dve obleki, katerih vsaka je bla pet tisoč cekinov vredna.

Sedem sto štir in štirideseta noč.

Snoj se je zmirom bolj čudil in prosil je ministra, naj mu vsaj pové, kaj vse to pomeni? Minister mu reče: „Bog je našemu cesarju veliko milost skazal, da smo tebe našli. Cesar je namreč tako bolan, da se je vsak dan bati smrti; mi smo pa v starih bukvah brali, da se on zamore s tvojo pomočjo zopet ozdraviti.“ Po teh besedah je bil Snój le še bolj neumen in je toliko menj vedel, pri čem da je.

Peljali so ga potem vojaki skozi sedem vrat, tako da je nazadnje prišel pred cesarja Kanterja. Cesar Kanter je imel pod svojo oblastjo sedem dežel, sto kraljev mu je blo pokornih in deset tisoč vojvodov, katerih vsaki je imel sto adjutantov in sto oficirjev na svoji strani. Ko je Snój v dvorano stopil, je cesar spal in imel je obraz pregrnjen. Minister Zlostan je Snoja posadil k cesarju tik postelje. Potem stopijo k Snoju minister Zlostan, generali in velikaši ter mu rečejo: „Ali vsi hočemo tvoji služabniki postati, in izpolnila se ti bo vsaka želja, tudi če zahtevaš polovico države, — samo da našega cesarja ozdraviš.“ Minister še pristavi: „Samo ti, kot sin modrijana Daniela, zamoreš cesarja ozdraviti!“ Snój pa reče: „To je že res, da sem Danielov sin, pa jaz se v mladosti nisem nič učil, zdravila kuhati, že posebno

ne; meni je prav žal, da se nisem nič naučil, ker bi cesarju prav rad pomagal.“ Minister pa reče: „Nikar se ne izgovarjaj. Če skličemo vse zdravnike, modrijane in učenjake, vendar nobeden ne more cesarja ozdraviti, kakor samo ti!“ Snój pa reče: „Kako ga bom ozdravil? Saj ne poznam ne njegove bolezni, ne tistega zdravila, ki bi mu pomagalo!“ Minister pa reče: „Ne delaj toliko besedij! Le kačja kraljica zamore cesarja ozdraviti, in tisto poznaš samo ti; saj si bil pri njej in veš, kje stanuje.“ Snój pa reče: „Kaj hočete od kačje kraljice? Jaz je ne poznam in je svoj živ dan nisem videl.“ — „Kaj boš legal!“ reče minister, „saj imamo dokaze, da si bil dve leti pri njej.“ Snój pa odvrne: „Res je ne poznam; še slišal nisem nikoli nič od nje.“ — „Ti nas ne boš premotil,“ reče minister, „mi imamo stare bukve, v katerih stoji, da bo človek prišel h kačji kraljici in se dve leti pri njej mudil. In kedar ta človek nazaj pride, postane njegova koža v tem hipu vsa črna, ko se bo kopal ali z vodo polil. Pokaži tedaj svoj život!“ Odpeli so mu prsi in bil je ves črn po životu. Ko Snój to zapazi, je rekel: „Jaz sem črn že iz maternega telesa.“ Minister pa dé: „Lažeš! Poslali smo v vsako kopelj nekaj vojakov, da bi opazovali, kdo ima črno kožo po životu, ali čigava koža bo črna postala, ko se z vodo polije. Ti vojaki so videli, da je bila tvoja koža prej bela; ko so te z vodo polili, pa je postala vsa črna. Zato so te hitro prijeli in sim pripeljali. Zato ni treba dalje tajiti. Samo to nam povej, pri kateri luknji si ti iz zemlje na dan prilezel, ko si prišel od kačje kraljice; potem bomo kačjo kraljico že sami dobili v oblast.“ Snój se je zdaj kesal, da je šel v kopelj in tako izdal

kačjo kraljico, zato je še zmirom trdil, da kačje kraljice nikoli ni videl. Na to pa je minister vojakom ukazal, da so Snoja na klop položili in tako topli, da so ga skorej vbili. Snój pa ni nič povedal. Ko je minister videl, da z grda nič ne opravi, je Snoja poljubil in mu rekel: „Čemu tajiš, saj imamo dokaze, da si bil pri kačji kraljici in jo poznaš. Le kraj nam pokaži, kje si iz zemlje prišel, potem bomo Jezernico že sami vjeli, tebi še ni treba potem več zraven stati in gledati; ti greš, kamor hočeš.“ Potem je dal Snóju prinesiti lepo, drago, zlatopretkano obleko in mu jo sam oblekel. Posadili so Snoja na konja, jahali ž njim iz mesta in ga tako dolgo prosili, da jim je pokazal tisto jamo, kjer je prišel iz zemlje na dan. Tam so potem stopili s konj, zanetili ogenj, in minister je metal v ogenj neko kadilo in zraven mrmrljal neke čudne besede; potem je bral iz nekih debelih bukev in trikrat na glas zaklical: „Pridi ven, kačja kraljica!“ Na to se je zaslišalo iz jame grozno vpitje in ob enem je tako strašno grmelo, da so vsi okoli stoječi možaki na tla popadali, nekteri so celó umrli od strahu. Potem je prišla iz jame kača, ki je bila debela, kakor slon, in imela je na hrbtu zlat tičnik, v katerem je bila čisto bela kača s človeško glavo in s krono na glavi. To je bila namreč kačja kraljica Jezernica. Ta je pogledala na levo in desno, in ko je Snoja zagledala, mu reče: „Kje je tvoja prisega? Zakaj si šel v kopelj? Toda Božja volja se mora zgoditi: jaz moram umreti, da bó cesar Kanter še en čas živel.“ Pri teh besedah se je začela bridko jokati in tudi Snój se je jokal ž njo. Zdaj je stegnil minister svojo roko po njej, da bi jo vjel. Pa ona mu reče: „Če ne umakneš svoje

roke, ti hudobnež, pihnila bom takó v tebe, da te umorim. Pridi ti, Snoj, položi me v jerbas, ki ste ga seboj prinesli in nesi me na glavi v mesto. Namenjeno je takó, da moram zavolj tebe umreti.“ Potem jo je Snoj v jerbas položil, in se ni nič branila. Med potjo rekla je kačja kraljica Snoju, ki jo je na glavi nosil: „Poslušaj Snoj, kaj ti bom rekla; čeravno si me izdal, vendar ti hočem dobro svetovati: Če prideš v ministrovo hišo in ti bo on rekel: „Zakolji kačjo kraljico in razreži jo na tri kose!“ ne stori tega in reci, da ne znaš klati. Potem me bo sam zaklal. Ko me bo razrezal, prišel bo cesarski strežaj in ga poklical k cesarju. Prej ko h cesarju odide, me bo položil v ponvo, me zalil z vodo, in tebi bo ukazal, da moraš pri ponvi paziti, kdaj bodo začele pene kviško šumeti. On ti bo rekel, da moraš te pene v poseben piskerc posneti in pustiti, da se ohladé, potem pa izpiti, češ, da se s tem obvarješ vsake bolezni. Nadalje ti bo ukazal, ponvo v drugič k ognju postaviti in čakati, da se pene v drugič prikažejo; te pene, bo rekel, da moraš za njega prihraniti, da se znebi bolezni v križu. Ti ga pa ne smeš ubogati, ampak prihrani ti prve pene za njega, druge pene pa sam izpij; če tega ne storiš, se ti bo slaba godila. Kedar boš pa druge pene izpil, vzemi moje meso iz ponve in nesi ga cesarju, da ga bo pojedel. Na vrh mu daj vina piti. Na to bo popolnoma ozdravel po Božji volji. Zapomni si pa dobro, kar sem ti rekla.“ Med tem pogovorom je prišel Snoj s kačjo kraljico do ministrove hiše.

Sedem sto pet in štirideseta noč.

Minister je peljal Snoja v svojo kuhinjo, zapodil iz nje vse kuharice in dekle, ter rekel Snoju: „Zakolji zdaj kačjo kraljico!“ Snaj reče: „Jaz ne znam klati, še nikoli nisem nobene živali zaklal. Meni bi še iz rok ušla.“ Na to je minister sam kačo vzel in jo zaklal. Pri tem pogledu se je Snaj razjokal. Minister pa mu reče: „Kaj se vekaš, ti bedak? Ali se je vredno jokati zavolj ene kače?“ Minister je potem kačo razrezal na tri kose in jih položil v železno ponvo, jo zalil z vodo in jo pristavil k ognju. V tem hipu pa pride več cesarskih strežajev, ki rečejo ministru: „Precej priđi k cesarju, on želi s teboj govoriti.“ Minister je Snoju hitro prinesel dve skledici in mu rekel: „Pusti kačo pri ognju, dokler ne zavre. Ko se prve pene vzdignejo na vrh, posnami jih in precedi v prvo skledico, in pusti jih stati, da se ohladé. Potem jih izpij in obvaroval se boš s tem pred vsako boleznijo. Potem kačo v drugič k ognju pristavi, in ko se bodo v drugič pene prikazale, posnami jih v drugo skledico in prihrani jih za mene, da preženem svojo bolezen v križu. Meso bo potem kuhano; v tem pa pridem tudi jaz že nazaj.“ Ko je minister Snoja takó podučil, tekel je k cesarju, ker so strežaji že priganjali. Snaj pa je čakal pri ponvi, da se se vzdignile prve pene; te je posnel in djal v prvo skledico. Druge pene pa je djal v drugo skledico in jih spravil za se. Ko je bilo kačje meso kuhano, ga je odstavil. Čez eno uro je prisel minister nazaj in Snoja prašal, kako je naredil? Snaj reče: „Vse takó, kakor si mi ukazal.“ Potem ga praša: „Kam si djal prve pene?“ Snaj se zlaže: „Izpil sem jih.“ — „Kako

se počutiš?“ prša minister. Snój reče: „Po vsem životu me trga in peče, in po ušeh mi buči.“ To je pa Snój le nalašč rekel, da je ministra premotil. Minister Zlostan potem reče: „Daj mi torej druge pene, da se še jaz pozdravim!“ Snój pa mu je dal prve pene namesto drugih, kakor mu je kača ukazala. Komaj pa je minister Zlostan pene izpil, padla mu je skledica z rok, na koži so se pokazali črni lišaji, zgrudil se je na tla in bil je mrtev. Uresničil se je nad njim pregovor: „Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade.“ Minister Zlostan si je namreč mislil: Če bo Snój cesarja ozdravil, potem bo on kmalo več veljal pri cesarju, ko jaz; zato moram gledati, da ga s poti spravim.“ To je pa vedel, da bo v prvih kačjih penah ves strup, in tega je namenil Snóju; v drugih penah od mesa kačje kraljice pa je vedel da so čudne moči, zato si je te za sebe izvolil.

Ko je pa Snój videl, kako se je Zlostanu godilo, si skoraj ni upal piti iz druge skledice tistih drugih pen, ki jih je bil na stran postavil. Vender je zaupal besedam kačje kraljice in si mislil: „Če bi blo slabo, gotovo ne bi bil minister rekel, naj to prihranim za njega. Sicer pa zaupam v Boga!“ Komaj pa je tiste pene izpil, bil je ves vesel in zasvetilo se mu je takó v glavi, da je spoznal vse skrivnosti v bukvah modrijanov, da je razumel petje tic in glas drugih živali; tudi je videl pod zemljo, kje je kak zaklad in še mnogo drugih reči; sam sebi se je čudil, takó je bil na enkrat učen in moder. Potem je vzel meso od kačje kraljice in ga nesel v cesarjevo palačo. Ko je prišel k cesarju, mu reče: „Bog ti daj še dolgo živeti namesto ministra Zlostana!“ Cesar se je vstrašil nad smrtjo svojega ministra in

se razjokal, tudi okoli stoječi dvorniki so se jokali. Cesar reče potem: „Minister je bil ravnokar pri meni. Kako je mogoče, da je v tem kratkem času umrl?“ Snoj reče: „Kačje pene je pil, zato je pa umrl, ker so strupene.“ Cesar reče: „Kdo bo pa namesto mene vladal, ako je minister umrl?“ Snoj odvrne: „Nič ne maraj, o mogočni vladar; jaz te bom tako ozdravil, da boš zdrav ko riba.“ Na to je odrezal cesarju en kos kačjega mesa, in ko ga je cesar povžil, dal mu je vina piti. Potem mu je usta zakril in rekel, naj v postelji ostane in zaspi. Cesar je celo noč spal in se močno prepotil. Drugo jutro ga je Snoj peljal v kopelj, da se je skopal. Ko cesar iz kopelji pride, bil je zdrav, krepak in lep, kakor steber iz srebra.

Cesar se je krasno oblekel, se vsedel na svoj tron in rekel Snoju, naj se vsede k njemu. Sklical je potem cesar vse velikaše in generale, ter vpričo njih postavil Snoja za svojega ministra. Rekel pa je še pričujočim gospodom: „Glejte, da boste Snoja vedno častili in spoštovali, kajti on mi je življenje rešil! Kdor Snoja ljubi, on ljubi mene, kdor njega razžali, on razžali mene.“ Na to so pristopili vsi velikaši in Snoju poljubovali roké. Vsak mu je tudi poklonil kaj druzega in imenitnega v dar. Največ darov pa je dobil od cesarja. Takó je Snoj v enem dnevu minister postal in vrh tega takó obogatel, da sam ni vedel, koliko ima. Pred kratkim je bil še reven, neveden drvar, ki ni znal ne pisati, ne brati, zdej pa je bil najučenejši in najmodrejši mož v deželi. Lahko si je misliti, kako srečni in veseli ste bili zdej njegova žena in njegova mati.

Enkrat je prašal Snoj svojo mater: „Ali niso moj oče nekaj za mene zapustili, ene bukve ali kaj

tacega?" Mati mu prinese tisto škatljico, v katero je položil modrijan Daniel tistih pet listov. Snoj praša: „Tukaj je le pet listov, kje so pa drugi? „Mati mu reče: „Jih ni več. Vedi, o Snoj, tvoj oče Daniel je spisal te bukve in v njih popisal, kako se dobi in naredi zdravilo zoper smrt. Na to pa je priletel en angelj iz nebes in očetu tiste bukve iztrgal iz rok ter jih vrgel v vodo. Tvoj oče je skočil v vodo za njimi, pa ni več vjel ko teh pet listov. Te liste je spravil in mi naročil, naj ti jih dam, kedar boš zadosti moder, da jih boš razumel.“ Snoj je te liste vzel in se iz njih še veliko reči naučil, katerih noben človek ne zna. V obilnosti in časti je potem živel Snoj do smrti in še zmirom študiral in premišljeval stare bukve, akoravno je bil takó že najmodrejši mož svojega časa. Toda zdravila zoper smrt le ni zvedel, to je poznal samo njegov oče Daniel, pa ga ni hotel rabiti. Tako je tedaj tudi po Snoja prišla bleda smrt ob svojem času in ga prenesla na drugi svet. Hvaljen bodi Bog, ki živi od vekomaj do vekomaj.“

Ko je Lunica to historijo skončala, rekla je Srebernica: „Oh, kako je bla ta historija lepa!“ Kralj Riar tudi reče: „Ta je bla ena najlepših, kar si jih povedala.“ Srebernica potem méni: „Snoj je vender grdo naredil, da je kačjo kraljico izdal, ki mu je toliko dobrega storila.“ Lunica reče na to: „Pač prav je imela kačja kraljica, ko je rekla, da Adamovim otrokom ni nič upati. Človek je narejen iz ilovice, kakor lonec, in se tudi tako lahko ubije, kakor lonec. Silno rahlo je človeško telo, vsaka sapica mu škoduje, in malenkost mu včasih prinese smrt. Pa tudi človeška obljuba in beseda je malo zanesljiva, vsak dan je človek drugih misli, njegova ljubezen se

spreminja, kakor vreme spomladi, njegove trdne sklepe pa veter podira. Vender Snoju bi se dalo še odpustiti, ker se ga tako rekoč siloma vlekli v kopelj. Lepe Grive pa nobeden ni silil, da je svojega moža izdala in goljufala; samo njena hudobnost in požljivost jo je gnala tako daleč.“ Srebernica praša: „Od ktere grive pa govoriš?“ Lunica reče: „To je taka historija.“ — „Daj jo no povedati!“ reče Srebernica. „Danes je že prepozno“ odvrne Lunica, „pa jutri jo bom začela praviti.“

V prihodnji noči je tedaj Lunica začela sledečo historijo:

Sedem sto šest in štirideseta noč.

Neki bogati trgovec z imenom Gruden imel je dvoje tako lepih otrok, enega fanta in eno deklico, da jih je blo res veselje pogledati. Fantu je blo ime Vidergoj, deklici pa Vrtnica. Oče se je pa tudi toliko bal za ta dva otroka, da ju ne bi hudobni svet pokvaril ali jima kaj žalega prizadjal, da ju ni spustil nikdar iz hiše. Še učenika ni vzel tujega v hišo, ampak sam je otroke učil pisati, brati, računati, krščanski nauk in druge vednosti. Ko je bil pa Vidergoj že osemnajst let star, rekla je njegova mati trgovcu Grudnu: „Kako dolgo boš pa otroke še zapiral pred svetom? Za deklé še nič ne rečem; pa fant mora vender med svetom živeti, da ne bo neumen, kakor teleban. Vzemi ga seboj v štacuno, da se bo naučil kupčije. Lahko se tebi kaka nesreča prigodi; če boš fanta zmirom zaprtega imel, še verjeli ne bodo da je tvoj sin, in vse tvoje premoženje bo pripadlo državi. Še za dekle ni dobro, da je zmirom zaprta. Zdaj je šestnajst let stara in kmalo

bo godna za možitev. Kje se bo pa vreden ženin dobil, če še nobeden zanjo ne vé! Naj pride včasih med ljudi, da jo bodo videli!“ Gruden odgovori: „Saj to vse sam spoznam; pa jaz imam otroke toliko rad, da jih ne bi rad prepustil svetu, kajti svet je hudoben.“ Žena pa reče: „Brez Božje volje se nič ne zgodi. Otroci imajo svoje angelje varhe, ki jih varujejo pred zalezovanjem hudobnega duha. Le vzemi Vidergoja seboj v štacuno!“

Rekel je torej Vidergoju, naj se lepo napravi, in ga vzel seboj v štacuno. Pa komaj so ljudje lepega mladenča zagledali, zijali so vsi vanj, posebno so zaljubljene babe zmirom Grudna povpraševale: Ali je ta lepi mladenič vaš sin ali le vaš služabnik?“ Gruden ni imel miru pred radovednimi babami in že se je kesal, da je fanta seboj vzel. Najbolj nadležen pa je bil neki berač. Ta je vedno pred štacuno stal in govoril: „To ni nikoli fant, to je preoblečena tista lepa ženska, ki sem jo v Basri videl.“ Gruden je dal beraču nekaj soldov in mu rekel: „Kaj stojiš tukaj, hodi svojo pot!“ Berač je denar vzel, pa še zmirom ostal na svojem mestu ter govoril sam s seboj: „Mene ne bodo goljufali. To je ravno tista lepa ženska iz Basre. V možko obleko so jo oblekli, pa je!“

Grudna je vse to tako jezilo, da je štacuno zaprl, vzel Vidergoja seboj in šel z njim domu. Tisti berač pa je šel za njima. Pred svojo hišo pa se Gruden ustavi, počaka berača in mu reče: „Kaj hočeš, ti nadležni človek? Ali ti nisem že na trgu dosti miloščine dal? Čemu hodiš za nama? Berač pa reče: „Saj ne prosim denarjev. Jaz sem le zato za teboj šel, ker imaš to lepo žensko pri sebi, katero

sem že v Basri videl.“ — „Kakošna ženska?“ praša Gruden. Berač pokaže na Vidergoja: „No ta-le, mar misliš, da ne vem, da je to le v možkega preoblečena ženska?“ Gruden reče: „Ti si norec! To je moj sin, ne pa ženska.“ Berač reče: „No, potem je pa tisti ženski tako podoben, kakor krajcer krajcerju.“ — „Od ktere ženske pa zmirom govoriš?“ praša Gruden. Berač začne praviti:

„Ko sem bil zadnjo nedeljo v Basri, našel sem okoli devetih dopoldne vse štacune zaprte; na ulicah po celem mestu ni bilo videti nobenega človeka, še psa ali mačke ne; v kavarnah so stale posodice s kavo po mizah, pa nobenega gosta zraven; ravno tako so stali po gostilnicah glaži in flaše, polne vina ali piva na mizah, pa nobenega ni bilo, da bi pil. Jaz sem jedel in pil, kolikor sem mogel in hotel, ter si mislil: „To je pa čudno! Kam so neki zginili vsi ljudje s svojimi psi in mačkami? Mislil sem, da je sovražnik blizu in da so ljudje pred njim zbežali. V tej misli sem bil še potrjen, ko slišim na enkrat boben peti. Začel sem se bati in tekel sem v tisto hišo, kjer sem ravno bil, po stopnicah gori pod streho in tam sem skozi špranjo na cesto doli gledal. Komaj sem se tam skrila, kar vidim po cesti primarširati štirideset lepih deklet, vse enako oblečene. Za njimi je jahala ženska na konji, ki je bila tako lepa, da sem skoraj znorel. Ta je tista, ki je vašemu sinu tako podobna. Njena obleka je bila vsa z zlatom pretkana in z biseri posejana; sedlo njenega konja je bilo zlato, in tako žlahtne preproge so mahale konju čez hrbet in noge, da je komaj hodil. Na straneh tiste lepe gospe in za njo pa so jahale deklice, ki so nosile sablje s smaragdnimi ročaji v ro-

kah. Ko je tista lepa gospa meni vŝtríc prišla, ustavila je konja in rekla svojim deklicam: „Slišim tu blizo neki ropot, pogledjte, če ni kak mežki v hiši skrit, ki nas opazuje!“ Dekleta so šle v hišo, ki je bila meni nasproti, ter privlekle iz nje moža, kteremu so na povelje tiste gospé glavo odsekale. Jaz sem se tresel, ko šiba, češ, vsak čas bodo še po mene prišle, vendar nisem mogel zbežati, ker se mi je tista gospa tako dopadla, da nisem premaknil oči od nje. Vendar pa je bil moj strah prazen, kajti šle so mimo in mene niso čutile. Čez en čas, ko so te ženske že davno odšle, prikazali so se spet ljudje na ulice in v hiše. Prašal sem vse ljudi, kdo bi bila ta lepa gospa, pa nobeden mi tega ni vedel povedati. Ves zaljubljen v tisto neznano gospo sem šel spet iz Basre. Ko sem pa tukaj na trgu vašega sina zagledal, špomnil sem se spet nanjo, kajti ta mladenič je njej prav podoben, samó da je morda nekaj mlajši in še lepši, kakor je tista gospa.“ Po teh besedah je šel berač naprej. Vidergoj pa, ki je vso to povest slišal, zamislil se je takó v to lepo gospo iz Basre, da celo noč ni mogel zaspati. Drugi dan je šel k očetu in ga prosil, naj mu da blaga in naj ga pošlje po svetu po kupčijah, kakor hodijo sinovi drugih trgovcev. Gruden reče sinu: „Drugi trgovci pošiljajo svoje sinove po svetu, ker si želijo še več premoženja, kakor ga že imajo. Jez sem pa takó dosti bogat in si ne želim več. Tudi bi me preveč skrbelo, ko bi te videl v tujem, nemilem svetu.“ Vidergoj pa reče: „Ljubi oče, jaz moram enkrat po svetu; in če mi ne daste blaga, bom šel pa kar takó.“ Gruden se je potem posvetoval s svojo ženo v tej zadevi. Ona mu reče: „Le pusti ga, vsaj bo kaj poskusil.“ Pustil mu

je toraj za devetdeset tisoč cekinov blaga naložiti in mu dal mnogo hlapcev in živine seboj. Mati pa mu je dala štirideset žlahtnih kamnov, katerih najslabši je bil vreden pet sto cekinov.

Iz začetka je bilo njegovo potovanje srečno. Ko pa pridejo blizo Basre, napadejo jih nenadoma roparji beduini, ki so vse hlapce pobili in vse blago odnesli. Vidergoj se je rešil s tem, da se je s krvjo namazal in med mrtve ulegel, tako da so ga roparji za mrtvega imeli. Ko so roparji odšli, je ustal in šel peš v Basro. Svoje blago je sicer zgubil, pa imel je pri sebi še tistih štirideset žlahtnih kamnov, ki jih je od matere dobil.

Bila je ravno nedelja dopoldan, ko je v mesto prišel, in videl je tisto prikazen, kakor mu jo je be-rač popisal. Vse mesto je bilo prazno, ne človeka, ne živali ni bilo na ulicah. Vidergoj se je skrnil v tak kraj, da je videl na cesti, in kmalo potem je prišla tista truma deklet, spredaj štirideset enako oblečenih, potem najlepša na konji jahajoča, in njej na strani več deklet na konjih in s sabljami v rokah. Tudi Vidergoj se je ves zaljubil v tisto lepo na konji, ki je bila vsa v zlatu in biserih ter kakor kraljica čez druge videti.

Ko so deklice odšle, in se je mesto zopet z ljudstvom napolnilo, šel je Vidergoj na glavni trg, kjer so bili zlatarji, in je enemu prodal enega svojih žlahtnih kamnov. S tem denarjem si kupi lepo obleko; potem je šel v kopel, se dobro opral in preoblekel. Da bi se še bolj nališpal, je šel k nekemu brivcu in si dal lasé žgati in skriviti v kodre ter z dišavami namaziliti. Temu brivcu je pravil, kako je našel prej mesto prazno, ko je not prišel in kako

je videl celo vrsto deklet, ki so skozi mesto marširale, med katermi se mu je ena na konju posebno dopadla. Brivec pa mu reče: „Moj sin, varuj se in ne pravi tega nikomur; kajti vsak ne zna tako molčati, kakor jaz; ko bi ona ženska zvedela, da si jo videl, te bo dala še umoriti. Kajti vedi, da si ti prvi človek, ki je ta sprevod videl; prebivalci Basre pa imajo vsi ukaz, da morajo vsako nedeljo od devetih do enajstih dopoldne v cerkvi ostati, da te gospe in njenih družic ne vidijo skozi mesto korakati. Tudi zaprejo ljudje svoje pse in mačke, tako da so ceste in ulice čisto prazne. Zakaj se to godi tega sam ne vem. Prašal bom drevi svojo ženo, kajti ona pride v najimennitnejše hiše in pri bogatih gospeh vse take reči zve. Jutri ti bom že povedal, kar mi bo žena povedala.“

Sedem sto sedem in štirideseta noč.

Vidergoj je vzel eno pest cekinov iz žepa in jih dal brivcu za njegovo ženo, in potem eno pest za njega samega. Ko je brivec toliko zlata videl v svoji roki, rekel je Vidergoju: „Precej pojdem domu in bom svojo ženo prašal, čemu tiste ženske na tako čuden način po mestu marširajo. Počakaj me tukaj v brivnici, kmalo pridem nazaj!“ Brivec je šel, in Vidergoj ga je čakal. Čez en čas je prišel brivec nazaj in mu rekel: „Moja žena te pusti pozdraviti, in te prosi, da bi sam k njej prišel. Ona ti bo že na roke šla.“ Vidergoj je šel z brivcem na dom, in brivčeva žena ga je prav prijazno sprejela. Potem je njej podaril sto cekinov in jo prosil, naj mu pové, kaj tisti ženski sprevod pomeni, in kdo je tista lepa gospa na konji? Ona mu potem pové: „Vedi, moj sin, kralj Indije je podaril našemu kralju v Basri en

tak lep biser, da je naš kralj precej sklical vse zlatarje tega mesta in jih prašal, kateri iz njih si upa ta biser prevrtati, ne da bi ga poškodoval. „Kdor to naredi,“ je rekel kralj, „on si sme od mene izprositi, kar hoče; kdor pa delo skazi in biser pokvari, ta mora umreti.“ Pa noben zlatar se ni hotel postopiti tega dela pod takimi pogoji. Rekli pa so kralju: „Noben zlatar ni tako urnih rok, kakor je mojster Somrak; on bo ta biser že prevrtal, mi pa se bojimo, kaj pokvariti.“ Na to je kralj poklical Somraka in mu dal biser v delo. Somrak je biser tako lepo prevrtal, da ga nikjer ni poškodoval. Kralj mu na to reče: „Zdaj si pa izprosi kako milost od mene; saj veš, kaj sem obljubil.“ Somrak pa reče: „Hočem prej svojo ženo prašati, jutri bom povedal, kaj želim.“ On ima namreč svojo ženo tako rad, da nič brez nje ne stori. Pa je tudi lepa, da malo takih. Njegova žena je namreč tista krasotica, ki si jo na konji jahati videl, in ki se ti tako dopada.

Ko je Somrak svojo ženo prašal, kako milost naj bi si od kralja izprosil, rekla mu je: „Kaj še potrebujemo? Bogati smo zadosti in si lahko sami priskrbimo, kar nas veseli. Prosi kralja, naj pusti oklicati, da se ob nedeljah od devetih do enajstih dopoldne ne sme noben človek prikazati na ulice, da mene ne bo nihče motil, ko pojdem s svojimi deklicami na sprehod. Kdor pa to prepoved prelomi, da ga smem umoriti.“ Somrak je šel drugi dan h kralju in mu razodel to željo svoje žene. Kralj je rekel: „Kar sem obljubil, sem obljubil; svoje besede ne smem požreti. Zgodilo se bo po želji tvoje žene.“ Ker se pa ljudje bojé, da jim ne bi psi in mačke med tem časom škode delali doma, zaprejo še te živali za ti

dve uri. Zdaj veš, kdo je ta gospa. Ako se pa hočeš ž njo soznaniti, povej mi, če imaš kake dragocenosti pri sebi?“ Vidergoj reče: „Imam vsake sorte žlahtne kamne, od pet sto do tisoč cekinov vrednosti eden.“ Na to reče brivka: „Ako hočeš svoj namen doseči, moraš nekaj teh kamnov žrtvovati.“

Pojdi najprej z enim kamnom, ki je pet sto cekinov vreden, k zlatarju Somraku in reci mu, naj ti naredi en zlat prstan takó, da bo ta kamen v prstan vdela in tvoje ime not zarisal. Daj mu naprej dvajset cekinov za delo in vsakemu njegovih delavcev po en cekin za cigare, ostani en čas pri njemu, razgovarjaj se ž njim, in če pride kak berač, daj mu en cekin.

Skaži se radodarnega, da te bodo vsi ljudje v hiši radi imeli. Potem pridi jutri k meni in prinesi mi sto cekinov, da se bova naprej zmenila.

Vidergoj je vse tako naredil, kakor mu je brivka svetovala. Somraku se je takó prikupil, da je ta vzela kamen seboj domu, da bi ga doma obrusil. To je navadno storil le pri takih delih, na katerih mu je bilo veliko ležijoče, in pri katerih ni hotel nobene priče imeti; kajti cele svoje umetnosti ni hotel pokazati učencem in pomočnikom, da ga ne bi kedaj prekosili. Ko je Vidergojev prstan delal, prišla je njegova žena v delavnico in ga prašala, čigav je ta lepi prstan, ki je vreden, da bi ga kralj nosil? Somrak reče: „Ta prstan je nekega mladega in plemenitega tujca, trgovskega sina, ki je tako lep in izobražen, blag in plemenit, da ga nema para; ko bi se ne bal tebi zameriti, bi rekel, da je ta mladenič še desetkrat lepši, ko ti.“ Bedasti Somrak je potem Vidergoja tako dolgo hvalil, da je bila žena nazadnje vsa vneta za njega. Ko je bil prstan gotov, ga je vzela in poskusila na

svoj prst. Podal se je tako lepó, da ga ni hotela več s prsta sneti, ampak je rekla možu: „Ta prstan se mi tako dopade, da ga ne dam več nazaj.“ Mož pa reče: „Potrpi, zdaj še ni naš; pa mladenič je prav dober in plemenit; rekel mu bom, morda mi ga prodá; ali pa, če ima še en tak kamen, ga bom za tistega na prosil, in potem tebi iz tistega naredil ravno tak prstan.“

Drugi dan je šel Vidergoj spet k brivki, jej podaril vnovič sto cekinov in jo prašal za svet, kako naj se naprej obnaša. Brivčeva žena mu reče: „Kadar ti danes Somrak prstan prinese, delaj se, kakor bi ga poskušal na prst, in reci, da ti je pretesen. Če poreče, da ga bo naredil bolj hlapnega, mu reci:

„Koj pusti ga, kakoršen je, in podari ga kateri od tvojih služabnic. Dal ti bom še lepši kamen, in naredi iz tega prstan za mene!“ Na to mu daš kamen, ki je sedem sto cekinov vreden; tistemu, ki bo imé zarisal, daš trideset cekinov, in vsakemu delavcu po dva cekina. Jutri pa prinesi meni dve sto cekinov, in povedala ti bom, kaj imaš storiti potem.“ Vidergoj je šel na to v Somrakovo prodajalnico in se obnašal kakor mu je brivka rekla. Somrak take radodarnosti ni mogel razumeti. Ves vesel je šel domu, izročil svoji ženi tisti prstan in jej pravil, kako plemenito se je obnašal tujec. Nazadnje je rekel: „Ne verjamem, da bi bil ta mladenič trgovski sin, on je gotovo kak princ.“ Potem je vzel Somrak drugi kamen in žepa in ga začel brusiti, dokler ni imel prave podobe; potem ga je vdelal v zlati prstan. Žena je tudi ta prstan na svoj prst nateknila, in ker se je tako lepó podal, hotela je še tega obdržati. Somrak jej reče: „Kam pa misliš? ga moram vender prej prašati, če prstan prodá!“

Na tretji dan, ko je Vidergoj k brivki prišel in jej prinesel dve sto cekinov, mu je rekla: „Če ti Somrak danes drugi prstan prinese, reci, da ti je prehlapen, in naj ti mero vzame, da se ne bo spet zmotil. Podari mu tudi drugi prstan z izgovorom, da naj ga podari kaki krščenici, in potem mu daj en kamen, ki je tisoč cekinov vreden, naj ti naredi prstan iz njega. Tistemu, ki bo ime zarisal, daj štirideset cekinov, vsakemu delavcu pa po tri cekine. Jutri prinesi meni tri sto cekinov in jaz ti bom pomagala, da prideš k lepi ženi.“ Vidergoj je vse storil, kakor mu je brivka naročila. Ko je tedaj Somrak domu prišel, ni mogel prehvaliti tega žlahtnega mladenčca, kako je dober, izobražen, prijazen in lep. Zato je njegova žena rekla: „Če je ta mladenič res takó izvrsten, kakor praviš, zakaj ga nisi k nam na večerjo povabil? Tako čast že zasluži, ko nam je podaril dva tako draga prstana. Povabi ga jutri, in če se brani, ne smeš prej odjenjati, dokler ne privoli.“

Sedem sto osem in štirideseta noč.

Vidergoju to vabilo ni prišlo nenadoma, kajti brivka mu je že naprej rekla, da bo najbrž na večerjo povabljen, in da naj le gre. Ko je Somrakova žena, Griva po imenu, Vidergoja zagledala, dopadel se je njej takó, da je rekla: „Moj mož ga je močno hvalil, pa še vse premalo. Po večerji je dala svojemu možu črne kave, v kterega je vsula spalnega prahu, po kterem človek prav trdo spi; Vidergoju pa ni dala take kave. Ko je pa mož videl, da Vidergoju ženske niso prinesle kave, mu je iz svojega vlil v glaž. Zato sta po večerji oba tako trdo zaspala, kakor bi ju ubil. Griva pa je potem

padla po Vidergoju in ga tako poljubovala, da je bil zjutraj poln rudečih lis po obrazu. Vidergoj, ki od tega nič ni vedel, pritožil se je proti Somraku in rekel: „Ne vem, kaj sem po obrazu tako lisast?“ Somrak pa mu reče: „To pride od komarjev. Take gladke obraze, kakoršen je tvoj, radi napadejo in opikajo, nas bradače pa pustijo pri miru.

Vidergoj je pri Somraku še zajutrkoval, potem pa je šel k brivki. Ta je precej zapazila njegov lišajast obraz in ga prašala: „Nó, kako si se zabaval sinoči? On odgovori: Večerjali smo prav imenitno, potem sva se s Somrakom spat vlegla. Brivka ga praša: „Ođ kodi imaš pa toliko lis po obrazu? On reče: Komarji so me opikali. „In družega ne veš nič? praša ga brivka. „Še nekaj, reče Vidergoj, v svoji suknji sem našel eno otroško igračo.“ Na to reše brivka: „Jaz ti bom razložila, kaj to pomeni. Ko si ti spal, te je obiskala tvoja ljubica in ti vtaknila tisto igračo v žep kot znamenje, da si še otrok, ker ne znaš budeti. Vem, da te bo drevi spet povabila. Zato glej, da ne boš zaspal. Jutri pridi k meni in prinesi mi pet sto cekinov.

Somrak pa je rekel svoji ženi: „To je vendar sitno, da so mladenča komarji tako opikali! Kaj si bo mislil od našega stanovanja? Griva pa reče: „Saj samo v tej sobi je toliko komarjev, ker pridejo od vrta notri. Povabi ga drevi spet in pelji ga v uno sobo proti dolgim ulicam, tam ni komarjev. Somrak je tedaj spet povabil Vidergoja. Tudi ta večer mu je dal od svoje kave z omotnim prahom, tako da sta spet oba do jutra trdo spala. Griva je mladenča po noči spet obiskala, in ko ga najde zopet spečega, mu je vtaknila nož v žep in odšla. Po zajutru je

šel spet k brivki in jej povedal, da se je zaspanca na moč branil, pa zastonj, ker se mu je po črni kavi kar nekako v glavi zmotilo. Brivka reče na to: „Gorje tebi, če drevi spet zaspiš! Kajti nož, kterega ti je v žep dala, pomeni, da te bo umorila, če boš imel do nje tako mrzlo ljubezen. Lahko je mogoče, da je v kavi kak prah, ki človeka omoti; zato ti svetujem, ne pij več kave, če te še povabijo na večerjo.

Ko je Vidergoj odšel, rekla je Griva svojemu možu: „Navada je, da se gost tri večere zapored povabi. Zato moraš Vidergoja še za danes večer povabiti. Somrak je šel tedaj k Vidergoju na dom in ga lepo prosil, naj pride še ta večer v goste. Vidergoj je res prišel; ko mu je pa po večerji Somrak od svoje kave ponujal, jo ni hotel in je rekel, da ga rada glava boli po črni kavi. Ko so potem Vidergoja v njegovo sobo peljali, se je vlegel in se delal, kakor bi spal. Na enkrat prileti Griva z nožem nad njega. On pa skoči po konci in se jame smejati. Tudi ona se zdaj spremeni, vrže nož proč, se vsede k Vidergoju in ga jame objemati in poljubovati. Vso noč sta se pogovarjala in poljubovala. Slednjič pa mu je Griva rekla: „Ti imaš gotovo prebrisano svetovalko, da si vedel do mene priti; pa njena pamet je še prekratka, ker naji je le za en večer združila; jaz te hočem pa za zmirom imeti in se od svojega moža ločiti. To bom pa sama izpeljala, kajti pamet tvoje svetovalke ne seže tako daleč.“

Potem je neumnemu mlečnobradcu še tako govorila: „Jaz se bom od moža ločila, in gledala bom, da mu pokradem prej tudi vse premoženje. Ti le mene ubogaj, pa bo prav. Če te bo moj mož spet

na večerjo povabil, zahvali se mu in reci, da nam nočeš zmirom nadležen biti; ako mu je tvoja družba draga, naj ti priskrbi stanovanje tik naše hiše; takó bomo zmirom vkupej. Potem bo moj mož prišel mene prašat, in jaz mu bom svetovala, naj sosedovo hišo, kupi, ko bo to storjeno, boš že videl, kaj bom potem naredila.“ Po tem pogovoru sta se še enkrat poljubila in Griva je šla v svojo spalnico nazaj. Potem je stopila v sobo svojega moža, ki ga je komaj zbudila, tako trdo je spal, ker je bil prejšni večer vso omotično kavo sam spil.

Somrak je bil vesel, ko mu je Vidergoj povedal, da ga to noč komarji niso opikali. Ko ga je Somrak spet na večerjo povabil, rekel je Vidergoj, kar mu je Griva svetovala. Somrak pa ga je prosil, naj samo ta večer še pride, drugi dan mu hoče priskrbeti stanovanje v sosedovi hiši. Res je Somrak sosedovo hišo še drugi dan kupil, ker jo je toliko preplačal, da je bla kupčija brž sklenjena, in še tisti dan so se ljudje iz nje umaknili, Vidergoj pa se je vanjo preselil. Griva pa je poklicala enega umnega zidarja in ga dobro plačala, da je naredil skriven hodnik iz njene izbe v sosedovo hišo k Vidergoju. Po tem hodniku je obiskovala Vidergoja in k njemu znosila vse dragocene stvari svojega moža, denar, prstane uhane, bisere, zlate verige, zlate zapestnike, koralde iz biserov, ure in sploh drage reči, kakoršne se dobijo pri zlatarjih, in katerih je Somrak kot najbogatejši zlatar v Basri v obilnosti imel. Čez nekaj dni je Griva prinesla Vidergoju en nož, ki je bil na ročaju ves z biseri posejan, ki ga je Somrak sam delal in cenil na svojih pet sto cekinov. Rekla mu je: „Pojdi na trg k mojemu možu, pokaži mu ta nož in

reci mu, da si ga kupil za tri sto cekinov, in prašaj ga, če ni predrag. Če te potem praša, od koga si ga kupil, reci da od nekega mladenča, ki ti je pravil, da je dobil nož od svoje ljubice v dar. Potem pojdi hitro na dom in daj mi nož pri skrivnih durih nazaj.“ Vidergoj je storil, kakor mu je Griva velela. Somrak je svoj nož koj spoznal, pa si tega ni upal reči. Tekel pa je hitro domu, da bi se prepričal, ali je njegov nož res zginil iz omare ali ne. Vidergoj pa je bil pred njim doma in je nož Grivi nazaj dal, ta ga je pa na prejšno mesto nazaj položila. Ves upehan prileti Somrak domu in praša ženo po nožu z bisernatim ročajem. Ona mu reče: „Saj veš, kje je, v omari na polici. Jaz ga nisem nikamor premaknila. Čemu pa ti bo, ali misliš koga zaklati?“ On odpre omaro in najde svoj nož na navadnem prostoru. „To je pa čudno!“ reče sam pri sebi. Griva pa mu ni dala miru, dokler ni povedal, zakaj je tako priletel za nožem prašat. Zdaj se je ona delala razžaljeno in rekla: „Tedaj tako malo meni zaupaš?“ Na to jo je Somrak prosil, naj mu tega ne zameri.

Drugi dan je Griva nesla Vidergoju Somrakovo zlato uro, ki je tekla na devetnajst demantih, ktere je Somrak sam uložil, in ki je bila vredna svojih sedem sto cekinov. Rekla je Vidergoju: „Nesi to uro k Somraku in povej mu, da si to uro kupil od ravno tistega mladenča, kakor prej nož. Prašaj ga, če je nisi s petimi stoti cekinov preplačal? Potem pridi hitro domu in daj mi uro pri skrivnih durih nazaj.“ Vidergoj je tako storil. Somrak pa je svojo uro brž spoznal, saj je sam delal na njej. Zato je imel svojo ženo zopet na sumu, da je uro Vidergoju ali komu drugemu podarila. Letel je domu in prašal

po svoji uri. Griva pa mu reče: „Čemu pa ti bo na enkrat? Vzemi jo s stene, saj veš, kje visi!“ On se je začudil, ko je uro res našel na svojem mestu, in potem je moral svoji ženi spet vse povedati, zakaj je tako priletel domu. Ona pa ga je začela zmirjati in rekla: „Tedaj imaš mene za največo tatico! Če bo kdo v hiši kaj ukradel, bom vsega jaz kriva! Če boš tak, ne morem več pri tebi živeti in pustila se bom od tebe ločiti.“ Somrak si je vse prizadjal, da bi svojo ženo zopet potolažil, potem pa je šel v svojo štacuno nazaj. Zvečer ga je žena vprašala, če z Vidergojem nista več prijatla, ker ga ni pripeljal seboj? On pa reče: „Meni je postal zopern, ker se prej nisva nikoli prepirala, ampak še le zdaj, odkar je on tukaj.“ Griva pa reče: „Zdaj ko si mene po nedolžnem sumničil, se pa delaš, kakor bi bil ti razžaljen, namesto da bi bila jaz! Precej pojdi po njega!“ Somrak je šel k Vidergoju v stanovanje in je skoraj omedlel, ko je po njegovi izbi pogledal in videl vse polno svojih reči razloženih in obešenih po stenah. Prosil ga je potem, naj gre z njim na večerjo. Pa ta večerja je bila kaj dolgočasna, ker je bil Somrak tako žalosten, da ni mogel nič govoriti. Tudi Vidergoju se ni dosti ljubilo, ko je videl spremembo na obrazu svojega prijatelja. Samo Griva je sim ter tje po sili kaj rekla. Skušala je moža v dobro voljo spraviti in mu vino nalivala, pa vse nič ni izdalo.

Sedem sto devet in štirideseta noč.

Drugi dan je Griva rekla Vidergoju: Zdaj se bom preoblekla kakor dekla, in ti me pelji k Somraku v prodajalnico, reci mu, da si eno lepo deklo v službo vzel in prašaj ga, če se mu kaj dopadem?

Potem me pelji hitro na svoj dom, od koder bom po skrivnem hodniku pritekla v svojo izbo in se tam brž preoblekla. Prej ko mož domu pride, bom že v navadni obleki. Bomo videli, kako se bo Somrak pri tem obnašal, s to zvijačo ga bova še najprej preslepila.“ Res sta tako storila. Vidergoj je peljal Grivo, kakor kmečko deklo oblečeno, k Somraku na trg in ga prašal: „Dobil sem s kmetov kaj lepo deklo, in brž jo moram tebi pokazati. Povej, kako se ti dopada.“ Somrak je skorej znorel, ko je svojo ženo v taki opravi videl. Na koraldah in na prstanih, ktere je sam delal, jo je spoznal, da ne more nobena druga biti, ko njegova žena. Prašal jo je za imé, in rekla mu je, da je Griva. Tudi po glasu jo je dobro spoznal. Ko sta tedaj Vidergoj in Griva odšla, je on hitro svojo štacuno zaklenil in letel domu. Ko pa domu pride, našel je svojo ženo, ko je mirno pri mizi sedela in nekaj šivala. Ves začuden reče: „Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ Žena pa ga praša: „Kaj pa ti je zopet? Saj si tak, kakor bi bil iz norišnice ušel!“ Somrak jej potem vse pove, kako deklo mu je Vidergoj pokazat pripeljal. Nazadnje je pristavil: „Če nisi bila ti, je bila pa ta ženska tebi tako podobna, kakor jajce jajcu, še koralde in prstane je ravno take nosila.“ Griva pa mu reče: „Če ne verjameš in imaš kak sum do mene, pa teči hitro k Vidergoju, jaz bom pa tačas tukaj počakala. Če najdeš deklo tam, potem veš, da je meni hudó podobna; če je pa ni, potem pa reci, da je mene na trg pripeljal tebi kazat.“ Somrak je sicer rekel, da nema najmanjšega suma do svoje žene, šel je pa vendar k Vidergoju gledat. Prej pa, ko je on po stopnicah doli prišel, potem na sosedove vrata potrkal, prej ko mu je Vi-

dergoj odprl vežne vrata, in prej ko je po stopnicah gori v prvo nadstropje prišel, bila je Griva že davno spet v deklo preoblečena, skočila skozi hodnik v Vidergojevo izbo in tam začela pometati. Zdaj ko je Somrak to deklo v drugič videl, verjel je v nedolžnost svoje žene in šel počasi domu, da je Griva čas imela, nazaj teči, se preobleči in se k svojemu šivanju vvesti. Somrak se je potem začel pri svoji ženi izgovarjati in jo prositi, naj mu ne zameri.

Ko je potem v štacuno nazaj šel, nesla je Griva k Vidergoju štiri mošnje cekinov in mu rekla: „Zdaj pripravi vse, da zbeživa od tod; v kratkih dneh morava odriniti ter se podati na tvoj dom. Mučila sem svojega moža z ljubosumnostjo, kar sem mogla, ker sem upala, da se bo tega naveličal in se dal od mene ločiti. Pa on me le zmirom rajši ima. Zato ni druge pomoči, ko da bežim proč. Njegov denar in dragočnosti in kar sem mogla po hiši pograbit, sem ti vse prinesla. To najprej spravi v zaboj in skrinje, da ne bo nič videl. Potem pojdi k njemu, plačaj mu stanovnino od hiše in povej mu, da greš domu. Nato pridi spet k meni. Ko je Somrak zvedel, da Vidergoj odpotuje, bil je žalosten; tičal je od tega trenutka vedno pri njem, in ves čas je bila tudi Griva kot dekla v Vidergojevi hiši. Ko je Vidergoj vse pripravil za pot, reče mu Griva: „Zdaj imaš vse premakljivo premoženje mojega moža, vse sem mu pobrala; samo eno sužinjo še ima, katera vé za vse moje skrivnosti. Te ženske mu ne smem pustiti. Prisilila ga bom, da jo bo prodal, in ti jo kupi; potem jo vzamemo seboj. Ko je Vidergoj še to sužinjo kupil, odpravil se je z Grivo in tisto sužinjo ter več služabniki in mnogo tovarno živino na pot. Somrak ga je še

nekaj časa spremil in govoril ž njim ter svojo ženo Grivo, ki je bila pa kot dekla preoblečena; pa ni mu prišlo na um, da spremlja svojo lastno ženo od hiše. Še le potem, ko se je od Vidergoja poslovil ter domu prišel, in svoje žene nikjer ni našel, začelo se mu je v glavi daniti, Griva pa je po odhodu Somraka svetovala Vidergoju, da sta šla po drugi poti naprej, ker se je bala, da bo Somrak za njima pridiral.

Ko sta prišla blizo egiptovske meje, poslal je Vidergoj nekega jezdeca naprej, da je očetu Grudnu naznanil njegov prihod. Gruden ni ničesar vedel kako se sinu godi, in je bil zavolj njega v velikih skrbeh. Tem bolj se je zdaj razveselil, ko je sin domu prišel. Gruden in njegova žena sta svojega sina objela in poljubila, potem so spravili pertljago in živine, ter stopili v hišo. Ko je pa oče videl neznano žensko pri sinu, poklical ga je v svojo izbo in ga prašal, kdo je ta ženska, če je dekla ali kaj? Sin mu pove, da je to njegova ljubica, namreč tista, o katerej je berač pravil, da je tako lepa. Potem je očetu povedal celo zgodbo. Ko pa Gruden vse to sliši, začel je sina pretepati in mu rekel: „Ti smrkovec, z omoženimi babami se boš vlačil! Kakor je svojega moža goljufala, bo tudi tebe! Ali te ni sram? Kaj bodo ljudje rekli, če se izve! Ko se je fant jokati začel in rekel, da on, ko je v Basro za njo šel, ni vedel, da je omožena, in več tacega, začel mu je oče z lepa prigovarjati in mu rekel, da bo dobil za njega še veliko lepši dekle, ki bo deklè ne pa žena, Postavi mu je pred oči, kako velik greh je to in kaka sramota za mladega fanta, ako se z ženo družega moža peča, popisal mu je žalost in obupnost goljufanega moža, in Vidergoj, ki je bil v svoji neskušeni mladosti bolj

neumeu kakor hudoben, spevidel je da ima oče prav, ker mu obljubil, Grivo pustiti in katero drugo, pošteno leklo vzeti, ki mu jo bo oče izbral.

Sedem sto in petdeseta noč.

Zdaj je Gruden zaprl Grivo in njeno služabnico v neko posebno hišo, in nobeden drug ni smel k njima, ko neki zamorec, ki je ženskama jesti prinesel, potem pa spet hišne vrata zaklenil. Za svojega sina pa je snubil hčer bogatega trgovca, ki je bila najlepši deklica v mestu, veliko lepši, ko Griva, zraven tega pa nedolžna in dobrega srca. Starši so hčer bogatemu in lepemu Vidergoju radi dali, in začele so se takoj delati priprave za poroko in ženitovanje.

Po poroki napravil je Gruden veliko gostijo, in zraven povabljenih svatov je dal v posebni izbi še za reveže nanositi vse polno jedi in pijače. Ko Vidergoj čez nekaj časa v to beraško sobo stopi, zagleda na enkrat med berači svojega prijatelja Somraka! Bil je zelo shujšan in slabo napravljen.

Ko je namreč Somrak takrat Vidergoja spremil, in potem domu prišel, našel je vse svoje zakladnice izpraznene, žene Grive pa nikjer ni bilo. Zdaj je pač spoznal, kaj se je zgodilo. Da bi se mu sosedje ne smijali, ko bi zvedeli, kaj mu je žena naredila, rekel jim je, da pojde s svojo ženo nekaj časa na potovanje po svetu in da pojde tudi v Jeruzalem na Božjo pot. Potem je prodal svoje hiše in kar je sploh še imel, in se podal s tem denarjem po svetu. Med potjo pa so ga roparji napadli in ga do nazega slekli. Pastirji pa so mu podarili nekaj starih cunj, da je svojo sramoto pokrili. V taki revščini je hodil po svetu in živel od miloščine, kar so mu dobri ljudje dali. Ves

sestradan je prišel v Kajiro. Neki človek, ki je vedel za Vidergojevo ženitovanje, mu je rekel: „Mož, pojdi tje h Grudnu! Danes se mladi Gruden ženi in povabljeni so celó berači; tam se boš lahko najedel za tri dni. Na Somrakovo prošnjo ga je ta človek sam tje k Grudnu peljal. Vidergoj je povedal na tihem svojemu očetu, da je Somrak med berači. Gruden reče: „Mož je lačen, naj se prej najé, potem ga bomo ogovorili. Ko se je Somrak najedel, poklical ga je Vidergoj k sebi, ga objel in se zjokal. Gruden pa reče: „Tako se prijatelj ne sprejme!“ Dal je Somraka v kopelj peljati, po kopelji mu je dal prinesiti novo perilo in lepo dragoceno obleko. Ko je bil Somrak gosposki oblečen, peljal ga je Vidergoj v izbo, kjer so gospodje sedeli, ga jim predstavil kot starega prijatelja ter miloval njegovo osodo, da je padel roparjem v roke, ki so mu vse vzeli. Čez nekaj časa je dal stari Gruden Somraka k sebi poklicati v svojo izbo in mu tako govoril: „Ti boš sam spoznal, prijatelj, da je bila tvoja žena več kriva, ko moj sin. Kajti Vidergoj je bil neumen mladenič, ali otrok bi skoraj rekel, ona pa pri popolnej pameti. Odpusti nam torej, kar se je zgodilo. Kar tvojo zgubo zadene, hočem ti vse dvakrat povrniti, kar je moj sin na prigovarjanje tvoje žene odnesel. Tudi bom priskrbel vse potrebno za potovanje, če boš hotel domu iti; ako pa pri nas ostaneš, nam bo toliko ljubši. S svojo ženo se pa spet sprijazni; morda se bo zdaj poboljšala. Tukaj imaš ključ do njene hiše; pojdi k njej, pa se zgovorita!“

Somrak je vzel ključ od veže in šel v tisto hišo, katero mu je Gruden pokazal. Pri durih je poslušal, kako sta se Griva in nje služabnica pogo-

varjali. Griva se je na glas jokala, ker je vedela, la se danes nje ljubček Vidergoj ženi z drugo. Služabnica pa jej reče: „Saj sem vas dostikrat opominjala in vam rekla, da ne bo nič dobrega prišlo iz te ljubezni s tujim mladenčem“. Griva pa je rekla na to: „Še ne obupam. Vidergoj se bo žene kmalo naveličal, potem bo pa zopet k meni prišel“.

Ko je Somrak te besede slišal, skočil je v izbo in svojo ženo zadavil. Potem je rekel služabnici: „Ti si vsega kriva! Ti si vse vedela, zakaj nisi meni nič povedala, da moja žena tako živi?“ Na to je vrgel še služabnico na tla in jo zadušil. Ko je pa ti dve ženski umoril, se je začel bati, ker je bil v tuji deželi in bi bil gotovo na smrt obsojen, ako ga Gruden ovadi. Toda Gruden ni bil tisti človek. On je še rekel sam pri sebi: „Somrak naj naredi z ženo kar hoče; pa če bi moja žena to naredila, jaz jo zadavim!“ Kmalo potem ga je radovednost gnala, da je šel za Somrakom pogledat, kako se ta s svojimi ženskami razgovarja. Ko pa v izbo stopi, sedel je Somrak zamišljen pri mizi, ženski pa ste mrtvi na tleh ležali. Ko je Gruden ustopil, se je Somrak ustrašil in skočil po konci. Gruden pa je kmalo videl, kaj se je zgodilo, in rekel Somraku: „Nič se ne boj!“ Jaz na tvojem mestu bi bil ravno tako naredil. Pokopali bemo ženski na tistem po noči in noben človek ne bo nič zvedel, saj ji tako nobeden ni poznal tukaj. Za ženo ti ni treba žal biti, ona ni bila vredna poštenega moža. Če hočeš, ti dam svojo lastno hčer Vrtnico za ženo, ki je stokrat lepši od Grive, zraven pa nedolžna, zvesta in dobrosrčna. Ta ti ne bo nikoli nič tacega prizadjala“. Potem je peljal Somraka v svojo hišo. Ko je ta

Vrtnico videl, je pripoznal, da je še stokrat lepši od Grive in srečnega se je štel, da ga je Vrtnica vzeti hotela, akoravno ni bil več mlad. Toda Vrtnica je bila tako ponižna in pokorna stvarica, da je vse storila, kar je njen oče rekel. Tako je tudi Somraka vzela na očetovo besedo in mu bila zvesta in ljubeznjiva žena. Poroka in svatba se je obhajala z veliko slovesnostjo. Gruden je dal Vrtnici toliko dote, da je bilo trikrat več vredno, ko to, kar sta Somraku odnesla Griva in Vidergoj. Potem si je Somrak zidal lastno hišo poleg Grudnove, in živeli so nekaj let vsi skupaj srečno in zadovoljno.

Čez nekaj let se je Somraku začelo tožiti po svoji domačiji, in rekel je Grudnu, da bi rad v svoj kraj šel, ker ima tam še nekaj žlahte. Gruden mu reče: „Težko te bomo sicer pogrešali, ker smo se drug družega že privadili; vendar pa te ne moremo nazaj držati! Stori po svoji volji!“ Somrak na to praša: „Ali bo pa hotela Vrtnica z menoj iti?“ Ali bo hotela zapustiti stariše in dom?“ Gruden reče: „Pri nas je taka navada, da ženske nimajo nobene besede. Vrtnica je tvoja žena in mora storiti, kar ti rečeš.“ Na to se je Somrak odpravil in potoval s svojo lepo ženo Vrtnico v Basro nazaj. Tam so ga bili vsi znanci in prijatelji veseli, pa se čudili, da je prišel z drugo ženo. On jim reče: „Prva žena mi je na poti umrla, in potem sem vzel to mlado Egipčanko.“ To je bilo sosedom prav, kajti za Grivo niso nič marali. Ko se je to po mestu zvedelo, so bili vsi veseli in rekli so: „Vsaj se nam ne bo več treba ob nedeljah dopoludne skrivati.“

Čez pet let je Somrak umrl. Lepota in lepe čednosti Vrtnice pa se se med tem tako razznanile

po Basri, da je po Somrakovi smrti prišel sam kralj njo snubit. Vrtnica pa ga ni hotela vzeti in je rekla: V naši deželi je taka navada, da žena za prvim možem ne vzame nobenega družega več. Zato hočem tudi jaz udova ostati, in vas prosim samo za dovoljenje, da smem k očetu in materi pa k bratu nazaj, ker tukaj nemam nič žlahte. Z veliko častjo dal jo je potem kralj spremiti iz Basre v Kajiro, kjer je do smrti kot udova živela pri starših in pri bratu Vidergoju, ki je bil s svojo ženo prav srečen in je imel že precej otrok.

Tako različne so ženske: „Ena se še pri živem možu po družih ozira, druga pa še po njegovi smrti noče nobenega družega! Kdor tedaj pravi, da so vse ženske enake, ta nema zdravih možganov v glavi.“

Ko je Lunica svojo povest tako skončala, da ni pri zdravi pameti, kdor misli, da so ženske vse enake, čutil se je kralj Riar zadetega, kajti on je bil tak, da je prej toliko žensk umoril zavolj ene. Ker je po lepem življenji Lunice in po historijah, ki jih je pravila, sam spoznal, da je bil prej v zmoti, in da res niso vse ženske enake, zato je kar molčal in ni nič rekel družega, ko to: „Vrtnica je bila res deset Griv vredna.“ Srebernica pa je sestro prašala. „Ktero historijo boš pa jutri začela?“ Lunica jej odvrne: „Potrpi, boš že jutri slišala!“

V prihodnji noči je začela Lunica takó praviti:

Sedem sto ena in petdeseta noč.

Historija o Draganu in njegovem sinu Prostinu.

„Prostin, Draganov sin, je bil zelo prijatelj s cesarjem Abdul Melikom Mervanovičem.

Pogosto je bil k njemu povaljen in mu pravil svoje dogodbe. Enkrat pa mu cesar reče: „Ljubi Prostin, mnogo si mi že pravil, kaj si vse videl in skusil med duhovi, vendar vsega po vrsti in skupaj mi še nisi povedal. Danes je ravno tak deževni dan, da ni kaj drugzega začeti, povej mi torej celo svojo historijo!“ Prostin reče na to: „Potem bi moral že pri svojem očetu začeti, kajti tudi on je imel z duhovi dosti opraviti.“ Cesar reče: „Toliko bolje! bo historija vsaj toliko daljši in lepši!“ Na to je začel Prostin takó praviti:

„Vedi, o mogočni vladar, moj oče Dragan iz Damaska je bil zelo bogat mož in je bil v taki časti, da so se mu odkrivali najvišji uradniki. Bil pa je brez otrok, in to ga je močno skrbelo, ker ni vedel, komu bi zapustil toliko premoženja. Kako se je pa potem z mojo materjo seznanil, to mi je moj oče sam pravil tako:

„Enkrat po noči se mi je v sanjah pokazala neka ženska, tako lepa, ko luna. S svojimi rudečimi ustnicami se je neizmerno prijazno smehljala, njeno belo čelo se je svetilo ko luč, in čez hrbet so jej mahali dolgi lasje, črni ko noč; oči je imela krotke in ljubeznjive ko srna, njene obrvi so bile velike in lepo obokane, njeno lice rudeče ko jabolko. Jaz sem rekel v sanjah: „Kdo si, neznana lepotica, ali si človeška deklica, ali si Vila?“ Ona mi odgovori: „Jaz sem od dobrih starišev. Moje imé je Meglaja, in sem hči kralja Sovana na „koralnih otokih“ v „črnem“ morji blizu „zelenega“ morja. Snubili so me mnogi principi, pa nobenega ne maram, ko tebe, ker sem te kot najboljega moža spoznala.“ Jaz jo prašam na to: „Kje te pa zamorem najti?“ Ona dé:

„V glavnem mestu mojega očeta Sovana na „koralnih otokih“. Po teh besedah je prikazen zginila in jaz sem se zbudil. Pa tisto noč nisem mogel več zaspati. Drugi dan sem prašal trgovce po teh „koralnih otokih“, in rekli so mi, da ležijo še daleč za Indijo, da je tam mnogo žlahtnih kamnov dobiti, in da trgovci nalašč zavolj teh radi tje potujejo. Meni je šla ta prikazen vedno po glavi in začel sem se pripravljati na pot v Indijo. Vzel sem precej blaga, živine in hlapecev seboj, da bi med potjo še kaj kupčije naredil, in da bi sosedje ne vedeli, da potujem v resnici le zavolj ženske prikazni v sanjah, ker bi se mi zuali smeјati. Postavil sem za ta čas oskrbnika čez svoje premoženje in se podal na pot. Ko v Bagdad pridem, sem precej svojega blaga prodal in nakupil družega, ki se v Indiji lahko proda. Čez deset dni sem se vsedel na barko, da bi se peljal najprej po reki Tigru do morja in potem po morji naprej. Po Tigru ni bilo nevarnosti; tudi po morji smo imeli prve dni ugodno vreme, in barka je drčala po vršini vode kakor pšica. Čez tri mesece pa se je neki dan nebo zatemnilo, hud vihar je začel pihati in delal valove kakor gore, ki so našo barčico kakor orehovo lupino sim in tje metali. Moruarji so začeli jokati in moliti. Na enkrat pridejo štirje valovi od štirih nasprotnih strani in zdrobijo našo barko na tisoč kosov. Vsi mornarji so menda utonili; vsaj jaz nisem nobenega več videl, ko sem se držal za neko dilo, s katero so me valovi tri dni sim ter tje metali. Pa kolikor sem bil tudi upehan, vender deske nisem izpustil. Četrty dan pa se je prikazala velika barka. Ko mornarji mene zagledajo, zakrmili so barko proti meni in rekli: „Tukaj-le je! Zdaj smo ga našli!“ Potem so spustili čoln v morje,

priveslali do mene in me vzdignili v čoln. Kako so me potem iz čolna na veliko barko spravili, od tega nič ne vem, ker sem koj potem padel v omedlevice in so me zapustile vse moči.

Ko zopet oči odprem, vidim okoli sebe zlate svečnike z debelimi voščenimi svečami, vse je tako lepo dišalo. Zraven mene je sedel mlad človek v lepi obleki. Jaz ga prašam: „Kje pa sem?“ In on mi odgovori: „To je dobro, ó Dragan, da si se zopet zavedel, mislil sem že, da boš umrl. Vedi, da smo te deset dni iskali po celem morji, in zavolj tebe jadra še devet drugih bark po drugih krajih morja okoli. Poslani smo bili vsi od kralja Sovana na „koralnih otokih“. On je obljubil tistemu, ki te najde, deset tisoč cekinov, in tako srečen sem bil jaz.“ Jaz pa ga prašam: „Kako ste pa vedeli, da sem jaz na morji, in odkodi veš moje ime?“ On pa mi odgovori: „Vedi, jaz sem adjutant kralja Sovana, in on me je poslal v Sirijo po tebe. Ko v Damask pridem, sem pa zvedel, da si že proti Bagdadu odpotoval. V Bagdadu pa so mi pravili, da si se podal na barko in greš čez morje v Indijo. Ko sem to kralju Sovanu povedal, dal je precej deset bark na vse kraje morja odjadrtati s poveljem, naj vsako tujo barko ustavijo in prašajo če si ti na njej. Pred tremi dnevi pa, ko je bil tisti hudi vihar, videli smo iz naše barke neko tujo barko zdrobiti se. Mislili smo, da bi vtegnila to tista bitl, s katero se ti voziš; zato smo hoteli blizo priti, da bi vas rešili iz morja, pa veter nas ni blizo pustil. Še le danes smo dospeli na ta kraj, pa našli smo samo tebe še živega. K sreči si ti ravno tisti, katerega iščemo.“ Potem mi je dal ta oficir prinesiti svilnato obleko z zlatim pasom; in ko sem

se oblekel, je dal mizo pogrniti in nanositi najboljših jedil in pijač. Ker sem plaval tri dni brez jedi na morji, si vsak lahko misli, da sem bil lačen in da sem se z veseljem k mizi vsedel.

Ko sem se najedel, zágledal sem iz daljave na morji veliko luč in sim jo pokazal adjutantu. Ta je rekel: „Gotovo je barka kralja Sovana, ki je za nami prišel. Čakaj, mu bomo precej naproti jadrali!“ V malih trenutkih smo bili v bližini velike, lepo razsvitljene kraljeve barke. On nas je iz svoje barke pozdravil, in ko mu je adjutant povedal, da je mene našel, namignil je kralj, naj jadramo za njim v luko k pristanišči. Ko na suho pridemo, sem se kralju poklonil in on me je prijazno pozdravil. Potem mi je rekel konja pripeljati in jahal sem njemu na strani v kraljevo palačo. Tu sem videl krasoto in bogatijo, kakoršne pri nas nikjer ni videti. Kralj me je peljal v veliko dvorano, kjer je že stalo vse polno strežajev, se vsedel na tron in mi rekel, poleg njega sestiti. Potem so pokrili mizo in začeli smo obedovati. Da je bila jed in pijača izvrstna, mi ni treba praviti.

Sedem sto dva in petdeseta noč.

Po kosilu mi je kralj začel tako govoriti: „Ali veš, Dragan, zakaj sem te dal iskati, in zakaj sem te sprejel s tako častjó? Vedi, jaz imam eno hčer, vsi pravijo, da ni lepše v deželi, in ta je zelo izobražena, še v čarodejstvu (coper-nijah) jo je neka ženska dobro izučila. Ona je takó izučena, da zna preleteti v eni noči celi svet od izhoda do zahoda. Dosti je že prišlo poslancev iz vseh krajev, ki so jo snubili za prince in kralje v zakon. Ona pa je zmirom rekla: „Kogar bom vzela,

hočem prej z lastnimi očmi videti. Potem je na enkrat po zraku v tisto deželo zletela in si svojega ženina ogledala; pa vselej je prišla z izgovorom nazaj: „Tega nečem, ta se mi ne dopade.“ Jaz jej pa nočem nikogar posiliti, da ne bo potem mene dolžila, če bi bila ž njim nesrečna. Tudi vaš princ v Damasku jo je rekel snubiti; ko je pa tje zletela in si ga pogledala, jej ni bil všeč. Pri tej priložnosti je pa tebe na trgu videla, in bil si jej tako po volji, da je rekla, „tega, ali pa nobenega!“ S svojimi copernijami je znala tako narediti, da se je v sanjah s teboj pogovarjala in ti povedala, kam jo naj greš iskat. Tudi je izračunila, kdaj si šel z doma, in tudi brala v zvezdah da te na morji nesreča čaka. Zato me je prosila, da sem poslal deset bark, tebe iskat. To je dobro, da smo te našli in rešili! Vsaj bo moja hči Meglaja vesela“. Jaz rečem na to: „Mogočni kralj, jaz sem še manj, ko tvoj služabnik, zato se ne smem ustavljati; ako me žlahtna princezinja hoče tako povišati, da me vzame za moža, se bom le srečnega štel“. Kralj je potem šel v stransko izbo in pripeljal iz nje svojo ljubo hčer Meglajo. Bila je lepa ko luč in sramožljivo mi je podala roko. Spoznal sem jo za tisto, ki se mi je v sanjah prikazala. Kralj je rekel: „Tukaj je moja hči! Vzemita se, Bog vaji blagoslovi!“

Čez nekaj dni sva obhajala poroko z nezaslišano slovesnostjo. Kako lepo je bila Meglaja kot nevesta oblečena, to se ne dá povedati. Eno in sedemdesetkrat so jo morale služabnice preobleči, vsakokrat v drugo obleko, pa še le dve in sedemdeseta obleka jej je bila po volji. Lesketala se je vsa v demantih in biserih. Ko je ženitovanje minulo, peljala me je

Meglaja v svojo palačo. Šla sva skozi sedem dvorišč; v prvih šestih dvoriščih je stalo v vsakem po tisoč vojakov; v sedmem dvorišči pa je priletelo sto služabnic princezinji naproti, ki so njej in meni roke poljubovale ter naji izpraševale, kaj jim hočeva ukazati. Oblečene pa so bile lepo, kakor same grofinje.

Ko sva prišla v njeno izbo in se vsedla na mehke sedeže, objel sem svojo ženo ter poljubivši jo rekel: „Veselje mojih oči, kako malo se kesam, da sem zapustil svoj dom! Saj sem našel tebe, ki mi nadomestiš vse na svetu!“ Ona pa reče: „Tudi jaz cele noči nisem spala, dokler sem tebe v nevarnosti videla, in še duhove sem si morala pokoriti, da sem vse zvedela, kako se ti godi.“

Drugi dan me je prosila, da sem jej dal svoj demantni prstan za spomin. Tistega sem bil podedoval še za svojim očetom. Ona pa mi je dala en zlat križ, kterega še zdaj na prsih nosim.

Komaj tri dni sem živel s svojo mlado ženo, lepo Meglajo. Ko se po tretji noči zjutraj zbudim, sem se silno prestrašil, ko sem oči odprl in videl okoli sebe grozno puščavo, kakor daleč je okó seglo, nič drugega ko sam pesek, pa nobene travice, nobene vodice, nobene tičice; samo levi in tigri so včasih rujovali s svojim groznim glasom. Vstal sem hitro in pogledal na vse strani, pa ni bilo nič videti, ko nebó nad menoj in pesek okoli mene. Izdihnil sem: „Ni je pomoči, razun pri Bogu!“ ter korakal naprej. Pa pod pekočimi žarki južnega solnea in pri mehki, truda-polni hoji po pesku, kjer se ti pri vsakem koraku vdre, omagal sem kmalo takó, da sem padel tje na pesek in dolgo časa ležal kakor brez zavesti. Narredila se je zopet noč, in spal sem celo noč naprej.

Drugo jutro sem bil nekaj boljši in šel sem naprej. Čez en čas zagledam v daljavi nekaj kakor en ogenj. Ko bližej pridem, sem videl, da je ta luč svetilnica na turnu nekega starega, močno zidanega samostana. Ko bližej pridem, sem videl še po vseh oknih lučice, kajti bilo je še zgodaj in komaj da se je danilo. Iz teh lučic sem sklepal, da mora mnogo ljudi stanovati v samostanu. Ko blizo pridem, sem videl silno starega meniha, ki je okno odprl in pri odprtem oknu glasno molil. Jaz pa sem se vsedel na klop pred samostanom, pa bil sem tako truden, lačen in slab, da sem zaspal. Ko se čez kaki dve uri zopet zbudim, sijalo mi je solnce že vroče v obraz, okoli mene pa je stalo vse polno menihov v črnih oblačilih. Govorili so tuj, meni neznan jezik; le tisti stari, ki je prej pri oknu molil, znal je govoriti v mojem jeziku, in ta me je prašal: „Prijatelj, mi smo že vsi po sedemdeset in osemdeset let stari, in živimo v tej puščavi že od svoje mladosti, pa še nikdar nismo tukaj videli človeka, ne duha; od kodi si se torej ti vzel? To je čudno, kajti mi živimo tukaj na štirivoglatem otoku, ki je od vseh strani od morja obdan in ima tako visoke bregove, da se nobena barka tukaj ustaviti ne more.

Mornarjem se naš otok zdi, kakor megla na morji, bojijo pa se velikih skal, ki ga obdajajo. To je vendar čudno, kako si ti k nam prišel!“ Jaz pa mu rečem: „Lepo te prosim, o mož, povej meni, kako daleč sem tukaj od Damaska?“ Minih pa mi reče: „Kaj govoriš od Damaska? Tukaj smo na „črnem morji“, ki obdaja celi svet in tudi „belo goro“; od todi potrebuje barka jadernica deset let „v plavo morje“, iz tega se pride v desetih letih na „zeleno

morje“, in zopet čez deset let se pride še le v grško morje, kjer se prvi ljudje vidijo.“

Sedem sto tri in petdeseta noč.

Prašal sem meniha: „Odkodi pa dobite v tej puščavi jesti in piti?“ On mi odgovori: „Pojdi z menoj v samostan, tam boš vse videl!“ Ko sem prišel ž njim na veliko dvorišče samostansko, videl sem na sredi dvorišča studenec, kjer sem si žejo pogasil z vodo, ki je bila sladka ko med in mrzla ko led. Okoli studenca je stalo vse polno sadnih dreves in vesele tičice so po njih prepevale. Dobri menih mi je prinesel tudi nekaj sadja. Potem me je peljal na streho samostana, od koder sem pri belem dnevi iz daljave nekaj videl kakor črna noč temnega, in prašal sem meniha: „Kako je to, saj še opoludne ni, pa se tam že noč dela?“ Menih pa reče: „To ni noč, ampak „črno morje“. Potem me je peljal v dvorano, kjer je bilo že mnogo različnih jedi za mene pripravljenih. Bile so od mesa, od moke, iz sadja, sočivja, zelenjave; takó da sem si lahko izbiral ter se dobro najedel. Še svoj živ dan mi jed ni tako dišala, ko takrat, kajti bil sem hudo sestradan in lačen, ko sem v samostan prišel. Ko sem se Bogu in menihu zahvalil za dobro kosilo, prašal sem ga: „Če je prihod k temu nerodovitnemu otoku tako težak, kakor praviš, odkodi pa jemljete potem frišne ribe, frišno goveje meso, zelenjavo, kruh in druge take jedi?“ On pa mi reče: „Povej mi najprej, kako si ti semkaj prišel, potem ti bom še jaz odgovoril na tvoje vprašanje.“ Na to sem mu vse povedal od mojih sanj do moje poroke z Meglajo in do tje, ko sem prišel do samostana. Ko sem izgovoril, začel se

je starček smejati in rekel je: „S teboj se godijo res čudne reči, sicer bi ne bil prišel v tem času od Damaska do nas; kajti „koralni otoki“, kjer vlada kralj Sovan, so med „zelenim“ in „grškim“ morjem, tedaj daleč od tvojega doma, pa še dalj od nas. Da boš pa zvedel od kodi mi jesti dobivamo, pojdi z menoj!“ Na to me je peljal spet na dvorišče in od tam po enih stopnicah pod zemljo. En čas sva šla v tami po teh stopnicah navzdol, naenkrat pa se je zjasnilo, videl sem pred seboj odprto polje, pesek po tleh se je svetel kakor srebro, in videl sem pred seboj malo jezero, čigar voda je bila sladka ko med, in mrzla ko led. Okoli jezera je bilo vse polno cvetic, sadnih dreves in njiv, po katerih je zorelo rumenoklasno žito. Ves zavzet sem gledal in se čudil, kako pride pod zemljo tako lepa in rodovitna dolina, ter od kodi dobiva svojo svitlobo.

Menih me praša: „Ali imate tudi pri vas take vrtove?“ Jaz rečem: „Ne, kaj tacega pa nemamo!“ Potem mi on reče: „Poglej zdaj nazaj!“ Jaz se ogleдам in vidim v daljavi nekaj, kakor sivo meglo. Prašam toraj meniha, kaj tista megla pomeni? On mi reče: „To je tista gora in tisti otok, na katerem stoji naš samostan. Ta je zdaj tako daleč od naji, da se vidi, kakor oblak, po noči pa se samostan s svojimi lučicami sveti kakor zvezda.“ Sedela sva potem pri tistem jezeru do večera, in ko so v samostanu luči prižgali, zasvetil se je iz daljave, kakor zvezda. Menih mi je pravil, da se ta zvezda vidi deset dni daleč. Ravno sva se hotela v samostan nazaj podati, kar zaslišiva na najinem otoku tako grozno upitje, da se je zemlja tresla. Jaz sem se vstrašil in meniha prašal, kaj to pomeni? On pa

tega sam ni vedel in mi je rekel: „Pri moji bradi! že marsikatero noč sem se tukaj mudil, pa še nikoli nisem slišal nobenega hrupa. Morda so prišle tuje zverine na otok in se zdaj z domačimi vojskujejo.“ Na to sva zlezla na nek hribček in gledala na vse strani. Videla sva vse polno lučie, ki so sem ter tja frfrale in druga drugo požirale. Tudi sva videla obožene možake v zraku, ki so se z meči in sulicami sekali in bodli; potem ste trčili na tleh dve armadi skup ter se pobijali s takim hrupom, da se je zemlja tresla. Dolgo so se bili, potem pa se je ustopil star mož s sivo brado med nje in na glas zaklical: „Bedaki, čemu se bijete? Ali se bodete med seboj pobili zavolj nekega tujca, ki ni ne princ, ne duh, ampak navaden človek.“ Potem je stopil starcu neki mož s slonovim telesom, z imenom Skalar, nasproti ter mu rekel: „Vedi, o modri oče, da je naš gospod, kralj Sovan, čisto nedolžen na tej vojski, ampak vse je zakrivil ta nesrečni Piškur, ker ta je prilomastil v našo deželo, je naše svetišče oskrunil, ter je našega gosta, nekega Dragana, odnesel na otok, kjer je stari samostan. Mi smo hoteli samo tega moža vzeti in ga nesti naši princezinji Meglaji, pa roparski Piškur se nam je ustavil, in tako se je boj začel.“

Na to reče tisti stari mož, bil je Rebolj, eden od kraljev duhov, te besede: „Vedi, o Skalar, da Piškur ni tako kriv, kakor ti misliš. On in njegov brat Dihur sta se zaljubila v lepo princezinjo Meglajo, ki je že toliko možkih očarala, in vnela se je med bratoma taka ljubosumnost, da sta si vojsko napovedala, in je Piškur Dihurja umoril. Ko je pa potem Piškur Meglajo snubil, ga ni marala, ampak je rajši vzela čisto tujega človeka iz Damaska. Tega

je zdaj Piškur odnesel na ta otok; kaj je na tem tako hudega?“ Skalar pa praša: „Kako da še tujca ni umoril?“ Rebolj reče: „Ker se boji mogočne Meglaje in njenega očeta. Pa to je neumno, da se vi zavolj tega človeka vojskujete.“ Skalar pa reče: „Ti imaš prav; toda tujca in gosta je treba braniti. Dragan ni nikomur nič žalega storil. Sicer pa le to delam, kar mi je naročila moja gospa, princezinja Meglaja. Meni je prav, če se pobotamo, prašam vas pa pri pečatu kralja Salomona: „Ali je kateri med vami, ki bi svojega gosta prepustil ali predal sovražnikom?“ Vsi duhovi mu odgovorijo, da kaj tacega ne bi nobeden iz njih storil.“ Na to reče Rebolj: „Res je, da je zavolj tega človeka veliko prepira navstalo med duhovi; pa če ga celó njegov smrtni sovražnik Piškur ni umoril, zato mu tudi mi ne smemo nič storiti. Pripeljite ga enkrat pred mene, da ga vidim!“ Komaj je to izgovoril, tresčil je duh iz višave v mene in me nesel pred Rebolja.

Sedem sto štir in petdeseta noč.

Ko sem pred njim stal, me je prašal: „Ali veš, da je bilo že cele kope duhov pobitih zavolj tebe? Kako si se kot navaden človek predrznil snubiti tako imenitno princezinjo, kakor je Meglaja?“ Ko sem mu potem povedal celo svojo historijo, rekel je okoli stoječim kraljem duhov: „Ta človek je čisto nedolžen. Lepo vaju prosim, Skalar in Piškur, nikar se dalje ne vojskujta, saj poznata moč in prebrisanost Meglaje. Tega človeka bom pa kakemu duhu izročil, da ga bo v Damask nazaj nesel.“ Piškur pa reče na to: „Tega jaz ne pustim. Če ga že nočete umoriti, pa tudi na njegov dom ga ne smete nazaj nesti, ker tam

ga bo moja ljubljena Meglaja lahko našla in se zopet ž njim združila. Vrzimo ga v morje; če mu Bog pomaga, se bo rešil; če ne, naj pogine. Če nam bo pa Meglaja z vojsko grozila, jej porečemo, da je zbežal, pa ne vemo, kam “

Ta predlog je bil vsem všeč, in že so me hoteli nekteri duhovi zgrabiti in proti morji vleči, da bi me potopili, kar se prikaže tam pri morji vse polno lučic, ki so grozno vpile: „Stojte, stojte! Gorje vam, če tujcu kaj žalega storite!“ Kralj Rebolj je precej poslal prašat, čigava je ta močna armada? Odgovorili so njegovim poslancem: „Mi smo poslanci slavne princezinje Meglaje in mogočnega kralja Pekolja!“ Ko Rebolj to sliši, postal je ves bled in rekel: „Vidiš jo vražjo babo, zdaj je še mojega sina Pekolja za se pridobila, da jej pomaga, tega človeka rešiti. Moj sin Pekolj vas bo vse pobil, če temu človeku kaj žalega storite“. Na to reče Piškur: „Skleni, kar hočeš, samo k Meglaji tega človeka ne spusti več nazaj!“ Rebolj se je Piškurju udal in začel je svojega sina, kralja Pekolja, nagovarjati, naj dovoli, da se bo Dragan v Damask zanesel, ne pa na „koralne otoke“. Ko so pa začeli mene iskati, me nikjer več ni blo. Na to reče Pekolj Piškurju: „Gotovo si ga kam skril, da ga boš na tihem umoriti dal!“ Piškur je pa prisegel, da ne vé, kam sem prišel. Skoro da se je zopet boj začel iz tega prepira, pa Rebolj je možake pogovoril in jim rekel, naj počakajo tako dolgo, da se izvé, kam sem zginil. „Kdor ga je odnesel“, je rekel, „ta se mora ojstro kaznovati“. „Kam je pa takrat zginil tvoj oče“? praša cesar Prostina, ki mu je to historijo pravil. Prsotin potem nadaljuje: „Mojega očeta je ugrabil Stožir, eden izmed kraljev

hudobnih duhov, ter ga nesel na svoj grad, ki je stal sredi „pozabljenega morja“ na nekem pustem otoku. Tam ga je hotel Stožir do smrti trpinčiti, ker je bilo zovolj njega toliko duhov pokončanih. Stožir si je izmislil vsakovrstne muke ter ga dal takoj v temno ječo zapreti. Zvečer ko je pri vinu sedel, dal je Dragana pripeljati in ga v zabavo in kratek čas svojih gostov pretepsti; potem pa ga je pustil v kotu stati, ter mu je metal ostanke od jedi v obraz.

Dragan je imel skozi osem dni toliko terpeti, da se je še jetničarju, duhu Vranu, smilil. Ta ga je tolažil in mu rekel: „Rad bi te nesel v eno tako deželo, kjer ljudje prebivajo, pa daljšava desetih let je med nami in tistimi kraji. In kje bi bila midva varna pred hudobnim kraljem Stožirjem? Do konca sveta bi šel za nama!“ Ko je Vran še govoril in mojemu očetu obetal, da mu bo terpljenje kar je mogoče olajšal, stopil je naenkrat Stožir v ječo; in ker je zadnje besede slišal, razsrdil se je takó, da je prisegel, da mora zdaj Vran namesto Dragana terpeti. Precej je poklical rabeljne in ukazal Vranu dati tisoč udarcev. Vran se je naredil, kakor bi bil mrtev, dokler ni Stožir iz ječe šel. Potem je hitro Draganu verige odklenil, ga vzel v naročje in ga nesel po zraku tako visoko, da so stale megle pod njima. Čez en čas mu reče: „Ali veš, Dragan, da sva preletela že deset let daljave?“ Dragan ni pomislil, da je tudi Vran hudoben duh, in je izrekel tiste besede, s katerimi se pokonča vsak hudobni duh: „Ni ga Bogá nad Boga!“ Komaj je to izrekel, treščila je strela v Vrana in ga sežgala. Draganu se ni nič zgodilo, pa padel je ubitemu Vranu iz naročja in letel

navzdol proti zemlji. K sreči so razsajali takrat nad zemljo tako močni vetrovi, da Dragana niso pustili hitro na tla pasti, kjer bi se bil pobil, ampak vlačili so ga sim in tje, tako da je nalahkoma priletel na zemljo in se nič ni poškodoval.

Toda tisti kraj, kjer je na zemljo priletel, bil je pust in nerodovit. Šel je tedaj pol dneva naprej in prišel v lepo, rodovitno dolino. Tam je našel pri neki vodi nekega moža klečati in moliti. Ko je mož odmolil, ga praša Dragan: „Ti si kristjan, ker sem te videl, da si se prekrižal; zato te prosim, povej mi, na kateri zemlji in v kateri deželi sem zdaj?“ Mož mu odgovori: „Na tem otoku prebivajo pravo-verní duhovi, ki jih je prerok Glavan podučil v veri; ta zemlja se imenuje „demantni otok“. Obdan je od „zelenega morja“, ki se razprostira do „bele gore“. Tukaj se zbirajo angeljci, da gredó potem po svetu božje ukaze spolnovat“. — Dragan ga potem praša: „Kakošna je pa „bela gora?“ Duh reče: „Ta gora je en sam tako velik bel biser. Angeljci jo stražijo, da nihče ne more na njo. Če hočeš kaj več zvedeti, pojdi z menoj k našemu kralju, tam so bolj podučeni, kakor sem jaz“.

Duh je potem peljal Dragana v neko lepo, močno mesto. Angeljci só stali pri mestnih vratih na straži, in ti angelji so imeli zopet druge duhove pod seboj, ki so imeli svitle meče v rokah. Med potjo je duh Draganu pravil o mnogih čudnih rečeh, ki se vidiijo na tem otoku, in mu obljubil vse pokazati, ako mu kralj to dovoli.

Sedem sto pet in pet deseta noč.

Med takimi pogovori sta prišla v mesto in pred kraljevi grad. Ta grad je bil tako lep, da vse, kar je Dragan do tje videl, ni bilo nič proti njemu. Duh je rekel Draganu, naj zunaj počaka, in je šel naprej v palačo, kjer je sedel kralj J a d a n, obdan od svojih generalov in ministrov. Potem je prišel duh po Dragana in mu rekel: „Kralj želi zvedeti, kako si prišel v ta kraj, ker pred teboj še ni nikdar noben človek prišel na ta otok“.

Dragan je stopil pred kralja Jadana in mu povedal celo svojo historijo. Komaj je pa svojo povest skončal, kar se zasliši grozen hrup; po zraku pa so plapolale neštnevilne lučice. Ob enem je stopil nek adjutant pred kralja in mu rekel: „Gospodar! pred mestom leži velikanska armada, brez števila sovražnikov, ki jih pa ne poznamo, kdo so. Naše vojake smo že postavili na mestni zid. Kaj hočemo nadalje storiti?“ Kralj reče: „Zdaj še ne vemo, ali so prišli s sovražnim namenom ali ne. Morda se reč z dobro besedo poravna. Poslali bomo može v njih tabor, da izvemo, kaj hočejo“. Potem je šel kralj na ravno streho svoje palače in od tam je videl velikansko množico tujih vojakov pred mostom ležati. Precej je poklical svojega ministra Gradišarja in mu rekel: „Pojdi pred mesto in poizvedi pri kraljih in poveljnikih, s kakim namenom da so prišli, kdo so in kaj hočejo?“ Minister se je vsedel na konja in jahal v sovražni tabor z belo zastavico, ki pomeni, da ne pride s hudobnim namenom. Nek sovražen vojak ga je peljal skozi tabor do kraljevih šotorov. Gradišar je prašal tega vojaka, od kodi je ta armada? Vojak mu odgovori: „Ta armada je štirih

kraljev: eden je Skalar, drugi Piškur, tretji Pekolj in četrti Stožir. Pa tudi stari in zviti kralj Rebolj, Pekoljev oče, je med njimi. Če hočeš s kralji govoriti, pojdi le v šotor kralja Rebolja, tam so vsi zbrani. Minister je jahal tje, in ko je povedal, da je odposlan od kralja Jadana, spustili so ga v šotor h kraljem.

Uzrok pa, zakaj so ti kralji s svojimi armadami prihruli na demantni otok nad kralja Jadana, je ta: Ko je Stožir po noči domu prišel z namenom, da hoče Dragana umoriti, pa ga ni našel, ter je videl, da je zginil tudi jetničar Vran, mislil si je koj, da mu je Vran hudo kazen zameril in zato človeka odnesel. Podal se je hitro na pot in iskal oba begunca po vseh morjih in vseh deželah. Tako je prišel tudi na „demantni otok“, kjer je slišal dva duhova tako govoriti: Prvi duh je rekel drugemu: „Danes sem pa nekaj čudnega videl. En duh je nosil človeka; na enkrat je pa v duha strela vdarila, in človek je padel na zemljo“. Drugi duh praša: „Kje pa je zdaj ta človek?“ In drugi duh reče: „Pri kralju Jadanu“. Ko je Stožir to slišal, vedel je koj, da sta bila ta dva Vran in Dragan. Veselilo ga je, da je bil Vran pokončan; Draganu pa zdaj ničesar ni mogel, kajti kralja Jadana se je bal, ker je bil močnejši od njega. Ko pa domu pride, najde okoli svojega gradú vojakov, kakor kapljic na nebu, kedar dežuje. On si misli: „Tolike vojakov še nisem videl na enem mestu. Kaj hočejo ti tukaj?“ Ogovoril je toraj enega vojakov in mu rekel: „Svoj živ dan še nisem videl na tem otoku sovražnega duha. Kaj hoče ta silna množica duhov, in kdo je njih poglavar?“ Vojak mu odgovori: „To armado vodijo trije kralji: Pekolj, Skalar in Piškur; pa tudi stari,

zviti kralj Rebolj je pri njih. Oni iščejo nekega človeka, Dragana, ki ga je kralj Stožir odnesel.“ „Kakó pa to vejo, da je bil Dragan sim prinešen?“ praša Stožir. Vojak reče: „Zvedeli so to od Vranove matere, ki je kralja Pekolja prosila, naj pomaga njenemu sinu“. Stožir si misli: „Dobro je, da Dragan še živi, ker takó se mi ni bati, ker jim lahko povem, kje ga najdejo“. Šel je tedaj k Rebolju in mu rekel: „Tisti Dragan iz Damaska, katerega iščete, je pri kralju Jadanu na „demantnem otoku“. Jaz sem ga ugrabil, da bi ga kaznoval, ker je bilo zavolj njega toliko duhov pokončanih; toda moj jetničar je ž njim ušel in ga odnesel na demantni otok. Ako vam je toliko za njega, pojdite tje, in še jaz bom uzdignil svojo vojsko in šel z vami, da Jadana prisilimo, da nam človeka izroči“. Ta predlog je bil sprejet, in vsi štirje kralji so s svojimi duhovi šli na demantni otok.

Ko je minister Gradišar v kraljevi šotor stopil, videl je vse kralje na zlatih stolih sedeti. Rekel je kralju Rebolju: „Poslan sem od kralja Jadana, kateri se čudi nad vašo veliko armado in bi rad zvedel, s kakim namenom ste prišli s toliko močjo v ta kraj. Znano vam je, kako mogočen in silen je kralj Jadan, zato ne verjamem, da hočete ž njim kako vojsko začeti. In če bi ga vi prav premagali, on se lahko umakne na „belo goro“, kjer ga bodo angelji varovali, da mu ničesar ne morete. Zato pri njem s silo ničesar ne opravite“. Rebolj reče: „Se ve da hočemo s kraljem Jadanom v miru živeti; pa on nam mora izročiti tistega človeka Dragana, zavolj katerega so bile že take vojske med duhovi, ker je kraljica Meglaja v njega zaljubljena“.

Po teh besedah se je minister povrnil h kralju Jadanu in mu naznanil, kaj kralji od njega zahtevajo.

Sedem sto šest in petdeseta noč.

Kralj Jadan je zbral svoje svetovalce, ter jim razložil celo Draganovo historijo in jim povedal, kaj kralji Piškur, Rebolj, Pekolj, Stožir in Skalar zahtevajo. Nazadnje je rekel: „Mi smo pravoverni duhovi, uni so pa hudobni duhovi, kaj imamo mi ž njimi prijaznosti? Ta človek Dragan ima tudi pravo vero; ali bi bilo lepo, ko bi ga jaz izdal in izročil hudobnim duhovom? Jaz sem ga vzel pod svoje varstvo in sem dolžan, da ga branim. Rajši vojsko začnem, kakor da bi njih željo izpolnil. Prašal bom Dragana; če on sam rad ž njimi gre, naj ga imajo; ako se pa brani, ga ne bom pustil brez pomoči!“ Potem so poklicali mojega očeta in kralj ga je prašal: „Kralji duhov Piškur, Pekolj, Rebolj, Stožir in Skalar so prišli po tebe. Ali hočeš ž njimi?“ Ko je Dragan slišal imenovati hudobnega Stožirja, ki ga je na svojem gradu toliko trpinčil, in hudobnega svojega tekmeča Piškurja, rekel je kralju Jadanu: „O dobri kralj, ne izroči me mojim sovražnikom. Ko bi mi prav obljubili, da me ponesejo h kraljici Meglaji, nočem iti ž njimi. Najrajši bi šel v svojo domačijo Damask nazaj“. Na to reče kralj Jadan ministru Gradišarju: „Slišal si, kaj je Dragan odgovoril. Pojdi zopet h kraljem v sovražni tabor in povej jim, da jim človeka ne morem izročiti, ker sem mu obljubil svojo brambo. Če hočejo vojsko, naj jo le začnejo“. Ko je Gradišar kraljem ta odgovor prinesel, so kar od jeze skakali in govorili: „Zavolj tega malovrednega človeškega črva nam Jadan vojsko ponuja!

Precej dajmo vse njegovo mesto razdžati in vse njegove duhove pomoriti!“

Ko se je pa njih prva jeza polegla, rekel jim je stari Rebolj: „Vedite, otroci moji, Jadana ne bomo tako lahko premagali, kakor vi mislite. On sam je junak, in njegova armada je podobna razburjenemu morju. Pojdimo proč in recimo kralju, da smo prišli le na prošnjo kraljice Meglaje Dragana iskat, ker je mislila, da se mu slabo godi. Zdaj pa, ko vidimo, kako rad ga ima kralj, ga lahko mirne vesti tukaj pustimo. Potem odidemo z armado; pustimo pa na otoku nekaj nevidnih duhov s poveljem, da morajo Dragana upleniti in knam prinesiti, ako ga kedaj samega najdejo. Tako bomo brez vojske svoj namen dosegli“. Ta predlog je bil vsem po volji, in precej so poslali človeka h kralju Jadanu, naj mu tako sporoči.

En angelj pa je kralju Jadanu naznanil hudobni naklep Rebolja. Zato je Dragana k sebi poklical in mu rekel: „Tvoje življenje je tukaj v nevarnosti. Nevidni duhovi te obdajajo in čakajo priložnosti, kdaj bi te ugrabili. Zato bom rekel enemu svojih duhov, naj te nese v tvoje mesto Damask ali pa h kraljici Meglaji; kaj ti je ljubši?“ Dragan reče: „Ako ravno srčno ljubim svojo ženo Meglajo, ki je morda že noseča od mene, vendar sem zraven nje in zavolj njene ljubezni do mene že toliko prestal, da sem že vsega sit. Najrajši bi prišel zopet med ljudi moje vrste, tedaj v Damask na moj dom“. Na to je kralj poklical precej enega svojih duhov in mu rekel: „Nesi tega človeka precej v Damask in daj mu toliko denarja, da bo imel za celo življenje zadosti“.

Duh je prinesel mojemu očetu eno mošnjo, polno demantov, ter ga vzdignil in nesel po zraku do polnoči. Potem ga je postavil na neko visoko goro in mu rekel: „Jaz moram zdaj nazaj, ker zjutraj moram biti uže zopet domá. Ti pa ostani do jutratukaj na gori, potem greš ob drevju navzdol in prideš v neko veliko mesto, od koder boš lahko našel v svojo domačijo“. Dragan pa ni hotel toliko časa na enem mestu sedeti. Komaj je duh odletel, začel je po gori sim in tje hoditi. S tem pa se je vedno bolj odstranil od tistega kraja, kjer se je prišlo v tisto mesto, od kterege je duh govoril. Ko se je dan naredil, videl je Dragan še le, da je zašel med strašne pečine in skalovje, kjer ni bilo ne trave, ne prsti, ampak sam kamen in skala. Gledal je na vse strani, pa nikjer ni bilo izhoda, da bi prišel v dolino. Tukaj je pokleknil in molil: „O Bog, ki si me rešil iz rok hudobnih duhov, ako so ure mojega življenja potekle, potem stori hiter konec; ako pa si mi ódmeril še nekaj let življenja, pokaži mi pot iz tega divjega kraja“. Kmalo po tej molitvi je videl dve lepo rejeni lesici. On si misli: „Vendar mora tukaj blizo rodovitna zemlja biti, sicer bi té lesice ne bile tako rejene“. Šel je potem za tema živalima in videl ji je bežati v neko jamo pod zemljo. Šel je še on v to jamo. Na svoje začudenje je našel v jami lepe, iz kamna izsekane stopnice navzdol v goro. On je šel po teh stopnicah dóli; en čas je bilo nekaj svetlobe od zgoraj, potem je postalo vedno temneji in potem čisto temno; vendar je tipal z rokami po stenah in šel naprej. Na enkrat pa se od nasprotne strani zasveti. Kmalo potem je prišel iz gore na plano, v lepo, rodovitno dolino blizo morja.

Dragan je pojedel nekaj sadja in se napil iz bližnjega studenca in šel potem naprej. Na enkrat je zagledal nek kamniten, dvajset pračev visok steber, in na stebru je stal iz bakra narejen mož, ki je držal v desni roki zlato tablo, in na tej tabli je stalo zapisano: „Vedi, o popotnik, ki prideš v ta kraj, da stojiš na meji med deželami duhev in deželami ljudi. Ko se je pustil kralj Salomon od vetra po svetu nositi, prišel je tudi k tej gori. In ko jo najde tako pusto in divjo, dolino pod njo pa tako prijetno, ukazal je svojim duhovom, da so goro prevrtali in tiste stopnice v njo naredili, če bi se kak človek na gori zgubil, da bi prišel po stopnicah v to dolino. Potem je pustil pri morji še pristanišče zidati za barke, da bi našle tukaj zavetje pred hudim vremenom.“

Sedem sto sedem in petdeseta noč.

Ko je Dragan ta napis prebral, šel je proti morji, da bi videl to pristanišče, ki so ga duhovi zidali. On si je mislil: „Če je tukaj pristanišče ali luka, pridejo gotovo včasih tudi barke sim. Počakal bom tedaj tako dolgo, da kaka barka pride, in se bom peljal ž njo domu.“ Ni dolgo trajalo, prijadrala je neka barka tako hitro ko tič po morji in se ustavila v tej luki. Ko so pa trgovci stopili iz barke na suho, ustrašili so se pred mojim očetom, ki je imel tako dolgo brado in nohte, da je bil bolj kaki zverini, ko človeku podoben. Nekdo je prišel z golim mečem nad njega in mu rekel: „Če si duh, umakni se na povelje Božje, ako si pa človek, bodi mi pozdravljen!“ Moj oče odgovori: „Jaz nisem duh, ampak sim človek, iz Damaska doma.“ Trгоvec reče na to:

„Pojdi z menoj na barko in povej, kako si semkej prišel.“ Moj oče je šel ž njim in je trgovcem povedal svojo historijo. Ti so rekli: „Saj gremo tudi mi v Sirijo, le vihar nas je sim zanesel; zdaj pa gremo naravnost tje, in ti potuješ lahko z nami.“ Moj oče je dal trgovcem nekaj od tistih biserov, ki mu jih je kralj Jadan dal, trgovci pa so ga preskrbeli z obleko, jedjo in pijačo. Tako je moj oče Dragan srečno prišel v svoje rojstno mesto Damask, kjer so ga bili vsi veseli, da je nazaj prišel, ter je živel v časti in bogastvu; le spomin na mojo mater mu je grenil življenje; vendar ni hotel za njo hoditi, ker se je preveč bal duhov, pred katerimi je toliko preстал.“ Cesar Abdul Melik praša na to Prostina: „Kaj pa je med tem tvoja mati Meglaja počela?“ Prostin je pravil tako naprej:

Leto po odhodu mojega očeta je moja mati, princezinja Meglaja, mene rodila. Skrbela je skrbno za mojo odgojo. Moj stari oče, kralj Sovan, me je silno rad imel, ter me dal učiti pisanja, branja, računstva, veronauka, slovnice in slovstva, zgodovine in modroslovja, različnih jezikov, zvezdoznanstva, natoroznanstva itd. Komaj sem začel doraščati v mladeniške leta, čudil sem se nad svojo materjo, ker je bila zmirom tako otožna in žalostna. Vedno me je objemala in včasih je rekla: „Oh, kako si podoben svojemu očetu!“ Če sem jo pa prašal, kdo je moj oče, povedala mi je ime nekega tujega kralja, ki še nisem vedel, kje je tista dežela. Enkrat pa sem močno vdaril nekega zamorca, ki je bil pri hiši za hlapca, ker se mi ni izognil, ter mu rekel: „Vražji hlapec, zakaj se mi ne umakneš?“ On pa mi je to močno zameril in mi rekel: „Jaz sem res od revnih staršev

in moram za hlapca služiti; vender pa vsak moje stariše pozna, da so pošteni ljudje in tukaj rojeni. Tvoj oče pa je bil pritepenec, katerega noben človek ni poznal, ali je poštenjak ali potepuh. Morda se boš tudi ti še po svetu ubijal, kakor on“. Jaz sem potegnil svojo sabljo, da bi hlapca razsekal. Pa on je bežal, kakar blisk, in na enkrat je takó zginil, da nisem vedel, ali se je v zemljo udrl, ali je v oblake zletel.

Nekaj časa sem zamišljen tam stal, potem pa sem šel k svoji materi. Bila je prijazna kakor po navadi. Jaz pa jej nisem ničesar odgovoril. Ko ona vidi, kakó sem slabe volje, me je prašala, kaj se mi je zgodilo tako neprijetnega? Jaz pa ostanem in rečem: „Mati, jaz hočem vedeti, kdo je bil moj oče, če ne, bom slabo o vas mislil ali vas celo z mečem razsekal!“ To rekši sem potegnil sabljo iz nožnic. Moja mati mi reče: „Moj sin, pomiri se, tvoj oče je bil pošten in dober človek, da malo tacih.“ — „Zakaj mi pa ne poveste, kdo je bil?“ prašam jaz. Mati reče na to: „Vsedi se k meni, in vse ti bom povedala!“ Potem mi je začela praviti, koliko princov jo je prosilo že v zakon, in da je ona vse odbila in si izbrala Dragana iz Damaska; kako se mu je v sanjah prikazala, kako je k njej na dvor prišel, kako se je ž njim poročila in kako je tri dni po poroki zopet zginil. Nazadnje je pristavila: „Zvedela sem sicer, da mi je hudobni Piškur moža ugrabil in odnesel. Piškurja bi bila še premagala. Ko sem pa zvedela, da je tvoj oče pri kralju Jadanu na „demantnem otoku“, splavalo je moje upanje po vodi, kajti kralj Jadan je bolj mogočen, ko moj oče ali jaz, ali Skalar, ali Pekolj, ali kateri koli kraljev,

s katerimi smo prijatelji. Druzega nemam za spomin od tvojega očeta, ko ta-le prstan, vzemi ga! da boš vsaj nekaj imel od svojega očeta!“ Ko je mati svojo povest skončala, jej rečem: „Zdaj mi druzega ne kaže, ko potovati v Sirijo, da najdem svojega očeta! „Mati mi je branila in rekla: „Lahko se ti zgodi kaka nesreča, potem ne bom imela ne moža, ne sina!“ Jaz pa je nisem poslušal in sem šel od matere z namenom, da pojdem prej ali slej očeta iskat. Čez četrte ure pa me je rekel že moj stari oče, kralj Sovan, k sebi poklicati.

Sedem sto osem in petdeseta noč.

Že sem se veselil ter si mislil: „Gotovo je moja mati s kraljem govorila in je privolil v to, da grem v Sirijo, očeta iskat“. Ko pa k staremu očetu pridem, me je grdo pogledal in mi rekel: „Če še enkrat spregovoriš o svojem potovanju v Sirijo, ne boš ušel ostri kazni!“ Jaz sem si mislil: „Dobro, če takó delate z menoj, vas bom pa preslepil!“ Rekel sem potem proti materi: „Zakaj pa ste tako neumni, da vsako besedo za resnico imate? Jaz sem le v šali rekel, da pojdem očeta iskat, vi ste pa precej dediju rekli, pa bom res šel! Kam bom pa šel revež, ki od celega sveta druzega ne poznam, ko ta grad in to mesto?“ Čez nekaj dni pa sem se skrivaj podal k svojemu prijatelju, ki mu je bilo tudi Dragan ime, kakor mojemu očetu; temu sem povedal vse, kaj se je zgodilo med menoj, mojo materjo in starim očetom, ter ga prosil, naj mi pomaga, da bom skrivaj odpotoval in šel očeta iskat, brez katerega nimam več pokoja. Prijatelj je obljubil, da mi bo že pozvedel, kdaj kaka barka odrine, da bo

preskrbel na njej dva prostora ter kapitana naprosil, naj ne izprašuje po mojem imenu; potem hoče še on z menoj po svetu potovati. Jaz sem materi veliko denarja vkradel in dal kakih dvesto cekinov prijatelju, da je najel prostore za naji dva na barki, ter kapitana podkupil, da mu je obljubil, da ne bo prašal po imenu tistega, ki ga bo moj prijatelj Dragan seboj pripeljal. Ko je bilo vse v redu, podal sem se zadnji večer pred odhodom barke na njo. Po noči smo odrinili, in nihče v mestu ni vedel, kam sem zginil. Še kapitan tiste barke tega ni vedel, kajti zavezal se je bil, da po mojem imenu in stanu ne bode prašal. Drugi potovalci me tudi niso poznali. Dva dni je bil veter ugoden. Treji dan pa je nastala taka tihota na morji, da ni bilo čuti najmanjše sapice. Razpeli smo vse jadra, pa vsa skupaj niso prestregla toliko vetra, da bi bil barko za eno ped naprej porinil. Barka je sredi morja mirno stala, kakor v luki pri bregu. Kapitan se je vstrašil, ko je to videl, in rekel nam je: „Varujte se morskih pošastij, stopite k robu barke in primite vsak svoj meč v roke. Kajti če te zveri vidijo, da barka mirno stoji, zlezejo na njo in pokončajo ljudi na njej“. Po noči, ko sem jaz z več družimi na straži stal, med tem, ko so nekateri potovalci spali, zagledam iz daljave prihajati nekaj strašno velikega, kakor eno goro. Ko tudi kapitan to pošast zagleda, jame kričati: „Gorje nam! mi smo zgubljeni! To je morski slon, ki ima tako trdo kožo, da jo nobena sablja ne preseka. Iz njegove kože delajo se škiti“. Vendar pa smo potegnili vsak svojo sabljo, da bi žival vsaj ostrašili. Ko blizo pride in toliko ljudstva na barki vidi, se je zver res prestrašila in odjenjala. Mislili smo že, da smo rešeni; pa čez

nekaj časa je tisti morski slon pripeljal več ko dve sto takih slonov seboj, ki so se valili okoli nas po morji, kakor gore. Kapitan je rekel: „Izmolite še vsak en očenaš in prosite Boga, da vam vaše grehe odpusti, kajti danes je odbila naša zadnja ura“. Že so se pošasti od vseh strani približale naši barki, kar naenkrat zatuli močen veter v oblakih. Kmalo smo ga tudi pri tleh čutili. Mi smo zavriskali in hitro jadra razpeli. Zdaj je nesel veter našo barko kakor blisk naprej, krmonoš jo je modro vladal, da smo se ognili tistim slonom ter švignili mimo njih na odprto morje, kjer nas niso mogli več dohiteti. Vsi veseli smo potovali pri lepem vremenu trideset dni srečno naprej; nekateri popotniki so peli, drugi kadili in se pogovarjali, zopet drugi historije pravili. Na enotrideseti dan pa se je prikazala črna pika na nebu, ne večji, kakor tolar. Na enkrat pa je zapihala tako mrzla sapa, da smo vsi leteli vsak po svojo zimsko obleko. Tista črna pika pa je bila zmirom širji in se je nazadnje razprostirala čez celi obzor. Začelo je bliskati, treskati in grmeti, kakor bi bil nastopil sodni dan; potem pa se je vlila taka ploha, kakor bi vodo iz škafa lil. Morje je začelo šumeti in naša barka se je začela v vrtincu okrog sukati. Kmalo so se vzdignili tako visoki valovi, da je voda v našo barko pljuskala. Mi smo hiteli izlivati vodo, ki je padala ob enem iz oblakov in iz morja v našo barko. Pa kmalo potem se je vsula tako debela toča, da smo morali vsi v spodnje prostore bežati, sicer bi bila nas vse pobila. Med tem pa so ravno nad nami štirje veliki vali vkup treščili in našo barko na drobne kose razbili. Vsi so utonili, tudi moj prijatelj Dragan. Samo jaz sem se prijel za žakelj moke, ki se štiri-

deset dni nad vodo obdrži, in s tem žakljem sem plaval dve noči in dva dni po morji. Tretji dan pa so me zapustile vse moči; tudi so bile roke že vse trde od mraza, da se nisem mogel dalje držati za vrečo in sem jo spustil. Ko sem se pa začel potapljati, prišla me je vendar groza pred smrtjo, in s svojimi poslednjimi močmi začel sem plavati. Na enkrat vidim velik ogenj pred seboj. Plaval sem proti njemu. Ko pa bližej priplavam, sem videl, da to ni ogenj, ampak velik grad iz čistega zlata in biserov zidan, ki se je tako svetil daleč na okoli kakor goreča grmada. Priplaval sem srečno do tega grada, in zaslišal sem v gradu izgovoriti besede: „Pojdite po tega nesrečnega človeka v morje!“ Precej je priletel neki duh, me vzdignil in nesel v grad.

Komaj sem se čutil na varnem, popustile so me vse moči in spal sem kakor mrtev do družega jutra. Ko se drugi dan zbudim, videl sem, da ležim na postelji, ki je bila z rudečim atlasom preoblečena, tla so bile mrameljnate, s preprogami pokrite, na mizi so stale skledе z vsakovrstnimi jedili. Ko sem se zavedel, stopila sta dva služabnika k meni, me umila, ter me oblekla v čisto novo, dragoceno obleko. Potem sem se vsedel k mizi in začel jesti. Ker že tri dni nisem nič jedel, si vsak lahko misli, da sem bil lačen. Ko sem se najedel, stopile so štiri lepe deklice k meni v izbo, ter me prašale, kdo sem in kako sem v to morje prišel? Ko sem jim povedal vse svoje zgodbe, mi rečejo: „Hvali Boga, da te je morje k nam zaneslo, ker tukaj ti ne bo nič hudega.“ Potem sem dekleta prosil, naj mi povejo, v kateri deželi sem, in čigav je ta grad? Ena deklet mi odgovori: „Vedi, prijatelj, to morje tukaj je veliko

morje, ki obdaja celi svet. Ta otok pa leži med dvema grozno velikima gorama; tukaj je vsega v obilnosti, najslajši sadje in najdražje dišave se nahajajo tukaj. Na otoku imamo studenec, v katerem se najdejo zlate ribice. Glavno mesto te dežele se imenuje Svetli grad in prekosi v lepoti in bogastvu vse mesta tega sveta. Obdano je od zlatih zidov, na katerih stražijo konjiki, ki imajo srebrne sulice. V sredi mesta je kraljevi grad, ki se ves lesketa od biserov in demantov. Njegova notranja lepota pa se ne da popisati. Kraljica te dežele pa je mogočna Libuša, najlepša vseh deklet, hči kralja Vilfana, ki je svoji hčeri vso vlado prepustil, ker je toliko modra, hrabra in podjetna. Njena slava gre čez vse dežele in junaki se tresejo pred njeno jezo.

Sedem sto devet in petdeseta noč.

Ne daleč od tod — pravila je moja postrežnica, je še nek drug otok, kjer vladata kralj Katalan in njegova hči, katera je znana pod imenom „plava kraljica“. Ona je huda copernica. Pri tem ima tuje može tako rada, da ima po vseh mejah in na morji svoje ogleduhe postavljene, ki morajo vsacega lepega moža k njej pripeljati. Ona se potem s takim nekaj časa kratkočasi, potem pa ga da zadaviti, ali pa ga také zacopra, da se spremeni v kako žival. Kraljici Libuši se se tujei smilili, da ne bi pa prišel vsak tej grdi „plavi kraljici“ v pest, dala je tukaj na meji svoje dežele, pri morji, ta grad zidati, in také si bil rešen tudi ti“. Potem so me postrežnice peljale na en čoln, s katerimi smo odrinili po morji v Svetli grad, kamor ni bilo daleč. Tam so me oddale v posebno hišo, ki je bila za tujece

pripravljena, in kjer so mi zopet z vsem postregli, kar sem potreboval. Dobil sem posebno izbo in v njej je bila oprava, kakor za princa. Bilo je v tej hiši vse polno postrežnic, ki so bile od kraljice Libuše najete, da so tujcem stregle. Prinesle so mi jesti in piti, kar sem zahteval, plačati pa ni bilo treba nobenega solda. Drugo jutro mi je neka deklica kave prinesla, ki je bila v svilnati obleki in se je vsa lesketala od zlata in biserov, ki jih je imela na sebi. Jaz sem mislil, da je to sama kraljica in jo prašal: „Ali si ti, o draga gospodična, kraljica Libuša?“ — „Ali se ti v glavi meša, trapasti človek?“ reče ona, „jaz sem komaj najslabša njenih služabnic, in sem poslana tebi na postrežbo“. Na to prašam jaz: „Kedaj pa pride kraljica v ta grad?“ Služabnica pa reče: „Nisi pri zdravi pameti, če misliš, da te bo kraljica tukaj obiskala. Čez tri dni te bo pred se poklicala in te prašala, kdo si, od kod prideš in kam greš. Ravnala se bo po tvojem stanu in te več ali manj častila, kakor si višjega ali nižjega stanu. Gorjé pa tebi, če jej ne poveš resnice; po svojih duhovih takó vse zve, in če spozna, da si jo nalagal, ne pojde ti dobro“. Ko mi je služabnica to pravila, prišlo je naenkrat štir sto vojakov z zlatimi pasovi, v svilnatih oblekah in golimi meči; njih poveljnik pa je meni rekel: „Gospod, kraljica Libuša nas je poslala po vas.“ Služabnica, s katero sem ravnokar govoril, se je začudila in rekla proti meni: „Še nikdar ne vem, da bi bila kraljica katerega tujca pred tretjim davom sprejela. To je dobro znamenje. Lepo se obnašaj pred njo, ne govori preglasno, pa tudi ne pretiho, in bodi ponižen. Potem so me vojaki peljali v kraljevo palačo, skozi sedem dvorišč, v katerih je stalo

najmenj tisoč vojakov. Potem sem še le prišel v veliko dvorano, kjer je kraljica Libuša na tronu sedela, okoli nje pa so stali generali, ministri in dvorniki. Jaz jo spodobno pozdravim in se priklonim tudi na levo in desno proti velikašem, ki so se mi zahvalili za moj pozdrav. Želel sem kraljici dolgo življenje in srečne ter slavno vladarstvo. Libuša mi reče: „Jaz že vem, kdo si, in poznam tvojo mater prav dobro. Povej mi vse, kako se ti je godilo na potovanji!“ Ko sem jej vse povedal, mi reče kraljica: „Le brez skrbi bodi, pri nas ti ne bo nič hudega. Kar boš mojim služabnikom ukazal, to morajo storiti, kakor bi jim jaz sama ukazala.“ Potem mi je podala roko in me peljala v grad svojega očeta. Kralj Vilfan jo praša: „Kako da si danes tako pozno prišla?“ Ona reče: „S tem mladenčem sem se zamudila.“ Ko je kralj videl, da njegova hči mene rada gleda, sprejel me je s častjó, mi rekel sesti poleg sebe in ukazal kosilo prinesti. Po izvrstnem kosilu začeli so strežaji vino na mizo nositi, takó da smo ga nazadnje vsi v glavo dobili. Potem je rekel kralj, naj pridejo pevke. Prišlo je sto pevk, krasno oblečenih, in vsaka je imela še kako pripravo za godbo pri sebi, kakor citre, gitare, tamburice, gosli, trobente, bobne itd. En čas so pele, en čas godle, in to tako lepó, da se je meni zdelo, kakor bi celi grad okoli mene plesal. Ko so pevke odšle, zapazil sem še le, da je kraljica Libuša čisto sama pri meni sedela. Prijela me je za roko in me prašala, če hočem postati njen mož? Jaz sem jo sam že na tihem ljubil, zato odgovorim: „O kraljica, večje sreče ne morem dočakati, ko to.“ Libuša je svojemu očetu, kralju Vilfanu, povedala moje zgodbe in tudi to, da

sem sin slavne kraljice Meglaje. Potem mu je razodela svojo ljubezen do mene in ga prosila za dovoljenje, da sme mene za moža vzeti. Kralj je rad privolil in naji blagoslovil. Čez tri dni je bila že poroka, ki se je obhajala z največo slóvesnostjo. Pred poroko je prinesla Libuša meč, kos kruha in sveto pismo, ter prisegla, da nikdar noče poznati družega moža, ko mene, naj bom živ ali mrtev; da njena zvestoba seže še čez moj grob. Potem je še mene prosila, da sem rajno to prisegel. Potem me je objela in poljubila, ter sva šla k poroki.

Drugi dan, ko je že vse minulo, in so svatje že odšli, sprehajala sva se po gradu. Pade jej pa nekaj v glavo in reče mi: „Ostani tukaj, jaz moram z očetom nekaj govoriti, pa bom kmalo prišla.“ Jaz sem hodil po celem gradu okrog in nazadnje sem šel še na ravno streho, od koder je bil lep razgled na mesto Svetligrad in na morje. Že sem mislil zopet nazaj doli korakati, kar prileti strašno velik tič, me zgrabi in me nosi celi dan po zraku okoli. Še le proti večeru, spustil se je z menoj navzdol na lep otok, me položil na tla in se spremenil pred mojimi očmi iz tiča v lepega, bogato oblečenega mladenča. Ves začuden ga prašam, ali je človek ali duh? On mi reče: „Jaz sem princ Trskan, sin kralja Kobala na „dimasti gori“. Le pojdi z menoj, pa ti bom vse povedal!“ Peljal me je potem v svoj grad, pred katerim je stalo mnogo vojakov in strežajev. Vsi so se pred nama globoko priklonili. Prišla sva v veliko dvorano, kjer sva se vsedla na blazine, in princ Trskan mi je začel takó praviti:

Sedem sto šestdeseta noč.

„Vedi, prijatelj, moj oče, mogočni kralj Kobal, ima razun mene še dvanajst drugih sinov, katerim je dal vsakemu eno kraljestvo. Pa moj oče je že od moje mladosti mene najrajši imel; zato so me drugi bratje zavidali in sovražili. Moj oče se je bal za mene, da mi ne bi moji bratje kaj žalega storili, če njega ne bo domá, zato je enkrat poklical mogočnega duha Kogojja, ki je imel mnogo duhov pod seboj, sam pa bil mojemu očetu podložen, ter mu rekel: „Od danes zanj ne boš več meni služil, ampak mojemu sinu Trskanu. Stori vse, kar ti bo ukazal, in če bi prav rekel, da moraš kako jezero posušiti ali kako goro premakniti. Posebno pa ga varuj pred hudobnimi naklepi njegovih bratov.“ Ta mogočni duh Kogoj je zdaj tako skrbel za mene, da sem živel brez vseh skrbi; če sem rekel „naredi to!“ je naredil, če sem rekel „prinesi mi to!“ je prinesel; preskrbel me je z denarjem, živežem, strežaji, vojaki, konji, obleko itd. Ker tedaj nisem imel ničesar opraviti, začel sem se pečati s čarodejstvom (copernijo), ker do tega sem imel zmirom veselje. Ker mi je Kogoj prinesel vse potrebne bukve in druge priprave, sem se zmirom bolj izučil in izuril v tem. Ker sem manjše reči vse srečno izpeljal, mislil sem že, da se zamorem meriti z največimi coperniki. Ko sem dorastel, prišla mi je misel, da bi se oženil, in rekel sem Kogojju: „Nočem dalje dolgega časa prodajati in kot samec živeti. Hočem se oženiti, in vedi, da ne bom vzel nobene druge, ko Libušo, kraljico na „dišečih otokih“, ker sem zvedel, da ona prekosi vse ženske, tako v lepoti, kakor v mogčnosti, veljavi, modrosti, učenosti in hrabrosti. Zato pojdi k njej in reci: „Prince Trskan,

sin kralja Kobala od „dimaste gore“, te želi v zakon. Ako se mu udaš, boš srečna ž njim; ako se pa braniš, padel bo s svojo vojsko v tvojo deželo, bo vse razdjal in tebe uplenil ter siloma odvedel!“ Duh Kogoj mi odgovori: „Ali ne veš, slavni princ, da je Libuša tako mogočna, da bi prekucnila celo „belo goro“, ako bi hotela? Potem ima pa še mnogo kraljev za prijatelje, še zviti Rebolj se je boji. Ona je najhujša čarodejka; kako zamorem tako grobo ž njo govoriti?“ Jaz pa mu rečem: „Stori, kar ti ukažem, jaz se njenih copernij ne bojim. Vzemi pa tisoč črnih duhov seboj, da se te bodo tam bolj bali. Prinesi mi kmalo odgovor!“ Kogoj je vzel tisoč črnih duhov seboj in odletel na „dišeče otoke“. Ko je kraljica Libuša zvedela, da je prišlo v deželo toliko tujih duhov, poslala jim je enega svojih duhov naproti in jih prašati pustila, kaj hočejo? Ko je ta duh h Kogoju priletel in ga pozdravil, se mu Kogoj še zahvalil ni, in je s tem pokazal, da je eden iz hudobnih duhov. Čez en čas pa mu reče Kogoj: „Prišel sem snubit kraljico Libušo za princa Trskana.“ S tem poročilom je prišel duh h kraljici nazaj. Ta mu reče: „Pojdi zopet h Kogoju in reci mu, naj sam k meni pride in naj mi pové, kakó in kaj!“

Ko je pa duh priletel h Kogoju in mu to povedal, zavpije Kogoj nad njim: „Ti pasmina! ali si upaš s takim poročilom pred moj obraz? Kdo je tvoja gospa, da naj bi jaz za njo hodil, namesto da ona k meni pride?“ To rekši je potegnil svojo sabljo in duha umoril. Potem pa je sklical svojih tisoč črnih duhov in treščil ž njimi v kraljevo palačo.

Kogoj je že mislil, da je zmagal. Pa stopila mu je Libuša naproti in izrekla samó nekaj svetih

imen, pa je Kogoj na tla padel. Potem so pridrli duhovi kraljice Libuše, zvezali na tleh ležečega Kogojja, njegove tovarše pa pobili ali pa vjeli in zvezali. Libuša se je vsedla potem na svoj prestol, rekla zvezanega Kogojja pred se pripeljati in mu govorila: „Gorjé tebi! Zakaj si umoril mojega duha? Toda povej mi zdaj, po kaj si prišel k nam?“ Kogoj reče tresočega glasú: „Odpusti, kraljica! Mene je poslal princ Trskan, sin kralja Kobala od „dimaste gore“, ter te praša, če ga nočeš srečnega storiti in za moža vzeti?“ — „Kaj pa ti je še naročil?“ praša Libuša naprej. Kogoj si ni upal več povedati in je povesnil glavo. Prašala ga je še enkrat, in ko še ničesar ni hotel odgovoriti, dala je umoriti njega in vse vjete črne duhove. Ko je bilo to storjeno, poklicala je Pančurja, enega svojih duhov, in mu rekla: „Pridnesi mi Trskana, sina kralja Kobala!“ Duh Pančur se je spremenil v groznega tiča, priletel k meni, me ugrabil nepripravljenega in me nesel pred kraljico Libušo. Ko sem pred njo stal, me ona porogljivo ogovori: „O, gospod ženin, dober dan! Kje si se pa ti kraljice tako lepó snubit naučil? Čakaj, postavila te bom v svarilo vsem takim fantalinom, da si odslej mojega imena še izgovoriti ne bodo upáli!“ Potem je rekla svojim duhovom: „Peljite ga v ječo in dobro ga stražite; jaz grem k očetu, kralju Vilfanu, naj mi on svetuje, kaj bi počela s tem grdinom.“ Komaj pa je to izgovorila, stopil je kralj Vilfan v izbo in prašal Libušo, zakaj je tako dolgo ni k njemu. Na to mu je Libuša vse povedala, kaj se je zgodilo, kako jo je Kogoj s tisoč duhovi napadel in kako je srečno zmagala. Kralj reče vesel: „Bog ti daj še zanaprej zmago nad vsemi sovražniki! Pa pokažite

še meni princa Trskana, rad bi ga videl!," Ko je Libuša s prstom na mene pokazala', rekel je kralj: „Kaj ta hče mojo hčer vzeti? Ali je to kakovi princ? Saj se trese kakor trepetlika! To ni junaški mož!“ Na to me je sunil z nogó in rekel rabeljnom, naj mi glavo odsekajo. Že sem mislil, da je prišla moja zadnja ura, kar stopijo v izbo kraljevi adjutanti in rečejo: „Kralji Kobal, Rebolj in še več drugih so prišli z grozno veliko armado nad nas, da rešijo princa Trskana. Pred gradom stoji njih poročnik in želi z vami govoriti“. — „Pripeljite ga notri!“ reče kralj Vilfan. Pripeljali so starega moža s častitljivim obrazom. Kralj Vilfan ga je prijazno sprejel in mu rekel poleg sebe sestti. Potem ga je prašal po njegovem sporočilu. Starček odgovori: „Jaz sem poslan od kralja Kobala, ki bo s kraljem Reboljem kmalo za menoj prišel, in prosim te milosti za lahkomišljenega princa Trskana, njegovega sina“. Vilfan je bil med tem ukazal, naj Trskana odpeljejo v ječo; poslanca pa je umestil v lepo sobo ter mu dal dva strežaja. Ko je bil potem z Libušo sam, jej reče: „Ljuba hči, akoravno je Trskan smrti vreden, vendar moramo pomisliti, da je princ in sin mogočnega kralja. Tudi celi Trskan ni vreden, da bi mi zavolj njega vojsko začeli s Kobalom in Reboljem. Kaj misliš ti?“ Libuša reče na to: „Ljubi oče, nikoli se ne ustavljam tvojim besedam. Vender počakajmo, da Kobal pride; bomo videli, kako se bo proti nam obnašal: ako spozna hudobnost svojega sina in ako nas prosi za milost, jo bomo dali, ako nam bo pa s silo grozil, potem se ne smemo udati; da ne bo morda mislil, da se ga bojimo“.

Že drugi dan je naznanil adjutant, da prihajata kralja Rebolj in Kobal in da želita s kraljem Vilfanom govoriti. Vilfan in Libuša sta se vsedla na konje in jima jahala naproti. Pred mestom so se srečali, in Kobal je stopil s konja ter se Vilfanu priklonil. Tudi Vilfan je hotel s konja stopiti, pa Kobal mu ni pustil. Potem je Libuša pregovorila Kobala, da se je še on nazaj na konja vsedel; in jahali so potem vsi skupaj v mesto. Kralja Kobal in Rebolj sta bila sprejeta z vso častjo in obilno kosilo jima je bilo pripravljeno; vse vrste živali, ki živijo v morji, na suhi zemlji, v zraku in pod zemljo, bile so okusno za jed pripravljene po skledah. Zraven so stale čaše okusnega vina. Med kosilom so se en čas od drugih reči pogovarjali; ko je pa vprvič svoj glaž z vinom napolnil, vzdignil se je kralj Rebolj in takó govoril: „Slavni kralj Vilfan je zvedel že od našega poslanca, zakaj je kralj Kobal sim prišel. Ali smem žalostnemu očetu napiti s tako tolažbo, da bo njegov sin iz ječe izpuščen?“

Po teh besedah se je vzdignil Vilfanov minister G a b e r, najmodrejši mož svojega časa, prosil je za besedo in potem je govoril takó:

Sedem sto ena in šestdeseta noč.

„Vsakemu je znano, kako je naš kralj Vilfan miroljuben, da nikomur ne srori krivice in da vselej skuša, prepire med kralji z lepa poravnati. Princ Trskan pa je tako ravnal, da je kraljico Libušo hudo žalil na časti. On je ni snubil s prijazno besedo, ampak je v deželo prihrumel kakor ropar in divjak, ter jo hotel siloma ugrabiti. Mislil je, Libušo kot jetnico seboj odpeljati, zdaj je pa on sam naš jetnik.

Kraljica Libuša pa je vendar pripravljena, Trskanu odpustiti, ne zavolj njega, ampak zavolj njegovega očeta kralja Kobala in zavolj kralja Rebolja, ki sta oba časti vredna vladarja. Pa kdo nam je porok, da se bo Trskan poboljšal? Ako ga izpustimo, kdo mu bo branil, ako si izmisli zopet kake hudobne naklepe zoper našo deželo in našo kraljico? Na to se vzdigne Rebolj in reče: „Njegov oče Kobal in jaz, oba hočeva zanj jamčiti in dobra stati. In ako se bo zopet kaj pregrešil, bova ga midva sama najprej kaznovala. Le pokličite ga, jaz mu bom to povedal.“ Potem so prišli po mene — pravil je Trskan Prostinu dalje — ter me peljali v izbo, kjer so sedeli Vilfan, Libuša, Rebolj, Kobal, Gaber ter mnogo ministrov in generalov. Mene je bilo tako sram, da si nisem upal kviško pogledati. Tako sem bil skesan videti, da sem se jim res smilil. Rebolj me je potem tako ogorčil: „Ali ne veš, predrzni mladenič, da se plačnje dobro z dobrim, in da dobri človek v tem začetek naredi, ter da se plačuje hudo s hudim, pa hudobni človek prvi hudo dela, potem mu še le drugi povrnejo. Ti si s hudim začel in si roparsko planil nad kraljico Libušo. Pa v tem si pokazal svojo slabo pamet, kajti znano bi ti moralo biti, da je ona toliko mogočna, da se ne bo pustila od tebe brez kazni žaliti. Ker si še neumen mladenič, ti hoče ona odpustiti; pa ti moraš priseči, da je ne boš nikoli več nadlegoval, da ne boš prestopil meje njene dežele in da še njenega imena ne boš izgovoril! Ako to prisežeš, hočemo za tebe porok biti. Če pa prisego prelomiš, si nakoplješ večni pekel. Po teh besedah sem prisegel, kakor so od mene zahtevali, pri živem Bogu, da Libuše ne bom več nadlegoval. Ko sem pa

prisego izgovoril, padel sem v omedlevico. Drugi dan je prišel moj oče k meni in mi rekel, naj grem z njim. Peljal me je na ta grad in me celo pot tako zmirjal, da mi je bilo kar hudo. Komaj pa je oče odšel, so bile vse moje misli že zopet pri lepi kraljici Libuši! Zato sem se zdaj vsak dan spremenil v velikega tiča, ter v tej podobi plapolal in se vrtil nad Libušinim gradom, ker sem upal in želel, njo videti in se nad njeno lepoto veseliti. Ko sem pa danes tebe na strehi zagledal, padlo mi je v glavo, naj bi te seboj odnesel in te izprašal, kaj moja ljubica dela. Tudi sem radoveden, kako si prišel na ta otok in kaj te je sim pripeljalo?“

Ko sem od princa Trskana toliko zvedel — pravil je Prostin cesarju — sem bil pač toliko pаметen, da mu nisem hotel povedati resnice, da sem z Libušo že poročen. Ta princ Trskan, ki je bil v njo še zmirom tako zaljubljen, bi me bil raztrgal od jeze in ljubosumnosti. Zato sem mu le rekel, da sem sin kraljice Meglaje, ki je prijateljica Libuše, in da sem prišel na povelje svoje matere na ta dvor, pa da pojdem kmalo nazaj domu. Ko je princ Trskan to slišal, je rekel: „Gorjé meni, če Libuša izvé, da sem te jaz ugrabil in odnesel. Ona me bo tožila pri vseh kraljih, da sem svojo prisego prelomil, ker sem obljubil, da ne pridem več preko meje njenega kraljestva, in sem to vendar storil, ter odnesel po zraku še princa, ki je sin njene prijateljice. Precej te moram nazaj poslati, in ti moraš za mene prositi, sicer me bodo gotovo ob glavo djali“. Komaj pa je te besede izgovoril, stopil je nek adjutant k nama in princu rekel: „Zunaj stoji odposlanec kraljice Libuše in želi s teboj govoriti“. Princ se je začel tresti in rekel

je: „Pripelji ga not!“ Ko je poslanec ustopil, ga je princ spodobno pozdravil in prašal, po kaj je prišel? Poslanec mu je izročil zapečateno pismo. Ko je Trskan pismo odprl in prebral, začel je Libušo kleti in grditi. Poslanec pa je rekel: „Če sem se prav kedaj pregrešil, pa tako grdo se s kraljevim princem ne sme delati!“ Jaz pa sem se močno bal, da ne bi Trskan zvedel, da sem Libušin mož, ker bi me znal v svoji jezi pokončati. Zato sem porabil to priložnost, ko je v jezi sim ter tje skakal, ter se izmuznil iz njegove hiše in bežal, kar so me noge nesle. Sam nisem vedel, kodi hodim in kam bom prišel. Ko sem bil že precej daleč od grada, padel sem na kolena, spomnil sem se očeta, matere in žene Libuše, ter prosil Boga za pomoč. Naenkrat zaslišim glas: „Ne boj se, Prostin, pomoč je blizo“. Ko pogledam nad sebe v zrak, zagledam velikega tiča. Prosil sem ga, naj se k meni doli spusti in naj mi pové, ali je dober ali hudoben duh. On prileti k meni in reče: „Jaz sem izmed duhov princa Trskana, in bežim pred rudečo smrtjo, ki jo grozni meč kraljice Libuše seboj nosi. Ko si ti iz grada zbežal, videli smo naenkntat nebo vse krvavo proti izhodni strani. Bile so ogenj bljuvajoče čete kraljice Libuše. Ti strašni duhovi so Trskanov grad obkolili, vse vojake v njem pomorili ali pa vjeli. Kraljica sama je z mečem v roki skočila nad princa Trskana in ga prašala: „Kje je Prostin, Meglaje sin?“ Trskan je prisegel, da ne vé, kam je zginil. Povedal je, da je bil Prostin pri njemu, da se je pa gotovo kam skrila ali pa zbežal. Libuša pa mu ni verjela, je tep-tala in suvala Trskana z nogami ter mu očitala verolom. Ako si pa ti Prostin, Meglaje sin, hočem te

precej k Libuši nesti, da se bo pomirila in Trskanu zopet odpustila.“ Ko je tič izgovoril, mu rečem: „Le nesi me tje; tako ustrežeš meni, Libuši in Trskanu.“ Na to me je prijel s kremplji in me nesel tako visoko, da sem bil komaj za ped še od neba, potem se je spustil zopet navzdol na vrh neke visoke gore, tam me položil na tla in se ustopil pred mene v podobi črnega vrana z levovo glavo. Iz ust, iz nosa in oči so mu iskre švigale, in njegova sapa je imela mrtvašk duh. „Kaj pomeni ta grozna podoba?“ ga prašam jaz. Namesto odgovora pa me je s kremplji tako vdaril po glavi, da sem prišel ob zavest. Ko sem tako brez zavesti tam ležal, prinesel je tič skalo in jo položil meni na prsi. Ko se zopet prebudim, nisem se mogel ganiti, tako težko me je tlačila tista skala. Ležal sem celi dan tam brez pomoči. Solnce mi je hudo peklo v obraz in oči, pa si nisem mogel pomagati drugače, ko da sem mižal. Ko pa na večer oči zopet odprem, videl sem štiri dekleta pri sebi stati, ki so bile tako lepo oblečene, da sem jih koj za princezinje spoznal. Ena iz med njih je rekla: „Kdo neki je ta lepi mladenič? Kdo ga je na to goro zanesel in mu to skalo na prsi zavalil?“ Druga pa reče: „Ta mladenič je Prostin, Meglaje sin, ženin ali morda celo že mož kraljice Libuše. Dolgan, kralj duhov, ki je v Libušo na moč zaljubljen, se je v tiča spremenil in ga sim zanesel, da bi revež tukaj pod skalo od hudega konec vzel. Pa naj bo kralj Dolgan še tako mogočen, me bomo mladenča vender rešile! Tukaj ne sme poginiti“.

Sedem sto dve in šestdeseta noč.

To rekši je deklé stopila k meni in vzdignila skalo iznad mene. Zdaj sem si nekoliko oddahnil; potem pa sem prašal deklice, kdo so, in kako so prišle na vrh tako strme gore? Tista, ki je kamen odzdignila, je rekla: „Jaz sem Grlica, hči „plave kraljice“, katerej je pokorno „belo mesto“. Te tri so pa moje sestre. Ena je Trlica, in je moja prava sestra; oni dve, Bistrica in Iskrica, ste pa le moji po pol sestri. Za nas ni nobena gora previsoka, nobeno morje pregloboko, nobena dežela predaljna, ker znamo kakor tice leteti po zraku, in kakor ribe plavati pod vodo. Ko smo po zraku letele in te tukaj vrh gore v taki stiski videle, smo ti prišle na pomoč. Zdaj pojdi z nami, potem greš pa zopet k svoji ljubici nazaj.“ To rekši me je vzela v naročje in letela z menoj kakor blisk po zraku v veliko mesto. Spustila se je z menoj na ravno streho neke velike palače, ki je bila tako lepa, kakor pri kraljici Libuši. Bila je že noč, ko v grad pridemo, pa dverane po njem so bile tako jasno razzsvitljene kakor po dnevi. Grlica je svojim služabnicam precej ukazala, naj prinesejo večerjo. Na lepih zlatih in porcelanaastih skledah in okrožnikih nanosile so vse polno najboljših jedí, kar si jih človek izmisliti zamore. Potem smo vino pili, pevke so zapele, in bilo je prav kratek čas. Največ nam je stregla in vino natakala neka ženska, ki je bila pegasta ko kača in so jo Liso imenovale. To so imele sestre za svojo gosposinjo, da je vse vladala in oskrbela v hiši, ker same niso marale delati. Okoli pólnoči je rekla Grlica svojim sestram: „Naš gost je potreben miru. Pojdite zdaj vsaka v svojo spalnico, in pustimo ga, da se bo tukaj na bla-

zino vlegel“. Trlica praša na to: „Ali ti boš pa tukaj ostala? Ali misliš, da bom pred teboj odšla? Jaz sem najstarejša, kaj boš ti mene spat gonila?“ Grlica pa reče: „Naš gost tebe nič ne briga. Jaz sem kamen od njega odzdignila, in jaz sem ga na svojih rokah sim prinesla“. Trlica pa je na to zagrabila za sabljo, in Grlica je storila ravno takó. Ko ste se pa Grlica in Trlica za mene vojskovali, rečete mi Bistrica in Iskrica: „Tukaj si v nevarnosti, iz jeze in nevošljivosti te lahko katera od razkačenih sester prebode. Pojdi rajši z nama.“ Na to me je Bistrica vzdignila in odnesla po zraku v svojo palačo, kamor je še Iskrica za njo priletela. Komaj pa smo se tam za mizo vsedli, prišla je že stara Lisa in rekla dekletoma: „Vedita, jaz in vse služabnice smo stopile vmes in smo zabranile daljši boj med Grlico in Trlico. Ko sta pa videli, da Prostina ni več tam, sta koj uganili, da sta ga vidve odpeljali. Zato sta hoteli vojsko vzdigniti nad vaji. Težko sem ji pregovorila, da sta potrdili moj predlog, da pojdem najprej k vama in vaji bom z lepa ogovorila, da morata Prostina nazaj dati. Ako mi pa to odrečeta, vama bosta sestri vojsko napovedali“. Bistrica in Iskrica pa ste skočili po konci in rekli z enim glasom: „Rajši hočeve umreti, ko tega mladenča sestrama nazaj dati. Dobro, da si ti Lisa že stara naša prijateljica, sicer bi te midve raztrgali, da si nama upaš kaj takega sporočiti. Le pojdi nazaj in povej sestrama, da se ji midve nič ne bojive“. Na to je Lisa odšla in obljubila, da bo sestri potolažila, ako mogoče. Sama pri sebi pa je sklenila, da hoče to reč s kako zvijačo poravnati. Šla je domu in se namazala z neko črno korenico, da je postala po

vsem životu črna kakor zamorka. Potem se je pomešala med služabnice Bistrične, ki je imela same zamorke za dekle. Tako je bila nepoznana v hiši. In ko sem jaz enkrat na stran šel, pritekla je za menoj in govorila neke čudne besede. Precej se je pokazal nek grozen duh. Temu je ukazala, naj me nese v grad k Trlici in Grlici. Med tem in unim gradom pa je bil morski zaliv. Ko me je hudobni duh po zraku nesel in sva bila ravno nad sredo morja, zaklical sem: „Ni ga Bogá nad Bogá!“ Komaj to izrečem, tresčila je strela v duha, ki je mene nosil, ter ga požgala; jaz pa sem padel v morje. Na morji so bili ta dan visoki valovi in so me metali sim in tje, da meni ni bilo treba dosti plavati. Proti večeru pa sem vender omagal; nisem mogel nobene roke več stegniti, in mislil sem sam pri sebi: „Zdaj me bo morje požrlo, in noben človek pa noben duh ne bo vedel, kam sem zginil“. K sreči pa so mi valovi veliko mrtvo ribo naproti prinesli. Za to sem se prijel in se nanjo vsedel, ter se pustil od valov sim in tje zibati. Po polnoči pa so prišle velike morske pošasti, nekatere take, kakor sloni, ter začele jesti in trgati mojo mrtvo ribo. Smrad mrtve ribe je zmirom več teh živali k meni privabil. Bal sem se, da bodo te pošasti še mene požrle; zato sem skočil znad ribe in začel zopet plavati. Nekaj časa plavam naprej, kar vdarim z roko nekaj trdega. Bila je skala, ki je iz morja ven štrlela. Za to sem se prijel in se nanjo vsedel ter čakal jutra. Ko se dan naredi, sem videl pred seboj na bregu veliko morsko mesto in vse polno bark pred njim.

Sedem sto tri in šestdeseta noč.

Zahvalil sem se Bogu za srečno rešitev, kajti nisem dvomil, da me bo kdo iz luke zagledal in po me prišel. Res se nisem motil. Kmalo je prišel nek ribič s svojim čolnom in me peljal v mesto. Med potjo sem ga prašal, kje da sem, v kateri deželi in katerem mestu? On mi odgovori: „To je dežela „plave kraljice“, to je pa nje glavno mesto in se imenuje „belo mesto“ ali pa tudi Stebrograd, ker stojijo kraljične palače in še več drugih hiš na mrameljuatih stebrih. Naša kraljica, ki jo „ta plavo“ imenujejo, je mogočna ter zelo stiska svoje ljudstvo; toliko rajši ima pa tuje mladenče, kakoršen si ti.“ Ribič mi je potem dal kruha in vode, in potem sem mu pomagal ribe loviti. Celi dan sva lovila in vjela precej rib. Zvečer mi je ribič djal: „Jutri nesem ribe h kraljici, kajti jaz sem njen ribič, in povedal jej bom, da si mi ti pomagal, da sva vjela toliko rib.“ Ko sva pa k bregu prišla, prileteli so nama že kraljični strežaji naproti in rekli ribiču: „Hitro daj, kar imaš, kajti danes je velika gostija, mi pa nemamo nič rib“. Ribič je ribe oddal, šel je pa tudi sam s strežaji in je kraljici rekel: „Danes sem toliko rib vjel, ker mi je pomagal nek tuji mladenič“. Na to je kraljica precej po mene poslala. Ko sem pred njo prišel, sem jo spodobno pozdravil. Ona me je prijazno sprejela in mi rekla sestti. Jaz sem se vsedel, pa sem kmalo zopet ustal. „Zakaj hočeš odhajati?“ praša ona. Jaz odgovorim: „Vsedel sem se le za trenotek, da izpolnim povelje vašega veličanstva; sicer pa se meni ne spodobi, poleg tako slavne kraljice sedeti.“ Ona pa mi je zopet rekla sestti, svojim gostom pa je sporočila da je bolna, ter je ostala pri

meni. Moral sem jej povedati vse svoje zgodbe. Ko sem skončal, je rekla: „Ubogí mož, veliko si trpel na svetu! Majhen otrok bi dobil sivo glavo, ko bi to doživel. Pa bodi potolažen, pri meni ti ne bo nič hudega“. Na to je rekla prinesiti večerjo. Ko sem se dobro najedel in napil, ukazala je dekli, da me pelje v spalnico. Take spalnice še nisem videl. Na mehkih, s svilo preoblečenih blazinah sem tako spal, da sem se zjutraj še le zbudil, ko je solnce že visoko stalo. Po zajutriku so me peljali štirje služabniki v kopelj, kjer so me prali in žehtali, da sem bil lepo bel, kakor steber iz srebra; potem so me oblekli v prekrasno dragoceno obleko, me opasali z zlatim pasom, ki je bil z biseri posejan, mi dali zlato verigo okrog vratu, in tako nališpanega so me peljali pred kraljico. Ta me je posadila k sebi in me prašala, kako sem po noči spal. Jaz sem jej poljubil roko in se zahvalil za toliko izborno postrežbo. Pri kosilu sem moral zraven kraljice sedeti. Rekla je na tihem nekej svojih družic, da ni še tako lepega moža videla, kakor sem jaz. Po kosilu pa, ko smo bili že od vina razgreti, in so drugi gostje odšli, začela me je „plava kraljica“ kakor nesramnica objemati in k sebi stiskati. Jaz pa sem se spomnil svoje žene Libuše in prisege, ki sem jo storil, zato sem se iztrgal iz rok kraljice. Vsa razdražena reče zdaj ona: „Kakó? kraljica se poniža do tebe, in ti jo zaničuješ?“ Potem je izrekla neke čudne besede, me pahnila iz sobe ter rekla: „Zapusti svojo podobo in spremeni se v starega, grdega psa!“ Te besede sem slišal še kot človek, potem pa sem se spremenil v psa, ter nisem mogel besedice več spregovoriti. Tekal sem zdaj po ulicah, kakor drugi psi.

Drugi psi pa so vendar čutili na meni nekaj tujega; zato so tekli za menoj in me grizli. Tekel sem pred njimi in prišel nazadnje v take ulice, da nisem mogel več naprej. Zbralo se je več ko sto psov okoli mene in gotovo bi me bili do smrti ogrizli, ko bi ne bil dobil pomoči. Neka žena, katerej sem se smilil, prišla je s palico iz svoje hiše in druge pse zapodila. Potem pa je mene pogledala in rekla: „To ni pes, ampak zaklet človek“. To reksi me je za uhó peljala v svojo hišo.

Ta žena je bila po imenu Robida, in ona je bila še hujši copernica, ko „plava kraljica“. Šla je precej v kuhinjo, prinesla iz nje v ponvi nekaj žerjavice, v drugi roki pa kupco vode; pokadila me je s tisto žerjavico, me poškopila s tisto vodo in rekla: „Pri svetih imenih, katere sem zdaj izgovorila, povrni se v svojo prejšno podobo!“ Komaj je to izrekla, stal sem že v človeški podobi pred njo. Peljala me je potem k svojim hčeram, ki so jo prašale: „Od kodi pride ta mladi mož v hišo, saj so vezne vrata zaprte?“ Robida odgovori: „Tega mladenčca sem kot psa pripeljala iz ulice v hišo, ker bil je zaklet. Dala sem mu človeško podobo nazaj. Jutri pa ga bom k naši kraljici peljala, ta ga bo vesela. Prinesite mu kaj jesti!“ Na to so nanosile deklice veliko jedi in tudi vina na mizo. Začeli smo jesti in piti, da so bile ženske že vse pijane. Jaz sem si mislil: „Tukaj se mi zna zopet tako goditi, kakor pri „plavi kraljici“ in prej pri njenih hčerah. Če me pa mislijo jutri k „plavi kraljici“ peljati, kakor je starka rekla, tega že celo nečem“. S takimi mislimi sem se zmuznil iz sobe in smuknil pri vratih von na ulice. Tekel sem potem naprej, kar so me

noge nesle in prišel nazadnje do neke velike hiše, pred katero sem klop videl. Ves upehan se vležem na to klop in zaspim. Kmalo potem me začne nekdo za roko vleči in buditi. Ko oči odprem, vidim pred seboj lepega, mladega moža v lepi obleki, kateri mi reče: „Kaj boš tukaj na prostem spal, da se prehladiš? Pojdi rajši z menoj v hišo!“ Šel sem res z njim v hišo, ki je bila kaj lepo in gosposko zidana. Peljal me je skozi več dvoran, in nazadnje sva prišla v prijazno izbo, kjer sva se vsedla, in tujec me je prašal, kdo sem in od kodi? Povedal sem mu potem celo svojo historijo. On mi reče: „Bodi vesel, da si ušel „plavi kraljici“ in hudobni copernici Robidi, ker poslednja je še hujši od prve. Ostani zdaj nekaj dni pri meni; jaz pričakujem mojega prijatelja trgovca, ki je blizo „dimaste gore“ domá; ta nam bo morda kaj povedal od kralja Kobala in kraljice Libuše. Potem bomo že vedeli, kako se obnašati v tvoji zadevi.“

Sedem sto štir in šestdeseta noč.

Res sem ostal tri dni pri tem mladenču, in on mi je postregel, kakor svojemu bratu. Četrty dan je prišel k nama nek star gospod častitljivega obraza. Mladenič ga je srčno pozdravil in mu rekel: „Že dolgo te pričakujem, Košir; tvoje blago je že davno pripravljeno; kje si se mudil toliko časa?“ Košir odgovori: V naši deželi je toliko vojakov, da se mora človek le čez hribe plaziti, ako hoče življenje in blago ohraniti. Kralj Kobal in še več družih kraljev, ki so mu prišli na pomoč, vojskujejo se s kraljico Libušo, katera princa Trskana noče prej iz ječe spustiti, dokler ne bo našla svojega moža, nekega Prostina, Meglaje sina!“ Mladenič reče na to Koširju: „Tisti

Prostin je tukaj pri meni. Pojdi hitro ž njim na „dišeče otoke“ h kraljici Libuši, takó boš vojsko ustavil, kraljico, Trskana, njegovega očeta in vse njegove zaveznike razveselil, ter sam dobil lepo darilo od Libuše“. Košir reče: „To je dobra misel, precej jutri se podam na pot“.

Drugi dan mi je moj hišni gospodar podaril lepega konja in dve muli, katerih ena je bila z živžem obložena, drugo je pa jahal hlapec, ki mi ga je za spremstvo dal; razun tega mi je stisnil v roke še eno mošnjo s cekini in demanti. Potem nas je še nekaj časa spremil, ko smo se jaz, Košir in njegovi hlapci na pot podali. Priporočil me je Koširju še enkrat, potem pa jahal v mesto nazaj. Hodila sva s Koširjem tri dni skoz divjo in pusto deželo, četrti dan pa sva prišla v lepo dolino, polno cvetlic in sadja. Rekel sem Koširju, da bi ne bilo napak, ko bi tukaj šotore postavila in si en dan počila. On je mojo misel potrdil in precej ukazal hlapcem, naj šotore postavijo; saj je bila tudi živina potrebna počitka. Vlegel sem se in nekaj časa spal. Ko se prebudim, šel sem po dolini na sprehod, poslušal petje tic in občudoval lepoto raznih cvetlic, ter hvalil Boga, ki vse rastline in vse živali preživi ter pozna število raznih kapljic na vejah in peska na dnu morja. Ves zamišljen sem šel med drevjem in po travnikih naprej in skor nisem zapazil, da se je med tem že mračiti začelo. Zdaj sem se obrnil, da bi prišel do Koširjevih šotorov, pa nisem več našel poti. Hitro ko tat se je prikradla noč, in zdaj mi je bilo celó nemogoče, ločiti sever od juga, zapad od izhoda. Čemu bi taval naprej, ko znam le vedno dalje od svojih tovaršev priti, namesto vedno bližej? Zlezal sem toraj na neko

drevo, da bi tam varen pred zverinami ostal čez noč. „Zjutraj“, sem si mislil, „bom že našel zopet šotore“. Komaj pa sem bil na drevesu, vidim prihajati dva možá, katerih eden je jahal na slonu, drugi pa na levu; za njima pa je jahalo še več služabnikov na konjih. Blizo mojega drevesa so se ustavili, in tisti, ki je slona jahal, reče unemu na levu: „Kaj praviš, Jagodin, tukaj bi bil pripraven kraj za prenočevanje?“ — „Prav imaš, Jelušin“, odvrne levov jahač, „tukaj smo na varnem“. Jelušin reče potem: „Čigavi so nek tisti lepi šotori, mimo katerih smo prišli? Eden je bil tak, kakor bi bil za samega kralja“. — „Tudi meni se je šotor dopadel“, reče Jagodin, „če so kaki bogati trgovci v šotorih, znali bi jih mi oropati; to bi bilo nekaj za naji dva, Jelušin!“ — „Saj res“, odvrne Jelušin, „precej hočeva nekoliko ogleduhov tje poslati“. To slišati sem se tresel na svojem drevesu, kakor listje, še dihati si nisem upal, da se ne bi izdal. Slišal sem potem, kako je Jagodin podučil dva služabnika, naj se skrivej približata tujim šotorom, naj poslušata, kaj se v njih govori, da bosta povedala, kaki ljudje so v šotorih in koliko jih je. Že čez dobro uro sta prišla ogleduha nazaj in rekla: „Šotori so trgovca Koširja izpod „dimaste gore“, kateri ima kakih dvajset hlapcev pri sebi ter spremlja nekega Prostina h krajci Libuši. Slišala pa sva govoriti, da se jim je Prostina ta večer zgubil, in ga še zdaj iščejo“. Ko Jagodin to sliši, reče ves vesel: „To je pa čudno snidenje! Saj mi tudi tega Prostina iščemo! Da bi ga le kje našli!“ To rekši pogleda kviško in zagleda mene na drevesu, ker je lepo mesec svetil. Ko to zapazim, sem se tako bal, da bi bil kmalo od straha z drevesa padel.

On pa mi zakliče: „Le doli pridi, Prostin, pa nič se ne boj; to je dobro, da smo te našli!“ Ko doli prilezem, sem jih prašal, kaj od mene hočejo, ter prosil, naj me peljejo v Koširjeve šotore. Šli so z menoj tje. Ko do šotorov pridemo, sem jih prašal še enkrat: „Ja, kdo pa ste vender in kaj hočete od mene?“ Jagodin reče: „Jaz in Jelušin sva dva iz med sinov kralja Kobala, in Trskan je najin brat. Ko si ti zginil, prišla je Libuša nad Trskana, ga premagala in vjela ter ga noče prej izpustiti, dokler tebe ne najdemo. Naš oče in Trskan sta oba prisegla, da nič ne vesta, kam si zginil; ona pa le trdi, da mora Trskan vedeti za tebe in da te moramo najti, če si prav pod zemljo. Iskali smo te že povsod; ko te pa nismo mogli najti, pisal je moj oče Libuši, da je Trskan nedolžen, naj ga izpusti, če ne, jo bo v zvezi z drugimi kralji napadel z močno vojsko. Pa tistega duha, ki je to pismo nesel, ni bilo nazaj, ampak naenkrat se je zatemnelo nebó od samih perotnic brezštevlnih duhov, ki jih je Libuša pripeljala ter vojsko mojega očeta napadla. Naš oče, kralj Kobal, je bil premagan; Libuša ga je vjela in seboj odvedla. Midva z bratom sva prišla ravno od neke poti domu, in malo je manjkalo, da nisva bila še midva vjeta; le hiter beg je naji rešil. Zdaj pa, ko sva tebe našla, pojdemo vsi skupaj pred kraljico Libušo, ona bo spoznala, da smo mi Kobalovi nedolžni, da te nismo umorili, niti kaj žalega storili, takó bo potem očeta in brata iz ječe izpustila“. Meni je bilo to tudi prav. Zato sem se drugo jutro poslovil od Koširja in se podal z bratoma proti „dimasti gori“, kjer je Libuša še vedno prebivala v gradu premaganega kralja Kobala. Med potjo smo imeli še hudo prasko

z mnogimi duhovi, ki so jih „plava kraljica“, potem copernica „Robida“ in njene hčere za menoj poslale. Toda hrabra brata Jagodin in Jelušin pa njegovi duhovi so srečno premagali in zapodili duhove „plave kraljice“. Čez osem dni smo srečno prišli v glavno mesto kralja Kobala. Ko se s kraljico Libušo snideva in objameva, bil sem tako srečen in vesel, da sem od veselja omedlel. Jagodin pa je rekel Libuši: „Zdaj vidiš, slavna kraljica, da naš brat Prostin ni nič storil, ampak Prostin se je sam klatil po tujih deželah, in midva z Jelušinom sva ga našla“. Potem me je Libuša peljala v svojo izbo in me prosila, naj ji vse povem, kaj sem med tem časom doživel in prestal.

Sedem sto pet in šestdeseta noč.

Moral sem jej večkrat povedati vse dogodbe s Trskanom, s „plavo kraljico“ in njenimi hčerami, z Robido in s tistim dobrim mladenčem, ki me je Koširju izročil. Ona je šla potem h kralju Vilfanu, svojemu očetu, mu vse povedala in ga prašala, kaj bi zdaj storila z vjetim kraljem Kobalom in njegovim sinom Trskanom? Vilfan je pustil Kobala, Rebolja in Trskana iz ječe pripeljati, ter je Kobalu takó govoril: „Prepričal sem se zdaj, da si ti čisto nedolžen; zato obžalujem, da je prišlo do vojske med nami in da je bilo prelito toliko nedolžne krvi. Kar je, to je, mrtvih ne moremo več obuditi, pa škodo ti hočemo vso povrniti in ti tvojo deželo nazaj dati. Tvoj sin Trskan pa ne bo več brez kazni odšel. Čeravno on sam ni Prostinu ničesar žalega storil, vendar je bil on kriv vseh teh homatij, naše krvave vojske, in vseh nadlog in težav, ki jih je ubogi Prostin prestal,

ker ga je on v tičji podobí odnesel iz našega grada. Trskan je s tem prelomil svojo prvo prisego, kajti takrat je obljubil, da ne bo več prestopil meje naše države, zdaj nam je pa še ljubega gosta iz hiše odnesel. Zato ne vzamemo nobenega poroka več za njega, ampak ga bomo zaprli v eno svojih mest kot jetnika, kjer mu sicer ne bo nič hudega in bo imel vso postrežbo, kakor kralj; samó domu ne sme več, ker je nezanesljiv in nam lahko vsak čas zopet kako sitnost napravi. „Tudi „plavo kraljico“ bomo vjeli in zaprli, ker se je predrznila, Prostina loviti še na naši zemlji“. Ko je kralj Vilfan to sodbo izrekel, vzdignil je svojo vojsko nad „plavo kraljico“, Kobala in Rebolja pa je izpustil. Nagovarjal je še Libušo, naj bi šla ž njim. Toda ona se ni mogla ločiti od lepe dežele okoli „dimaste gore“ saj tudi popotniki sploh pravijo, da ga ni lepšega kraja, ko je tisti otok. Libuša je toraj ostala z menoj in kakimi sto vojaki v mestu kralja Kobala, kjer smo se sprehajali in si kraje ogledovali. Med tem pa je kralj Vilfan „plavo kraljico“ nenadoma zajel v njegovem gradu ter jo odpeljal vjeto seboj. Ko se je pa vračal domu, hitel je z veliko armado naprej, pri jetnikih Trskanu in „plavi kraljici“ pa je le malo straže pustil, katera se je pomikala počasi za veliko armado. Med tem časom pa sta copernici Lisa in Robida sklicali vse vojake „plave kraljice“, ter vdarili za Vilfanom, da bi svojo kraljico rešili in oprostili, ako mogoče. Zadeli sta s to armado ob zadnjo stražo Vilfanovo, kjer so bili jetniki. Pičlo stražo so vojaki „plave kraljice“ kmalo premagali in pobili, ter takó rešili „plavo kraljico“ in Trskana. Od vsega tega Vilfan še poročila ni dobil, ker je bila zadnja straža do poslednjega

moža pobita, Viltan je pa mislil, da se je zamudila in da bo že prišla za njim.

Ko sta bila pa Trskan in „plava kraljica“ prosta, in je Trskan kraljici povedal, da je Libuša z malim spremstvom ostala pri kralju Kobalu, sklenila sta precej, da hočeta Libušo napasti in vjeti, ker je bil Viltan z veliko armado že daleč proč in se ga ta hip ni bilo bati. Ravno sva se z Libušo po prijetnem logu sprehajala, kar zagledava po zraku prihrumeti več ko dva tisoč duhov, ki so naji obkolili. Libuša je potegnila svoj meč, ter se branila ko lev in pobila sama več ko sto sovražnikov. Nazadnje pa so jo tako zajeli, kakor prstan objame prst, morala se je podati. Duhovi „plave kraljice“ so gremeli potem še v mesto, in Trskan se ni sramoval vjeti in ukleniti lastnega očeta Kobala, ker je bil ta prijazen z Libušo in z menoj. Vsi Libušini vojaki, kar jih je bilo v mestu, so bili pobiti. Mene pa je zagrabila stara copernica Lisa, me nesla po zraku na neko visoko goro, ter mi tam rekla: „Da se ne bodo „plava kraljica“ in njene hčere zavoljo tebe sprle in steple, hočem ti dati tako podobo, da ne boš nobeni ženski več glave zmešal“. Vzela je potem nekaj prsti, mrmrala nekaj besed, mi vrgla tisto prst v obraz in rekla: „Zapusti svojo podobo in spremeni se v grdega vraua, ki kroka po temnih, zapuščenih votlinah in prepadih in s katerim se človek nikdar ne sprijazni“. Komaj je to izrekla, bil sem v krokarja spremenjen ter imel perje črno ko noč. Razpel sem svoje perotnice in odletel.

Poglejmo pa zdaj, kaj se godi med Libušo in „plavo kraljico“. Ko pripeljejo Libušo vjeto pred plavo kraljico, je ta ogovori: „Gorjé tebi, ti deklina!

S kako pravico si se polastila najlepšega mladenča in razdevaš zavolj njega cele dežele? Zavolj njega ti življenje pustim, pa dobrega ne boš nič imela pri meni“. Potem je ukazala svojim duhovom, da so Libušo uklenili in jo odpeljali v Stebrograd ali „belo mesto“. Ko je „plava kraljica“ domu prišla, vsedla se je vsa nališpana na prestol, okoli sebe svoje hčere, ministre in generale; potem je ukazala Libušo vklenjeno pred se pripeljati. Libuša je nekoliko osramotena uklonila svojo glavo, kajti to je bilo prvič, da je bila premagana. Potem pa je glavo zopet ponosno vzdignila in rekla: „V resnici slavni kralji so velikodušni po dobljenih zmagah. Sicer se pa ne smeš hvaliti, da si me premagala, kajti napadla si me nenadoma, ko nisem bila na to pripravljena. Toda pomisli samo to, če moj oče izvé da sem jaz tukaj vjeta, bo prišel nad tebe s tako silo, da se je ne boš ubranila. Ko bi le jaz rok ne imela uklenjenih, jaz bi se vas sama nič ne bala“. Na te besede rekla je „plava kraljica“ svojim hčeram: „Ta ženska je menda znorela, da si upa pred menoj tako govoriti. Ona se baha, da bi nas vse premagala, ko bi ne bila uklenjena. Ali zamore kdo bolj prismojeno govoriti? Stopite k vratom, da ne bo ušla, potem pa naj jej ena odklene verige na rokah in nogah, bomo vendar videli, kaj bo naredila“. Grlica je stopila k Libuši in jej verige odklenila. Libuša pa je ta hip potrkala z ного na tla in se spremenila v orla. In ker je bilo okno ravno odprto, zletela je ven in proti domu. Pa tudi „plava kraljica“ se je hitro spremenila v velikega tiča, letela za Libušo, in ko jo dobiti, jo prijela za ного ter rekla: „Gorjé tebi, deklina! Mar misliš, da se meni tako lahko uide? Počakaj, zdaj

te bom zaprla v tičnik, iz katerega mi ne boš ušla!“ Pa še prej, ko je plava kraljica to izgovorila, spremenila se je Libuša v mravljo, padla na tla in zlezla v zemljo. Toda plava kraljica se je spremenila v petelina z velikim kljunom ter je kljuvala zemljó, dokler ni prišla do mravlje. Ko je pa hotela mravljo prijeti, spremenila se je ta v ogenj, ki je treščil v petelina kakor blisk, ter mu požgal perotnice. Na to je ogenj kviško švignil in odletel. Zdaj je „plava kraljica“ zbrala svojo vojsko in šla za Libušo tako hitro, da jo je vnovič dohitela. Libuša se je ravno borila z Liso in Grlico, kar pride „plava kraljica“ zraven in zakliče Libuši: „Gorjé, tebi, deklina! Zdaj je pršila tvoja zadnja ura!“ Libuša pa reče žalostno: „Ni je pomoči, razun pri Bogu“. V tem pa se prikaže v daljavi grozno velika armada. Bil je kralj Vilfan, ki je prišel svoji hčeri Libuši na pomoč.

Ko je namreč tistokrat več dni čakal na zadnjo stražo in na jetnike, pa jih ni bilo, šel je gledat ter je našel svoje ljudi pobite. Zdaj se je začel tresti še za Libušo, ki je z malo močjo pri Kobalu ostala. Podal se je hitro v mesto pri „dimasti gori“ in tam je zvedel, da je Libušo vjela in odpeljala „plava kraljica“. Precej je vzdignil celo armado proti Stebrogradu. Srečal je vojsko „plave kraljice“ in prišel je ravno prav, ko je bila njegova hči v največi stiski. Pri pogledu na toliko vojsko so Grlica, Trlica, Bistrica, Iskrice in njih mati „plava kraljica“ ter copernice Lisa in Robida odstopile in zbežale. Libuša pa je rekla očetu: „Hvala Bogu, da ste prišli, ljubi oče. Ako bi bili prišli le nekaj malega pozneje, pa bi bila jaz zdaj že med mrtvimi.“ Potem pa se je vsula vsa vojska kralja Vilfana za vojaki „plave kraljice“.

Poslednji so bili premagani, kraljica sama pa ubita. Libuša je podjarmila celo deželo ter jo podarila kralju Kobalu. Ko je bilo to vse storjeno, poslala je Libuša na vse strani duhove in ljudi, naj bi mene iskali.

Sedem sto šest in šestdeseta noč.

Ko se je to v Stebrogradu godilo, o slavni vladar, pravil je Prostin cesarju dalej, — letal sem jaz v podobi vrana okoli. Tri dni od žalosti nisem hotel ne jesti ne piti. Od tega posta sem pa tako oslabel, da nisem mogel več letati, kar na tla sem padel. V tem pa pride več ko tisoč drugih vranov, ki so začeli mene terpinčiti; topli so me s perotnjicami, pulili perje iz mene, da sem obležal kakor mrtev. Na to me je vrgel nekdo v tičarjevo mrežo. Ko zopet nekoliko k moči pridem, hotel sem odleteti, pa zavozlal sem se v mrežo in nisem mogel nikamor. Ko pa tičar pride in samo mene v mreži najde, me zgrabi ves jezen in reče: „Ti grdi vran, ali si se moral ravno ti vjeti, da si pregnal vse druge tiče. Čakaj, jaz ti bom že pokazal!“ Vzel je škarje, mi odrezal perotnice, potem mi je privezal za nogo špago in me vlekel za seboj. Spoznal je pa kmalo, da mu jaz nisem v nesrečo, ampak v srečo. Mnogo tičev je namreč za menoj letelo, da bi me dražili in kljuvali, in ti so se vsi v tičarjevo mrežo vjeli. Ko sva tedaj zvečer v njegovo hišo prišla, me je tičar lepo gladil in rekel: „Hvala Bogu, da sem te dobil, ker zavolj tebe sem danes več tičev vjel, ko drugikrat komaj celi teden“. Ko sva šla drugi dan zopet na lov, me ni več za seboj vlačil, ampak me posadil na svojega osla; in kedar je ta bolj počasi hodil, skočil sem mu na glavo in ga kljuval v ušesa, da je začel bolj hitro teči. Ko

je tičar to videl, se je na moč smejal in imel me je še rajši.

Mesto, kjer je ta tičar stanoval, je bilo veliko ter se imenovalo „Mirovar“. Kralj tega mesta je bil Pelan, in ta je imel tri hčere, ki so znale še huje coprati ko Merlin in Keršin, ki sta na glasu velikih čarodejcev. Ko je tičar zopet veliko tičev nalovil in ž njimi domu prišel, rekel je svoji ženi: „Le s pomočjo tega vrana sem ta dva dni toliko tičev nalovil. Le dobro mu postreži in glej, da ga kak maček ne zaduši“. Tičarjeva žena mi je dala vode in jesti; jaz pa sem skakal po izbi sim ter tje in se z otroci igral. Ko je pa tičar domu prišel, priklonil sem se mu in stal pred njim, kakor vojak. Vsi tičarjevi so me kmalo tako radi imeli, da niso mogli brez mene biti. Na cesti sem imel svoje veselje s tem, da sem pse terpinčil. Priletel sem od zadej, se jim vsedel za vrat in jih kluval, potem pa zopet odletel, ker so mi s časom perotnice dorastle in mi jih tičar ni več strigel. Kmalo so po celem mestu od mene govorili. Mnogi ljudje so prišli k tičarju nalašč za to, da so mene videli in se z menoj igrali, in vsak mi je prinesel kaj dobrega za pojesti. Tudi kralj Pelan je slišal toliko govoriti od moje razumnosti, da je enkrat poslal svojega strežaja k tičarju in mu naznanil, da naj pride z menoj pred njega. Ko me tičar h kralju prinese in na tla postavi, sem se pred kraljem trikrat priklonil. Ko so ministri in adjutanti to videli, so rekli z enim glasom: „To je pa res čuden tič!“ Kralj me je gladil po hrbtu in me vzel v naročje. Potem si je dal jesti prinesiti in rekel je še meni: „Pridi, modri tič, in jej z menoj!“ Jaz pa sem odmajal z glavo kakor bi hotel

reči; da take časti nisem vreden. Kralj pa je še enkrat rekel: „Le jej, ljubi vran!“ Na to sem jedel, da sem bil sit. Po kosilu sem svej kljun obrisal s perotnicami. Kralju sem se tako dopadel, da je tičarju dal veliko denarja za mene, in moral sem odlej zmirom blizo kralja ostati in ga kratkočasiti. Klical me je „Radovirek“, in če je rekel „Radovirek pridi sim!“ sem tekel ali pa zletel k njemu, in če mi je rekel „Radovirek, prinesi mi to!“ sem tisto reč zagrabil s kljunom in mu jo nesel, ako ni bila pretežka.

Enkrat se je kralj tako dolgo z menoj kratkočasil, da je večerjo zamudil. Kraljica ga praša, kje je tako dolgo bil? On pa reče: „V svoji sobi imam vrana, ki je tako moder in kratkočasen, da nisem še videl tacega tiča“. Kraljica reče: „Saj sem tudi jaz že slišala govoriti od tega tiča. Zakaj ga nam ne prineseš pokazati?“ Kralj je precej poslal služabnico po mene. Ko me ta prinese, mi reče kralj: „Radovirek, kratkočasi te gospode!“ Zdaj sem začel skakati okoli kraljice in njenih hčerá: eno sem poljubil s kljunom v obraz; drugej sem potegnil ruto raz glave ali raz vratu, tretjo sem uščipnil v uho, takó da so se od samega smeha za trebuhe držale. Čez nekaj časa pa postane starejša hči zamišljena in reče: „Veste kaj, to ni tič, to je zaklet človek!“ Oni dve sestri sta me zdaj tudi bolj srpo pogledali in rekli: „Ti imaš prav, Lavra, to je zaklet človek!“ Nesle so me potem v svojo izbo in poklicale svojo staro učenicu Strojno, ki je princezinje coprati naučila. Rekle so jej: „Ljuba Strojna, poglej tega vrana; kaj ne, da je to zaklet človek?“ Starka je že slabo videla, in ker se je že mračilo, pustila je luč prižgati.

Potem mi je izrula nekaj peres in pogledala mojo kožo. Naenkrat zakliče: „To je čepernija stare Lise, ki je bila učenica „plave kraljice“. Tega človeka so ženske v Stebrogradu zaklele; to se koj pozna!“ Potem me je nesla v drugo izbo, kjer je imela svoje čepernije, me polila z neko rumeno vodo iz svinčene posode. Vlila je od te vode tudi nekaj v bakreno posodo in govorila neke čudne besede. Na to je začela voda v posodi vreti. Ko je voda zavrela, postavila jo je na tla, in izrastla je iz te vode neka zelena rastlina z rumenim cvetjem. Potem je to cvetje potrgala in mi ž njim pomazala noge in kljnn. Potem me je še enkrat s tisto vodo poškropila, pri tem pa grozno zavpila. Mene pa je neki mraz preletel in padel sem v omedlevicah na tla.

Sedem sto sedem in šestdeseta noč.

Ko se zopet zavem, bil sem človek, kakor prej. Ko oči odprem, videl sem starko smehljati se. Prašala me je po imenu, in če „plavo kraljico“ poznam? Ko sem jej povedal celo historijo, rekla je proti princezinjam, ki so bile ravno v izbo priletele: „Poglejte, kako sem uganila, da je to kletvina stare Lise ali pa „plave kraljice“. Ta kletvina se silno težko zagovori ali prežene. Skoraj bi bila jaz sama smrt storila pri tem. Zdaj pa ni več nevarnosti. Ta lepi mladenič gre zdaj, kamor hoče; ker do simkaj oblast „plave kraljice“ ne seže“. Prosil sem jo potem, naj mi pové, če sem še daleč od „dišečih otokov?“ — „Kam pa misliš?“ reče ona; „Ti si tukaj blizu „pozabljenega morja“. Do simkaj je prišel macedonski kralj Aleksander Dvorogač, dalje pa ne. Blizo od tod je tudi „studenec življenja“.

Ostani pri meni; vzamem te kakor za svojega sina, in če umrjem, dobiš vse za menoj, in to ni malo, ker jaz sem silno bogata!“ Jaz sem že toliko skusil na svetu, da sem vedel, kako nevarno je, zameriti se kaki copernici; zato si nisem upal reči, da ne ostanem; na tihem pa sem sklenil, zbežati pri prvi priložnosti. Kako prav sem storil, da sem tako govoril, videl sem precej iz njenega govora; kajti rekla mi je: Tvoja sreča je, da se nisi branil, tukaj ostati. Ako bi bil to storil, jaz bi te bila v vrana nazaj zaklela“. Peljala me je potem v svojo izbo, kjer je bil lep razgled na morje. Tam mi je prinesla jesti in tako dobrega vina, da sem se ves poživel po njem. Potem me je dala v kopelj peljati, in po kopelji sem dobil čisto novo, dragoceno obleko. Prišel sem tako lep nazaj, da me je starka komaj spoznala. Tudi princezinje, ko so prišle Strojno obiskat, so me občudovale in rekle: „Egiptovski Jožef naj se skrije pred tem mladenčem; on gotovo ni bil tako lep“. Hotel sem že prej ostati in se princezinjam pokloniti, pa stara Strojna mi tega ni dovolila in je rekla: „Ti si tudi princ, kaj se boš pred njimi priklanjal?“ Potem je princezinjam rekla: „Ta mladenič je princ Prostin, kraljice Meglaje sin“. Princezinje so potem pri nama ostale in se z menoj razgovarjale. Čez nekaj časa pa jim je Strojna rekla: „Zdaj je že precej pozno in ne spodobi se, da bi se ve s princem še dalje zabavale; on je vendar le tujec za vas, in vaš oče, kralj Pelau, ne sme zvedeti, da ste govorile s tem mladenčem“. Ko so pa princezinje odšle, začela me je stara copernica objemati in poljubovati, da me je kar groza spreletavala. Ko je njena dekla Reta v izbo stopila, jo je hitro zapodila in jej rekla:

„Precej se mi spravi in nikogar notri ne pusti“. To se mi je še bolj sumljivo zdelo.

Potem je starka šla in prinesla še eno veliko steklenico vina. Pil sem tako dolgo, da sem zaspal. V sanjah pa se mi je prikazala Libuša, vitka in raznolična, pa solznih oči, ter mi rekla: „Ali si na mene pozabil, Prostin, da se te copernice bojiš? Ali ne veš, koliko sem že za tebe terpela. Zbeži od tod in pridi k meni!“ Te sanje so me tako prestrašile, da sem se zbudil, in Strojna, ki je poleg mene sedela, zdela se mi je zdaj, kakor strupena kača. Začel sem zdaj zopet piti, delal sem se veselega in nalive sem še stari copernici tako dolgo, da je vsa pijana na blazino omahnila in trdo zaspala. Ko jaz to vidim, odpri sem tiho duri, potem vežne vrata in zbežal iz hiše. Tekel sem v tami skozi ulice in sem prišel kmalo iz mesia na polje. Tekel sem celo noč naprej, ne vedoč, kam bom prišel. Ko se jutro naredi, videl sem okoli sebe sam pesek, bil sem v puščavi. Kmalo je začelo solnce tako pripekati in je pesek tako ogrelo, da so se osmodili podplati na mojih čevljih. Nikjer ni bilo videti drevesa, ne sence. Ves upehan in utrujen sem padel na tla in se valjal po pesku, da sem ga razmočil s svojim potom in svojimi solzami. Zvečer, ko se je hlad naredil, sem zopet ustal in letal celo noč po tami okrog. Drugo jutro se znajdem pred tako visoko goro, da noben tič tako visoko ne zleti. Po gori je bilo vse polno sadnega drevja in vesele tičice so prepevale po vejah. Bistri potoki so šumeli z gore v dolino. Tukaj sem se napil frišne studenčnice in se vsedel pod drevo. Ker že dve noči nisem nič spal, sem kmalo zadremal in zaspal. Pa v sanjah se mi prikaže stara Strojna

s sabljo v roci, še grši in strašneji videti, kakor je bila v resnici. Od strahu sem se zopet zbudil. Ker nisem mogel več zaspati, začel sem po gori navkreber korakati. Na enkrat zagledam dve grozni pošasti, imeli ste ušesa in dolge iz ust moleče zobé, kakor prešiča, okó pa ste imeli vsak le po eno v sredi čela.

Sedem sto osem in šestdeseta noč.

Skril sem se za njima v goščo in slišal sem, kako je ena pošast proti drugi rekla: „Ali si videl, Robin, mladenča, ki doli pod drevesom spi? Od kodi je neki ta prišel? Na tej gori še nikdar nisem človeka videl“. — „Se ve da sem ga videl“, reče Robin, „to je lep človek, kaj ne? Nekaj lepši, kakor si ti, Cepin!“ — „Saj tudi ti svojo lepoto lahko neseš“, reče Cepin; „ta pa je lahko lep, on ima lepoto od svojih starišev: njegov oče Dragan je bil svoj čas najlepši mož, njegova mati kraljica Meglaja je pa še zdaj lepa žena“. — „Kaj praviš?“ praša Robin, „da je to sin Meglaje, princ Prostin? To je kakor nalašč! Jaz sem namreč poslan od kraljice Libuše, da ga poiščem in k njej prinesem. Že dolgo potujem čez hribe in doline, po lepih in pustih krajih, ter izprašujem za njim ljudi in duhove. Nazadnje sem zvedel, da je bil v krockarja zaklet, potem ga je Strojna rešila, on pa je bežal od nje, da nič ne vedó, kam. Pojdiva zdaj hitro po njega, da nama ne uide!“ Jaz mu na to zakličem: „Stoj, saj sem tukaj, kaj me boš iskal, jaz sem Meglaje sin. Ali me boš nesel h kraljici Libuši?“ — „Precej še ne“, reče Robin, „najprej moram kraljici naznaniti, da sem te našel, sicer ona od žalosti umrje. Če te pa koj seboj vzamem, ne morem tako hitro leteti. Ostani tačas tukaj pri mo-

jem prijatelju Cepinu; jutri pridem že nazaj in te ponese na „dišeče otoke“. To rekši je razpel svoje peroti in odletel. Cepin je ostal nekaj časa pri meni, potem pa je rekel: „Imam neki opravke, počakaj me tukaj, bom kmalo nazaj prišel“. To rekši je še on odletel in bil sem zopet sam. Čakal sem ga celi popoldan, pa ga ni bilo nazaj. Najbrž si je mislil: „Čemu bom jaz za Robina na straži stal!“ ter šel po svojih potih. Spal sem tam pod drevjem. Drugi dan v jutro pa prileti nad mene iz višave grozno velik duh, me zgrabi in odnese. Od samega strahu sem omedlel. Ko se zopet zavem, ležal sem na mehkih blazinah in poleg sebe sem videl na zlatem tronu sedeti lepo gospo, ki je bila Libuši močno podobna. Okoli nje je stalo mnogo služabnic. Kó sem zopet oči odprl, rekla je tista kraljica na tronu proti neki drugi gospej: „Jaz ne razumem, zakaj se moja sestra za tega mladenčca toliko vojskuje, saj ni nič posebnega na njem! Pogledaj, kako je njegovo oko brez bleska in svita, njegovo lice blede in upadeno. Poslala sem duhove, da so poiskali tega slavnega Prostina, ker sem mislila, da je res tako lep, zdaj pa vidim, da ni res, vendar se hočem njega poslužiti, da se zopet sprijaznim s svojo sestro Libušo“. Potem je poklicala strežaje in jih prašala: „Kdo iz vas si upa najhitreje priti h kraljici Libuši na „dišeče otoke“, da bo njej povedal, da je njej ljubimec Prostin, Meglajev sin, pri meni?“ Oglasil se je Strah, grozno velik in grd duh ter rekel: „O kraljica, jaz letim po zraku kakor veter“. Na to je kraljica Kupa (tako je bilo Libušini sestri ime) napisala pismo na sestro Libušo in ga dala Strahu, kateri ji je roko poljubil in odletel.

Jaz pa, ko sem se naspal, sem šel v kopelj, potem se oblekel v novo obleko, ki so mi jo dali, ter se okrepčal z jedjo in dobrim vinom. Zdaj sem bil ves poživljen, bel in rudeč, ter gibčnih udov. Zdaj sem se kraljici Kupi tako dopadel, da se je kesala, ker je k Libnši poročilo o meni paslala; rajši bi me bila za sebe obdržala. Vpričo vseh me je večkrat poljubila. Jaz pa, ko sem njeno gorečnost zapazil, sem se jej umaknil v svojo izbo in se zaklenil. Drugo jutro me je pričakala pred mestom in poslala strežaja po mene, da sem šel ž njo na sprehod. Sprehajala sva se po prijaznem logu, kjer so tice prepevale in rožice cvetele. Začela me je nagovarjati, naj bi pri njej ostal in, pozabivši Libušo, njo za ljubo imel. Jaz pa sem rekel, da to ni mogoče, ker sem z Libušo že poročen in sem jej tudi večno zvestobo prisegel. Ko me je hotela objeti, sem se jej iztrgal. Na to postane jezna, pihne vame in reče: „Prostin, bodi kamen!“ Pri tej priči sem se v kamen spremenil, se zvrnil na tla in nisem nič več vedel od sveta, nič več mislil, nič več čutil.

Kraljica Kupa je svoji stari dojki povedala, kaj je z menoj naredila. Ta pa jo je svarila in jej rekla: „Lahko ga pustiš, da bo do sodnega dne kot kamen tam ležal. Pa kaj boš kraljici Libuši odgovorila, če te ona po njem praša? Saj si jej ukazala povedati, da je Prostin tukaj!“ Kupa pa reče: „Kaj mene Libuša briga! Jaz imam ravno tako močno armado, kakor ona; naj se le poskusi z menoj, če hoče!“ Potem je Kupa poklicala dva strežaja in jima rekla: „Nesita v kamen zakletega Prostina v goščo, kjer ga nihče ne bo našel, pa ne povejta nikomur nič o tem! Potem ostanita pri kamnu nekaj tednov na straži, da ga

nihče ne odnese, dokler se reč ne pozabi. Ako mi kdo kamen odnese, vaji dam umoriti!“ Vse posle pa je Kupa naučila, da morajo, kedar Libuša pride, vsi enako govoriti, da je šel Prostin sam brez vednosti drugih iz grada na sprehod in da nobeden ne ve, kam je zginil.

V tem času se je Libuša ravno z Robinom na pot odpravljala, da bi mene poiskala, ker jej je ta povedal, kje me je našel. V tem hipu pa pride Strah s pismom od Kupe. Ko Libuša pismo prebere, skoraj ni hotela verjeti, da bi bil jaz pri njeni sestri. Prašala je Straha, če me je tudi on videl; in ko je duh na to prisegel, vzdignila je svojo vojsko in se podala ž njo na „lepi otok“, kjer je vladala sestra Kupa.

Sedem sto devet in šestdeseta noč.

Vsak se je čudil nad tem poveljem, kajti kraljici Libuša in Kupa ste že dolgo v sovraštvu živeli. Bili ste edini hčeri kralja Vilfana in vsaka od nji je hotela več veljati, pred očetom bolj v časti biti. Vsaka je hotela biti bolj modra, bolj hrabra in bolj izvedena v čarodejstvu, katerega ji je dal kralj učiti. Nazadnje sta se tako sprli, da ste si napovedali dvoboj in določili dan in uro, kjer ste si pred vsem ljudstvom na javnem prostoru nasproti stopili. V tem boju je bila Kupa hudo ranjena, da so jo morali iz bojišča nesti. Kralj Vilfan je bil zelo žalosten, ko je iz lova domu prišel in vse to zvedel, kajti prej mu tega nihče ni pravil, kaka jeza je med hčerama. Poklical je najboljše zdravnike h ranjeni Kupi. K sreči rana ni bila nevarna in v nekih tednih je bila Kupa popolnoma zdrava. Toda misel, da je bila od sestre pred celim ljudstvom premagana in osramotena, pekla jo

je takó, da se ni upala iz hiše, sram jo je bilo pred vsakem človekom. Življenje v domovini se jej je takó pristudilo, da jej ni bilo več obstati. Zato je prosila svojega učenika, naj bi jej poiskal kak daljni otok, da bi se tje preselila. Duhovi so iskali po vsem svetu in res našli otok, ki je bil tako prijeten, rodoviten in ljubeznjiv, da so ga imenovali „lepi otok“, ter precej odleteli domu, da so Kupi povedali, kako lep kraj so našli. Zdaj je šel Kupin, učenik, h kralju Vilfanu in mu govoril: „O slavni vladar, ako svojo hčer Kupo ljubiš, dovoli jej, da se bo preselila v drug kraj, kajti sam moraš vedeti, kako od dne do dne bolj hira, ker jo peče sramota, da je bila v boju z Libušo premagana. Našli smo lep otok na morji, in kakor ogleduhi pravijo, je tam še malo ljudi in duhov. Ako tedaj Kupi nekaj svojih junaških duhov daš, si bo tisti otok z malim trudom podvrгла in tam kot kraljica vladala“. Kralj je odgovoril: „Težko bom pogrešal ljubo hčer Kupo; če pa njeno zdravje to zahteva, potem se naj le preseli“. Na to je poklical svojega blagajnika in mu ukazal našteti več milijonov cekinov, da jih je Kupa seboj vzela. Dve barki ste bili polni teh cekinov. Potem je kralj izbral tisoč najboljših duhov in jih dal Kupi za vojaško stražo. Razun tega so še veliko drugih reči naložili na barke, da jih je Kupa seboj vzela. Kralj Vilfan se je peljal nekaj časa ž njo. Potem je naročil kapitanu in generalom, ki so šli s Kupo, naj bodo njeni zvesti služabniki, na kar so tudi z veseljem prisegli. Potem se je kralj od Kupe poslovil. Zdaj je pustil kapitan velika jadra razpeti, da je šlo bolj hitro naprej, in v kratkem so prišli na lepi otok“. Kupa in vsi generali so občudovali lepoto te dežele.

Potem so stopili na suho in zasedli celi otok. Bilo je le malo ljudi na otoku, in ti se niso branili, ampak prašali so, kaj tuja armada tukaj hoče? Učenik kraljice je ukazal zdaj vse ljudi na otoku sklicati in jim je tako govoril: „Do zdaj, kakor pravite, niste imeli kralja, bili ste, kakor buče brez matice. Zdaj smo vam pripeljali kraljico, ki vas bo branila vsacega sovražnika. Ako se jej podaste, živeli boste v miru in nič vašega vam ne bomo vzeli; ako se pa branite, bo meč odločil, to je pravica tega sveta“. Vsi prebivalci odgovorijo z enim glasom: „Saj smo veseli, da dobimo kraljico, ki ima močno vojsko za brambo. Že večkrat so prišli roparji iz sosednih otokov in so nam vse vzeli; mi pa jih nismo mogli odgnati, ker nas je premalo in nemamo nobenega, da bi nas vodil in učil, kako se je treba vojskovati. Kraljica naj le te roparje v strahu ima, ter naj pravico sodi in reže brani pred krivičniki, pa jo bomo vsi radi imeli.“

„Tako se je Kupa brez boja naselila kot kraljica na tem otoku. V najlepšem kraju pustila si je krasno palačo zidati. Ščasoma, ko se je lepota in rodovitnost tega otoka razznanila, prišlo je zmirom več tujih naseljencev, ki so hiše zidali okoli kraljičnega gradu, da se je počasi veliko mesto tam naredilo. Ljudstva je bilo vedno več na otoku, tako da je Kupa že mislila, da se zamore meriti in poskusiti s svojo sestro Libušo, ki je domá očetovo kraljestvo prevzela. Rekli smo, da se je Libuša z močno vojsko odpravila k svoji sestri Kupi, da bi našla svojega moža Prostina. Ko v Kupin grad pride, ni hotela precej prašati po njem, iskala pa ga je z očmi povsod, toda zastonj. Imela je slabo noč. Ko so drugo jutro prišli velikaši in se poklonili sestri svoje kraljice, jim je Libuša

komaj odgovarjala, tako je bila pobita. Popoldan je sestro naprosila, naj gre ž njo na sprehod. Komaj sta prišli iz mesta, rekla je Libuša: „Draga sestra, čeravno se mi močno dopade na tem otoku, ki se po pravici „lepi otok“ imenuje, vendar ne morem dolgo tukaj ostati, ker me domá zelo pogrešajo, in je vse narobe, če me nekaj dni ni domu. Zato te prosim, povej mi, kje je Prostin, moj ljubi mož, ker si mi pisala, da je pri tebi?“ — „Draga sestra“, odgovori Kupa, „kmalo potem, ko sem ti tisto pisralo pisala, je Prostin konja zajahal in zapustil grad in mesto, pa ga ni bilo več nazaj. Pustila sem ga po vsem otoku iskati, pa zastonj. Potem mi je bilo seveda žal, da sem ti to pisala, ker bi znala ti misliti, da te za norico imam. Pa prašaj moje ljudi, povedali ti bodo vsi ravno to“. — „Kaj hočemo!“ reče Libuša, „v Božjo voljo se moramo vdati“. Ta ubogi Prostin je že toliko terpel, pa videti je, da še zmirom ne zadosti, ker ga še vedno nesreča preganja. Morda se je v gošči kje zgubil in bo nazaj prišel. Zato hočem še nekaj dni pri tebi ostati in počakati, če se morda kje najde .

Drugo jutro je Libuša zgodaj vstala in šla sama Prostina iskat v hribe. Ves dan je jahala po gošči in planini ter Prostina vsaj tisočkrat zaklicala po imenu, pa ni dobila odgovora. Vsa trudna se je zvečer vsedla pod drevo in zadremala. V sanjah pa je videla to prikazen: videla je Prostina, kako je bežal pred njeno sestro Kupo, ki ga je hotela objeti. Potem pa je Prostin zginil, in videla je na vsekani skáli kamnitno podobo; ko to podobo bližej pogleda, spoznala jo je za Prostina. Na to je kamnitna podoba proti njej roke stegnila in rekla: „Reši me!“ Z

glasnim krikom se je Libuša zbudila in njeno srce je burno poskakovalo. Ko se nekoliko pomiri, rekla je sama pri sebi: „Če so te sanje resnične, potem moja sestra vendar ni tako nedolžna, kakor se dela. Videla sem Prostina pred njo bežati; potem je bil v kamnitno podobo spremenjen in je rekel: „reši me!“ Rada bi vedela, kaj to pomeni? Pa ne da bi bil Prostin od Kupe uklet?“ Vsa zamišljena je zopet ustala, konja za ujazdo prijela in ga peljala seboj skozi goščo, ker zavolj nizkih vej ni mogla jahati.

Sedem sto in sedemdeseta noč.

Ko nekaj časa po gošči naprej gre, slišala je na enkrat neki pogovor. Bila sta dva duhova, ki sta se pogovarjala o Prostinu. To je bil duh Kocmur, katerega je Libuša, še prej ko je k sestri šla, poslala po svetu, Prostina iskat; s tem duhom pa se je pogovarjala Vila Dobra, prijateljica kraljice Meglaje. Kocmur je namreč več tednov hodil čez hribe in doline in je prišel nazadnje tudi na „lepi otok“. Že je opustil vse upanje, da bi mogel Prostina najti, in ravno se je bil namenil, povrniti se h kraljici Libuši nazaj, kar zagleda neko Vilo, ki je bila vsa prestrašena ter se je vedno na levo in desno ogledovala, ter je bila tako razgreta, da jej je ogenj iz nosa švigal. Kocmur si je mislil: „Morda od te kaj zvem“; zato je Vilo ustavil in jo prašal: „Kdo si ti in kam greš?“ Ona mu odgovori: „Jaz sem Dobra, hči imenitnega kneza blize demantnega otoka. Moj oče me je hotel po sili grdemu princu iz „levovega otoka“ za ženo dati, zato sem zbežala od doma in šla h kraljici Meglaji. To sem našla zelo žalostno, in ko jo prašam po uzroku, mi reče:

„Jaz žalujem, ker sem zgubila edinega sina. Moža sem zgubila tri dni po poroki, zdaj pa še sina, tako da sem čisto sama, le starega očeta še imam. Zdaj je že eno leto, kar je šel Prostin od doma, moj oče, kralj Sovan, je pa strašno hud na njega, ker je fant zbežal brez dovoljenja. Zato od sina še nič omeniti ne smem, in to mi je najhujše, da svoje žalosti še nikomur potožiti ne smem. To je dobro, da si ti prišla, ker vem, da si tako dobra in boš nekoliko popraševala med ljudmi, če so kaj slišali o mojem sinu ali nič“. Po teh besedah se je začela tako jokati, da je omedlela. Uboga kraljica se mi je tako smilila, da sem sklenila, jej pomagati; in ko se je zopet zavedla, sem jej obljubila, da grem precej po svetu Prostina iskat in da ne pridem prej nazaj, dokler ne zvem, kje je, ali pa njega samega pripeljem. Letela sem potem od otoka do otoka, iz dežele v deželo, in takó sem prišla tudi v ta kraj. Predvčerajšnjim pa sem v tem gozdu videla dva duhova, ki sta neko kamnitno podobo nosila in se pogovarjala. Iz njih pogovora sem zvedela, da je kraljica Kupa zaklela Prostinu v tisti kamen. Šla sem toraj za njima, da bi videla, kam bosta kamen položila, ker sem ga mislila potem ukrasti in nesti kraljici Meglaji, katera bi bila kmalo kletvino vzela od njega in sina rešila. Toda duhova sta me zapazila in se tako zakadila za meno, da sem jima komaj ušla. Priplazila sem se potem še enkrat za njima in ju videla v gostem grmovju sedeti poleg tistega kamna. Najbrž imata povelje, da morata pri kamnu stražiti“. Na to uzklikne Koemur: „Pri moji bradi, najino snidenje je pa čudno! Jaz hodim s tistim namenom po svetu, kakor ti. Tudi jaz iščem Prostinu, Meglaje

sina, pa mene je poslala njegova žena, kraljica Libuša. Zdaj morava pa midva skupaj hoditi in skupaj delati; morda ga vender najdeva. Kar si mi zdaj povedala, to je že nekaj; ko bi midva mogla tista dva duhova prekaniti, ki stojita pri kamnu na straži“. Dobrava reče na to: „Jaz že vem, kako morava to narediti. Zveži me ti z vrvjo in pelji me siloma k tistima dvema duhovoma. Pozdravi ju lepo in zabavljaj čez mene, kakor da se ti sumljiva vidim. Tako si boš pridobil njuno zaupanje in boš kaj zvedel od nju; mene pa varuj, da ne bosta pregrdo delala z menoj.

Koemur je ta zviti načrt potrdil, Vilo Dobravo zvezal in jo peljal proti tisti strani, kjer mu je ona povedala, da je duhova videla. Ko ju tam med goščo pri zakletem kamnu sedeča najde, je njima zaklical: „Dober dan, prijatelja. Tukaj sem vjel tele vražjo Vilo, ki je todi okrog hodila in se tako sumljivo ozirala na vse strani, da sem jo prijel in zvezal, kajti z dobrim namenom se gotovo ne plazi po tej gošči!“ „Prav si naredil“, rečeta duhova, saj za nama se je tudi plazila; hotela sva jo vjeti, pa je ušla. Dobro, da si jo vjel; jo bomo peljali v ječo, in tam jo bo naša kraljica izprašala; če se ne bo znala zagovarjati, bo takó na smrt obsojena“. Vsi trije so šli potem proti velikemu gradu, kjer so bile ječe za hudodelnike. Koemur je Dobravo na vrvi za seboj vlekel. Ko pridejo v tisto jetnišnico, kjer sta imela ta dva duhova službo višjih stražarjev, peljala sta Koemurja v sobo, kjer so začeli jesti in piti, Dobravo pa so pustili zvezano v kotu stati. Med drugim pogovorom sta duhova Koemurju tudi to povedala, da je kraljica Kupa Prostina zaklela v kamen, katerega zdaj ona-

dva stražita, da bi ga kdo ne odnesel. Kocmur ju je prosil, naj bi drugi dan še njega seboj vzela v gojzd, ker bi rad ta kamen videl. Zdaj se je Dobrava začela jokati in rekla: „Če ste vi prijatelji kraljice Kupe, potem ne smete z menoj tako grdo delati, kajti Kupa ima mene rada in me je poslala k svojemu očetu Vilfanu, da bi jo branil pred Libušo. Če bi ta zvedela, kaj se je Prostinu zgodilo! Zdaj morate pa mene izpustiti, ali pa koga družega poslati h kralju Vilfanu, da mu bo to povedal, kar mi je Kupa naročila“.

Duhova, ki sta bila že vinjena, sta njenim besedam verjela, jej spone razvezala in jo še povabila, da sme ž njima drugi dan v goščo tisti kamen gledat, v katerega je bil Prostin zaklet. Ko so zjutraj vsi štirje v goščo šli, in se poleg tistega kamna vsedli, rekel je Kocmur: „Rad bi vedel, kaj je Prostin naredil, da ga je tako huda kazen zadela?“ — „Tega ne vem“, reče strežaj, „pa gotovo je kraljico hudo razžalil. Morda je bil v njo zaljubljen in tako predrzen, da je njej to razodel“. — „Tega ne verjamem“, reče Dobrava, „Prostin je oženjen z lepo kraljico Libušo in jo ima tako rad, da je zavolj nje že veliko prestal. Bolj verjetno je, da se je ona njemu ponujala, saj je on najlepši mož; in ker se je branil, ga je v kamen zaklela. Gotovo pa še upa, da ga bo za-se pridobila, sicer bi ga bila popolnem umorila, kar je njej lahko mogoče“. Ko je strežaj, ki je bil sam v kraljico Kupo zaljubljen, to slišal, ga je togota prijela, da bi moral on stražiti pri svojem tekmeču; zato je rekel: „Če je taka, potem naj ga pa kraljica sama straži!“ To rekši je zletel proč, tako da sta Dobrava in Kocmur sama pri kamnu

ostala. Kocmur je kamen zagrabil, ga zadel na ramo in ga hotel nesti kraljici Libuši, da bi kletvino zagovorila. Dobrava pa mu je pot preprečila in rekla: „To ne gre, kamen je moj, jaz ga bom nesla kraljici Meglaji. Pomisli, da sva kamen le z mojo zvijačo dobila, in da je žalostna mati bolj usmiljenja vredna, kakor ljubica“. — „Meni se zdi, da se ti v glavi meša“, reče Kocmur; „ali misliš, da sem jaz zato hodil toliko časa po vseh deželah, da bom zdaj Prostina, ko sem ga našel, tebi dal? Pojdi z menoj h kraljici Libuši, od tam pojdemo vsi vkup h kraljici Meglaji“.

Ko je Dobrava videla, da Kocmur ne misli odjenjati, skočila je v njega in ga s perotnicami tako močno vdarila po očeh, da je kar na tla padel, ter zavpila nad njim: „Gorjé tebi, ti pasji duh! Ali miliš, da boš ti Vilo premagal?“ Na to mu je iztrgala kamen iz rok in hotela ž njim odleteti. Pa v tem hipu je pristopila Libuša, ki je ves ta razgovor poslušala, ter rekla Dobravi: „Stoj, če ne, te umorim!“ Dobrava se ogleda, in ko Libušo zagleda in spozna, jej reče: „Ne zameri, slavna kraljica! Jaz sem hotela le svojo dolžnost storiti in svojo obljubo dopolniti, ker sem Meglaji, Prostinovi materi obljubila, da jej bom sina poiskala in nazaj pripe-ljala“. — Kraljica reče: „Res je, ti si storila svojo dolžnost; toda zdaj le daj kamen Kocmurju, naj ga nese na tak kraj, kjer nas nihče ne bo videl. Ti lahko pri nas ostaneš, da boš videla, kako bom Prostinu prejšno podobe nazaj dala, ali pa znaš precej k Meglaji zleteti in jej povedati, kaj je s Prostinom. Stori po svoji volji“. — Dobrava reče: „Poslala bom družega duha k Meglaji; jaz pa se ne ganem od tod,

dokler ne vidim Prostina zopet živega“. Šli so potem vsi trije v jamo; Koomur je nosil težko, kamnitno podobo Prostinovo. Libuša je kamnitno podobo pogladila po obrazu in odstranila nekaj prsti, ki se je na tleh ležečega kamna prijela; potem je govorila neke čudne besede in trosila prst po tleh. Na njeno pogovarjanje je izrastla iz tal neka zelena rastlina z z rudečim cvetom. Libuša je to cvetje stlačila, da je neko rumeno olje iz nje priteklo. S tem oljem je namazala kamen po obrazu in rekla te besede: „Pri tistih svetih besedah, s katerimi sem pustila to travo iz zemlje zrasti, ukažem ti, da se povrneš v svojo prejšno podobo!“

Sedem sto ena in sedemdeseta noč.

Ko je te besede izgovorila, — pravil je Prostin cesarju,“ — razvezal se je moj jezik in se začel gibati, in moja prva beseda je bila: „Ni ga Bogá nad Bogá!“ Ob enem sem zadobil prejšno človeško podobo. Libuša me je prisrčno objela in poljubila. Potem smo šli vsi skupaj v mesto in v Libušino izbo, kjer nam je postregla z najboljšimi jedmi in izbornim vinom. Bili smo židane volje do večera; ker sem pa nekaj preveč vina pil, sem zadremal in pri mizi zaspal. Libuša, Koomur in Dobrava me niso budili in tudi nič ne vem, kaj so se potem, ko sem jaz zaspal, med seboj pogovarjali in kdaj so se razšli. Ko se pa zjutraj zbudim, bil sem med zemljo in nebom, v rokah neke Vile, ki me je po zraku naprej nesla. Mislil sem si „če je hudoben duh, ga bom že umoril“, zato sem izrekel besede: „Ni ga Bogá nad Boga!“

„a Vila, ki me je nesla, je bila od dobrih duhov, kaj tiste besede niso nič škodovale. Na to jo

„Na to jo prašam: „Kdo si in kam me neseš?“ Ona pa reče: „Nič se ne boj, jaz sem Dobrava, prijateljica tvoje matere, in te nesem k njej, da jo potolažim. Šla sem le s tem namenom za Libušo v njeno izbo, da sem te po noči vkradla in odnesla. Kakor k tvoji materi pridemo, bomo precej k Libuši poročilo poslali, kje si, da ne bo preveč v skrbéh“. Ko sem Dobravo spoznal, sem se pomiril in sem se pustil od nje mirno naprej nositi. Že sem se veselil, da bom kmalo videl svojo mater; pa ko sva letela mimo „levovega otoka“, naji je kralj tiste dežele, po imenu Vivod, z močno vojsko zajel, da nisva imela kam zbežati. Dobrava zakliče: „Zgubljena sva! To je kralj Vivod, ki je mene snubil, pa ga nisem hotela; zdaj se bo nad menoj znosil“. Komaj je to izrekla, planila sta dva strašna duhova na njo in jej roke na hrbtu zvezala. Drugi duhovi so prijeli mene in me prašali: „Kdo pa si ti?“ — „Jaz sem Prostin, Meglaje sin“, jim odgovorim. Duhovi rečejo: „Aha! tedaj si ti tisti, zavolj katerega je bilo že toliko vojsk, in je toliko duhov konec vzelo? Čakaj, zdaj boš čutil, kaj se to pravi, med duhovi zdražbe delati!“ Že je hotel grozen duh iz „bele gore“ mene in Dobravo z železno štango pobiti, ker mu je kralj Vivod tako namignil; pa ko se enkrat okrog ozré, padla mu je štanga z rok. Na nebu se je namreč pokazala črna megla, in Vivodovi duhovi so koj spoznali, da je to sovražna vojska. Dva adjutanta sta priletela h kraljki Vivodu in mu rekla: „Beži, kar moreš, če ne si zgubljen. Tvoja vojska je že vsa pobita in razkropljena. Kraljica Meglaje je padla v deželo in strašno gospodari, ker misli, da imamo mi nje sina vjetega“. Kralj Vivod

še ni imel časa, odločiti se za to ali ono, bila je že moja mati Meglaja z močno vojsko na mestu. Midva z Dobravo sva bila rešena, kralj Vivod pa je bil zvezan in kot jetnik odpeljan. Podali smo se potem vsi skupaj na Vivodov grad, ki so ga bili že vojaki moje matere v last vzeli.

Ko je namreč tisti poslanec od Dobreve k moji materi prišel in jej povedal, da me je kraljica Kupa zaklela, kraljica Libuša pa rešila, bala se je moja mati, da me bo nemara mogočna kraljica Kupa siloma pridržati hotela, Libušo in Dobravo pa zapodila. Zato je vzdignila dva tisoč vitežkih duhov in šla meni na pomoč. Ko je pa mimo „levovega otoka“ prišla, zvedela je od nekega duha, da je kralj Vivod vjel mene in Dobravo. Zato je moja mati njegovo vojsko napadla in premagala. Ko smo pa v Vivodovem gradu sedeli in se veselili srečnega snidenja, prišli so adjutanti v izbo in naznanili, da se bliža kraljica Libuša s svojo vojsko.

Ko se je namreč Libuša zjutraj zbudila in mene ni videla v izbi, mislila je dalje, da je to zopet kaka nova zvijača njene sestre. Ko pa zjutraj tudi Dobreve nikjer ni bilo, si je koj mislila, da me je Dorava k materi nesla. Zato je vzdignila svojo vojsko, ki jo je na „lepi otok“ seboj pripeljala, ter šla za menoj proti „demantnemu otoku“. Ko pa blizo „levovega otoka“ pride, srečali so jo bežeči duhovi kralja Vivoda, kateri so jej povedali, da je najprej kralj Vivod mene in Dobravo vjel, da je pa potem Meglaja premagala Vivodovo vojsko in najidva rešila. Zato je zdaj Libuša prišla za nami na grad kralja Vivoda. Jaz sem jej šel naproti, jo prisrčno objel in jo peljal k moji materi, katera je bila vesela,

videti in spoznati svojo sinaho. Vši skupaj smo veselo Boga hvalili, da nas je tako srečno skup pripeljal. Kralja Viveda je moja mati odstavila, mu vzela celo kraljestvo in ga dala Dobravi, ki je nam tako dobro postregla, ter mene našla, da nisem kot kamen obležal morda do sodnjega dne.

Pogovarjali smo se celi popoldan, in jaz sem materi pravil vse svoje zgodbe. Proti večeru pa sva šla z Libušo čisto sama na sprehod iz mesta. Imela pa sva si toliko povedati, da je že mrak obsenčil dolino in mesec namesto solnea zasvetil na nebu, ko sva bila še daleč iz mesta v precej zaraščenem logu. Ko se je popolna tema naredila, zgubila sva mesto iz vida, pa tudi pravo pot sva zgrešila. Nekoliko prestrašena sva tavalala med smerečjem in borovjem, pa nikamor nisva mogla priti. Hoja postala je čedalje bolj mučna in utrudljiva. Naenkrat prideva do lepega in čisto praznega šotora. Jaz rečem Libuši: „Ta šotor je menda prazen; dajva rajši tu not prenočiti, namesto da bi se po lesu pobijala!“ Libuša mi je pritrdila, in stopila sva v šotor, v katerem sva našla tako lepo opravo, kakor bi sam kralj v njem prebival: lepe preproge po tleh, blazinasti, s svilo prevlečeni sedeži, zlati svečniki, potem jedil in pijače na obilo. Komaj pa sva se vsedla, kar stopita v šotor dva moža s štirimi duhovi. Bila sta dva Vivedova brata, ki sta zbežala, ko je bila njih vojska premagana, zdaj sta pa v gošči svoj šotor postavila. Ko ta dva naji spoznata, ukazala sta koj duhovom, da so čez naji dva padli; pa tudi sama sta pomagala; mene so prijeli trije in Libušo trije. Libuša se je še nekaj branila, akoravno je bila brez orožja; jaz sem bil pa preslab nasproti tako groznim duhovom in sem

se udal v svojo osodo. Vivodova brata sta me izročila nekemu od tistih štirih duhov in mu rekla: „Zgrabi tega človeka in nesi ga še onkraj „bele gore“, da bo enkrat mir pred njim, ker od tam ga ne bo več nazaj“.

Sedem sto dve in sedemdeseta noč.

Duh me je zgrabil in letel z menoj v višavo, da sem videl zvezde tako velike kakor gore in slišal sem že angeljce peti in Boga hvaliti. Ves vesel uzkliknem: „Ni ga Bogá nad Bogá“. S temi besedami se pa vsak hudobni duh umori. Ko sem jih tedaj izrekel, treščila je strela v duha, ki me je nosil, da je ves zgorel; meni pa ni nič škode naredila, ampak padel sem navzdol. Vetrovi so me močno zibali sim ter tje in ubranili, da nisem pretežko padel. Priletel sem na streho neke hiše svojega rojstnega mesta Damaska. Moj padec je naredil toliko ropota, da so se nekateri ljudje, ki so pod streho spali, zbudili in še druge poklicali. Hišni gospodar je mislil, da sem tat. Zato me je ukazal prijeti in zvezati. Ko se je dan naredil, me je peljal k mestnemu sodniku in mu rekel: „Tukaj ti pripeljem tatu, ki je nocoj po noči mojo streho pretrgal in skočil v mojo hišo, da bi pokradel, pa smo ga prej prijeli in zvezali, da ni mogel nič škode narediti“. Sodnik me je prašal, kdo sem? Jaz mu odgovorim: „Jaz sem Prostin, sin kraljice Meglaje na demantnih otokih“. Ker je sodnik, ki o taki kraljici in taki deželi še nikoli nič ni slišal, mene za predrznega lažnjivca imel, dal me je na klop položiti in je rekel bričem, naj me tako dolgo tepejo, da bom resnico povedal“. — V tem hipu pa je stopil v izbo moj oče Dragan, ker je imel s sodnikom nekaj go-

voriti. Ker je bil on imenitna oseba v Damasku, mu je sodnik precej naproti šel in ga pozdravil, meni pa so briči zopet velevali vstati za ta čas, da se sodnik z mojim očetom dogovori. Ko pa je moj oče videl svoj prstan na moji roki, ktereга je bil dal moji materi Meglaji za spomin, spoznal ga je precej, ker tako lepega demanta v zlatem okviru sicer nihče drugi ni imel. Prašal je toraj sodnika: „Kdo pa je ta mladi mož?“ Sodnik reče: „En tat je, nocoj po noči so ga vjeli“. Moj oče pa reče: „Ta mladenič ni tatu podoben. Ali si ga prašal po imenu?“ Sodnik se začne smejati in reče: „Ta slepar me je hotel še za norca imeti: rekel je, da je sin kraljice Meglaje na demantnih otókih!“ Pri teh besedah me moj oče objame in reče sodniku: „On je resnico goveril, on je moj sin, poznam ga po prstanu!“ Potem mi je rekel, naj vpričo sodnika povem, kako sem prišel na tisto streho. Na to sem jima povedal celo svojo historijo od mojega rojstva do tje, ko sem na streho v Damasku priletel. Sodnik me je zdaj izpustil, moj oče pa me je peljal ves vesel domu, kjer sem mu moral še enkrat vse svoje zgodbe povedati.

Drugi dan me je oče peljal h kralju, s katerim sta bila prijatelja, ter me predstavil. Kralju sem se tako dopadel, da mi je rekel, naj ga vsak dan obiščem, kar sem tudi obljubil. Enkrat sva s kraljem jahala iz mesta na sprehod, in ko sem mu jaz mnogo pripovedoval od duhov, mi je rekel: „Vender bi rad enkrat videl kakega duha ali pa Vilo. Kakošne pa so Vile?“ Jaz mu odgovorim: „Vile imajo navadno človeško podobo, in so take, kakor pri nas najlepše ženske, kedar so osemnajst do dvajset let stare; včasih se pa spremenijo tudi v golobice ali druge tice. Du-

hovi so pa različni: kar je dobrih duhov, so ljudem podobni, kakor Vile; kar je pa hudobnih duhov, imajo različne, včasih prav grde podobe ali pa se spremenijo v zverine. Nekateri so ljudem podobni, pa po celem životu kosmati, z dolgim repom, velikimi ušesi in rogmi na glavi. To so „vrage“. Zopet drugi so strašno velike spake, imajo slonovo ali bikovo glavo, ali pa so podobni netopirju s perotnicami in po zraku letajo; takih je veliko. Perotnice imajo vsi duhovi, kedar jih potrebujejo. Včasih pa se znajo tudi hudobni duhovi v lepó podobo spremeniti, da človeka ložej goljufajo in zapeljejo. Vile in dobri duhovi človeka ljubijo in ga varujejo, hudobni duhovi pa človeka sovražijo in mu škodujejo, kjer le morejo. Dobri duhovi in Vile so kaj družega, ko angeljci. Kajti angeljci so v nebesih, in če so na zemlji, služijo zmirom le Bogu in storijo vse to, kar jim on veli; dobri duhovi pa so na zemlji ali pa pod zemljo; oni častijo Boga, sicer so pa grehu podvrženi, kakor ljudje, jedó, pijejo, se ženijo, vojskujejo in živijo sploh kakor ljudje, samo da so veliko močnejši, da znajo po zraku leteti, pod vodo plavati, da imajo vse hujši orožje, da ostanejo silno dolgo časa mladi in da nikoli niso bolni. Umrjejo le takrat, kedar se med seboj pokoljejo z meči ali pušicami ali strupom; pa vsako orožje se jih ne prime. Posebno človeško orožje malo opravi pri njih“. Komaj sem to izgovoril, rekel mi je kralj: „Poglej, Prostin, tam v daljavi tisti črni oblak! Ali bo nevihta ali kaj?“ Jaz pa rečem kralju: „Slavni vladar, to ni oblak, ampak duhovi so to, ki letijo naravnost proti nam“. Ko bližej pridejo, sva res videla njih orožje, kako se je lesketalo v solnčnih žarkih. Potem so se raz-

delili in obkolili celo mesto Damask. Kakih sto pa jih je prišlo meni in kralju naproti; bili so v mesto namenjeni. Jaz jaham poveljniku te čete naproti in ga prašam, po kaj je prišel v Damask? On reče: „Poslan sem h kralju, da mu naznanim prihod kraljice Meglaje in kraljice Libuše“. — „Tukaj je kralj“, rečem duhovom in pokažem na kralja, kateremu so se potem duhovi priklonili. Potem sem kralja prosil, naj me pusti, da grem kraljicama naproti. Kralj je privolil in jahal sam v mesto nazaj, jaz pa sem jahal svoji ženi in materi naproti. Lahko si je misliti, kako veselje je bilo, ko smo se zopet videli. Mati in žena ste se obe jokali. Potem sem ji prašal, kako da ste me našli in ravno v Damask za menoj prišli? Mati so začeli praviti: „Ko sta na „levovem otoku“ vidva z Libušo na sprehod šla in vaji toliko časa ni bilo nazaj, začelo me je skrbeti, in prosila sem Dobravo, naj vzame nekaj močnih duhov in naj vaji gre iskat. Dobrava je dolgo po tisti gošči okrog letala, dokler ni slednjič zaslišala glasen krik v bližini. Kričala pa je Libuša, ko se je branila proti bratom kralja Vivoda in njihovim duhovom. Ker jih je bilo pet možkih zoper njo, se ni mogla vseh ubraniti, čeravno je močna, zato je na pomoč klicala, ko so jo hoteli zvezati. V tem pa je priletela Dobrava s svojimi duhovi v šotor. V hipu so Libušo rešili in njene sovražnike pometali na tla ter jih zvezali. Ko zvezane pred mene pripeljejo, prašala sem jih, kam so tebe spravili? Odgovorili so, da so te ukazali nesti še za „belo goro“. Zdaj sem imela malo upanja, da bi te še kedaj videla, kajti izza „bele gore“ še duh ne pride z lepa nazaj, toliko manj pa človek. Prosila sem torej zopet dobro našo

Dobravo, naj leti za duhom in naj ga vjame še prej, ko te bo tje za „belo goro“ zanesel. Dobrava je to res storila in je letela za duhom noč in dan, hitro ko blisk. Ko je pa ravno nad Sirijo plavala, sreča jo stara prijateljica in jo praša: „Kam tako hitro?“ Dobrava jej pové, da hiti za teboj, ker te je nek duh proti „beli gori“ nesel. — „Če je to tvoja pot“, reče ona Vila, „potem se le obrni, kajti videla sem nekega duha, ki je človeka nesel, pa strela je ubila tistega duha, in oni človek je padel na zemljo v neko mesto, mislim, da je bilo mesto Damask. Če se človek ni ubil, boš v Damasku zvedela, kdo je bil“. Dobrava se je prijateljici zahvalila in šla potem v človeški podobi v Damask in prišla je pred neko kavarno, kjer je bilo zbranih veliko ljudi, ki so se menili od Prostina, Draganovega sina, ki je prišel iz „demantnega otoka“ domu k očetu. Zdaj je Dobrava vedela, da si ti v Damasku, in nam je to hitro povedat prišla. Mi smo se pa vzdignili s svojimi duhovi in prišli sim za teboj“. — Ko so mati svojo povest skončali, povedal sem še jaz, kako me je duh po zraku nosil in sem potem z oblakov na streho padel; kako bi bil kmalo po nedolžnem kaznovan, in kako me je potem moj oče rešil. Na to sem peljal mater in ženo k očetu. Moj oče so se jokali, ko so po toliko letih svojo ženo Meglajo zopet videli. Moja mati so bili še zmirom lepi, ker so bili Vila, ki le-poto ohrani. Mati so pokarali očeta, zakaj da toliko let niso dali nič glasu od sebe. Oče pa so rekli: „Med duhovi ne maram živeti, je preveč nevarnosti in večna vojska“. Potem smo šli vsi skupaj h tedaj-nemu kralju Sirije, ki nas je vse s častjo sprejel in bogato pogostil.

Moja mati so ostali še tri tedne pri nas, potem pa so šli na „demantne otoke“ nazaj. Mi smo jih vsi prosili, naj še ostanejo, pa rekli so, da bi njih oče, kralj Sovan, od žalosti umrl, ko bi jih ne bilo nazaj. Moja žena Libuša pa ni hotela več nazaj iti, ker je bila že sita večne vojske z duhovi. Rekla je, da je rajši navadna gospa brez posebne mogočnosti, da ima le mir in pokoj, česar kot kraljica nikoli ni imela. Prašala me je, če sem zadosti bogat ali ne, ker bi sicer poslala duhove domu in jim naročila, da prinesejo njene zaklade. Namesto mene odgovorijo moj oče: „Ne boj se, ljuba sinaha, mi imamo toliko, da živimo lahko po kraljevo, pa nam ne bo zmanjkalo“. Na to se je Libuša vsedla in pisala lepo pismo na svojega očeta Vilfana, mu vse dogodke popisala ter mu naročila, naj vso njeno oblast prepusti njeni sestri Kupi.

Solznih oči smo se potem poslovili od matere Meglaje. Tudi duhovi moje žene so šli domu, le nekaj si jih je pridržala za postrežbo. Odslej sva z Libušo srečno v Damasku pri očetu živela, in nobena reč ni kalila najinega miru. Nikdar se nisva prepirala, v lepi ljubezni in zastopnosti sva živela“. Ko je Prostin to historijo skončal, prašal ga je cesar, če ima kaj otrok od Libuše. Prostin je rekel, da tri. Moral jih je potem h cesarju peljati in mu jih pokazati. Dopadli so se cesarju takó, da je podaril vsakemu eno žlahtno obleko. Prostina pa je postavil za svojega ministra in svetovalca, in še velikokrat mu je moral praviti od duhov in od Vil. To je vse, kar se je zvedelo od Dragana in njegovega sina Prostina iz Damaska. Hvaljen bodi Bog, ki je oba rešil iz mnogih nevarnosti, da sta mirno skončala svoje

življenje, ter počivata zdaj v grobu, iz katerega se bomo vsi zopet vzdignili na sodnji dan.

Sedem sto tri in sedemdeseta noč.

Historija o kralju Jasnoboru in njegovem sinu kralju Šuligoju.

Nekdaj je vladal v Ludiji mogočen kralj visoke rasti in krepkega telesa, z imenom J a s n o b o r. Imel je pod seboj dva in sedemdeset namestnikov in tri sto petdeset sodnikov. Za svetovalce je imel sedemdeset ministrov, katerih najviši in najveljavniši je bil Ljubej. Ta je bil priljubljen tako pri kralju, kakor pri ljudstvu. Ljudstvo je bilo pod kraljem Jasnoborem srečno, kajti on je ljubil svoje podložne, bil je dobrotljiv in milostljiv pri iztirjanju davkov. Prišel pa je že precej v leta, ko ni imel še nobenega sina. Enkrat pa se mu je po noči sanjalo, da je videl drevó iz zemlje rasti, ki je pognalo mnogo vej na vse strani. Na enkrat pa je švignil iz korenine ogenj, ki je posmodil vse veje okoli sebe, le deblo je pustil. Kralj se je vstrašil in zbudil. Komaj se je dan naredil, poklical je svojega strežaja in ga poslal po ministra Ljubeja. Ko minister pride, je našel kralja v postelji sedečega in ga prašal: „Bog te ohrani, slavni kralj, kaka nesreča se je pripetila, da si me tako zgodaj poklical k sebi?“ Kralj mu je rekel sesti, mu povedal svoje sanje, ter pristavil: „Poklical sem te, da mi te sanje razložiš; ker vem, da si v tem mojster!“ Ljubej je glavo priklonil in se zamislil, potem pa je rekel: „Za tebe nič hudega, o kralj. Dobil boš sina, ki bo za teboj krono prevzel. Pa nekaj se

bo zgodilo, kar ti zdaj še ne moram povedati“. Kralj je bil vesel in je rekel: „Če je tvoje razlaganje resnično, potem mi vse povej, da bo moje veselje popolno!“ Ljubej pa se ni dal pregovoriti, da bi bi cele sanje razložil. Zato je ukazal kralj zvezdoglede in modrijane sklicati in jih prosil, naj mu razložijo vse sanje. Eden izmed njih je potem kralju takó govoril: „O kralj, minister Ljubej bi bil lahko vse sanje razložil, pa se ni upal. Ako mi obljubiš, da ne boš hud, hočem vse povedati“. Ko mu je kralj to obljubil, rekel je zvezdogled: „Tvoj sin bo tvoje kraljestvo prevzel in nekaj časa modro vladal ter pošteno živel; potem pa bo svoje ljudstvo izdal in se za vlado malo brigal, ampak le svoje strasti in poželenje pasel, in godilo se mu bo, kakor mački z mišjo“. Kralj je zdihnul in rekel: „Kaka historija pa je to?“ Zvezdogled je začel praviti:

Sedem sto štiri in sedemdeseta noč.

Basen o mački in miši.

Mačka je šla po noči miši loviti. Tekala pa je celo noč po travnikih in nič ni vjela. Ko je pa začelo deževati, jo je zeblo in gledala je, kam bi se pred dežem skrila. Pod nekim drevesom je zagledala luknjo, in ko tje pride, zaduhala je miš v luknji. Pa tudi miš je zapazila, da se mačka bliža, zato je luknjo hitro zamašila. Zdaj se je začela mačka jokati in mjavkati, ter je rekla miši: „Zakaj mi vrata zapiraš? Hotela sem se v tvoji hiši nekoliko ogreti, ker je zunaj mraz in dež, spusti me toraj notri! Jaz sem že stara mačka in nimam več zob, zato se me ni treba bati, ti ne bom ničesar storila. Vsa bolna

sem že od mraza in mokrote; zato te prosim, sprejmi me pod streho, saj pravijo: „Kdor tujca pod streho sprejme, njega bo tudi Bog na sodnji dan v nebesa sprejel“. Miš pa odgovori vsa prestrašena: „Kako ti bom odprla? Ti si že rojena sovražnica vseh miši in živiš od mišjega mesa; ti si lažnjiva in polna zvi-jače, kar te je v koži, kdo ti bo verjel? Tatu se ne sme zaupati zlato, zapeljivcu ne lepo ženo, drva ne ognju, takó tudi tebi ne zaupam svojega življenja“. Mačka pa odgovori s ponižnim glasom: „Kar go-vo-riš, prijateljica, je vse resnica. Ne moram tajiti, da sem veliko miši poklala. Pa zdaj na starost sem se poboljšala in se pokoriti začela. Odpusti mi, kar sem tvojemu sorodstvu slabega storila, da bo tudi Bog tebi odpustil tvoje tatvine. Pregovor pravi: „Ako hočeš sovražnika spremeniti v prijatelja, stori mu dobro!“ Tedaj moraš tudi ti meni to dobroto storiti, da te bom še rajši imela“. Miš pa odgovori: „S hinavcem se ni spuščati v dogovore. Ko bi jaz tebi zaupala, bi bilo to ravno tako bedasto, kakor če bi kdo gadu svoj prst pomolil“. Zvita mačka pa zdaj reče: „Oh, kako je meni hudó! Vsak čas bom umrla, in ti miš boš dajala Bogu odgovor, da si me pogini-niti pustila, ko bi me bila lahko rešila“. Pri teh besedah je miško vest spekla in mislila si je: „Od hudega konec vzeti še sovražnika ne smemo pustiti. Kdor svojemu sovražniku dobro stori, njega Bog pred njim brani. Zavolj Bogá bom mačko rešila!“ „To rekši je tisto luknjo odprla, da se je mačka v votlo deblo priplaziti zamogla. Mačka je nekaj časa po-čivala in se grela, ker je bila res lačna in vsa pre-mrazena, potem pa je začela stokati, da ji je slabo. Miš jo je tolažila. Počasi pa je mačka zamašila z

zadnjimi nogami tisto luknjo, da miš ni mogla ubežati, potem pa je po miši planila in jo zagrabila z ojstrimi tacami. Miš je poklicala Boga na pomoč in rekla: „Ti lažnjivka hinavska, ali so take tvoje obljube? Pa prav se mi godi! Saj pravi pregovor: „Kdor sovražnikovim obljubam zaupa, ni več varen življenja in je tudi smrti vreden, ker s tem lažnjivca časti. Pa ker sem mački le zavolj Bogá odprla, zato mi bo on pomagal“. Komaj je miš to izrekla, priletel je nek pes mimo, je mačko zaduhal, luknjo odkopal in mačko za rep ven potegnil ter jo zadušil. Mačka je v tem strahu miš izpustila, da je ta nepoškovana in zdrava ostala, in ko je pred luknjo mrtvo mačko zagledala, je rekla: „Bog je pravičen, hudobneža ne pusti brez kazni“.

Tako se je godilo tej mački, o kralj, in takó se godi vsacemu, kdor sveto obljubo prelomi ali skazano zaupanje goljufa. Pa ne bodi zavolj tega žalosten, o kralj; tvoj sin se bo pozneje zopet poboljšal in spokoril“.

Kralj je zdaj zvezdoglede odpustil in šel zamišljen proč. Čez nekaj mesecev je kraljica res nanzanila kralju, da je noseča. Kralj je bil vesel in rekel je proti ministru Ljubeju: „Zdaj je moja želja izpolnjena; upam, da dobim sina, ki bo za menoj kraljestvo prevzel. Kaj praviš ti na to, Ljubej?“ Minister pa ni nič odgovoril na to. Zato ga praša kralj: „Zakaj se ne veseliš z menoj? Ali ti ni prav, da dobim sina?“ Minister se prikloni in reče: „Bog te ohrani, o kralj; veseli me, da si vsaj ti vesel. Jaz pa se spominjam pregovora, ki pravi: „Od treh reči se ne sme prezgodaj govoriti: od trgovca, ki se na pot podá, od vojaka, ki gre v vojsko in od no-

seče žene, dokler ni porodila. Ne vé se, ali se bosta trgovec in vojak srečno povrnila, in ne vé se, ali bo žena srečno rodila, in če prav srečno rodi, se še zmirom ne vé, kaj bo iz otroka. Kdor govori od takih reči, ki so še daleč, zna se mu zgoditi, kakor tistemu beraču z maslom“. Kralj praša: „Kaka historija pa je to? jaz jo še nisem slišal“. Ljubej je začel praviti:

Sedem sto pet in sedemdeseta noč.

Prilika o beraču z maslom.

Nekdaj je živel v nekem kraju berač, ki je hodil po hišah in pobiral miloščino in sicer denarje, volno, moko, maslo, špeh in take reči, ki jih je lahko za se porabil ali pa zopet prodal. Neko leto je bilo maslo prav drago, zato ga ni sam porabil, ampak nabiral ga je v lonec, katerega je pustil na polici pri svoji postelji stati, da bi mu ga kdo ne vkradel. Enkrat je na svoji postelji sedel in se spomnil svojega masla. Mislil je sam pri sebi takó: „Kedar bo ta pisker poln masla, ga bom prodal in si kupil za njega kozo. Ta koza bo imela kozlička in tako bom imel drugo leto že dve kozi, tretje leto že tri in tako zmirom več. Potem bom koze prodal in si kupil kravo. Krave bodo tudi teleta imele, sčasoma bom priredil celo tropo goved. Nekaj te živine bom prodal in si kupil veliko kmetijo. Tam si bom dal grad zidati, napravil si bom žlahtno obleko, in najel bom mnogo hlapcev in dekel. Potem se bom oženil s hčerjo kakega bogatega trgovca ali grofa in bom napravil tako ženitovanje, kakoršnega še ni bilo. Raznovrstne jedi morajo priti na mizo; vina

pa toliko, da bo kar studenec od njega tekel. Tudi godci morajo priti in pevci. Povabil bom bogatine in reveže, učenjake in bedake; tudi kralj in njegovi oficirji morajo priti. Moja nevesta mora imeti tako obleko, kakor kraljica. Kedar dobim prvega sina, bom dal veliko pojedino, h katerej bom povabil vse prijatelje in znance. Sina bom dal študirati, da bo gospod in da bo vse druge gospode prekosil v učenosti. Toda mene bo moral zmirom ubogati. Ako ne bo ubogal, — primaruha, bo tale palica pela!“ Pri teh besedah je berač palico vzdignil in zavihtil nad glavó ter zadel ravno tisti lonec z maslom, ki je za njim na polici stal. Lonec se je razbil in maslo se je vlilo po postelji in beraču po glavi in obleki. Tako je drago maslo v nič prišlo, in vse beračeve besede in sanje, kako bo gospodaril, kedar maslo prodá, so bile zastonj in prazne pene. Ta berač naj bo v svarilo vsem takim, ki si v oblakih gradove zidajo. — Zató, o kralj, se ne sme govoriti od tega, kar še le bo“. — „Ti imaš prav, Ljubej“, reče kralj ministru, „tvoja beseda je pametna in odkrita, zato ti pa tudi nič ne zamerim“.

Sedem sto šest in sedemdeseta noč.

Čez nekaj časa je kraljica porodila sina. Kralj je bil zelo vesel in poslal je hitre jezdece po eeli deželi ter vabil grofe in velikaše na imenitno gostijo, ki jo je v ta spomin napravil. Prišlo je obilno gospode, da so kralju čestitali k tej sreči in mladega princa blagrovani. Kralj je vse goste bogato obdaril. Potem jih je prašal: „Kaj pravite vi k tej sreči, ki sem jo doživel na stare dni?“ Minister Ljubej je odgovoril v imenu vseh drugih: „Hvaljen bodi Bog:

ki je svet iz ničesar ustvaril in tudi človeka oživi, ter ga pusti na svet priti in se roditi, kjer on hoče, ali v revni koči ali kraljevi palači. Bog daj, da bi bil princ tako moder, dober in pravičen, kakor je njegov oče! Saj je ni dežele, ki bi imela takega kralja, kakor naša. Vsi se veselimo ž njim, da se mu je izpolnila vroča želja; kakor so bile vesele tiste ribe, ko je zopet deževalo“. Kralj ga praša: „Od katerih rib govoriš?“ Ljubej odgovori:

Basen o ribah in o raku.

V nekem bajerju je bilo veliko rib, v katerem pa ni bilo druge vode, ko dežnica. Neko poletje pa dolgo časa ni deževalo, takó da se je bajer skoraj posušil. Ribe so bile zelo v skrbeh in govorile so med seboj: „Kaj bo iz nas, če se voda čisto posuši?“ Ena rib pa reče: „Pojdimo raka prašat, on je skušen mož in nam bo morda dobro svetoval“. Ta predlog so vse ribe potrdile in podale so se k raku. Ta stari rak je prebival že dolgo let v tem bajerju, ter je mirno iz svoje luknje gledal, ko so ribe k njem prišle. Najstarejša riba ga praša: „O modri rak, ali te nič ne skrbi, kaj bo iz nas, ker že toliko časa ne dežuje in se bajer zmirom bolj krči in šuši?“ Rak pa jim reče: „Ali mislite, da je Bog umrl, ali da je na nas pozabil? Že toliko let tukaj živim, pa še vsako leto je deževalo, in bo tudi letos. Res, da je letos huda šuš, pa vreme se naenkrat preobrne. Do jeseni se bajer še ne bo posušil; da bo pa jeseni deževalo, to je tako gotovo, kakor naša smrt. Bodite toraj brez skrbi“. Ribe so se zahvalile raku za to tolažbo in šle vsaka po svojih potih. Res je

kmalo potem deževati začelo, da se je bajer zopet napolnil. — Tako smo tudi mi že obupavali in v skrbeh bili, da po tvoji smrti, o kralj, ne bomo imeli vladarja. Pa Bog nam je princa dal, ki bo enkrat naš kralj. Naj bi bil vsigdar tebi podoben o kralj!“

Sedem sto sedem in sedemdeseta noč.

Za Ljubejem je spregovoril drugi minister in rekel: „O kralj, tebi je Bog milost skazal, ker si toliko pravičen in dobrotljiv in skrbiš za svoje podložnike. Mi vsi se veselimo s teboj. Ti si v Boga zaupal, zato ti je Bog pomagal, kakor tistemu vranu, ki mu je kača nagajala“. Kralj praša: „Kaka historija je to od vrana in od kače?“ Minister odgovori:

Basen o vranu in kači.

Vran in vranja sta živela na enem drevesu in si tam naredila gnjezdo za mladiče. Ko pa gorko vreme nastopi, je prišla kača, splezala po drevesu navzgor do gnjezda, je mladiče podavila in pojedla, potem pa se v gorko gnjezdo vlegla. Hodila je potem celo leto v tisto gnjezdo ležat, da se vran in vranja še blizo nista upala. Bila sta zelo žalostna, posebno po mladičih jima je hudo bilo. Pa vran je rekel: „Potrpiva in zaupajva v Bogá. Če letos nisva mogla mladičev izvaliti, jih bova pa drugo leto“. Ko je prišel jesenski mraz, zapustila je kača gnjezdo na drevesu ter se zarila v zemljo. Vran in vranja sta hvalila Boga, da je ta pošast zibnila. Popravila sta gnjezdo in očedila, ter se že veselila vigredi, ko bosta v gnjezdu mladiče valila. Pa komaj se je gorko vreme naredilo, je kača uže zopet prilezla v gnjezdo.

Mladičev še ni dobila, ker jih vranja še ni zlegla. Komaj pa kača do gnezda prileze, planil je nanjo iz višine sokol ter jo odnesel in pojedel. Vran in vranja pa sta odslej v miru živela na tistem drevesu. Takó, o kralj, si tudi ti dočakal lepših dni, ko ti je zagoril lepi obraz mladega princa in prestolonaslednika“.

Sedem sto osem in sedemdeseta noč.

Tretji minister je potem tako govoril: „O kralj, Božji blagoslov te spremlja povsod, in s teboj tvoje podložne. Vse dobro pride od Bogá, ki vsakemu podeli, kolikor hoče in kar hoče: enemu dá bogastvo, drugemu moč in zdravje, tretjemu modrost in bistro glavo, četrtemu srečo, petemu dobre otroke itd. Za vse se moramo Bogu zahvaliti. Ti, o kralj, si srečen že na tem svetu, in boš srečen tudi na unem svetu zavolj svoje pravičnosti. Toda vsak mora biti zadovoljen s tem, kar mu Bog podeli, ter ne sme gurdnjati v revah in nadlogah. Kdor pa je nezadovoljen s svojim stanom in svojo srečo, godilo se mu bo, kakor tisti lisici, ki je železno pšico požrla“. — „Kako se je pa to zgodilo?“ praša kralj. Minister je to—le povedal:

Basen o lisici in divjem oslu.

Dve lisici ste šli skupaj na lov in rop. Med potjo je prva lisica tožila drugi, da so zdaj tako slabi časi, odkar je toliko lovcev, ker ti zdaj vse zajee postreljajo, da za lisice le malokateri ostane. „Več prestanem lakote, ko berač mraza“, je na konce pristavila. Druga lisica jej odgovori: „Veš, kaj pomaga proti gladu? Jaz sem nedavno pojedla srce

od divjega osla, in od tega časa nisem več lačna“, Ko je prva lisica to slišala, zavidala je uno za to srečo, in ni mislila zdaj na nič družega, ko na to, kako bi divjega osla v pest dobila in mu srce iztrgala, da bi se lakote znebila. To je pač težavna reč za lisico, ker je divji osel prevelik, premočan in prebiter, da bi ga lisica vjela in zadušila. Ta lisica je tako hudo poželega oslovskega srca, da jej nobena druga jed ni več dišala, in začela je hirati, da je kot sama kost in koža okoli lazila, nazadnje pa le še v svojem berlogu ležala. Enkrat pa so lovci okrog lovili, in eden je ustrelil s pušico divjega osla. Ta je padel in obležal ravno pred berlogom lisice. Lovec je hotel pušico izdreti, ki je tičala ravno v oslovskega srca; pa ko je potegnil, dobil je samo leseni konec pušice iz života, železna ost pušice pa je v srecu obtičala. Lovec je pustil osla ležati in je šel domu.

Lisica pa je že slišala, kaj se godi. Skrila se je ta čas, ko je pa lovec odšel, je prišla iz berloga ter padla po mrtvem oslu. Raztrgala mu je prsi, da je prišla do droba, in z gladno požrešnostjo je požrla srce in tudi tisto ost od pušice, ki je v njem tičala. Železna pušica pa je lisici prebodla in prerezala želodec in čreva, da je morala poginiti. Umirajoča je še rekla: „Prav se mi godi! Zakaj sem več poželega, kakor mi je Bog dal, in nisem bila z malim zadovoljna! Lahko bi bila še dolgo živela, ko bi si ne bila tega oslovskega srca v glavo vtepla“. — Takó, o kralj, smo sicer tudi mi z žalostjo videli, da nisi imel otrok, pa vdali smo se v Božjo voljo. Toliko bolj smo zdaj veseli, ko nam je več dal, kakor smo pričakovali“.

Sedem sto devet in sedemdeseta noč.

Potem je četrti minister spregovoril in rekel: „Če je kak vladar moder, kakor si ti, o kralj, če hodi po potih pravice in bogoslužnosti, če ljudstvu bremena olajša in njegove krvi brez potrebe ne preliha, tako kraljestvo se bo utrdilo, in taka dežela bo nepremagljiva, ker bo ljudstvo z vsemi močmi branilo takega kralja. Tak kralj pa, ki se le na svojo moč in silo zanaša, bo sebe in svoje podložne v nesrečo spravil, kakor se učimo iz prilike o kralju in popotniku“. Kralj je prašal, kakošna je tista prilika? Minister je odgovoril:

Prilika o kralju in popotniku.

V daljnem zapadu vladal je svoje dni kralj, ki je bil zelo krivičen in neusmiljen, ter je stiskal tako svoje ljudi, kakor tujce, ki so v njegovo deželo prišli. Vsakemu tujcu so vzeli kraljevi briči štiri petinke njegovega premoženja, in le eno petinko so mu pustili, da je imel s čim domu potovati. Zato so se vsi tujci te dežele ogibali, kakor kuge; le kak nevedni človek, ki o tem še ničesar ni slišal, je zašel v te kraje. Eden teh nevednih je bil tudi nek pobožni popotnik. Komaj je prišel do mestnih vrat, padli so po njem tisti iblajtarji, ki so imeli pevelje, štiri petinke pobirati, mu vzeli denar in še nekaj obleke, po vrhu pa so ga še pretepli. Popotnik jim je klical: „Gorjé vam, vi hudobneži! Pustite mi moj denar in mojo obleko, če ne, vas pojdem k vašemu kralju tožit“. Iblajtarji pa so se smejali in rekli: „Le pojdi nas tožit, če hočeš, saj to delamo na kraljevo povelje!“ Popotnik si je mislil: „Nalašč poj-

dem h kralju, da zvem, ali je res ali ne, kar pravijo!“ Ko je pa k vratom kraljeve palače prišel, ustavili so ga stražniki in ga pretepli. On si misli: „Zdaj moram na kralja počakati, da bom še te surovince zatožil“. Kmalo potem je slišal nekoga praviti, da pojde kralj vsak čas na lov. Popotnik se je tega veselil in se ustopil takó, da je moral kralj mimo njega priti. Ko kralj res pride, ga je popotnik spodobno pozdravil in mu rekel: „O kralj, poslušaj mojo tožbo! Ko sem v to mesto prišel, so ljudje po meni padli, mi vzeli denar in obleko in me še pretepli. In ko sem prišel v tvojo palačo, da bi se pritožil, so me stražniki zopet pretepli. Pomagaj mi do pravice in kaznuj hudodelce!“ Kralj pa mu reče: „Kaj pa imaš ti kot tujec v našem mestu opraviti? Vesel bodi, da te niso ubili!“ Popotnik reče: „Saj ne bom več prišel v to mesto, samo moj denar in mojo obleko prosim nazaj!“ Kralj pa reče: „Nehvaležni tujec, namesto veseliti se, da smo ti življenje pustili, se še pritožuješ! Čakaj, jutri te bom ukazal obesiti, da boš vedel, kdo sem jaz“. Na to je kralj rekel popotnika zapreti. Zdaj se je popotnik kesal, da se je šel h kralju pritoževati; ves žalosten je v svoji ječi molil in Boga prosil: „O Bog, reši me iz rok tega trinoga in kaznuj ga, ker nedolžne, nesrečne popotnike tako stiska!“ Jetničar je pa pri durih tiste ječe poslušal in vso popotnikovo molitev slišal. On je bil pošten in dober mož ter je že davno želel, da bi Bog to preuredil, da bi se ne godile več take krivice. Šel je tedaj k popotniku v ječo, mu dal jesti in piti, ter se ž njim pogovarjal. Ko sta še govorila, je strela vdarila v kraljevo palačo in kralja umorila. Potem je treščilo še v več

drugih hiš, in celo mesto je začelo goreti. Jetničar in popotnik pa sta bežala skupaj v drugo deželo. — Takó, o kralj, kaznuje Bog hudodelce že na tem svetu, še huje pa jih bo na unem svetu. Mi pa se ne moremo Bogu dosti zahvaliti, da imamo tako dobrega in pravičnega kralja. Bali smo se, ko nisi imel otrok, da bi znali dobiti potem slabšega in manj pravičnega kralja. Zdaj pa, ko ti je princ rojen, upamo, da bo podoben svojemu očetu, in smo brez skrbi“.

Sedem sto in osemdeseta noč.

Potem je govoril peti minister: „To je dobro, da smo dobili princa, da se ne bomo po tvoji smrti, o kralj, vojskovali za krono in kraljestvo, in da ne dobimo kakega neznanega, hudobnega vladarja, kakor se je kavkam godilo, ko so sokola za kralja izvolile“ — „Kakó pa je to bilo?“ praša kralj. Minister je začel praviti:

Basen o sokolu in o kavkah.

V neki lepi, veliki dolini je živelo vse polno kavk. Imele so veliko, močno in modro kavko za kraljico, da jih je branila pred sovražniki. Velika je bila toraj žalost med kavkami, ko je ta kraljica umrla. Zbrale so se, da bi izvolile novega kralja; pa nastal je prepir med njimi: ene so hotele zopet kavko iz svoje srede za kraljico izvoliti, druge so pa rekle, da bo morda boljši, kakega tujega tiča voliti. Nazadnje so se tako zmenile, da se naj zberejo en dan vsi tiči tiste doline, ter naj se skušajo, kateri bo najviše zletel, ta bo kralj. Res se je tako naredilo; tisti tič pa, ki je najviše zletel, je bil sokol. Zdaj

so vse kavke tega sokola za svojega kralja potrdile in pozdravile. Sokol pa je vsaki dan nekaj kavk v neko jamo odpeljal, jih tam umoril, jim izkljuval oči in možgane, ostala trupla pa je zmetal v vodo.

Kavke so kmalo zapazile, da se njih število vsaki dan manjša. Zato so šle k sokolu in mu rekle: „O kralj, me ne vemo, kako se to godi, da nas je vsaki dan manj, posebno zginejo take kavke najprej, katere si ti za svoje služabnice izbereš“. Sokol pa jim odgovori ves jezen: „Gotovo ve same morite moje služabnice, zdaj jih pa od mene tirjate!“ Planil je med tiste kavke, ki so se pritoževale in jih deset umoril. Zdaj so se kavke pač kesale, da so tujca za kralja izvolile, in rekle so med seboj: „Pač resničen je pregovor, da kdor zaničuje se sam, podlaga je tujčevi peti. Me smo same svoj rod toliko zaničevale, da smo tujca za kralja izvolile, zato se nam prav godi, da tako grdo z nami dela! Zdaj nam ne kaže drugače, ko domovino zapustiti in bežati v tuje kraje. — Ravno takó, o kralj, smo se tudi mi bali, da bomo po tvoji smrti tujca za kralja dobili, ker si bil ti brez otrok. Zdaj pa se nam tega ni bati, ker smo domačega princea dobili“.

Sedem sto ena in osemdeseta noč.

Šesti minister je potem tako govoril: „Bog je tvojo prošnjo uslišal, ker nisi tako nadležno prosil, kakor nekateri ljudje, ki mislijo, da brez te ali one reči ne morejo živeti, in ko jo dosežejo, jim je le v veliko nesrečo, kakor se je godilo ženi in otrokom „kačjega mojstra“. — Kralj praša na to: „Kaj je bilo s tem kačjim mojstrom? Minister je povedal potem to zgodbo:

Prilika o kačjem mojstru.

Pred veliko leti je živel mož, ki je znal kače tako krotiti, da so ga vse ubogale, in da se je z njimi igral, kakor s psički. Zato so mu rekli „Kačji mojster“. Hodil je po mestu okrog, ljudem kače kazal in delal svoje vaje z njimi; ljudje so mu za to dosti denarja nametali, da je ženo in otroke dobro preživel. Svoje kače je imel v velikem vrču zaprte; svojim ljudem, namreč ženi in otrokom, pa nič ni povedal, da so kače v vrču, katerega je doma skrival, kar je le mogel. Enkrat ga je žena prašala, kaj je v tem vrču? Mož reče: „Kaj tebi mar? Saj imamo za živeti, ni treba tebi vedeti, s čim si jaz kruh služim“. Žena je molčala, pa si mislila: „Jaz bom že zvedela, kaj je v vrču!“ Naučila je potem še otroke, da so očeta prosili, naj jim pové, kaj je v vrču? Otroci so mislili, da je kaj dobrega za jed v vrču, zato so kačjega mojstra vsak dan nadlegovali, naj jim pokaže, kaj je v vrču. Oče pa jih je vselej zapodil in jim ojstro prepovedal, pokrov odpreti; povedati jim pa ni hotel, da so strupene kače notri. Nazadnje se je mati z otroci zmenila, da ne bojo nič več jesti hoteli, če jim oče ne pokaže, kaj je v vrču. Ko je tedaj oče domu prišel in otrokom različno sadje prinesel, niso hoteli nič jesti in so rekli: „Mi ne bomo jedli, če nam ne pokažete, kaj je v vrču!“ Oče odgovori: „To ne bo dobro za vas, če vam to pokažem!“ Otroci pa niso nehali godrnjati in kljubovati, tako da je bil oče prisiljen, palico vzeti in jih zapoditi. Otroci so bežali v drugo izbo k materi, kjer je tudi vrč stal. Od tam pa so jim že kače naproti prilezle. Žena je namreč med tem po-

krav od vrča odprla, da bi videla, kaj je notri. Kače so vun prilezle in umorile najprej radovedno mater, potem pa še otroke. Še oče se jih je komaj ubranil, čeravno je bil „kačji mojster“, tako so bile hude. — Iz tega se učimo, da ne smemo Boga s prošnjami preveč nadlegovati, ker prosimo dostikrat za tako neumne in škodljive reči, kakor so ti otroci „kačjega mojstra“. Ti, o kralj, si bil pa potrpežljiv in tvoje upanje te ni varalo.

Sedem sto dve in osemdeseta noč.

Slednjič je spregovoril še sedmi minister in rekel: „Modro so govorili moji šesteri tovarši. Tudi jaz hvalim Boga, da je tebi, o kralj, sina podaril, ker to je najdraži in naržlahtnejši dar. Kdor je brez otrok, umrje brez spomina, ker nema nikogar, da bi se ga po smrti še spominjal. Ker si v Boga zaupal, ti je pomagal, kakor tistemu pajku z vetrom“. Kralj je prašal, katera historija bi to bila? In minister jo je povedal:

Basen o pajku in vetru.

En pajk je imel svojo pajčevino na vrhu jambora, to je, tistega drevesa na barki, na katerega so jadra privezana, da se razpenjajo. Pajk je bil srečen, da je imel tako miren kraj, kjer ga nihče ni preganjal. Bog pa je hotel pajka skušati, če je kaj potrpežljiv; zato je poslal hud veter, ki je pajčevino in pajka od jambora odtrgal in na morje vrgel. Pa valovi so pajka kmalo zopet na suho vrgli, in on je hvalil Boga za rešitev iz morja. Vendar pa je pajk veter grajal in mu rekel: „Ti hudobni veter, zakaj si me pregnal iz jambora? Ali ti je to od Boga dovoljeno?“

Veter mu odgovori: „O pajk, ali ne veš, da je ta svet dežela nesreče? Komu je bila še sreča do smrti zvesta? Bog te je skušal. Mar nisi vesel, da te je zopet rešil iz groznega morja?“ Pajk vetru odgovori: „Ti imaš prav. Bogu smo hvalo dolžni in njemu moramo zaupati. On mi lahko prejšno bivališče nazaj dá, ako hoče“. Veter reče na to: „Le počakaj, kmalo se zopet vzdignem in pojdem po svetu. Ker si tako pobožen, te ponesem v tvojo domovino nazaj. Le Bogu se priporeči!“ Pajk je zvesto molil in njegova prošnja je obveljala. Veter ga je v njegovo domovino nazaj nesel. — Takó, o kralj, je Bog tudi tvojo prošnjo uslišal in ti princa dal. Naj dá še njemu srečo in blagoslov in pravo pamet, da bo moder vladar in sreča svojih podložnikov!“

Sedem sto tri in osemdeseta noč.

Ko so sedmeri ministri izgovorili, zahvalil se jim je kralj Jasnobor in rekel: „Božja volja naj se zgodi nad mojim sinom. Kar Bog človeku nameni, to pride gotovo; kar só pa zvezdogledi ugibali, da bo pot pravice nekaj časa zapustil in pohujšljivo živel, to je še vprašanje, ali bo res ali ne. Dajmo najboljše upati, in Boga prositi za Njegov blagoslov!“ Na to so ministri vstali, se kralju priklonili in šli po svojih potih. Kralj pa je šel k svojemu sinu, ga v naročje vzel in poljubil; naročil pa je, naj ga krstijo za Šuligoja, kar se je tudi zgodilo. —

Ko je bil princ dvanajst let star, dal mu je kralj zidati palačo, v kateri je bilo tri sto pet in šestdeset izb ali sob, kolikor je dni v letu. Tudi mu je dal tri učenike, da so ga podučevali v vseh potrebnih vednostih. Vsako saboto so morali kralju

povedati, kako se je princ v preteklem tednu učil. Princ je imel bister um in dober spomin, in ker se je učil s takim poželenjem, kakor bolnik s poželenjem zdravila jemlje, o katerih misli, da mu bodo pomagale, zato se je princ hitro in izborno učil, in učeniki so rekli, da še niso imeli takega učenca. Ko je princ v možka leta stopil, je že več vedel, ko njegovi učeniki, zato so ga ti k očetu, kralju Jasnoboru, peljali in mu rekli: „O kralj, čemu bomo princa dalje učili, saj že več vé, ko mi!“ Kralj je bil zato vesel, je poklical ministra Ljubeja in mu povedal, kaj so učeniki rekli. Minister reče: „Rudeči rubin se sveti skozi drugo kamenje; tvoj sin pa je žlahtni biser, in njegova bistra pamet se vjema z lepim telesom. Zdaj bo pa dobro, o kralj, da skličeš enkrat vse ministre, modrijane ter učenjake, da se bodo s princem razgovarjali in se prepričali o njegovi bitsrounosti. Tako se bo princ vsem prikupil in si pridobil zgodaj slavno ime“. Kralj je ta svet potrdil in je sklical tak shod ali zbor učenjakov, ministrov, modrijanov, zvezdogledov in družih učenih ljudi. Ko so bili vsi zbrani in princ med njimi, prišel je nazadnje še Ljubej, ter je princa pozdravil. Pa tudi princ se je pred ministrom priklonil; zato mu je minister rekel: „Mlademu levu se ne spodobi, da bi se pred kako drugo živaljo priklonil, in luč ne sme spoštovati temote“. Princ pa mu odgovori: „Tudi luč se upogne pred temoto, da bolje vidi, kaj je v njej skrito“. Ljubej je potem princa prosil za dovoljenje, če sme nekaj vprašanj do njega staviti? Princ je rekel: Le vprašaj, jaz bom že odgovarjal, če bom mogel“. Na to ga vpraša minister: Kateri človek je na svetu najmodrejši?“ Princ reče: „Tisti, ki skrbi bolj za

večnost, ko za ta svet“. — „Zakaj pa tako?“ praša minister; in princ mu odvrne: „Zato, ker to življenje le kratek čas traja, tam v večnosti pa bomo ali vekomaj srečni ali pa vekomaj nesrečni. Ljudje na zemlji so podobni tistim delavcem, ki so hišo zidali. Eni so zidali, drugi malto delali, tretji opeko nosili, četrti trame tesali itd. Gospodar jim je naročil, da morajo pridno delati, da dobijo potem dobro plačilo; kdor bi pa postopal in leno ali nič ne delal, ne bo dobil plačila, ampak bo še kaznovan. Postavil je nalašč nadzornike za to, da so pazili na delavce, kateri so pridni in kateri ne. Nekaj časa so bili vsi delavni pridni; na enkrat pa najdejo pod zemljo veliko dežo medu (strdi). Nekteri delavci so še naprej delali in se za tisto strd niso zmenili. Velika pa je bilo delavcev, ki se niso brigali za svarilne besede nadzorikov, ter so delo popustili in šli tisti med lizati. Ko je gospodar prišel, dal je tiste, ki so delo popustivši med lizali, v ječo vreči; une pridne pa, ki so ves čas delali, je obilno poplačal.

Tisti gospodar je Bog, delavci smo vsi ljudje, med so pa sladkosti tega sveta. Kdor božjo službo zamudi zavolj teh sladkosti in veselie, se mu bo ravno tako godilo na sodnji dan, kakor tem delavcem, ki so med lizali“.

Sedem sto štiri in osemdeseta noč.

Minister odvrne: „Ti imaš prav. Pa za vsakdajne potrebe moramo vendar tudi skrbeti; treba je naše telo preskrbeti z živežem, obleko, stanovanjem, itd. Kako bomo tedaj za posvetne potrebščine skrbeli, zraven pa ne zanemarjali Božje službe?“ — Princ mu odgovori: „Nekaj svojega časa moramo

obrniti za posvetne skrbi, nekaj pa za Božjo službo. Hočem to pokazati v posebni priliki:

Prilika o trgovcu in dveh kraljih.

Bila sta dva kralja; eden je bil pravičen, drugi pa krivičen. Dežela krivičnega kralja je bila lepa in rodovitna, tudi je bilo tam toliko biserov, demantov in drugih žlahtnih kamnov, da so se prav po ceni prodajali. Tisti krivični kralj pa je bil tako lakomen, da je vse domače in tuje ljudi hudo stiskal in jim po sili jemal njih premoženje. Pravični kralj pa je bil velik prijatelj žlahtnih kamnov; zato je poklical nekega trgovca, mu dal veliko denarja in mu rekel: „Pojdi s tem denarjem v deželo krivičnega kralja in nakupi meni biserov, ki so tam po ceni“.

Trgovec je vzel denar in šel v deželo krivičnega kralja. Komaj pa je krivični kralj o njegovem prihodu zvedel, dal ga je pred se pripeljati in mu rekel: „Gorjé tebi! Ali ne veš, da še domačim ljudem denar po sili jemljem; kako si ti kot tujec upaš v v mojo deželo? Kdo pa si?“ Trgovec mu odgovori: „Poslal me je tvoj sosed, slavni moj kralj, da tukaj nakupim biserov. Denar, ki ga imam pri sebi, ni moj, ampak kralj mi ga je v ta namen dal“. Krivični kralj reče: „To je vse eno, tisti denar moraš meni dati, sicer te bom dal umoriti in ti denar vendar vzeti“. Trgovec je glavo povesnil in mislil sam pri sebi: „Zdaj stojim tukaj med dvema kraljema: če se temu krivičnemu kralju uprem, me bo umoril in mi denar vendar vzel; ako mu pa denar dam, potem me bo moj domači kralj na odgovor tirjal, kam sem denar zapravil! Najbolje bo tedaj, da temu kralju dam nekaj svojega denarja, nekaj denarja pa ob-

„Kam za se in kupim zanj biserov, ki so tukaj po ceni, ter jih nesem svojemu kralju. Tako se bom rešil iz rok tega kralja in se smem spet pokazati pred obličje svojega kralja“.

Trgovec je tudi takó naredil. Ponudil je krivičnemu kralju veliko denarja, če ga izpusti; in ta ga je res izpustil, ko je obljubljeno svoto prejel. Trgovcu pa je ostalo še nekaj denarja; s tem je nakupil biserov, ki so bili tam po ceni, ter jih nesel domu k pravičnemu kralju. Ta je bil s trgovcem zadovoljen in ga je povzdignil v visoko čast.

Pravični kralj je Bog, krivični kralj je ta svet, trgovec pa je človek; denar pomeni Božje darove, biseri so pa dobre dela. Ta svet hoče, da bi mi vse svoje od Boga sprejete darove njemu posvetili; če pa to storimo, se ne moramo z dobro vestjo Bogu približati, kedar umrjemo; kajti On nam je svoje darove za to dal, da bi nabrali kaj dobrih del. Ako pa pridemo pred njega brez dobrih del, se nam bo slaba godila. Zato moramo svoje darove in svoj čas razdeliti: nekaj časa in truda moramo obrniti za posvetne potrebe, nekaj pa za Božjo službo.

Sedem sto pet in osemdeseta noč.

Minister potem reče: „Dobro si odgovoril. Pa povej mi še, ali bosta duša in teló obá prejela kazen ali plačilo na unem svetu?“ Princ odgovori: „Ker zdaj skupaj grešita, morata tudi obá skupaj kazen prestati, ali pa dobita obá plačilo, če obá tukaj dobro delata. Telo in duša drug drugemu pomagata pri dobrih in slabih delih, kakor sta si pomagala neki slepi ter neki kruljev berač; zato morata obá skupaj

plačilo prejeti“. — „Kaj pa je bilo s tistima beračema?“ praša minister. Princ mu odgovori:

Prilika o slepemu in kruljevemu beraču.

„Neki slepi in neki kruljevi berač sta bila prijatlja in sta skupaj miloščino pobirala. Nekdaj sta prosila nekega bogatega gospoda, ki je imel lep vrt, naj bi jima dovolil nekoliko po vrtu hoditi. Gospod je njima to rad dovolil ter je njima žlahtnega sadja prinesel, kterega je bilo na vrtu zadosti. Potem je šel gospod proč in beračema naročil, da smeta po vrtu hoditi, kolikor hočeta, samo poškodovati ne smeta ne dreves ne cvetlic. Ko je pa gospod odšel, začela sta se berača pogovarjati, kako je to sadje dobro in žlahtno. Slepi je rekel: „Jaz bi šel sam na drevó in bi si tega sadja natrgal, ko bi videl. Pa kaj ko reva ne vidim!“ Kruljevi pa je rekel: „Tudi jaz bi šel na drevó, ko bi mogel plezati! Pa moje noge so še za hojo za nič, toliko menj so za plezanje. Jaz se še ravno vstopiti ne morem, da bi z roko kam segel“. Ko je pa vrtnar ta pogovor slišal, je beračema rekel: „Gorjé vama, če kaj škode naredita! Ali nista slišala, kaj je gospod vama naročil? Premagujta svoje želje, sicer ne bo dobro za vaju“. Berača pa se nista zmenila za to svarilo, in ko je vrtnar odšel na svoje delo drugam, vzel je slepi berač kruljevega na svoje rame in ga nesel, tako da je slepi berač posodil kruljevemu svoje noge, kruljevi pa slepcu svoje oči. Slepi je nesel kruljevega do dreves, da je tam začel sadje z vej trgati, da sta oba nabasala ž njim svoje žepe. Ker je pa kruljevi zelo hitel trgati, da ga ne bi kdo pri tatvini zasačil, zato je polomil tudi dosti vej in naredil veliko škodo.

Kmalo potem pa je prišel gospodar zopet domu; in ko je videl, koliko vej sta berača polomila, stopil je k njima in rekel: „Kaj sta naredila? Ali je to zahvala, da sem vaju na vrt spustil?“ Berača pa odgovorita: „Gospod, kako sva midva veje polomila? Ali ne veš, da je eden od naji slep, drugi pa kruljev?“ Gospod pa reče: „Vidva sta hudobneža! Ni dosti, da škodo delata, zdaj hočeta še vse utajiti! Ko bi bila svojo pregreho spoznala in mene odpuščenja prosila, bi bil vama odpustil; ker sta pa trdovratna grešnika in me hočeta z lažmi in izgovori preslepiti, zato vama kazen ne bo odpuščena!“ Dal je potem oba berača v temno ječo vreči.

Pomen te prilike pa je sledeč: slepi berač je teló, kruljevi berač pa duša; telo namreč dušo nosi, duša pa telo vodi. Gospodar je Bog, vrtnar je pa duhoven, ki ljudi pred grehom svari. Sadje je prepovedani sad, namreč tiste reči, katerih se moramo zdržati. Kakor sta tukaj slepi in kruljevi berač drug drugemu pomagala, da sta zamogla greh storiti; tako tudi telo duši in duša telesu pomaga grešiti. Teló bi včasih ne moglo krasti, goljufati in drugih hudobij doprinašati, ko bi mu duša ne pomagala s svojo zvi-jačo; nasprotno pa bi duša ne kradla, goljufala, lagala itd. sama za sebe, ker ona ne potrebuje jedi in pijače in drugih stvari, ko bi je ne priganjalo poželjivo truplo, ki hoče dobro živeti, lenobo pasti, jesti in piti, se veseliti in brez skrbi, brez vseh bolečin živeti. Slepi in kruljevi berač sta bila po pravici oba kaznovana; tako bosta tudi duša in teló skupaj kaznovana.

Sedem sto šest in osemdeseta noč.

Ljubej je potem princa še prašal: „Kteri učejak je največ vreden?“ — Princ mu odgovori: „Tisti, ki živi po zapovedih Božjih, ki se le Boga boji in njegovo voljo spolnuje“. Minister praša: „Ktere zapovedi so najbolj imenitne?“ — Princ odgovori: „Ljubi Bogá čez vse, in bližnjega, kakor samega sebe“. Ljubej praša nadalje: „Kteri zakladi so najžlahtnejši?“ Princ odgovori: „Božja čast in slava ter človeške dobre dela“. — Ljubej je še prašal: „Ktera reč zaduši pamet in modrost?“ Princ odgovori: „To stori človeška strast, katera tudi modrega človeka v greh in sramoto zapelje kakor je tistega vrana“. — „Kterega vrana?“ praša minister. Princ je povedal:

„V puščavi je živel star in moder vran. Ko je pa tičar za male tiče mrežo nastavil in mesa not vrgel, da bi jih privabil, prijelo je vrana tako poželenje po tistem mesu, da je skočil v mrežo in se tam utopil. Vendar akoravno je vedel, da je to njegova poguba. Ko je tičar prišel in modrega vrana v mreži našel, se je začudil in rekel: „Kako je to, da tebe v mreži dobim? Nastavil sem mrežo le za male, neumne tičice; kako da si se vjel ti stari norec, ki mojo mrežo že toliko let poznaš?“ Vrane je bilo sram in ni vedel ničesar odgovoriti, ker ni hotel povedati, da ga je poželenje po tistem koščeku mesá tako daleč zapeljalo. Ta košček mesa so za ljudi tiste telesne sladnosti, s katerimi hudič včasih še modrega človeka v svojo mrežo vjame. Zato mora človek meseno poželenje vedno krotiti in brzdati, da ga prva skušnjava, ki pride, ne podere na tla“. — Ljubej je potem princa prašal: „Kaj je minister kralju dolžan?“ Princ reče: „Minister je dolžan, kralju prav svetovati,

njegove tajnosti zakrivati, mu vse nove dogodke razodeti in razložiti, izvrševati njegove ukaze, njegove jeze se ogibati in ž njim rahlo ravnati kakor z otrokom, in slednjič ne sme kralja nikdar razžaliti, da se mu ne zgodi, kar se je tistemu lovcu, ki ga je lev raztrgal“. — „Kako pa je bilo tisto?“ praša minister.

Prince je pravil: „Nekdaj je bil lovec, ki je mnogo zverine ustrelil ter njih mesó prodajal. Drob, čreva, glavo in noge pa je koj na mestu odrezal in vrgel nekemu levu, ki je tam v puščavi svoj brlog imel. S tem si je leva tako privadil, da ga je smel po hrbtu in po glavi gladiti in mu lev nič ni storil. Zdaj si je lovec mislil: „Čakaj, jaz bom na tem levu v mesto jahal; to me bodo gledali!“ Tako daleč se pa lev ni pustil ponižati, in ko je lovec hotel na njega sestiti, ga je lev podrl in raztrgal. — Tako bi se ministru tudi godilo, če bi se na kraljevo dobrodušnost tako daleč zanašal, da bi ga razžalil“. — Ljubej praša potem: „Kaj je ministru storiti, če je kralj krivičen in naklada svojim ministrom krivične opravila, ter se od hudobije ne dá odpraviti?“ — Prince reče: „Minister mu naj večkrat na srce govori, in če vse nič ne pomaga, naj tacega kralja zapusti“. — Ljubej praša: „Kaj so pa kralju podložniki dolžni? — Prince odgovori: „Dolžni so mu pokorščino, davke, ljubezen in udanost do krvi“. — „Kaj pa je kralj ljudstvu dolžan?“ praša potem minister. Prince mu odgovori: „On mora biti za vse pravičen sodnik, mora za vse po očetovsko skrbeti in se pečati vedno s tem, kako svojo deželo povzdigniti do večje sreče, večega blagostanja“.

Minister je princa še več reči prašal, in prince je tako modro odgovarjal, da so se vsi čudili. Kralj Jasnobor je bil vesel in prašal je okoli stoječe mi-

nistre, generale in velikaše: „Kaj pravite o princu? Ali je vreden, da postane kedaj vaš kralj?„ Ljubej odgovori v imenu vseh: „O mogočni kralj, ti si naš gospodar; kar ti rečeš, je naša postava. Ako precej svojega sina za kralja narediš, ga bomo ubogali, kajti on je tega vreden. Saj je tvoj sin, in svojo učenost je pokazal pred vsemi modrijani“. Kralj je potem rekel princu Šuligoju: „Pokazal si, moj sin, da si se res dobro in pošteno učil; zato ne potrebuješ posebnega poduka, kako ti je treba vladati, kedar enkrat na moje mesto stopiš. Boj se Bogá in ne daj se v greh in krivico zapeljati. Ena ura v Božji službi je več ko tisoč ur v praznih skrbeh in posvetnih veselicah. Krivica potegne človeka v nesrečo. Ne bodi slep, če vidiš, da se komu krivica godi; ne žali svojih podložnih s prehudo ojstrostjo; ne prelivaj po nepotrebnem krvi v vojskah; ne skrivaj se pred ljudmi, ampak imej odprto uho za prošnje in pritožbe. Svoje ministre in svetovalce spoštuj, ne zametuj njihovih svetov; čuj in budi, da se bo dobro vladalo po celi deželi; ne prepiraj se s sosedi, ne jemlji jim ničesar, bodi zadovoljen s tem, kar imaš. Če boš takó ravnal, se ti bo dobro godilo; prosi Bogá, da ti ohrani svojo milost, da te obvarje pred krivico, strastjo in brezumnostjo“.

Na to so se vsi velikaši pred princem poklonili, kralju pa so obljubili, da bodo, če to doživijo, njegovemu sinu ravno tako zvesto služili in pokorščino skazovali, kakor njemu. Razšli so se z veselo nado, da bo princ ravno tako moder in dober vladar, kakor njegov oče Jasnobor. —

Po tem shodu je živel kralj Jasnobor še deset let. Naposled ga napade huda bolezen, katere ni

mogel ozdraviti noben zdravnik. Ko je kralj svojo smrt že prihajati čutil, poklical je generale, ministre in velikaše k sebi, kakor tudi princea Šuligoja, in jim je takó govoril: „Moj posledni dan je prišel. Nerad se ločim od vas, pa smrti se nihče ne ubrani. Boj se Boga, moj sin, spomni se, da boš moral tudi ti enkrat umreti, in po smrti je sodba! Ta sodba je hujši, kakor si ljudje mislijo“. Prince se je razjokal in rekel je očetu: „Saj veste, oče, da sem vas zmirrom ubogal; to hočem tudi zanaprej“. Kralj pa še reče: „Zapomni si moje besede. Če po moji smrti kralj postaneš, dam ti deset dobrih svetov, katere sem preskusil in za dobre potrdil: Ako si jezen, molči. V nesreči bodi potrpežljiv. Govori vedno resnico. Izpolni svoje obljube. V svoji sodbi bodi milostljiv. V moči in sili bodi velikodušen. Usliši vsako prošnjo, ako moreš. Sovražnikom odpusti. Če te hvalijo, bodi darežljiv. Če te psujejo, bodi pravičen.

Sedem sto sedem in osemdeseta noč.

Na to se je kralj obrnil še k drugim okoli-
stoječim in jim govoril: „O vi ministri in glavarji
moje države! Vem, da ste mi bili vedno zvesti sve-
tovalci, in to pripoznam v tej uri in pred vsem svetom;
in vi tudi veste, da sem vam bil za to hvaležen.
Zdaj vas pa prosim, pa stojte še mojemu sinu tako
na strani, kakor ste meni; upam, da bo pošten vladar.
Imejte se radi med seboj, ne prepirajte se, bojte se
Boga, takó bo prav za vas in za celo deželo. Ohrani-
te mojemu sinu, ki bo zdaj vaš kralj, zvestobo,
ljubezen in pokorščino“. Kmalo po teh besedah je
začel kralja krč lomiti, jezik mu je otekel, da ni
mogel več govoriti, črna bunčica v očeh se je skrila,

in koj potem je umrl. Vsi navzoči so jokali solze resnične žalosti, kajti kralj Jasnobor je bil obče priljubljen. Tudi iz dežele je prišlo mnogo poslancev, ki so princu Šuligoju povedali, kako ljudstvo za kraljem žaluje.

Čez nekaj dni po slovesnem pogrebu prišli so ministri, generali in velikaši k princu in mu tako govorili: „Ti ne smeš predolgo žalovati, o slavni princ; kajti zdaj si ti naš kralj; vsedi se na prestol in zapoveduj! Dežela ne more ostati brez vladarja“. Princ reče: „Storite, kakor se vam zdi!“ Na to so mu slekli obleko prestolonaslednika in ga oblekli v kraljevo obleko, ki je bila vsa z zlatom pretkana in z biseri posejana. Potem so ga posadili na prestol, se mu poklonili in mu prisegli zvestobo. Po mestu pa so trobili trobentači in ljudem naznanjali, da je princ Šuligoj nastopil vladarstvo in bil za kralja kronan. Po celi državi so se potem obhajale sedem dni veselice na čast novemu kralju in v spomin starega. Ko se je princ ljudstvu pokazal, bilo je veliko veselje med njim, vse je vriskalo in „živio!“ klicalo, Mladi kralj pa je ukazal mnogo denarja med revne ljudi razdeliti. Kralj Šuligoj je nastopil vlado in je vladal tak modro in pravično, da je bila dežela polna njegove hvale in vsi so rekli: „To je sin svojega očeta! Kakor je bil oče poštenjak, tako je tudi sin“.

Toda eno slabost je imel Šuligoj nad seboj in ta ga je zapeljala na krivo pot in v življenje greha in strasti, da je pozabil na Boga, pozabil na svoje dolžnosti. Ta slabost pa je bila, da se je preveč udal ženski ljubezni, da je imel prehudo nagnenje do družega spola in da tega poželenja ni zadosti krotil. Kjer je le kako žensko videl, da se mu je dopadla,

morala je njegova biti, in če bi bila prav že omožena. Vedno se je pečal le z babami, pri njih tičal in ž njimi imel prazne in neumne pogovore; za deželo in svoje ljudstvo pa se je čedalje manj brigal. Ali se ljudem dobro ali slabo godi, ali je vse v redu, ali se sodi pravica ali ne, zato se ni več zmenil. Res se je godilo čedalje več krivice. Kajti ministri niso imeli zadosti oblasti, da bi krotili krivične velikaše, kateri so toliko predrznejši postajali, ker so vedeli, da se kralj za nobeno reč ne briga. Tudi vojaki so godrnjali, ker svojega kralja nikdar niso videli, generali pa so ž njimi počenjali, kar so hoteli. Tako je začelo zavolj kraljevega babjekovanja vse narobe iti, država je onemogla, ljudstva se je polastila malomarnost, obupnost in hudobnost, ker se je slabi izgled širil na vse strani.

Ministri so bili zelo žalostni nad takim življenjem kraljevim in nad propadom države. Zbrali so se enkrat in posvetovali, kaj naj bi se storilo v korist dežele; kako bi se kralj zamogel zopet na pravo pot spraviti. Minister Ljubej se je oglasil in obljubil, da bo sam pred kralja stopil in mu očital tako zanemarjenje dolžnosti ter ga skušal na pravo pot spraviti. Ta predlog je bil enoglasno potrjen.

Sedemsto osem in osemdeseta noč.

Kmalo potem je Ljubej zagledal enega od kraljevih oficirjev in mu naročil: „Bodi tako dober in povej kralju, da imam nekaj prav važnega ž njim govoriti“. Oficir je to kralju povedal, in ta je ministra pred se poklical. Ljubej pa je takrat kralju takó govoril: O kralj, Bog te je od tvoje mladosti že obdaril z nenevadno bistroumnostjo; potem ti je

podelil kraljevo krono, moč in oblast in bogastvo in vse sladnosti tega življenja. On pa ti je s tem naložil toliko večje odgovornost in te bo enkrat na odgovor poklical, kako si porabil toliko lepih darov. Spomni se torej tudi na svoje dolžnosti. Žalibog vidim, da si na svoje ljudstvo čisto pozabil: ne najdejo te kmetje, ne najdejo te meščani; kdor koli ima kako prošnjo ali pritožbo, mora oditi praznih rok, ker tebe nikdar ni v državni svet. Vse je narobe. Jaz in drugi ministri nimamo zadosti veljave, da bi vse to popravili, kajti velikaši in bogataši se ne zmenijo za našo besedo; da bi jih z vojaki strahoval, pa nimam oblasti nad vojaki, ker ta pripada samo kralju. Zato moram žalostnih oči gledati, kako država propada. Spomni se toraj, o kralj, na besede svojega očeta; pomisli, da nimaš samo pravice, ampak da imaš tudi svoje dolžnosti. To vzemi kot dober svet od mene, starega prijatelja tvoje hiše!“ — „Kaj pa mi svetuješ?“ praša kralj. Minister odgovori: Svetujem ti, da se povrneš na pravo pot nazaj in da se ne prepustiš svojim strastem in svojemu telesnemu poželenju, da se ti ne bo godilo, kakor tistemu možu z ribo“. — „Kako pa se je temu godilo?“ praša kralj. Minister je potem pravil:

Prilika o možu z ribo.

„Neki mož je šel k eni veliki reki in se k vodi pripognil, da bi se je napil. V tem zagleda lepo ribo, ki je mimo priplavala, in mož si misli: „Kako velika in lepa je ta riba! Kako dobra mora še le za jed biti! Ko bi se ne bal vtoniti, precej bi skočil za njo in jo lovil“. Kmalo potem je tista riba zopet mimo

prišla. Zdaj je mož skočil v vodo, da bi ribo vjel. Zgrabil jo je res za rep, pa jo ni mogel k sebi potegniti; velika in močna riba se je tako zvijala, da je še njega za seboj potegnula v globoko vodo. Tukaj pa je prišel mož v vrtinec, iz katerega ni mogel ujeti; vedno ga je voda sukala v kolobaru, in ker je znal le slabo plavati, je bila nevarnost velika. Še le potem, ko mu je že voda v grlo tekla, spustil je ribo in začel na pomoč vpiti. Neki ribič ga je videl in mu rekel: „Kako si pa v ta vrtinec prišel? Tukaj se ti bode težko pomagalo“. Mož reče: „Poželjivost po eni lepi ribi me je zapeljala, da sem za njo v vodo skočil“. — Ribič reče na to: „Potem le pogini, če si tako neumen, da si zavolj ene ribe se podal v tako nevarnost! Jaz sem vesel, če z mrežo kako ribo vjamem, kako jih boš z rokami lovil?! Zakaj nisi ribe prej spustil, da te ne bi bila zavlekla v ta vrtinec? Le Bogu se priporoči, jaz ti ne morem pomagati“. Mož pa je tako dolgo upil, da je ribič z lastno nevarnostjo poskusil, rešiti ga. Najprej mu je vrgel svojo mrežo v vodo; mož pa jo ni mogel doseči. Potem je ribič sam v vodo skočil in plaval tako blizo k možu, da mu je mrežo vrgel in jo je uni dosegel in prijel. Ribič je potem zopet h kraju plaval in moža na mreži za seboj vlekel. Tako ga je vendar še rešil. — To priliko sem ti zato povedal, o kralj“, je govoril Ljubej, „ker si ti v enaki nevarnosti, kakor tisti mož, in te hočem jaz še rešiti. Pusti tiste vlačuge, ki so ti le na sramoto, in poprimi se bolj plemenitega življenja in delovanja. Ti si še mlad, ne pusti, da bi ljudje grdo za teboj govorili in te z jeziki omadeževali“. — Kralj reče: „Ti imaš prav. Toda pustimo to, kar je bilo, in

povej mi, kaj mi svetuješ za prihodnjost?“ Ljubej reče: „Skliči jutri vse ministre in dvornike v državni svet, razsoduj pravde, poslušaj prošnje in pritožbe, prašaj svoje svetovalce, kaj je novega v domači in tujih deželah, pozvedi, kako se godi po deželi, kako letina kaže itd. Ko bodo videli, da se zopet brigaš za državne zadeve, bodo vsi veseli, vse mesto bude zopet veselo lice nazaj dobilo“. — Kralj je vse to storiti obljubil, in Ljubej je šel vesel k drugim ministrom ter jim povedal, kaj je opravil.

Sedem sto devet in osemdeseta noč.

Kralj pa je premišljeval besede svojega ministra, in bolj ko je mislil, bolj se je jezil nad Ljubejem, da se je predrznil, tako prevzetno mu očitati vse slabosti. Zvečer je šel k Šibenici, katera je bila izmed vseh njegovih ljubic najbolj spridena in najbolj zvita. Ko ta vidi kralja bledega in slabe volje, ga praša po uzroku. Ko jej pa kralj vse pové, jame se deklica smejati in reče: „To je pa čudno, da se lev zajca boji! Tvoji ministri ti ne privoščijo miru in veselja, ker ga sami nimajo. Ker se njim starcem nič več ne ljubi, zato jih tvoje lepe ure v oči bodejo. Oni bi radi vso skrb in vso odgovornost na tebe zvalili, da bi zamogli sami bolj brez skrbi živeti. Če jih bodeš ti ubogal, se ti bode godilo, kakor tistemu fantičku, ki je tatovom hruško tresel“. — Kralj praša, kako se je tistemu godilo; in ona je to priliko povedala:

Prilika o fantičku, ki je tatovom hruško tresel.

Nekdaj je šlo sedem tatov skupaj krast. Med potjo so srečali revnega fantička, siroto brez starišev, ki je po hišah prosil za jed. Tatovi mu rečejo: „Pojdi z nami, boš dobil jesti in piti, kolikor boš hotel!“ Fant je šel ves vesel ž njimi. Šli so pa mimo nekega vrta, kjer je stala pri plotu velika hruška, vsa polna žlahtnega sadja. Tatovi so rekli fantu: „Zlezi na to hruško in dobro jo tresi. Pa ti ne smeš nič hrušek jesti, da se ne zamudiš, jih bodeš že potem jedel. Fant je vse ubogal in je dosti hrušek natresel, da so si tatovi polne žepe nabasali in se jih tudi na mestu že najedli. Fantiček pa ni nobene pokusil in je mislil, da jih bode že potem dobil. Med tem pa je prišel gospodar tistega vrta, je bil hud in je tatovom zagrozil, da jih pojde tožit. Tatovi pa so se izgovarjali na fanta in rekli: „Mi smo šli tukaj mimo in smo videli tega fanta na vašem vrtu. Prašali smo ga, kdo je, in on je odgovoril, da je sin gospodarjev. Potem smo ga prosili za malo hrušek, in on je precej zlezel na hruško in jo začel tresti.“ Ko gospodar to sliši, je zavpil nad fantom ves jezen: „Ti falot tatinski, kaj imaš na mojem vrtu iskati?“ To rekši je poiskal palico, da bi fanta pretepel. Fantiček pa je solznih oči klical: „Gospod, to ni res, kar ti pravijo. Oni so me seboj zvalili in mi obljubili dobro življenje, če ž njimi grem. Jaz sem rad šel, ker nimam nikogar, da bi za me skrbel. Ko smo tukaj mimo šli, so mi ukazali, naj zlezem na drevó in naj jim hrušek natresem. Rekli so pa še,

da sam ne smem nobene pojedsti“. Med tem, ko je fant to pravil, so tatovi zbežali. Zdaj je gospodar fantu verjel in ga je brez kazni odpustil, posvarivši ga, naj drugo pot takim lumpom ne verjame. — Tudi tvoji ministri, o kralj, — pristavila je Šibenica, — hočejo vso skrb in vso odgovornost na tebe zvaliti, kakor tatovi na tega fanta, da bi zsmogli sami bolj brez skrbi živeti“.

Kralju so se te sladke besede dopadle in rekel je Šibenici: „Ti si meni ljubši, ko vsi ti ministri. Rešila si me težke skrbi; toraj le pijva, jejva in veseliva se!“ Šibenica je kralja pohvalila, da se ne da od ministrov za nos voditi, in ga še bolj naščuvala proti njim. V srcu pa se je veselila, da je dobila kralja tako v svojo oblast.

Ko so se zjutraj ministri, dvorniki in generali zbrali v državni dvorani, ter kralja pričakovali, kakor jim je Ljubej napovedal, rastla je njih jeza in nevolja od minute do minute, ko kralja ni bilo. Poslali so k njemu v palačo, pa neka ženska jim je povedala: „Kralj še leži. Danes in jutri ga še ne bo v državni svet“. Zdaj so velikaši Ljubeja zbadali in rekli: „No, ti si nas lepo za nos zvodil! Čemu si pa rekel, da kralj pride!“ Ljubej reče: „Jaz nisem vedel, da je kralj omahljivec. Včeraj mi je obljubil, da pride“. Na to rečejo dvorniki: „Kaj pa misli ta mladi kralj od nas? Ali smo njegovi strežaji, da takó z nami dela? Pa vsaka reč le nekaj časa traja!“ Ljubej pa jih je tolažil in jim rekel, da pojde še enkrat h kralju.

Sedem sto devetdeseta noč.

Zvečer je šel Ljubej zopet v kraljevo palačo in se dal oglasiti. Kralj mu je precej ustop dovolil.

Ko Ljubej pred kralja stopi, mu reče: „O kralj, odpusti mi, če sem te razžalil“. Kralj odvrne: „Jaz nič ne vem, kdaj bi me bil ti razžalil?“. Minister pa dé: „Gotovo sem te hudo razžalil, da me tako zaničuješ; pa ne samo mene, ampak tudi vse druge ministre in velikaše. Davi smo te vsi čakali v državnem svetu, pa te ni bilo tje, akoravno si mi to obljubil. Jaz sem ostal na sramoti, pa tudi vsi drugi so šli osramoteni in žalostni proč. O kralj, kam pridemo, če boš tako delal, če boš le pri ženskah sedel in državne zadeve v nemar puščal? Noben človek ne sedi zavolj glada celi dan pri mizi, tudi nobeden ne pije zavolj žeje celi dan vode; tako je tudi nespametno, zavolj ženske ljubezni celi dan pri ženskah sedeti. Mož se mora brigati v prvi vrsti za svoje dolžnosti, potem pridejo še le ženske. Kdor se preveč z ženskami peča, zgubi moč in pogum ter okrajša svoje življenje. Ženske priporočajo možem take čednosti, ki jih same nimajo, in jih odvrčajo od takih grehov, ki jih same doprinašajo. Če bodeš ženske poslušal, so ti bode godilo, kakor tistemu vrtnarju“. Kralj je prašal: „Kako pa se je tistemu godilo?“. Ljubej je potem povedal to priliko:

Prilika o vrtnarju in njegovi ženi.

Nekdaj je živel vrtnar, ki je imel prav lepo zeno, in bil je v njo tako zaljubljen, da je vse storil, kar mu je rekla. Vrtnar pa je imel zunaj mesta lep in velik vrt. Žena ga je prosila, naj bi jo enkrat na vrt seboj vzela. Vrtnar jo je precej drugi dan tje peljal. Ko sta se pa po vrtu sprehajala, in je vrtnar kakor zaljubljen norec cvetlice trgati in jih

ženi nosil, videli so to preko plota nekateri mestni postopači in govorili so med seboj: „Vrtnar je gotovo kako vlačugarico seboj pripeljal; kajti če bi bila njegova žena, ne bo toliko okoli nje skakal in jej rože nabiral“. Čez nekaj časa pa se je žena k potoku vsedla in še vrtnarju ukazala, naj k njej pride, da ga bode poljubila. Vrtnar je rekel: „Ne bodi neumna, saj me doma lahko poljubiš, tukaj ni kraj za to!“ Žena pa ni jenjala, da je moral k njej sesti, in ona ga je začela poljubovati. Ko so mladi postopači to videli, so bili še bolj potrjeni v misli, da je to vlačuga. Zato so skočili čez plot in rekli vrtnarju: „Ti nesramnež, pusti nam to deklé, če ne, te ubijemo!“ Vrtnar reče ponižno: „Kaj govorite? to je moja žena! Vzemite nama denar in obleko, če hočete, pa pustite nama življenje“. Postopači pa so rekli: „Ti si vlačugar! Saj imaš svojo ženo domá, čemu se vlačiš še s to nesramnico?“ Potem so vrtnarja tako topli, da so ga vbili. Ko so pa videli, da je on mrtev, bali so se, da jih bo ženska izdala, zato so zadavili še njo, in zbežali. — Iz tega lahko sprevidiš, o kralj, — pravil je Ljubej, — kako se možu godi, ki se v vseh rečeh svoji ženi podvrže. Ti si bil prej tako moder; kako da si postal tako nespameten, da te ženske vladajo?“ Kralj reče na to: „Zdaj spoznam, da imaš ti prav. Jutri pridem v državni svet in se bom ravnal po tvojem nauku“.

Ljubej se je razveselil nad to obljubo, je šel k drugim ministrom in jim rekel; „Kralj se bo kmalo poboljšal. Le mladost ga je zapeljala. Bilo ga je sram, zato danes ni prišel v državni svet; jutri pa gotovo pride. Zato le pridite vsi, da ga tam pričakamo“.

Kralj pa je nekaj časa zamišljen sedel in prevdarjal minstreve besede. Kmalo pa je priskakala k njemu druga ljubica z imenom Sladomila in ga pozdravila s sladko besedo. Kralj je odzdravil, pa pri tem globoko zdihnil. Na to reče Sladomila: „Kaj zdihuješ, slavni vitez? Zakaj si danes tako otožen?“ Kralj jej je vse povedal, kako se je z ministrom zgovoril. Sladomila se nekaj časa zamisli in potem reče: „O kralj, moram se čuditi nad teboj. Ti si kralj in se svojih ministrov bojiš! Kaj boš še le storil, če te kak sovražnik napade? Če boš ministre ubogal, bodo mislili, da si strahopetnik, in te bodo čisto pod svojo oblast spravili; če jim pa zobé pokažeš, se te bodo bali. Ako bodeš te sebične svetovalece poslušal, godilo se ti bode, kakor tistemu trgovcu s tatovi“. Kralj praša: „Kaka zgodba pa je to?“ Sladomila je potem povedala to priliko:

Sedem sto ena in devetdeseta noč.

Prilika o trgovcu s tatovi.

Nek bogat trgovec je potoval z mnogim, dragocenim blagom v neko veliko mesto. Tam je odprl lepo štacuno, in prvi gospodje v mestu so iskali njegovo družbo, ker so videli njegovo lepo blago in njegovo bogastvo. Pa tudi predrzni tatovi tistega mesta so se začeli posvetovati, kako bi tega trgovca okradli. Eden izmed tatov se oglasi: „Le mirni bodite, jaz ga bom oropal čisto sam, brez vaše pomoči“. Tatovi so bili veseli in so svojega tovarša hvalili. Drugi dan se je ta lump preoblekel za zdravnika. Nabasal je svoje žepe z različnimi škatljicami, pod

pazduho pa je stisnil neke zdravilne bukve. Dal je blizo štacune tistega trgovca kar na ulicah mizo in stol postaviti, položil je svoje zdravila in svoje bukve na mizo, in je ljudem, ki so mimo šli in ga v boleznih za svet prašali, dajal za denar zdravila in dobre svete. Tako je delal več dni, in se slednjič seznanil tudi s tistim trgovcem, ki je moral mimo njegove mize v svojo štacuno hoditi. Ko sta bila znana, šel je tat nekega dne k trgovcu in mu ponudil svojo pomoč, če je morda kaj bolan. Trgovec je rekel, da zdravil ne potrebuje, ker je popolnoma zdrav; povabil pa je tatu, naj ž njim kosi, v kar je ta rad privolil. Ko je pa tat zapazil, da trgovec rad in veliko je, mu je rekel: „Priatelj, hočem ti dati dober svet. Jaz vidim, da veliko ješ; s tem pa si bodeš želodec tako pokvaril, da bodeš v kratkem raka dobil, ako ne vzameš zdravila, katero ti bom jaz zoper raka dal“. Trgovec reče na to: „Saj jaz že veliko let tako močno jem, pa mi nič ne škoduje“. Tat pa odvrne: „To se še le v poznejših letih pokaže; jaz te poznam na barvi, da si raku podvržen; ubogaj me in vzemi moje zdravilo, saj ti ga dam zastonj“. Trgovec je res ubogal in je vzel od tatu neko grenko zdravilo, ki ga je zvečer pil. Drugi dan mu je tat prinesel drugo zdravilo, še bolj grenko, ko prvo. Pa trgovec je tudi to popil zavolj zdravja. Ko je tat videl, da mu trgovec zaupa, dal mu je tretji večer hudega strupa, da je trgovec še tisto noč umrl. Potem so tatovi prišli in vse iz hiše odnesli.

To priliko sem ti povedala, o kralj, — rekla je Sladomila, — da se ne boš dal od tvojih ministrov pregovoriti in s sladkimi besedami premotiti, kakor ta trgovec od tatu“. Kralj Šuligoj reče na

to: „Ti imaš prav. Ministri me znajo radi imeti. Jaz tudi jutri ne pojdem v državni svet“.

Sedem sto dve in devetdeseta noč.

Ko so drugi dan ministri in dvorniki v državni dvorani več ur zastoj čakali na kralja in ga le niso dočakali, stopili so vsi srditi k velikemu ministru Ljubeju in mu rekli: „Ti vidiš, da nas kralj zmirom huje za nos vodi. Pojdi tedaj k njemu in povej mu, da ga bomo odstavili in drugega kralja izvolili, če se ne poboljša. Jutri pridemo z orožjem, in ako ga ne bo ven, naskočili bomo njegovo palačo, njega umorili in si izbrali drugega kralja. Po tem le naj sam sebe obtoži.

Ljubej je šel h kralju in mu rekel: „Kaj te moti, o kralj, da se ne spominjaš več svojih dolžnostij? Kako da se je tvoja pamet spremenila v budalost, tvoja resnicoljubnost v laž, tvoja zvestoba v izdajstvo? Zakaj ne poslušáš mojih svetov, kakor ti je ukazal tvoj oče? Nesreča se ti bliža, zbudi se, dokler je še čas! Vedi, da so velikaši sklenili, tebe umoriti in drugega kralja voliti. Nikar ne zaničuj svojih podložnih! Če kamen še toliko let v vodi leži, vendar bo ogenj dal, če se trdo kreše; tako ima tudi potrpežljivost ljudstva svoje meje. Glej, da se ti ne boče godilo, kakor tistemu volku, ki je bil kralj lisic“. Ko je kralj prašal, kako je to bilo, povedal je minister to:

Basen o lisicah, volku in levu.

„Več lisic je šle nekdam na rop. Našle so v hosti mrtvega, velikega vola. Zdaj rečejo vesele:

„Zdaj imamo za en mesec dosti živeža. Pa treba je, da si izvolimo enega kralja, ki bo kose med nas delil, da slabejše med nami ne bodo brez jesti ostale, ampak da dobimo po pravici vsaka enak delež vsaki dan, dokler bo vola kaj; in pozneje, če zopet kako mrhovino najdemo, bo tisti kralj tudi tisto po pravici med nas razdelil“. Ko so lisice tako govorile, prišel je volk mimo, in ena izmed lisic je rekla: „Dajmo volka za svojega kralja izvoliti; on je močen in hud, pa tudi njegov oče je bil že naš kralj“. Lisice so ta svet potrdile in prosile volka, naj bo njih kralj in naj mrtvega vola po pravici med nje deli. Volk je to čast sprejel in je res prvi dan po pravici delil kose med lisice. Drugi dan pa si je mislil: „Če bom tega vola zmirom le med lisice delil, na sebe pa nič mislil, bodo lisice še rekle, da se jih bojim. Pa jaz jim hočem pokazati, da sem močan in da se jih nič ne bojim. Zato jim ne bom od tega vola nič več dal“.

Ko so drugi dan lisice zopet ponižno k volku prišle in ga prosile, naj jim da vsakej nje delež mesa, rekel jim je; „Vol je moj. Le domu pojdite! Katera se mi še prikaže, jo zadavim“. Vse žalostne so rekle lisice med seboj: „Ta brezbožni volk nas je izdal in goljufal. Kaj nam je storiti?“. Ena lisica pa reče na to: „Morda ga je samo glad zapeljal. Pustimo ga danes, da se najé, jutri pa pojdemo zopet k njemu“. Drugi dan so mu rekle: „O volk, me smo te naredile za kralja, da bi nam pravico sodil in slabejše branil pred močnejšimi; ti si nas pa oropal! Toda vse hočemo pozabiti, ako nam danes zopet jesti daš“. Volk pa je bil na to strašno hud in je lisice zapodil. Zdaj so rekle lisice med seboj: „Od tega

volka nimamo nič dobrega pričakovati, pojdimo ga k levu tožit!“ Šle so res k levu in mu obljubile ostanke svojega vola, če volka kaznuje. Lev je prišel in je volka raztrgal. —

Iz te prilike, o kralj, se lahko učiš, — govoril je Ljubej, — da vladar svojih podložnih ne sme zaničevati. Svarim te danes zadnjikrat in te prosim, spomni se besedij svojega očeta“. — Kralj reče: „Če je to Božja volja, bodem prišel jutri v državni svet. Le povej to ministrom!“ Ljubej je šel in je ministrom in dvornikom povedal, da je kralj zopet priti obljubil.

Sedem sto tri in devetdeseta noč.

Ko so to kraljeve ljubice zvedele, vstala je med njimi Gorjana in rekla: „Ti ministri bodo kralja še tako daleč pregovorili in obdelali, da bo nas vse iz palače spodil. Precej grem k njemu in ga bom naščuvala zoper ministre!“ Vse druge so jej prav dale in Gorjana je šla h kralju. Ko pred njega pride, mu reče: „To je pa res čudno, da si ti ministrom pokoren, ne pa oni tebi! Ali so te mar ministri nazega in zapuščenega kje našli in te na enkrat za kralja naredili? Ti se pa tistih bojiš, ki bi se imeli tebe bati! Po pravici pravijo: „Če kralj nima železnega srca, potem ni vreden, da bi kralj bil. Kajti le žival ima meseno srce“, Kralj reče: „Ministri pravijo, da se bode upor uzdignil zoper mene!“ Gorjana pa odvrne: „Nič se ne bo uzdignilo, s tem te samo strašijo. Glej, da ti ne izviijejo vse oblasti iz rok; ker le to je, kar oni nameravajo. Takó te mislijo strašiti, kakor so tatovi tistega pastirja“. „Kakó je tisto bilo?“ praša kralj. Ona je pravila:

Prilika o pastirju in tatovih.

„Neki pastir je pasel mnogo ovac in je dobro čul nad njimi noč in dan. Prišel pa je tat po noči, pa še takrat ni nič opravil, kajti pastir se je precej zbudil, ko je v hlevu nekaj hrupa slišal. Nazadnje si je tat izmislil to zvijačo: Vzel je eno levovo kožo, jo nabasal s slamo in jo postavil na hribček, kjer je pastir ta strah lahko videl. Potem je šel tat k pastirju in mu rekel: „Oni lev tam me je poslal; on tirja od tebe kosilo“. Pastir je pogledal na hrib, kamor je tat pokazal, in zagledal levovo podobo. Vstrašil se je tako, da je rekel tatu: „Tukaj je moja čreda; vzemi, kolikor ovac hočeš, in nesi jih levu“. Tat je odpeljal nekaj ovac in si mislil: „Zdaj pa že imam pastirja v svoji oblasti!“ Odslej je vselej, kadar se mu je poljubilo, postavil tisto levovo kožo na hrib, in pastir mu je dal, kar je hotel, tako da nazadnje pastirju ni ničesar več ostalo. —

To basen sem ti povedala, o kralj, — govorila je Gorjana, — da ne bodeš tako neumen, kakor ta pastir, in da se ne bodeš bal praznega strahu, s katerim te tvoji ministri strašijo. Kaj ti pa hočejo ti reveži? Le ti jih lahko strašiš, ne oni tebe!“

Kralj je to žensko ubogal in drugi dan zopet ni prišel v državni svet. Ko so pa ministri videli, da jih kralj le za norce ima, oborožili so vsak svoje hlapce in pridrli ž njimi pred kraljevo palačo in tirjali, naj se jim vrata odpró. Vratar pa vrat ni odprl, ampak tekel je h kralju, mu povedal, kaj se godi, in ga prašal, kaj bi naj storil? Kralj je ves prestrašen tekel k ljubici Šibenici in jej rekel: „Ljubej je vendar resnico govoril, ko je pravil, da se bo

ljudstvo spuntalo! Kaj mi je zdaj početi?“ Šibenica pa mu reče: „Ta punt ne izhaja iz ljudstva, napravili so ga ministri in generali. Pusti te vse pomoriti, pa boš mir imel!“ — Kralj je rekel: „Prav imaš!“ in poslal je po ministra Ljubeja. Ko ta pride, mu je rekel: „Dragi Ljubej, ti veš, da te spoštujem in rad imam. Zato pojdi in pomiri ljudstvo, in povej jim, da bo jutri vsak uslišan, kdor k meni pride. Reci, da sem že danes mislil držati državni svet, pa ljudski punt me je ostrašil in prehitel“. Ljubej je kralju verjel, mu poljubil roko in odšel. Ljudstvu pa je povedal, naj se le vsi pomirijo, ker bo jutri kralj vsacega zaslišal. Na to so se ljudje razišli.

Kralj pa je izbral deset najmočnejših svojih hlapcev in jim tako govoril: „Vi veste, da se vam je pri nas zmirom dobro godilo, tako pod mojim očetom, kakor zdaj pod menoj. Zdaj morate pa tudi vi nekaj za mene storiti. Vedite, da so velikaši in ministri sklenili mojo smrt in se zarotili zoper mene ter tako prelomili prisego zvestobe. Že danes ste lahko videli, kako je ljudstvo divjalo, ker je bilo od teh ljudi naščuvano. Zato sem sklenil vse generale in ministre umoriti, in sicer tako: Jutri bom poklical vsacega posebej pred se; vi pa vsacega zgrabite, ko bo stopil v mojo dvorano, vlecite ga v drugo sobo in tam ga umorite“.

Hlapci so obljubili ubogati in tako storiti. Drugi dan se je vsedel kralj na tron, je vzel državni zakonik v roke in pustil ministre in generale vsacega posebej pred se poklicati. Komaj pa je vsak v izbo stopil, zgrabili so ga kraljevi hlapci, ga vlekli na stran in tam zadavili. Ko so bili velikaši vsi mrtvi, ukazal je kralj prosto ljudstvo razpoditi, in vsi so bežali domu, ker voditeljev niso več imeli. Zdaj kralja nihče

ni več motil, živel je kakor je hotel. On se za državo in za ljudstvo ni brigal, naj je šlo, kakor rado. Lahko si vsak misli, da je bilo zdaj vse narobe. Mali uradniki na deželi se niso imeli nikogar več bati, ker ministri so bili mrtvi, kralj pa se za nič zmenil ni; zato so goljufali in ljudi drli, kolikor so hoteli. Naredile pa so se tudi roparske čete in so brez kazni pri belem dnevu ropale in morile. Kdor je kaj imel, se je tresel, in nihče ni bil več življenja varen.

Ta zmešnjava pa je izbudila poželjivost sosednega kralja Beručana, kateri je že davno hrepenel po lepi in rodovitni deželi, ki jo je Šuligoj svojo imenoval. Dokler je bil Jasnobor še živ, se noben kralj ni upal dežele napasti. Zdaj pa, ko je bilo vse narobe in je Beručan zvedel, da je Šuligoj vse ministre in generale umoril, zdelo se mu je, da je pravi čas, polastiti se dežele, kajti mislil si je: „Brez generalov in ministrov ne bo Šuligoj ničesar opravil, babe mu ne bodo dosti pomagale!“ Da bi toraj Šuligoja skušal, kako se bo obnašal, ako mu z vojsko zagrozi, pisal mu je kralj Beručan to-le pismo: „V ime Boga večnega! Slišali smo, da si ukazal umoriti modrijane, ministre in generale svoje države, in da sploh grdo in brezbožno živiš. Zato mi bo Bog pomagal, da te bom ložej premagal. Zdaj se moraš pokoriti. Zidaj mi veliko palačo sredi morja na morskih valovih. Ako tega ne zamoreš, potem zapusti svojo deželo, katero bom jaz v posest vzel. Poslal bom v tvojo deželo svojega ministra s tisoč polki vojakov, vsak polk po tisoč vojakov, vsega osemkrat sto tisoč pešcev in dvakrat sto tisoč konjikov. On ti bo dal samo tri dni časa, da mu ubežiš; ako se pa zoperstaviš, zapade tvoja glava. To ti piše kralj Beručan“.

Sedem sto štir in devetdeseta noč.

Ko je mehkužni Šuligoj to pismo prebral, zgubil je ves pogum in vso moč, ter ni vedel, kaj bi počel in kam bi se za pomoč obrnil, kajti zdaj ni imel nikogar več, ki bi mu v takih zadevah svetoval, odkar so bili Ljubej in njegovi tovarši mrtvi. Ves klavern in bled je šel k svojim ljubicom, in ko so ga prašale, zakaj je tako žalosten, jim odgovori: „Jaz nisem več kralj, jaz sem samo hlapec Beručanov!“ Potem jim je solznih oči prebral Beručanovo pismo; nazadnje pa jih je prašal, če bi mu znale v tej sili kak dober svet dati? Ženske mu odgovorijo: „Saj smo le babe, me nimamo zadosti pameti in moči, da bi zamogle v takih rečeh pomagati in svetovati. To moraš ti možke prašati, da ti bodo svetovali“. Zdaj je kralj še le spoznal, da je svojo deželo v veliko nesrečo spravil, ko je ukazal generale in ministre umoriti. Zelo je obžaloval svojo krivico in rekel je proti svojim ljubicom: „Zdaj se meni z vami godi, kakor jerebu z želvami“. — „Kakó pa?“ ga prašajo. On jim pové:

Basen o jerebu in želvah.

Na nekem lepem in rodovitnem otoku je živelo mnogo želv. Eukrat pa je nek jereb mimo priletel, in ker je bilo vroče, se je pri želvah na tla spustil, da bi se ohladil in odpočil. Lepi jereb je bil želvam po volji, tako lepe živali še niso videlo. Rekle so med seboj: „To je gotovo kralj vseh tičev“. Zato so jereba tako prijazno pozdravile in mu tako stregle, da je vsak dan k njim prišel. Želve so se jereba tako privadile, da niso mogle biti brez njega. Zato so govorile med seboj: „Jereb je sicer vsak dan pri nas, pa ker ima perotnice, lahko zleti, kamor hoče, in takó nas zna

enkrat za zmirom zapustiti. Zato moramo si kaj izmisliti, kako ga za zmirom pri sebi obdržimo“. Ena želva reče: „Jaz že vem, kako bomo to naredile“.

Ko je zvečer jereb zopet o svojem času k želvam priletel, šla je ta želva k njemu, ga pozdravila in rekla: „Ti veš, o jereb, kako te rade imamo; zato nas boli, da včasih odletiš in te dolgo ni nazaj. Me bi te rade cel dan pri sebi imele. Tudi se bojimo, da bi te kedaj ne zadela kaka nesreča, košar po svetu letaš“. Jereb jej odgovori: Tudu jaz sem rad pri vas. Pa čemu so mi perotnice, če ne bom včasih po zraku letal? Perotnice me priganjajo, da včasih kam odletim“. Želva pa reče: „Čemu boš po svetu letal, saj imaš pri nas živeža zadosti. Če po tujih krajih okrog letaš, te zna kedaj še kaka roparska tica ugrabiti in umoriti. Da pa ne boš v skušnjavo prišel in ne boš več odletel, izpuli si perje iz perotnic, da ne boš mogel več zleteti“. Neumni jereb je to res storil. Kmalo potem pa je prišla ena podlasica mimo, in ko je zagledala oskubljenega jereba, je rekla veselo: „Ta jereb mi pa ne bo ušel, ker ne more zleteti!“ To rekši je skočila po jereba in ga lahko vjela, ker ni mogel v zrak zleteti. Želve so se jokale. Jereb jih je prašal, če mu ne morejo z ničem drugim pomagati, ko s solzami, in želve so odgovorile: „Prot podlasci me nič ne moremo“. Jereb jim na to reče: „Nikar se ne jokajte, ve ste nedolžne, jaz sam sem kriv svoje nesreče, ker sem vaš svet poslušal in se sam oskubil“. — Tako sem tudi jaz sam svoje nesreče kriv, — rekel je kralj, — ker sem vaš svet poslušal in najboljše ter najzgodrejšje može svoje dežele umoriti ukazal. Ve me zdaj ne morete in ne znate rešiti, in jaz moram poginiti, kakor tisti jereb“.

Sedem sto pet in devetdeseta noč.

Kralj je šel potem v svoje stanovanje, začel jokati in upiti: „O ko bi mogel Ljubeja in druge modre može zopet oživiti, rad bi se ponižal pred njimi, jih prosil za odpuščanje in za pomoč!“ Sedel je potem celi dan v svoji izbi, ni jedel, ne pil, ampak samo premišljeval in solze točil. Zvečer pa se je oblekel v slabo, delavsko obleko in šel na sprehod v mesto. V tej obleki ga nihče ni spoznal, in takó je zamogel poslušati, kaj ljudstvo govori. Prišel je tudi mimo dveh fantov, ki sta bila po kakih štirinajst let stara in sta še v šolo hodila. Ta dva šolarja sta sedela na nekem zidu, in eden je rekel proti drugemu: „Ali si že slišal, da je po celi deželi taka suša, da se je na jesen lakote bati? Vse nesreče pridejo nad nas zovoljo hudobnega kralja, ki je svoji malopridni Šibenici na ljubo umoril vse ministre, generale in modrijane“. Drugi šolar pa je prvemu odgovoril: „To še ni vse, dočakali bomo še hujše reči“. — Prvi fant praša: „Ali je še kaj hujšega, ko suša in lakota?“ — Drugi fant reče: „Sosedni kralj Beručan je našemu pisal, da mu mora na morskih valovih grad zidati, ali pa se iz dežele umakniti, katero bo Beručan zasedel z enim milijonom vojakov. Če se to zgodi, in krvoločni Beručan pride, bo može in otroke pomoril, ženske pa seboj peljal; naše mesto bo razdjal in požgal, našega kralja pa iz dežele pregnal. Bog nam pomagaj!“ Ko je kralj ta razgovor poslušal, se je milo razjokal, in mislil si je: „Ta fantiček mora zelo moder biti, da mu je znano, kaj je kralj Beručan meni pisal; kajti poslanec je še le komaj prišel in gotovo niti sam ne vé, kaj v pismu stoji. Morda mi bo Bog s pomočjo tega fanta pomagal“.

Stopil je toraj k dečkoma in rekel: „Kar si ravno zdaj o kralju rekel, je resnica; kajti on je ukazal ministre po nedolžnem umoriti. Pa od kod ti to veš, da je indiški kralj Beručan našemu pisal?“ — Fant reče: „Jaz take reči izvem s pomočjo moje čarodejske (coperniške) umetnosti, katero me je moj oče naučil“. Kralj potem praša: „Ali ti tvoje čarodejstvo kaže kako pomoč za kralja?“ Šolar reče: „Jaz vem za en pomoček, pa tega ne povem družemu, ko kralju, če me bo ukazal poklicati“. Kralj praša dalje: „Kako te bo kralj poklical, saj te še ne pozna?“ Fant pa odvrne: „Če bo kralj modrijane in učenjake k sebi poklical, bom tudi jaz med njimi, kajti modrijani me že poznaje in me bodo seboj vzeli. Če pa kralj tega ne stori, ampak pri svojih babah ostane, potem tudi jaz ne pojdem k njemu, in če bi cela država konec jemala. Kakor je svoje ministre umoril, bi znal tudi mene umoriti, in ljudje bi se meni še smijali, da sem bil tako neumen in se v tako nevarnost podal. Uresničil bi se nad menoj pregovor: Kdor ima več učenosti, ko pameti, njega učenost pogubi!“ — Kralj se je čudil nad modrostjo tega dečka in ga prašal, kje stanuje? Fant mu je hišo pokazal. Kralj si je to hišo zapomnil, oba fanta pozdravil, šel vesel domu, se preoblekel v kraljevo obleko, se najedel in uapil, se zahvalil Bogu, ga prosil odpuščanja in obljubil, da hoče pokoro delati za svoje grehe. Potem je poklical enega svojih strežajev, mu popisal hišo tistega šolarja in fanta samega, ter mu naročil: „Pojdi k temu dečku in reci mu s prijazno besedo: „Kralj te prosi, da bi k njemu prišel, ker te hoče za nekaj prašati. Pa nič se ne boj, to bo troja sreča“.

Strežaj je našel fanta še na tistem zidu sedeti, kjer ga je kralj zapustil, ter mu naznanil kraljevo željo. Deček je šel takoj ž njim h kralju, se mu priklonil in mu voščil mnogo sreče. Kralj ga je k sebi posadil in prašal: „Ali veš, kdo je danes mimo vaše hiše šel in s teboj govoril?“ Fant je nekaj časa premišljeval, potem pa je rekel: „Ti si bil, o kralj!“ — „Res je“, reče kralj in ga poljubi. Na to je ukazal prinesti jedi in pijače, da sta skupaj večerjala. Po večerji je kralj fanta prašal: „Danes si govoril, da veš za en pomoček, kako se ubraniti grožnjam kralja Beručana; kateri pomoček bi to bil?“ Fant odgovori: „Ta pomoček je hrabro srce! Če pa meni ne verjameš, naj ti pa svetujejo tvoje ljubice, zavolj katerih si umoril mojega očeta Ljubeja in vse druge ministre in generale!“ — „Kaj! Ljubej je tvoj oče?“ praša kralj začuden; „potem me boš ti ponižal namesto njega! Pa to kazen sem zaslužil, da moram pri otrocih svetu iskati, ker sem svet možakov zaničeval! Toda povej mi zdaj, dečko, kakó se naj ubranim svojega sovražnika, o ženskah zdaj ni govora“. Dečko reče: „Povedal ti bom, kaj imaš storiti, ako mi prisežeš, da me boš vse ubogal“. Ko je kralj to prisegel, rekel je fant: „Pusti poslanca indiškega kralja tri dni čakati, tretji dan mu rečeš, da mu boš prihodnji dan odgovoril. Ako bo v teh dneh kaj govoril po mestu, po kaj je prišel, pokliči ga pred se in ozmirjaj ga, pa pristavi, da nimaš časa, se ž njim pečati. Četrty dan ga prašaj, če ima še kaj druzega za sporočiti, in če bo rekel, da ne, mu reci: „Tvoj kralj mora prav neumen človek biti, da nič ne pomisli, kaj bo iz take reči prišlo, in da nobenega človeka za svet ne praša, sicer bi se ne

podajal v tako nevarnost. Meni je pa le prav, da je tako neumno prevzetan, vsaj imam zdaj dovolj uzroka, da ga nspadem in mu deželo vzamem, in me noben človek ne bo grajal za to. Meni se še ne zdi vredno, da bi tvojemu kralju kaj odgovoril; enega šolarja bom poklical, da ti odgovor napiše!“ Ko mu to porečeš, pošlji po mene in jaz bom odgovor spisal“. — Kralj je fantička pohvalil, mu dal hepo obleko in mu obljubil visoko čast, če pojde to vse po sreči. Proti indiškemu poslancu pa se je kralj prav tako obnašal, kakor mu je fant svetoval. Nazadnje je poslal po Ljubiča (tako je bilo Ljubejevemu sinu ime), ter mu reče: „Dečko, ti hodiš že nekaj let v šolo; spiši odgovor na to pismo kralja Beručana!“ Ljubič prebere pismo in reče kralju: „O slavni vladar, če se ti vredno zdi, na tako bedasto pismo odgovoriti, hočem te ubogati; to ni težko, in kak mlajši fant iz prvega razreda bi ta odgovor tudi spisal“. Kralj pa reče: „Le hitro piši, ker poslanec že na odgovor čaka“.

Sedem sto šest in devetdeseta noč.

Fant je vzel papir, črnilo in peró in napisal tako pismo: „Mir in blagor vsem pravovernim kristjanom! Vedi, o Beručan, ki se velikega kralja imenuješ, da smo tvoje pismo prejeli, prebrali in razumeli, ter iz njega spoznali tvojo krivičnost in kratko pamet. Iz zaničevanja do tebe smo pustili tvojega poslanca štiri dni čakati, in le iz usmiljenja do njega smo mu sploh kak odgovor dali. Res je, da smo ukazali nekaj ministrov in generalov umoriti, pa to so bile same smeti, in namesto njih imamo tisoč boljših. Pri nas znajo otroci več, ko pri vas možje. Med svojimi vo-

jaki imamo pa take junake, da en sam tisoč vaših pobije. Denarja za vojskovanje se nam tudi ne manjka; saj režemo žlahtne kamne kar iz hribov; zlata in srebra imamo pa toliko, da ne vemo kam ž njim. Ti hočeš imeti palačo na sredi morja in pokažeš s tem svojo nespamet: Zapovej najprej valovom in vetrovom, naj mirujejo, potem ti bom tako palačo zidal. Ti misliš, da ti bo Bog zoper mene pomagal, ker me hočeš po krivici napasti in govoriš z menoj, kakor bi bil tvoj suženj in hlapec. Zaslužil si ojstro kazen; pa jaz se Boga bojim in ti odpustim, če mi pošlješ toliko cekinov, kolikor jih šest konj potegne. Ako te kazni ne plačaš, bom pripeljal zoper tebe dva milijona vojakov, bom razkropil tvojo vojsko, opustošil tvojo deželo, razdjal tvoja mesta in tebe umoril. Dobro prevdari to in glej, da moja jezo potolažiš! — Kralj Šuligoj“. Ko je fant pismo spisal, ga je kralj zapečatil in poslancu izročil, ki je bil vesel, da je zdravo kožo odnesel.

Poslanec je prišel h kralju Beručanu nazaj, mu dal pismo in pravil kralju, kaj je vse videl in slišal. Beručan skorej ni hotel verjeti, da bi bil Šuligoj tako zaničljivo govoril z njegovim poslancem, dokler ni pisma bral. Ko je pa pismo prebral, se je zelo ustrašil, in že je mislil, da je zgubljena dežela in krona. Precej je sklicel svoje ministre in jim bral pismo, ki ga je Ljubič napisal. Skušali so kralja pomiriti, pa so se sami močno bali. Veliki minister reče nazadnje: „Vse te besede so prazne in nič ne pomagajo; jaz ti svetujem, o kralj, da Šuligoju pišeš prijazno pismo, in reci mu, da si hotel le njegovo srčnost skušati, da si pa njegov prijatelj in mu vse dobro želiš“. Kralj reče na to: „Če že njegovi šolarji taka pisma pišejo, potem bi se jaz opekkel, ko bi mu vojsko na-

povedal“. Potem je nabral veliko lepih daril, spisal lepo pismo na Šuligoja ter mu poslal vse skupaj in tudi zahtevano denarno kazen v cekinih v njegovo glavno mesto. Šuligoj je poslanca prijazno sprejel ter vsa njegova darila in denarno kazen vzel in mu na svet Ljubičev rekel, da mu vse odpusti in da hoče biti njegov prijatelj. Kralj Šuligoj pa se je zdaj v resnici poboljšal. Sklenil je za trdno, da hoče za ljudstvo skrbeti in pravično vladati, mehkužnemu in lahkomišljenemu življenju pa se odtegniti. Mladega Ljubiča, sina ministra Ljubeja, je postavil za svojega prvega ministra, ker mu je tako dobro svetoval. Tri dni so se obhajale veselice, in kralj je ukazal tisti denar, ki ga je Beručan poslal, med reveže razdeliti.

Po dokončanih veselicah pa je kralj Ljubiča prašal: „Zdaj mi povej, kako bo treba vladati, da državo zopet v red spravimo?“ Ljubič je rekel: „Najprej se mora hudoba iz korenine izruti, da ne požene novih kali in ne rodi še večje nesreče“. — „Kaj pa s tem misliš?“ praša kralj. Mladi minister odgovori: „Poželenje po ženskah moraš v sebi zatreti in njihovih svetov ne smeš poslušati. Ženske še najbolj pametnega človeka zmotijo in ob pamet pripravijo. Najboljši dokaz za to je kralj Salomon. On je bil v svoji mladosti najmodrejši človek na svetu, tako da so mu bili duhovi, ljudje in živali pokorni. Pisal je tudi več lepih in svetih bukev. Ko se je pa pozneje ženskam udal, so ga takó premotile, da je od prave vere odstopil. Njegova pamet je bila tako oslABLJENA, da še takih reči ni več vedel, o katerih je prej sam cele bukve spisal“. Kralj Šuligoj je potrdil besede Ljubičeve in ga prašal: „Odrekel sem si že svojih ljubic in se z nobeno več ne pečam; pa kakó jih

hočem kaznovati za to, ker so mi svetovale, ministre umoriti?" — Minister odgovori: „One niso same krive. Ženske so kakor lepo blago; to človeka pač k sebi vabi in mika, sili pa nikogar ne, da bi ga moral kupiti“. — Kralj reče zdaj: „Že vidim, da hočeš vso krivdo na mene zvaliti in prav imaš“. — „Tega ne“, odvrne Ljubič, „pa Bog nam je dal prosto voljo, mi skušnjavo lahko premagamo, ako hočemo. Bog nam hoče dobro, pa naša hudobna narava nas žene v hudo. Razpusti ljubice, naj gredo, kamor hočejo po svetu, oženi se s kako pametno princezinjo, živi po Božjih zapovedih in po naukih tvojega očeta in drugih pametnih mož; in Bog ti bo odpustil in ti dal vesele dni“. Kralj je Ljubiča v vseh rečeh ubogal. Postavil je zraven njega še sedem novih ministrov in potrebno število generalov. Svojim prejšnim ljubicam je dal vsakej nekaj denarja za pot, potem pa jih zapodil iz mesta. Oženil se je potem s pobožno in pametno hčerjo nekoga sosednega kralja, in vladal je še dolgo let pametno in srečno, delal je pokoro za grehe svoje mladosti, in Bog mu je odpustil ter mu dajal svojo milost na tem, in upajmo da tudi na onem svetu.

Sedem sto sedem in devetdeseta noč.

Pravljica o ženi brez rok.

Svoje dni je živel kralj, ki je svojim podložnim prepovedal, miloščino dajati, in kdor je kakemu revežu kaj dal, ukazal mu je roko odsekati, tako da siromaki niso ničesar več dobili. Neki večer je prišel lačen berač k neki ženi in jo prosil miloščine. Žena reče: „Kako ti bom dala? Kralj mi bo ukazal roko odsekati!“ Berač pa jo je prosil v Božjem imenu,

naj mu kaj dá. Ženi se je tako smilil, da mu je dala dva hleba kruha. Ko je pa kralj to zvedel, je ženo poklical na odgovor in jej ukazal obe roki odsekati.

Čez nekaj časa reče kralj svoji materi: „Rad bi se oženil, izberi mi kako lepo ženo“. Mati mu odgovori: „V naši soseski živi najlepša ženska, kar sem jih kedaj videla, pa zgubila je obe roki. To je bila ravno tista, katerej je ukazal kralj roke odsekati. Kralj jo je ukazal pred se pripeljati in zaljubil se je v njo takó, da jo je za ženo vzal, akoravno je bila brez rok. Čez leto in dan porodila je lepega otroka, in kralj jo je še rajši imel. Druge ženske pa so kraljico zavidale za njeno čast in obrekale ter očrnile so jo pred kraljem takó, da je dal povelje, naj se kraljica z otrokom iz palače in iz mesta zapodi. Ubo-ga reva si je privezala otroka za vrat, ker rok ni imela, in takó je šla po svetu. Po pustih krajih je potovala naprej; slednjič pride do potoka, in ker je bila žejna, se je pripognila k vodi, da bi pila. Pri tej priložnosti pa je njej otrok iz zavoja v vodo padel. Kakor nora je začela upiti in na pomoč klicati. V tem prideta dva moža mino in jo prašata, zakaj tako joka? „Moj otrok je v vodo padel!“ jima reče. Mož sta pokleknila in molila k Bogu; in glej, otrok je sam priplaval po vodi k materi nazaj, in moža sta ga iz vode vzdignila in pred mater položila. Potem sta moža ženo vprašala: „Ali želiš tudi svoje roke nazaj dobiti?“ — Žena reče: „Se ve da želim, pa le pri Bogu je to mogoče izprositi“. Mož zopet poklekneta in molita; in glej! izrastli ste ženi dve roki, lepši in močnejči, ko prvi dve. Žena se je takó čudila, da ni mogla spregovoriti. Nazadnje jo moža prašata: „Ali veš, kdo sva midva?“ Ona reče: „To

vé le sam Bog“. — Rečeta jej: „Midva sva tista dva hleba kruha, ki si ju beraču dala in potem obe roki zgubila“. Na to sta moža zginila. Žena pa je vesela vzela stroka v naročje in šla po svetu naprej. Ni jej bilo za kraljevo čast, da je le roke zopet imela! In za to milost ni nehala Boga hvaliti.

Sedem sto osem in devetdeseta noč.

Povest o plemenitem dobrotniku.

Nek bogat zlatar je čisto na kant prišel, da mu ničesar ni več ostalo. Žena mu reče: „Obrni se do svojih prijateljev, morda ti vendar kateri pomaga“. Šel je tedaj k nekemu prijatelju, do katerega je imel največ zaupanja, in mu potožil svoje nadloge. Prijatelj mu je posodil pet sto cekinov in rekel zlatarju, naj s tem denarjem zopet svojo kupčijo prične. Zlatar se je mogel zdaj zopet nekoliko gibati, in začel je kupovati in prodajati, kakor poprej. Ko je enkrat v svoji prodajalnici sedel, prišli so trije možje in prašali po njegovem očetu. Zlatar reče: „Moj oče so že davno mrtvi“. Prašali so potem: „Tedaj si ti sin starega zlatarja?“ Ko jim to potrdi, rečejo: Kakó boš to spričal?“ On reče: „Saj vsi sosedge lahko pričajo“. — „Le pokličí jih nekaj sim!“ Zlatar je poklical vse sosede iz štacun, ki so bile zraven njegove. Ko ti vkup pridejo in potrdijo, da je to sin starega zlatarja, privlekli so ti trije možje eno vrečo na dan, v katerej je bilo za trideset tisoč vrednosti samih biserov, demantov in drugih žlahtnih kamnov. Rekli so: „Te bisere nam je tvoj oče enkrat shraniti dal, ker ga pa predolgo ni bilo po nje, smo ga prišli sami iskat, ker nočemo tujega blagá. Če je mož že

davno umrl, potem ni čudo, da tako dolgo ni prišel po svoj zaklad. Ker ste pa njegov sin, vzemite to, kar je vašega“. Zlatar je bil ves trd od veselja in se je možem lepo zahvalil za njih trud in poštenost. Sosedje pa, ki so vedeli, da je bil zlatar že precej na koncu, veselili so se ž njim in rekli: „Zdaj si pa zopet bogat! Glej, kako srečo ti je Bog naklonil! Nismo mislili, da je bil tvoj oče tako bogat. Čudno, da tebi nič ni povedal od tega zaklada!“

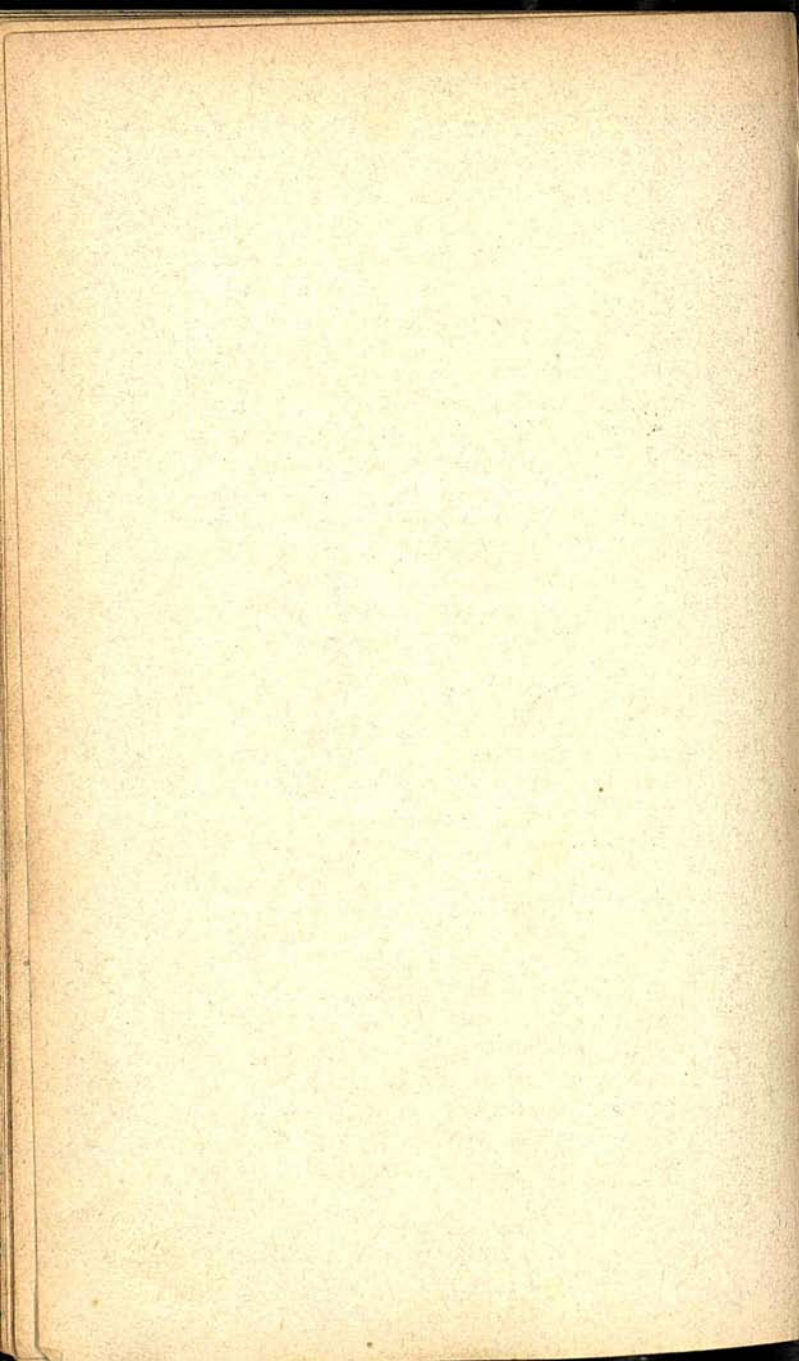
Drugi dan pa je šel zlatar k tistemu prijatelju, ki mu je pet sto cekinov posodil, da bi mu jih povrnil. Prijatelj pa denarja ni vzel in je rekel: „Kar sem dal, sem dal v Božje ime, zato se ne spodobi, da bi kaj nazaj jemal. Vzemi še to pismo in preberi ga domá!“ Ko zlatar domu pride in pismo odpre, najde v njem sledeče vrste: „Ljubi prijatelj! Tisti trije možje, ki so ti bisere prinesli, so bili moj oče in dva strica od mene; biseri pa so bili moji. To sem pa nalašč takó naredil, da si moral sosede vkup sklicati, da bodo vsaj vedeli, na kak način si zopet obogatel. Ker so namreč vedeli, da si že na koncu, bi se bili čudili, ko bi te na enkrat zopet bogatega videli, in začeli bi te obrekovati, sumničiti in razne pravljice skladati. Tega pa nisem hotel; ampak pomagati sem ti hotel takó, da je tvoje ime častno in neomadeževano pred svetom. Zato ti nisem hotel denarja naravnost dati, in tudi ne posoditi, ker bi ti tudi to očitali. Pusti jih torej v tej veri, da je zaklad od tvojega očeta, in Bog ti ga blagoslovi! Jaz sem zadosti bogat in ne potrebujem, da bi mi ti kedaj kaj pomagal“.

Zlatar se je začudil nad toliko dobrotljivostjo in velikodušnostjo, in je hvalil Boga, ki je ustvaril tudi nekoliko tako plemenitih ljudi.

Kazalo IX. zvezka.

Stran:

Nadaljevänje historije o Strahoborovih otrocih (709. do 717. noč) — — — — —	3
Historija o Svetlinu (717. do 719. noč) — — — —	33
Historija o Grešniku in Lešniku (719. do 723. noč)	45
Historija o Vestimiru in Blagoroku (723. do 724. noč)	64
Historija o Srebotniku in princu Validu (724. do 725. n.)	69
Historija o kačji kraljici (725. do 751. noč) — — —	73
Historija o Draganu in njegovem sinu Prostinu (751. do 773. noč) — — — — —	179
Historija o kralju Jasnoboru in njegovem sinu kralju Šuligoju (773. do 774. noč) — — — — —	263
Basen o mački in miši (774. do 775. noč) — — — —	264
Prilika o beraču z maslom (775. do 776. noč) — —	267
Basen o ribah in o raku (776. do 777. noč) — — —	269
Basen o vranu in kači (777. do 778. noč) — — — —	270
Basen o lisici in divjem oslu (778. do 779. noč) — —	271
Prilika o kralju in popotniku (779. do 780. noč) —	273
Basen o sokolu in o kavkah (780. do 781. noč) — —	275
Prilika o kačjem mojstru (781. do 782. noč) — — —	277
Basen o pajku in vetru (782. do 784. noč) — — —	278
Prilika o trgovcu in dveh kraljih (784. do 785. noč)	282
Prilika o slepemu in kruljevemu beraču (785. do 788. n.)	284
Prilika o možu z ribo (788. do 789. noč) — — — —	292
Prilika o fantičku, ki je tatovom hruško tresel (789. do 790. noč) — — — — —	295
Prilika o vrtnarju in njegovi ženi (790. do 791. noč)	297
Prilika o trgovcu s tatovi (791. do 792. noč) — — —	299
Basen o lisicah, volku in levu (792. do 793. noč) —	301
Prilika o pastirju in tatovih (793. do 794. noč) — —	304
Basen o jerebu in želvah (794. do 797. noč) — —	307
Pravljica o ženi brez rok (797. do 798.) — — — —	315
Povest o plemenitem dobrotniku (798. 799.) — — —	317

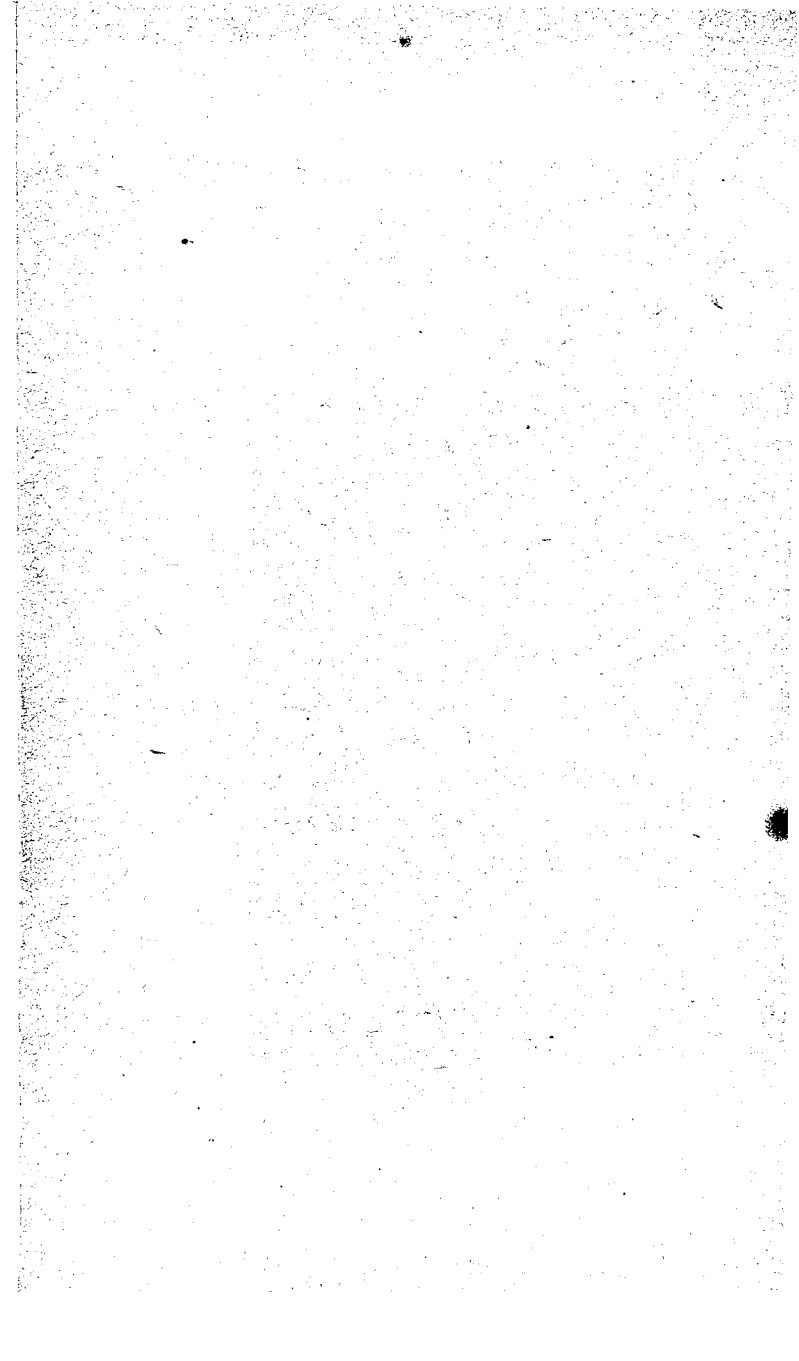
Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slovansko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

Tisoč in ena noč.

Pravljice iz jutrovih dežel.

Za slovensko ljudstvo priredil

L. Haderlap.

X. zvezek.

NOVOMESTO 1889.

Tiskal in založil J. Krajec.

Sedem sto devet in devedeseta noč.

Pravljica, kakó so se nekomu sanje izpolnile.

V Bagdadu je bil neki bogatin, ki je po raznih nesrečah prišel ob vse premoženje in moral nazadnje s trdim delom svoj kruh služiti. Enkrat, ko se je ves žalosten vlegel in zaspal, pokazal se mu je nekdo v sanjah in mu rekel: „V Kajiri te išče sreča, pojdi tje!“ Mož je sanjam verjel in odpravil se je precej drugo jutro proti Kajiri. Hodil je več dni naprej ter trpel žejo in lakoto, pa se ni prej ustavil, dokler ni bil v Kajiri. Ko tje pride, je šel najprej v cerkev. Ker je bil pa truden je na klopi zadremal in zaspal. Zgodilo pa se je, da so tisto noč tatovi ulomili v tisto cerkev. Ljudje so jih pa slišali in prepodili, samo tega reveža so našli še v cerkvi, in ker so mislili da je eden tatov, peljali so ga na policijo. Komisar ga je pustil na klop položiti in preteptati, potem pa v ječo zapreti. Čez tri dni ga je spet poklical in prašal, kaj v Kajiri dela in kdo da je? Mož mu odgovori: „Jaz sem iz Bagdada, in sem pošten človek, mene ste po nedolžnem tepli. Prišel sem v Kajiro le zato, ker se mi je sanjalo, da naj sim grem, da bom tukaj za svojo srečo zvedel. Namesto sreče pa sem bil le tepen. To sem zvedel pri vas.“ Policijski komisar se je na vsa usta smejal in rekel: „O ti bedasti človek, da greš zavolj neumnih sanj tako dolgo pot storiti! Meni se je nekda j sanjalo, da je v Bagdadu pri tretjem lesenem mostu čez Tiger, v črevljarskih ulicah hiša v dva nadstropjâ, z zvezdo nad vratmi; da je pri tej hiši vrtec, na tem vrtu drevo, in pod drevesom zaklad zakopan. Naj

tje grem in ga izkopljem! Jaz pa na prazne sanje nič ne dam in sem ostal tukaj, ker nisem tako neumen, kakor ti, da bi tako dolgo pot zastonj naredil. Tukaj imaš en zlat, pa pojdi spet domu!“ Mož je vzel denar in šel spet v Bagdad. Srce mu je poskakovalo od vesele nade; kajti tista hiša v čevljarskih ulicah pri tretjem mostu je bila prav njegova lastna hiša; tista hiša in tisti vrtec je namreč še imel, akoravno je bilo tudi to zadolženo. Mislil si je: „Bog daj, da bi bilo res, kar se je komisarju sanjalo!“ Ko domu pride, začel je precej pod tistim drevesom kopati, in našel je velik zaklad, da je bil bogatejši, ko kedaj. Tako je ta mož res v Kajiri za svojo srečo zvedel.

Osemsteta noč.

Burka o Hlačmanu in o Radoslavu.

Cesar Harun Alrašid je bil neki večer prav slabe volje. Dal je poklicati ministra Žafarja in mu rekel: „Tako mi je tesno pri srci, da ne vem, kaj bi počel“. Cesarjev strežaj Radoslav, ki je bil tudi navzoč, se je v tem hipu začel na glas smejati. Cesar je bil hud, ker je mislil, da se strežaj njemu smeje in rekel mu je: „Kaj se smejiš? Ali se mar iz mene norčuješ?“ — „Bog obvari!“ reče Radoslav, „smejale sem se le zato, ker sem se spomnil nekega moža, ki je včeraj doli pri Tigru take burke vganjal, da so se vsi za trebuhe držali. Zato ne zameri, o slavni cesar!“ Cesar pa je rekel: „Precej pojdi po tistega človeka!“ Radoslav je pojiskal tistega burkeža, ki mu je bilo Hlačman ime, ter mu rekel: „Cesar me je k tebi poslal in bo gotovo hotel, da kake burke vganjaš pred

njim. To ne bo zastonj, cesar ni umazan. Gotovo boš lepo darilo dobil, in za to se imaš le meni zahvaliti, ker cesar od tebe nič ni vedel, in še le jaz sem mu pravil, da si izvrsten burkež. Zato pa moraš z menoj tako pogodbo skleniti, da od tega, kar ti cesar dá, dobim jaz tri dele, ti pa le en del. Če nisi zadovoljen, pojdem pa drugega burkeža iskat!“ Hlačman je bil denarja potreben, kakor zemlja dežja, zato bi bil rad z Radoslavom delil, pa tri četrtinke se mu je vendar preveč zdelo dati unemu zastonj. Mislil si je: „Če mi cesar prav deset forintov dá, ostaneta meni samo dva in nekaj grošev, če moram strežaju tri dele dati. Rekel mu je toraj: „Če hočeš, narediva vsak pol“. Radoslav pa ni hotel in je rekel, da še za boljšega burkeža vé. Nazadnje sta se zmenila, da dóbi Radoslav dve tretjini, Hlačman pa eno tretjino. Ko Hlačman pred cesarja pride, mu ta reče: „Če me s svojimi burkami k smehu prisiliš, boš dobil lepo darilo, če pa ne, potem dobiš tri udarce s to usnjato torbo“. Hlačman je bil precej pri volji, ker je mislil, da je torba prazna. Potem je začel kvasati in take burklarije praviti, da bi se mu moral vsak kamen smejati; toda cesarja ni mogel k smehu pripraviti. Zato reče cesar: „Zdaj vidiš, da me ne moreš k smehu prisiliti, in spoznaš sam, da si slab burkež. Zato boš dobil tri udarce s torbo“. Zdaj je pristopil strežaj in vzel usnjato torbo, v ktorej so bili štirje težki kamni, ki so dva funta tehtali. S temi kamni v torbi je oplazil strežaj Hlačmana po hrbtu, da je kar zatulil od bolečin. Spomnil pa se je zdaj svoje pogodbe z Radoslavom in rekel je cesarju: „O cesarost, prosim, samo eno besedo bom spregovoril!“ Ko mu je cesar to dovolil, je rekel: „Midva sva se z Radoslavom tako

zmenila, da kar bom od tebe dobil, bova tako delila, da dobim jaz eno tretjino, Radoslav pa dve tretjini. Še težko sem ga pregovoril, da mi je eno tretjino pustil. Zdaj sem jaz dobil svoj udarec, una dva udarca pa nista moja, ampak Radoslavova. Le dajte mu jih!“ Cesar se je zdaj nasmijal in je ukazal, naj una dva udarca Radoslav drži. Ko ga je strežaj pa prvokrat mahnul začel je Radoslav upiti: „Jaz imam zadosti. Tretji udarec pustim Hlačmanu!“ Cesar se je spet smejal; potem je rekel tisoč cekinov prinesiti in je Hlačmanu dal pet sto in Radoslavu pet sto. Oba sta šla vesela domu in nista čutila več bolečin; kajti pet sto cekinov je nekaj denarja. Hlačman svoj živ dan ni mogel pozabiti, kako je pred cesarjem burke uganjal.

Osem sto in ena noč.

Burka o ukradenem žaklju.

Spet drugokrat se je prigodilo, da je bil cesar Harun Alrašid prav slabe volje in da je dal ministra Žafarja poklicati ter ga je prašal za svet, kaj bi storil, da bi se razvedril. Žafar reče: „Jaz imam enega prijatla, Zorman a po imenu, ta vé mnogo historij, pravljic in kratkočasnic. Ali ga hočem poklicati?“ Cesar reče: „Precej pojdi po njega.“ Zorman je kmalo prišel in se pred cesarjem spodobno priklo-nil. Cesar mu je ponudil stol, da se je vsedel po-tem pa mu je rekel: „Rekel sem te poklicati, ker sem danes slabe volje in bi rad kaj kratkočasnega slišal iz tvojih ust, ker sem zvedel, da znaš mnogo takih pravljic in burk, ki iz glave skrbi preženejo.“ Zor-man praša potem: „O slavni vladar, ali hočem kaj

povedati, kar sem od drugih slišal, ali kaj tacega, kar sem sam doživel?“ Cesar reče: „Povej kaj tacega, kar si sam doživel!“ Zorman je potem to-le povedal:

„Nekoč, o slavni vladar, sem se peljal iz Bagdada v Balsoro. Imel sem pa lep, še čisto nov žakelj pri sebi na vozu. Ko sem v Balsori na trgu nekaj kupoval, prišel je nek divji, roparski Kurd k meni, mi potegnil žakelj siloma iz voza in rekel: „Ta žakelj je moj, in kar je notri, je moje.“ Jaz nisem vedel, kaj bi odgovoril na tako prederznost, in poklical sem okoli-stoječe za priče, da mi je Kurd žakelj siloma vzel. Prosil sem jih, naj mi pomagajo proti roparju. Ljudje pa so rekli: „Pojdita skupaj k sodniku!“ Ko pred sodnika prideva, prašal je ta: „Kdo je tožnik?“ Tat se oglasi in reče: „Bog te ohrani še dolgo let, ti pravični sodnik! Jaz sem zgubil žakelj in vse, kar je bilo notri, zdaj pa sem našel žakelj pri tem možu.“

— „Kdaj si žakelj zgubil?“ praša sodnik: Tat reče: „Včeraj.“ Potem reče sodnik: „Če je žakelj tvoj, potem moraš vedeti, kaj je notri?“ Tat odvrne: „To bom precej povedal: v žaklju sta dve kartači, kos kruha, dve klobasi, obrisalnik, metlja, dva svečnika, skleda in dve žlici, polšter, dve rjuhi, deža, lonec, malinček, dva mlada psička, krava, dvoje telet, dve ovci, koza, dva jančka, dve beli mački, konj in kobila, dva bika, medved, levinja in dva leva, volk, dve lisici, omara, dva para škornov, kuhinja, dvoje vrat in tri sto Kurdov, ki pričajo, da je ta žakelj moj.“

Zdaj praša sodnik mene: „Kaj boš ti na to rekel?“ Ves začuden nad predrznostjo tatinskega Kurda se približam sodniku in odgovorim: „Bog te ohrani, sodnik! „V mojem žaklju je stara bajta z pasjo uto,

ena šola za fante, mnogo vojakov s šotori, mesta Bagdad, Kajira, Dunaj in Rim, star grad, ribiška mreža, palica, več stebrov iz kamna, veliko otrok in šest sto zidarjev, ki pričajo da je ta žakelj moj.“ Ko je tat to slišal, začel se je jokati, stopil je k sodniku in govoril: „O modri sodnik, nikar unega ne poslušaj, žakelj je moj; kajti jaz vem vse kaj je notri: trdnjave in gradovi, mesta in vasi, medvedi in levi, lisice in volkovi; kobilá in dvoje žrebet, dva zajca, dve sulici, stara žena, dve kuharici, dva slamoresca, dva rezarja, slepec in hromec, fajmošter in dva mežnarja, župan, sodnik in devet sto prič, ki pričajo, da je žakelj moj“. Zdaj sem bil pa jaz ves rudeč od jeze in stopil sem k sodniku ter mu rekel: „Bog te ohrani sodnik! V mojem žaklju je ena kosarna, dva magazina, več vrtov, vinograd, mernik krompirja, dva hrasta, sod vina, korito, dvanajst godcev, trideset parov plesalcev, pet in dvajset pestunj z otroci, dve Furlanki, trije Čiči, štirje Lahj, pet vipavk, šest natakarejev, sedem šivilj, osem Hrovatov in devet Dunajčanov; potem troje jezerov, Donava, Sava in Drava, Grintovec, Šmarna Gora, tavžent konj, deset bark, veliko dežel in mest, črno morje, dvajset šušarskih stolov, pet košov, štirnajst cepcev, kašta, tri kovačnice, voz usnja, petdeset kosov platna, tri cente slame, voz peska, šest jamborov, sedem in dvajset starih klobukov, pol Trsta, celo kraljestvo kralja Salomona, deveta dežela in dvanajst sto puščavnikov, ki pričajo, da je žakelj moj.“ Sodnik je bil že ves neumen od vseh teh reči, ki sva mu jih naštelá, in rekel je: „Gotovo sta oba lumpa, ki se hočeta z mene ubozega sodnika norčevati! Kdaj se je še slišalo, da bi bilo v enem žaklju toliko reči?“ Potem je dal žakelj odvezati in našli so notri nekaj kruha,

kos sira in eno čebulo. Jaz sem vrgel žakelj tatu v obraz in šel proč.“ Cesarju je bla ta burka tako všeč, da je od smeha znak padel. Potem pa je Zormana odpustil z lepim darilom.

Osem sto in druga noč.

Pravljica o darežljivem psu.

Enkrat je bil reven mož, ki je stradal z ženo in otroci. Zraven tega je imel pa še dolgove in upniki so ga tako stiskali, da je svoj kraj zapustil ter hodil po svetu in od miloščine živel. Ves truden, raztrgan, lačen in žalosten je prišel čez nekaj časa v veliko mesto. Ko pride na veliki trg, videl je, kako je imenitna gospoda šumela v neko hišo, ki je bila podobna kraljevi palači. Berač se je na skrivaj splazil za gospodi in prišel v veliko dvorano, kjer je nek častitljiv mož na tronu sedel, in vse polno strežajev je okoli njega stalo. Tisti mož se je potem s trona vzdignil in pozdravil svoje goste. Berač pa se je hitro skril v kotiček. V tem pa je pripeljal služabnik štiri lovske pse, ki so imeli zlate verige in srebrne kreguljice za vratom, in privezal je v vsak kot enega psa. Potem je prinesel vsakemu psu zlato skledo, v kateri so bile najboljše jedi. Berač je bil tako lačen, da je s poželjivostjo gledal na pasje skleda in jedi. Eden izmed psov pa je z Božjim privoljenjem zapazil berača in njegovo bedo; zato se je odmeknil od svoje skleda in pemignil beraču, naj pride in naj pojé namesto njega. Revež je res šel in vse pojedel, in darežljivi pes ga je mило gledal. Ko se je najedel, je hotel spet proč iti. Pes pa mu je namignil, naj še zlato skledo

seboj vzame; in ko berač ni hotel zastopiti, je z ного in gobcem skledo pred berača tiščal. Zdaj je berač skledo res vzel in šel proč, pa nihče se ni zmenil dalje za njega in za skledo.

Tisti revež je potem šel v drugo mesto, je prodal zlato skledo in kupil blagá za tisti denar ter je s tem začel barantati. Imel je srečo in kmalo si opomogel. Šel je potem domu k svojim ljudem, je vse dolgove plačal in začel domá kupčijo, ter je imel tako srečo, da je postal kmalo zelo bogat mož. H krati pa mu pride na misel: „Tiste zlate sklede vender nisem na pošten način pridobil, kajti pes nima pravice, da bi komu kaj podaril. Šel bom k tistemu gospodu, mu vse po pravici povedal in mu dal tako darilo, katero bo tri zlate sklede vredno. To zahvalo sem mu dolžan, kajti s tisto pasjo skledo se je moja sreča začela.“ Podal se je res v tisto mesto. Ko pa pride do tistega prostora, kjer je prej tista krasna palača stala, videl je same razvaline, po katerih so krokarji sedeli. Žalosten se je vsedel na kamen in si mislil: „Tako mine posvetna sreča!“ V tem pride mimo raztrgan berač, bled, siv in tresočih se udov. Tega berača ustavi in praša: „Kakó da je ta hiša zdaj podrta, ki je bila nekđaj tako lepa, in v njej toliko bogatije? Ali kaj veste, kam je prišel gospodar te hiše in kako se mu godi?“ Berač zdihne in reče: „Bog človeka povzdigne, pa ga spet poniža; v njegovo voljo se moramo vdati. Gospodar te hiše sem bil jaz, in kar je bilo bogastva v njej, bilo je vse moje. Pa časi se spreminjajo: vse sem zgubil in postal tak siromak, kakoršnega me zdaj vidite.“

Trgovec je potem povedal beraču, kako je nekoč njegov pes njemu pomagal podarivši mu zlato skledo,

in ponudil se je siromaku, da mu hoče to skledo desetkrat plačati, da mu pomaga iz revščine. Berač pa je stresel glavo, se razjokal in rekel: „Ali si ob pamet prišel? Rajši od hudega konec vzamem, kakor da bi nazaj vzela, kar je moj pes komu podaril. Le hodi svojo pot! ne bom vzela od tebe toliko, kar je črnega za nohtom.“ Bogatin mu je potem podal roko, se poslovil in šel v svojo domovino nazaj.

Osem sto in tretja noč.

Burka o dvakrat ukradeni mošnji.

V Aleksandriji je prišel enkrat vojak k policijskemu komisarju in mu rekel: „Vedi, gospod, jaz sem prišel nocoj v Aleksandrijo in prenočil v tej in tej gostilni. Zjutraj pa vidim, da je moja torba prerezana in iz nje ukradena mošnja s tisoč cekini.“ Komisar je precej redarje tje poslal in dal vse ljudi iz tiste gostilne pred-se pripeljati. Ker niso nič vedeli od tatvine, mislil je komisar, da le tajijo, zato je že rekel klop prinesiti in zagrozil jim je, da jih bo dal tepsti, če ne povedo, kdo je vojaku mošnjo ukradel. Naenkrat pa se prerije mož skozi ljudi in reče: „Pustite te ljudi, ti so nedolžni. Jaz sem mošnjo ukradel, tukaj je!“ Vojak je mošnjo res za svojo spoznal, zato mu je komisar rekel, naj jo spravi.

Tatu pa so se vsi čudili, da se je sam oglasil. Komisar ga vpraša: „Kako pa si naredil, da si do mošnje prišel?“ Tat reče: „Mošnjo prvokrat vkrasti ni bilo težko, pa ko bi jo zdaj vdrugič vkradel, to bi bilo težko.“ Komisar reče: „Pusti te čenče in povej, kako si mošnjo vkradel.“ Tat reče: „Ko sem v Kajiri pri

denarnem menjaleu stal, videl sem tega vojaka, kako je svoj denar za cekine zamenil in v mošnjo položil. Šel sem ves čas za njim in iskal priložnosti, da bi mu denar vkradel, pa nisem nobene priložnosti našel. Ko se je vojak v Aleksandrijo odpeljal, šel sem še jaz za njim, in ko je prenočil v tej gostilni, sem stóril tudi jaz enako, ter si vzel sobico. Po noči sem se splazil iz moje sobice v njegovo, in ker je trde spal, sem lahko njegovo torbo prerezal in mošnjo vun vzel. Potem pa sem zbežal.“ Ko je tat to pravil, je v resnici vojaku vdruzič žep prerezal in mu mošnjo vzel ter proč stekel. Vsi so mislili, da je hotel le pokazati, kako je mošnjo vkradel, in da bo prišel spet nazaj; toda čakali so zastonj, tatu ni bilo več nazaj. Dva policajsta tekla za njim, pa ga nista vjela. Ker ga po imenu niso poznali, ga niso mogli dalje loviti. Komisar je zdaj vojaku rekel: „Zdaj veš, kdo ti je mošnjo vkradel; ti posli iz gostilne so nedolžni. Tatu pa sam ne poznam in ga ne vem kje iskati.“ Tako je bil vojak v druzič okraden.

Osem sto in četrta noč.

Povest o treh komisarjih.

Kralj Murko je dal enkrat tri policijske komisarje pred-se poklicati: tistega iz Kajire, potem komisarja iz Bulaka in komisarja iz Aleksandrije, ter jim rekel: „Meni je dolgčas, zato želim, da bi mi vsak od vas povedal, kaj je najbolj čudnega doživel v svojim službovanji.“ Komisar iz Kajire se oglasi in reče: „V mojim mestu sta bila nekdanj dva človeka, ki sta bila priseženi priči pri sodniji, in so ju zmirom

klicali za priče, tudi če je šlo za smrt in življenje. Jaz sem pa zvedel, da ta dva človeka slabo živita, da pijančujeta in rogovilita cele noči, da igrata z drugimi tovarši prepovedane igre itd. Mislil sem si: „Če je takó, potem ta dva ne moreta ostati med zapriseženimi pričami. Zalezoval sem ju dolgo, da bi ju vjel pri takem početji, pa ju nisem mogel zaslediti. Poslal sem tudi druge ogleduhe za njima, pa zastonj. Enkrat pa mi pové ogleduh: „V tej in tej hiši sta danes!“ Jaz grem tje, bilo je že čez polnoči, in potrkam na duri. Dekla mi odpre in me praša, kaj hočem? Jaz pa jo poriném na stran in grem naprej v sobo. Tam sem našel tista dva moža in hišnega gospodarja pri mizi sedeti in kvartati. Igrali so prepovedano igro, pili vino in nekaj pohajkovalcev je sedelo okoli njih. Ko mene zagledajo, se nekoliko prestrašijo, pa kmalo se ohrabrijo in rečejo: „Dobro došli, gospod komisar! ga boste kozarec z nami pili, kaj ne?“ Čez nekoliko časa je šel hišni gospodar na stran, in ko je nazaj prišel, položil je mošnjo s tri sto cekini pred mene in rekel: „Ti nas lahko zatožiš. Pa kaj imaš od tega? Vzemi rajši ta denar in molči!“ Jaz sem si mislil: „Saj res nemam nič od tega, če jih zatožim. Naj kvartajo in pijejo, kolikor hočejo, saj zapravljajo le svoj denar“. Zato sem mošnjo vzel in šel.

Drugi dan pa pride k meni sodnijski sluga in reče: „Gospod sodnik želijo z vami govoriti“. Ko k sodniku pridem, najdem tam tista dva sodnijska pričevalca in tistega hišnika, ki mi je po noči tri sto cekinov dal, da jih nisem zatožil. Zdaj je pa ta hišnik rekel, da sem mu jaz tri sto cekinov dolžan, tista dva dedca sta pa pričala, da je res. Proti dvem

zapriseženim sodnijskim pričam nisem mogel nič opravi-
viti in moral sem tem prekanjenim lopovom tistih tri
sto cekinov nazaj dati. Kesal sem se, da sem jim pri-
zanesel, pa bilo je prepozno. To je najbolj čudna
dogodba v mojem službovanji.“

Komisar iz Bulaka je potem to-le povedal: „Naj-
bolj čudna dogodba v mojem službovanji je pa ta:
Enkrat sem bil tri tisoč cekinov dolžan in nisem vedel,
kako bi jih plačal. Prodal sem vse, kar sem imel,
pa nisem mogel več ko tisoč cekinov vkup spraviti.
Ko sem takó ves žalosten in zamišljen v svoji izbi
sedel, slišim na vrata trkati. Rečem tedaj strežaju,
naj pogleda, kdo je pri vratih. On gré, pa pride ves
bled in trepetajoč nazaj ter reče: „Pri vratih stoji
na pol nag človek, ki je le z eno kožo ogrnen. V
roki drži meč, za pasom pa ima nož. On želi s teboj
govoriti.“ Jaz vzamem svojo sabljo in grem ven, ter
vidim več takih mož, kakor mi je strežaj jednega po-
pisal. Jaz jih prašam, kdo so? Odgovorijo mi: „Mi
smo tatovi in smo nocoj po noči veliko denarja in
dragocenosti nakradli. Ker smo pa zvedeli, da si v
veliki stiski, smo ti nekaj našega plena prinesli, da
boš drugokrat z očesom zamižal, kedar nas pri tatvini
vjameš.“ Jaz jih prašam: „Kje pa imate to, kar ste
meni prinesli?“ Na to mi prinesejo polno skrinjo zlate
in srebrne posode. Jaz sem bil ves vesel in sem si
mislil: „Zdaj bom pa lahko vse dolgove plačal, pa
mi bo še dosti ostalo.“ Da bi se pa tatovom hvalež-
nega skazal, šel sem in jim prinesel tistih tisoč ce-
kinov, ki sem jih za svojo ropotijo skupil. Vzeli so
denar in šli. Ko sem pa drugi dan tisto skrinjo, in
kar je bilo v njej, bolj natanko ogledal in nekaj po-
sode tudi prodati skušal, izkazalo se je, da je bilo

vse le pozlačeno in posrebreno, sicer pa stara, zanikerna roba, ki vse vkup ni bilo dvajset goldinarjev vredno. Tako sem prišel še ob tistih tisoč cekinov in bil sem še v večji zadregi, ko poprej.“

Zdaj se je oglasil komisar iz Aleksandrije in to-le povedal: „Meni se je pa ta čudna reč pripetila: Nekdaj sem dal deset tatov obesiti, vsacega na posebne vislice. Ker pa ljudje obešence radi kradejo, da svoje coprniije ž njimi uganjajo, zato sem postavil čez noč stražo k vislicam in rekel stražniku, naj pazijo, da jim ne bo kak obešenec ukraden. Ko pa drugo jutro tje pridem, videl sem dva merliča na enih vislicah viseti. To se mi je čudno zdelo, in prašal sem stražnike: „Kam so pa desete vislice prišle? Jaz jih vidim le devet!“ Stražniki niso hoteli nič povedati, dokler jim nisem zagrozil, da jih bom dal preteptati. Začeli so mi tedaj praviti: „Po noči smo nekoliko zadremali, in v tem hipu nam je nekdo ukradel ene vislice in obešenca ž njimi. Ker smo se tebe bali zgrabili smo zjutraj enega kmeta, ki se je z oslom v mesto peljal, ter ga obesili namesto onega, ki nam je bil ukraden.“ — „Gorje vam!“ zavpijem jaz, „kako morete koga po nedolžnem obesiti? Zdaj boste pa vi vsi obešeni!“ Potem jih prašam: „Kje pa imate kmetove reči? Ali ste mar tiste vzeli in ga na ta način oropali?“ — „O ne!“ odgovorijo stražniki, „kmetov osel, pa voz vse tam stoji, pa žakelj je na vozu.“ Jaz grem tje in odvežem žakelj, da bi videl, kaj je notri, — in glej! v žaklju najdem zaklano človeško truplo! Zdaj vskliknem: „Niste ga po nedolžnem obesili ne, on je prej tega človeka umoril, in potem je vam v roke padel, da ste naredili hitro sodbo in ga kar brez zaslišanja obesili, kakor je zaslužil. Da, Bog je pra-

vičen, in ne pusti nobene svojih stvari po nedolžnem trpeti; krivičnike pa zadene Njegova roka prej ali pozneje.“

Osem sto in peta noč.

Burka o dvakrat okradenem zlatarji.

Neki zlatar je šel nekdam mimo trope potepuhov in nesel v roki mošnjo denarjev. Eden izmed potepuhov reče: „Če hočem, je ta mošnja moja.“ Drugi ga prašajo: „Kakó?“ On reče: „Lahko“ in gré za zlatarjem. Ko zlatar domu pride, vrže mošnjo na mizo in gré na dvorišče, da bi si roke umil, kar je storil pred vsakim kosilom. Na dvorišči je poklical dekle iz kuhinje, da mu je vode prinesla. Ta trenotek je porabil tat, da je skočil skozi kuhinjo v izbo, vzel mošnjo z denarjem in jo nesel svojim tovaršem kazat. Tovarši pa mu rečejo: „To, kar si ti naredil, to zna vsak; zdaj bo pa zlatar dekle dolžil, da mu je denar ukradla, in jo pretepal. Če se ti med boljše tatove šteješ, moraš denar tako ukrasti, da ne bo dekla za tebe prestala kazni.“ Tat reče na to: „No, saj se tudi to lahko naredi“. Šel je precej v zlatarjevo hišo nazaj in že od daleč je slišal, kako je zlatar dekle zmirjal in tepel. Tat potrka na duri. Zlatar mu odpre in ga vpraša, kaj hoče? Tat odgovori: „Jaz sem služabnik tvojega sosedu na trgu. On te pusti pozdraviti in prašati, od kedaj si tako lahkomišljen, da denarje trosiš? On je našel tvojo mošnjo pred tvojo prodajalnico na tleh ležati. Tukaj sem prinesel mošnjo nazaj, in bodi vesel, da je ni kak tuj človek našel.“ To rekši je mošnjo iz žepa potegnil in jo zlatarju pokazal. Zlatar je mošnjo koj spoznal in je že svojo

roko stegnil po njej. Tat pa je rekel: „Počasi prijatelj! Ti mi moraš listek napisati, da si možnjo res prejel, ker moram ta listek svojemu gospodu pokazati.“ Zlatar je šel ves vesel k pisni mizi in je listek spisal. Med tem časom pa jo je tat z možnjo spet popihal in ga ni bilo več. Dekla je bila pa tudi kazni prosta, ker je zlatar ni mogel več sumničiti, odkar se je pravi tat sam pokazal.

Osem sto in šesta noč.

Pravljica o pobožnem Judu.

Enkrat je bil pobožen Jud, ki je zmirom Bogu služil in s svojo rodbino pridno delal, ni barantal. Predli so pavolo in kar so pri tem zaslužili, od tega so živeli. Nekdaj je Jud prejo od celega dne pobral in srečal necega prijatla, ki je bil v taki sili, da mu je Jud ves zaslužek podaril, s katerim je mislil kupiti živeža in surove pavole za prejo. Prišel je tedaj brez kruha in brez pavole domu. Ko je svojim ljudem povedal, kaj je storil, govorili so med seboj: „Kaj bomo zdaj začeli?“ Vzel je potem pobožni Jud vrč in eno staro kapo in nesel na starinarski trg, da bi kaj skupil za to; pa noben človek ni maral za prašni, stari vrč in za staro kapo. Slednjič je prišel mimo človek z eno ribo, ki je že dišala in jo torej tudi nobeden ni hotel kupiti. Ta mož reče Judu: „Veš kaj, midva sva enako srečna, moje ribe noče nobeden kakor tvojega vrča ne. Če hočeš, pa menjajva; ti mi daj tvoj vrč in tvojo kapo, in jaz ti dam svojo ribo“. Jud si je mislil: „če ribo vzamem, bom vsaj nekaj za jed seboj prinesel“. Vzel je tedaj ribo za vrč, jo nesel svoji ženi domu in jej rekel: „Speči to ribo, da bomo vsaj večerjali,

jutri bo pa Bog pomagal“. Ko je pa žena ribo razparala, našla je lep, velik biser v njej. Drugi dan je šel Jud k svojemu prijatelju in mu rekel: „Ta biser mi je Bog dal, povej, koliko je vreden?“ Prijatelj mu odgovori: „Jaz ti dam zanj tisoč cekinov. Svetujem ti pa, da greš k bogatemu Zlatomerniku, ta ti lahko plača biser po njegovi celi vrednosti, jaz sem prereven. Jud je toraj šel z biserom k Zlatomerniku, in ta mu reče: „Sedem tisoč cekinov ti dam če hočeš.“ Revni Jud je denar vzel in najel dva postreščka, da sta mu ga pomagala nositi. Ko je z denarjem do svojih vrat prišel, priteče en berač za njim in reče: „Daj meni nekaj od denarja, kterega ti je Bog dal!“ Jud odgovori: „Včeraj sem bil tako reven, kakor ti; vzemi si polovico tega denarja!“ Res je začel denar šteti, da bi beraču naštel tri tisoč pet sto cekinov. Berač pa reče: „Le obdrži svoj denar; Bog te blagoslovi! Jaz nisem berač, ampak poslan sem od Boga, da bi te skušal. Blagor tebi, lakomnost se te ni prijela kakor drugih ljudi, kedar k denarju in bogastvu pridejo!“ Nato je berač zginil. Pobožni Jud pa je hvalil Boga in živel odslej s svojimi ljudmi brez skrbi in težave.

Osem sto in sedma noč.

Pravljica o Rojcu in cesarju Mamonu.

Dragoslav Rojec je bil kot poštenjak znan v mestu in na deželi. Svoje dni je bil bogat; pa nesrečaga je dohitela in prišel je tako na kant, da noč in dan ni imel miru pred ljudmi, kterim je bil dolžan, pa jih ni mogel plačati. Pri kmetih pa je imel še zmirom zaupanje, in če so potrebovali dobrega sveta, prišli so k

Rojcu. Enkrat je prišel k njemu en kmet in mu tako govoril: „Gospod Rojec, jaz sem obljubo storil, da pojdem sveto mesto Jeruzalem obiskat, in danes sem se odpravil na pot. Imam pa dva tisoč goldinarjev gotovega denarja, in tega nerad puščam domá, kjer mi znajo skrinjo prebrskati in denar najti. Tudi se lahko najde kak tat, ki bo tako dober, da mi denar odnese. Zato sem prinesel denar k vam spraviti, če ste tako dobri.“

Rojec je bil zadovoljen, je denar preštel in spravil. Ko je pa kmet odšel, mislil si je Rojec: „Prej ko ta iz Jeruzalema nazaj pride bo nekaj mesecev preteklo. Kaj bi blo, ko bi jaz s tem denarjem najbolj nadležne upnike izplačal in si nakupil novega blaga za svojo štacuno? Do tje, ko kmet nazaj pride, bom že tisto blago vse z dobičkom prodal, in mu lahko izplačam denar.“ Mišljeno, storjeno. Iplačal je precej najbolj sitne upnike in šel k velikemu trgovcu, kjer se je založil z novim blagom za svojo prodajalnico.

Toda, o groza! že drugi dan je prišel tisti kmet nazaj in govoril; „Včeraj sem zvedel, da je moj brat v Seleih umrl. Moram iti k pogrebu in uravnati njegovo zapuščino. Zato letos še ne pojdem na Božjo pot; bom pa drugo leto šel. Torej prosim, da mi daste spet mojih dva tisoč forintov.“ Rojec je bil v taki zadregi kakor si vsak lahko misli, da ni mogel ničesa odgovoriti; goljufati in denarja utajiti ni hotel, lagati se ni mogel, resnico povedati pa ga je bilo sram. Nazadnje pa se vendar nekoliko zlaže in reče: „Veste oče, jaz nemam železne škrinje, kakoršne so za denar spravljati. Zato sem vaš denar nesel nekemu prijatlju, ki ima tako skrinjo. Pridite jutri, pa boste denar dobili. Precej pojdem k njemu, če ga najdem domá.“ Kmet

je šel v oštarijo, Rojec je bil pa v največi zadregi in skrbi, da celo noč ni mogel očesa zatisniti. Zato je še v temni noči svojega konja napregel in vozil se je po mestu okrog, kakor pijan človek, ki ne vé, kam se pelje. Nazadnje ga konj zapelje iz mesta Bagdada. Tukaj ga dohitijo nekateri cesarki ljudje na konjih in ga prašajo: „Ali vi morda poznate nekega Dragoslava Rojca?“ On jim odgovori: „Saj sem jaz sam tisti Dragoslav Rojec.“ — „Tedadj pridi hitro z nami k cesarju Mamonu!“ rečejo cesarjevi adjutanti, obrnejo njegovega konja in ga peljejo seboj. Ko pred cesarja pride ga ta najprej praša, če je on Dragoslav Rojec; in ko Rojec to potrdi, ga cesar praša, kaka nesreča da ga je zadela? Rojec se je čudil, da že cesar vé od njegove nesreče, in mu je povedal celo prigodbo s tistim kmetom. Cesar pa se je razjokal in rekel: Gorjé tebi! zavolj tebe me angelj Božji celo noč ni pustil spati. Komaj sem oči zatisnil, je že klical: „Pomagaj Dragoslavu Rojcu!“ Jaz sem se zbudil, pa nisem vedel, kaj bi storil, ker nisem poznal tega Dragoslava Rojca. Potem sem spet zaspal; pa angelj me je stresel in rekel: „Gorjé tebi! Pomagaj Dragoslavu Rojcu!“ Zdaj nisem mogel več spati. Poklical sem svoje ljudi in jih poslal na vse strani, naj bi iskali tega Dragoslava Rojca. Dobro, da so te tako hitro našli!“

Potem je cesar Rojcu dal dva tisoč forintov in rekel: „to je za kmeta“. Po vrhu pa mu je dal še deset tisoč forintov in rekel: „To pa je za-té, da si boš spet pomagal. O prvem državnem svetn pa, ki ga bom zdaj napovedal, se oglasi pri meni, da ti bom dal dobro službo, ker že vidim, da za trgovca nisi ustvarjen“. Rojec je šel ves srečen domu; kmalo po-

tem je prišel kmet, in Rojic mu je denar izplačal. Čez osem dni je bil napovedan državni svet v cesarski palači, kjer so se zbrali k posvetovanju ministri, generali in modrijani ter dvorniki, ktere je cesar povabil. Tudi so prišli ljudje s tožbami in prošnjami. Tudi Rojec je prišel, kakor mu je cesar Mamon sam ukazal, in cesar ga je postavil za sodnika v mestu Medini v srečni Arabiji. Tam je živel kot sodnik dolgo let, dokler ga ni Bog k sebi poklical.

Osem sto in osma noč.

Burka o kmetu, oslu in tatu.

Neki kmet, ki je bil malo pijan, je kupil na semnju osla in ga vlekel na jermenu po cesti za seboj, pa se nikoli ni nazaj na osla ozrl. Dva potepuha sta to videla, in eden reče proti drugemu: „Čakaj, jaz bom pa kmetu tega osla ukradel!“ — „Kako boš pa to naredil?“ ga praša tovariš. Prvi tat reče: „To bova lahko naredila, če me boš hotel ubogati. Jaz bom oslu jermen z vratu snel in ga tebi za vrat djal. Potem se pusti ti toliko časa od kmeta naprej vleči, da jaz osla skrijem. Ko bo osel na varnem, potem se pa ustavi in reci, da si se na enkrat zopet v človeka spremenil, naj te toraj izpusti!“ Res sta tako naredila. Prvi tat je osla odvezal in drugemu tatu jermen za vrat djal, osla pa odpeljal. Drugi tat pa se je dal en čas od kmeta naprej vleči, in kmet tako dolgo ni nazaj pogledal, da se je tat ustavil. Takrat se je kmet ozrl, da bi videl zakaj osel ne gre naprej; na svoje začudenje pa je videl, da človeka za seboj vleče. Ves prestrašen gre k njemu in ga praša: Kdo si

ti?“ Tat odgovori: „Jaz sem tvoj osel in ti bom povedal eno čudno storijo. Vedi jaz imam pobožno, staro mater; enkrat pa sem prišel pijan domu in mati so me zmerjali; jaz sem pa v jezi svojo mater pretepel. Ona me je pa preklela in Bog me je za kazen v osla spremenil. Zdaj moram že več let kot osel živeti in delati in trpeti, da me ljudje tepejo. Danes naenkrat, menda so moja mati začeli za mene moliti, dobil sem prešnjo podobo nazaj in začel spet govoriti.“ Na to reče kmet: „Ni je pomoči, razun pri Bogu. Odpusti mi, če sem te en parkrat vdaril danes, saj nisem vedel, da si človek“. Potem je tatu odvezal in se od njega poslovil. Kmet je šel žalosten domu, ker je bil ob osla in ob denar; tatova pa sta se smejala. Ko je kmet domá povedal, kaj se je zgodilo, rekla je žena: „Gorje nam, če se take reči godijo!“ Razdelila je potem mnogo miloščine, da bi še kaka druga nesreča ne prišla nad hišo. Čez en čas pa je kmetu rekla: „Boš moral vendar družega osla kupiti, da bo v malin nosil in pesek vozil, ker imamo zidarje“. Ko je bil spet semenj, šel je kmet vdrugič na trg in gledal po oslih, kateri bi bil zanj. Ustavi se pred enim, in ga spozna za svojega prejšnega osla! Prvi tat ga je namreč že naprej prodal nekemu mešetarju, in mešetar je danes osla spet na somenj prignal. Ko kmet svojega osla spozna, rekel mu je na uho: „Ti kerle, ali si se spet napil in si mater pretepel, da si spet v osla zaklet? O, saj te ne bom več kupil, ne!“ Šel je naprej in kupil družega osla.

Osem sto in deveta noč.

Pravljica o cesarju Hakemu in o bogatem trgovcu.

Cesar Hakem je enkrat z mnogim spremstvom po mestu jahal in prišel do neke hiše, pri kateri je bil tudi vrt, in pred vrtom je sedel hišni gospodar, obdan od mnogih služabnikov in služabnic. Cesar je bil žejen, se je ustavil pred vratmi do tistega vrta in je prosil za kozarec vode. Gospodar je cesarju sam natočil in piti prinesel; ob enem pa je cesarju rekel: „O slavni vladar, skaži meni to čast in odpočij si nekoliko v mojem vrtu!“ Cesar je stopil s konja in šel s svojim spremstvom na vrt tega trgovca. Ko se cesar in njegovi spremljevalci vsedejo, prišlo je sto mladih, lepo oblečenih deklet, ki so začele možem streči in jim nanosile v zlatih skledah najokusnejših jedi, grojzdja in družega sadja, hladilnih vod, vina vsake vrste, črne kave in različnih drugih jedi. Cesar se je čudil in prašal trgovca: Ali si ti vedel, da bom jaz mimo prišel, ker si toliko reči pripravil?“ Trgovec reče: „O ne, nič nisem vedel; pa pri meni se vsak dan take reči v kuhinji dobijo. Ker imam veliko ljudi v hiši, je treba tudi dosti jedi pripravljenih imeti.“ Cesar pa potem praša: „Kdo so pa te mnogoštevilne, mlade deklice, ki nam strežejo?“ Trgovec odgovori: „To so moje hišine, da meni in mojim gostom postrežejo. V moji hiši je ravno sto izb, zato sem najel sto hišin, da ima vsaka eno izbo za počediti.“ Cesar se je zdaj pred trgovcem priklonil in rekel: „Hvalim Boga, da imam še tako bogate ljudi v svoji deželi.“ Potem pa je poslal vojake domu, naj vzamejo ves drobiž iz cesarske blagajnice ter naj ga pripeljejo na

vrta. Pripeljali so drobiža za tri milijone sedemkrat sto tavižent goldinarjev. Cesar je ukazal vozove na vrta zvrniti in rekel je trgovcu: „Vzemi ta denar, da boš lahko zmirom dobrote delil, kolikor ti bo sree velelo, in da mi boš lahko zmirom postregel, kedarkoli bom tukaj mimo jahal“. Potem so se cesar in njegovi adjutanti vsedli na konje in jahali naprej.

Osem sto in deseta noč.

Pravljica o kralju Nuširvanu in o kmečkej deklici.

Perzijski kralj Nuširvan Kozrovec je bil enkrat na lovu, in je čisto sam prišel do neke kmečke hiše, kjer je prosil, naj bi mu piti dali, ker je bil žejen. Bilo pa je to v takem kraju, kjer raste sladkorna koruza, da se steblo spreša in sladkor iz nje teče. Podobno pa je to steblo našemu koruznemu. Ko je tedaj kralj vode prosil, skočila je mlada, brbka kmetova hči in naprešala za kralja iz enega stebia sladkorja, da mu je mogla ponuditi sladko vodo. Kralj je videl nekaj smeti v vodi ter počasi pil, da bi smeti ne požerl. Ko se je napil, je rekel deklici: „Tvoja voda je bila prav dobra, le škoda, da je bila nekaj smetna.“ Deklica pa reče: „Vrgla sem nalašč nekaj smeti notri, ker sem videla, da ste hudo žejni, ter sem vas s tem primorala, počasi piti, ker na žejo prav hitro piti ni zdravo“. Kralj se je začudil nad tem pametnim odgovorom. Potem praša deklico: „Koliko sladkornih stebel si izprešala za to posodo vode?“ Ona reče: „Enega samega“. Kralj Kozrovec se je nad tem začudil, in ko je domu prišel, je pogledal v

bukve, koliko ta vas davka plačuje. Zdelo se mu je, da premalo davka plačuje, ker ima tako dobro zemljo; zato je tistemu kraju davke povišal. Tri leta pozneje je prišel zopet v tisti kraj zverino lovit, in oglasil se je zopet v tisti hiši za vodo. Tista deklica ga je brž spoznala, je tekla do vode, pa je dolgo ni bilo nazaj. Kralj jo potem praša, zakaj se je takó zamudila? Dekle mu odgovori: „Ker so sladkorna stebila brez sladkorja. Izprešala sem tri stebila, pa voda še zmirom ni prav sladka“. — „Od kodi pa to pride?“ praša kralj. Deklé mu odgovori: „Od tod, ker smo se kralju nekaj zamerili in nam je davke povišal. Če pa za kako deželo ali kako pokrajino nje lastni kralj ne mara več, potem beži tudi sreča in blagoslov iz tistega kraja. Kralj Nuširvan se je smejal in je davke tistej vasi zopet znižal. Modrost in bistrornost tiste kmečke deklice pa se mu je tako dopadla, da jo je za ženo vzal.

Osem sto enajsta noč.

Burka o zdravilu za oči.

Cesar Harun Alrašid je šel enkrat z ministrom Žafarjem, s svojim družnikom Slivnikom in s pesnikom Dobravčinom in Belanskim na sprehod. Srečali so starega moža, ki je na oslu jahal. Cesar reče Žafarju: „Prašaj tega moža, od kodi pride?“ Žafar ga je prašal, in mož odgovori: „Iz Balseore“. — Kam pa greš?“ ga praša minister dalje. — „V Bagdad“, odgovori mož. Minister ga še praša: „Kaj boš pa tam delal?“ Mož odgovori: „Oči me bolijo. V Bagdadu pa so učeni zdravniki, jih bom prašal za kako zdravilo za oči“. Cesar potem reče Žafarju:

Norčuj se nekoliko časa ž možem“. Žafar reče: „Pa me bo ozmirjal“. Cesar reče na to: „Kaj za to? saj beseda ni konj“, Na to praša Žafar možička: „Kaj mi daš, če ti povem en pomoček, ki bo gotovo ozdravil tvoje oči“. Mož odgovori: „Bog te bo plačal, jaz sem siromak“.

Na to reče Žafar možičku na oslu: „Poslušaj torej moj skrivni pomoček, kterega še nikomur nisem razodel, kakor tebi. Vzemi tri funte vetra, tri funte solčnih žarkov, tri funte mesečnega svita in tri funte plamena od voščenih sveč, to vse vkup zmešaj v eni deži brez dna, pusti to tri mesece na zraku, potem tolči to mešanico skozi tri mesece z kladvom. Kadar bo stolčeno, deni to v eno škatljo brez dna in postavi jo zopet za tri mesece na zrak. Potem si namaži s tem zdravilom svoje oči vsak dan tristokrat, prej ko spat greš, in če se boš tako trideset let mazal, boš tako dobro videl, kakor zdej“. Na to je možiček odgovoril: „Za plačilo, ker si mi povedal tako dobro zdravilo, naj ti Bog da tako hudo babo, da ti bo oči izpraskala; in kedar umrješ in bo tvoja duša v pekel vržena, naj te baba še tam za brado po peklenskem blatu okrog vlačí“. Cesar Alrašid se je tako smejal, da je znak padel. Potem pa je ukazal možičku tri tisoč goldinarjev izplačati.

Osem sto dvanajsta noč.

Povest o predrznem tatu.

Neki tat, z imenom Marin se je poboljšal, je odprl svojo prodajalnico in živel kot pošten trgovec. Nek večer je štacuno zaprl in šel domu; neki tat pa

se je ravno tako oblekel, kakor Marin, odprl z vetrihi Marinovo prodajalnico in začel blago in denar vkup grabiti. Vse to je delal pri luči, ki jo je seboj pri nesel. Prišel pa je ponočni čuvaj in pogledal v prodajalnico, pa tat je vzel bukve v roke in bral mirno račune o stroških in dohodkih, tako da ga je čuvaj za gospodarja imel in šel naprej. Ko je proti jutru mestni čuvaj še enkrat mimo šel, gorela je še zmirom luč v Marinovi prodajalnici. Tat pa je stopil za čuvajem in mu rekel: „Pojdi v to in to krēmo in povej, naj mi pošljejo hlapca s konjem in vozom, ker bom nekaj blaga proč prodajal. Za pot ti bom že potem dal par grošev.“ Čuvaj je šel in je kmalo prišel s hlapcem in vozom. Tat mu je podaril dva goldinarja. Potem je s hlapcem veliko blaga na voz znosil in se proč odpeljal, ko je štacuno za seboj zaprl. Hlapec si tudi nič ni slabega mislil, ker je sam mestni čuvaj po njega prišel, ker to ni bilo misliti, da bo mestni čuvaj s tatovi zastopljen. Čuvaj pa je zmirom tatu za trgovca Marina imel. Ko je zjutraj Marin prišel štacuno odpirat, zahvalil se mu je čuvaj še enkrat za tista dva goldinarja. Marin pa ga ni zastopil, katere goldinarje misli. Ko pa v štacuno pride, najde luč še prižgano in bukve odprte. Kmalo je tudi zapazil, da mu precej blaga manjka. Zdaj je začel čuvaja izpraševati, in ta je po pravici povedal, kaj se je zgodilo in se čudil, da Marin od tega nič ne vé. Marin mu je zatrdil, da on ni bil v svoji štacuni, in mu ukazal, naj gré po tistega hlapca, ki je s tatom blago vozil. Čuvaj je hlapca kmalo pripeljal, in Marin ga je prašal, kam je blago peljal? Hlapec je rekel, da sta blago peljala do morskega pristanišča, tam pa na barko naložila. „Na čegavo barko sta blago naložila?“

praša Marin. Hlapec mu pokaže barko in gospodarja od tiste barke. Zdaj je prašal Marin kapitana od tiste barke: „Kam si danes zjutraj peljal nekega trgovca z njegovim blagom?“ Kapitan reče: „Peljali smo blago samo na uni konec mesta, tam je že čakal postrešček in je bale na vozičku proč zvozil.“ „Ali poznaš tistega postreščka?“ praša Marin. Kapitan reče: „Ko bi ga videl, bi ga spoznal“. — „Tedaj počakaj tukaj le malo časa!“ reče Marin. Najel je potem pet postreščikov, ki so tam pri morji stali in jim naročil, naj hitro tečejo in k njemu skličejo vse postreščike celega mesta. Priletelo je vkup več ko tri sto postreščekov. Marin jim je dal sto goldinarjev, naj jih razdelé med seboj, kapitana je pa prosil, naj mu zdaj pokaže tistega postreščega. Kapitan ga je kmalo spoznal in Marínu pokazal. Marin praša postreščeka: „Kam si danes zjutraj vozil tisto blago iz barke?“ Postrešček mu je pokazal tisti magazin. Marin je potem poklical gospodarja magazina in ga prosil, da mu je odprl. Tam notri je našel Marin vse svoje blago. Precej je najel konja in voz in ukazal svoje blago naložiti in spet domu peljati. Bilo ga je za tri tisoč goldinarjev vrednosti. Po vrhu čez blago je Marin pogrnil v naglici veliko rjuho, ki pa ni bila njegova, ampak našel jo je v magazinu. Tat pa je prišel za Marinom in mu rekel: „Prijatelj, ti nisi po pravici naredil. Vzel si svoje blago nazaj, ki sem ti ga vkradel, pa po vrhu si vzel še mojo rjuho. Tisto mi daj nazaj, ker ni tvoja.“ Marin se je smejal, je dal tatu rjuho nazaj in ga ni šel tožit.

Osem sto trinajsta noč.

Pravljica o pobožnem princu Terpinu.

Cesar Harun Alrašid je imel več sinov, med njimi tudi enega, ki je bil močno pobožen. To je bil princ Terpin. Ko je bil Terpin že osemnajst let star, se še ni nič zmenil za ta svet, ampak hodil je po cerkvah, molil po grobéh in se pogovarjal s pobožnimi puščavniki in muhi. Kedar je na mirodvoru med grobove stopil, je včasih rekel: „Enkrat je bil svet vaš, kaj imate zdaj od tega?“ Hodil pa je princ v surovi, trdi raševini in lesenih čevljih ali cokljah; prepasan je bil z vrvjo. V taki opravi je enkrat srečal svojega očeta, cesarja Alrašida in mnogo ministrov in velikašev ž njim. Velikaši so rekli med seboj: „Ta princ pa res cesarju sramoto dela! Le pogledjte, v kaki obleki hodi, kakor najslabši berač iz hribov!“ Tudi cesar je rekel princu: „Moj sin, ti mi delaš sramoto, da tak okoli hodiš!“ Terpin pa ni ničesar odgovoril, ampak poklical je k sebi tico, ki je na strehi sedela, in tica je priletela in mu sedla na odprto dlan. Potem je tici ukazal, da je zopet odletela. Ko je bila tica zopet na strehi, jej je rekel: „Zleti zdaj mojemu očetu, slavnemu cesarju na roke!“ Toda tica ga ni hotela ubogati. Zdaj reče princ cesarju: „Poglejte oče, vi mi sramoto delate pred svetniki, ker ta svet preveč ljubite, zato tica noče k vam prileteti“.

Kmalu potem je šel Terpin iz Bagdada proč v Balsoro. Tam je delal pri zidarjih za šestdeset krajcarjev na dan. Grzin iz Balsore pripoveduje od njega: „Enkrat se je meni nek zid podrl in šel sem zidarjev iskat, da bi ga na novo sezidali. Med zidarji sem videl enega bledega, šibkega mladenčca; to je bil

namreč princ Terpin. Šel sem k njemu in ga prašal, če hoče k meni na delo priti. On mi odgovori: „Prav rad, pod tem pogojem, da mi ne daš več ko dvanajst grošev na dan, in da me pustiš moliti, keder bo juternico, poldnevnicico in večernico zvonilo“. Bil sem s tem zadovoljen in peljal mladenča seboj. Delal je tako pridno, da še nikoli nisem videl človeka tako delati. Ko sem ga k kosilu poklical, je rekel, da se danes posti in da ne bo nič jedel. Ko je večernico odzvonilo, so drugi zidarji domu šli, on pa je naprej delal do trde noči. Jaz sem ga prašal: „Kako je to mogoče; ti nisi nič kosil in delaš celi dan za tri druge, in še zdaj, ko so drugi odšli? Ali ti ne opeša roka?“ On odgovori: „Z Božjo pomočjo je vse mogoče“. Ko ni videl več delati, dal sem mu dva goldinarja namesto dvanajst grošev. On pa ni hotel na noben način več vzeti, ko dvanajst grošev, in rekel mi je: „Z dvanajstimi groši na dan se lahko preživim in oblačim: čemu mi bo več denarja? Bogastvo je strup za dušo!“

Delal je pri meni več tednov. Šlo mu je tako hitro od rok, da se je vsak čudil; da je le eno pest malte kam vrgel, držala je cele skale vkup kakor železo. Čez nekaj tednov sem ga naenkrat pogrešal. Prašal sem druge zidarje po njem, in rekli so mi, da je bolan. Šel sem ga obiskat in ga našel v stanovanji neke revue, pobožne ženice. Ležal pa je na trdih tleh, še slamo ni trpel pod seboj. Jaz sem se razjokal nad ubogim mladenčem in ga prašal, če mu zamorem s čim postreči? On reče: „Ja. Če me jutri zopet obišeš, me boš našel mrtvega. Pokoplji me potem na tihem. Iz moje suknje pa vzemi rudeči rubin, nesi ga v Bagdad cesarju Alrašidu in pozdravi od mene

cesarja in cesarico. Povej cesarju, da sem ga vedno ljubil, in da sem le zato bežal od cesarskega dvora, da bi me hudobni duh ne zmotil z bogastvom“. Jaz sem mu to vse obljubil, čeravno takrat še nisem vedel, da je cesarjev sin. Drugi dan sem ga našel res mrtvega. Dal sem ga na tihem pokopati, kakor je sam želel. Potem pa sem preiskal njegovo suktnjo in našel v njej tako lep in velik rubin, da je bil gotovo milijon goldinarjev vreden. Mislil sem si: „Glej, tako bogastvo je imel pri sebi, pa je tako revno živel! Za tega mladenča bo dobro na unem svetu!“

Zdelo se mi je, da bi se hudo pregrešil, ako bi ne storil po njegovi volji in ne nesel kamna cesarju. Šel sem tedaj v Bagdad in čakal pri vratih cesarske palače, kdaj bo cesar vun prišel. Ko se je to zgodilo, stopil sem cesarju naproti in mu dal žlahtni rubin. Ko pa cesar ta kamen zagleda, padel je brez zavesti na tla. Stražniki pa so mislili, da sem mu jaz kaj hudega storil; zato so me prijeli in zvezali. Ko se je pa cesar zopet zavedel, me je ukazal odvezati ter me peljal seboj v svojo izbo. Tam me je prašal: „Kaj se je zgodilo tistemu mladenču, ki je tebi ta rubin dal?“ Jaz mu rečem: „Umril je!“ Na to sem cesarju še vse drugo povedal, kar sem od mladega zidarja vedel. Cesar se je razjokal in rekel: „Moj sin je bil bolj pameten, ko jaz. On je ta svet zaničeval, da bo na unem svetu srečen; jaz pa sem svoje serce na ta svet navezal, pa kdo vé, kako bo z menoj v večnosti?“ Potem je poklical cesarico in jej vrgel rubin pred noge. Ko ona kamen spozna, je zavpila in omedlela. Ko se zopet zavé, je rekla: „O vladar, kaj je z mojim sinom?“ Cesar ni mogel govoriti od samega ihtenja, zato je mene naprosil, naj jaz povem. Ko sem jej

vse povedal in nazadnje tudi to, kako je umrl, začela je tako tuliti, da me je kar strah bilo. Upila je: „O luč mojih oči, ali še enega požirka vode ti ne bom smela več dati? O kako rada bi te tolažila in te pestovala in te božala noč in dan!“ Jaz prašam potem cesarja: „O slavni vladar, ali je bil ta mladenič vaš sin?“ — „Se ve da“, reče cesar; „pa on ni hotel živeti, kakor drugi principi. Zmirom je le molil in po cerkvah hodil in h grobovom. Ko smo mu ponujali boljših jedi in lepše obleke, je rekel, da ne ostane več pri nas, da pojde po svetu, kjer mu uobeden ne bo branil, v revščini živeti in Bogu služiti. Ker ni odnehal in je po sili proč šel, rekel sem cesarici: „Daj mu daj tisti veliki rubin; če bi v potrebo prišel, da ne bo brez pomoči!“ Ona mu je ta kamen dala, pa še težko ga je bilo pripraviti, da ga je vzel. Kakor vidiš, si ni hotel življenja priboljšati, sicer bi bil rubin prodal. Od tega časa ga nismo več videli. Bog mu daj dobro!“ Cesar je potem meni ponudil tisti rubin, pa jaz ga nisem vzel, tudi dobro službo, ki mi jo je ponujal, sem odbil in rekel: „Slavni vladar, naučil sem se od tvojega sina, v prostovoljni revščini živeti!“ Potem me je cesar prosil, naj mu pokažem Terpinov grob. To sem rad obljubil. Cesar in cesarica sta se peljala z menoj v Balsaro in dolgo časa molila in se jokala pri grobu svojega sina Terpina. Cesar mu je dal na grob postaviti kamnit spomenik, v katerega je dal zarezati besede:

„Kot tujec sem hodil po svetu okrog;
Sem živel brez žene, umrl brez otrok;
Brez doma sem živel, brez bratov, sestrá;
Le v cerkvici Božji tam bil sem domá;
Brez vriska, brez joka končal sem svoj tek;
In zá-me prišel zdaj se srečen je vek.“

Osem sto in štirnajsta noč.

Tri pravljice o smrti.

Nekdaj je bil kralj, ki se je hotel ljudstvu pokazati v celej svoji krasoti, obdan od vseh velikašev. Zato je ministrom, dvornikom, generalom, namestnikom, skrivnim svetovalcem, knezom in grofom naročil, naj pridejo vsak v svoji najlepši opravi. Tudi vojaki so morali nastopiti vsi osnaženi in v novih oblekah. Kralj sam je oblekel svojo najlepšo svilnato obleko, ki se je kar lesketala zlata in biserov; zasedel je najlepšega konja in jahal med vojake. Vrag mu je v srce tak napuh vdihnil, da je sam pri sebi rekel: „Kdo na svetu se more meni primerjati?“

Ko je kralj poln prevzetnosti okrog jahal, prišel mu je mož v raztrgani obleki naproti in ga pozdravil, pa kralj mu ni odzdravil. Na to je mož prijel kraljevega konja za uizzo. Kralj reče ves jezen: „Ti predrzneš, ali me ne poznaš? Kako si upaš, mojega konja ustavljati?“ Mož reče: „Jaz imam eno prošnjo.“ „Pridi jutri!“ zarenči kralj. Mož pa reče: „Meni se mudi, ne morem čakati.“ Kralj reče: „Počakaj vsaj toliko, da s konja stopim.“ Mož pa pravi: „Ne morem čakati.“ Kralj na to: „Tedaj govori kaj imaš, ti sitni človek!“ Mož reče: „To ti moram na skrivaj povedati.“ Kralj se je tedaj k njemu nagnil in mož mu je rekel na uho: „Jaz sem smrt, prišel sem po tvojo dušo.“ Kralj reče ves bled: „Počakaj, da grem prej domu in se poslovim od žene in otrok.“ Smrtni mož pa reče: „Jaz ne morem več čakati, tvoja ura je prišla.“ Pri tej besedi je kralj mrtev s konja padel.

Nato pa je šel smrtni mož k nekemu revnemu in pobožnemu človeku, ga pozdravil in mu rekel:

„Imam ti nekaj posebnega povedati, pa na skrivaj“. Siromak reče: „Povej mi to na uhó“. Smrtni mož mu zašepeta: „Jaz sem smrt“. Siromak reče: „Bog te pozdravi! Že dolgo te pričakujem, da me rešiš vseh nadlog“. Smrtni mož mu reče: „Če imaš še kaj najnega opraviti, te bom pa še nekaj časa počakal“. Siromak reče: „Samo Bogu se bom priporočil, se umil in preoblekel; potem se bom v posteljo vlegel, in ti me umori“. Smrtni mož ga je tedaj počakal, da se je pripravil, potem ga je še le umoril. To milost je dosegel siromak pred Bogom, ker je vedno prosil za srečno zadnjo uro, in ker je pošteno živel.

Zopet neki drug kralj je bil, ki si je nabral velikanskih zakladov in si oskrbel vse, kar služi človeku v zabavo in veselje. Zidal si je velik grad in v njem imel mnogo služabnikov in služabnic. Enkrat je kuharicam napovedal, naj napravijo veliko pojedino in povabil je na to gostijo vse svoje žlahtnike in mnogo druge gospôde. Ko je tako na blazini sedel, jedel in pil, rekel je sam pri sebi: „Veseli se dušica, jej in pij, uživaj dobrote tega sveta, za ktere si se toliko trudila!“ Ko je pa to izgovoril, je raztrgan mož z beraško mavho tako močno potrkal na grajske vrata, da se je ves grad stresel. Strežaji so tekli preplašeni vun in rekli beraču: „Gorje tebi! Kakó se obnašaš? Počakaj da se prej gospodje najedó, potem boš tudi ti nekaj dobil od tega, kar ostane.“ Berač pa reče: „Povejte kralju, naj ven pride, mu imam nekaj povedati!“ Strežaji mu odvernejo: „Ti nadloga zani-kerna! kako se predrzneš zahtevati, naj kralj k tebi pride? Ali je mar tvoj služabnik?“ On pa jim reče: „Le pojdite not in povejte mu to.“ Šli so toraj in kralju povedali, kaj je berač rekel. Kralj jih praša:

„Ali ga niste mogli breniti in stran zapoditi?“ Ko je pa kralj to govoril, potrkal je berač še huje na vrata, ko poprej. Strežaji so s palicami ven leteli, da bi berača pobili. On pa jim reče: „Gorjé vam, če se me kateri dotakne, jaz sem smrtni mož!“ Zdaj so se začeli kar strahu tresti. Kralj pa mu reče: „Umori ktereга družega namesto mene, saj jih vidiš dosti okoli mene, ki so mi pokorni“. Smrtni mož pa reče: „Jaz ne delam razložka med visokim in nizkim, med bogatim in revežem. Danes sem po tebe prišel, drugokrat pa pridem po družega.“ Kralj se je začel jokati in tožiti: Gorjé meni, namesto Bogu sem služil svojemu poželjenju in posvetni ošabnosti. Ta prokleti denar me je zapeljal, da se nisem spomnil svojega Boga in večnosti. Zdaj moram vse svoje zaklade zapustiti in hiteti pred Božjo sodbo!“

Bog je pa pripustil, da so tolarji kralju iz žepov poskakali, se po tleh verteli in takó govorili: „Zakaj nas preklinjaš? Preklinjaj raji samega sebe! Bog je ustvaril nas in tebe. Nas tolarje je pa v tvojo roko dal, da bi ti revežem pomagal in udove tolažil, bolnikom jesti in zdravil kupoval, cerkve zidal, potrebne ceste in mostove popravljaj. Ti si pa denar le porabil za veselice, za jed in pijačo, za lišp tvojim spridenim ljubicom, za norčije in baharije. Kaj more denar za to, če ga ti nisi znal in nisi hotel dobro in prav porabiti?“ Ko so tolarji to izgovorili, je smrtni mož kralja zadušil.

Osem sto in petnajsta noč.

Pravljica o kralju Škandru in kralju Jeranu.

Ko je mogočni macedonski kralj Škander Dvorogač svet pod svojo oblast spravljal, prišel je tudi do nekega revnega ljudstva, ki ni nič vedelo

za dobrote tega svetá. Svoje merliče so pokopavali pred svoje hiše in so vsak dan molili pri teh grobovih. Tudi niso jedli mesá, ampak samo močnate in travnate jedi, pa sočivje. Kralj Škander je ukazal poklicati poglavarja ali kralja tega ljudstva. Ta kralj, Jeran po imenu, pa je odgovoril: „Jaz nimam s Škandrom nič opraviti.“ Zdaj je moral Škander sam k njemu priti. Veliki Škander je prašal kralja Jerana: „Tukaj je menda revna dežela, ker vidim, da ljudstvo slabo živi in ker sploh ni videti ne zlata, ne srebra, ne kaj takega, kar bi imelo kako vrednost“.

Kralj Jeran odgovori: „Čemu je bogatija? saj vender ljudje niso nikoli zadovoljni, če so še tako bogati. Zadosti pa je, ako imajo vsakdanji kruh“. Škander ga je potem prašal, zakaj svoje mrliče pred hiše pokopávajo? Jeran reče: „Zato, da zmirom na smrt mislimo in na Boga ne pozabimo.“ Potem praša Škander: „Zakaj pa ne jeste mesá?“ Jeran odgovori: „Ker nočemo, da bi bil naš trebuh grob za živali.“ Potem je kralj prinesel mrtvaško glavo, jo pokazal slavnemu Škandru in ga vprašal: „Ali poznaš to glavo?“ Škander odverne, da ne. Jeran mu pove: „To je bil mogočen kralj, ki je svoje podložne stiskal, veliko krivice storil in mnogo zakladov nabral. Zdaj je pa njegova duša v peklu, njegova glava pa tukaj!“ Potem je prinesel še drugo mrtvaško glavo in rekel: „To je bil pa nek pravičen vladar, in njegova duša je zdaj v nebesih.“ Kralja Škandra je groza stresla; dal je kralju Jeranu roko in mu rekel: „Ako hočeš pri meni ostati, hočem svoje kraljestvo s teboj deliti“. Kralj Jeran pa je rekel: „Akoravno je moje kraljestvo beračija proti tvojemu, vender ne menjam s teboj. Kajti jaz lahko v miru živim in Bogu služim. Ti si

pa v večni vojski, in mnogo sovražnikov ti streže po življenji“. — „Ti imaš prav!“ reče kralj Škander in in mu podá rokó.

Osem sto in šestnajsta noč.

Pravljica o noseči ženi in hudobnem zamorecu.

Neka noseča žena je šla čez morje na Božjo pot. Naenkrat pa se vzdigne strašni vihar, ki je barko razdrobil. Žena se je prijela za desko in na njej sedečo so jo valovi naprej gonili. Od samega strahu pa je žena porodila. Stisnila je otroka k sebi in zdihovala k Bogu na pomoč. Neki zamorski mornar, ki je bil ž njo na barki in so ga zdaj tudi valovi po morju metali, priplaval je za njo in jej rekel: „Že na barki sem se v tebe zaljubil; če me ne uslišiš, te bom vrgel z deske v morje, da boš utonila!“ Žena mu odgovori: „Gorje tebi! Ali ti ni še nesreče dovolj, da hočeš Boga še bolj razdražiti?“ Zamorec pa reče: „To sem že večkrat doživel, pa sem se še vselej rešil“. Žena mu reče: „Iz te nadloge nas zamore samó Bog rešiti! Kakó moreš na greh misliti, hudobnež?“ Na to pa je zamorec ženi otroka iz rok stergal in v morje vrgel. Žena je začela jokati, da bi se je kamen usmilil, hudobni zamorec pa se je ni. Vsedel se je k njej na desko. V tem pa pride iz morja „morski volk“ in zamorca požré! Žena pa se je za svojim otrokom neprenehoma jokala. Čez en čas jo zagledajo iz neke barke in jo rešijo. Ko ona na barko pride, videla je svojega otroka, ki so ga mornarji pestovali. Vsa vesela ga jim vzame in jih praša, kako da so do otroka prišli? Mornarji so pravili: „Naša barka se je na

enkrat ustavila, in ko se nazaj ozremo in se prašamo, kaj to pomeni, zagledamo strašno veliko ribo, kakor eno goro, in njej na hrbtu je sedel ta otrok in svoje prste sesal.“ Ko je še žena povedala, kaj se je njej pripetilo, kakó je otroka rodila in kakó ob njega prišla, čudili so se vsi nad to nenavadno prigodbo in hvalili previdnost Božjo.

Osem sto in sedemnajsta noč.

Pravljica o kovaču in o pobožni deklici.

Nek pobožen mož je slišal, da je v nekem mestu kovač, katerega ogenj nič ne speče, če prav roko v žerjavico porine. Ker bi bil rad tega kovača poznal, podal se je v tisto mesto, izprašal ljudi, da so mu pokazali tisto kovačnico in šel je not ter kovača pozdravil. Sprijaznil se je z njim in dal za pijačo, potem pa ga prosil, naj bi smel en večer v kovačevi hiši prenočiti, to pa zato, ker je hotel kovača opazovati, če je res tako pobožen, da ima tak poseben dar od Bogá. S kovačem sta torej skupej večerjala in potem spat šla. Pa popotnik ni videl na kovaču nobene posebne pobožnosti: pri jedi je imel vsakdanje in vmes tudi šaljive pogovore, prej ko je spat šel, pa komaj da se je prekrizal. Prašal je toraj drugi dan kovača: „Slišal sem, da imaš od Bogá posebni dar, da te noben ogenj ne speče; jaz pa nisem opazil na tebi, da bi ti kakor svetnik živel, zato se mi čudno zdi, kako si to milost prejel?“

Kovač mu odgovori: „To ti bom precej povedal. Ko sem bil še mlad, sem se zaljubil v hčer našega sosedu, ki je bila zelo lepa, pa tudi na vso moč pobožna, kakor svetnica. Pisal sem jej več pismic,

kakor je že pri mladih ljudeh navada in jo prosil za njeno ljubezen ter jo hotel tudi za ženo vzeti. Ona pa mi je odgovorila, da je obljubila Bogu večno de-
vištvo in da te obljube po nobeni ceni ne prelomi. Mene je to mrzelo in mislil sem, da so to le izgovori, in da me ona ne mara. Kmalo potem pa je nastala v deželi huda lakota, in pri sosedovih so grozno stradalali, ker je bila tam že prej velika revščina. Prišlo me je torej to dekle nekoč prosit, naj jej dam v Božjem imenu en hleb kruha za njo in njene starše. Jaz jej pa rečem: „Tedaj zdaj sem ti dober, ko me potrebuješ, prej sem ti bil pa preslab? Jaz ti nič ne dam, če me ne vzameš za moža!“ Deklica se je zjokala in rekla: „Oh mož, ali je dovoljeno, Bogu dano obljubo prelomiti?“ Vsa žalostna je šla domu brez kruha. Čez dva dni je prišla spet vsa sestradana in lačna k meni in me prosila jesti. Jaz jej rečem sestri, in prinesel sem jej polno skledo dobro zabeljenih žgancev, da se je kar od veselja zjokala. Jaz jej rečem: „Le jej, in tudi tvojim ljudem bom pomagal, pa za moža me moraš vzeti, jaz nočem nobene druge“. Deklica pa je rekla: „Boljši je od lakote umreti, ko Boga razžaliti“. To rekši je odložila žlico še prej, ko je kaj pokusila in šla proč. Mene je bilo sram, da sem revo tako stiskal, zato sem jo poklical nazaj in jej rekel: „Le pojdi nazaj in najej se. Dam ti vse v Božjem imenu, in te ne bom silil, da bi me vzela“. Ko dekle to sliši, je prišla nazaj se vsedla k mizi in rekla: „O Bog, če je ta mož odkritosrčno govoril, daj mu to milost, da ga noben ogenj ne bo spekel ne na tem, ne na unem svetu!“ Jaz sem te besede slišal, pa jih nisem dosti porajtal. Pustil sem deklíco jesti in šel sem v kovačnico. Tam pa mi je velik žareč

ogel padel na boso ного in me ni prav nič spekel. To se mi je čudno zdelo, in že sem začel verovati, da mi je deklica res to izprosila. Da bi se prepričal, sem prijel kos razbeljenega železa z golō roko, pa me ni prav nič peklo, kakor bi mrzel kámen v roki držal. Ves vesel sem šel k deklici v izbo in jej rekel: „Ti si pa res nekaj vredna, tvoja molitev nekaj izdá. Kar si prosila za mene, to sem zadobil, ogenj me nič več ne peče“. Deklica pa položi žlico iz roke in reče: „O Bog, če si to molitev uslišal, potem usliši še drugo, ako je tvoja sveta volja, in vzemi mojo dušo k sebi!“ Komaj je to izrekla, padla je mrtva na tla. Jaz sem jo nesel na njen dom in sem tam povedal, kakó se je z menoj in ž njo godilo. Ko smo jo pokopali, prišlo je pol mesta vkup. Njenim starišem sem potem pomagal, da so dočakali boljše letine. Oženil se pa nisem nikdar, ker mi ta deklica ni šla iz glave in bi nobene druge ne mogel takó spoštovati in ljubiti. To je moja historija“. Ves začuden se je popotnik poslovil pri kovaču in šel domu ter hvalil Boga.

Osem sto in osemnajsta noč.

Pravlica o možu „oblakarju“ in o kralju.

Nekdaj je prebival na neki gori močno pobožen puščavnik. Molil je cele noči in izprosil je od Boga vse, kar je želel. Še neki poseben oblak mu je Bog dal, kateri je šel, kamor je puščavnik hotel, ter o suši razmočil travo in drevje, da se ni posušilo. Zato se na tej gori, kjer je bil puščavnik, nikoli ni manjkalo vode. Zavolj tega oblaka imenovali so puščavnika „oblakarja“. Nekoč pa se je puščavnik nekaj pregrešil, in v ta hip je oblak zginit. Puščavnik je bil zelo ža-

losten in je nepranehoma molil ter Boga za odpuščenje prosil. Enkrat pa se mu je sanjalo, da je slišal glas: „Ako hočeš svoj oblak dobiti, pojdi k kralju Podboju, da bo za te molil; njegova molitev ti bo pomagala. Puščavnik se je precej zjutraj odpravil na pot v tisto deželo, kjer je kralj Podboj vladal. Ko tje pride in ko so mu ljudje pokazali kraljevo palačo, oglasil se je pri tistem uradniku, ki je bil za to postavljen, in mu rekel, da bi rad s kraljem govoril, ker ima neko prošnjo do njega. Uradnik pa mu reče: Za prošnjike je samo en dan v tednu odločen; druge dni ne prideš do kralja. Počakaj tedaj, da pride tisti dan!“ Puščavnik si misli: „Ta kralj ni videti, da bi bil posebno velik svetnik, če je revežem in prošnjikom tako težko do njega priti. Reveži so vsaki dan v potrebah in nadlogah, zato mora Božji človek vsaki dan za nje odperto uho in roke imeti.“ Čakal pa je vendar do tistega dne, da so se prošnjiki sprejemali. Peljali so puščavnika v veliko dvorano, kjer je bile že mnogo drugih prošnjikov. Kralj je dal prošnjike družega za drugim pred se pripeljati in je njih prošnje zaslišal ter jim dajal odgovore, povoljne in nepovoljne, kakor je prišlo in kakoršna je bila prošnja.

Ko pride vrsta na puščavnika, ga kralj ostro pogleda in reče: „Bog te pozdravi, „oblakar“! Vsedi se da druge odpravim, potem bova midva govorila“. Puščavnik se je zelo čudil, od kodi ga kralj Podboj pozna; pa tudi njegove modre razsodbe je občudoval. Ko je kralj prošnjike odpravil, prijel je puščavnika za roko in ga peljal v notranji del svoje palače. Vojaške straže so ga povsodi častno pozdravljale. Na dvorišči pa je stala borna, na pol podrta, stara bajta. Tam not je kralj puščavnika peljal. Bilo je v sobi

vse priprosto in beraško, kakor pri zelo revnih ljudeh. Kralj je rekel puščavniku sestri in je šel v drugo izbo, da se je preoblekel. Kmalo je prišel nazaj kot reven delavec oblečen. Potem je poklical še svojo ženo, kraljico. Ona je prišla v izbo, oblečena kakor kmečka dekla, prav slabo in revno. Kralj jo praša: „Ali veš, kdo je danes naš gost?“ Ona reče: „Ževem, „oblakar!“ Potem je kralj puščavnika prašal, ali naj precej moli zavolj oblaka, da ga bo puščavnik nazaj dobil, ali naj še prej kaj povè iz svojega življenja? Puščavnik je rekel: „To bi rad zvedel, zakaj sta se vidva s kraljico tako slabo oblekla?“ Kralj Podboj mu je potem pravil: „Moj oče in moj stari oče sta bila oba kralja te dežele. Jaz pa nisem imel veselja za vladanje in najrajši bi bil postal puščavnik. Ko so pa moj oče umrli in sem bil jaz edini sin, bal sem se, če krone ne prevzamem, da se bodo vneli punti in vojske, ker bi se velikaši ne mogli zediniti, koga bi za kralja izvolili. Da bi se po nepotrebem kri ne prelivala in da bi sveta vera ne terpela škode, če bi morda kak neverec kraljestvo prevzel, zato sem vender privolil, da so me krenali in za kralja postavili. Imam svoje uradnike in vojake, razsojam prepire in poslušam prošnje in pritožbe. Kedar pa svojo kraljevo službo odpravim in dovršim, potem se podam v to revno bajto in tukaj živiva z ženo, kakor dva revna človeka, v slabi obleki in pri slabi hrani. Ona prede, in jaz rezljam lesene podobe iz lipovega lesa; kar za najino delo skupim, od tega midva živiva. Jeva namreč samo zvečer, čez dan se postiva. Tako živiva zdaj že štirideset let. Ostani nicoj pri nama, boš z nama večerjal; jutri pa pojdeš spet domu“. Zvečer so jedli vsi trije skupaj nekaj boba in potem

šli spat. O polnoči sta kralj in kraljica vstala in molila do jutra. Ko dan napači, je kraljica zagledala pred palačo neko meglo stati, in rekla je puščavniku: „Veseli se, tvoj oblak te že zunaj čaka, najina priprošnja je bila uslišana.“ Puščavnik se je potem poslovil od teh pobožnih ljudi, se zahvalil za vse in šel domu; njegov oblak pa je šel za njim. Živel je odsej še bolj sveto in pobožno, kjer je nad kraljem in kraljico tak lep izgled imel.

(sem sto in devetnajsta noč.

Historija o Verobranu in o Sorici.

Ko se je nemški cesar Miroslav Rujobrad (Barbarossa) s Turki vojskoval, imel je v svoji vojski dva brata, Levosrda in Verobrana, ki sta bila tako močna in srčna, da so se ju bali vsi Turki. Zato je turški paša govoril: „Ko bi le ta dva brata pokončati ali v kraj spraviti zamogel, potem se drugih kristjanov ne bojim“. Dolgo so Turki prežali na ta dva brata kdaj bi ju na samem zasačili; slednjič se jim je to vender posrečilo, da so oba brata, ko sta bila sama, z veliko silo napadli, ter Levosrda ubili, Verobrana pa vjeli in zvezali. Ko ga zvezanega pred pašo pripeljejo, je ta rekel: „Vender bi bilo škoda, tako lepega možá umoriti! Če ga pa izpustimo, tam bo še veliko naših pomoril. Najbolje bi bilo, ko bi ga mogli pripraviti, da bi k naši veri prestopil, ta bi nam veliko pomagal.“ Ko so potem Verobrana v ječo odpeljali, rekel je nek drugi paša proti prvemu: „Jaz že vem, kako bi mi Verobrana pripravili, da bi k turški veri prestopil. Naredimo takó, da se bo v eno lepo Turkinjo zaljubil, potem bo njej na ljubo zatajil svojo

vero in izdal svoje brate, če mu obljubimo tukaj dobro službo. Jaz sem preverjen, če moja hčer Sorico vidi, da se bo precej zaljubil v njo.“ — „Tedad ga pa ti seboj vzemi!“ reče prvi paša drugemu. Tisti paša je torej Verobrana seboj na dom vzel, mu pustil dati lepo obleko in njegova lepa hči Sorica mu je morala streči, in paša ji je naročil, da se je morala posebno lepo obleči, da bi Verobrana prej premagala in v svoje ljubimske sponke uklenila. Verobran je imel res hude skušnjave in Sorica se mu je kaj dopadala, posebno zato, ker je bila tako prijazna ž njim. Pa mislil si je: „Kaj hočem s Turkinjo? K naši veri ne bo prestopila, in njen oče, turški paša, mi je tudi ne bo dal!“ Da bi si misli na lepo Turkinjo iz glave zbil, vzel je molitvene bukvice v roke in začel moliti.

Zgodilo pa se je ravno narobe, kakor so Turki nameravali. Lepa Sorica se je v Verobrana na vso moč zaljubila; in bolj ko se je on mrzlo držal, tem rajši ga je imela. Nazadnje je Verobranu razodela svojo ljubezen in mu rekla, da hoče h krščanski veri prestopiti ter ž njim bežati, ako jo za ženo vzame. Verobran je rekel: „Tudi ti si mojemu srcu draga, pa k naši veri ne moreš prej prestopiti, dokler te v njej ne podučim“.

Potem je Turkinji začel razlagati krščanski nauk. Ona ga je z veseljem sprejela. Verobran pa je rekel: „Krstil te bo pa naš duhovnik, in še le potem, ko boš krščena, te hočem za ženo vzeti. Zdaj pa glej, da s kako zvijačo od tukaj zbeživa. Reci očetu, da si me že pridobila za turško vero, da pa se nočem s teboj poročiti tukaj v tem mestu, kjer je bil moj brat ubit, ampak naj bi naji poslal v kako drugo mesto“.

Sorica je svojemu očetu tako povedala in ga prosila, naj jej to željo izpolni. Paša je besedam svoje hčere verjel, ter njo z Verobranom poslal v bližnje mesto, da bi se tam poročila. Sam ni šel ž njima, poslal pa je dve priči in dva vojaka za stražo ž njima, če bi Verobran morda vender le ubežati skušal. Ko se je pa po turški šegi pred sodnikom ženitvanjsko pismo pisalo, pustila je Sorica toliko pijače nanositi, da je upijanila vojake in priče. Ko je bilo vse pijano, sta z Verobranom na hitrih konjih zbežala h kristjanom, kjer so ju z veseljem sprejeli. Sorica je pisala svojemu očetu, kaj je naredila, ga prosila za odpuščanje in mu povedala, da je z Verobranom prav srečna. Pravijo, da se je čez nekaj let še njen oče pokristjanil in se k Verobranu in Sorici preselil v krščansko deželo.

Osem sto in dvajseta noč.

Pravljica o puščavniku in Božji pravičnosti.

Neki puščavnik je imel svojo bajtico na neki gori ter tam Bogu služil in pobožno živel. Pod njegovo bajto je šla cesta mimo in studenec s koritom je bil pri cesti. Iz puščavnikove kočee se je videlo na studenec in korito. —

Nekega dne je prijahal po cesti oficir, se pri koritu ustavil, svojega konja napojil in še sam pil. Prej ko je pil, je pa položil svojo mošnjo z denarji na rob korita. Ko se je pa napil, je sedel na konja in odjahal naprej, mošnjo je pa na koritu pozabil. Kmalo potem je prišel berač k studencu, in ko je mošnjo zagledal, jo je vtaknil v žep in šel svojo pot naprej. Za beračem pa je prišel drvar s težko butaro

drv, je to butaro odložil in pil. Med tem časom pa je oficir svojo mošnjo pogrešal in se spomnil, da jo je pri koritu pozabil. Jezdil je tedaj nazaj k studencu, in ko mošnje ni več videl, mislil je, da jo je drvar vzel. Zato ga je prašal: „Kje je moja mošnja, ki je tukaj ležala? Daj mi jo, ti si jo vzel!“ Drvar pa je rekel: „Jaz nisem videl nobene mošnje“. Oficirja pa je jeza prijela, potegnil je svojo sabljo in drvarja posekal. Mrtvega drvarja je potem preiskal, in ko ni mošnje pri njem našel, zajezdil je spet konja in hitel proč.

Vse to pa je videl puščavnik iz svoje kočee; začel se je z Bogom kregati in govoriti: „O Bog, tega nisi prav naredil, da si to dopustil! Berač je mošnjo ukradel, drvar je moral pa smrt storiti za njega!“ Bog pa mu odgovori: „Ostani ti v svoji bajti in skrbi za svojo dušo; svet vladati pa pusti le meni: Oče tega oficirja je očetu tega berača nekdanj po sili tisoč cekinov vzel, zato sem zdaj dopustil, da je berač oficirja okradel in tako denar svojega očeta nazaj dobil; ta drvar pa je ubil očeta tega oficirja, zato je pravično, da je njegov sin umoril drvarja. Tako sta bili poravnani dve krivici“. Puščavnik je zdaj rekel: „Ni ga Bogá nad Bogá, hvaljeno bodi njegovo imé!“

Osebi sto ena in dvajseta noč.

Historija o ministru Žafarju, kakó je še po svoji smrti dobrote delil.

Slavni Žafar grof Barmekovič je bil devetnajst let prvi minister cesarja Alrašida. Do take oblasti in časti še ni uspel kmalo kak minister, kakor Žafar. Njegova beseda je bila mogočna. Bil je pa tudi silno bogat že iz doma; on ni čakal na to, kaj

mu bo cesar dal; Barmekoviči so bili cesarju vkljub bogati ter imeli neštnevilne zaklade v zemljiščih, gradovih, hišah, vrtovih, denarjih in biserih. Minister Žafar je imel tako dobro srce, kakor cesar Alrašid; ravnal se je po izreku svojega očeta, ki mu je rekel: „Dokler imaš, razsipaj božje darove, da te reveži ne bodo kleli; ne boj se, ta denar pride po drugih potih nazaj“. Zato je Žafar toliko miloščine razdelil, da ljudje niso vedeli, komu bi več hvale dajali, ali cesarju Alrašidu, ali ministru Žafarju.

Mogoče, da je bilo to vzrok, da se je Žafar nazadnje cesarju zameril; opravljiveci in nevošljiveci se takih visokopostavljenih ljudi najrajši lotijo. Mogoče, da so Žafarja pred cesarjem toliko počrnili, da se ga je bati začel, in ga dal obesiti. Drugi pa zopet pravijo, da je bila med njima ljubosumnost zavolj neke ženske. Pa naj bo uzrok kar hoče, to je gotovo, da je cesar Alrašid Žafarja obesiti dal.

Ljudje so pa godrnjali in za Žafarjem močno žalovali. To je pa cesarja jezilo, in dal je tako prepoved, da nobeden ne sme za Žafarjem žalovati; če se to izvé, bo tudi ta obešen, ki za njim žaluje. Zdaj si nobeden ni več upal svoje žalosti očitno pokazati.

Nekega dne pa pride v Bagdad mož, ki za to prepoved ni vedel. To je bil revni pesnik, ki je Žafarju vsako leto za njegov god eno pesem zložil in dobil od njega za to pesem tisoč cekinov. Od teh denarjev je pesnik celo leto živel, drugih dohodkov ni imel. Lahko si je misliti, kako je bil zdaj žalosten, ko je zvedel, da je bil Žafar obešen. Šel je tje pod vislice, kjer je bil Žafar pokopan, pokleknil je na njegov grob in milo jokal. Še dobro, da ga nobeden ni videl in zatožil, sicer bi bil pesnik tudi obešen, ker

je za Žafarjem očitno žaloval. Po noči pa se mu je minister Žafar v sanjah pokazal in mu rekel: „Pojdi v Balsori k trgovcu Ljubkoviču, reci mu, da ga pusti grof Žafar Bermekovič pozdraviti, naj se spomni tistih kostanjev, ki jih je njemu prodal, in naj tebi izplača tisoč cekinov“. Pesniku so se te sanje čudne zdele, pa šel je precej iz Bagdada v Balsoro in tam prašal po Ljubkoviču. Ko ga pred njega pripeljejo, mu je pesnik vse povedal, kako je dobival od Žafarja vsako leto tisoč cekinov, in kako je zdaj ob to podporo, ker je Žafar obešen. Nazadnje mu je še svoje sanje povedal, zavolj katerih je v Balsoro prišel. Ko je Ljubkovič zvedel, da je Žafar tako žalostno smrt storil, začel se je tako jokati, da je skor na tla padel. Potem je pesnika tri dni pogostil, četrty dan pa mu je prinesel petnajst sto cekinov ter mu rekel: „Tukaj imaš tisoč cekinov na Žafarjevo povelje, pet sto cekinov pa ti dodam jaz iz svoje volje. Le pridi vsako leto, in dal ti bom vsako leto tisoč cekinov, dokler sva oba živa“. Pesnik je Ljubkoviča lepo prosil, naj mu pové, kakošna historija je od tistih kostanjev, o katerih je Žafar v sanjah govoril? — Ljubkovič je začel takó praviti: „Vedi, jaz sem bil nekdy silno reven človek. Živel sem od tega, da sem kostanje pekel in ljudem prodajal. Pa kar sem za kostanj skupil, sem sproti zajedel, tako da si nikoli nisem mogel toliko prihraniti, da bi bil kako obleko kupil. Stal sem tedaj ves raztrgan pri svojem kótlu; še po zimi sem bil bos in kazal sem nago koleno. Nekdy pa je prišel mimo mene minister grof Žafar s svojo gospó, in ž njira je šlo še mnogo drugih ministrov, generalov in oficirjev. Ko Žafar mojo revščino vidi, ustavil se je pred menoj in tudi drugi gospodje so se

ustavili. Žafar reče: „Daj mi merico kostanja!“ Jaz mu hitro nabašem svojo leseno merico polno pečenega kostanja. On je kostanj vzel in mi pustil mojo merico s cekini napolniti. Potem sem mu moral napolniti drugo merico, in tretjo, četrto in peto, dokler sem kaj kostanja imel. On pa mi je vselej tisto merico s cekini napolnil, in sicer je moral že domu po nje poslati, ker jih ni toliko pri sebi imel. Med tem, ko so strežaji po cekine tekli, se je Žafar obrnil k ministrom in generalom ter jim dal tistih kostanjev, ki jih je od mene tako drago kupil. Gospodje so hoteli tudi kostanja kupiti od mene, da bi se pred Žafarjem pokazali, da niso umazani, ker pa nisem nobenega več imel, dali so mi vsak po deset cekinov zastonj. Ko sem dobil toliko meric cekinov kolikor meric je bilo kostanja, prašal je Žafar: „Ali nimaš nič več?“ Jaz sem brskal in gledal pod svojim žakljem, kjer sem imel prej pečene kostanje in našel sem k sreči še en kostanj. Grof Žafar Barmeković ga je na pol prerezal in prašal gospode: „Na dobro srečo, gospôda, kdo kupi tega pol kostanja?“ Žafarjeva gospa se oglasi: „Jaz ga kupim“. Žafar jo praša: „Koliko pa daš?“ Gospa reče: „Dva tisoč cekinov“. Žafar jej polovico dá in reče: „Tu jo imaš, dva tisoč cekinov je zadosti za pol kostanja. Jaz sem pa bolj bogat, zato bom dal za drugo polovico štir tisoč cekinov. Vsi, še generali so se čudili tej radodarnosti, skoravno so Žafarja že poznali. Jaz sem pa mislil, da je to le šala. Pa kmalo potem so prišli Žafarjevi strežaji in mi prinesli šest tisoč cekinov. Tisti dan sem tedaj skupil blizo deset tisoč cekinov za svoj kostanj, ki ni bil deset grošev vreden. Iz berača postal sem na enkrat bogat mož. Začel sem potem kupčijo na debelo, in imel sem tako srečo, da sem zdaj eden naj-

bogatejših trgovcev v Balsori. Za vse to se imam zahvaliti Bogu in potem Žafarju, kteremu naj Bog povrne na unem svetu, kar je meni storil. Če tebi vsako leto tisoč cekinov dam na Žafarjevo povelje, s tem še vendar ne povrnem njegove dobrote, kajti meni se tisoč cekinov še ne pozna, takó sem zdaj bogat. Le pridi torej vsako leto in vesel te bom vselej, ker me boš vselej spomnil mojega dobrotnika“. Pesnik se je lepo zahvalil za denar in je šel potolažen domu. Dobival je pri Ljubkoviču svoj živ dan svojih tisoč cekinov; kajti Ljubkovič je bil bogatin, pa ni bil skopuh.

Osem sto dve in dvajseta noč.

Burka o lažnjivcu.

Enkrat je bilo več potepuhov vkupej zbranih, ki so si pripovedovali svoje lumparije. Bil je med njimi tudi lažnjivi Kljuk e c. Ko so ga silili, naj še on kako lumparijo pové, ki jo je naredil, začel je tako praviti: „Ko bi jaz hotel vse praviti, potem ne pridemo do konca. Samo eno dobro vam bom povedal še od tistega časa, ko sem bil komaj dvanajst let star. Že v svoji mladosti sem bil znan kot velik lažnjivec. Ker so mi oče zgodaj umrli in me mati niso mogli preživiti, dali so me v službo. Pa ker sem se tako lagal, me nikjer niso dolgo trpeli. Ker sem bil pa sicer bistre glave in hitrih nog, prikupil sem se nekemu bogatemu trgovcu, Mak se je pisal, in ta je prašal mojega gospodarja pri katerem sem ravno bil, če bi on ne hotel mene njemu prepustiti, ker on ravno enega tacega fanta potrebuje. Moj gospodar je rekel Maku: „Prav rad ti ga prepustim, kajti fant tako laže, da kar smrdi za njim“. Mak pa reče: „Če bo večji, bo to že pustil“. Potem me je

peljal seboj in me med potjo podučeval, kako grdo je, če se človek laže. Jaz sem mu obljubil, da se ne bom več zlagal. En čas sem se res premagoval in vbogal vse, tako da so me prav radi imeli. Toda vrag mi ni dal miru, nisem imel pokoja prej, dokler nisem iztuhtal ene prav debele laži.

Blizo mesta je bila kopelj, kamor so se mestni gospodje po leti kopat hodili, po kopelji so vkupaj tam v senci sedeli, kavo pili, tobak kadili in časnike prebirali. Zvečer pa so šli nazaj domu. Tudi naš gospod Mak so hodili vsak dan tje, jaz pa sem hodil ž njimi, da sem jim nosil perilo za kopanje, lulo, tobak, časnike in drugo ropotijo. Enkrat pa so gospod svoje očale doma pozabili in so me v mesto nazaj po nje poslali. Med potjo sem si svojo laž izmislil. Ko pridem blizo naše hiše, začel sem na glas jokati in tuliti, tako da so ljudje kar vkup leteli in prašali, kaj se je zgodilo? Naša gospa mi prileti naproti in me praša, čemu tako vpijem in vekam? Jaz rečem solznih oči: „Naš gospod so pri zidu sedeli; zid se je podrl in gospoda zasul. Ko sem jaz to videl, sem bežal domu“. Ko gospa in nje hčere to slišijo, začeli so tuliti in na vso moč jokati, bítí se po obrazu in ruvati si lasé. Gnale so tak vik, da so vse sosede in sosedi vkup prileteli. Gospa je začela v svoji obupnosti orodje po izbah pobijati in pokončavati, in rekla je meni: „Gorje tebi, Kljukec, če mi ne pomagaš pokončavati pobištva!“ Saj veste, tovarši, gospo se mora ubogati, zato sem začel pobijati šipe v oknih, zrkala, table, peči; potem sem šel v kuhinjo in tam pobil lonce, sklede, okrožnike in drugo kuhinjsko orodje. Tudi sem stole lomil, police podiral, in kar nisem mogel hitro pokončati, sem vsaj prekucoval, tako mize, omare in take reči. Ko je bilo po

hiši vse razdžano, rekla je gospá, naj spremim njo in njene hčere do tistega kraja, kjer je zid gospoda zasul. Jaz sem šel toraj pred njimi in v enomer upil: „O joj, moj gospod je mrtev!“ Za mano se je valila cela drhal ljudstva: gospa in hčere, vsi hišni posli, sosedje, sosede in njih otroci, ter mnogo radovednega ljudstva. Vsi so se jokali in milovali gospoda Maka. Tako sem peljal to drhal skozi mesto proti kopelji. Nekaj gospodov pa je šlo na rotovž, da so povedali, kaj se je zgodilo; in ker je bil Mak imenitna glava v tem mestu, poslal je župan precej komisijo v kopelj, da bi poizvedela, kako se je ta nesreča zgodila.

Jaz pa sem tekkel naprej, da sem vso množico zadej pustil, in ko v kopelj med gospode pridem, sem začel upiti: „O joj, naša gospa je mrtva! o joj, naša gospá!“ Ko me gospod Mak takó vpiti sliši, je kar obledel in me prašal: „Kaj ti je, Kljukec? Kaj takó upiješ?“ Jaz mu pa rečem: „Ko sem domu prišel, sem našel vso hišo na kup podrto; hiša se je sesula in sesedla ter vse ljudi pod seboj pokopala“. On praša: „Ali je moja gospa mrtva?“ — „Seveda“, rečem jaz, „vsi so mrtvi: gospa, gospodične, stari gospod, deklet, hlapci; tudi konji, krave, psi, mačke, kokoši, vse je zmečkano pod zidovjem, kajti hlev se je tudi podrl“. Ko je gospod to slišal, se je začel tresti, ni mogel več hoditi in je omahnil na stol, ki je za njim stal. Potem je svojo obleko raztrgal, se je začel po obrazu bít, da je bil ves krvav in upil: „Gorje meni! Koga je še taka nesreča zadela? O moja ženz in moji otroci!“ Drugi trgovci so ga milovali in tolažili. Čez en čas pa se zasliši velik hrup in vpitje. Pribajala je namreč množica iz mesta. Najprej je pridrdrala kočija s komisijo, potem pa se je privalila peš cela drhal ljudi,

med njimi tudi gospa in hčere Makove. Ko Mak svojo ženo zagleda, jej skoči naproti, jo objame in praša: „Ali si vendar rešena? Kako pa je domá?“ Ona pa ga praša: „Ali te ni zid zasul? Kako si se še rešil?“ Zdaj so priletele še Makove hčere in očeta objemale. Mak se je čudil in rekel: Kakó pa je to? Saj ste vsi živi in zdravi! Kljukec je pa rekel, da ste vsi pod razvalinami; kako se to vjema?“ Žena reče: „Nam nič ni, pa za tebe smo se bali, ker nam je Kljukec pravil, da se je zid na tebe podrl“. Tako se je nazadnje pokazalo, da je bilo vse zlagano. Vsi ljudje so mene kleli, najbolj pa Mak, ki mi je rekel: „Čakaj ti malopridni potepuh, ti pasja čeljust, ti zanikrna stvar, kaj si naredil s tvojimi lažmi! Na meh te bom odrl, ti pokora grintava!“ Jaz mu pa rečem: „Saj vam je moj prejšnji gospodar povedal, da se rad lažem, čemu ste me pa vzeli v službo! To je bilo še le pol laži, pa prej ko od hiše grem, se bom še enkrat zlagal, da bo ena cela laž“. On mi reče: „Precej se mi poberi iz hiše!“ Jaz pa rečem: „Prej ne bom šel, dokler moj čas ne poteče“.

Vsi ljudje pa so godrnali in mene kleli, ko so zvedeli, kako sem jih v aprila poslal. Gospod Mak pa je stopil h komisarju in mu povedal, kaj sem jaz rekel, namreč da je to še le pol laži. Čudili so se nad mojo predrznostjo in komisar je rekel, da to ne sme brez kazni ostati. Vzel me je toraj sebej na voz in me peljal na policijo, da bi me tam zaslišal. To je bila še moja sreča, sicer bi me bili ljudje še ubili.

Ko pa gospod Mak domu pride in je videl vse pokončano in grozno veliko škode narejene, sklenil je roke nad glavo in rekel: „Tacega potepina še nisem videl, kakor je ta fant. In to naj bi bilo še le pol

laži?! Kakošna je pa potem cela laž? Mar se mora nekaj mest podreti, da je laž cela?“ Šel je ves jezen h komisarju in mu povedal še razdejanje v svoji hiši. Komisar me je pustil potem tako tepsti, da nisem nič več čutil in sem brez zavesti obležal. Pobojšali pa me s tem niso, lažem se še zmirom rad“. Tovarši so se začeli krohotati, in eden je rekel: „Saj to, kar si zdaj pravil, si si menda vse sproti izmislil!“ Na to je nastal nov smeh. Kijukec pa je trdil, da je vse res, kar mi je pravil, kdor ne vrjame, naj gre v Damieto prašat, saj ljudje to prigodbo še dobro pomnijo.

Osem sto tri in dvajseta noč.

Povest o cesarju Omarju in o pesnikih.

Ko je Omar cesar postal, hoteli so se tudi pesniki njemu predstaviti, kakor prejšnim vladarjem. Čakali so dolgo pred vratmi, pa nihče jih ni notri poklical. Ko je slednjič dvorni svetovalec Tomazin k cesarju šel, stopil je pesnik Možgan k njemu in mu rekel, naj vendar govori za pesnike, da jih bo cesar pred se spustil.

Ko je Tomazin k cesarju prišel, mu je rekel: „Pesniki že dolgo zunaj čakajo. Ali ne veš, o cesar, da so njih besede terpežne in njih pušice strupene?“ Cesar reče: „Kaj so meni pesniki mar?“ Dvorni svetovalec pa mu reče: „Bolj pametno je, hude jezike z malim darilom potolažiti in zavezati, kakor prenašati njih strupene pušice“. Na to praša cesar Omar: „Kdo pa je pred vratmi?“ Tomazin odgovori: „Eden je pesnik Modras“. Cesar odvrne: „Koklja naj ga brene! Ta je menda tisti, ki je zložil vrstice:

O draga, na veke sem tvoj,
Umreti hočem s teboj,

Če tebe bi v raji ne b'lo,
Za mene veselja ne bo“.

Ko bi ta prismoda ne bil sovražnik Božji, bi si pozelel pošteno ženo za ta svet, potem bi se spokoril in začel Bogu služiti, za uni svet pa bi se pripravil s čistim srcem in dobrimi deli. Ta šema jezična naj se mi ne prikaže pred oči. Kdo pa je še drugi zunaj?“ Tomazin reče: „Drugi je pesnik Meden.“ Cesar odvrne: „Tudi tega ne maram videti. On je pel od svoje ljubice:

„Če ljubo v grob mi položé,
Naj pa še mene poleg nje! —“

Ali misli ta bedak, da bodo pogrebci njega živega v grob položili? Ali pa da ga bodo prej ubili? Kaj misli, čenča, da bo imel dobrega, če bo mrtev v grobu ležal, in gujilo truplo njegove ljube zraven njega, ko bodo njega in njo črvi jedli! Pameten človek, če mu ljuba ali žena umrje, si poiše drugo; ker on Bogu služi in svojega srca ne naveže na zvito žensko, ki mu spred in zad osle kaže. Kdo pa je še zunaj?“ Tomazin odgovori: „Habjan iz Meke“. Cesar Omar reče: „Ali niso od tega sledeče vrstice:

„Kdor ne ljubi petja, bab in vina
Ostane svoj živ dan neumna živina“.

Ali mar misli ta bedak, da mu bodo babe, pijanost in kvantarske pesmi v nebesa pomagale? Kdor svojemu trebuhu in svojim strastem služi, je morilec svoje duše in odpadnik od Boga; ta bedasti pesnik pa ga še povelečuje! Ta naj se nikar ne dotakne kljuke pri mojih vratih! — Kdo pa je še zunaj?“ Tomazin reče: „Perzijanec Možgan“. Cesar reče: „No, ta je pošten pisatelj; ta naj le pride!“ Ko je ta ustopil, pozdravil je cesarja z besedami:

„Pravično vladaj, o vladar, Da pesnik je ljubezni žar,
Pa ne pozabi nikedar, Za ljudska srca Božji dar“.

Pri teh besedah ga je cesar ustavil in mu rekel: „Le resnico mi povej, o Možgan, samo resnico brez pesniških pretiravanj“. Možgan mu reče na to:

„Oj blagor mu, kdor solze suši, Ko dež dobroten se on mi zdi,
Udovam, sirotam kruh deli! Ki zemljo že suho napeji“.

Cesar ga potrka na ramo in reče: „Možgan, ta je bila možka! Samo sto goldinarjev imam pri sebi, pa té ti rad dam!“ Možgan je denar vzel, in ko je k svojim tovaršem prišel, jim je rekel: „Novi cesar je mož, ki rajši reveže podpira, kakor pesnike. Pa jaz sem ž njim zadovoljen“.

Osem sto in štir in dvajseta novč.

Historija o kralju Pipanu.

Bil je neki kralj z imenom Pipan, ki je bil sicer dober in možk človek, tudi močen in pogumen, pa to napako je imel, da je bil preveč na ta svet navezan, za Božje reči se pa ni dosti zmenil. Zato je bila njegova vera tudi le majhna in slaba. Kralj Pipan se je rad kratkočasil pri veseli dražbi, je jedel in pil in poslušal burke in petje; na Boga pa se je redko spomnil. Zgodilo pa se je, da ga je nenadoma z vojsko napadel eden sosednih kraljev. Ko se Pipanu to povedali, je rekel: „Kaj mi more? Saj imam vojakov in denarja zadosti!“ On se je le na posvetne reči zanašal. Zato ga je Bog zapustil; sovražnik je zmagal in kralja iz dežele pregnal. Kralj Pipan je zbežal k enemu sosednih kraljev in ga prosil za pomoč. Ta sosed je bil Pipanu dober prijatelj in mu je dal toliko vojakov, da si je Pipan mislil: „Zdaj bom pa prav gotovo zmagal,“ pa ni pristavil besedi „z božjo pomočjo“, ker še zmirom ni imel nič vere. Zato je bil vnovič tepen in njegova armada razkropljena.

Zdaj je bežal čez morje in prišel v deželo, kjer je vladal kralj Ciligoj. Kralj Pipan ni hotel povedati, kdo je, ampak šel je h kralju Ciligoju in ga prosil, naj ga vzame med svoje oficirje. Kralj Ciligoj je to rad storil, ko je videl bistri pogled, krepko postavo in vojaško izurjenost kralja Pipana. Sčasoma ga je celó med generale povzdignil. Enkrat je imel kralj Ciligoj vojsko, in ko je svoje vojake sklical, se je še sam postavil njim na čelo in se boril v prvi vrsti hrabro in možko. V kratkih dneh je bil sovražnik premagan. Zdaj je Pipan prašal kralja Ciligoja: „O vladar, kakó je to: ti imaš tako lepo in hrabro vojsko; čemu se sam v boj in nevarnost podajaš, saj bi tega ne bilo treba“. Kralj Ciligoj odvrne na to: „Tedad ti misliš, o Pipan, da je zmaga zmirom tam, kjer je veliko število vojakov?“ — „Seveda tako mislim“, reče Pipan. Kralj reče na to: „Zdaj vidim, da nič ne veš. Gorjé človeku, ki ne zaupa v Bogá! Samo od Bogá pride zmaga, vojaki so le zavolj lepote in da je kralj s častno stražo obdan. Tudi jaz sem nekđaj tako mislil, kakor ti. Napadel me je pa enkrat en knez z osem sto možmi, jaz sem imel pa osemkrat sto tisoč, tako da je šlo mojih tisoč na enega sovražnika. Ker je pa on v Boga zaupal in jaz ne, me je sramotno premagal; in moral sem bežati v jamo, kjer sem našel starega puščavnika. Tega sem prašal kakó je bilo to mogoče, da sem jaz s toliko silo vojakov bitko zgubil? On mi odgovori: „To je lahko mogoče, ker si se več na svojo moč zanašal, kakor na Božjo pomoč. Le k Bogu se obrni, pa ti bo pomagal“. Jaz sem puščavnika vbogal in začel moliti. Ko sem se en čas pokoril, mi reče pobožni mož: „Zdaj poiši ostanke svoje armade in pojdi sovražniku naproti.

Če ne stoji pod posebnim varstvom Božjim, ga boš premagal, pa le tedaj, ako Boga za pomoč prosiš in njemu zaupaš“. Jaz sem tako storil in sovražnike nenadoma po noči napadel. Bežali so, ko dež, in jaz sem se spet polastil svoje dežele. Odslej zaupam zmirrom le v Boga, in hodim sam v boj, da imajo vojaki več veselja; bojim se pa ne, ker mi brez Božje volje ne morejo nič škodovati“. Ko je kralj Pipan kralja Ciligoja tako govoriti slišal, spreobrnil se je še on k Bogu in rekel: „Hvaljen bodi Bog! Ti si meni povedal mojo lastno historijo; kajti meni se je ravno tako godilo“. „Na to se je kralju Ciligoju še le razodel, kdo je, in mu povedal svojo historijo. Potem se je od kralja Ciligoja poslovil ter se podal v hribe, kjer je nekaj mescev kakor puščavnik Bogu služil in se pokoril. Enkrat pa je slišal v sanjah en glas: „Bog je tvojo pokoro za dobro spoznal in ti bo pomagal zoper tvoje sovražnike“. Ko se tedaj Pipan zjutraj zbudi, šel je naravnost proti svojemu domu. Ko je nepoznan v svojo deželo prišel, so ga ljudje svarili, naj ne hodi naprej in mu rekli: „Kralj te dežele se tako boji pregnanega kralja Pipana, da pusti vsacega tujca umoriti; tudi tebe zna to zadeti“. Pipan pa reče: „Jaz se bojim samo Boga, vašega kralja pa nič. Potem je ljudi prašal: „Ali me ne poznate več?“ Rekli so mu, da ne. Na to jim reče: „Jaz sem kralj Pipan!“ Zdaj so mu roke poljubovali in ga prašali: „O kralj, zakaj se podaš v tako nevarnost? On pa reče: „Jaz sem pogumen in brez strahu, ker v Boga zaupam. Moja reč je pravična, kraljestvo mi je po krivici in sili vzeto, zato mi bo Bog pomagal, da nazaj dobim in sovražnika premagam“. Ljudstvo zaupije na to: „Bog ti daj srečo, mi vsi ti bomo pomagali“. Ljudstvo se je potem

povsod vzdignilo za Pipana, in pregnali so tujega kralja, ker jim je Bog pomagal. Odslej je kralj Pipan pri vseh rečeh prosil Boga za pomoč, in imel je tudi povsodi srečo.

Osem sto in pet in dvajseta noč.

Pravljica o Hatemtaju.

Hatemtaj je bil eden najboljših ljudi, kar jih je na svetu živelo, in še zdaj se v izhodnih deželah spominjajo njegove dobrotljivosti; če hočejo koga posebno povzdigniti zavoljo dobrodušnosti in usmiljenosti, primerjajo ga Hatemtaju. K sreči je bil tako bogat, da mu ni zmanjkalo, če je še toliko miloščine razdelil. Ko je pa umrl, je moral svoje zaklade zapustiti in praznih rok podati se v večnost. Da je pa Hatemtaj še po svoji smrti kazal svojo dobrosrčnost, dokazuje sledeča dogodba:

Ko je namreč Hatemtaj umrl, pokopali so ga na enem hribčku, kjer sta bila dva studenca. Naredili so kamenito korito in tista dva studenca napeljali vanj. Okoli korita so postavili kamnite deklice, katerim so razvezani lasje do tal viseli. Okrog korita so nasadili več dreves, da sta bila studenca v senci. Tako je bil ta Hatemtajev grob prav prijeten kraj. Pod hribom je tekla en potok, in popotniki, ki so prenočevali radi na grobu Hatemtaja, slišali so celo noč šumljanje tega potoka, pa ga niso videli, ker je bil skrit za grmovjem. Tudi zjutraj pri dnevu niso potoka videli ampak le tiste deklice iz kamna pri koritu. Enkrat je potoval tam mimo knez nekega arabskega roda, po imenu knez Srdolan. Prišel je s svojimi ljudmi že daleč, okrog tam ni bilo nič jesti dobiti, zato so bili Srdolan in njegovi ljudje že močno lačni, ko so do Hatemta-

jevega groba prišli. Druzega ni bilo za dobiti, kakor če bi bili zaklali katero svoje tovarne živine, na pr. kakega velbloda. Tega se jim je pa škoda zdelo. Ko toraj do tistih studencev in tistega korita pridejo, reče knez Srdolan v šali: „O Hatemtaj, danes smo prišli k tebi v goste, pa vedi, da smo prav hudó lačni!“ Ko pa zadremije, se mu je sanjalo, da je Hatemtaj prišel in zaklal enega velbloda za njega in njegove ljudi. Brž skoči po konci in zbudi svoje ljudi, ki so vsi spali. Rekel je, naj pogledajo po velblodih, če so vai zdravi, in našli so enega — frišno zaklanega; še gorka kri je od njega tekla. Srdolan je spoznal, da je moral to sam duh Hatemtajev storiti; kajti to je sam videl, da so hlapci trde spali. Zjutraj so se potem z mesom tistega velbloda nasitili. Hlapci so bili veseli, Srdolanu pa je bilo nekoliko žal za žival. Čez kaki dve uri pa je nekdo prijezdil na enem velblodu, družega pa je vodil poleg sebe. Ko ga prašajo po imenu, jim reče: „Jaz sem Aditaj, sin Hatemtajev, in iščem kneza Srdolana“. Ko mu kneza pokažejo, reče Aditaj: „Vzemi tega velbloda namesto unega, katerega je moj oče za vas zaklal“. Knez ga praša: „Kako pa ti to veš?“ In Aditaj mu odgovori: „Moj oče se mi je v sanjah prikazal in mi rekel: „Knez Srdolan je hotel biti moj gost pri studencu. Ker pa nemam nič, da bi ga pogostil, sem zaklal njegovega velbloda. Poravnaj moj dolg in daj mu družega velbloda za tistega“. Tako je moj oče v sanjah govoril proti meni“, pravil je mladi Aditaj, „zato sem na njegovo povelje to brav pripeljal“. Srdolan se je zahvalil, je velbloda vzel in odpotoval naprej. Premišljeval je še dolgo časa dobrotljivost Hatemtajevo, ki se še po njegovi smrti izkazuje.

Osem sto in šest in dvačseta let.

Historija o Blagoviru.

Kakor Hatemtaj, je bil tudi arabski knez Blagovir znan zavolj svoje dobrotljivosti. Enkrat je bil na lovu zelo žejen; njegovi ljudje pa niso imeli vode pri sebi. V tem pridejo tri deklice s škafi vode na glavah in te so mu dale piti. Rad bi se bil deklicam hvaležnega skazal in jim kaj podaril, pa ni imel nič denarja, ne kaj družega pripravnega pri sebi. Imel pa je pri sebi pušice za zverino streljati, ki so bile na koncu zlate. Takih pušic je dal vsaki deklici po deset. Dekleta so bile vesele, in ena je rekla: „To je obnašauje plemenitega gospoda! Zlate pa so tvoje pšice zato, da še svojim sovražnikom dobrote skazuješ; kajti če ga z zlato pšico raniš, prodá zlató, si kupi zdravil in se pozdravi; ako ga pa s tako pšico umoriš, imajo njegovi ljudje vsaj za pogreb“. Druga deklica reče: „Tvoje pšice so zlate, da še svoje sovražnike razveseljuješ, kedar v vojski tvoje pšice pobirajo na bojišču“. Tretja pa reče: „Zdravstvuj, o blagi knez! Tvoje zlate pšice so mi srce ranile“.

Spet drugokrat je bil knez Blagovir na lovu in je kot navaden lovec oblečen stal na svojem mestu, kar prijah na oslu neki kmetič; pred seboj pa je imel vrečo malih kumaric. Knez ga pozdravi in praša: „Od kodi prideš?“ Kmet neče: „Jaz pridem iz slabega kraja, ker že več let nismo nič pridelali. To leto pa dobro kaže. Nasejal sem po svojem vrtu zgodnih kumaric, in so zdaj že dozorele. Ker gotovo ob tem času še naš knez Blagovir nima frišnih kumaric, zato sem jih nabral nekaj najlepših v to vrečo in jih nesem knezu; ker je tako dober gospod, mi bo gotovo

kaj podaril za nje“. Blagovir ni hotel povedati, da je on sam knez, ampak prašal je kmeta: „Koliko pa misliš, da ti bo knez dal za kumare?“ Kmet reče: „Prosil ga bom za tisoč cekinov“. Blagovir ugovori: „Kaj pa, če on poreče, da je to preveč?“ „Potem bom tudi pet sto rad vzela“, reče kmet. Knez pa ga zavrne: „Saj kumare niso deset cekinov vredne; kaj boš naredil, če ti poreče, da ti še sto cekinov ne dá?“ Kmet reče: „Saj jih vzamem tudi petdest in če ni drugači tudi tridest cekinov“. — „Kaj pa, če ti še toliko ne dá?“ praša Blagovir. Kmet odgovori: „Potem mu bom izročil svojega osla in kumarice, ter bežal prestrašen domu“. Knez se je kmetu na glas smejal in mu vošil srečne pot. On sam pa je hitro jahal k svojim ljudem in jim rekel: „Pojdimo brž domu; in če pride en kmet s kumarami po meni prašat, le pripeljite ga in ne zadržujte ga, naj bo oblečen kakor hoče“. Ko knez domu pride, se je brž oblekel v žlahtno knežjo obleko, ki se je vsa lesketala od zlata in biserov. Potem se je vsedel na zlati tron in čakal, kdaj bodo kmeta pripeljali. Tega ni bilo treba dolgo čakati. Kmet ni več poznal kneza, s katerim je ravno prej govoril, ker je bil knez zdaj ves drugačno oblečen. Knez praša kmeta, po kaj je prišel? Kmet reče: „Žlahtni gospod, tako lepe kumarice mi je Bog dal zdaj že spomladi, zato sem hotel vam napraviti veselje in sem vam te kumarice prinesel“. — „Koliko pa bi rad zanje?“ praša ga knez. „Tisoč cekinov bi jih prosil, svetli knez; imeli smo lani in predlanskim tako slabe letine, da nam je skoraj za umreti; nemam skoraj kaj v usta djati“. Knez reče: „To že vrjamem; pa tisoč cekinov je veliko denarja.“ Kmet reče: „Pa mi dajte vsaj pet sto!“ —

„Je še zmirom preveč“, reče Blagovir. „No, gospod, pa tri sto mi boste dali?“ praša kmet ponižno. „Ne dam“, odvrne knez. „Pa vsaj dve sto?“ — „Tudi ne“. „Pa mi podarite sto cekinov!“ — „Ne boš!“ — „Pa vsaj petdest!“ — „Je preveč!“ — „No, pa vsaj trideset!“ reče kmet obupno. „Nič ne dam!“ zagrmi knez. Zdaj reče kmet: „Primaruha, tisti lovec, ki sem ga prej srečal, mi je nesrečo prinesel!“ Zdaj se je knez začel na moč smejati, da je pokazal celo vrsto svojih belih zob. Na tem ga je pa kmet spoznal in rekel: „Moj osel je pri vratih privezan“. To rekši je tekel ven. Knez pa se je smejal, da se je kar za trebuh držal. Potem je rekel kmeta nazaj poklicati in rekel je svojemu blagajniku: „Izplačaj kmetu tisoč in pet sto in tri sto in dve sto in sto in petdeset in trideset cekinov“. Kmet se je začudil, ko so mu ušteli dva tisoč sto in osemdeset cekinov. Ves vesel je jahal na svojem oslu domu.

Osem sto in sedem in dvašeta noč.

Historija o cesarju Hišanu in o pastirju.

Cesar Hišan je bil nekoč na lovu in je preganjal eno srno, ki mu je pa ušla. Pri tem lovu zadene ob nekega pastirja in ga praša: „Ali nisi videl nobene srne tukaj mimo teči?“ Pastir pa reče: „Kje si se pa ti značaja učil? Najprej se človeku dá „dober dan“ ali „dobro jutro“, potem še le se ga zamore kaj prašati. Ti se obnašaš kakor surovo teslò, zato še odgovora nisi vreden“. Cesar reče: „Gorjé tebi! Ali ne veš, s kom govoriš?“ Pastir reče: „Toliko vem, da si en človek brez vsake omike, sicer bi se drugači obnašal“. — „Gorjé tebi!“ reče vladar, „jaz sem

cesar Hišan*. Pastir pa mu reče: „Mnogo imaš besedij, pa malo lepih dejanj“. Kmalo na to pristopijo drugi loveci in pozdravijo cesarja. On pa jim reče: „Pustite to in zgrabite tega mladenčca, ki me je zasmehoval, ter peljite ga zvezanega v mesto!“ Pastir ni besede spregovoril, ko so ga zvezali in pred seboj v mesto tirali. Tudi cesarja ni pogledal, ko so ga pripeljali v njegovo palačo. Zato mu reče eden služabnikov: „Ti pasjeglavec, zakaj ne pozdraviš cesarja, če mimo tebe gre?“ Pastir mu reče: „Oslovska čeljust, meni se ne ljubi, ker sem truden“. Cesar Hišan pa reče ves jezen pastirju: „Le pripravi se na smrt!“ Pastir mu odgovori: „Če je Božja volja, bom umrl, če pa ni, potem mi ti ne moreš nič škodovati“. En uradnik reče zdaj pastirju: „Gorjé tebi! ali takó odgovarjaš samemu cesarju?“ Pastir pa mu reče: „Le počakaj, prišel bo dan, ko se boš tudi ti tresel za svojo dušo!“ Zdaj je cesarjeva jeza do vrhunca uzkipela, in ukazal je rabeljnu, naj pastirju glavo odseka. Zavezali so mu tedaj oči in rabelj je potegnil svoj meč. Bila pa je navada, da je rabelj vselej trikrat prej prašal, ali naj vdari, prej ko je res vdaril. Rabelj je toraj prašal prvokrat, in cesar je rekel „le!“; je prašal drugokrat, in cesar je spot rekel „le!“ Zdaj se je začel pastir smejeti. Cesarja je to jezilo, kaj se ta predrzni fantalin še pred smrtjo smeji, zato ga je prašal, zakaj se je nasmejal? Pastir mu reče: „Zato, ker sem se spomnil na tistega sokola, ki je vrabca v krempljih nesel. Vrabec pa mu jo djal: „Ali te ni sram, ti slavni in junaški sokol, da ne moreš boljšega tiča vjeti, kakor mene ubogega vrabca!“ Na to se je sokol nasmejal in vrabca izpustil. Jaz sem podoben vrabcu, in ti, o cesar, tistemu sokolu. Stori tudi ti

takó, kakor je sokol storil!“ Cesar reče: „Če bi bil ti prej takó govoril, bi te bil že davno izpustil in ti vse dal, samo svoje krone ne“. Potem je poklical strežaje in jim rekel: „Zamašite mu usta s piškami in dobrim vinom, da ne bo tako grdo zabavljaj; potem pa mu dajte par goldinarjev za pot!“ Tako so tudi storili.

Osem sto osem in dvajseta noč.

Historija o Viskočilu.

Ko je Mamon, cesarja Haruna nečak, cesarstvo v Bagdadu prevzel, poklonili so se mu vsi velikaši, samo njegov stric Viskočil, cesarja Haruna brat, se mu ni hotel pokoriti. Šel je toliko več v neko drugo mesto, kjer je mnogo prijateljev imel, in se pustil tam za cesarja oklicati. Cesar Mamon ga je dve leti z lepo besedo prosil, naj se podá in naj si nikar ne prilastuje pravice, ktere nema. Pa vse je bilo zastonj. Tako je moralo priti do vojske. Cesar Mamon je šel nad svojega strica z veliko vojsko in ga premagal. Viskočil je moral bežati in se skrivati. Cesar Mamon pa je obljubil sto tisoč cekinov tistemu, ki bi mu Viskočila izdal. To so bili hudi časi za Viskočila, ker nikjer ni bil varen; in on sam popisuje to življenje takó:

„Najprej sem bežal iz tistega mesta, kjer je bila bitka za mene nesrečna, in proti Bagdadu. Ko pa v Bagdad pridem, me je straža kmalo spoznala, akoravno sem bil preoblečen, in začeli so me loviti. Jaz tečem, kar morem, iz enih ulic v druge, in sem jim res toliko naprej ušel, da me niso več videli. Na mah pa pridem v zagato, v take ulice, da so bile pri

drugi strani zaprte, in bi bil moral nazaj teči ter tako ravno mojim sovražnikom v roke priteči. V tej zagati je stal zamorec pred neko hišo. Jaz pritečem k njemu in mu rečem: „Za Božjo voljo te prosim, skrij me v tvoji hiši, da me rešiš pred hudimi sovražniki, ki bodo takoj za menoj prileteli!“ Zamorec reče: „To se lahko zgodi!“ Potem odklene vrata in oba skočiva not; potem je vrata spet zaklenil; moji nasledovalci pa niso vedeli, kam sem na enkrat zginil ter so šli prazni domu.

Med tem me je zamorec peljal v sobo, mi rekel sestri, in potem je spet odšel. Zdaj sem bil v strahu in trepetu, kakor lonec nad ognjem, kajti mislil sem, da me je zamorec spoznal in me šel naznaniti in takó zaslužiti razpisanih sto tisoč cekinov. Ko sem še to premišljeval, prišel je zamorec z velikim jerbasom v roki nazaj ter začel iz njega postavljati vse sorte najboljših jedil in več flaš vina na mizo. Potem je rekel: „Gospod, le jejte in pijte, pri meni ste varni! Jaz dam življenje za vas!“

Ker sem bil lačen, me ni bilo treba veliko prositi, da sem jedel. Ko sem se z jedjo in pijačo dobro pokrepčal, mi reče zamorec: „Kako se že kaj počutite, žlahtni princ Viskočil?“ Jaz se začudim in rečem: „Od kodi pa vi mene poznate?“ On vidi, da sem se ga nekoliko bal, zato mi reče: „Ne bojte se, gospod Viskočil, jaz vas ne bom izdal; čeravno nisem bogatin, pa tako reven tudi nisem, da bi segel po tistem krvavem denarju, ki je na vašo glavo razpisan. Žalostna mu majka, kdor hrepeni po tem denarji; pa dokler ste pod mojo streho, ga ne bo nobeden zaslužil, to vam povem“. Jaz mu iz hvaležnosti stisnem roko in ga prašam: „Ali se ne bojite cesarja, če bi

on zvedel, da sem pri vas skrit?“ Zamorec odgovori: „Kdor se smrti ne boji, se tudi cesarja ne boji; cesar mi ne more več vzeti, ko življenje; smrti se pa plemeniti ljudje ne bojijo. Ali veste, kako pravi pesnik:

„Kaj je druhal? Kaj plemeniti rod?
Druhal te hvali, vriska okrog tebe,
Dokler jo pitaš, in dokler še kaj
Od tebe upa. Pa če sreče solnce
Te zapusti, ne najdeš ti pomoči
Nobene pri druhalih, ampak še
Preganja te in grdo zasramuje,
Pa ne spominja več se prejšnjih dni.
Sejan le redko rod je plemeniti;
V številu slab, pa močena je po srcu:
On svojih ne zapušča; boljši je
Ljubav njegova, kakor množ'ce vik,
Ki žrtve le z besedo poplačuje.
Pri plemenitih pa je vsmiljenje,
Pomoč, požrtvovalnost, jakost, srčnost,
Zvestoba, značaj, varnost in ljubezen.
Če si želiš med plemeniti rod.
Sprijazni prej se s smrtjo, da ne boš
Se njene hladne roke bal, potem
Si mož, ki v našo sredo gre. Plašljivcev
Ne maramo, ki strahopetnost jim
Življenje dolgo zagotavlja, toda
Življenje straha, jeze, ponižvanja,
Sramote, revščine in sužnjosti“.

Jaz sem se začudil, da sem našel pri zamorcu tako izobraženost, zato sem mu ponudil možnjo cekinov v dar in rekel: „Vzemite to za zdaj; jaz vas moram zapustiti; če se mi časi na bolje obrnejo, se vam hočem še bolj hvaležnega izkazati“. On pa ni hotel po nobeni ceni nič vzeti. Na to sem možnjo spet vzel in hotel oditi. Zamorec pa me ni pustil naprej in je rekel: „O gospod, nikar se ne podajte v nevarnost; ostanite rajši pri meni, kjer ste varni. Saj

vas bom z vsem preskrbel!“ Ostal sem tedaj še nekaj dni pri zamorcu. Potem pa sem se preoblekel kot ženska in z ženskimi čevljički pa s pajčolanom čez obraz sem se podal na ulice. Ko sem pa čez neki most šel, srečal sem cesarskega oficirja, mojega nekdanjega adjutanta, ki je na konju sedeč mene zgrabiti skušal in rekel: „Ali te imam, ti Viskočil, cesarjev sovražnik!“ Jaz sem ga pa s konja doli potegnil in v blato vrgel, potem pa naprej tekel. Pribežal sem do veže, kjer je neka žena stala, in tej sem rekel: „Rešite me, skrijte me. usmilite se moje krvi!“ Ona reče: „Nič se bojte!“ in me pelje v sobo ter mi prinese jesti. To pa je bila žena ravno tistega oficirja, ktereга sem jaz s konja vrgel. Čez malo časa je prišel on domu, brez konja, ves umazan od blata in krvav. Povedal je svoji ženi, kaj se je zgodilo in se vlegel bolan v posteljo. To pa mi je ona pravila, videl nisem, kajti v mojo sobo ni prišel, ampak v prvem nadstropji je on ležal, moja soba pa je bila v drugem nadstropji. Ostal sem tri dni pri tisti ženi. Četrty dan pa mi reče: „Moj mož že spet hodi. Zato se bojim, da bo enkrat gori prišel in vas tukaj našel“. Jaz sem rekel: „To je res, vam ne smem situosti napraviti za dobroto“. Potem sem se jej zahvalil in se podal v ženski obleki spet naprej.

Osem sto devet in dvajseta noč.

Bežal sem k neki ženski, ki je bila svoj čas moja služabnica. Ko me ona spozna, začela se je jokati in mene milovati. Potem je šla proč in rekla, naj jo le počakam, da bo prinesla nekaj za večerjo. Naenkrat pa prilomastijo v sobo cesarski stražniki in

vojaki, ki jih je izdajalska babnica seboj pripeljala. Ti me zgrabijo in peljejo v cesarsko palačo.

Cesar Mamon je precej sklical svoje ministre in svetovalce v državni svet, se vsedel na zlati prestol in pustil mene pred se pripeljati. On me pozdravi z besedami: „No, ali sva skupaj, striček?“ Vsi so se mi smijali, ko so me vidili v ženski obleki. Jaz pa rečem cesarju, svojemu nečaku: „V resnici, o Mamon, imaš ti prav, da si na mene hud. Pa lepši je odpuustiti, ko se znositi. Imej usmiljenje z menoj, pa ga bo tudi Bog s teboj imel“. Cesar praša svoje svetovalce: „Kaj vi pravite? ali bo prav, če mu odpuustim?“ Skoraj vsi so rekli, da sem smrti vreden. Samo minister Razbornik je rekel: „O vladar, če ga umoriš, imaš zavest, da so tudi drugi vladarji pred teboj v takih slučajih enako storili; ako pa hočeš svojej krvi in žlahti prizanesti, imaš v zgodovini tudi lepih izgledov zadosti“.

Te besede so nagnile cesarja k milosti, in on je rekel: „Moji bratje so mojega brata vbili, če zdaj med brate ustrelim, bom zadel lastno kri! — Le surovi človek se ne pusti potolažiti v svoji jezi. Plemenitim pa je dolžnost odpuščati, če je sovražnik premagan in brez orožja“. Na to mi je podal roko, in jaz sem hvalil Boga in svojega nečaka Mamona. Pa ne samo življenje, tudi moje premoženje mi je dal nazaj in po vrhu še mnogo daril.

Enkrat potem, ko sva bila vže zopet prijatla, mi je cesar rekel: „Ministra Mrak in Gnjev sta mi svetovala, naj te umorim. Ali sta kazni vredna?“ Jaz rečem: „Pusti jih, morda sta svetovala po svojem prepričanji.“ Cesar je še povedal: „Videl sem jih toliko škodoželjnih obrazov, ki so ti smrt želeli, da

sem ti že zavolj teh odpustil, ker jim tega grdega veselja nisem privoščil.“ Jaz mu rečem: „Blagor tebi in tvoji plemeniti duši.“ Potem sem mu pravil, kako različni so ljudje na svetu; kakó me je zamorec lepo sprejel in še sam hotel terpeti za mene, če bi bilo treba; kako me je tista žena celó pred svojim možem skrivala; pa kako grdo sta me hotela izdati moj nekdanji adjutant in moja nekdanja dekla, kterima sem prej toliko dobrega storil. Cesar je ukazal vse štiri pred sebe pripeljati, pa vsakega posebej. Najprej je prašal tisto služabnico: „Kdo pa je tebe naučil, da si svojega nekdanjega gospoda izdala?“, Ona odgovori: „Lakomnost.“ Cesar jo je ukazal s šibami pretepati. Potem je poklical cesar tistega oficirja in njegovo ženo. Njemu je rekel: „Ti si oficir in bi moral čast v sebi imeti. Ti jo pa nimaš, ker si hotel prodati in izdati svojega dobrotnika. Namesto sto tisoč cekinov zaslužiš toliko palic. Pa zavolj tvoje dobre žene ti bom odpustil. Vendar moj oficir ne moreš več biti. Pojdi med ovaduhe!“ Njegovo ženo pa je cesar zelo počastil in jej dal več dragocenih daril. Tistega zamorca pa je povzdignil med plemenitaše in mu podaril eno grajšino in veliko denarja. Tudi jaz sem bil zamorecu vedno hvaležen in obiskal sem ga večkrat na njegovem gradu.“

Osem sto in trideseta noč.

Nekaj o kralju Sadu.

Pred davnim, davnim časom, še pred vesoljnim potopom vladal je kralj Sad čez celi svet. Imel je veliko število močnih in visokoraščenih vojakov, ki so govorili: „Kdo se zamore z nami skušati?“ Ti

ljudje pa so hudobno in razuzdano živeli ter se niso zmenili za Božje zapovedi. Zato je Bog poslal k njim preroka Huda, ki jih je k pokori opominjal. Kralj Sad pa je rekel preroku Hudu: „Če bom tebe vbogal in Boga častil, kaj pa bom imel od tega?“ Prerok mu reče: „Prišel boš po smrti v sveti raj, kjer je neznansko lep vrt s sadnim drevjem, cvetlicami, tičicami in šumljajočimi potoki. Tudi je v raji en grad iz zlata in biserov, kjer boš prebival in užival vse sladnosti.“ Kralj pa reče: „Tak raj si lahko že na tem svetu naredim, zato ne potrebujem tvojih obljub.“ Na to je kralj sad poklical sto oficirjev in jim ukazal, naj poiščejo lepo, ravno, rodovitno in gorko deželo, kjer je čist zrak in dosti vode; ker hoče tam napraviti posvetni raj z lepim vrtom in zlatim gradom na sredi vrta. Oficirji so vzeli vsak tisoč vojakov seboj in izbirali tako deželo, ki bi bila dosti lepa za raj. Izbrali so srečno Arabijo ali deželo Jemensko, kjer leže mesta Aden, Meka in Medina. Prišli so v neko lepo dolino, kjer je bilo dosti studencev, in tam so se ustavili, da bi začeli pripravljati in delati posvetni raj. Kralj Sad je poslal potem zidarje in zidarske mojstre tje, da so zidali v tisti dolini veliko, lepo mesto z imenom Irem. Sezidali so v mestu tristo tisoč gradov, in vsak grad je stal na tisoč stebrih. Mesto je imelo četvero vrat, vsake sto pračev visoke. Zraven mesta je dal Sad narediti velik, prelep vrt, čigar lepota in rodovitnost se ne dá popisati; rožice so cvetele, sadna drevesa zorela, tičice so noč in dan po drevji žvrgolele in bistri potoki so šumljali med prijaznim grmičevjem in po zelenih tratih. Na sredi vrta je dal zidati zlat grad, ki je bil še po vrhu z mnogimi demanti in biseri olepšan, da se je svetil

ko solnce. To vse se je pripravljalo, delalo in zidalo pet sto let. Kralj Sad je bil zmirom še živ, kajti takrat so ljudje silno dolgo živeli. Ko je bilo vse to gotovo, rekel je kralj Sad sam pri sebi: „Prav sem imel, da tistega sitnega preroka Huda nisem poslušal. On mi je raj samo obetal, jaz pa sem si ga v resnici sam naredil.“ Komaj pa je Sad to izgovoril, ukazal je Bog enemu svojih angeljev, naj pokonča Sada in njegovo mesto Irem in vse ljudi, ki so notri. Smrtni angelj je samo pihnil, pa je bilo vse to storjeno, kralj in ljudje umorjeni, mesto Irem pa tako pokončano, da se komaj še pozna sled, kje je stalo. Eni pravijo, da se je mesto pod zemljo pogreznilo.

Osem sto ena in trideseta noč.

Historija o Želimiru.

Ko je bil Pribil cesarski namestnik in podkralj v Balsori, prignali so nekokrat ljudje nekega lepega, čedno oblečenega mladenča pred njega in ga dolžili tatvine. Rekli so, da so ga po noči v hiši vjeli, ko je ravno kradel. Ko Pribil mladenča pogleda in vidi njegov čedni in odkritosrčni obraz, skor ni mogel verjeti, da bi bil to tat. Zato je stopil k njemu in ga prijazno prašal: „Ali je res, kar ti ljudje govorijo?“ Mladenič reče: „Res je, jaz sem tat“. Pribil reče: „Ti si vendar izobražen in kakor videti od dobrih starišev; kaj te je napotilo, k temu hudodelstvu?“ Mladenič reče: „Poželjivost po denarji“. Pribil reče: Kdo bi to verjel! Tak izobražen, lep, dobro oblečen mladenič pa gre krast! Kaj človek doživi!“ Mladenič pa, Želimir po imenu, mu reče: „Pusti to pre-mišljevanje, o knez, in pusti me kaznovati, kakor postava veli. Bog nikomur krivice ne dela“.

Pribil pa je še zmirom čez to reč mislil in nazadnje je Želimira k sebi poklical in mu rekel: „Ti se sam tožiš, drugi tatje pa navadno tajijo. Zato ne verjamem, da bi bil ti navaden tat. Povej rajši po pravici, kako je bilo?“ Želimir pa reče: „O knez, pusti tako izpraševanje. Jaz sem kradel, družega ti ne vem povedati“. Ker ni mogel nič iz njega spraviti, dal je Pribil Želimira v ječo odpeljati, po mestu pa oklicati: „Jutri ob tej in tej uri bo tatu Želimiru roka odsekana“. (Tako ojstra kazen je bila namreč za tatove v Balsori).

Po noči, ko je Želimir v svoji ječi zdihoval, govoril je sam seboj in rekel na glas te besede: „Rajši terpim, da mi roko odsekajo, kakor da bi izdal svojo ljubico“. Stražnik, ki je ravno memo šel, je pa to slišal, in šel je knezu Pribilu praviti, kaj je Želimir govoril. Ko ta to sliši, je začel še bolj verovati v Želimirovo nedolžnost. Zato ga je k sebi poklical in se z njim razgovarjal. Želimir je dajal tako pametne odgovore, da se je knez kar čudil njegovi izobraženosti in vednosti. Nazadnje mu reče: „Jaz vem, Želimir, da ti nisi šel krast v tisto hišo. Če tedaj jutri pred sodbo prideš, utaji vse, ali drugači obrni; potem bom že jaz odločil, da ubežiš hudi kazni. Pomisli, da boš revež za celo življenje, če roko zgubiš! Zavalj kake zaljubljene mešarije bi jaz tega ne storil.“ Potem, ko ga je tako podučil, dal ga je v ječo nazaj odpeljati.

Drugo jutro se je na morišču zbralo vse polno ljudi, da bi videli, kako bodo Želimiru roko odsekali. Prišel je namestnik Pribil in sodniki v svojih oblekah; potem rabelj s sekiro, in nazadnje so pripeljali Želimira. Ženske so se spustile v glasen jok, ko so

lepega mladenča zagledale. Pribil je rekel ženske pomiriti, in potem je prašal Želimira: „Ali je res, kar ljudje pravijo, da si iz tega namena po noči v tujo hišo šel, da bi tam kradel?“ Želimir reče: „Res“. Potem praša Pribil, ki ga je hotel rešiti: „Morda pa nisi toliko vzel, kakor pravijo?“ Želimir reče: „Še več“. Pribil še vpraša: „Morda si pa mislil, da imaš kako pravico do tistega blaga?“ Želimir reče: „Jaz nisem imel nobene pravice in sem tudi vedel, da je nemam“. Ko je zdaj Pribil videl, da mladenič sam noče, da bi mu kdo pomagal, vdaril ga je z bičem po obrazu in rekel rabeljnu, naj stori svojo dolžnost. Že so Želimiru roko razgalili in jo na hloď privezali, in rabelj je pripravil sekiro, kar se prerije lepa, mlada dekle skozi ljudstvo, Želimira objame in Pribilu na glas zakliče: „Zarotim te, o knez, ne prelivaj nedolžne krvi, dokler tega pisma ne bereš!“ Potem je podkralju Pribilu izročila pismo, v katerem se je bralo:

„O knez! Ta mladenič ni družega vkradel, kakor meni moje srce. Ker so ga po noči v naši hiši zasačili, ko je ravno k meni priti mislil, hotel je mojo čast pred ljudmi neoskrunjeno ohraniti, zato se je delal, kakor bi bil tat, da jaz nisem prišla v nobeno zvezo s to dogodbo. On je plemenit in ne zasluži kazni.“

Ko je Pribil to pismo prebral, pustil je deklico pred se priti, in ona mu je še enkrat ustmeno vse povedala, kako je bilo, in da je Želimir, ki je bil k njej namenjen, ko so ga zasačili in prijeli, začel nekaj reči vkup grabiti po hiši, da so ga za tatu imeli. Želimir je namreč vedel, kako strog in hud je oče te deklice, ki bi bil njo ojestro kaznoval, ako bi bil zvedel, da ima tako ljubezen; še bolj pa se je bal hudobnih

jezikov, ki bi bili deklico ob dobro ime spravili; zato je hotel vse sam pretrpeti, namesto nje, kar je bilo le tako mogoče. Knez Pribil se je čudil taki velikodušnosti, poklical Želimira k sebi in ga poljubil. Potem je še očeta od deklice poklicati dal in mu govoril: „Mi smo hoteli temu mladenču roko odsekati; pa to bi bila velika krivica. On ni tat, ampak iz ljubezni do tvoje hčere je to ime nase vzel, da bi njeno dobro ime rešil. Zato mu darujem jaz deset tisoč cekinov, in tudi tvoji hčeri podarim deset tisoč cekinov, pa pod tem pogojem, da mu daš dekle v zakon“. Ko so očetu vse razložili, bil je precej pri volji. Skupaj in veseli so se podali na dom, kjer so se še natančneje zmenili. Knez Pribil sam je prišel k poroki, ki se je kmalo potem vršila.

Tako se je tisti dan žalostno začel, pa srečno končal.

Osem sto dve in trideseta noč.

Še nekaj o ministru Žafarju.

Ko je nekdanj minister Žafar grof Barmakovič s svojimi prijatelji pri vinu sedel in se kratkočasil, dal je svojim strežajem povelje, da ne smejo nikogar notri spustiti, k večem cesarskega kratkočasnika in burklježa Šalogosta, ki je znal mične historije praviti in različne burke briti. Pa tudi eden sorodnikov cesarja Abrašida je bil Šalogost po imenu, in naključilo se je, da je ravno ta prišel k ministru, ker je imel ž njim nekaj govoriti. Strežaji so ga notri spustili, ko je povedal, da je Šalogost. Žafar pa je bil v veliki zadregi pred cesarskim žlahtnikom, ker so bili njegovi tovarši za mizo že precej pijani. Princ

Šalogost pa je rekel: „Gospod minister, če dovolite, se bom še jaz k vam vsedel“. Na to se je k mizi vsedel in ž njimi jedel in pil. Čez nekaj časa ga je minister prašal, po kaj je prišel? Šalogost mu odgovori: „Tri prošnje imam do tebe, da mi jih pri cesarju Alrašidu doženeš, namreč: prvič, naj cesar plača za mene en milijon goldinarjev, katere sem Ljubkoviču v Balsori dolžan; drugič, naj mojega sina kam postavi za namestnika ali podkralja, in tretjič, naj mu dá svojo hčer za ženo“. Minister reče: „To se bo že opravilo, le brez skrbi bodi“.

Ko je princ Šalogost potem domu prišel, ležal je zahtevani denar že na mizi. Drugi dan pa je šel Žafar k cesarju ter mu tako dolgo prigovarjal, da je postavil Šalogostovega sina, princa Sladousta, za svojega namestnika v Siriji, ter mu dal svojo hčer za ženo. Toliko je izdala Žafarjeva beseda, tako moč in oblast je imel.

Tudi se pripoveduje: S cesarskim namestnikom v Egiptu se Žafar ni zastopil, bila sta si navskriž in se drug drugoga ogibala. Bil pa je neki zviti mož v Bagdadu, ki je za to sovraštvo vedel, in ker se mu je slabo godilo, si je mislil: „Kaj bi bilo, ko bi jaz v imenu ministra Žafarja na podkralja v Egiptu pisal, da naj človeka, ki to pismo prinese — namreč mene, ker bi sam pismo nesel, — dobro sprejme? Podkralj si ne bo upal, Žafarju se zameriti in mi bo dobro postregel ter me obdaril; zvedelo se pa tudi ne bo, da je pismo ponarejeno in od mene pisano ne pa od ministra, ker sta podkralj in minister sovražnika in nikdar ne govorita, torej tudi podkralj ne bo prašal ministra, ali je res tisto pismo pisal ali ne?“ Ko si je prekanjeni mož stvar tako pretuhtal, se je vsedel

in napisal to pismo na podkralja Branivlada v Kajiri: „Dragi in spoštovani podkralj! Ta človek, ki ti prinese to pismo in lep pozdrav od mene, je moj prijatelj. Ker je ravno v Egipt potoval, sem mu to pismo dal. Prosim te, sprejmi ga dobro zavoljo mene! Pozdravlja te — Žafar.“ To pismo je zviti mož zapečatil, in se podal na dolgo pot v Kajiro. Ko čez nekaj tednov tje pride in namestniku Branivladu pismo izroči, bil je ta vesel, da je Žafar pozabil na svojo jezo in mu spet pisal; pisave Žafarjeve namreč ni poznal, sicer bi bil moral koj spoznati, da pisma ni Žafar pisal. Bil pa je vendar v dvomu, ali bi verjel ali ne? Možu, ki je pismo prinesel, je sicer dobro postregel, mu odkazal stanovanje in kraljevo hrano, ter mu sploh skazoval vse časti, kakor se gre prijatelju mogočnega Žafarja; vendar pa je ob enem poslal skrivej svojega agenta s tistim pismom v Bagdad, naj bi od strani poizvedel, ali je pismo od Žafarja ali ne. Agent je šel v Bagdad in poiskal Žafarjevega agenta, kateremu je pismo dal s prošnjo, naj mu prinese odgovor, ali je pisava od ministra ali ne? Žafarjev agent je pismo kar svojemu gospodu nesel in ga prašal, kaj naj odgovori agentu od Branivlada? Žafar je poklical svoje adjutante, jim pismo tje vrgel in jih vprašal: „Ali je to moja pisava ali ne?“ Vsi so rekli: „Slavni minister, to ni tvoja pisava“. Zdaj jim je Žafar vse povedal, kaj je s tem pismom, in jih prašal za svet, kaj bi naj storil s tem predrznim človekom, ki je njegov podpis ponaredil? Prvi adjutant reče: „Tega moraš pustiti obesiti, da si noben drug več ne bo upal kaj tacega storiti!“ Drugi adjutant reče: „Desno roko mu daj odsekati, s katero je peró držal, ko je pismo pisal“. Tretji adjutant meni:

„Na klop se naj položi in pretepe“. Četrty, ki je bil še najbolj usmiljen, je rekel: „Za kazen naj se zapodi iz Egipta; ker to bo huda kazen zanj, če bo tako dolgo pot tje in nazaj zastonj naredil“.

Žafar pa reče: „Zdaj vidim, da ste vsi malo-dušni! Znano vam je, da sva si z Branivladom navskriž. Že davno bi se bila sprijaznila, pa vsak od naji je preponosen, da bi storil prvi korak. Ta človek nama pride ravno prav kot sredstvo sprave! Čemu bi ga torej kaznoval?“ Na to se Žafar vsede in piše podkralju to-le pismo: „Pozdrav tebi, o Branivlad! Pismo je od mene; in kdor ga je prinesel, je moj prijatelj. Sprejmi ga tedaj dobro, pa pošlji ga kmalo nazaj, ker imam sam ž njim nekaj važnega govoriti. Žafar.“ Ko je podkralj to drugo pismo dobil, je tistega moža še bolj častil in mu dal mnogo lepih daril, pred odhodom pa sto tisoč cekinov v denarjih. Povedal pa mu je tudi, da je Žafarju pisal in da je Žafar potrdil, da je prvo pismo resnično od njega pisano. Mož se je čudil Žafarjevi blagodušnosti. Ko tedaj kot bogatin v Bagdad nazaj pride, šel je precej k Žafarju se razjokal, mu poljubil roko in rekel: „O minister, naredi z menoj, kar hočeš, jaz sem tvoj podpis ponaredil, kako da me nisi izdal?“ Žafar pa reče: „Pustimo to; za enkrat ti je odpuščeno, drugokrat pa tega ne stori več!“ Potem ga je še vprašal: „Koliko pa ti je dal egiptovski podkralj?“ Mož odgovori: „Sto tisoč cekinov“. Žafar reče na to: „Počakaj, boš še od mene toliko dobil“. Potem je šel in ukazal možu odšteti sto tisoč cekinov, zato ker ga je spet spravil s podkraljem Branivladom v Kajiri. — Tako se je tistemu možu njegova zvijača dobro splačala; se ve da le vsled blagodušnosti Žafarjeve.

Osem sto tri in trideseta noč.

Historija o šestih dekletih.

Cesar Mamon je sedel v svojem gradu, obdan od svojih pesnikov, družnikov in svetovalcev. Obrne se proti družniku Sladožiru in mu reče: „Povej mi kako historjo, ktere še nisem slišal!“ Sladožir praša: „Ali naj povem kaj tacega, kar sem od drugih slišal ali kar sem sam doživel in videl?“ Cesar reče: „To, kar človek sam vidi, je več vredno.“ Na to je začel Sladožir praviti:

„Bogati trgovec Keber iz južne Arabije, ki se je pa pozneje v Bagdad preselil, imel je svoj čas šestero deklet v svoji službi, katerih prva je bila bela, druga črna (zamorka), tretja debela, četerta suha, peta rumena, šesta rujava. Jaz sem jih sam poznal, ker sem večkrat v hišo prišel. Enkrat, ko sem bil tam, in je bil Keber posebno dobre volje, pustil je nama polno mizo jedi in vina nanositi. Potem je vse svoje dekletke vkup poklical in jih napravil, da so dobro pile z nama, potem pa prepevati začele. Da bi pa mene še bolj kratkočasil, je rekel svojim krščenicam: „Dekleta, vsaka od vas bo dobila od mene en cekin, ako me vbogate: vsaka po vrsti mora namreč svoje telo in barvo svoje kože hvaliti, svojo nasprotnico pa grajati.“ Na to se vzdigne najprej bela služabnica (Arabka) in reče proti črni zamorki obrnjena: „Moja barva je bela, to je svetla luč in beli dan, ti si pa črna noč; bela je nedolžnost, in črn je greh; angelji imajo bela oblačila, hudiči pa črne. Iz nebes pada bel sneg, ti si pa črnemu vranu podobna; bel je žlahetni biser, pa malo vredno je črno oglje; belo lice pomeni srečo in blagoslov, črna koža je znamenje hudobnosti.

Črni zamorci so otroci nehvaležnega sina Kama, ktere-
rega je Noe preklel; zamorci nimajo toliko pameti,
ko beli ljudje.“ Ko je bela dekla svojo črno tovaršico
tako oštela, vzdignila se je črna zamorka in jej od-
govorila: „Črna barva je ravno tako imenitna, kakor
bela. Ali ne veš, da hodijo največi gospodje v črno
oblečeni? Črna noč je prijateljica zaljubljenih. Črni
lasje so lepota moža, beli lasje pa pomenjajo starost
in slabost; črna je punčica v očesu in z njo človek
gleda, kar je belega v očesu, tisto mu nič ne pomaga;
tudi pravijo, da je v sredi srca ena črna pika. Še
Božja beseda je pisana s črnilom; in lepo dišeči mošus
je tudi črn. Ti praviš, da je tvoja bela in mrzla koža
lepa; ali ne veš, da bodo prokleti v peklu tudi s sne-
gom in ledom trpinčeni?“

Ko je to skončala, ukazal je cesar ta debeli
govoriti, ki se je obrnila proti suhi in kumerni, ter
jej rekla: „Res hvalim Boga, da sem debela, ker
debeli ljudje so dobrega srca in jih imajo povsod radi.
Kedar so stari očaki živino darovali Bogu, morali so
izbirati debelo živino, za medlo Bog ni maral. Vsak
ima rajši debelega vola, kozlička, goloba, piščanca
ali kar si bodi, kakor suhega. Kaj se hočem dolgo
s teboj prepirati, ti suha preklja? Noge imaš, kakor
žveplenke, povsodi molijo kosti iz tebe kakor rogovi?“
Keber se je smejal in je pustil suho govoriti. Ta
je debeli tovaršici odgovorila: „Jaz sem vesela, da
sem tako šibka in lahka! Nikoli še nisem slišala, da
bi bil kdo svojo ljubico primerjal debelemu prešiču
ali slonu, ampak primerja jo rajši vitki srni ali šibki
jelki na gori. Jaz sem zmirom frišna, vesela, lahka
se kmalu najem in se rada šalim ter druge kratko-
časim. Ti debeljuša pa nisi za družega, ko za zaklati

bi bila dobra, ko bi hotel kdo tvoje meso jesti. Ti si zmirom žalostna in otožna; če greš si kmalu trudna; če sediš, ne moreš vstati; če ješ, nisi nikoli sita; če spiš, te ni mogoče zbuditi, in smrčiš kakor vol. Podobna si napihnjenemu mehu; si nepremankljiva kakor gora, in pihaš tako, te je en četrť ure daleč slišati.“

Keber se je od smeħa za trebuh držal in rekel rumeni Mongolki, naj ona Malajki kaj pové. Mongolka reče: „Moja rumena barva je nad vse barve; kajti rumeno je zlato, rumeno je solnce, rumene so luna in zvezde, tudi najlepše cvetlice so rumene. Žlahtni žafran je rumen in rumeni so cekini. Ti rujava Malajka pa imaš najgršo barvo, kajti rujava je rija, rujava je slaba prst vrh zemlje, rujava ilovica. Sploh tvoje barve nikdo ne mara in ne hvali.“ Na to pa reče rujava Malajka: „Jaz sem pa vesela, da sem rujava in ne rumena, kakor ti. Lepi so rujavi, kostanjevi lasje in rujave oči. Najgrša pa si ti, rumena polenta, in neki pisatelj piše od tebe: „Če rumeno žensko vidim, mislim, da je bolna in bojim se je, kakor svojega groba.“

Ko so se dekleta dosti nazmirjale, dal je Keber vsakej en cekin in jih spet pomiril in poprijaznil.“ Cesar Mamon se je na moč smejal nad to historijo, in poslal je tem šesterim dekletam, ki so bile vse še pri Kebru, vsakej eno lepo obleko.

Osem sto štiri in trideseta noč.

Basen o človeku in živalih.

V starem času je živel pav, ki je s svojo pavinjo prebival z mnogimi drugimi živalimi v lepem

gojzdu blizo morja. Po noči sta sedela na drevji, kjer sta bila varna pred zverinami, po dnevi pa sta hodila okrog in se pasla. Ker pa pred zverinami ni bilo nikoli miru, sklenila sta, preseliti se v drug kraj. Zletela sta na lep otok, kjer je bilo dosti živeža in malo škodljivih, roparskih živali. Na enkrat je priletela k njima ena raca, vsa preplašena in trepetajoča. Pav jo pozdravi in jo praša, kaj je tako preplašena? Raca mu odgovori: „Varuj mene pred človekom in varuj se ga še sam. Dobro, da sem mu ušla in k vama pribežala.“ Pavinja reče: „Pri nas si brez skrbi, na ta otok ne pride noben človek.“ Raca je potem začela praviti, kako hudoben je človek; rekla je: „Enkrat se mi je sanjalo, da sem se s človekom razgovarjala. Potem sem pa slišala en glas, ki mi je rekel: „Boj se človeka! On ima sladke besede, pa je poln zvijače; on najmočnejšo žival ukroti, morske pošasti umori, slona v jamo vrže, tico v zraku vbije, in to vse s svojo zvijačo. Nobena žival ni varna pred njim, ne tič, ne miš, ne riba, ne srna, ne slon, ne muha, ne ovca, ne lev, ne žaba, ne tiger, ne orel.“ Ko sem ta glas slišala, bala sem se človeka tako, da nisem imela nikjer več pokoja in tekala sem kakor nora okrog. Tako sem priletela pred berlog močnega leva. Ta me je bil vesel, ker sem se mu dopadla, in prašal me je, kdo sem? Jaz mu rečem: „Meni „raca“ pravijo, in sem iz tičjega roda.“ Ko sem mu potem povedala, da bežim pred človekom, mi je rekel: „Tudi moj oče so me svarili pred človekom. Pa meni se je zmirom sanjalo, da sem se z enim človekom razgovarjal, pa ta je bil lep in ni imel nič strašnega na sebi. Slišal sem sicer en glas, da naj se človeka varujem; pa meni se dopade, in ker sem slišal, da tukaj

včasih kateri mimo gre, hočem ga počakati in ž njim govoriti. Šaj mi nič ne more. Ako me razžali, ga kar raztrgam.“ Jaz pa sem mu rekla: „Le varuj se in ogiblji se človeka, da v njegove zanjke ne prideš.“ Pregovorila sem ga vendar, da je šel proč od tistega kraja. Hodila sva en čas okrog, kar vidiva v daljavi nek prah nad zemljo. Bil pa je to en osel, ki je upil in skakal ter s tem prah delal. Lev ga je k sebi poklical in ga prašal: „Kdo si ti in zakaj tako skačeš?“ Osel reče: „Jaz sem osel in bežim pred človekom. On me je vjel, mi dal eno železo v usta, ki se mu „uzda“ pravi, to je privezano za jermen, s tem me je vlekel na levo in na desno, kamor je hotel. Včasih me je jahal, včasih me je v voz vpregel. Dajal mi je slabo krmo, in če nisem hitro tekel, me je neusmiljeno pretopal. Zato sem mu ušel; naj bi ga nikdar več ne videl!“

Ko sem jaz to slišala, — pravila je raca pavu naprej, — sem se človeka še bolj bala in rekla sem levu: „Le poslušaj, kaj govorijo od človeka, in varuj se ga!“ Lev je potem osla prašal, kam se bo zdaj obrnil? Osel reče: „Jaz bom bežal naprej, kar me noge nesejo, kajti danes zjutraj sem videl v tem kraji človeka, zato tukaj ni več varno za mene.“

Osem sto pet in trideseta noč.

Osel je tekel naprej, midva z levom sva pa še tam stala. Na enkrat prileti en lep, črn konj proti nama. Lev ga je spoštljivo pozdravil in prašal: „Kdo si pa ti, plemenita žival?“ Konj odgovori: „O kralj živali, mene imenujejo „konja“, in zdaj bežim pred človekom.“ Lev reče: „To je vendar sramota! Ti si

tako velik in močen, da človeka lahko pohodiš, pa se ga bojiš! Ko bi jaz človeka srečal, jaz bi ga pa kar raztrgal, da bi ta revna rasa enkrat mirno spala. Če se ga pa celo ti bojiš, ki si veliko večji ko jaz, potem se bom še jaz začel bati.“ Konj odvrne: „Saj imaš prav, če se ga bojiš, kajti človek je zvit, ko kozji rog; kar z močjo ne zmaga, pa z zvijačo. On mi dene eno železo, ujzdo imenovano, v usta, ta je privezana za brzdo ali jermen, s katerim me zasučē, kamor hoče. Obveže me vsega z jermeni, naloži in priveže mi sedlo na hrbet in se na me vsede ter me začne zbadati z ostrogami, ki jih ima na svojih škornah; ali pa me priveže z vrvmi na kak voz, da ga moram vleči. Zato sem mu ubežal; naj bi ga nikdar več ne videl!“

Lev je postal zelo hud na človeka in prašal je konja, kdaj je zadnjega človeka videl. Konj mu reče: „Danes opoldne sem videl enega na tem otoku.“ Ko smo se tako razgovarjali, pridirjal je en velblod (kamela) ves trepetajoč. Priklonil se je pred levom in ga pozdravil. Lev ga praša, od kodi pride? Velblod odgovori: „Pred človekom bežim.“ — „Kako je to mogoče?“ praša lev, „tako velika in močna žival, kakor ti, pa se majhnega, slabega človeka boji?“ Velblod pa mu reče: „Človek je tako zvit, da ga nobena druga reč ne premaga, kakor bolezen ali pa starost; on mi nos prevrta, mi potegne en železen obroč skozenj, kterega za vrv priveže, in s to vrvjo me lahko izroči najmanjšemu otroku, pa ga moram ubogati. On mi potem naklada največe bremena, potuje z menoj skozi puščave in me terpinči, kar more. Ker me je moj gospodar pa še zaklati mislil, da bi me pojedel, sem mu ubežal, in tako sem priletel k vam?“

Lev ga praša: „Kdaj si človeka zadnjič videl?“ Velblod reče: „Morda bo komaj dve uri. Varuj se ga! Jaz bežim naprej!“ Lev pa reče: „Le malo še počakaj, boš videl kako mu bom jaz kosti zdrobil!“ Velblod pa reče: „Ne bom počakal ne, le glejte, da še vas ne ujame!“ Na to je tekel naprej, kar so ga noge nesle. Kmalo potem pride res en človek. Nosil je osem dil na glavi, v roki pa žago, sekiro in več takega orodja. Jaz sem kar omedlela in konj je zbežal od strahu; lev pa se je na tla vlegel in se pripravil, da bi na človeka planil.

Osem sto šest in trideseta noč.

Človek pa je leva ponižno pozdravil in mu rekel s sladkimi besedami: „O kralj zverin, Bog ti bo povrnil, vzemi me pod svoje varstvo!“

Lev se je dal omehčati in rekel je: „Nič se ne boj, jaz te hočem braniti. Kdo te zalezuje ali preganja?“ Človek reče: „Jaz sem mizar in se hudó bojim človeka, ki pride kmalo za menoj.“ Lev je mislil, da je mizar kaj družega, ko človek, ker namreč človeka ni poznal. Prašal je potem mizarja, kam gre? Mizar reče: „Risu, tvojemu stricu, bom leseno hišo naredil, da bo varen pred človekom. Naprosil me je za to.“ Lev reče: „Naredi še meni eno tako hišo.“ Mizar odvrne: „Počakaj, da nazaj pridem.“ Lev pa mu reče: „Jaz te bom raztrgal, če ne boš najprej meni take hiše naredil; potem znaš iti k risu in mu narediti deset lesenih bajt, če hočeš.“ Mizar je tedaj ubogal in naredil eno leseno skrinjo iz tistih dil, ki jih je pri sebi imel. Ko je bilo vse gotovo, rekel je levu, naj se not vleže, da bo videl, če je dosti velika.

Lev se je not vlegel in rekel: „To je vse pretesno! Saj se komaj ganem v njej!“ V tem hipu pa je mizar zaprl še pokrov in ga z žebliji pribil, da je bil lev v skrinji zaprt. Lev je začel klicati: „Pusti me ven!“ Mizar pa mu reče: „Iz te skrinje svoj živ dan več ne prideš. Vsaj boš videl, kaj človek zna! Kmalu boš poginila ti grda, roparska žival!“ Zdaj je lev še le spoznal, da ima s človekom opraviti, pred katerim so ga divje živali toliko svarile. Pa pomagati si več ni mogel. Mizar je nanosil drv na tisto skrinjo in jih zažgal, da je lev pod njimi zgorel. Ko sem jaz vse to videla, — pravila je raca pavu in pavinji, — bežala sem hitro naprej, kolikor s svojimi racastimi nogami zamorem, in pribžala sem k vama.“

Pav se je zelo čndil nad to povestjo in rekel je raci: „Ljuba sestra, nič se ne boj, tukaj smo varni pred človekom; na otok ne pride nikoli noben človek. Ostani tedaj pri nas, kjer boš mir imela in piče se tudi ne manjka. Kaj se boš po svetu klatila? Podaš se lahko v še večje nevarnosti, in če dosti okrog hodiš, zna te človek prej zaslediti, ko tukaj v tihem, samotnem kraji! Če pa naša ura pride, moramo vsi umreti, naj bo tukaj ali kje drugje.“

Ko so se tako pogovarjali, vzdignil se je v daljavi prah v pesku. Raca se je tako ustrašila, da je precej v morje skočila. Pa strah je bil ta pot prazen, bila je le ena šibka, nedolžna srna, ki je priletela v to zavetje. Pav je poklical raco iz vode nazaj in jej rekel: „Ljuba sestra, le koj nazaj pridi iz morja, česar si se ustrašila, je le ena srna, ki samo travo jé, živalim pa ni nevarna.“ Med tem se je srna v senco tistega drevesa vlegla, na katerem je imel pav svoje bivališče. Ko srna pava zagleda ga je pozdra-

vila in mu rekla: „Tukaj živite pa res v lepem kraju. Tudi jaz bi hotela tukaj ostati.“ Pav, pavinja in raca pa so se srni približali in jej rekli: „O kako lepa in krotka si ti! Take družčine smo si že davno želeli! Nagovarjali so potem srno, naj pri njih ostane, kar je rada obljubila. Potem so sklenili prijateljstvo med seboj, se skup pasli po otoku, pili iz tistega studenca in prebivali pri tistem drevesu; pav in pavinja na vejah, srna in raca pa pri tleh. Enkrat pa se je približala temu otoku ena barka, ki je dolgo časa prej po morji tavalala, ne vedoča, kam bi se obrnila. Ko mornarji zagledajo to drevo in pava ter pavinjo, raco in srno pod njim, veslali so proti otoku. Pav in pavinja sta skočila hitro na vrh drevesa, srna je tudi zbežala, le racasta raca je skakala vsa zmešana zdaj na levo, zdaj na desno, tako da so jo mornarji brez težave vjeli, na barko seboj neali in tam zaklali. Ko je pav videl, kaj se je raci zgodilo, ga ni več veselilo na tem otoku, in rekel je pavinji: „Zdaj že vidim, da tudi tukaj nismo več varni. Pojdimo na drug otok kamor človek ne pride! Kako lepo v prijaznosti smo živeli z raco, zdaj so jo nam pa požrli!“ Pav je potem odletel v gojzd srno iskat. Ko jo najde, jej reče: „Našo prijateljico raco so mornarji vjeli, zato me ne veseli več na tem otoku, dajmo se kam drugam preseliti!“ Srna pa mu reče: „Ljubi pav, kam hočeš bežati, da bi bil pred ljudmi varen? Zleti v zrak, zlezi pod zemljo, pojdi na najvišjo goro ali na sred morja, povsodi te človek najde! Kakor vidim, je tukaj še smirom najmenj nevarnosti, kajti v tako dolgem času smo bili zdaj vprvič prepodeni. Povez in svetujem ti, le tukaj vstanimo!“ Pav je srno ubogal, in živeli so še dolgo let mirno in srečno na tistem otoku,

le po raci so večkrat žalovali. Nekoč je rekla srna: „Ta uboga rasa se je tako dolgo ljudi bala, da so jo nazadnje res umorili.“ Pav pa reče: „Rasa je konec storila, ker je Bogu premalo hvale dajala. Vsaka stvar je dolžna, Bogu hvalo dajati, in potem se lahko mirno prepusti njegovemu varstvu. Kdor preveč skrbi in stoka in godrnja, ter se le na lastno skrb in modrost zanaša, takemu Bog pokaže, da je stvar nič in revna brez pomoči svojega Stvarnika, da brez njega nič ne premore. Ta rasa je bila taka, da je mnogo tarnala, tožila in jadikovala, v vednem strahu in vednih skrbih živela, Boga pa se nikoli ni spominjala. Zato je imela pusto žalostno življenje, in našla nesrečno smrt.“ Srna se je pavu zahvalila za ta poduk in sklenila, vsaki dan Bogu čast dajati. Tako so živeli vsi trije v strahu Božjem do svoje smrti.

Osem sto sedem in trideseta noč.

Pravljica o puščavniku in o ženski.

Na eni gori je živel enkrat en puščavnik čisto sam, da nikoli ni prišel med ljudi. Boga je častil noč in dan, se pokoril in postil, ter pasel svoje kozice in ovčice, ktere so mu dajale mleko za jed in kožuhe za obleko. Tudi je imel svojo leseno bajto, v katerej je prebival, kuhal, spal, in ktera ga je po zimi varovala prehadega mraza; po leti pa deža in viharja. Razun mleka in sira je imel za jed še frišno in suho sadje, ktere ga je bilo dosti na tistem otoku. Le včasih je v zaujke in pasti vjel kako tico ali kakoga zajca, da je imel meseno jed. Pri svoji bajti je imel lesen hlevček za svoje koze in ovce, da so bile po noči varne pred divjimi zverinami. Zato je živel tiho

in mirno na tej gori in ni imel druge skrbi, kakor Bogu hvalo dajati, ga častiti in se mu priporočati. Ker pa v tej samoti skoraj ni imel priložnosti za greh, torej tudi skušnjav ne, hotel je Bog njegovo stanovitnost skušati. Zato je dopustil, da je puščavnik nekoliko zbolel. Med boleznijo, ko je puščavnik na postelji ležal, šle so koze in ovce same na pašo in zvečer so prišle same v hlev nazaj. Potem je Bog pripustil, da se je hudič spremenil v podobo lepe, mlade ženske in prišel puščavnika skušat. Ta ženska (namreč hudič!) se je vsedla k bolnemu puščavniku, mu stregla in ga božala. Ko jo puščavnik vidi, začel se je na celem životu tresti in prašal jo je: „Kdo si pa ti? Kdo te je klical? Jaz nimam s teboj nič opraviti! Vedi, da sem jaz pobožen puščavnik in da sem Bogu čistost in nedolžnost obljubil do svoje smrti! Čemu me hodiš skušat?“ Ona pa mu odgovori: „Ali si mar jezen, da ti postrežem v tvoji bolezni? Zakaj vendar ženske tako zaničuješ, ko zdaj vendar sam lahko spoznaš, kako potrebne so možkem posebno v bolezni. Ali sem nemara pregrda? Pogledaj mojo lepo gladko kožo, belo in rudečo, kakor mleko in kri! Vedeti moraš, da sem poštena deklica, ne pa kaka pritepena, ničvredna lahkoživka! Ti si neobhodno potreben ženske postrežbe, verjemi meni! Zato me nikdar ne podi od sebe, ampak vesel bodi, da sem prišla. Saj ti vse storim, kar želiš; čemu se me toliko braniš? Kaj ti bom jaz škodovala? Ali hočeš večno sam ostati na tej gori? Kdo ti bo postregel, če bi tako zbolel, da bi ne mogel več hoditi? Ali ti nikoli ni dolg čas po človeški družbi? Glej, jaz ti bom življenje tako sladila in lepšala, da se boš ves pomladil in sam sebi se boš čudil, kako si mogel tako neumen biti in tako

dolgo brez žene ostati. Boš videl, da ti bom take zdravila skuhala, da boš kmalo ozdravel. Tega sem se naučila od svoje matere, in nobena ženska ne zna takih zdravil kuhati, kakor ona in jaz. Zato ti pravim: „Če sam sebi dobro hočeš, vzemi me kakor za svojo ženo, tega ti Bog ne bo zameril, če si tu prav nedolžnost obljubil. Koliko reči se obljubi, pa ne drži! Mi smo pač slabi ljudje na svetu, Bog pa z nami poterpi! Če prav tukaj ni duhovnika, da bi naji poročil, bo pa najina dobra volja za veljavno sprejeta namesto zakona. Enkrat o priložnosti se dava poteriti poročiti in cela stvar bo v lepem redu. Potem bova pa oba skupaj lepo v miru in pobožno tukaj živela!“

Puščavnik pa jej odgovori: „Zapusti me, lažnjiva, zapeljiva ženska! Jaz ne potrebujem ne tvoje postrežbe, ne tvoje ljubezni. Če Bog hoče, on me pozdravi brez tebe; ljubim pa pred vsem Boga; ljudi pa kakor samega sebe, toda vse enako, ne da bi v kako žensko še prav posebej se zaljubil; saj ni nič več, ko so drugi ljudje. Nadalje potem nikdar ne misli, da bom jaz prelomil svojo Bogu dano obljubo gledé večne nedolžnosti! Boljši je umreti, kakor tako obljubo prelomiti! Kdor tukaj na svetu svojemu poželju in svojim strastem služi, on si zapre s tem nebeški raj in ne bo gledal obličja Božjega. Kdor pa se tukaj zatajuje in voljno svoj križ nosi zavolj Boga, ta bo na unem svetu srečen; in vedi, zapeljivka, drugi svet je večni, ta pa le malo časa terpi! Žene in vinske kapljice so že mnogo možkih zapeljale in tirale v večno pogubo. Pa mene ne boš zapeljala, ti grda stvar!“

Ženska pa mu reče: „O ti zakleti sovražnik vseh žensk, zakaj si prišel na take neumne misli, da je

ženska tako hudobna in nevarna? Koliko je svetnikov v nebesih, ki so bili oženjeni! Le poglej me in razveseli se moje lepote! To so delali še drugi, bolj modri možje, kakor si ti, pa jih ni bilo sram. Noben mož se ne sramuje lepe žene, nasprotno jo še rad pokaže pred svetom. Sramuje naj se tisti, kdor nobene ne dobi! Boš videl, da ti bo žal, če me ne ubogaš!“

Puščavnik pa jej ves nevoljen odgovori: „Ti si zapeljivka, vsak je nesrečen, ki ženski besedi zaupa, to sem slišal od modrih mož in bral v svetih bukvah. Jaz hočem kot puščavnik naprej živeti, kakor do zdaj, svojo nedolžnost ohraniti, Bogu služiti, svetu, in vam ženskam, in vsem bedarijem in norčijam in prepirom in vojskam med ljudmi pa fige pokazati! Spravi se mi spred oči, ti nemarna nesramnica! Kdo te je klical? Ne potrebujem tvojih zdravil!“ To rekši je vrgel svojo odejo čez glavo, da bi ženske več ne videl.

Ko je hudič videl, da nič ne opravi, se je umaknil in zginil. Blizo tiste gore, v mestu pod njo, pa je živel en pobožen duhovnik. Temu se je po noči angelj pokazal in rekel: „Pojdi na to in na to goro, kjer boš našel puščavnika. Delaj mu družbo in živi pri njem, da ne bo sam, kajti on je bolan in bo kmalu umrl, zato potrebuje pomoči. Kedar umrje, pa ga pokoplji.“

Duhovnik je šel precej drugi dan na goro k puščavniku. Okoli poldne je počival pri studencu, kjer je videl bežati pred seboj tičice, srne, zajčke, jelene in puščavnikove ovce in koze. Bil je namreč samo tisti kraj, da se je mogla žival vode napiti, ker je edini potok malo od zgor iz zemlje izviral, ne daleč

pod tem krajem pa spet v morje odtekel. Ko je duhovnik videl, da je toliko živali od potoka pregnal, se je najprej napil, potem pa hitro šel naprej in si mislil: „Zakaj bom jaz ljube živali od studenca odganjal, saj je Bog vodo tudi za nje ustvaril, in one imajo ravno tako pravico do nje, kakor mi ljudje!“ Potem je šel naprej in prišel do puščavnika, ga lepo pozdravil, se k njemu vsedel in se začel z njim razgovarjati. Najprej je puščavnik pravil duhovniku, kako prikazen je prej ta dan imel; da ga je namreč ena lepa, mlada ženska prišla nagovarjat, naj bi se pustil od nje zdraviti in potem naj bi jo za ljubo vzel; in da je potem ta ženska, ko jo je zapodil, naenkrat zginila. Duhovnik reče na to: „Vsak človek mora pred smrtjo še enkrat prej skušnjo prestati, zato je tudi tebe prišel hudič nadlegovati. Vedi namreč, o dragi služabnik Božji, da boš kmalu umrl. To mi je bilo naznanjeno po angelju, kateri je meni ukazal, naj k tebi grem, da ti bom zadnje tvoje ure olajšal in ti na strani stal v duševnih in telesnih potrebah. Zato sem prišel s sveto popotnico, Saj se boš spovedal in obhajal, kaj ne?“ Puščavnik reče na to: „Če resnico govoriš, kakor smem po tvojem častitljivem obrazu soditi, potem vedi, da me ta vest ne ostraši, ampak le razveseljuje. Saj za pobožnega kristjana ni hudo umreti, gospod Izveličar je za nas smrt premagal in jej vzel prejšnjo grenko, strupeno želo. Se ve da imam dosti slabosti, želim se spovedati in združiti z mojim Gospodom, upam pa tudi trdno, da me On ne bo zavrgel, ki sem mu vedno zvesto služil.“

Potem je duhovnik puščavnika spovedal in mu dal sveto popotnico, govoril mu je ves čas tolažljive besede in z njim molil. Čez tri dni pa je puščavnik

mirno v Gospodu zaspal. Blagor mu! Srečen, kdor tako živi in umrje!

Osem sto osem in trideseta noč.

Historija o črevljarju Kopitarju.

V Kajiri je nekedaj živel reven črevljar, po imenu K o p i t a r, in tisti je imel prav hudobno ženo, po imenu H u d u l j o, ki ga je trpinčila noč in dan. On je vse potrpel, da ni bilo poloma in smehu pri sosedih, pri tem pa je vedno bolj obubožal, ker mu je žena vse zapravila, kar je pridelal, reči jej pa nič ni smel. Enkrat mu je žena rekla: „Danes moram imeti medeno potico!“ On reče: „Bog daj, da bi danes toliko prislužil, pa ti jo prinesem; zdaj pa nimam beliča v žepu“. Hudulja pa odvrne: „Jaz ne poslušam tvojih izgovorov; če mi je zvečer ne prineseš, ne pojde ti dobro“. — „Bog se usmili!“ izdihne Kopitar in prosi na tihem Boga, da bi mu dal ta dan toliko zaslužka, da bi mogel potolažiti grlo svoje žene. Potem se poda v svojo delavnico. Toda njegova molitev ni bila uslišana. Ves dopoldan je sedel v delavnici in čakal, da bi mu kdo kako delo prinesel, pa ni bilo nikogar. Še kruha za kosilo si ni mogel kupiti, toliko manj drago potico. Solznih očij je delavnico zaprl in se odpravil domov. Srečal je nekega peka, kateremu se je smilil in tisti ga je prašal zakaj je tako žalosten. „Bojim se svoje žene“, reče Kapitar, „kajti prineš bi jej moral medene potice, pa še za kruh nimam denarja. — „Ne boj se,“ reče pek, „medene potice sicer nimam, pa orehovo ti bom spekel tako, da bi jo še cesar jedel. Koliko je pa potrebuješ?“ — „Kakih pet funtov,“ reče šoštar. „Je že prav,“ reče

pek, „jo boš že dobil, tukaj imaš pa še nekaj drobiža, pojdi in se najej in napij, potem pa pridi po potico.“ Črevljar je hvalil Boga, se podal v krčmo, se najedel in napil, potem je šel k peku, kateri mu je dal ne samo izvrstno potico, ampak tudi kruha in sira. To vse je nesel Kopitar svoji ženi. Ko je pa ona videla, da potica ni medena, ampak orehova, začela ga je zmirjati: „Zakaj se zoperstavljaš moji volji? Ali ti nisem rekla, da prinesi medene potice, in ti mi prineseš orehovo!“ Kopitar se je izgovarjal, da jo je vzela na upanje, in da je tedaj moral vzeti, kar se mu je dalo. Toda Hudulja se za to ni zmenila, ampak upila je zmirom huje in nazadnje ga začela po ustih biti, da mu je izbila en par zob. Ko svoje jeze ni mogel več mojstrovati in je tudi njej zausnico dal, prijela ga je za brado in je začela tako upiti, da so vsi sosedi vkup prileteli in med njima mir delali. Ko sta bila spet sama, zarotila se je Hudulja, da potice ne pokusi; črevljar pa, ki je bil še lačen, jo je rad jedel. Na to ona reče: „Naj bi se potica v tvojem vampu v strup spremenila.“ On pa mirno reče: „Ker si prisegla, da potice ne boš pokusila, jo moram sam pojesti“.

Drugi dan, ko je Kopitar v svoji delavnici sedel, prišla sta dva briča in mu rekla, da mora pred sodnika priti. Ko tje pride, najde tam svojo ženo, ki je bila vsa solzna in je imela roko in glavo obvezano. Sodnik mu reče: „Ali se ne bojiš Boga, da svojo poročeno ženo tako pretepaš?“ Črevljar pa je vse povedal, kako se je zgodilo in tirjal, naj pridejo sosedi za priče. Sodnik je bil dober mož, dal je Kopitarju en srebern denar in mu rekel: „Tukaj kupi medene potice in živita v miru med seboj.“ Kopitar je prosil

sodnika, naj da denar ženi, in upal je, da bo zdaj en čas v miru živel. Komaj pa je v svojo delavnico nazaj prišel, prileteli so spet briči in ga tirjali, naj jim plača pot, ker so morali po njega priti. Kopitar jim reče: „Še sodnik nič ni tirjal od mene, od kodi bom vam kaj dal, ko nič nimam.“ Briči so pa rekli: „Sodnik naj dela, kar hoče, mi pa moramo svojo plačo dobiti, in če je takoj ne daš, si bomo sami pomagali.“ Na to so ga vlekli na cesto in ga prisilili, da je začel prodajati svoje črevljarsko orodje. Ko je bilo vse prodano, vsedel se je Kopitar ves žalosten v svojo delavnico in začel premišljevati, od česa bo zdaj živel, ko orodja več nima. Ni pa dolgo sedel, kar priletijo drugi briči in mu ukažejo, da mora pred sodnika. „Kako je to?“ vpraša črevljar, „saj je sodnik mir med nama naredil!“ Briči pa mu rečejo: „Žena te je spet pri drugem sodniku zatožila.“ Kopitar je šel tedaj z njimi in povedal, kako se je zgodilo in da ga je že en sodnik oprostil. Hudulja pa je govorila, da jo je potem spet tepel, čeravno je še videl ni. Sodnik ga je sicer izpustil, pa briče je moral Kopitar spet plačati, in tako mu je od tistega denarja kar ga je dobil za orodje, le še nekaj krajcarjev ostalo. Ves žalosten in zamišljen se je podal v svojo delavnico nazaj. Pa ni dolgo tam sedel, kar priletijo nekteri njegovi znanci in mu rečejo: „Beži, kar hitro moreš, kajti tvoja žena te je zatožila pri deželni sodniji!“ Kopitar je hitro delavnico zaprl in bežal iz mesta. Mimogredé si je kupil nekaj kruha in sira in potem tekel iz mesta. Dež je curkoma lil, in to je bila še njegova sreča, da se bričem ni ljubilo, v tem vremenu za njim dirjati. Zunaj mesta se je skrtil v nek stari grad, ki je imel še toliko strehe, da ga je

dežja obvaroval. Tukaj je britko jokal in zdihoval: „Kje najdem mir pred svojo prokleta babo? O Bog pošlji mi koga, ki me zanese v kako daljno deželo, kamor ne bo našla za menoj!“ Pri teh besedah se je zid razklal in strašno grd in velik duh se mu prikaže in mu reče: „Zakaj motiš moj pokoj? Že dve sto let prebivam tukaj, pa ni ga bilo še človeka blizo. Toda povej mi, kaj hočeš?“ Kopitar je duhu povedal, koliko je že prestal od svoje žene, in da si nič drugega ne želi, ko priti v daljno deželo, kamor bi žena ne mogla za njim. Na to ga je duh zadel na svoje rame in ga po zraku nesel celo noč. Ko je juterna zarja pozlatila izhodno obnebje, postavil ga je duh na neko goro in mu rekel: „V znožju te gore najdeš lepo mesto; pojdi doli in tu ostani, žena te tukaj ne najde.“ Kopitar, ves začuden, se je v travo vlegel in še spal, da je solnce že visoko stalo. Potem je šel nizdoli v mesto. Bilo je krasno in bogato mesto, velikanske palače so stale kar po vrsti, da se je črevljar kar čudil. Ljudje so se mu pa tudi čudili, ker je bil vse drugačno oblečen, kakor je bila v tem kraju navada. Zato so ga kar obstopili in vanj zijali. „Vi ste iz tujega kraja,“ prašal ga je eden, „od kodi ste pa?“ — „Jaz sem iz Kajire,“ reče črevljar. — „Kdaj pa ste šli iz Kajire?“ praša mestjan najprej. „Včeraj zvečer,“ odgovori Kopitar. Na to so se začeli vsi smejati; tisti mestjan pa, ki ga je izpraševal, mu reče: „Vi niste pri pravi pameti: od Kajire do nas potujejo eno celo leto, in vi bi naj sim prišli v eni noči? Vam se meša, prijatelj!“ — „Vam se meša, ne pa meni,“ reče črevljar, „tukaj pogledjte kruh, ki sem ga včeraj v Kajiri kupil; ali ni čisto frišen?“ Nato jim pokaže kruh, in vsi so se čudili, kajti v tem

kraju so pekli vse drugačen kruh. Zdaj so mu nekteri verjeli, drugi pa so mislili, da je slepar in ga zasramovali. Med tem je mimo prišel neki trgovec z dvema hlapcoma, in ko je videl, kaj se godi, je ljudi posvaril, da se iz tujega človeka norčujejo. Vzel je potem Kopitarja seboj domov, mu dal vso novo obleko, kakor so jo tam nosili najbogatejši trgovci in pogostil ga je z jedjo in pijačo, da črevljar že dolgo ni tako dobro kosil. Ko je Kopitar trgovcu vse dopovedal, prašal ga je tisti: „Iz katerega konca Kajire ste pa doma? — „Ali ste vi v Kajiri znani?“ praša šoštar začuden. — „Saj sem tam rojen,“ reče trgovec. — „No, jaz sem iz rudečega predmestja.“ — „Ali poznate lekarja Petelina?“ — „Seveda; njegova hiša stoji prav tik moje.“ — „Ali je še živ in zdrav?“ — „O ja, prav dobro mu gre.“ — „Kaj pa njegovi otroci počnejo?“ — Prvi sin France je postal profesor; drugi Miha lekar; tretji sin Vekoslav, ki je z menoj v šolo hodil in sva tudi grozdje vkup kradla, tisti je pa že pred dvajsetimi leti zginil iz Kajire, ker je spet nekaj naredil in se je šibe bal. Od tistega časa ga noben človek v Kajiri ni več videl“.

Osem sto devet in trideseta noč.

Trgovec pravi na to: „No, Kopitar, tisti Vekoslav sem jaz, sin lekarja Petelina! Bodi mi pozdravljen in povej, kako si semkaj prišel?“ Zdaj mu je Kopitar začel praviti, kako je živel s svojo ženo, kako je ubežal iz Kajire in kako ga je duh sem prinesel. Potem je pa tudi on Vekoslava prosil, naj mu pové, kako je on sem prišel in kako je bilo mogoče, da je tako bogat postal? „Jaz nisem tako hitro sem prišel, kakor ti,“ začel je Vekoslav praviti; „od sedmega

leta se pobijam po svetu, nazadnje me je osoda semkaj zanesla. Ta dežela se imenuje Velesija, to mesto pa Velesovo; to je glavno mesto dežele in tudi kralj tukaj stanuje. Pravijo, da je neki Veles zidal to mesto in ustanovil kraljestvo, in po njem imata mesto in dežela svoje ime. Jaz sem kmalu videl, da so tukaj dobri in pošteni ljudje, zato sem se odločil tukaj ostati. Tudi sem zapazil, da se tukaj noben človek ne laže in da še ne vejo, kaj je laž; vsakemu je že prirojeno, da ne more drugače ko resnico govoriti. To sem porabil v svoj dobiček. Rekel sem, da sem bogat trgovec iz tuje dežele, da pride moje blago za menoj, se ve da ne tako brž, ker je silno daleč, do tistega časa pa sem naprosil enega trgovcev, da mi naj posodi tisoč cekinov. On mi jih je brž dal, ker mi je vse verjel. Za teh tisoč zlatov sem si najel prodajalnico, kupil blaga in začel barantati, in tako sem obogatel. Bodi tudi ti tako pameten; Bog obvari, da bi resnico povedal, da si le ubog čevljar, ki je bežal pred svojo ženo. Tudi ne smeš praviti, da te je duh v eni noči sim prinesel, če je prav res; kajti mnogi ti ne bodo verjeli, ampak se ti le posmehovali; kateri pa verjamejo, bodo rekli, da si copernik, in se te bodo bali in izogibali. Lepo obleko sem ti dal, jutri ti bom dal še tisoč cekinov in enega svojih služabnikov, s katerim moraš priti na glavni trg, kjer te bom jaz že pričakoval. Sprejel te bom z veliko častjo, te predstavil drugim trgovcem kot velikega trgovca in te prašal po tem in unem blagu; ti moraš pa odgovarjati, da imaš blaga vsake sorte in da pride v kratkem za teboj. Hvalil te bom na vso moč in ti priskrbel veliko skladišče za blago. Ti pa se le prav bogatega delaj, in če te kak berač za kaj prosi,

daj mu veliko miloščine, da bojo mojim besedam rajši verjeli. Potem bom tebi na čast napravil veliko gostijo in povabil vse imenitne trgovce, da te spoznajo. Potem lahko začneš veliko kupčijo, kajti imel boš kredita, kolikor hočeš, in lahko boš obogatel, kakor sem jaz.“ Drugi dan se je Kopitar tako obnašal, kakor ga je Vekoslav naučil. Vekoslav pa ga je pred sosedi imenoval prvega in najbogatejšega trgovca celega sveta. Rekel je, da ima Kopitar kupčijske hiše in zaloge v Egiptu, v Arabiji, Siriji, Indiji in na Kitajskem, ter da ima toliko blaga, da ga noben ogenj ne more pokončati. „Zraven njega“, je pristavil, „sem jaz čisto ubog kramar“. Ko so trgovci tako govoriti slišali, imeli so Kopitarja v veliki časti, in ponudili so mu vse svoje zaloge na upanje, če jih hoče kupiti. Tudi so ga vabili v svoje hiše, da bi ga pogostili in se mu tako prikupili.

Ko se je Kopitar pogovarjal z načelnikom ali poglavarjem trgovcev, prišel je berač blizo in prosil daru. Drugi trgovci so mu dali vsak nekaj krajcarjev; Kopitar pa je segel v žep in mu dal polno pest cekinov. Trgovci so se kar čudili in Kopitarja še bolj spoštovali. Kmalu pa je prišlo vse polno beračev, ker so od prvega zvedeli, kako bogat in dober mož je prišel v mesto; Kopitar je dal vsakemu eno pest cekinov, tako da se je njegova mošnja s tisoč cekini kmalu posušila. Kopitar pa je dlesknil z rokama in rekel: „Kakor vidim, je tukaj veliko revežev; ko bi bil jaz to vedel, prinesel bi bil seboj celo vrečo cekinov! Kaj bom pa zdaj počel, če me kak berač za kaj prosi, jaz pa nimam več denarja pri sebi?“ — „Reci mu: hodi z Bogom!“ ga podučil načelnik trgovcev. — „Tega ne morem, ker sem predobrega srca“, odvrne Kopitar,

„rajši mi ti posodi tisoč cekinov za reveže, dokler moje blago ne pride“. — „Prav rad“, reče načelnik trgovcev, ter pošlje precej služabnika na svoj dom po cekine. Kopitar je tudi teh tisoč cekinov razdelil med reveže, ki so se kar tlačili okoli njega; potem si je pa spet od družega trgovca izposodil tisoč cekinov. Na tak način je dolgove delal in še tisti dan razdelil pet tisoč cekinov med berače. Vekoslav se mu je kar čudil, pa ni smel nič reči, sicer bi bil sam za lažnika spoznan. Zvečer je bila velika gostija pri Vekoslavu, pri kateri se je Kopitar hvalil, koliko ima blaga, biserov, demantov in dragih žlahtnih kamnov. Drugi dan je spet od trgovcev na posodo jemal, tako da jim je bil dolžan že šest deset tisoč cekinov. Ker pa blaga še zmirom ni bilo za njim, začeli so se trgovci vendar bati za svoj denar in prašali so Vekoslava, kdaj pride Kopitarjevo blago. Vekoslav ni vedel družega odgovoriti, ko to: „Le potrpite, blago bo že prišlo“. Ko sta bila pa sama s Kopitarjem, mu je očital, zakaj toliko dolgov dela, ki jih nikoli ne bo mogel plačati, in zakaj se ne potruji rajši, da bi s kupčijo kaj pridobil. „Kaj je šest deset tisoč cekinov?“ reče Kopitar, „če moje blago pride, rekel jim bom, da jim je prosto, ali se hočejo plačati z blagom ali pa jim dam v denarjih“. Vekoslav ga je zmirjal lažnika in mu pretil, da ga bo osramotil pred vsemi ljudmi, pa tega si spet ni upal, ker mu je iz začetka sam lagati pomagal; pregovor pa pravi: „Kdor koga najprej hvali, potem pa obira, se laže dvakrat“. Ko so tedaj trgovci spet k njemu prišli, jim je rekel: „Jaz si ne upam, mu kaj reči, ker je tudi meni tisoč cekinov dolžan; sicer pa vam nisem svetoval, mu kaj posediti; če mislite, da ste goljufani, zatožite ga pri kralju“. Šli

so tedaj k kralju Kopitarja tožit. Ko je pa kralj zvedel, da je Kopitar vseh 60.000 cekinov med reveže razdelil, mislil je sam pri sebi: Ta človek ni slepar; gotovo je prav bogat in pričakuje najdražjih zakladov iz doma. Jaz se hočem z njim sprijazniti, da bo meni darove dajal, ne pa tem lakomnim trgovcem, ki so tako že dosti bogati. Skušati ga hočem, jaz imam žlahten biser, pokažem mu ga, in bom videl, če zna tako reč ceniti“.

Osem sto in štirideseta noč

Kralj je pustil tedaj Kopitarja pred se poklicati. Ta je potrdil, kar so trgovci govorili, da jim je toliko dolžen, in pristavil, da jim bo vrnil v blagu ali pa v denarju, kedar njegovo blago pride. Na to mu je kralj pokazal biser, velik ko lešnik, ki je veljal tisoč cekinov, in ga prašal, koliko je vreden. Kopitar je vzel biser, ga stlačil med prsti in rekel: „To ni biser, če ni tak kakor oreh, ne zasluži tega imena; pri vas ste revni ljudje in tudi tako reč visoko cenite; pri nas so pa biseri, da en sam velja sedemdeset tisoč cekinov“. Kraljeva lakomnost se je s temi besedami še bolj obudila, in prašal je Kopitarja, če pričakuje tudi takih biserov in če je tudi volje, katerega prodati? — „Takih biserov pričakujem mnogo“, reče Kopitar, „pa tebi, o kralj, jih ne bom prodal, ampak z veseljem ti bom nekaj najlepših v dar poklonil“. Na to je kralj trgovcem ukazal, naj počakajo, da pride blago; ministru pa je rekel, naj Kopitarju ponudi princezino Vesno, kraljevo hčer, za ženo; na tak način, si je kralj mislil, da bo prišel najložje do Kopitarjevih zakladov. Minister se je čudil in kralju odgovarjal, češ, da je Kopitar največji slepar, naj mu

vendar princezinje ne dá za ženo. Kralj pa ga ni poslušal, ker si je mislil, da minister le zato odgovarja, ker bi rad videl, da bi princezinja njegovega sina vzela. Minister je moral ubogati in Kopitarju ponuditi princezinjo. Kopitar je rekel, da princezinjo vzame, da se pa to ne more prej zgoditi, kakor da pride njegovo blago, kajti on potrebuje pet tisoč mošenj s cekini za juterni dar nevesti, tisoč mošenj s cekini za reveže in ženitnino, ravno toliko za služabnice, ki princezinji strežejo, potem sto lepih biserov za kraljico in ravno toliko za služabnice; tudi hoče najmanj tisoč revežev obleči, to vse pa zamore še le storiti, kadar pride karavana z njegovim blagom. Ko je minister s tem odgovorom k kralju prišel, prosil ga je še enkrat, naj bo oprezen ter naj ne veruje takim baharijam. Kralju pa so se po Kopitarjevem bogastvu vedno bolj sline cedile, pretil je ministru, da ga bo dal obesiti, ako čez Kopitarja še kaj reče, in ukazal je, Kopitarja poklicati. Ko ta pride, mu reče kralj: „Zavoljo denarja ni treba odkladati poroke z mojo hčerjo; tukaj imaš ključ do moje zakladnice, vzemi denarja in žlahtnih kamnov, kolikor potrebuješ. Saj mi lahko vse povrneš, kadar tvoje blago pride“.

Potem je kralj poslal po sodnika, da je spisal ženitvanjsko pismo. Slovesnosti so se pričele; celo mesto je bilo okrašeno z zelenjem in cveticami; predstavljale so se javne igre, ktere je Kopitar gledal iz visocega trona. Kopitar je metal cekine med igralce in drugo ljudstvo, da so jih komaj sproti nosili iz kraljeve zakladnice. Veselice so trajale štirideset dni in še le na eden in štirideseti dan se je obhajala poroka z nezaslišano slovesnostjo. Ko je bil Kopitar po noči sam pri princezinji, prijel se je z rokami za glavo

in izdihnil: „Ni je pomoči razun pri Bogu Vsegamogočnemu!“ — „Kaj ti je“, praša princezinja, „zakaj tako zdihuješ?“ Kopitar reče: „Tvoj oče se je pre-naglil z najino poroko. Jaz bi bil rajši videl, da bi bili čakali na mojo karavano, potem bi bil tebi dal vsa draga darila, stokrat lepša, pa tudi tvojim služabnicam“. — „Zavoljo tega ni treba žalovati“, reče princezinja, „saj nisi nikomur nič dolžan, in kar misliš dati, tudi pozneje lahko daš. Pusti te skrbi in vesel bodi“.

Kopitar je še dvajset dni tako živel in je med revne razdelil vse, kar je bilo v kraljevi zakladnici. Ko sta bila na eden in dvajseti dan kralj in minister sama, prišel je kraljev blagajnik in je ves prestrašen naznanil, da je zakladnica skoraj do čisto izpraznena. Zdaj je minister spet začel Kopitarja sumničiti, in kralj je sam že dvomiti začel. Rekel je tedaj ministru: „Kako bi mi naredili, da bi vendar enkrat resnico zvedeli?“ — „Najbolje bo“, reče minister, „da ti princezinjo Vesno naučiš, naj ga ona izprašuje; kajti redko se zgodi, ba bi kak mož dolgo časa kako reč pred svojo ženo skrival“. — „Ti imaš prav“, reče kralj, „in če je slepar, mora umreti najhujše smrti“. Precej je dal poklicati svojo hčer, in minister jo je podučil, kako mora Kopitarja izpraševati. Princezinja, ki je bila sama že sita Kopitarjevih baharij, obljubila je, da si bo vse prizadjala, da resnico izvé. Ko sta bila zvečer sama, začela ga je objemati in mu dajala besede, slajše ko med. „Preljubi moj“, je rekla, „veselje mojega srea in luč mojih oči, naj bi naju osoda nikdar ne ločila, ker brez tebe ne morem več živeti. Toda prosim te, nikanar mojega očeta ne slepi dalje s tvojim izmišljenim bogastvom; kajti on bi se znal razjeziti

in te pogubiti, prej da bi jaz to zabraniti mogla. Rajši mi vse po pravici povej, in jaz bom že našla pomočkov, da te rešim“.

Osem sto ena in štirideseta noč.

„Če tedaj hočeš resnico zvedeti“, odgovori Kopitar, „vedi, da nisem bogat trgovec, ampak reven čevljar iz Kajire“. Potem jej je po pravici povedal celo svojo historijo. — „Ti si izurjen lažnik“, reče princezinja, „in precej visoko si priplezal s svojimi lažmi. Minister te je imel zmirom za sleparja in on je kralja in mene navadil, da naj te izprašujem, da zvem tvojo skrivnost. Jaz pa nisem tako nemna, da bi komu to povedala, kar si ti meni povedal; tebe bi na smrt obsodili, jaz bi pa na sramoti ostala kot udoва ubozega čevljarja; noben človek bi me več ne spoštoval. Zato stori, kar ti bom svetovala: Obleci se, kakor oficir, vzemi najlepšega konja iz kraljevega hleva; tukaj imaš petdeset tisoč cekinov, in jahaj v tujo deželo, pod družega kralja in začni tam kako kupčijo. Skrivaj pa meni sporoči, kako se ti godi, da ti bom še poslala, kar boš potreboval. Tam ostani, dokler moj oče živijo; kedar umrjejo, te bom spet k sebi poklicala. Če pa eden od naju umrje, videla se bova spet na sodnji dan“. Solznih oči se je Kopitar poslovil od svoje dobre žene, lepe pricezinje Vesne, in se odpravil na pot, kakor mu je velela. Vzel je denar, se oblekel kakor oficir in zajezdil konja še pred juternim svitom. Ko so mestjani ustajali, bil je Kopitar že Bog vé kje.

Ko je kralj ustal in se oblekel, pustil je princezinjo poklicati, da bi zvedel, kaj je iz Kopitarja izprašati zamogla. „Vrag vzemi tvojega ministra“, za-

čela je princezinja očetu praviti, „zakaj mojega moža zmirom sumniči? Ko je bil včeraj po noči moj mož pri meni, stopila je moja služabnica v izbo, mi prinesla pismo in mi rekla: „Deset vojakov, ki pred gradom stojijo, je prineslo to pismo. Odprla sem pismo in brala, da je od poglavarja tistih pet sto vojakov, ki spremljajo karavano mojega moža. Poglavar piše, da so karavano napadli arabski roparji v obilnem številu, da so se naši morali dva dni z njimi vojskovati in da so v tem boju zgubili dve sto obloženih velblodov (kamel). Roparji so se slednjič umaknili. Da bi pa ugrabljene velblode nazaj dobili, šli so vojaki mojega moža več dni daleč za roparji, pa jih niso mogli več dohiteti. Na tak način so se zamudili; nekaj pa tudi zato, ker je bilo mnogo naših v boju ranjenih in jih je bilo treba obvezati. Na to je moj mož uzkliknil: „Vrag vzemi moje vojake! Ali je bilo vredno zavolj dvesto obloženih velblodov en par dni za roparji dirjati? Saj niso bili več vredni, ko kakih sedem tisoč cekinov. Toda jaz sam jim grem naproti, da prej pridejo“. Na to me je zapustil, zajezdil konja in odjahal. Še najmanjše nevolje ni kazal zavolj zgubljenih 200 velblodov. Odjahal je tedaj s tistimi desetimi vojaki, ki so bili lepi ko luna in tako lepo oblečeni, da je bila vsacega obleka najmanj dva tisoč cekinov vredna. Vesela sem, da mu nisem nič povedala, kar me je minister učil, ker gotovo bi se bil iz nas norčeval“. S temi besedami je princezinja ministru spet usta zamašila in kralj ga je po vrhu še ozmirjal.

Kopitar pa je med tem ves žalosten in potrjahal naprej, dokler ni začelo pripekati opoldansko solnce. Blizo male vasi je videl kmeta na polju orati. Ker je bil že lačen, naprosil je kmeta, naj bi mu

kaj jesti preskrbel. Kmet je sodil po obleki, da je Kopitar kraljev oficir, zato ga je prijazno povabil, naj stopi s konja, da bo že kaj oskrbel za jed. „Koj pusti“, reče Kopitar, „bom pa sam v vas jahal in v kaki gostilni kaj dobil“. V naši vasi ni nobene gostilnice“, odvrne kmet, „koj doli stopite, gospod, bom že kaj prinesel“. Kopitar je tedaj s konja stopil, ga peljal v senco pod košato drevo in ga tam privezal. Kmet pa je šel v vas po kosile. Ker ga pa dolgo ni bilo nazaj, bilo je Kopitarju dolg čas, prijel je za plug in vole pognal, da bi naprej oral. Ko pa nekaj časa orje, zadel je plug na nekaj trdega, voli niso mogli naprej. Kopitar pogleda pod oralo in vidi veliko kamnito ploščo iz belega mrameljna, pri kateri je bilo zlato kolesce kot ročaj. Prizdignil je plug v kraj, pustil vole stati in vzdignil tisto ploščo, ko je prej prst odkopal. Ko ploščo prizdigne, vidi pod zemljo vodeče kamnite stopnice. On gre po teh stopnicah doli in pride v veliko dvorano, ki se je vsa lesketala od zlata, srebra, demantov, smaragdov, biserov in drugih žlahtnih kamnov. Našel je tudi skrinjo iz belega kristala, ki je bila napolnena z biseri, debelimi ko orehi. Našel je tudi majhno, zlato škatljico, ki se mu je posebno dopadla. On jo odpre in najde v njej zlat prstan, v katerem so bile različne podobe urezane, tako drobne, ko mravljinčne nožice. Ko si pa prstan natakne na prst in ga nekoliko na prstu zasuče, začuje glas: „Kaj želiš, kaj želiš, moj gospod? Le reci, pa bo precej storjeno! Ali naj puščavo ozelenim? Ali naj celo deželo opustošim? Ali naj kralja umorim? Ali naj kako mesto pokončam? Tisti, ki je naredil noč in dan, nebo in zemljo, dovolil mi je vse storiti, kar želiš“. — „Kdo pa si ti?“ praša Kopitar.

„Jaz sem služabnik tega prstana“, reče duh; kdor ima ta prstan, tega moram jaz nbogati, kar mi koli reče. Meni je vse mogoče, kajti na milijone duhov je meni pokornih. Če si kaj želiš, koj ta prstan na roci zasuci, in jaz bom prišel in bom vse storil, kar mi boš ukazal. Če pa prstan dvakrat zapored okoli prsta zasučesh, moram jaz umreti“. — „Kako ti je pa ime?“ praša Kopitar. „Jaz sem S v a r o g, služabni duh kralja Šadada, sina Adovega, ki je nekdanj vladal celi svet. Tukaj pa vidiš njegovo zakladnico“. — „Ali zamoreš te zaklade na vrh zemlje spraviti?“ praša Kopitar. — „To je kaj lahko“, reče duh Svarog, namigne, in ta mah se razkolje zemlja; prišlo je mnogo lepih duhov, bili so Svarogovi sinovi, imeli so zlate koške v rokah in s tistimi so v kratkem času znosili vse dragocenosti iz jame na vrh zemlje.

Osem sto dve in štirideseta noč.

Ko so sinovi duha Svaroga vse zaklade na vrh zemlje znosili, prašal je Svarog Kopitarja, kaj še želi? Čevljar reče: „Zdaj mi prinesi toliko zabojev (kišt), da boš vse to v nje zložil, potem mi priskrbi toliko mul, da bojo zamogle vse te zaboje odnesti“. Duh Svarog je na glas zaklical in precej je prišlo vseh osem sto njegovih sinov. Eni so se spremenili v mule, drugi v gonjače in blapce. Tisti, ki so se v hlapce spremenili, prinesli so lesene zaboje že narejene in v nje zložili zaklade. Bilo je toliko blaga, da so z njim obložili tri sto mul. Potem je Kopitar Svarogu ukazal, naj priskrbi še sto velblodov, ktere naj obloži z najdražjimi tkaninami, svilo, brokatom, suknom, platnom, žametom, itd., kar se najfinejšega tacega blaga dobi v Indiji, Siriji, Perziji, na Grškem in na Kitaj-

skem ter v Egiptu in zahodnih deželah. Svarog je obljubil, da bo do družega dne vse to priskrbel. Takoj je razposlal mnogo duhov po vseh deželah, da bi tacega blaga prinesli. Potem si je Kopitar izprosil en šotor, pod katerim bi do družega dne prenočil. Svarogovi sinovi so mu takoj naredili lep šotor iz zelene svile (žide) in postavili posteljo, mizo in stole. Na mizo pa so prinesli najokusnejših jedi in pijač. V tem hipu je prišel kmet iz vasi nazaj in je v roci nesel skledo leče, da bi jo Kopitarju dal. Ko pa tistega najde v tako lepem šotoru, obdanega od lepo oblečenih oficirjev, mislil je, da je to sam kralj; zato mu je bilo žal, da za gosta ni kaj boljšega skuhal, in rekel je sam pri sebi: „Zakaj nisem en par piščet zaklal in spekel!“ Že se je hotel obrniti, kar ga črevljar zakliče in ga praša, kaj ima v skledi? „Imam le malo leče“, reče kmet preplašen, „pa nekaj ovsa za konja. Nisem mislil, da ste vi sam kralj, sicer bi bil že kako kuro zaklal“. — „Le sem daj“, reče Kopitar, „ker si se za mene potrudil, čeravno me nisi poznal, zato tvoje jedi ne smem zavreči. Jaz pa nisem kralj, ampak le njegov zet. Nekaj sva se sprla, zato sem ga zapustil. Zdaj je pa svoje oficirje za menoj poslal, da bi se z menoj spravil; tako se bom tedaj v mesto nazaj povrnil“. Potem je lečo pojedel, in ko je bila skleda prazna, jo je do vrha s cekini napolnil in kmetu nazaj dal. Povabil ga je tudi, naj ga v mestu obišče.

Kmet je ves srečen vole domov gnal in cekine v skledi nesel, da so vsi njegovi ljudje in sosedi kar ostrmeli. Toliko cekinov še nikdar ni videl, toliko menj pa imel; do smrti je imel denarja dovolj. Kopitar pa je ostal v šotoru in z duhovi pil, pa tudi lepe Vile, Svarogove hčere, so mu kratek čas delale, dokler

ni zadremal in spal do drugega jutra. Ob zgodni zori začeli so že duhovi prihajati iz tujih, daljnih dežel, obloženi z najdražjim blagom za obleke. Poglavar duhov Svarog je bil oblečen kakor general in je jahal na belem konju. Rekel je Kopitarju, da je za odhod že vse pripravljeno. Kopitar je pisal kralju pismo, v katerem mu je naznanil, da je njegova karavana z blagom došla, naj mu pride z nekaterimi vojaki naproti. Pismo je nesel kralju duh, ki je bil oblečen kakor oficir ter je jahal konja hitrega ko blisk. Kralj se je ravno razgovarjal z ministrom, ki je trdil, da je Kopitar le ubežal, ker se je bal sramote, kar prinese duh Kopitarjevo pismo.

Ko je kralj pismo prebral, je ministra vnovič ozmirjal, potem pa ukazal, naj se vse mesto olepša in pripravi na dostojni sprejem kraljevega zeta. Sam pa je šel k princezinji, da jej to veselo novico naznani. Vesna se ni malo razveselila in mislila pri sebi: „Gotovo me je Kopitar le skušati hotel; hvala Bogu, da sem tako lepo z njim ravnala“. Še bolj se je čudil Vekoslav, ko je videl vse priprave in zvedel, da se Kopitar bliža z veliko karavano. Kopitar pa je jahal na lepem konju poleg Svaroga, in vsa karavana za njima. Ko so kralja srečali, ga je lepo pozdravil, in ves sprevod se je z velikim sijajem pomikal v mesto. Vojaška godba je svirala vesele koračnice. Vse mesto je bilo po konci, in vsi trgovci so hiteli Kopitarju naproti, da bi ga pozdravili. Tudi Vekoslav je prišel, pa on je mislil, da je to celo sleparijo le princezinja naredila, zato je Kopitarja pozdravil z besedami: „Dobro došel, klativitez, ti si svojo reč dobro izpeljal“. Kopitar pa se je smejal. Ko so prišli v kraljevo palačo, pustil je mule odsedlati in blago po dvorišču

razložiti. Vse zlato je pustil zanesti v kraljevo zakladnico, najlepše tkanine, bisere in demante pa je dal pred se prnesti; najlepše reči je podaril princezinji Vesni in kraljici, njeni materi; potem je bogato obdaril vse služabnike in služabnice v kraljevi palači. Izplačal je trgovcem vse, kar je bil dolžan, in na tisoče je razdelil med mestne reveže. Potem je vzel smaragde rubine in druge žlahtne kamne manjše vrednosti in jih razdelil med vojake. Kralju se je že preveč zdelo in zaklical mu je: „Zadosti je, moj sin, saj tebi ne bo nič ostalo!“ Kopitar je pa koj naprej delil, in kedar je začelo zmanjkovati, namignil je kar Svarogu, in duhovi so prinesli novih zakladov, kolikor je hotel.

Zdaj se nihče več ni upal, Kopitarja sumničiti. Tudi kraljev blagajnik je stopil pred kralja in mu rekel: „Vso zakladnico smo napolnili s cekini, pa jih je še toliko, da jih nimamo kam djati. Prosim, odkažite mi še kak prostor, da bomo zaklade pod ključ spravili“. Kopitar je zdaj šel k svoji ženi, princezinji Vesni, in ukazal je Svarogu, da je za njo prinesel krasno obleko, kakoršne nima nobena kraljica, potem koralde iz štirideset najlepših biserov, katerih en sam je bil vreden sedemdeset tisoč cekinov, potem pas, zapestnike in uhane iz zlata, z demanti obrobijene. Vse to je imelo neizmerno vrednost, več milijonov cekinov. Princezinja je skor znorela od veselja in rekla: „Te reči bom samo ob nedeljah nosila“. — „Ni treba“, reče Kopitar, „takih reči imam še zadosti“. Ko je pa bil spet sam, naročil je pri Svarogu sto žlahtnih oblek za služabnice svoje žene. Ko so jih oblekle, so se svetile, kakor zvezde na nebu, ona pa je bila kakor luna med njimi. Kralj sam ni vedel, kaj bi mislil o

tem bogastvu, in prašal je ministra za svet. Ta je rekel: „Trgovci niso ne tako bogati, ne tako radodarni; tukaj mora biti posebna skrivnost. Ubogaj me in povabi Kopitarja, naj gre z nama na tvoj vrt na sprehod. Tam ga bova napojila, da bo v pijanosti svojo skrivnost razodel. Potem bomo storili potrebne korake za tvojo varnost; kajti tako bogat človek zna še tebi nevaren postati“.

Osem sto trl in štirideseta noč.

Kralju se je ta svet dopadel in sklenil je, da ga izvrši že drugi dan. V tem ga je potrdilo še to, ko je zvedel, da so zginili vsi vojaki in hlapci in vse mule Kopitarjeve, in da se je Kopitar smejal, ko so mu to povedali, kakor bi pet sto hlapcev in tisoč mul ter velblodov ne bilo imena vredno. Kralj in minister sta zvalila Kopitarja na kraljevi vrt in mu tako dolgo vino nalivala, da je bil čisto pijan in ni več vedel, kaj govori. Tako sta zvedela, kako je prišel do bogastva in da je vsa njegova moč v tistem prstanu, ki ga ima na roci. Minister ga je prosil, naj mu prstan vendar enkrat pokaže, in neumni črevljar je to res storil. Minister pa je prstan brž nataknil in zasukal. V tem hipu se prikaže duh Svarog in vpraša, kaj hoče. Minister reče: „Nesi tega človeka v puščavo, kjer ni ljudi, ne jedi, ne pijače“. Duh zadene črevljarja in ga nese v puščavo. Ko ga doli postavi, mu še reče: „Še hujšo kaznen si zaslužil, da tako dragoceno reč iz roke daš in tako skrivnost razglasiš!“

Minister pa je rekel kralju: „Ali ti nisem zmirom pravil, da je ta človek le slepar?!“ — „Res je“, reče kralj, „Bog te živi. Pokaži še meni enkrat ta

prstan!“ — „Tega pa ne“, reče minister, „ali misliš, da sem tako neumen, kakor je bil Kopitar? Zdaj sem jaz gospod in se ne bom več tebi pokoril“. Na to je zasukal prstan, in ko je duh prišel, mu reče: „Nesi še kralja tje, kamor si nesel njegovega zeta“. Duh je ubogal, čeravno nerad, ker ga je jezilo, da je prišel v oblast tako hudobnega človeka, kakor je bil minister. Minister pa je sklical generale in jim vse povedal, kako se je zgodilo s kraljem in Kopitarjem. „Zdaj bom pa jaz kralj“, jim je rekel, „in če me nočete ubogati, bom poklical vse duhove tega prstana, in vas pustim vse pokončati“. Generali so se ustrašili in mu obljubili pokorščino in zvestobo. Ljudstvo pa je bilo žalostno in je godrnjalo, ko je to zvedelo, kajti za ministra nobeden ni maral. Minister pa je lepi princezinji Vesni naznanil, da bo drevi k njej prišel, naj skrbi, da ga dostojno sprejme kot novega kralja. Princezinja je bila že prej zvedela, kaj se je zgodilo, in če že prej ni marala za ministra, zdaj ga je bolj črtila, ko svojo smrt, ker jej je ugonobil očeta in moža. Poslala mu je odgovor, da naj vsaj toliko časa počaka, da mine postavni čas za udove, do kterega časa se ne smejo z novim možem zaročiti. On pa je odgovor nazaj dal, da za njega ni postavnega časa, ona ga mora še to noč sprejeti. Zvita princezinja se je zdaj naredila, kakor bi se podala v njegovo voljo. Oblekla je svojo najlepšo obleko, da se je kar lesketala, in okrasila se tako, da je morala res vsacega očarati. Sprejela je ministra tako prijazno, da je bil ves zaljubljen in jo je hotel kar objeti. Ona pa reče: „Ali ne vidiš tega moža, ki naju iz prstana gleda? Reci mu vendar, naj gre proč!“ — On pa reče: „Kje je kak mož?“ — „Ali ga ne vidiš,

iz kamna tvojega prstana gleda! Mene je sram! To je duh prstanov! Daj prstan na stran položiti, jaz se duhov bojim!“ Minister je res mislil, da je Svaroga v prstanu videla, zato je prstan snel in položil na omaro, potem pa se spet k princezinji vsedel. Ona pa ga sune s pestjo v želodec, da je kar znak padel; potem je poklicala svoje služabnike in ukazala, ministra v ječo zapreti. Zdaj je vzela prstan, o katerega čudnih močeh je bila že podučena, ga nataknila na prst in ga zasukala. Takoj pride duh Svarog in ona mu ukaže, naj prinese kralja in Kopitarja iz puščave nazaj. To se je brž zgodilo. Postavila je očeta spet za kralja, svojega moža pa za njegovega ministra. Minister pa je bil na smrt obsojen. Prstana pa ni dala več iz rok, ker se je bala, da ga bo Kopitar spet napravil. Ko je bil drugo jutro minister obešen, in so ljudje zvedeli, da stari kralj spet vlada, dobri Kopitar pa zraven njega kot minister, bili so vsi veseli.

Čez pet let je kralj umrl in Kopitar je postal namesto njega kralj. Minulo je pa še drugih pet let, pa prstana mu še ni dala, prej da ni nevarno zbolela. Izročila mu je zdaj prstan in svojega sina, ki ga je s Kopitarjem imela, princea Radogosta, ki je bil pri njeni smrti devet let star. Kralj Kopitar je silno žaloval po svoji ženi Vesni, s katero je deset let tako srečno živel. Zdaj je imel svoje veselje edino le s svojim sinom princem Radogostom, ki je očeta take rad imel, da se noč in dan ni hotel od njega ločiti in ni maral drugje spati, kakor v očetovi spalnici, kamor so morali njegovo posteljico postaviti.

Neko noč, ko je kralj Kopitar sam spal in se rano v jutru zbudi, čutil je, da nekdo zraven njega leži. Ves prestrašen je klical na Božjo pomoč zoper

hudiče. Pogledal je, kaj bi bilo in spoznal je — svojo nekdanjo ženo Huduljo! „Bog se me usmili!“ zakriči Kopitar, „kako je pa ta pokora k meni prišla nazaj?“ V tem se zbudi tudi Hudulja in jame praviti: „Vedi, ljubi mož, ko si ti odšel, mi je bilo močno žal, da sem ti toliko krivice storila. Tudi se mi je prav slabo godilo; morala sem kruha prositi. Tudi sinoči sem dolgo okoli hodila in prosila, pa nobeden mi ni hotel nič dati; nekateri so me še zmirjali; lačna sem morala iti domov. Tedaj se mi prikaže duh in me praša: „Zakaj se tako jokaš?“ Jaz pa mu rečem: „Kaj se ne bom jokala. Imela sem dobrega moža in on me je z vsem preskrbel; odkar je pa on odšel, mi vsega manjka in od hudega konec jemljem.“ — „Tvoj mož“, reče duh, „je zdaj kralj v Valesiji; če hočeš, te pa tje zanesem.“ Jaz sem ga lepo prosila, naj to stori, in on me je vzел in nesel po zraku do tega mesta in v ta grad ter v tvojo spalnico; potem je zginil. Jaz sem se k tebi vlegla, in upam, da me ne boš zavrgel“. Kopitar je bil ves žalosten, ker je hudobo svoje stare žene poznal, in ker je bila zdaj še bolj grda, kakor prej. Reče jej tedaj: „Ostani tedaj, pa če boš le najmanjšo hudobijo naredila, te bom pustil precej obesiti“. Grda Hudulja je zdaj živela kakor kraljica in nič jej ni manjkalo. Pa daleč bi se motil, da je vse prestano terpljenje in dobrota njenega moža njeno peklensko srce kaj poboljšalo. Kmalu je začela ljubeznjivega princa Radogosta sovražiti kakor strupeno kačo, ker je bil sin druge žene. Pa tudi Kopitarja je sovražila, ker ni hotel z njo hoditi, ker mu je bila pregrda in prestara, in tudi ni mogel pozabiti, kaj mu je prej prizadajala. Sklenila je tedaj, pokončati očeta in sina in se sama polastiti kraljeve

krone. Zvedela je namreč že, kako moč ima Kopitarjev prstan. Pripazila se je tedaj enkrat po noči v kraljevo spalnico, kjer sta spala kralj Kopitar in princ Radogost, da bi prstan ukradla. Mali princ Radogost pa ni spal, in ko zapazi, da se bliža grda Hudulja postelji očetovi, ni se mu to nič kaj dopadlo, in bil je že tolike pameti, da se mu je zdelo, to bi znalo kaj slabega biti. Babe tako ni maral, zato se mu nič ni smilila; hitro zagrabi očetovo sabljo, ki je na steni visela in mahne z njo po glavi grde Hudulje, da se je precej na tla zvalila. Ranil jo je tako, da je v malih minutah umrla. Ko se oče zbudi in zve ter vidi, kaj se je zgodilo, je sina objel in pohvalil, da ga je rešil gotovemu poginu. Potem je pustil Huduljo pokopati, in kmalu potem se je oženil s hčerjo tistega kmeta, ki mu je na polju leče prinesel. Dolgo je še srečno vladal, vendar pa s kmetovo hčerjo ni imel otrok, tako da je ljubeznjivi princ Radogost edini naslednik ostal in tudi kraljevo krono podedoval, ko se je Kopitar vlegel k večnemu počitku. Hvaljen bodi Tisti, ki nikdar ne umrje!

Ta historja se je kralju Riarju silno dopadla in prosil je Lunico, naj bi še katero povedala, ker nobeden takih prigodeb povedati ne vé, ko ona. Kraljica je rekla, da vé še veliko historij in da jih bo že povedala; za to noč pa je bilo že prepozno, ker se je že svitalo, in je kralj navadno zgodaj ustajal. V prihodnji noči pa, ko jo je Srebernica zbudila, začela je Lunica praviti naslednjo historijo:

Osem sto štir in štirideseta noč.

Historija o zviti Lesici.

Za dobo cesarja Alrašida živela sta dva zvita in prefrigana moža, ki sta se v previdnosti, drznosti in prekanjenosti tako odlikovala, da je cesar oba postavil za redarska nadzornika in vsakemu izročil štirideset redarjev v razpolaganje. Vsaki je dobil častno obleko, tisoč cekinov plače na mesec in prosto branó. Ta moža sta bila Skobec in Sovin. Ko je Mojstrana, hči prejšnega policijskega nadzornika, to zvedela, rekla je svoji materi Lesici (ki je to ime dobila zaradi svoje zvitosti): „Glej, kako je cesar počastil ta dva pritepenca, medve morave pa brez časti in v veliki revščini živeti!“ Lesica, ki je znala s svojo zvitostjo celó kačo zvatiti iz nje gnjezda in od ktere bi se še hudič lahko veliko naučil, rekla je svoji hčeri: „Le počakaj, jaz bom vse policaje in njih dva nadzornika Skobca in Sovina še tako za nos vodila, da bodo vsi na sramoti ostali, in cesar mi bo ukazal vsaki mesec izplačati toliko, kakor je prej dobil moj rajni mož“. Brez odlašanja se je Lesica oblekla v črno nunsko obleko, glavo zavila v belo ruto po nunski šegi, okoli pasa pa si privezala belo vrv, na katero je obesila velik rožni venec. Vzela je tudi posodo z blagoslovljeno vodo, na katere dno je vrgla nekaj cekinov, po vodi pa je pustila plavati nekaj palmovega listja. V taki opravi je hodila po Bagdadu in na glas molila, med tem ko je imela v srecu le zvijačo in goljufigo. Slednjič se ustavi pred hišo polkovnika cesarske straže. Tisti je bil silno bogat, in njegova palača je bila ena najlepših v mestu. Živel pa je v nesrečnem zakonu, akoravno je imel lepo in mlado ženo; otrok

namreč nista nič imela, in po teh se je polkovniku zelo tožilo, in večkrat je svoji ženi to očital. To se je tudi zgodilo nekaj minut poprej, ko je Lesica do hiše prišla. Gospa polkovnica, vsa v zlatih in demantnih prstanih, ubanih in zapestnikih, je ravno na oknu slonela in gledala na ulico, ko je Lesica mimo prihajala. Lesica, jo videti, reče sama pri sebi: „To moram iz hiše speljati in jo oropati vsega lepotečja in vseh dragocenostij!“ Začela je toraj pred vratmi na glas moliti, da jo je morala polkovnica zapaziti. Ta je mislila: „Glej, pobožna nuna bi menda rada v hišo stopila! Kdo vé, če bi mi ona ne znala s svojimi molitvami otroka izprostiti?“ Ukazala je tedaj vratarju, naj vrata odpre in nuno gori pripelje.

Vratar je bil reven in pobožen mož, in ko odpre in nuno zagleda, naprosil jo je, naj mu dá nekoliko blagoslovljene vode, za katero je brž prinesel neko posodico. Lesica mu je vode tako nalila, da je padlo en par cekinov iz njene posode v vratarjevo. Ta jih je hotel nazaj dati, pa Lesica je naredila sila-pobožen obraz in rekla: „Le obdrži, to ti je Bog dal; jaz nimam s posvetnim blagom nič opraviti“. Na to je vratar Lesico peljal k gospej, katera je dozdevno nuno prav spoštljivo sprejela. Ukazala jej je prinesiti kaj jesti, pa Lesica se je branila in rekla: „Jaz se celo leto postim in le malo kaj uživam; mesenih jedi celó ne uživam: zato si ne delajte skrbi zavolj mojega telesa, ki malo kaj potrebuje. Toda zdi se mi, žlahtna gospa, da vas tare neka žalost, čeravno imate vsega v obilnosti in ste še tako lepa in mlada! Kaj vas žali, če smem zvedeti?“ — „Oh, časti vredna mati“, jame polkovnica tožiti, moj mož me tako zaničuje, ker nimava nič otrok, katere dobiti vendar ni v moji ob-

lasti, in grozil mi je že, da se bo od mene ločil in drugo vzel. Tako se bo druga v bogastvu šopirila, jaz pa bom zavržena, revna in zapuščena. Ali mi ne veste nič svetovati?“ Lesica naredi začuden obraz in reče: Ali še niste nič slišali o pobožnem Braslavu, katerega še ni nobena nerodovitna obiskala, da bi ne bila kmalu potem postala noseča?“ — „Kaj bom jaz slišala, ko ne pridem nikdar iz hiše!“ odvrne polkovnica. — „Tedaj pojdite precej z menoj“; reče Lesica, „jaz ga dobro poznam in ga bom naprosila, da bo prav goreče za vas molil, da bo vaša želja izpolnjena. Kedar pa dobite otroka, morate meni obljubiti, da ga bote prav pobožno izredili“. Polkovnica se je dala pregovoriti, da je šla z Lesico, tem rajši, ker je dozdnevno nuno tudi vratar na vso moč hvalil zavolj cekinov, ki jih je od nje dobil. Ko ste bili na cesti, mislila je Lesica samo na to, kako bi polkovnico slekla in jej vzela dragoceno obleko in bogato lepotičje. Prišli ste mimo prodajalnice mladega trgovca Prostaka, ki je bil še samec, in Lesica je opazila, kako je tisti poželjivo na polkovnico gledal zavoljo nje lepe in vitke postave. Rekla je toraj polkovnici, naj pred prodajalnico nekoliko postoji, češ, da ima s trgovcem nekaj govoriti; storila pa je to z namenom, da bi Prostack polkovnico še ložej ogledoval. Sama pa je stopila k trgovcu v prodajalnico in ga vprašala: „Ali niste vi trgovec Prostack, sin rajnega Andreja Prostaka?“ — „To sem v resnici“, reče trgovec, „od kod me vi poznate?“ — „Koga bi jaz ne poznala v Bagdadu?“ odvrne Lesica, toda vedite, da je ta mlada lepotica moja nečakinja, hči moje sestre, ki je pa že umrla, toraj je meni vsa skrb za deklé izročena. Ker vas za poštenjaka poznam, bi jo vam dala za ženo,

ako ste pri volji. Za svojim očetom je podedovala mnogo premoženja, tako da bo vsak srečen, kdor jo dobi“. — „Dekle se mi v resnici dopade po njeni postavi“; reče Prostak, „imel sem že več deklet na ponudbo, pa zaklel sem se, da nobene ne vzamem, dokler je ne vidim v lice“. (V tisti deželi je namreč navada, da imajo ženske zakrit obraz, samo oči gledajo iz prtiča, ki ga nosijo pred obličjem.) Lesica reče: „Saj jo boš videl, le pridi z nama v našo hišo, pa hodi nekaj korakov od zadaj, da se ljudje ne bodo zgedovali“. Prostak je bž prodajalnice zaprl in vzel za vsak slučaj mošnje s tisoč cekini seboj. Prišli so do hiše nekega barvarja, o katerem je Lesica vedela, da ima še drugo, prazno hišo, katero bi rad v najem dal. Rekla je toraj polkovnici, naj spet malo počaka, kar je ta storila, in tudi Prostak se je ustavil, ker je imel povelje, da mora nekaj korakov od zadaj hoditi. Lesica pa je stopila k barvarju v delavnico in mu rekla: „Slišim, da vam druga hiša prazna stoji, jaz bi jo pa rada za nekaj časa v kup vzela, ker v naši hiši ravno zidarji nekaj popravljajo“. — „Prav rad jo vam dam“, reče barvar, „pa le pod tem pogojem, da mi eno izbo prepustite za moje goste“. — „To se lahko zgodi“, reče Lesica, „naj le pride gostov kolikor hoče, mi jih bomo uljudno sprejeli“. Na to jej barvar izročil ključe od svoje prazne hiše, ki je bila precej oddaljena od barvarije. Ko so ti trije prišli do tiste hiše, rekla je Lesica Prostaku nekoliko počakati, polkovnico pa je peljala v eno izbo in jo vanjo zaprla. Potem je šla po Prostaka, ga peljala v drugo izbo in mu rekla: „Tukaj počakajte, kmalu vam pripeljem svojo nečakinjo razkritega obraza, da jo vidite“. Potem je šla spet k polkovnici in jej rekla: „Tukaj

stanuje pobožni Braslav in moj sin je njegov strežaj. Pa vedite, gospa, da je Braslav sovražnik vse posvetne bliščobe in nečimernosti; v tej opravi vas ne bo hotel blagosloviti; zato morate skriti vse zlato in vse bisere in tudi dragoceno vrhno obleko“ Polkovnica je brž odložila vse lepoticje in vrhno obleko; Lesica pa je vse vkup zavila in odnesla. Potem je šla Lesica spet k Prostaku, se bila v obraz in jadikovala: „Vrag vzemi vse nevošljive ljudi! Le poslušajte: ko je moja nečakinja sosedom povedala, da ste vi nje ženin, zlagali so se jej, da ste vi ves garjev po životu. Na to se je ona zaklela, da vas ne vzame, dokler se ne prepriča, je li to res ali ne. Zato vam ne kaže drugega, ko da slečete suknjo in jej pokažete gole prsi in roke“.

Osem sto pet in štirideseta noč.

Prostak je brž storil, kar mu je Lesica rekla. Ona pa je vzela njegovo suknjo, v kateri je bila mošnja s tisoč cekini, ter odšla z njo. Vse dragocenosti polkovnice in Prostakovo suknjo je skupaj zavila v rjuho in odšla s tem zavojem k barvarju. „No, kako se vam dopade moja hiša?“ jo praša barvar. — „Prav dobro“, dé Lesica, „precej bom najela ljudi, da bodo moje reči tje prinesli. Zelo pa mi ustrezete, ako ste tako dobri, da greste tudi vi v hišo in mojim ljudem pokažete, kam naj kako reč postavijo, saj vi poznate hišo bolje, ko mi. Tukaj imate cekin in kupite nekaj jestvin in pijače za nosače“. Barvar je ukazal svojemu učencu, naj ostane v delavnici, sam pa je šel s cekinom v drugo svojo hišo, kakor mu je Lesica velela. Komaj pa je odšel, rekla je Lesica učencu: „Pojdi še ti za mojstrom, da boš pomagal kak stol

prestaviti; bom pa jaz tukaj stražila, da nobeden nič ne odnese. Fant je precej ubogal. Komaj pa je bila sama v barvariji, pobasala je vso obleko in vse suk-neno in prteno blago, ki je bilo tukaj nakopičeno, da bi se pobarvalo, ter zvezala v zavoje. Ker je ravno neki mož s praznim oslom mimo šel, poklicala ga je in mu rekla: „Posodi mi tvojega osla in počakaj tu-kaj v barvariji, da nazaj pridem. Ta barvar je moj brat, pa je zadolžen. Ravno danes pridejo briči od sodnije, da mu vse zarubijo. Zato bomo vse poskrili, kar ima kaj vrednosti, in jaz sem blago zvezala v za-voje, ki jih bom oslu nabasala, da jih odnese. Med tem časom pa ti pobijaj kotle, peči, omare in stole po barvariji, da briči ničesar vrednega ne dobijo. Ko na-zaj pridem, te bom dobro plačala“. Mož je babi ver-jel in jej posodil osla; ona pa je oslu nabasala vse, kar je bilo kaj prida blaga v barvariji, pa tudi tisti zavoj, v katerem so bile dragocenosti polkovnice in Prostakova suknja s tisoč cekini. Ko je prišla s tem blagom domov, pravila je svoji hčeri, kako na en pot štiri tatvine srečno izpeljala.

Baryar pa ni šel precej v svojo prazno hišo, am-pak je še prej kruba in mesa nakupil za prenašalce hišne oprave, in potem ga je pot zopet mimo barvarije pripeljala. Vsak si lahko misli, kako se je začudil, ko vidi v barvariji človeka, ki je peči in omare in stole razbijal, in ko vidi, da je vse boljše blago od-nešeno. „Od kodi ti prideš in kaj tukaj delaš?“, prasha moža ves srdit. Posestnik osla odgovori: „Vaša ses-tra me je tukaj pustila. Pobasala je vse blago in od-vedla na mojem oslu, da bi ne bilo zarubljeno; meni pa je ukazala, naj po barvariji vse razbijem, da sod-nik ne bo ničesar dobil“. Barvar pa se je tolkel po

licu in kričal: „Bog pogubi vse hudobne ljudi! Jaz nimam nobene sestre in nisem nikomur nič dolžen!“ Zdaj se je začel še tuji mož jokati in upiti: „Gotovo sem ob mojega osla! Vi mi ga plačajte namesto vaše sestre!“ Nasprotno pa je barvar svoje blago tirjal od oslovega posestnika, in tako sta se prepirala, da so vsi sosedi vkup prileteli, in vsi skupaj so šli v drugo barvarjevo hišo, kjer sta Prostack in polkovnica še čakala. Ko je namreč polkovnica videla, da Lesice tako dolgo ni nazaj, šla je samo po hiši ogledovat, da bi našla pobožnega Braslava, in tako je prišla tudi v izbo, kjer je Prostack čakal rešitve. On se je razveselil, ko jo je zagledal in prašal jo je, kje ima teta? „Moja teta so že davno mrtvi“, reče polkovnica, „kaj hočete od nje?“ — „Ali ta stara nuna“, odvrne Prostack, „ki me je sem pripeljala, da bi me z vami zaročila, ni vaša teta?“ — „Gotovo ne“, odgovori polkovnica; „meni je rekla, da ste vi pobožni Braslav, ki zna nerodovitne žene tako blagoslavljati, da potem rodijo“. — „Jaz sem starko danes vprvič videl“, reče Prostack, „in gotovo je le sleparica, ki me je pripravila ob mojo suknjo in moj denar. Pa vi mi morate vse povrniti, kajti če bi vas zraven nje ne bilo, jaz bi ne bil šel za njo“. Polkovnica pa je rekla: „Vi mi povrnite moje dragocenosti in mojo obleko, kajti vi ste zastopljeni s to tatico!“ Tako sta se prepirala med seboj, kar prideta barvar in oslovi gospodar ter ju prašata po teti. Ko sta pa zvedela, kako je Lesica tudi ta dva osleparila, šli so vsi skupaj k mestnemu glavarju in mu tožili, kako so bili goljufani. Glavar pa jim reče: „Kaj hočem jaz storiti? V Bagdadu je veliko starih bab; pripeljite mi tisto, ki vas je opeharila, in jaz jo hočem kaznovati, ter jo prisiliti, da vam

ukradene reči nazaj dá“. Ko so tedaj ti po celem mestu okoli tekali, da bi Lesico kje zasačili, sedela je ta mirno pri svoji hčeri Mojstrani in jej tako govorila: „Mika me, da bi spet kako sleparijo naredila“. — „Ali si upaš, prikazati se še na ulice“, praša hči, „ko si že take reči izvršila?“ — „Jaz se nič ne bojim“, reče Lesica, „podobna sem bobovi slami, kterej ne škoduje ne ogenj, ne voda“. Nato se je oblekla kakor služabnica iz gosposke hiše ter letala po mestu okoli, dokler ni prišla do neke hiše, kjer vidi dojko z otrokom v naročju stati pred vežo. Otrok je imel zlato pretkano obleko, zlato verižico z demanti okoli vratu in zlat z biseri obrobljen pas okoli čela. To je bil sin načelnika vseh trgovcev v Bagdadu. Ravno ta dan se je zaročila sestra tega otroka, edina hči omenjenega trgovca. Imeli so tedaj veliko veselico in pojedino v hiši. Lesica se približa dojki in jej reče: „Jaz slišim godbo in petje v hiši; zakaj pa ti tukaj stojiš?“ Dojka reče: „Zaroko imamo v hiši in veliko tujih, imenitnih gospej je pri pojedini, ker se je hči našega gospodarja, načelnika trgovcev, zaročila. Njena mati, naša gospa, je pa tudi rada pri gospéh, zato me je z otrokom doli poslala, ker deček ne gré od nje, ako jo le vidi“. — „No, ravno prav sem zadela“, reče Lesica, „saj jaz sem k vam poslana pa še za hišo nisem vedela. Pojdi k gospej in izroči jej lep pozdrav od naše gospé Dobromile, ter da bo že prišla na dan poroke in prinesla bogatih daril za nevesto in družice. Tukaj ta cekin nesi godcem“. V tem jej v roko stisne ponarejen cekin. „Pa ti drži otroka ta čas“, reče neumna dojka, gor ga ne smem nesti, če mater vidi, ne gre od nje“. Lesica pa je ravno na to čakala. Komaj je dojka odšla,

vzela je Lesica otroku vse dragocenosti in šla ž njim naprej misleča: „S tem otrokom znam še tisoč cekinov prislepariti“. Stopila je v prodajalnico nekega judovskega zlatarja in mu rekla: „Sestra tega dečka, čigar oče je načelnik trgovcev, se je danes zaročila in potrebuje lepoticja. Zato me je gospa poslala, da mi daste prstanov, uhanov, zapestnikov in lep pas, vse na blizo v vrednosti tisoč cekinov, da vse reči gospej kazat ponesem, in če se jej dopadejo, vam prinesem denar. Za ta čas pa obdržite otroka tukaj“. Jud je otroka poznal in tudi o zaroki je že vedel, zato se mu stvar nič ni sumljiva zdela. Nabral je tedaj najlepšega blaga za tisoč cekinov in ga Lesici izročil.

Osem sto šest in štirideseta noč.

Lesica je hitela k svoji hčeri, jej pokazala vse prisleparjene dragocenosti in povedala, kako jih je dobila. Dojka pa je šla med tem k gospej, jej izročila pozdrav od gospe Dobromile in dala godcem cekin, ki ga je od Lesice dobila. Godci so ga pa brž spoznali, da je le medeninast. Zato je tekla dojka doli po stopnicah po otroka; pa tuje služnice z otrokom ni bilo nikjer več. Zdaj je začela dojka jokati in kričati in povedala je gospej, kaj se je zgodilo. Vsa hiša bila je po konci, in veselica se je spremenila v žalostico. Ko so preiskali vso hišo zastonj, odpravil se je gospod sam na pot in vzel vse posle seboj, da so po celem mestu letali otroka iskat, dokler ga niso na pol nazega našli pri Judu. Trgovec reče Judu: „Saj tukaj je moj sin!“ — „Se ve da“, reče Jud. Trgovec je bil ves vesel, da niti ni opazil, da je otrok vsega lepoticja oropan, vzel ga je v naročje in hotel

oditi. Jud pa ga ustavi in reče: „Gospod, neka stara služkinja mi je zastavila vašega otroka za blago, ki ga je nesla vašej hčeri; blaga je bilo za tisoč cekinov. Če otroka odnesete, mi pa izplačajte denar ali pa pošljite zlatnino nazaj“. Trgovec reče: „Jaz od vsega tega nič ne vem, vi ste bili goljufani“. Jud pa je kričal: „Joj meni, pomagajte mi, za tisoč cekinov me hočejo goljufati!“ Trgovec pa, ki je zdaj zapazil, da je otrok slečen in oropan, tirjal je od Juda otroško lepotičje. Ko sta se tako prepirala med seboj, prišli so mimo barvar, oslovi gospodar in Prostak, ki so še zmirom Lesico iskali. Ko so zvedeli, kaj se je zgodilo, rekli so: „Gotovo je to tista starka, ki je tudi nas goljufala“. Trgovec je rekel: „Da sem le otroka našel, njegov lišp naj bo, kjer hoče“. Jud pa se je pridružil onim trem, ki so Lesico iskali, in jim svetoval, naj ne hodijo skupaj, ampak vsak posebej, da jo bodo prej našli. „Pri brivcu Strgaču“, jim je rekel, „se zopet snidemo“. Oslovi gospodar še ni dolgo sam hodil, kar zagleda Lesico, ki je bila spet drugače oblečena. On jo je pa dobro poznal, zato stopi pred njo in jo trdo prime, naj mu dá osla nazaj. Lesica pa mu reče čisto mirno: „Osel je pri brivcu Strgaču in tudi plačo za njegovo porabo ti bo on dal. Le pojdiva tje!“ Na to je ona tekla naprej, mož pa za njo. Ko pride ona do brivca, mu stisne brž cekin v roko in reče: Zdaj pride moj sin za menoj, ki je zno-rel iz nesrečne ljubezni in zmirom vpije: „moj osel! moj osel!“ Zdravniki so rekli, da bi bilo dobro, ko bi se mu dva zoba izdrla, da mu to nekoliko glavo pretrese, morda se mu potem pamet povrne. Zato te prosim, kedar pride k tebi in bo začel od svojega osla govoriti, da mu brž dva zoba izdereš“. To rekši je

postala pred brivnico, dokler ni prišel oslovi gospodar za njo. Tistemu je pokazala v brivnico, potem pa brž zbežala. Ko stopi mož v brivnico, začel je brž po oslu vprašati. Brivec pa je brž poklical svoja dva hlapca, da so moža zvezali; potem je vzel klešče in mu izdrl dva zdrava zoba ter rekel: „Tukaj imaš tvojega osla!“

Oslovi gospodar pa ga je prašal, čemu da mu je siloma dva zoba izdrl? Brivec reče: „To sem storil na povelje tvoje matere; Bog daj, da bi ti kaj pomagalo!“ Mož pa vpije: „Jaz nimam več matere! Pojdi z menoj k sodniku, da mi boš plačal bolečine in zobe!“ Brivec pa ni hotel iti, in tako sta se prepirala na cesti, kamor je bil oslovi gospodar brivca že privlekel. Lisica je pa med tem šinila v brivnico in tam pokradla, kar je imelo kaj vrednosti. Potem pa je šla k hčeri domov in jej pravila, kaj je vse naredila. Ko je pa brivec v brivnico stopil in videl, da so mu vse boljše reči pokradene, tekel je za oslovim gospodarjem in ga tirjal, naj mu vse povrne. Zdaj je oslovi gospodar vendar spoznal, da sta bila oba od starke goljufana, in začel je brivcu praviti, kakšne goljufije je ta babura že izvršila. Med tem so prišli tudi Jud, barvar in Prostak in potrdili brivcu to, kar mu je prej oslovi gospodar pravil. Zdaj se jim je še brivec pridružil, da bi sleparico tako dolgo iskali, dokler je ne najdejo. Da bi jim pa ne ušla, prosili so mestnega glavarja, naj jim dá deset vojakov seboj, da bi jo brž zgrabili in v zapor odpeljali.

Osem sto sedem in štirideseta noč.

Čeravno je Mojstrana materi branila, vendar se ta ni dala pregovoriti, da bi nehala s svojimi burkami.

Preoblekla se je spet in šla vnovič na lov. Ni pa še dolgo hodila, kar jo sreča oslovi gospodar z desetimi vojaki. „Počakaj babura“, jej ta zakliče, „zdaj mi ne boš ušla!“ To rekši ukaže vojakom, naj Lesico primejo in odvedejo v zapor. Peljali so jo tedaj pred glavarja. Dan se je pa že mračil, in glavarja ni bilo doma, zato so morali nanj na dvorišču čakati. Na to dvorišče so prišli tudi Jud, barvar, trgovec in brivec. Ker pa vojaki že prej to noč niso nič spali, in glavarja dolgo ni bilo domov, so na dvorišču sedeči zadremali. Peteri tožniki pa so na drugem koncu dvorišča skupaj sedeli. Ko Lesica to vidi, splazi se iz srede spijočih vojakov in gre po prstih v zadnji oddelek palače, kjer je prebivala glavarjeva žena in nje strežnice. Od tam je bil poseben izhod v druge ulice. Ustopivša v ta hišni prag prašala je po gospej glavarici, in ko jej tisto pokličejo, jej reče: „Moj mož kupčuje s sužnji, in ravno kar je prodal vašemu gospodu pet sužnjev za tisoč cekinov. Ker je moral pa moj mož hitro odpotovati, ukazal je meni, naj sužnje sem pripeljem.“ Slučajno se je pripetilo, da je ravno nekaj dni poprej glavar dal svoji ženi tisoč cekinov, naj za nje sužnjev kupi. Verjela je toraj, kar je Lesica pravila, in jo vprašala, kje da ima sužnje? Lesica je pokazala na barvarja, oslovega gospodarja, na brivca, na Juda in na Prostaka, ki so še v pogovorih na dvorišču sedeli in čakali na glavarja. Bili so vsi močni in lepo rejeni videti, zato jih je bila glavarica vesela, češ, da bodo trdni za delo, zato je Lesici brž izplačala tisoč cekinov, po vrhu pa jej dala še dve sto cekinov. Ko je Lesica denar imela, prosila je gospo, naj jo pri zadnjih vratih na ulice spusti, da si pot okrajša, kar je ta rada storila. Tako je ubežala vojakom in tož-

nikom ter odnesla še dvajset sto cekinov. Mojstrana se doma ni malo čudila nad toliko predrznostjo svoje matere.

Ko je prišel mestni glavar domov, rekla mu je žena: „Prav vesela sem sužnjev, katere si kupil.“ — „Kakošnih sužnjev!“ praša glavar začuden, „jaz nisem kupil nobenih sužnjev!“ — „Ti se šališ“, dé ona, „saj tam doli na dvorišču sedijo; vratarju sem rekla, naj na nje pazi.“ Glavar je šel na dvorišče in je videl tistih petero tožnikov; vratar pa mu je povedal, da ne vé za nobene sužnje, le dekla je prišla iz hiše in mu naročila, naj pazi na tiste petere može, in to je tudi storil. Glavar pa je rekel tožnikom: „Zdaj bodite vi moji sužnji, kajti vi ste to staro babo sem pripeljali, da je moja ženo osleparila za denar.“ Možje so pa kričali: „Kaj je baba spet ušla? Zdaj nam pa vi povrnite, za kar nas je goljufala, kajti mi smo jo vjeto sem pripeljali, pa vaši vojaki so zaspali, in vaša žena jo je izpustila!“ Med tem prepirom je prišel tudi polkovnik cesarske straže, ktereга ženo je bila Lesica slekla in okradla, ter rekel glavarju: „Ti mi zdaj povrni vso škodo, kajti tvoja dolžnost je, skrbeti za to, da take prekanjene tatove in tatice poloviš in zapreš“. — „Le počakajte nekaj dni“, reče glavar, „kmalu jo bomo spet dobili, in potem jo pustim precej obesiti“. Drugo jutro je dal oslovemu gospodarju, ki je Lesico najbolje poznal, zopet deset vojakov in mu naročil, naj starko poišče in ulovi. Okoli poldne jo zagleda ta na ulicah in jo ukaže precej prijeti in pred glavarja peljati. Ker je pa glavar ravno mislil v mesto oditi, rekel je jetničarju, naj babo zapre. Jetničar pa se je branil in rekel: „Jaz ne prevzamem take odgovornosti, kajti ta baba je namesto hudiča.

Ona mi bo ušla, potem bom pa jaz kaznovan“. Glavar je tedaj vzel Lesico, vojake in rabeljna ter peljal vse vkup k reki Tigru, kjer je rabeljnu ukazal, naj Lesico za lase na drevo obesi. Rabelj je to storil, vojaki pa so ostali pod drevesom za stražo. Toda ti vojaki so bili veliki lenuhi in ker so po noči popivali, so se zdaj brž vrgli v travo in kmalu pozaspali. Mislili so, da jim Lesica itak ne more ubežati, ko na drevesu visi. Med tem je mimo prijahal nek mlad kmečki fant na lepem konju; pot ga je peljala v Bagdad. Med potjo je na glas sam s seboj govoril: „Kako sem vesel, da pridem spet enkrat v mesto, da se bom vsaj enkrat spet medene potice najedel“. Ko Lesica to sliši, ga pokliče in reče: „Pomagaj meni, prijatelj!“ Fant pa odgovori: „Vsak je pod Božjim varstvom; pa ti nisi kaj malega naredila, da so te na drevo obesili“. — „Moja hudobija je čisto nedolžna“, reče Lesica; „bila sem pri nekem peku, ki je pa moj sovražnik; brez hudega namena sem pljunila na stran in zadela sem ravno s pljункom na kos medene potice. Pek me je šel tožit, kakor da sem nalašč to naredila, in sodnik me je obsodil, da me morajo za lase obesiti in da moram tako dolgo viseti, dokler ne bom deset funtov medene potice pojedla. Za moj želodec pa medena potica ni, ko bi je jaz toliko pojedla, moram počiti, sicer je pa še doli ne spravim, tako se mi gabi do nje. Zato moram tukaj na drevesu umreti, če mi ti ne pomagaš“. Fantu so se po potici že sline cedile, zato reče Lesici: „Le meni daj potico, jaz jo bom že pojedel namesto tebe“. — „Tako pa ne gre, Jaka“ reče baba, „moja kazen se mi le odpusti, ako potico sneš tako, da boš za lase na drevesu visel“. Fant je bil pri volji, tudi to storiti. Spremenila sta obleko,

fant se je oblekel v njeno obleko in potem ga je za lase na vejo obesila, kar je bilo lahko, ker je imel zelo dolge lase. Lesica pa se je hitro oblekla v fantovo obleko, zasedla njegovega konja in v diru jahala v Bagdad. Ko je fant nekaj časa visel, pa mu nobeden ni prinesel obljubljenе potice, začel je godrnjati: „Kje za vruga pa ostane starka s svojo potico?“, Nad tem klicem so so vojaki zbudili, in ko vidijo mladenčca namesto stare babe viseti, ga vprašajo: „Kako si pa ti sem prišel? Kam pa je starka zginila?“ Fant reče: „Starko sem jaz odvezal, ker hočem namesto nje tisto potico pojesti, ki je ona ne more prenašati“. Vojaki so zdaj spoznali, da jih je starka spet prevarila, in niso vedeli, ali bi stražili tega fanta, ali pa zbežali, da bi ušli zasluženi kazni. V tem hipu pridirja glavar na konju in ukaže vojakom: „Odvežite starko in peljite jo pred sodnijo!“ Fant na drevesu pa je prašal glavarja: „Ali imaš ti potico?“ Ko se glavar nanj ozre in namesto stare babe vidi obraz mladega moža, se je začudil in prašal je vojake: „Kaj ste storili?“ Oni so mu povedali, da so zaspali, in da jih je med tem časom Lesica preslepila. Prosili so za milost. „Ne bojte se“, reče glavar, „tej copernici nobeden ni kos. Le ubozega fanta odvežite“. Ko je bil ta prost, padel je pred glavarja na kolena in ga prosil: „Lepo prosim, priskrbite mi konja in obleko nazaj! Nisem vedel, da je ta ženska tako zvita, sicer bi je ne bil odvezal“. Kmalo na to so prišli tudi barvar, Jud, Prostak, oslovi gospodar, brivec in polkovnik, da bi videli, kaj se bo zdaj z Lesico zgodilo. Ko so pa zvedeli, da je spet ušla, začeli so glavarja zmirjati, tirjali ga, naj jim vso zgubo povrne, in nazadnje so ga zatožili pri cesarju. Ko so vsi skupaj prišli pred cesarja, povedali so mu

po vrsti, kako so bili goljufani. Nazadnje so pa tožili glavarja, da jo je tako slabo zastražil, da je dvakrat ušla. Cesar ga vpraša: „Sčim se zagovarjaš?“ Glavar reče: „S tem, da je tudi mene za dvanajst sto cekinov opeharila, ker je moji ženi pet prostih ljudi kot sužnje prodala“. Cesar reče: „To starko mi moraš sem pripeljati, to ti ukažem, ker si mestni glavar!“ Glavar odgovori: „Rajši mi pustite koj glavo odsekati, ko da bi moral to babo loviti, ki je že na drevesu visela, pa je še ušla. To je opravilo za Skobca ali za Sovina, ki imata vsak po dvanajst tisoč cekinov letne plače in vsak po štirideset skrivnih policajev, katerih vsaki ima sto cekinov plače na mesec“. — „Ti imaš prav“, reče cesar, „to žensko mora policija loviti“. Takoj je cesar poslal po Skobca in mu ukazal, naj ulovi Lesico, ki je opeharila vse te može. Skobec je hotel Sovina za svet prašati, pa eden njegovih redarjev, ki je Lesico dobro poznal, rekel mu je, da tega ni treba.

Osem sto osem in štirideseta noč.

Skobec je razdelil svoje ljudi na štiri kampe, in vsak oddelek posebej, po deset in deset mož so hodili po mestu, da bi Lesico zasačili. Ker se je po celem mestu o tem govorilo, zvedela je tudi Lesica, da jo lovijo. Njena hči Mojstrana pa se nič ni bala in rekla je materi: „Pusti takrat meni, da vse policaje za nos zvodim. Še danes bom vzela Skobcu in njegovim štirideseterim redarjem orožje in obleko“. Na to se je lepo oblekla in šla k nekemu lekarju, ki je imel na ponudbo lepo stanovanje, ki mu je prazno stalo. Stanovanje je imelo pet ali šest izb, vsako s posebnim uhom. Dala je lekarju cekin in ga prosila: „Prepusti mi

prazno stanovanje samo za noč to noč“. Lekar je bil zadovoljen. Stanovanje je že imelo lepo opravilo, pa Mojstrana je pustila v izbe nanositi še nekaj zrkal in lepih tabel ter blazinastih sedežev in naslonjačev, da je bilo vse práv v lepem stanu. Tudi z močnim vinom se je preskrbela. Ko je bilo vse gotovo, šla je pred vežo stat in čakala, kdaj pridejo Skobčeve straže mimo. Kmalu pride Janez, Skobčev podčastnik, s prvim oddelkom deseterih mož. Mojstrana mu leti naproti, pade pred njim na kolena in praša: „Ali ste vi gospod Skobec?“ Janez jo pogleda, in ker je bila lepega obraza, jo dvigne od tal in reče: „Nisem Skobec, ampak njegov služabnik. Kaj pa želite od njega?“ Mojstrana reče: „Jaz sem hči bogatega trgovca v Mosuli. Moj oče so zdaj umrli in mi pustili veliko premoženja. Ker sem pa čisto sama na svetu, bojim se roparjev in tatov, zato sem pribežala v Bagdad; in ker sem zvedela, da je gospod Skobec nadzornik redarjev, hotela sem se mu priporočiti, da bi me pod svoje posebno varstvo vzela.“ — „To bo rad storil“, reče Janez, „saj je njegova dolžnost; sicer pa še posebno nasproti zapuščeni in tako ljubeznjivi gospodičini!“ — „Hvala vam, in prosim, da to gospodu Skobecu povejte, gotovo mu bom hvaležna za njegovo varstvo. Toda vi možje ste gotovo utrujeni od vedne hoje, ali vas smem uljudno povabiti na kozarec dobre kapljice, da se malo pokrepčate?“ Tako prijaznemu vabilu se Janez in njegovi policaji niso mogli ubraniti in šli so z Mojstrano v njeno stanovanje. Peljala jih je v prvo stanovanje ter jim natočila močnega vina, kterege so s pravo slastjo srkali. Ko so bili že nekoliko vinjeni, prinesla je steklenico, v katerej je bilo vino z omotico zmešano, to je nek omotni prah, ki je tako močan, če ga člo-

vek le nekoliko povžije, da za nekaj ur tako zaspi, kakor bi bil mrtev, in se ne zbudi, če bi ga tudi tepel. Ko so to vino z omotnim prahom izpili, pozaspali so vsi tako trdo, da so na tla popadali. Mojstrana pa jim je vzela orožje in vrhno obleko, ter jih pustila v samih srajcah tam ležati. Potem je šla spet na ulice in čakala na drugi odelek straže. Ko pridejo ti drugi deseteri redarji, zvabila jih je na ravno tisti način v svojo hišo, jih je peljala v drugo izbo, jih tam upijanila in z omotnim prahom ob zavest pripravila, potem pa slekla. Ravno tako je pozneje storila s tretjo desetorico, in naposled s četrto, pri kateri je bil nadzornik Skobec sam poveljnik. Ko so bili vsi redarji slečeni, šla je Mojstrana po voz, v katerega je upregla ukradenega osla, nabasala na voz vso obleko in vse orožje redarjev ter peljala k materi domov. Ko se Skobec zjutraj zbudi, prestrašil se je silno in govoril sam pri sebi: „Gorje meni, šel sem Lesico lovit, zdaj je pa ona mene v past dobila ter slekla mene in vse moje ljudi! Kako me bo jutri cesar pogledal!“ Zdaj mu ni kazalo družega, ko Sovina na pomoč prositi. Dobil je toraj človeka, ki je brž letel po Sovina. Tisti se ni malo začudil, ko je videl, kaj se je zgodilo. Priskrbel je za redarje in Skobca brž drugo obleko in orožje, Skobca pa je potolažil: „Nič se cesarja ne boj, še danes bom babo vjel in pred cesarja peljal. Pa cesar mi mora prej obljubiti, da je ne bo kaznoval, kajti ta ženska ni navadna tatica, ampak ona dela vse te lumparije le zato, da bi pokazala, kaj zna“. Redarska nadzornika sta šla tedaj skupaj k cesarju. Tisti je Skobca brž prašal: „No, kje imaš staro?“ — „Veličanstvo!“ odgovori Skobec, „jaz je ne morem najti; recite Sovinu, naj jo poišče, on jo bolje pozna“.

Sovin pa reče: „Veličanstvo, jaz za vse dober stojim kar je Lesica pokradla, kajti ona ni navadna tatica, ampak le svojo zvijačo skazuje, da bi nas redarje osramotila. Hočem jo še danes vjeti in sem pripeljati, pa vi mi morate prej obljubiti, da jej vse odpustite“. — „Prisežem pri svojih prednikih“, reče cesar, „da jej ne bom nič hudega storil, ako vso škodo povrne“. Sovin je tedaj šel z nekaterimi možmi in kmalo je zvedel, kje Lesica stannje. Šel je pred hišo in potrkal na vrata. Mojstrana praša: „Kdo pa je?“ — „Jaz sem nadzornik Sovin“, reče ta, „v imenu cesarja te vprašam: kje je tvoja mati?“ Ko Lesica to sliši, reče svoji hčeri: „Zdaj sve ujeti; proti Sovinu nič ne premorem. Le resnico mu povej, tako bo še najbolje“. Mojstrana tedaj reče iz okna doli: „Moja mati so tukaj, kaj jim hočete?“ Sovin reče: „Ona mora z menoj k cesarju in vse ukradene reči mora prinesiti seboj, potem jo bo cesar pomilostil. Ako pa ne uboga, bo sama sebi nesreče kriva“. Lesica je šla doli, nabasala voz z ukradenimi rečmi in upregla konja, ki ga je kmečkemu fantu ukradla. Ko je pa Sovin vse pregledal, vprašal jo je: „Kje je pa obleka in orožje Skobčevih redarjev?“ Lesica pa reče: „Tiste je moja hči slekla, ne pa jaz“. Tedaj je morala še Mojstrana ukradenega osla napreči, da je peljal ukradeno obleko in orožje redarjev. Tako so šli vsi skupaj pred cesarja. Tam je lesica vse reči posebej tje poležila, kar je ukradla barvarju, Prostaku, briven, Judu in polkovniku. Oslovemu gospodarju je dala osla, kmečkemu fantu pa konja nazaj. Barvar pa je klical: „Kdo mi pa plača, kar je bilo v barvariji pobitega?“ In oslovi gospodar je kričal: „Kdo mi plača moja dva zoba in moje bolečine?“ Cesar se je smejal in ukazal je

vsakemu izplačati sto cekinov. Potem je cesar prašal Lesico: „Zakaj si ljudem toliko pokradla?“ Lesica pa reče: „Nisem tega storila iz budobije ali lakomnosti, ampak hotela sem le Skobcu in Sovinu pokazati, da sem tudi tako zvita, kakor sta onadva“. — „Kaj pa tedaj želiš s tem doseči?“ jo praša cesar. Lesica pa odgovori: „Moj oče je bil sodnik v Bagdadu; jaz sem golobe učila, da so znali pisma prenašati; moj mož je bil pa redarski nadzornik. Zdaj pa se mi slaba godi; zato želim za sebe plačo mojega očeta, za mojo hčer pa plačo mojega moža“. — „Kaj pa bote za to storili?“ praša cesar. Lesica reče: „Jaz hočem biti nadzornica čez vašo veliko gostilnico“. Cesar je pustil namreč zidati veliko gostarijo za tuje trgovce. V tej je bilo trideset stanovanj in štirideset poslov za postrežbo trgovcev, ter mnogo psov, ki so po noči hišo stražili. „Kaj pa bo tvoja hči?“ praša cesar. Lesica odgovori: „Tista naj pa golobe uči, ker to še bolje zna, ko jaz; da bodo vaše skrivne pisma prenašali“. Cesar je bil s tem zadovoljen in je precej ukazal, naj se materi in hčeri izročite omenjeni službi, ter izplačuje mesečna plača po nju želji. To je vse, kar je znano od Lesice in njenih zvijač. Vendar je z njo še nekoliko v zvezi naslednja

Historija o Egipčanu Jegulinu.

Osem sto devet in štirideseta noč.

Mikulič, redarski nadzornik v Kajiri, ki je imel štirideset redarjev pod seboj, vendar nikoli ni mogel vjeti prebrisanega rokomavsarja, kateremu so zavolj tega dali priimek „Jegulin“, ker se jim je

kakor „jegulja“ zmirom izmuznil iz rok. Nekoč, ko je bil Jegulin slabe volje, stopil je v neki vinotoč in tako dolgo vino pil, da mu je že v lase zlezlo. Potem je šel spet na ulice in tam sreča vodonosca, ki je ponujal ljudem limonado. V vročih deželah je namreč po mestih navada, da nekteri ljudje od tega živijo, da ljudem, ki jih žeja, pijačo ponujajo. Ta pijača pa je sveža voda, med katero se stisne nekaj kapljic limonovega soka, in ta pijača se imenuje „limonada“. Za en krajcar dobiš je celo kupico. Ko tedaj Jegulin tega vodonosca vidi, pokliče ga k sebi, čeravno ni bil žejen, ampak le bolj iz usmiljenja, kajti ti vodonosci so večidel revni ljudje, taki, ki že niso za drugo rabo. Ko mu vodnosec kupico natoči, izlije jo Jegulin na tla in ukaže napolniti drugo kupico, pa tudi to potem izlije po tleh. Vodnosec reče nevoljen: „Če nisi žejen, pa pojdi naprej!“ Jegulin pa mu ukaže še v tretjič naliti, izpije nekoliko, drugo pa po tleh izlije. Potem seže v žep in da vodonoscu en cekin. Vodnosec pa, namesto da bi bil vesel tako velikega daru, se porogljivo namrda. To je Jegulina tako razdražilo, da je potegnil nož in rekel vodonoscu: „Gorje tebi! kaj se meni posmehuješ? Za tri kupice vode, ki je bila komaj tri krajcarje vredna, sem ti dal en cel cekin. Kaj hočeš še več? Ali si že videl bolj dobrega človeka, kakor sem jaz?“ — „Se ve da sem ga videl“, reče vodnosec; „jaz poznam moža, katerega v dobrotljivosti nikoli nobeden ne bo prekosil, dokler bodo ženske otroke rodile. Poslušaj tedaj mojo zgodbo. Moj oče je bil tudi vodnosec v Kajiri, kakor sem jaz, in zapustil mi je nekaj premoženja. Pa revež ne postane nikdar bogat, in če bi obogatel, pa kmalu potem umrje. Kmalu po očetovi smrti sem vzal

svojo doto in še pet sto cekinov sem si izposodil, in odpravil sem se na Božjo pot v Jeruzalem, in tam sem mislil nekaj tacega blaga nakupiti, ki se v Egiptu lahko proda. Mislil sem namreč začeti kupčijo. Toda nesreča je hotela, da sem med potjo ves denar zgubil. Zavolj mojega dolga si nisem upal v Kajiro nazaj, ampak pridružil sem se trgovski karavani, ki je šla proti Siriji. Šel sem s trgovci do Alepe, od tam pa sem sam šel v Bagdad. Tam sem prašal po načelniku vodonoscev in mu povedal, kaj se mi je zgodilo. Dal mi je potrebno posodo; pa jaz sem hodil od jutra do večera po Bagdadu, pa nobeden ni kupil ne vode, ne limonade od mene. Eden je rekel, da ni žejen; drugi, da pred kosilom nič ne pije; tretji je spet djal: „Bog ti pomagaj, jaz sam vem, kje se voda dobi“ itd. Tako nisem mogel nič zaslužiti. Čez par dni sem videl enkrat veliko vrsto vojaško oblečenih mož po ulicah jahati, in vsi ljudje so zijali za njimi. Prašal sem, kdo so ti ljudje, in reklo se mi je, da je to novi redarski nadzornik Skobec in njegovi redarji. Ko ti konjiki prihajajo do mene, ustavil se je nadzornik Skobec pred meouj in me poklical k sebi: „Vodonosec, daj mi piti!“ Ko mu natočim prvo kupico, jo je izlil po tleh; ravno tako drugo. Od tretje je pa nekoliko pil in me vprašal, od kodi da sem doma? Ko mu povem, da sem Egiptčan, me praša: „Kako pa da tako daleč sem prideš?“ Na to sem mu povedal celo svojo zgodbo. On pa je potem segel v žep in mi pomolil pet cekinov. Rekel je pa še svojim ljudem: „V Božjem imenu dajte temu siromaku vsak nekaj. Redarji so mi potem dali vsak po en cekin. Prej ko je Skobec naprej odjahal, mi je še rekel: „Kadar koli me srečaš, vselej mi daj piti in vsakokrat boš dobil pet cekinov“. Tako je

bilo tudi v resnici. Dobil sem od njega veliko denarja, pa tudi od njegovih redarjev; in ko so drugi gospodje videli, da me Skobec rad ima, so mi tudi oni radi kaj zaslužiti dali, da bi se pri Skobecu prikupili, kajti on je imel veljavno besedo pri cesarju in veliko oblast v rokah. Na tak način sem si kmalu prihranil tisoč cekinov. Ko sem toliko denarja skupaj imel, tožilo se mi je po domu, zato sem šel h gospodu Skobecu in mu rekel: „Ravno kar bo odšla trgovska karavana v moj dom, v Kajiro. Dovolite mi, da se trgovcem pridružim, ker bi rad svoje ljudi še enkrat videl“. Skobec mi je podaril sto cekinov pa eno mulo ter mi rekel: „Če prideš v Kajiro, poišči nekega Jegulina in daj mu pismo, ki ti ga bom dal, ter izroči mu pozdrav od njegovega nekdanjega mojstra“. Na to se je vsedel, napisal pismo za Jegulina in ga meni izročil. Ko sem se še enkrat lepo zahvalil za vse dobre, podal sem se na pot. Tukaj v Kajiri sem plačal svoje dolgove in potem sem postal zopet vodonosec Pismo na Jegulina pa še vedno pri sebi nosim, ker mi nobeden človek ne zna povedati, kje stanuje“. — „Bodi vesel“, reče Jegulin, „kajti tisti Jegulin sem jaz; le daj mi pismo!“ Jegulin pismo odpre in bere: „Skobec, redarski nadzornik, prav lepo pozdravlja Jegulina, svojega najboljšega učenca! Vedi, da sem izvršil tako zvijačne in prekanjene reči, da je moje ime zaslovelo, in cesar me je postavil za redarskega nadzornika. Ako si še moj prijatelj, pridi v Bagdad; tukaj imaš priložnost, pokazati svojo izurjenost, in kmalo boš dobil dobro službo pri redarstvu. To sem ti hotel pisati. Mir s teboj!“ Ko je Jegulin to pismo prebral, ga je poljubil in varno spravil. Vodonoscu pa je dal še deset cekinov. Potem je šel in se po-

slovil pri svojih prijateljih, obljubivši jim, da jim bo pomagal tudi še z daljnega kraja. Opasal si je sabljo in šel pozvedovat, kdaj pojde kaka karavana v Bagdad. Zvedel je, da se tje ravno odpravlja velika karavana, katerej stoji na čelu sam starašina Kajirskih trgovcev, ter da je karavana že pred mestom. Jegulin hiti za trgovci in jih najde še pred mestom. Tam vidi, da starašina ali načelnik trgovcev svojega blaga še ni naložil na tovarno živino in da je zastoj prosil druge trgovce, naj mu pomagajo. Jegulin se mu tedaj približa, ga pozdravi in praša: „Gospod, kako je to, da nimate nobenih služabnikov, ko imate vendar toliko blaga in tovarne živine?“ Načelnik odgovori: „Imel sem dva fanta najeta ki sem ju oba oblekel in jima že precej denarja naprej izplačal; pa pred mestom sta mi oba ušla“. — „Nič ne dé“, reče Jegulin, „vas bom pa jaz spremil v Bagdad“. To rekši je začel precej zavoje z blagom nakladati na mule in velblode. Trговец je bil tega prav vesel in je Jegulina prav rad obdržal pri sebi. Srečno so potovali naprej, dokler niso prišli do „levovega lesa“.

Osem sto in petdeseta noč.

V „levovem“ lesu ali gozdu je prebival velik lev, ki je napadel vsako karavano in navadno požrl kakega človeka. Zato so trgovci vselej med seboj žrebali, kdo naj gre naprej, da se levu zoperstavi ali pa svoje življenje žrtvuje, da reši s tem druge trgovce. To bart je žreb zadel načelnika trgovcev, ki se je tega tako prestrašil, da je naredil brž svojo oporoko (testament.) Ko je Jegulin to zvedel, rekel je trgovcem: „Kaj se bojite te divje mačke? Čakajte, jaz bom leva umoril“.

Ves vesel mu je starašina trgovcev obljubil tisoč cekinov, če to srečno izvrši. Tudi ostali trgovci so mu vsak nekaj obljubili. Jegulin pa je vzel raz sebe vrhno obleko, in pokazalo se je, da je pod obleko ves v železnih oklepih. Vzel je svojo težko sabljo in čakal na leva. Ko se tisti prikaže, šel mu je naproti in ga tako mahnil po glavi, da mu je razklal vso črepinjo. Ko je načelnik to videl, poljubil je Jegulina in mu dal tisoč cekinov; tudi drugi trgovci dali so mu po dvajset cekinov. Drugi dan so prišli v „pasjo dolino“, kjer so navadno roparji gospodovali in čakali na trgovce, da bi jih oropali. Tudi takrat so se roparji pokazali, in trgovci so bili v velikem strahu. Nekateri so zbežali; načelnik pa je zdihoval: „Gorjé meni! zgubil bom življenje in premoženje!“ Jegulin pa je poklical roparskega poglavarja na dvoboj. Da ga je premagal, pomagal si je z zvijačo. Imel je namreč piščalko pri sebi, ki je jako na glas žvižgala. Ko se roparju približa, je tako zažvižgal, da se je roparjev konj splašil ter začel se po konei spenjati in skakati. Ropar je imel tedaj s konjem dovolj opraviti, in Jegulin je dobil priložnost, da ga je s sabljo presekal. Ko so drugi roparji svojega glavarja mrtvega videli, so vsi zbežali. Potem so prišli srečno do Bagdada, in Jegulin se je poslovil od načelnika trgovcev. Pred razhodom mu je še izročil ves denar, ki ga je dobil za ubitega leva, in ga prosil: „Izročite ta denar mojim tovarišem, katerim sem obljubil, da ne bom pozabil na nje.“

Potem je hodil sam po mestu in prašal, kje stanuje Skobec, pa nihče ga ni hotel peljati v Skobčevo hišo, ker so se ga bali. Zdaj vidi pred neko cukrarijo več otrok, ki so se igrali. „Čakaj,“ si misli, „od otrok bom še najprej zvedel za Skobčevo hišo!“ Šel je te-

daj v cukrarijo in kupil nekaj sladčic. Te je otrokom pokazal in rekel: „Te dobre reči dobi tisti, ki mi pokaže hišo redarskega nadzornika Skobca.“ Eden izmed dečkov, ki je bil nečak Mojstrane, zapodil je druge svoje otroške tovariše nazaj in rekel Jegulinu: „Le pojdite za menoj; kjer bom v hišne vrata kamenček vrgel, tam stanuje gospod Skobec.“ Jegulin je šel tedaj za dečkom, ki je kmalo prišel do vrat, v katere je kamenček zagnal, potem brž vzel sladčice iz Jegulinovih rok in zbežal. Jegulin pa je začel trkati na tiste vrata. Ko Skobec to sliši, rekel je svojemu služabniku: „Pojdi in odpri vrata; Jegulin je zunaj, jaz ga poznam po trkanju.“ Skobec je Jegulina prav prijazno sprejel, mu dal novo obleko, kakoršno so nosili njegovi redarji, in mu obljubil, da ga bo peljal pred cesarja, ki mu bo dal gotovo dobro službo. Jegulin pa je rekel: „Za to je še čas; najprej si hočem še Bagdad ogledati in svojo izurjenost pokazati, da moje ime zaslovi.“ — „Pa bodi le previden,“ reče Skobec, „v Bagdadu je druga, kakor v Kajiri. Tukaj je sedež cesarjev, pa tudi vsi lumpi, sleparji in vohuni se tukaj zbirajo, kakor gobe rastejo iz zemlje. Svetujem ti, da se prve dni še na ulice ne pokažeš.“ Jegulin je tedaj tri dni pri Škobecu ostal; četrty dan pa ga je mikalo med svet, ker ni bil vaju doma sedeti.

Ko pride na ulice, videl je štirideset oboroženih zamorcev mimo iti, za njimi pa je jahala sleparica Lesica na muli, ki je imela vse pozlačeno jermenovje, sedlo in ujzdo. Ravno je šla iz cesarske palače v svojo gostarijo, zamorci pa so bili tisti sužnji, ki so v cesarski gostilnici tujim trgovcem stregli. Ko je Lesica videla Jegulina, ni se ga mogla dosti nagle-

dati, kajti močno je bil podoben Skobcu, in hrabrost ter premetenost se je videla iz njegovega obraza.

Ko je Lesica domov prišla, vzela je brž svojo skledo s peskom, s katerim je uganjala svoje copernije. Pisala je v pesek različne, čarobne imena, in tako je zvedela, da je temu tujemu „Jegulin“ ime. Spominjala se je zdaj, da je Skobec že večkrat o njem govoril. Videla je tudi v pesku, da bo imel Jegulin še več sreče, kakor ona in nje hči Mojstrana. Ko je prišla Mojstrana domov, začela jej je Lesica brž praviti: „Danes sem videla v mestu moža, ki je Skobcu prav podoben. Šla sem v pesek gledat in zvedela sem, da mu je Jegulin ime, da je iz Kajire ter učenec Skobčev. Bojim se, da bo svojega mojstra maščeval nad nama ter nama še marsikako burko naredil“. — „Temu sve pa še kos!“ reče Mojstrana. Na to se je lepo oblekla in šla po mestu, da bi Jegulina našla. Ko ga sreča, ga je precej spoznala, ker ga jej je Lesica natanko popisala, kakšen je in kako je oblečen. Stopila je Jegulinu prav blizu, ga dregnila s komolcem in rekla: „Dobro ti bo, če si pameten!“ Jegulin jo pogleda in reče: „Bog ti obvari tvojo lepoto; kdo si ti?“ Mojstrana odgovori: „Moj oče je bil trgovec in tudi moj mož je trgovec; pa danes ga ni doma. Hotela sem ravno južinati, pa jed mi ni dišala; zato sem šla na sprehod, in ko sem tebe zagledala, bil si mi tako všeč, da sem sklenila, da nočem danes nič jesti, če ne greš ti zmenoj na kosilo.“ — „Zakaj pa ne,“ reče Jegulin in gre z njo. Med potjo je pa vendar mislil na Skobčevo svarilo in bal se je, da bi znal v kako nevarnost priti, če v tujem mestu omoženo gospo domov spremi. Vzel je tedaj cekin iz žepa in ga jej pomolil z besedami: „Vzemi ta denar in pusti me,

jaz ne smem s teboj“. Ona pa ga je vdarila po roci in mu prigovarjala, da mora na vsak način z njo. Jegulin se ni mogel ustavljati in šel je z njo, da sta prišla do velike hiše, ki je bila zaklenjena. „Tukaj sem doma“, reče Mojstrana, „odkleni vrata!“ — „Kje pa je ključ?“ praša on. „Tega sem zgubila“, reče Mojstrana, „odlomi ključavnico!“ — „Tega pa ne“, reče Jegulin, „ljudje bodo mislili, da sem tat!“ Hotel jo je že zapustiti, ker mu je bila že sumijiva, pa zdaj ona odgrne pajčolan od svojega obraza, in Jegulin je videl tako lepo lice, da se od Mojstrane ni mogel ločiti. Ko pa vrat ni hotel siloma odpreti, izrekla je ona neke skrivne besede, in vrata so se same odprle. Stopila je z Jegulinom na dvorišče, po katerem je mnogo orožja okoli ležalo.

Osem sto ena in petdeseta noč.

Peljala ga je v lepo izbo, snela pajčolan in se vsedla zraven njega. Ko jo je pa Jegulin poljubiti hotel, zakrila si je obraz z rokama in mu velela, naj še počaka z ljubkovanjem. Potem je prinesla jedi in vina. Ko sta se najedla, šla je z vrčem po vodo, je nalila v skledo in delala, kakor bi si hotela roke umiti. Na mah pa prestrašeno zakriči: „Gorje meni, jaz sem zgubljena!“ Jegulin priskoči in praša: „Kaj pa je hudega?“ Ona odvrne: „Ko sem šla po vodo, mi je demanten prstan v vodnjak padel; zdaj še le vidim, da ga nimam več na prstu! Prstan pa ni naš, neki gospod ga je za pet sto cekinov mojemu možu zastavil. Obrni se v stran in ne glej na mene, kajti jaz se bom slekla, da grem v vodnjak po prstan“. — „Tega ne pustim“, reče Jegulin, „bom že jaz šel v

vodnjak!“ Takoj se je slekel in stopil v čeber, s katerim se je na vrvi voda vlačila iz vodnjaka; Mojstrana pa ga je počasi na vrvi doli spustila. Ko je bil na dnu, vzela je njegovo obleko in šla k svoji materi ter jej vse povedala.

Jegulin je moral ostati v vodnjaku, dokler ni prišel domov emir Bratovič, čigar je bila ta hiša. Emir si je hotel pred kosilom roke umiti, kakor je v teh deželah navada, in ukazal je svojemu strežaju, naj mu prinese sveže vode. Ta je hotel čeber z vodo na viš potegniti, pa mu je bil pretežak. Pogledal je tesar v vodnjak in se ni malo ustrašil, ko zagleda na dnu človeško podobo. Mislil je, da je duh, to tembolj, ker je bil pri odhodu hišne vrata zaklenil in je tudi nazaj gredoč zaklenjene našel. Ves prestrašen tedaj leti h gospodu in mu reče: „Gospod, v vodnjaku sem pa duha videl!“ Emir reče: „Tedaj pojdi po štiri duhovnike, da ga bodo zarotili in pregnali“. Duhovniki so prišli in dolgo brali iz bukev, pa duh ni hotel bežati iz vodnjaka. Emir je tedaj poklical nekaj hlapcev in jim ukazal, naj čeber kvišku potegnejo. Ko ga do vrha privlečejo, skočil je Jegulin na pol nag iz vodnjaka. Duhovniki so klicali: „Evo ga duha!“ Bratovič pa je pristopil in rekel: „To ni duh, ampak človek, kakor sem jaz“. Potem se obrne k Jegulinu in ga praša: „Kaj ti tukaj delaš? Ali si tat?“ Jegulin se je nekaj časa obotavljal, nazadnje je pa vendar po pravici povedal, kako se mu je zgodilo. Prosil je tudi za nekaj obleke, da bi mogel domov. Dali so mu nekaj starih cap, in v teh se je predstavil Skobcu, ko je prišel na dom. Skobec ga je posvaril: „Ali ti nisem pravil, da varuj se tukajšnih lumpov? Tukaj se dobijo ženske, ki znajo najbolj premetene moške za

nos voditi“. Ko mu je pa Jegulin vse dopovedal, kako je prišel ob obleko, djal je nadzornik na to: „Tega ni nobena druga storila, ko Mojstrana, hči Lesice; pa zavolj tega te ni treba sram biti, kajti ona je enkrat slekla mene in štirideset mojih redarjev na enkrat“. — „Če je pa tako zvita“, reče Jegulin: „potem se mi še bolj dopade, in ne bom prej miroval, dokler ne bo moja žena“. — „To ne pojde tako lahko“, reče Skobec, „boljši je, da se je odkrižaš, dokler ti je še mogoče“.

Nadzornik Sovin pa, ki je bil tudi zraven pri tem pogovoru, je rekel Jegulinu: „Če hočeš ti Mojstrano dobiti, ubogaj mene. Ti si prav podoben kuharju v cesarjevi gostariji, ktero vodi Lesica s svojo hčerjo Mojstrano; samo da nisi tako črn, ker nisi zamorec. Jaz ti bom pa naredil smolnato črno barvo, s tisto se boš namazal in boš kakor zamorec. Potem pojdi na trg in glej, da najdeš tistega kuharja. Pozdravi ga kakor svojega rojaka in povabi ga na zajutrek. Če se bo branil in izgovarjal, da nema časa, reci mu, naj gre s teboj vsaj na en glaž buce (to je pivu podobna pijača), tega se ne bo branil, kajti buco vsak zamorec rad pije. Potem ga pelji v posebno izbo, ktero si moraš v gostilnici najeti, in tam mu nalivaj buco tako dolgo, da mu v glavo zleze in da postane zgovoren. Tedaj ga jami izpraševati o vseh rečeh, ki jih ima opraviti, kaj kuha za posle, kaj za Lesico in Mojstrano, ktere jedi so mu danes naročene, kaj so včeraj jedli, kje visijo ključi do kuhinje, do kleti, do jedilne shrambe, sploh vse moraš zvedeti, da boš zamogel na njegovo mesto stopiti in te ne bodo spoznali. Kedar boš vse vedel, nalij zamorecu še enkrat in vrzi mu nekaj omotnega prahu v pijačo. Ke-

dar bo na to zaspal, sleci ga in obleci ti njegovo obleko, vzemi njegovo košaro z mesom in zelenjavo ter pojdi v cesarsko gostilnico in začni kuhati, kakor ti je zamorec napovedal.

V vse jedi pa natrosi omotnega prahu, da bo zaspalo vseh devet in trideset poslov pa tudi Lesica in Mojstrana. Psom pa daj strupa, da bodo vsi poginili. Potem pojdi in vzemi tvojo obleko, ki ti jo je Mojstrana ukradla. Če jo hočeš pa za ženo dobiti, vzemi in odnesi še njenih štirideset golobov.“ Jegulin je vse storil po nasvetu Sovina. Ko se je črno namazal, da je bil videti kakor pravi zamorec, šel je na trg kuharja iskat, ki ga je lahko našel. Kuhar se ni dosti branil buce, ki jo je rad pil. Šel je tedaj z Jegulinom v najeto izbo, kjer je stala velika steklenica buce že pripravljena. Ko je bil zamorec že nekoliko pijan, postal je zgovoren in povedal je Jegulinu vse, za kar ga je prašal. Ko je vse potrebno zvedel, nalil je Jegulin zamorcu še zadnjo čašo, v katero je natrosil omotnega prahu, ki ga je pri Sovinu dobil. Komaj je kuhar to izpil, zvrnil se je na tla in trdo zaspal. Jegulin ga je slekel, oblekel se v njegovo obleko, vzal košaro z mesom in prikuhami ter šel v cesarsko gostilnico. Toda Lesica, ki je pri oknu doli gledala, ga je brž spoznala in mu zaklicala: „Kaj hočeš ti tukaj? Spravi se od tod ti, kralj vseh rokomavzarjev! Kako lumparijo pa misliš pri nas narediti?“ Jegulin pa se je delal neumnega in prašal: „Kaj pa imate danes z menoj?“ Lesica pa odvrne: „Kaj si naredil z mojim kuharjem? Ali si ga umoril ali samo omotil?“ Jegulin pa praša: „Ali je tukaj še kaki drugi kuhar razun mene?“ — „Lažeš!“ zavpije Lesica, „ti si Jegulin!“ On pa se naredi neum-

nega in reče v govorici zamorcev: „O gospa, Jegulin je Egipčan, tisti pa niso črni. Nočem več v vaši službi ostati, ako se iz mene norčujete!“ Nekteri sužnji so prišli zdaj blizo in ko so čuli ta prepir, rekli so Lesici: „Pustite vendar našega dobrega kuharja pri miru! Kaj mu vendar hočete?“ — „Saj ni vaš kuhar.“ reče Lesica, „le čakajte, pridem koj doli in bom videla, ali je njegova koža res črna, ali le črno namazana!“ Priletela je z vodo doli in začela Jegulinu roko umivati, pa zastonj. Sovin ga je namazal s takim črnilom, katerega sama voda ne odpravi. Vendar je Lesica trdila, da je to Jegulin in ne kuhar. Sužnji pa, ki so že komaj kosila čakali, so jej rekli: „Pustite vendar kuharja, da pojde kuhat. Če res ni pravi kuhar, kakor vi pravite, saj ne bo vedel, kje so ključi do shrambe, do kuhinje in do kleti, in tako ga bodete brž spoznali“. Lesica pa reče: „Če je res naš kuhar, prašajte ga, kaj smo včeraj jedli?“ Jegulin je povedal po vrsti vse jedi, ki so bile prej ta dan kuhane, tako da se je Lesica prav čudila; vendar pa še ni hotela verjeti, da bi bil to pravi kuhar.

Osem ste dve in petdeseta noč.

Lesica imela je sicer sum na Jegulina, vendar ga ni več nadlegovala, ker se je za kosilo že mudilo. Jegulin je prišel namreč nekaj pozneje domov, kakor druge kraty zamorec, ker sta se v gostilnici zamudila. Jegulin si je dobro zapomnil, kje najde ključe, toraj je brez težave prišel v kuhinjo, jedilno shrambo in klet. Najprej je skuhal kosilo za gospe in primešal toliko omotnega prahu, da ste Lesica in Mojstrana pri prvi žlici na tla padli in zaspali. Tudi vsem suž-

njim je primešal tega prahu, da so vsi pozaspali, pse je pa vse zastrupil, da so poginili. Tako ga tedaj nobeden ni motil in lahko je zvečer vzel svojo ukradeno obleko, ki jo je Mojstrana v svoji izbi skrito imela. Pa tudi vseh njenih štirideset golobov je polovil in odnesel. Šel je najprej k Sovinu in ta mu je skuhal tako vodo iz rož, da je črnilo z njegove kože spet odpravila, in je postal zopet bel. Potem je šel Jegulin v gostilnico, v tisto izbo, kjer je kuharja pustil. Tisti je še spal. Jegulin pa mu je dal neko dišavo pod nos, da ga je zbudil. Potem mu je dal obleko in košaro nazaj in ga zapustil.

Neki trgovec, ki je v cesarski gostariji spal, vstal je zjutraj in se je močno čudil, ko vidi vse duri odprte, vse pse mrtve, vse posle pa spijoče. Gre h gospodnji Lesici, pa tudi ona je spala poleg svoje hčere na tleh pri jedilni mizi! S težavo je zbudil Lesico, in ko se tista nekoliko zavé in zdrami, našla je listek poleg sebe, na katerem je bilo pisano: „Poglej, Lesica, kaj Egipčan Jegulin zna!“ Med tem se je predramila tudi Mojstrana, in Lesica jej reče: „Saj sem vedela, da se bo Jegulin nad nama maščeval z avolj Skobca; vendar pa nema z nama hudih namenov, sicer bi nama bil še kaj hujšega naredil“. Potem je Lesica zbudila vse sužnje in jim prepovedala, kaj praviti o tem, kar se je zgodilo. Na to pa je šla naravnost k Skobcu, kjer je našla tudi Sovina in Jegulina. „Kaj hočeš, ti hudobna baba?“ zadere se Sovin nad njo; „mar hočeš spet s tvojim bratom, ribičem Zavrta nom, kako lumparijo izvršiti?“ — „Mogoče“, reče Lesica; „toda danes sem le jaz okradena; eden vaših ljudi mi je vse golobe ukradel, in prišla sem, da mi jih daste nazaj; kajti to niso na-

vadni golobi, ampak izučeni, da znajo pisma prenašati; sam cesar se jih poslužuje“. — „Golobi so že zaklani“, reče Jegulin; „jaz nisem vedel, da so to izučeni golobi“. Lesica se je teh besedi tembolj vstrašila, ker je res na mizi videla pečene golobe v skledi. Ko pa bližje stopi in jih poduha, je rekla: „To niso naši golobi, ker ne dišijo nič po mošusu, s kterega zrne smo naše krmili“. Sovin pa jej reče: „Če vslišiš Jegulinovo prošnjo, pa dobiš golobe nazaj“. — „Kaj pa hoče od mene?“ praša Lesica. „Tvojo hčer Mojstrano hoče za ženo“, odgovori Sovin. Lesica pa odvrne: „Jaz nimam nič oblasti nad njo; če ima pa Jegulin res kaj srčnosti, naj jo snubi pri njenemu stricu Zavrtanu, ki je njen jerob!“ — „Ali hočeš našega prijatla Jegulina v nesrečo spraviti?“ reče Sovin in pristavi: „Zavrtan je kralj vseh tatov in rokovnjačev; on doseže vsako zvezdo in ti ukrade bunčico iz očesa. V svoji prodajalnici ima obešeno mošnjo z dva tisoč cekini, in zmirom kliče na ulicah: „Vi rokovnjači arabski, vi sleparji iz Egipta, vi tatovi iz Perzije! Ribič Zavrtan ima v svoji prodajalnici mošnjo z dva tisoč cekini obešeno. Naj bi vendar kdo šel in mu jo ukra del!“ Mošnja je pa obešena na trak, ki je privezan na zvonček. Če kdo za mošnjo prime, zvonček zazvoni, Zavrtan pa leti brž v prodajalnico in tatu z železnim kolom pretepe; nekaj jih je že ubil“. — „Res je“, pristavi Lesica, „kdor hoče Mojstrano dobiti, mora srčan biti. Ona pa se ne sme možiti, če Zavrtan ne privoli“. — „Meni je že prav, jaz bom dovoljenje od Zavrtana že dobil“, je rekel Jegulin in dal je golobe nazaj. Ko je Lesica odšla, prosila sta Skobec in Sovin Jegulina, naj si Mojstrano iz glave izbije, kajti z Zavrtanom ni dobro kaj opraviti imeti.

Jegulin pa se ni nič bal. Oblekel se je kakor gosposka ženska, ki je noseča. Potem je najel voznika, se vsedel k njemu na voz in mu velel voziti mimo Zavrtanove prodajalnice. Tam ukaže vstaviti in reče vozniku: „Pojdi k ribiču in kupi en par pečenih rib, pa reci takih, da nobeni ženski ne bodo škodovale“. Voznik je tedaj naročil takih rib, ki nobeni ženski ne škodujejo. Med tem pa je Jegulin skočil z voza, pri tem pa stlačil mehur s koštrunovo krvjo, ki ga je nalašč seboj vzela pod obleko; kri je curljala po tleh, Jegulin pa je padel na tla in kričal: „Joj meni! moje pričakovano veselje je proč!“ Na ta krik je Zavrtan priletel iz hiše, in ko vidi vse v krvi in dozdevno gospo na tleh ležečo, vstrašil se je tako, da je zbežal v gornje nadstropje v svojo spalnico. To priložnost je hotel Jegulin porabiti, skočil je v prodajalnico in prijel za mošnjo s cekini, da bi jo ukradel. Ko je pa zvonček zapel, priletel je Zavrtan brž doli, Jegulin pa je brez mošnje zbežal. Ker ga Zavrtan s kolom ni več dosegel, metal je kamenje za njim in kričal: „Zmotil si se, ti rokovnjač, tukaj imaš kamenje namesto cekinov!“ Vendar pa Jegulina ni zadel z nobenim kamenom.

Osem sto tri in petdeseta noč.

Osramoten se je vrnil Jegulin k Sovinu, vrgel svojo žensko obleko v kot in se oblekel kakor strežaj. V tej obleki je šel k ribiču Zavrtanu in naročil „za svojega gospoda“ svežo prevrelih rib. Zavrtan je moral tedaj v kuhinjo oditi, da ribe zavre. To priložnost je hotel Jegulin porabiti in je brž segel po mošnji. Komaj pa je ribič zvonček zaslišal, pridrl je v prodajalnico, pa Jegulin mu je že vbežal. Metal je

spet kamenje za njim, katero je v ta namen že pripravljeno imel. Namesto Jegulina je pa zadel nekega moža, ki je nesel vročo juho v skledi čez ulice in mu zdrobil posodo, da se mu je vroča juha po rokah razlila in ga opekla. To je sosede jezilo in šli so k ribiču in mu veleli, naj že enkrat to možnjo v kraj spravi, da se zavoljo nje kedaj še večja nesreča ne pripeti. Zavrtan jim je to sicer obljubil, pa drugi dan je možnja že spet tam visela, kakor poprej. Jegulin pa je naprosil nekega kačjega krotilca, ki je imel dve krotki kači, naj bi šel z njim na dom, da bo kače pokazal njegovim otrokom. Ko je pa kačarja v izbo zvabil, dal mu je neko jed, v kateri je bil omotni prah, in kačar je precej zaspal. Jegulin pa ga je slekel in se oblekel v njegova oblačila, potem je vzel obe kači in piščalko. Šel je po mestu do ribičeve hiše, tam se je vstavil in piskal na piščal, kače pa so se pred njim zvijale, kakor bi plesale. Od časa do časa je prosil gledalce in mimo gredoče za kak dar. Prosil je miloščine tudi ribiča, ki je prišel iz prodajalnice gledat. Ta pa je rekel: „Jaz ti nič ne dam, naj ti Bog pomaga“. Na to je vrgel Jegulin obe kači pred njega; ribič pa se jih je tako zbal, da je zbežal gor po stopnicah v svoje stanovanje. Zdaj je Jegulin spet zagrabil za možnjo. Ko pa ribič zvonček zasliši, priletel je spet doli in metal kamenje za bežečim Jegulinom. Namesto njega pa je zadel nekega vojaka. Ta je ves jezen priletel in ribiču zagrozil, da ga bo razsekal, če tiste možnje ne spravi v kraj. Zavrtan je to storil, pa drugo jutro je možnjo spet na staro mesto obesil.

Jegulin je še večkrat poskusil možnjo odnesti, pa nikoli se mu ni posrečilo. Toda sosedi so bili zelo

jezni na ribiča, ki je vedno kamenje lučal za tatom; in tudi ribič sam se je že začel bati, da bi vtegnil nazadnje mošnjo vendar le zgubiti, zato je sklenil, da hoče mošnjo v kaj spraviti. Ko se je pa noč naredila, splazil se je Jegulin v ribičevo hišo in se skril. V svojem kotu je slišal, kako je ribič svoji ženi rekel: „Tukaj imaš mošnjo z dva tisoč cekini, ktere sem obljubil najnemu sinu za doto. Spravi jih ti in glej, da ti jih kdo ne ukrade; kajti nocej me ne bo doma, ker sem povabljen na neko gostijo“. Žena je vzela mošnjo in rekla: „Če boš celo noč po konci, je vendar dobro, da prej nekoliko zaspiš“. Na to se je ribič vlegel in tudi žena z otrokom in vsi trije so zaspali. Zdaj se je Jegulin priplazil po prstih, je vzel mošnjo (kajti videl je bil, kam jo je žena položila) ter šel je tiho iz hiše in na tisto gostijo, kamor je bil ribič namenjen, kajti tudi Jegulin je bil povabljen na to gostijo. Med tem se je ribiču sanjalo, da je priletel tič in odnesel mošnjo s cekini. Hitro plane po konci, zbudi ženo in jej reče, naj pogleda po mošnji, če je še tukaj. Iskala jo je povesodi, pa nikjer je ni bilo. Zato je Zavrtan upil: „Gorje meni! Nobeden drugi ni tega storil, ko Egipčan Jegulin. Pa jaz bom denar že nazaj dobil“. — „Če denarja ne prineseš nazaj“, rekla je žena, „ti še vrat ne odprem, kedar prideš po noči domov“. Zavrtan je tedaj šel na gostijo, dobro vedoč, da bo tudi Jegulin tje prišel. Ko Jegulina zagleda, si misli: „Nepriprav, moj denar imaš pri sebi, pa dolgo ga ne boš imel“. En čas je bil tedaj na gostiji, potem pa se je odmaknil in odšel, ne da bi se od koga poslovil. Ljudje so mislili, da mu je morda slabo prišlo in da je odšel domov. Toda ribič je šel v sosedno hišo, ki je stala tik Sovinove

in Skobčeve. Te sosedne hiše navadno niso zapirali, ker so v njej prebivali sami siromaki, ki so bili pred tatovi varni zavoljo revščine. Šel je tedaj v to hišo in po stopnicah gor do strehe in na streho. Od te strehe je zlezal na streho Sovinove hiše, in potem je šel doli po stopnicah in pri vratih čakal, kdaj bo prišel Jegulin domov in potrkal na vrata. Čez dolgo časa je Jegulin vendar prišel in potrkal. „Kdo je?“ praša ribič, posnemajoč Sovinov glas. „Egipčan Jegulin!“ odgovori ta. „Ali imaš Zavrtanovo mošnjo?“ praša zopet ribič. „Se ve da jo imam“, reče Jegulin, „le brž mi odpri!“ — „Ne smem, dokler mi mošnje ne daš“, reče ribič s Sovinovim glasom, „kajti s Skobcem sva naredila stavo zavoljo te mošnje“. Jegulin odgovori: „Tedaj pa sezi pod vrata, da ti pod njimi mošnjo tje porinem“. Ribič je to storil, prijel za mošnjo, in ko jo je imel, je brž stekel po stopnicah gor na streho, od tam na streho sosedne hiše in iz tiste na ulice. Ves vesel, da je denar nazaj dobil, ni šel domov, ampak na tisto gostijo nazaj. Jegulin pa je en čas pred vratmi stal in čakal, da bi mu kdo odprl, ko pa le nikogar ni bilo, začel je tako močno trkati, da se je vsa hiša zbudila. Sovin, ki ga je po trkanju poznal, odprl mu je ter stopil k njemu in ga prašal: „Ali imaš ribičevo mošnjo?“ — „Kaj se šališ!“ reče Jegulin, „saj sem jo pod vratmi skozi špranjo tebi v roke dal!“ — „Za Boga“, odvrne Sovin, „meni je nisi dal, tudi nisem s teboj govoril. Gotovo te je Zavrtan na led speljal in on ima svojo mošnjo spet v posesti“. — „Saj bo taka“, reče Jegulin, „pa še danes bo mošnja spet moja!“ Šel je tedaj nazaj na gostijo samo toliko, da bi videl, ali je ribič še tam. Ko ga zagleda, umakne se precej, še prej da ga je

kdo videl, ter gre proti ribičevi hiši. Ker je bila zaprta, naslonil je od zadaj lestvo na hišo, ki je segla do strehe. Skozi strešno okno je prišel v podstrešje in od tam v ribičevo spalnico, kjer je našel ženo in otroka oba trdo spati. Da bi se ne zbudila, ulil je obema nekoliko omotne pijače v usta. Zdaj je oblekel oblačilo ribičeve žene in čakal pri oknu, kdaj da ribič domov pride. Čez nekaj časa je tisti pritaval vinjen in zaspan. Ko je začel na vrata trkati, oglasil se je Jegulin z ženskim glasom: „Kdo pa je na vratih?“ — „Ali ne poznaš Zavrtana?“ reče ribič. Jegulin pa govori posnemajoč ženski glas: „Ali ti nisem rekla, da ti ne odprem, če mošnje ne prineseš nazaj!“ — „Saj je tukaj!“ reče. „Pa jo daj!“ kliče Jegulin, ki je privezal košaro za vrv in jo pri oknu doli spustil, ribiču veleč, naj mošnjo v košaro položi, sicer mu ne odpre. Ribič je tedaj položil mošnjo s cekini v košaro, in Jegulin je košaro na viš potegnil in utaknil mošnjo v žep. Potem pa je vzel še ribičevega otroka iz postelje in zbežal s svojim plenom skozi streho na dvorišče, od tam pa čez nizek plot v druge ulice, od koder jo je popihal domov.

Osem sto štiri in petdeseta noč

Zavrtan je mogel dolgo čakati, prej da se je žena iz njene oмотice zbudila in mu prišla odpirat. „Ali imaš mošnjo?“ je bila nje prva beseda. „Za vraga, ali si pijana?“ se huđuje ribič, „ali ti nisem mošnjo v košaro položil, ki si jo pri oknu na vrvi doli spustila?“ — „Od vsega tega jaz nič ne vem“, reče ona. „Za Boga!“ reče ribič, tedaj me je ta cigan Jegulin zopet opeharil!“ Ko sta prišla v izbo, iskal

je ribič košaro, pa je ni našel, ker je bil Jegulin otroka vanjo položil in odnesel. Zdaj je bil ribič preverjen, da je moral Jegulin tukaj biti. Žena je pa med tem zapazila, da otroka ni v postelji, ne v izbi. Začela se je trkati ob glavo in prsi in upila: „Moj otrok! moj otrok!“ Možu pa je žngala: „Jutri te zatožim pri ministru Žafarju (pri tistemu je namreč v prejšnjih letih služila;) kajti ti sam si tega lumpa v hišo privabil s tvojo nesrečno mošnjo!“ Ribič pa jo je tolažil: „Nič se ne boj; še jutri ti prinesem otroka nazaj“.

Drugo jutro je šel Zavrtan k Skobcu in mu rekel: „Pregovori vendar tvojega prijatelja Jegulina, da mi dá otroka nazaj, potem mu pustim mošnjo s cekini, ki mi jo je ukradel“. Sovin pa, ki je bil tudi pričujoč, rekel je Jegulinu: „Zakaj mi nisi povedal, da je ukradeni otrok Zavrtanov?“ — „Ali se je otroku kaj zgodilo?“ praša ribič ves prestrašen. „Se ve da“, reče Sovin, „češpelj smo mu dali jesti, pa mu je ena koščica v grlu obtičala, in deček se je zadušil. Tukaj že leži mrtev!“. To rekši je pokazal na posteljo, kjer je bilo nekaj s prtom pokritega; pa ni bil otrok, ampak zaklan janček, katerega je pustil Skobec nalašč zaklati in v postelj djati, da bi ribiča prestrašil, ker je že vedel, da bo prišel Zavrtan k njemu po otroku prašat. Ribič je kričal: „Gorje meni, kaj bo pa moja žena rekla!“ Potem pa je pristopil k postelji in prt odgrnil; ko je pa videl, da je le jagnje, rekel je Jegulinu: „Daj mi otroka in obdrži denar“. — Denar je tako po pravici njegov“, reče Sovin, „saj si dosti časa vabil vse tatove in rokovnjače, naj pride kateri in naj ti ukrade mošnjo s cekini! Vendar pa ti bo Jegulin denar nazaj dal, če mu daš svojo nečakinjo Mojstrano za ženo“. — „Ali vzameš denar pod tem

pogojem nazaj?“ praša Jegulin. Zavrtan odgovori: „Jaz privolim in vzamem denar; pa Mojstrani zamorem le svetovati, nikakor pa nimam pravice, jo v zakon siliti. Kar je meni znano, hoče ona le tistega vzeti, kdor jej prinese za poročno darilo obleko in lepoticje Kamile, hčere Juda Rušana“. — „To vse jej hočem pridobiti!“ reče Jegulin. Ribič je na to vzel otroka in denar ter šel vesel domov. Jegulin pa je prašal Sovina, kdo bi bil tisti Jud Rušan, katerega hčeri mora ukrasti lepoticje? Sovin odvrne: „Rušan je nevaren čarobnik, ki te bo pogubil, ako se ga lotiš, kajti najhudobnejše duhove ima on v svoji oblasti. Zunaj mesta ima grad čigar stene so zlate in sreberne; pa grad se vidi le, kedar je Rušan doma; če ga ni doma, tudi gradu nikjer ni videti. Rušan se mudi čez dan v mestu, kjer ima prodajalnico za zlatovino; zvečer pa jaha v svoj grad k svoji hčeri Kamili. Potem položi dragoceno obleko in lepoticje svoje hčere v zlato skrinjico, jo obesí pred okno in vpíje: „Pridite vi tatovi iz Arabije, vi rokovnjači iz Egipta in vi sleparji iz Perzije! Kdor mi to skrinjico ukrade, je vse njegovo, kar je v njej!“ Prišlo je že mnogo tatov, pa vse je Jud s svojimi copernijami spremenil v osle, konje, pse in druge živali“. — „Jaz se pa nič ne bojim“, reče Jegulin, „jaz moram Judu ukrasti lepoticje njegove hčere, da ga prinesem Mojstrani“. Jegulin si je pustil pokazati Judovo prodajalnico in čakal je tam do večera, da je Jud zaprl. Zdaj je Jud Rušan pripeljal mulo, jej naložil vrečo z zlatovino, se še sam vsedel na mulo in jahal iz mesta. Jegulin pa je šel za njim. Zunaj mesta pa je vzel Rušan nekaj peska iz žepa ter govoril neke čudne besede, in na enkrat se je prikazal zlat grad, katerega prej ni bilo videti. Mula, ki je

bila pa le hudoben duh, je nesla Juda do grajskih vrat, potem pa zginila. Jud je pobasal vrečo in jo nesel v hišo. Kmalo potem se je prikazal pri oknu, obesil zlato skrinjico predenj in klical: „Vi tatovi Arabije, vi rokovnjači iz Egipta in vi sleparji iz Perzije! Kdor mi ukrade to skrinjico, je vse njegovo, kar je v njej!“ Potem se je vsedel k mizi in govoril neke čudne besede, in naenkrat se je miza pogernila, in stale so na njej najboljše jedi. Ko se je najedel, spregovoril je spet nekaj besed, in duh je prinesel več steklenic najboljšega vina. Jegulin, ki se je skrivaj priplazil za Judom v grad in v tisto izbo, je vse to videl in si mislil: „Zdaj se bo Jud upijanil, jaz pa ga bom posekal s sabljo in mu skrinjico vzela.“ Res je jud močno pil in se nazadnje naslonil na klop, na katerej je sedel. V tem hipu priskoči Jegulin s sabljo v roci. Toda jud se brž predrami in zavpije: „Roka naj ti odrveni!“ in pri tej priči je odrvenela Jegulinu desna roka, v katerej je sabljo držal, tako da je ni mogel več pregibati. Ko je hotel sabljo prijeti z levo roko, mu je odrvenela še tista. Hotel je z desno nogo prestopiti, pa v tem hipu je tudi noga trda postala, da se ni mogel ganiti. Rušan ga pusti nekaj časa stati, potem pa ga praša: „Kdo si ti in po kaj si prišel!“ — „Jaz sem Egipčan Jegulin“, reče ta, „eden iz učencev Skobčevih. Snubil sem Mojstrano, hčer Lesice, pa reklo se mi je, da jej moram prinesiti obleko in lepoticje tvoje hčere. Če hočeš tedaj mir imeti pred menoj, daj mi rajši z lepa te reči.“ Rušan odvrne: „Hočem te pri življenju pustiti; pojdi domov in izbij si take misli iz glave; če ne, se ti bo godilo, kakor mnogim drugim pred teboj. Vedi pa, da s teboj le zato tako milostno ravnam, ker vidim

nad teboj zvezdo, ki ti prerokuje še veliko sreče“. Te besede so dale Jegulinu še več poguma, zato je Judu odgovoril: „Nikdar ne bom odjenjal od svojega namena, stori z menoj, kar hočeš!“ Ždaj je vzel jud vode, poškropil z njo Jegulina, govoril neke čudne besede, potem pa zakričal: „Zapusti človeško podobo in bodi osel!“ V tem hipu je bil Jegulin v osla spremenjen, in jud ga je peljal v hlev. Jegulin je sicer še razumel človeški pogovor, pa sam ni mogel nič govoriti. Jud pa se je spet k mizi vsedel in naprej pil, dokler ni za mizo zaspal.

Osem sto pet in petdeseta noč.

Drugo jutro je rekel jud v osla spremenjenemu Jegulinu: „Danes naj mula počiva, boš pa ti mene v mesto nesel“. Naložil mu je vrečo in še sam sedel nanj ter ga jahal v mesto. Ko prideta iz gradu na prosto, zginil je ves grad. Ko prideta pred prodajalnico, stopil je jud na tla, vzel vrečo, osla Jegulina pa je privezal. V tem pride obubožan trgovec in ponudil je judu zlate zapestnike svoje žene. „Kaj boš pa z denarjem počel?“ praša ga jud. „Osla si bom kupil“, reče trgovec, „da bom z njim vodo po mestu prenašal in prodajal“. — „Pa mojega osla kupi!“ reče jud in pokaže na Jegulina. Trgovcu se je osel dopadel in vesel je bil, ko mu je jud še nekaj krajcarjev navrgel in osla prepustil za zapestnike. Jegulin pa si misli: „Lepa bo ta, če bom moral v tej vročini celi dan vodo po mestu prenašati! Tega ne strpim!“ Ko je tedaj trgovčeva žena v hlev prišla, da bi dala oslu jesti, začel je ta tako rjuti, skakati in brcati, da je žena vsa prestrašena iz hleva zbe-

žala. Komaj je mož domov prišel, rekla mu je: „Tega osla pa le brž od hiše spravi, človek še življenja ni varen pred njim!“ Potem je možu pripovedovala, kaj je osel vse počel. Trgovec ga je tedaj judu nazaj peljal in mu rekel, da osla ne more rabiti. Jud je vzel osla nazaj in zapestnike plačal v denarjih. Zvečer pa je Jegulina spet v človeka spremenil in mu rekel: „Zdaj si sam izberi, kar hočeš: izpustil te bom, če se odrečeš Mojstrani in lepotičju moje hčere; ako pa ne, spremenil te bom v medveda“. Jegulin pa dé: „Rajši stokrat življenje v nevarnost postavim, kakor da bi se odrekel Mojstrani in ne skušal, pridobiti jej lepotičja tvoje hčere. Če ti je življenje drago, rajši mi ga z lepa daj!“ Namesto odgovora je Rušan zamrmral neke čarobne besede, in Jegulin je bil v medveda spremenjen. Jud mu je dal torbo okoli gobca in ga priklenil v hlev z železno verigo.

Drugo jutro ga je gnal v mesto in ga privezal pred svojo prodajalnico. V tem pride neki trgovec in prosi juda, naj bi mu medveda prodal, da ga bo zaklal, ker je njegova žena bolna, in so jej zdravniki ukazali, medvedovo meso jesti. Jud mu je medveda zastonj prepustil. Trgovec ga je tedaj peljal domov, in ko sreča nekega mesarja, naprosi ga, naj gre z njim, da bo medveda zaklal. Že so medveda zvezali in na tla vrgli, in mesar je že nož brusil, da bi ga zaklal; — v tem hipu pa je neki duh medveda vzdignil in odnesel. Judova hči Kamila je bila namreč v Jegulina zaljubljena in prosila je očeta tako dolgo, naj Jegulinu še enkrat odpusti, da jo je uslišal in duha poslal po medveda. Ko ga duh prinese, je jud Jegulina spet v človeka pre naredil. Ker je pa Jegulin še zmirom tirjal, naj se mu da Kamilino lepo-

tičje, spremenil ga je Rušan v psa. Drugo jutro ga je na traku seboj v mesto peljal; drugi, pravi psi pa so vsi v Jegulina lajali in ga grizli, da je kar cvilil. Zato se ga usmili neki kramar, ga otme psom in odnese v svojo hišo. Ko pa kramarjeva hči psa zagleda, rekla je nevoljna: „Oče, zakaj vodite tuje može v hišo, dokler še ni postljano in je vse narobe po izbi!“ — „Kakšnega moža sem jaz pripeljal?“ se čudi kramar, „jaz ne vidim nobenega moža, ampak le tega ubozega psa, ki sem ga rešil, ko so ga hoteli drugi psi raztrgati!“ — „To ni nikakovi pes“, reče dekle, „to je Egipčan Jegulin, ki ga je jud Rušan zacoprjal. Ali ni res?“ prašala je psa. Pes pa je z glavo prikimal. Potem mu reče: „Če me boš za ženo vzel, ti bom pa človeško podobo nazaj dala“. Pes je spet prikimal. Na to je ona vzela posodo z vodo in hotela s čarobnimi besedami kletev od njega vzeti. V tem pa hišna dekla v izbo stopi in tako zakriči, da je gospodičini posoda z roke padla. Dekla je rekla gospodičini: „Ali tako držite svojo prisego? Ali mi niste obljubili, ko sem vas copernije učila, da kadar se boste mogli, da mora vaš mož tudi mene vzeti?“

Osem sto šest in petdeseta noč.

Ko je gospodar ves začuden začel popraševati, kaj vse to pomeni, rekla mu je dekla: „Jaz sem bila nekaj časa pri judu Rušanu v službi; kedar je šel on v mesto, začela sem prebirati njegove coperniške bukve in sem se veliko takih reči naučila. Ko sem pa k vam v službo prišla, pravila sem vaši gospodični, kaj znam, in ona me je prosila, naj še njo naučim. To sem storila, ko mi je ona prej obljubila,

da se ne bo drugače možila, kakor če njen ženin tudi mene za drugo ženo vzame“. Gospodičina je pritrčila, da je bilo res tako zmenjeno, in da je ona le na to v naglici pozabila. Zdaj je dekla vprašala psa: „Ali boš tudi mene vzel?“ Pes je spet prikimal. Zato je dekla vzela posodo z vodo, psa poškropila in rekla neke čudne besede. V trenutku se je pes spremenil v lepega moža. Potem je Jegulin pravil kramarju, zakaj da ga je jud zacopral. Kramar pa mu reče: „No, tukaj pri nas si na enkrat dve nevesti dobil; ali še nimaš zadosti?“ — „Nikakor ne“, reče Jegulin; „jaz moram tudi Mojstrano imeti!“

V tem hipu stopi v izbo judova hči Kamila in reče Jegulinu: „Če ravno sicer ženini dajejo nevestam darila, hočem pa jaz narobe narediti in ti kot dekle prinesem v dar mojo dragoceno obleko, vse moje lepoticje in po vrhu še glavo mojega očeta, ki je bil sovražnik Boga in tebe, — ako me vzameš za ženo! Vedi namreč, da sem imela nocoj po noči prikazen, ki mi je rekla: „pristopi h krščanski veri!“ Jaz sem šla zjutraj k duhovniku, in ko me je izprašal, da mi je katoliški katekizem že znan, me je krstil. Potem sem šla domov in sem nagovarjala še očeta, naj postane kristjan. On pa je preklel Krista in me zapodil. Vrgla sem mu v vino omotnega prahu, in ko je zaspal, sem mu z njegovo sabljo odsekala glavo“. — „Meni je že prav“, reče Jegulin, „pridite vse tri jutri k cesarju, da se bo vpričo njega podpisalo ženitvanjsko pismo, da vas vzamem vse tri za žene, Mojstrana bo pa četrta“. Na to je vzel zlato skrinjico s Kamilinim lepoticjem in Judovo glavo v prt zavito ter je odrinil proti domu. Na ulicah pa ga sreča pekovski fant, ki je ljudem kruh, žemlje, preste, reglje in po-

tico na prodaj ponujal. Tudi Jegulinu je ponudil presto, in ker je bil Jegulin zavoljo skrinjice ves vesel, ni hotel odreči in kupil je presto. Komaj pa jo vgrizne, pade znak in zaspi. Bil je namreč primešan v testo omotni prah. Pek zdaj zgrabi zlato skrinjico in jo odnese, Jegulina pa pusti ležati. Komaj pa je fant prestopil par korakov, pride mu naproti neki gospod, oblečen kakor sodnik. Tisti stopi pred fanta, mu pomoli kos potice in mu reče: „Danes imamo pri nas gostijo in potrebujemo dobre potice; pokusi ta kos in potem naroči tvojemu mojstru, naj mi do večera speče tri take potice“. Komaj pa je fant potico ugriznil, zvrne se na tla in zaspi. Tudi v tej potici je bil omotni prah. Sodnik pa je zgrabil skrinjico.

Vedi namreč, ljubi bralec, da ta sodnik ni bil nihče drugi, ko redarski nadzornik Sovin. Tisti pekovski fant pa je bil Kitomir, bratranec Mojstrane, tisti, ki je Jegulinu v Bagdad došlemu pokazal Skobčevo hišo. Zavrtan je namreč še zmirom jezo imel na Jegulina in ni maral, da bi tisti vzel Mojstrano. Zato je šel k Lesici, svoji sestri, in jej prigovarjal, naj zapreči zvezo Jegulina in Mojstrane. Dostavil pa je, da bi zviti Jegulin vendar utegnil dobiti obleko in kinč judove hčere, zato naj Lesica srpo pazi, in če bi Jegulin te reči imel, naj gleda, da mu jih spet ukrade. Poklicala je tedaj Kitomira, ga preoblekla v pekovskega fanta, mu dala omotnih prest in ga naučila, kako naj Jegulina zasači in oropa. Kitomir je dolgo časa prežal na Jegulina, dokler ga ni srečal nosečega dragi zaklad. katerega mu je vzel, kakor smo povedali. Pa tudi Sovin je, kot sodnik preoblečen okoli hodil in Jegulina iskal, ker ga je že več dni pogrešal. On je Kitomira brž spoznal in tudi

videl, kako je tisti Jegulina opeharil. Zato je pa tudi on brž pristopil in Kitomira preslepil, kakor je povedaao. Omotaj kruh je namreč vedno pri sebi nosil. Sovin je potem poklical svoje ljudi in jim naročil, naj vzdignejo Jegulina in Kitomira ter naj ju odnesejo v njegovo stanovanje. Skrinjico in judovo glavo je pa sam nesel. Ko se Jegulin zbudi, ga je Sovin vprašal: „Ali imaš darilo za Mojstrano?“ Jegulin reče: „Imel sem ga, pa neki pek me je preslepil in mi ga vzel“. — „Ali ga poznaš?“ praša Sovin. „Če bi ga videl“, reče Jegulin, „bi ga precej spoznal“. Zdaj ga je Sovin peljal v drugo izbo, kjer je Kitomir ležal in še spal. Jegulin ga je hotel umoriti, pa Sovin mu reče: „Bog obvari kaj tacega, to je Kitomir, bratranec tvoje neveste Mojstrane! Bodi brez skrbi, jaz sem mu vse zopet vzel, kar je on tebi“. To rekši mu je pokazal skrinjico in judovo glavo. Zdaj sta Kitomira zbudila in Jegulin mu je rekel: „Pojdi k Lesici in k Zavrtanu in povej njima, da že imam Kamilino lepoticje in po vrhu še judovo glavo. Naj prideta oba jutri pred cesarja, ker ju bom jaz pričakoval“.

Drugo jutro je peljal Skobec Jegulina k cesarju in ga predstavil kot svojega najboljšega učenca in kot poglavarja vseh egiptovskih rokovnjačev. Jegulin se je cesarju zelo dopadel, ker je imel tako pogumen in prebrisan obraz. Skobec je cesarju povedal več lumparij, katere je Jegulin z redko zvijačo in predrzuostjo izvršil, nazadnje še to, kako je juda Rušana v kraj pripravil. Cesar ni hotel verjeti, da bi bil Rušan res mrtev. V tem pa pride Kamila in vse poterdi. Tudi je prosila cesarja, naj ukaže Jegulinu, da jo vzame za ženo. Cesar je Jegulinu podaril Ru-

šanov zlati grad in ga prašal, kaj še želi? Jegulin reče: „To še želim, da bi smel vsaki čas v cesarsko palačo stopiti in vsaki dan z vašim veličanstvom pri eni mizi kositi“. Cesar reče: „Tudi to ti dovolim, kaj še želiš?“ Jegulin reče: „Ali smem svojih štirideset tovarišev iz Egipta sem poklicati?“ Cesar odvrne: „Le pokliči jih, in jaz jim pustim zidati lepo hišo, da bodo v njej stanovali. Ali nič več ne želiš?“ — „Kralj časa!“ reče Jegulin, „ukaži Lesici, naj mi da svojo hčer Mojstrano za ženo!“ Lesica in Zavrtan sta ravno pristopila in sta vpričo cesarja rekla, da sta s tem zadovoljna. Potem se je Jegulin poslovil od cesarja in vzel je v posest judovo palačo in vse bogastvo v njej. Vse štiri deklice je vzel k sebi, namreč Mojstrano, Kamilo, trgovčevo hčer in njeno deklo, ter vsi so v lepem miru skupaj živeli. Cesarju pa so se Jegulinove prigodbe tako dopadle, da je poklical svojega pisarja, ki je moral vse zapisati, kar je Jegulin doživel z Lesico, Mojstrano, Zavrtanom in Rušanom. Toda vse vé le Bog.

Osem sto sedem in petdeseta noč.

Historija o zaljubljenemu zakonskemu paru.

Nekedaj je živel v Bagdadu premožen gospod, ki je podedoval za svojim očetom veliko bogastvo. Zaljubil se je v lepo, pa revno deklico, in tudi ona ga je srčno ljubila. Slednjič se je z njo poročil. Mož pa ni bil vajen delati, ampak le dobro živeti. Ker je svojo ženo tako rad imel, vodil jo je po vseh veselicah in kupoval jej dragocene obleke. Na tak način je s časoma napravil vse svoje premoženje in

ni imel več ob čem živeti. V mladih letih je bil pogosto v družbah, kjer se je lepo pelo in godlo na različna godala. Tudi on sam se je izvrstno izuril v petju in v igri na citre. Tudi svojo mlado ženo je tega naučil. Ko je tedaj enkrat svojemu prijatelju tožil, da je na koncu s premoženjem in da ne vé zanaprej ob čem živeti, svetoval mu je ta, naj gre s svojo ženo po hišah in gostilnicah, naj pojeta in godeta, bodeta že zaslužila za življenje, ker sta izurjena v tej reči. Ta svet pa se ni dopadel ne njemu, ne njej. Ona je rekla: „Najbolj pametno je, da me prodaš za sužinjo; za mene boš precej dobil, ker sem še mlada in znam lepo peti, da bom svojega gospodarja kratkočasila. S tem denarjem si boš ti pomagal, meni pa tudi ne bo nič hudega, ker me zamore le kak bogatin kupiti, kjer mi ne bo treba stradati ali pa trdo delati, kajti za trdo delo imajo zamorce“. Ta beseda je obveljala, in mož je svojo ženo prodal nekemu imenitnemu in visoko učenemu Hašimitu iz Basre za petnajst sto cekinov. Kako se je možu nadalje godilo, pripovedoval je sam tako-le: „Ko sem denar imel, začel sem se kesati in jokati; tudi moja žena se je na vso moč jokala. Hotel sem denar nazaj dati in kupčijo preklicati, pa tuji gospod v to ni privolil. Šel sem tedaj kakor pijan žalostno s svojo mošnjo od tam naprej, kam ne vedoč, kam grem. Na dom nisem maral, ker tam bi mi bilo predolg čas brez žene. Ves čas sem jokal in se s pestjo ob glavo tolkel. Slednjič stopim v neko cerkev in nekaj časa molim in svojo revo Bogu potožim. Pa truden od joka in žalosti se vležem na tla, položim mošnjo z denarjem pod glavo in zaspim. Med spanjem pride človek, mi zmakne mošnjo spod glave in jo odnese.

Ko se zbudim, sem bil spet brez denarja. Hotel sem brž vstati, da bi šel tatu iskat, pa noge so mi bile zvezane. S težavo sem se razvezal in začel sem zdaj še huje žalovati: „Gorje meni! Ljuba moja je proč, zdaj sem pa še ob denar!“ Ruval sem si lase in tulil od žalosti. Tako sem bil obupan, da sem tekkel k reki Tigru in vanjo skočil. Nekateri možje pa, to videti, so skočili za menoj in me spet na suho potegnili. Vprašali so me, kaj me tako žali, in ko sem jim povedal svojo nesrečo, so me vsi milovali. Neki stari mož pa mi je rekel: „Vse si zgubil, ali hočeš zdaj še svojo dušo pogubiti? Povej mi kje stanuješ, da grem s teboj!“ Šel je z menoj in me tolažil z mirno in pobožno besedo. Ko je pa odšel, me je spet žalost zgrabila in gotovo bi bil samega sebe končal, ko bi se ne bil pekla bal. Bog pa je k meni poslal resničnega prijatelja, ki se je jokal nad menoj in mi podaril petdeset cekinov. Rekel mi je še to: „Pojdi s tem denarjem po svetu, da svojo nesrečo nekoliko pozabiš. Potem pa se oglasi pri kakemu visokemu gospodu za službo. Saj znaš lepo pisati in si izobražen človek. Morda dobiš tako dobro službo, da boš kmalo spet svojo ženo nazaj kupil, in potem bodeta spet srečno skupaj živela“. Ta svet se mi je dopadel, in sklenil sem, odpotovati v Vasit, kjer sem imel sorodstvo. Ko pa pridem do reke Tigra, videl sem na pristanišču veliko ladijo, v katero so mornarji različno dragoceno blago nosili. Prosil sem mornarje naj me vzamejo seboj na barko. Oni so pa rekli, da je ladja lastnina nekega imenitnega Hašimita, in da on ne pusti tujih ljudi sprejemati na pot. Obljubil sem jim denarja, pa ga niso hoteli vzeti. Ko sem jih le še nadlegoval, mi rečejo: „Če že hočeš po vsej

sili z nami potovati, moraš to gosposko obleko odložiti, in obleci se za navadnega mornarja, pa te nobeden ne bo zapazil na ladiji; vsak bo mislil, da si kdo iz mornarjev“. Kupil sem si tedaj mornarsko obleko in prišel nazaj na ladljo, ki je bila namenjena v Basro. Komaj stopim na ladijo, zagledal sem svojo ženo, katerej ste dve dekli stregli. Ves vesel si mislim: „Zdaj sem pa že vesel, saj jo bom večkrat videl in pa slišal, kedar bo pred svojim gospodarjem kaj zapela. Tako bom vsaj do Basre potolažen“. Kmalu potem je prijahal gospodar in več njegovih ljudi. Stopili so vsi na ladijo. Ko smo odpluli, vsedel se je z mojo ženo k posebni mizi in rekel prinesiti jedi in pijače. Mornarji in posli so pa pri drugih mizah jedli. Ko se je najedel in napil, rekel je gospodar moji ženi: „Kako dolgo boš še žalovala? Zakaj nočeš peti? Ti nisi prva, ki je bila ločena od svojega ljubčeka“. Iz teh besed sem spoznal, da žena za menoj močno žaluje. Gospodar pa je za nekaj minut k mornarjem stopil in jim nekaj ukazal. Potem se je vsedel spet k moji ženi, pustil vina prinesiti in jo začel vnovič prositi, naj bi kaj zapela. Slednjič se je vendar udala, vzela citre, zacitrjala in zraven zapela to pesem :

„Kakor ovca mati plače,
Če se jagnje izgubi.
Tak za tabo so plakale
Moje žalostne oči“.

Pri teh besedah pa se jej vderejo solze iz oči, da ni mogla dalje peti in je porinila citre od sebe. Jaz pa sem padel v omedlevico in mornarji so mislili, da me je božjast vrgla. Vendar sem se kmalo spet zavedel in vstal. Srpo sem gledal na svojo ženo

in nje gospodarja. Tisti jo je tako dolgo prosil, da je spet citre vzela in zapela to kitico :

„Naj povsod bi rože cvetele,
Kamor stopi on z nogo;
Moje srce pa veselo
Nikdar, nikdar več ne bo!“

Pri teh besedah je padla znak in vsi so prestrašeni vkup leteli, da bi jo z vodo močili. Jaz pa sem na glas zakričal in padel vnovič v omedlevico.

Osem sto osem in petdeseta noč.

Mornarji so bili v skrbeh zavoljo mene Eden pa je rekel: „Zakaj ste tega božjastnega človeka seboj vzeli?“ Drugi so dejali: „Kedar se ladija spet ustavi, ga bomo postavili na suho, da bo mir pred njim“. Teh besed sem se zelo ustrašil, ker sem se bal, da bom spet ločen od žene. Zato sem sklenil, se njej razodeti, da sem na ladiji, da bi me ona zagovarjala, če bi me hoteli odpraviti. Čez nekaj časa smo prijadrali v prav lep kraj, in gospodar je ukazal ustaviti ter rekel: „Stopimo nekoliko na suho, da si ogledamo to dolino“. Vsi so tedaj stopili na suho in šli na prijazen hrib, od koder se je videla vsa dolina. Ženske so pa na ladiji ostale in tudi jaz. Ko vidim, da nikogar ni blizo, stopil sem k mizi, kjer so bile citre in uglasbil sem jih tako, kakor sem imel doma navado, in kakor jih drugi niso znali uglasbiti. Potem sem se zopet skril. Kmalo za tem so vsi spet na ladijo nazaj prišli. Noč se je naredila in polna luna je čarobno svetila na krasno okolico. Hašimit se je vsedel k mizi in poklical mojo ženo, ki mu je prinesla vina, potem pa jo je lepo

prosil, naj bi mu vendar kaj zapela iz zaigrala na citre. Ona vzame citre in jame strune prebirati; pa brž je spoznala, da sem moral jaz pri citrah biti, ker so bile po moji šegi uglasbene. To jo je tako pretreslo, da je na glas zavpila. Vsi so se prestrašili in prašali, kaj to pomeni? Ona pa reče: „Za Boga, moj mož mora na ladiji biti!“ Hašimit pa je rekel: „Če je to res, ga bomo v našo družbo vzeli, in potem boš rajši kaj zapela. Pa jaz ne verjamem, da bi bil takaj“. Ona pa je zatrjevala, da nobeden drugi ne zna citer tako uglasbiti. Zato je gospodar rekel: „Prašati hočem mornarje, če so koga na ladijo vzeli“. Poklical jih je tedaj in prašal. Pa oni so se bali, resnico povedati, ker so imeli prepoved, da ne smejo tujcev jemati na ladijo. Jaz sem se bal, da jih morda ne bo dalje izpraševal, zato sem se sam oglasil in rekel: „Gospod, jaz sem njen mož in jaz sem res citre uglasbil“. Gospod me zdaj spozna, da sem tisti, ki sem mu ženo prodal, zato uzklikne: „Za Boga, v kakošni obleki vas vidim! Kaj se vam je pripetilo?“ Solznih oči mu začnem praviti, da tista, ki sem jo prodal, ni bila sužinja, ampak moja lastna žena, ki sem jo moral prodati zavoljo revščine, ker mi je sama tako svetovala. Potem sem povedal, kako sem bil za denar okraden, in koga se je pozneje zgodilo. Možu sem se tako zasmilil, da se je razjokal, pa tudi ujevovi sorodniki, ki so bili z njim na ladiji, so se jokali. Potem mi reče: „Za Boga, jaz se tvoje žene nisem dotaknil, ker zato je nisem kupil. Jaz sem bogat in šel sem v Bagdad le po neki denar, in da bi spet kako dobro pevko slišal, ker pri nas takih nimamo, kakor v Bagdadu; zato sem kupil to žensko, ker si mi jo hvalil, da zna lepo peti. Ker pa zdaj

čujem, da je tvoja žena, hočem ti jo brž nazaj dati, ko v Basro pridemo, in ne tirjam denarja nazaj, ker vidim, da ga nimaš. Če pa hočeta v Basri ostati in v mojo družbo zahajati, da bom vašo ženo večkrat peti slišal, hočem vama toliko dati, da bodeda lahko brez skrbi živela. Ali sta s tem zadovoljna?“ Na to sva jaz in moja žena hvaležnega srca gospodarju roko poljubila in ga zahvaljevala za to liko dobroto. On pa je ukazal meni dati čisto novo in lepo obleko. Ko sem bil preoblečen, smo se vsedli k mizi, kjer sem se pokrepčal s pečenko in vinom. Potem je moja žena zacitrjala in zapela sledečo kitico:

„Ločitev od duše ljubeče
Najhujše je za srcé,
In zopet sreče ni večé
Ljubečim, ko snidenje“.

Jaz pa sem jej odgovoril s sledečo kitico:

„Vse dolge dni, vse temne noči
Si bila mi v mislih vedno ti,
Po tebi je koprnelo srcé,
Oh zdaj mi podaj svoje bele roke!“

Tako sva prepevala zdaj jaz, zdaj ona. Jaz pa sem pri tem toliko vina pil, da sem se upijanil. Čez nekaj časa pridemo do nekega mesta, kjer se je morala ladija ustaviti, ker je tu odležila nekaj blaga. Več ljudi je stopilo pri tej priložnosti na suho in tudi jaz med njimi. Ker pa ladija dolgo ni odšla, in sem imel od vina težko glavo, skril sem se za neki grm, se tam vlegel in zaspal. Med tem so mornarji na ladijo nazaj stopili, ko je bilo vse opravljeno, in odjadrali brez mene. Pogrešali so me še le drugo jutro, pa so mislili, da sem v pijanosti v reko padel in

utopil. Jaz pa sem se še le zjutraj zbudil, ko me je začelo že solnce v hrbet peči. Zelo sem se prestrašil, ko se samega vidim, in skoraj se mi je zdelo, da se mi je vse snidenje z mojo ženo le sanjalo. Tudi sem pozabil prašati, kako se tisti gospodar piše; če bi tudi v Basro prišel, ne bi ga mogel izprašati, ker je Basra veliko mesto. Ko nekaj časa tam na bregu stojim, prijadra velika ladja, in jaz sem mornarje prosil, da so me na ladjo vzeli. Bila je v Basro namenjena. Ko stopimo na suho, sem šel v mesto, ne da bi koga poznal. Podal sem se k nekemu trgovcu in ga prašal, če bi me vzel v službo? Vprašal me je, ali znam kaj pisati? Rekel sem prinesiti črnilo in papir in začel pisati. Ko je videl, da imam jako lepo pisavo, me je obdržal pri sebi in mi naročil, naj spisujem pisma za njega in naj vodim trgovsko knjigo o stoških in dohodkih. Dal mi je za to hrano in stanovanje in vsaki dan en goldinar v denarjih. Ko sem bil eno leto pri njem, in je videl, da imam vse v lepem redu, ter da so se njegovi dohodki pomnožili, začel mi je dajati po dva goldinarja na dan. Tako mi je minulo drugo leto. Koncem drugega leta je bila blizo reke velika ljudska veselica. Tudi jaz se podam tje v nadi, da bi morda svojo ženo kje zagledal. Na enkrat prijadra po reki velika ladja, in ko jaz kapitana opazujem, ga spoznam za tistega, ki je bil na ladiji z mojo ženo. Pomignem mu, da mi pošlje čolnič naproti in peljal sem se k njemu na ladijo. Spoznal me je brž in povedal, da je še pri istem gospodarju. Najprej sem ga začel izpraševati po svoji ženi, in on mi je pravil, da je ona vsa pobita od žalosti, da že obe leti bodi v črno oblečena, da nikoli nič noče peti in tudi govori le malo; gospo-

dar je ne sili k delu, temveč jej iz milosti pošilja hrano v neko kočo blizo palače, kjer revica prebiva. Ko se je zvečer ladija spet ustavila pri bregu, naprosil sem kapitana, da me je peljal k moji ženi. Ko me ona zagleda, je od veselja tako zakričala, da sem mislil, da je bo konec. Jaz pa sem jo držal v svojih rokah. Potem sva šla skupaj k gospodarju, ki je bil zelo vesel, mene še živega videti. Odkazal je nama lepo stanovanje in vso hišno opravilo za njo; po vrhu mi je dal pet sto cekinov in mi obljubil vsaki mesec toliko, ako sem volje, s svojo ženo hoditi v njegovo družino in večkrat kaj zapeti. To sva seveda rada obljubila. Potem sem šel k svojemu trgovcu, ga zahvalil za vse dobrote in službo odpovedal, povedavši mu, kaka sreča me je doletela. Od tistega časa sva z ljubo ženo ves čas srečno in zadovoljno skupaj živela“.

Osem sto devet in petdeseta noč.

Historija od Sale in princa Hotimira.

V starih časih je živel neki kralj po imenu Ličan, ki je imel veliko kraljestvo in močno vojsko, tako da so se ga vsi sosedi bali. Imel je sina po imenu Hotimir. Njegov minister pa je imel lepo hčer, katerej je bilo Sala ime. Bila je tudi zelo učena, ker je že od mladosti rada prebirala pesmi in druge bukve. Bila je zelo bistre glave in ljubila je slikarstvo, godbo in pesništvo. Bila je lepe in šibke postave, in njen glas je bil tako mil in pri srčen, da bi bolnega ozdravil. Neki pesnik je o njej pisal:

„Njeno belo obličje se sveti iz nje črnih las, kakor bi luna skozi veje pogledala. Moj um si je igral z ljubeznijo, in zdaj je kakor vrabec v roci otroka, ki se z njim igra“.

Kralj Ličan je večkrat svoje vojake sklical, da so se vadili in sem ter tje marširali ali pa jezdarili po glavnem mestnem trgu, kjer je stala kraljeva palača, in tako je kralj vojake ogledoval. Pa tudi ministrova palača je stala na tem trgu, in ko so se vojaki spet enkrat vadili, stala je tudi Sala pri oknu in gledala doli. Med oficirji, ki so bili na konjih, je bil tudi kraljevi sin, princ Hotimir, in ta se je Sali najbolj dopadel, ne da bi vedela, kdo je. Bil je namreč jako lepe postave in priljudnega obličja. Sala je poklicala svojo dojko in jo prašala, kdo je tisti lepi častnik. Dojka reče: „Ne vem, katerega misliš, kajti lepi so vsi“. Sala reče: „Čakaj, da spet mimo prihajajo, bom pa jabelko vrgla na tistega, ki ga mislim, da mi poveš, kdo je“. Ko mimo pridejo, vrgla je jabolko na princa. On se ozre v okno in ko vidi lepo Salo, se je precej v njo zaljubil. Sala pa je prašala dojko: „Kdo je?“ Dojka reče: „To je Hotimir“. Sala je bila tako zaljubljena, da po noči ni mogla zaspati, srce jej je preveč nemirno tolklo. Zato je vstala, naredila luč, vzela pisno orodje in zapisala na bel list te besede:

„Hotimir, ti si kralj lepote, raščen, kakor mlada smreka; tebe ljubim, brez tebe ne morem živeti“.

Ko je te besede zapisala, se je zopet zamislila; potem pa listek zavila in skrila pod svoje zglavje. Potem je nekoliko zadremala. To vse pa je videla dekla, ki je za varstvo in postrežbo v Salinini izbi prenočevala. Skrivaj je vzela listek izpod zglavja,

ga prebrala in potem spet nazaj položila. Ta dekla pa je bila prebrisane glave in je brž spoznala, da je to lepa priložnost, prav prikupiti se Sali, ob enem pa od nje in princa velike denarja zaslužiti. Ko se Sala prebudi, reče jej dekla: „Gospodičina, jaz vam hočem dati dober svet; kajti ljubezen je huda reč: težko jo je skriti in to stori človeka bolnega“. Sala vpraša: „Kaj mi svetuješ?“ — „Da se z njim združite“, reče dekla. „Kako je pa to mogoče?“ vpraša gospodičina. Dekla pa odvrne: „Treba je zvijače, skrivnih pisem, sladkih besed, sloge in malo očitanja. Ako meni zaupate, hočem jaz pisma prenašati in vse oskrbeti“. Teh besed je bila Sala silno vesela, vendar se je toliko premagala, da je začela misliti, če bi to ne vtegnilo slabega konca imeti. Po nekolikem premolku reče dekli: „Saj jaz nisem nikomur nič pravila, od kodi pa ti veš, da jaz koga ljubim?“ Dekla reče: „Meni so se v sanjah prikazali rajna mati in mi rekli: „Sala in princ Hotimir se ljubita; bodi jima postrežna, pa nikomur nič ne povej, gotovo ti bota za to hvaležna“. Ali moje sanje mar niso bile resnične?“ Sala jej dé: „Ali znaš pa tudi res molčati?“ „Dekla reče: „Znam!“ Tedaj je Sala tisti listek dekli izročila in jej naročila, naj ga nese Hotimiru in naj ga prosi za odgovor. Hotimir je pismo odprl in prebral. Potem pa se vsede in odpiše tak odgovor:

„Najlepša vseh deklet, ki prekosiš v lepoti vse cvetlice; vedi, da sem bolan od ljubezni do tebe. Pa svojih čutil ne znam prav popisati, ker sem še novinec v ljubezni in pred teboj nisem še nobene ljubil. Zato te prosim, ne sodi me ojstro in imej usmiljenje z menoj. Tvoj suženj hočem postati, sprejmi

moje srce v dar!“ Ko je to pismo spisal, ga je za-
pečatil in izročil dekli, da ga izroči svoji gospej.

Osem sto in šestdeseta noč.

Sala je pismo vzela, ga poljubila, ga odprla in
prebrala. Potem pa se vsede in napiše te vrste :

„Moja ljubezen vedno narašča, ker vidim, da
tudi ti trpiš v ljubezni do mene. Oba bi bila srečna,
da sva združena. Tako pa zdihujeva vse dolge noči,
ker sva zastražena in ločena. Pa ne obupaj, prišla bo
tudi ura snidenja!“

Ko je to pismo spisala, zavila ga je in dala
dekli, da bi ga princu nesla. Pred vežo pa jej pride
minister naproti in jo praša: „Kam pa greš?“ Dekla
reče: „Na trg“. Prestrašila se je pa tako, da jej je
pismo z roke na tla padlo. Pa v svoji raztresenosti
tega ni brž zapazila in je šla naprej proti kraljevi
palači. Ko pa pismo pogreši, se vrne in ga išče, pa
ga ne najde več. Šla je tedaj k Sali in jej povedala,
kaj se je zgodilo. Pismo pa je našel ministrov hišnik
in ga nesel ministru. Ta ga je odprl in je brž spoznal
pisavo svoje hčere. Ko je pismo prebral, se je tako
prestrašil, da se je razjokal. Kajti vedel je, da kralj
svojega sinu v veliki časti ima in da bi se močno
razjezil, če bi princ vzel kako drugo ko imenitno prin-
cezinjo. Minister je šel k svoji ženi. Ko je ta pismo
prebrala, se je tudi razjokala in rekla: „Kaj bo iz
te zaljubljene otročarije?“ Minister reče: „Ne bo nič
dobrega, ne za Salo, ne za naju dva. Kralju se bomo
močno zamerili. Dekle je neumna in ne vé, kak raz-
loček je med kraljem in ministrom, njegovim služab-
nikom. Kaj boš ti svetovala?“ Žena reče: „Ne vem

druzega, ko v cerkev bom šla in se Mariji priporočila, da mi kako dobro misel udihne“. Minister pa je rekel: „V Kaspiškem morju vém za otok, na katerem noben človek ne prebiva. Tam bom pustil zidati grad, in Salo bom tje prepeljal, da bo ločeno od princa in od sveta, tako bo te nesrečne zveze konec. Čas zaceli vse rane, in tudi ona bo na princa pozabila“.

Žena je ta nasvet potrdila, in precej je minister najel zidarje, ki so šli na otok in tam zidali grad. Ko je bil grad gotov ter z živežem, hišno opravo in vsem potrebnim preskrbljen, kupil je minister barko in jo pustil čakati pri bregu. Ko je bilo vse pripravljeno, zbudil je hčer po noči in jej rekel: „Vstani in napravi se, pojdimo naprej“. — „Kam pa?“ vpraša Sala. — „Na deželo“, reče minister. Posli, ki so bili namenjeni, da grejo s Salo na otok in pri njej ostanejo, so bili že vsi pripravljeni in tudi vsa potrebna prtljaga je bila že na mulah in velblodih. Ko je bila Sala oblečena, posadili so jo na konja, in v temni noči so odrinili naprej; Sala ni vedela, kam. Bila je vsa v solzah, ker se je bala, da Hotimira ne bo več videla. Ukradla je še toliko časa, da je hitro napisala listek, v katerem je Hotimiru naznanila, da mora v temni noči odpotovati, ne vedoča, kam. Ta listek je izročila dekli, ki je obljubila ga princu zanesti. Minister in Sala in njeni spremljevalci so prišli po dolgem potovanju do Kaspiškega morja. Tukaj so se vsedli v pripravljeno ladijo, minister pa se je poslovil od svoje hčere in odrinil nazaj proti domu. Tistim pa, ki so se s Salo na otok peljali, ukazal je, kadar na otok pridejo, naj barko navrtajo, da se bo potopila, da Sala ne bo mogla na njej ubežati. Služabniki so vse izpolnili po njegovi zapovedi.

Princ Hotimir pa, ko je Salinino pismo prebral tekal je brez miru po svoji izbi. Bil je podoben golobu, ki ga ravno koljejo. Ko je napočila noč, bil je še bolj nemiren. Preskrbel si je beraško obleko, potem se je slekel in preoblekel za berača. V tej opravi je šel iz mesta in po svetu naprej. Hodil je celo noč naprej, pa sam ni vedel, kam. Ko se je dan naredil in je solnce že pripekalo, postal je žejen. Pride do, potoka in se pripogne, da bi pil. Tukaj se je videl v vodi, imel je ves bled obraz; noge pa so bile od hoje otekle. Bil je res v revnem stanu in brez vse pomoči sam v tujem kraju; vendar ta revščina mu še ni tako hudo déla, kakor spomin na Salo, od ktere je bil ločen. Grenke solze so mu kapale iz očíj, ko je svojo nesrečo premišljeval. Potem je zopet vstal in šel naprej. Hodil je naprej in naprej po pustih krajih, kjer ni bilo videti nobene hiše. Čez tri dni pride do velike gošče, iz ktere mu pride strašen lev nasproti. Njegova glava je bila vsa v grive zavita in tako velika ko kaka omara. Ko se je levov gobec odprl, bil je videti ko peklenško žrelo; zobe pa je imel skor take ko slon. Princ se je leva tako prestrašil, da je skoraj omedlel. Spomnil pa se je, da je nekdam v starih bukvah bral, da se zamore leva potolažiti, ako ga človek nagovori z lepimi in prijaznimi besedami. Zato princ leva v oči pogleda in mu reče te besede:

„Mogočni lev! junak vseh junakov! kralj zverine! Poglej, zgubil sem svojo ljubljeno, zapuščen sem od vseh prijatelov in oropan sem vseh dobrot!“

Ko je pa lev te besede slišal, šel je nekaj korakov nazaj, se vlegel na tla, gledal na princa in ga poslušal, ko je tisti tako naprej govoril:

„O lev, pusti me živeti, dokler ne najdem svoje ljubice. Saj jaz nisem lovec in ne iščem zverine, ampak le žensko, ki mi je srce ranila. Od žalosti in bēde sem utrujen in komaj še živ; mene umoriti je lahko, torej za tebe ni častno, ne junaško“.

Osem sto ena in šestdeseta noč.

Ko je lev te besede slišal, vstal je, se princu prijazno približal, ga lizal z jezikom in mu namignil, naj gré za njim. Princ je šel z levom, in ta ga je peljal na goro, raz katere se je videlo na Kaspiško morje. Šla sta potem navzdol proti morju in tukaj sta našla sledove za popotniki. Tukaj je lev zginil, princ pa je šel za sledovi, ker je mislil, da bi to vtegnili biti tisti popotniki, ki so Salo odpeljali. Ko pa pride do morja, je zmanjkalo sledov; tedaj je vedel, da so se ukrcali in odpeljali po morju naprej. Tako je bil spet za to upanje goljufan. Ves žalosten se je vsedel na morski breg in premišljeval svojo revščino. Kako bi šel po morju naprej brez ladije? Kam bi šel v stran, da bi Salo našel? Čemu bi hodil nazaj, saj brez nje mu je tudi veselo mesto le odurna puščava! V take misli zatopljen je nekoliko zadremal. Pa bal se je tukaj prenočiti zavoljo divjih zverin. Zato je šel v hrib, kjer je zagledal jamo v skalovju in vanjo je stopil. Ko pa okoli sebe pogleduje, zasliši na enkrat človeški glas. Ozre se tje in vidi, da so duri v skali. Tam notri je namreč prebival neki stari puščavnik. Princ je trkal na duri, pa puščavnik se mu ni oglasil. Na to se je princ pred duri vsedel in je tri dni tam sedel, pa puščavnik ni prišel iz svojega brloga. Ves obupan je princ sam s seboj govoril, tulil od žalosti in se valjal po tleh. Ko puščavnik

tega stoka že ni mogel več prenašati, stopil je vendar iz svojega brlôga in princa pozdravil. Potem je princa prašal kdo je, odkodi, in kaj tukaj išče? Princ mu je po pravici povedal celo svojo žalostno zgodbo. Puščavnik je rekel na to: „Vi mladi ljudje sami sebe trpinčite s tisto ljubeznijo, ki je videti tako lep sad, pa ima strupea sok v sebi. Človeško srce je lažljivo, zato pa zveste ljubezni ni najti. Kar zdaj svojo srečo imenuješ, ti bo morda še kedaj presedalo. Ženski besedi ni zaupati, in moževo srce rado pozabi. Ljubimo rajši Boga, ki nas je prej ljubil in za večno srečo odločil, ako mu hočemo biti pokorni. On je zvest v svojih obljubah in je dosti mogočen, da nas stori srečne, ako smo tega vredni. V poznejših letih boš vse to sam spoznal. Zdaj pa si ukljub svoji strasti usmilenja vreden zavoljo velike revščine in zapuščenosti, v kateri se nahajaš. Kam je prišla tvoja ljuba, ti ne vem povedati; pa mogoče je, da so jo prepeljali na otok v tem morju. Kajti že dvajset let tukaj živim, da nisem videl nobenega človeka; pred šestimi dnevi pa so prišli neki popotniki, se vsedli na ladijo, ki jih je tukaj čakala; oni so se odpeljali po morju naprej, drugi pa so se vrnil po poti, po kateri so prišli“. Ko je puščavnik ta nagovor skončal, ga je princ objel in poljubil. Puščavnik se je razjokal od veselja in je princu obljubil: „Nocoj to noč bom molil za tebe, da mi kak dobri duh razodene, kako bi se dala tvoja žalost utešiti in kako bi se ti pomagalo“. Puščavnik je potem prinesel nekaj večerje, in ko sta se najedla, sta se vlegla na trda tla in zaspala.

Osem sto dve in šestdeseta noč.

Zdaj moremo pa pogledati, kako se je med tem časom Sali godilo. Prepeljali so jo na otok in nastanili v Gradu. Ta grad je bil prav lep, in Sala je zdihnula: „Oh, ta grad bi bil prav lep, ko bi imela mojega Hotimira pri sebi! Videla je na otoku mnogo lepih tic, ki so kaj prijetno prepevale. Ukazala je svojim služabnikom, naj jej nekaj tic nalovijo, in ona jih je potem zaprla v zlate tičnike. Zvečer pa je slo-nela na oknu in gledala na nebo in na morje in na drevje po otoku. Vse je bilo tako lepo in vendar tako otožno! Ločitev od Hotimira in še celo od starišev jo je storila kakor jetnico, izvrženo iz človeške družbe. Malo je spala in mnogo jokala, da je imela lice že vse blede in upadeno, iz oči pa je gledala velika žalost. Še poslom, ki so jej stregli, se je smilila, ker je bila tako hudo kaznovana zavoljo nator-nega čuta, ki se ljudem take starosti ne sme preveč zameriti.

Med tem časom pa je puščavnik posekal več mladih dreves, naredil hlode in jih zvezal z vrbičev-jem. Tako je naredil plav (flos), katerega je porinil v morje, princu pa je rekel na plav sestiti in odveslati proti otoku, da morda tam svojo ljubo najde. Princ je puščavnika lepo zahvalil za vse prejete dobrote in odrinil je na plavu v morje. Močen veter se vzdigne in ga žene še hitreje proti otoku. Vendar se je vozil tri dni in tri noči, prej da je otok zagledal. Od veslanja in čuvanja bil je že upehan in udelan, ko pojana kokoš. Tudi je bil že lačen, ker je le nekaj kruha seboj na plav vzela. Ko pride s plavom srečno na suho, poiskal je najprej studenec, ker že tri dni

ni bil okusil vode. Potem je našel nekaj sadnih dreves, s katerih sadom se je lepo pokrepčal. Zahvalil se je Bogu za ta dar in šel po otoku naprej. Na enkrat vidi iz daljave nekaj belega, in ko bližej pride je videl, da je to lep, nov grad. Prišel je do vrat, pa bile so zaprte. Nikogar ni bilo iz grada. Tako se je pred vrata vsedel in tri dni tam sedel brez jedi in pijače. Četrty dan so se vrata vendar odprle in prišel je iz grada mož, ki se je princa prestrašil. „Kdo si ti in odkodi prideš?“ praša princa. Ta mu odgovori: „Jaz sem trgovec iz Ispahana. Moja ladija se je potopila, in jaz sem se rešil na deski, katero je veter na ta otok zanesel“. Služabnik iz grada se je teh besed razveselil in rekel je princu: „Bog te sprejmi, ljubi rojak! Tudi jaz sem iz Ispahana doma. Vzeli pa so me v vojake, v vojski sem bil vjet in za sužnja prodan ministru kralja Ličana. Ker si tudi ti iz mojega mesta, bodi mi pozdravljen, hočem ti z vsem postreči, kar imam“. S temi besedami je peljal princa na grajsko dvorišče. Tam je stalo več dreves, na vejah pa so bili zlati in sreberni tičniki z lepimi tiči. Princ je ogledoval te tice in poslušal njih petje, in ker je bil tolažbe toliko potreben, zdelo se mu je, da tice z njim govorijo in mu različne stvari pripovedujejo.

Osem sto tri in šestdeseta noč.

Ko je prišel do zadnjega tičnika, vidi v njem gozdnega škrjanca, kralja vseh krilatih pevcev. Ta je tako milo žvrgolel, kakor bi hotel princa tolažiti in mu reči: „Poglej na mene, tudi jaz sem bil od ljubice ločen, ko me je lovec vjel in v ta tičnik

zaprl. Nikoli več je ne bom videl, ampak do smrti moram tugovati v tej ječi“. Princ je bil po petju škrjančevem tako ginjen, da so mu solze v oči stopile. Obrnil se je do svojega prijatelja iz Ispahana in ga prašal, čegav je ta grad in kdo v njem prebiva? Ta mu odgovori: „Ta grad je pustil zidati minister kralja Ličana za svojo hčer Šalo, katero je v grad zaprl, da jo obvaruje nesreče. Dal je zapoved, da se smejo grajske vrata le enkrat v letu odpreti, kedar pripeljejo novega živeža“. Princ je bil zdaj vesel, ker je mislil, da je dosegel svoj namen in da bo tukaj živel pri svoji ljubi. Toliko zastran princa.

Lepe Sale pa ob tej uri že ni bilo več v gradu. Ko je namreč brez miru in spanja hodila po gradu in žalovala, prišla jej je misel, da bi iz tega grada zbežala in šla po svetu Hotimira iskat. Vzela je svoje bisere in lepotiche, se najlepše oblekla, potem pa več rjuh vkup zvezala in se po tistih iz okna doli spustila na prosto. Letela je po otoku do morja in tam je videla čoln in ribiča, katerega je nevihta pripodila na ta otok. Ko jo ribič vidi, se je prestrašil in zbežal. Ona pa je klicala za njim, naj se nikar ne boji, da ona ni duh, ampak slaba ženska, katere se ni bati. Ko se ribič približa, razodela mu je svojo žalost in ga solznih oči prosila, naj jo prepelje čez morje. Ribič se je dal preprositi in vzela je deklico k sebi v čoln. Po tridnevni vožnji sta priveslala do velicega mesta, ki je stalo kraj morja. Kralj te dežele je bil Borimir; in imel je svoj grad v tem mestu tik morja. Ravno je gledal iz okna na morje, kar vidi v valovih čoln, v katerem sta bila ribič in Sala. Ko bližej prideta, in je kralj videl dragoceno obleko in bisere na Sali, mislil si je, da mora to kaka prince-

zinja biti. Ukazal je toraj svojim veslačem, naj grejo temu čolnu naproti in naj mu to tujo deklico v grad pripeljejo. Tako se je tudi zgodilo. Kralj Borimir je Salo vprašal, odkodi in kam, in ona mu je celo svojo zgodbo po pravici povedala, nazadnje pa kralja prosila za varstvo in pomoč. Kralju se je smilila in potolažil jo je tako: „Nič se ne boj, jaz ti bom pomagal. Poslal bom kralju Ličanu lepih daril, mu rekel, da si moja hči, in te ponudil princu Hotimiru za ženo“.

Osem sto štiri in šestdeseta noč

Kralj Borimir je poklical svojega ministra in več častnikov, jim dal mnogo lepih daril za kralja Ličana, kateremu je še to sporočil: Pozdravlja te Borimir in ti pošlje te darila. Ob enem pa ponudi svojo hčer tvojemu sinu Hotimiru. Pošlji toraj svojega princea k meni, da si nevesto ogleda. Ako ne pride, napovem ti vojsko“. Minister in častniki so tedaj vzeli darila in odpotovali skozi puščavo, dokler niso prišli v deželo kralja Ličana. Ko je tisti o njihovem prihodu zvedel, gostil jih je tri dni. Na četrti dan pa je šel Borimirov minister k kralju Ličanu ter mu izročil darila in pismo. Ko je kralj Ličan pismo prebral, v katerem je bilo pisano tudi o Hotimiru, se je razjokal in rekel: „Kaj hočete od mene Hotimira? Jaz sam ne vem, kje je! Pripeljite mi ga, in dam vam, kar hočete!“ Potem je Ličan poklical svojega ministra in ga prašal: „Kje je moj sin?“ Ta odgovori: „Jaz ne vem“. Kralj reče: „Naš princ je zginil in nikjer ni sledu za njim; jaz bi bil sam najbolj srečen, ko bi se našel še med živimi“. Borimirov minister pa

odvrne: „Jaz ne smem brez njega domov priti, ker je moj kralj rekel, da vam napové vojsko, ako princea ne pošljete. Kralj Borimir je hude jeze in se ne dá utolažiti“. Kralj Ličan reče tedaj svojemu ministru: „Škoda, ko bi se zavoljo tega prelivala nedolžna kri; pojdi tedaj po svetu in išči Hotimira, dokler ga ne najdeš“. Borimirov minister pristavi: „Jaz pojdem tudi z njim princea iskat“. Šla sta tedaj oba ministra po svetu in sta po vseh mestih in vaseh prašala ljudi, če niso videli tacega in tacega človeka? Pa nikjer nista nič zvedela. Tako sta prišla do Kaspiškega morja, in Ličanov minister je rekel: „Pojdimo še na solzni otok, da obiščem svojo hčer“. Vsedli so se toraj na ladijo in se peljali po morju. Med potjo je prašal Borimirov minister, zakaj se ta otok imenuje „solzni“. Ličanov minister mu pové, da je bila enkrat neka Vila, ki se je zaljubila v človeka. Ker se je pa drugih duhov in „žalnih žen“, svojih sester bala, ki so jej to ljubezen branile; prenesla je tistega moža na ta otok, kjer ni bilo ne človeka, ne duha in tukaj je vsako leto šest mesecev s tistim možem živela, drugih šest mesecev pa je šla k duhovom in svojim družicam nazaj. Včasih, ko je morala Vila pri svojih biti, in je mož sam na otoku ostal, je tako žaloval po Vili, da je vedno jokal, in mornarji, ki so se mimo otoka vozili, so slišali to zdihovanje, zato so otok krstili za „solzni otok“. Borimirovemu ministru se je ta historija zelo čudna zdela. Ko so prišli na otok, so šli naravnost do grada in potrkali na vrata. Služabniki so prišli odpirat in so svojega gospodarja lepo pozdravili. Ko pridejo na dvorišče, je minister tam videl princea, ki je bil tako bled in v raztrgani obleki, da ga ni spoznal. Prašal je toraj svoje ljudi: „Kdo

je ta človek?“ Rekli so mu, da je nesrečen trgovec, ki se mu je ladija potopila, in se je na deski rešil na ta otok. „Nesrečni mož je iz Ispahana“, so pristavili, „in ker smo ga našli v tako revnem stanu, se nam je smilil, in sprejeli smo ga v grad“. Potem je minister prašal: „Kaj pa moja ljuba hči Sala počne? ali je zdrava?“ Vsi žalostni odgovorijo služabniki: „Ni je več tukaj, zginila je iz grada, in ne vemo kam“. Ko je minister te besede slišal, je skoraj zno-rel od žalosti, ruval si je brado in lase ter tekal, kakor zmešan sem ter je. Potem je šel gledat v njeno spalnico, iz katere je sovo prepodil, ki je zletela skozi odprto okno. Pri oknu pa je videl privezane rjuhe in je brž uganil, da se je Sala po teh rjuhah doli spustila. Ves obupan je klical: „Ni je pomoči, razun pri Bogu! Svoji osodi nihče ne ubeži! Zdaj se je začel kesati, da je svojo hčer ločil od Hotimira, ker je sam občutil, kako grenka mu je bila ločitev od ljubljene hčere. Na to je poklical vse posle in jim ukazal, naj iščejo Salo po celem otoku. To so storili, pa niso je našli nikjer.

Ko je pa prine Hotimir zvedel, da je Sala zginila iz gradu, in da je ne morejo nikjer najti, padel je v omedlevico in obležal je brez zavesti. Minister pa je ukazal svojim ljudem, naj vse stvari po hiši pospravijo v zaboje in naj se pripravijo na potovanje proti domu. Sklenil je, zapustiti grad za zmirom, svoje posle pa nazaj peljati na dom. Borimirov minister se je tudi poslovil z besedami: „Tudi jaz se povrnem na dvor svojega kralja. Teга ubozega mladčenča, ki tam leži, pa bom vzel seboj, in če mi med potjo ne umrje, poslal ga bom v Ispahan nazaj, ker to mesto ni daleč od nas“. Tako so se poslovili, in

Borimirov minister se je vozil s princem tri dni, ne da bi se tisti zavedel. Še le četerti dan je odprl oči in se spel po konci. Ko sta prišla blizo mesta, kjer je Borimir kraljeval, prišli so jima kraljevi mornarji naproti, in ko so ministra spoznali, so brž kralju sporočili, da je minister došel. Kralj pa mu je poslal sporočilo: „Če mi nisi pripeljal seboj princa Hotimira, odstavljen si od svoje službe in se mi ne prikaži pred oči“. Ko je minister to slišal, se je silno prestrašil; pa ni mogel razumeti, zakaj kralj princa imeti hoče, ker ni vedel, da je Sala v gradu. Ko je tedaj princ videl, da je minister tako žalosten, prašal ga je za uzrok. Minister reče: „Svojo službo bom zgubil, ker nisem mogel izpolniti povelja svojega kralja“. — „Kakšno je bilo to povelje?“ praša princ. Zdaj mu je minister povedal celo reč. Princ pa dé na to: „Pelji mene k kralju, in jaz mu bom povedal za princa Hotimira“. Minister reče: „Ali govoriš resnico?“ — „Golo resnico“, odvrne princ. Ves vesel je peljal minister princa h kralju, in ko ga je tisti prašal: „Kje imaš princa Hotimira?“ minister je odgovoril: „Ta mladenič vé za njega“. Kralj je tedaj začel princa izpraševati. Ta pa je rekel: „Če mi poveš, kaj mu hočeš, pokažem ti ga“. Kralj ga je tedaj poklical na stran in mu vse povedal. Zdaj je princ rekel: „Pošlji me v kopelj in potem mi daj lepo obleko in hočem ti pripeljati princa“. Kralj je privolil. Ko se je princ skopal in oblekel dragoceno obleko, stopil je pred kralja Borimira in rekel: „Evo, jaz sem princ Hotimir!“

Osem sto pet in šestdeseta noč.

Kralj Borimir je bil tega zelo vesel in rekel je princu: „V resnici, ti si moder človek, in osoda vajine ljubezni je bila v resnici čudna“. Potem je princu povedal, kako se je Sali godilo. Princ pa je prašal: „Kje pa je?“ Kralj reče: „Tukaj pri meni“. Na to ukaže Salo poklicati. Ko se ljubeča zagledata, padla sta si okoli vratu in se objela ter jokala od veselja. Potem je pustil kralj brž sodnika poklicati, da je spisal ženitvanjsko pismo. Potem je kralj Borimir poslal kralju Ličanu novih daril in mu sporočil: „Tvoj sin živi in je pri meni, kjer se bo poročil z mojo hčerjo“. Ta vest je kralja Ličana silno razveselila, ker je princa že med mrtve štel. Poslal je toraj kralju Borimiru mnogo lepih daril in mu sporočil: „Zaroka naj bo pri vas, toda prava poroka in ženitnina naj se obhaja pri nas. Pridite toraj vsi skupaj na moj dvor, ker vas že težko pričakujem“. Kralj Borimir se je dal preprositi, da je šel z mladim parom in mnogimi oficirji na ženitnino v deželo kralja Ličana. Kralj Ličan in njegov minister sta jima šla naproti. Srečno je bilo snidenje med kraljem in princem, med ministrom in njegovo hčerjo. Kralj Borimir pa je razodel kralju Ličanu: „Vedi, da nevesta tvojega sina ni moja hči, ampak hči tvojega ministra. Ko mi je povedala, koliko je prestala zavoljo te ljubezni, vzel sem jo pod svoje varstvo in jo štejem, kakor za svojo hčer. Ker sva bila zmirom prijatelja, upam, da mi tega ne boš zameril, ampak boš vzel to lepo in omikano gospodičino za svojo sinaho. Nobena princezinja je ne prekosi na lepotah duše in telesa“. Na to je začel Ličanu praviti, kako se Hotimir in Sala ljubita

in koliko sta preterpela zavoljo svoje ljubezni. Zdaj je pristopil še princ Hotimir in rekel: „Ljubi oče, v resnici je tako, kakor vam je blagi kralj Borimir pravil. Jaz ne bom nikdar srečen, ako v to poroko ne privolite“. Kralj Ličan pa je odgovoril: „Kako bi se jaz mogel ustavljati sreči svojega sina? Kako bi mogel kako prošnjo odreči svojemu prijatelju Borimiru? Moj minister je bil nespameten, da se je toliko bal zavoljo te ljubezni. Ali niso tisti zakoni najboljši, ki se sklepajo iz ljubezni?“ To rekši je pozdravil in poljubil svojo sinaho, in vsi veseli so šli v mesto. Po tem se je vršila poroka, po tisti pa ženitnina, ki je trpela sedem dni. Celi teden so popivali in popevali in plesali in poslušali godbo in petje. Celo mesto se je tega veselilo, kajti kralj je naredil veliko gostijo za vse revne ljudi, kjer je bilo jedi in pijače dovolj za vsakega, kdor je hotel. Še dolgo let so se spominjali te ženitnine. Hotimir in Sala pa sta živela v srečnem zakonu. Po smrti očetovi je Hotimir prevzel kraljevanje in srečno je vladal dolgo let, dokler ni tudi njega zadušila stara morilka, neizprosna smrt.

Osem sto šest in šestdeseta noč

Historija o kralju Vivodu in njegovemu ministru Volovratu.

V starodavnem času vladal je v mestu Madudi mogočen kralj z imenom Vivod. Njegovo kraljestvo se je razprostiralo daleč noter v Indijo. Imel je deset ministrov, ki so gospodarili v njegovem imenu, pa tudi on sam je bil zveden mož. Nekega dne je šel z nekaterimi lovci na lov. Tukaj vidi mimo iti stre-

žaja, ki je vodil mulo, katera je nosila svilnat, s zlatom pretkan šotor; mulino jermenovje je bilo pa z biseri obrobljeno. Kralj je bil radoveden, kdo bi bil v tem dragocenem šotoru, in stopil je k strežaju ter ga prašal, čegav je ta šotor? Strežaj odgovori: „Šotor je lastnina mojega gospoda, ministra Volovrata. V šotoru pa je njegova hči Morava, ki jo spremljam h kralju Radivoju, ki jo bo vzel za ženo“. V tem je Morava pogledala iz šotora, da bi videla, kdo z njenim strežajem govori. Ko jo pa kralj zagleda, se mu je tako dopadla, da se je v hipu zaljubil v njo. Zato je rekel strežaju: „Obrni mulo in pelji nevesto k meni, kajti jaz sam jo hočem vzeti za ženo. Njenemu očetu, ministru Volovratu bo to prav, ker je moj služabnik, kajti jaz sem kralj Vivod“. Strežaj pa reče: „O kralj, Bog vam daj dolgo življenje, počakajte vendar, da grem njenega očeta prej prašat, kajti on bi bil hud na mene in na vas, ako bi vam dekle izročil brez njegovega dovoljenja. Pa tudi pri kralju Radivoju bo zamera, ki jo je izbral za svojo nevesto“. Kralj Vivod pa reče: „Čemu toliko besedi? Moj minister si mora le v čast šteti, ako njegovo hčer vzamem. Kralja Radivoja se pa ne bojim“. Strežaj pa odvrne: „O kralj, naglost ni dobra, in sila ni mila; iz tega ne bo nič dobrega“. Kralj pa reče: „Minister Volovrat je moj služabnik, kakor so drugi; malo mi je mar, ali je on jezen ali ne“. To rekši je prijel mulo za ujazdo in peljal je Moravo v svojo palačo, kjer se je brž z njo poročil. Strežaj pa je šel k ministru Volovratu in mu rekel: „O gospod, toliko let že zvesto služiš kralju Vivodu, in vendar je tvojo hčer siloma vzel brez tvojega dovoljenja“. Potem mu je vse povedal, kako se je zgo-

dilo. Ko je minister to slišal, zgrabila ga je huda togota. Zbral je okoli sebe mnogo generalov in velikašev, posebno takih, ki so bili s kraljem nezadovoljni in govoril jim je tako: „Slišali ste, kako je kralj naredil z mojo hčerjo. Videti je, da nobena naših žen in hčera ni več varna pred njim. Kam jih bomo skrivali pred njim? To ne more tako ostati. Kaj se vam zdi?“ Skoraj vsi so rekli, da se to ne sme trpeti in da je treba tacega kralja ubiti; ali pa vsaj odstaviti in pregnati. Minister Volovrat se je tedaj začel na punt pripravljati. Da bi pa kralj tega prehitro ne zapazil, pisal mu je to-le pismo: „Mogočni vladar, jaz sem suženj tvojih sužnjev, in moja hči je tvoja sužinja; Bog ti daj dolgo in veselo življenje! Do zdaj sem bil tvoj zvesti hlapec in vedno pripravljen za tvojo brambo; odslej pa ti bom še bolj udan, ker si se tako ponižal, da si mojo hčer za ženo vzel“. To pismo je poslal kralju z mnogimi darili. Kralj se je tega zelo razveselil, in odslej ni imel nobene skrbi več, samo na veselice in dobro življenje je mislil.

Čez nekaj časa pa je prišel veliki ali prvi minister k kralju in mu rekel: „Vedi, o kralj, da je postal minister Volovrat tvoj sovražnik, ker mu tvoje postopanje proti njegovi hčeri ni bilo po volji. Zato te svarim, da njegovim sladkim besedam ne zaupaš“. Kralj je nekoliko ostrmel, čez nekaj dni je pa spet na vse pozabil in lahko-mišljeno naprej živel. Minister Volovrat pa je med tem časom ruval zoper kralja in zbiral okoli sebe vse nezadovoljne velikaše in bogataše. Ti so zbrali veliko vojsko in sklenili vdariti nad kralja, in ga umoriti. Res so to storili in prišli so že do glavnega mesta, da kralj od vsega nič ni vedel. Še le, ko je zaslišal vojni hrup, začel je svoje

ljudi vkup klicati in svoje vojake. Toda teh je bilo malo pri rokah, morali so se brž podati. Kralj je prašal kraljico Moravo: „Kaj je nama storiti v tej sili?“ Ona reče: „Stori kar hočeš, meni je vse prav“. Kralj je dal osedlati dva konja, vzel je toliko denarja seboj, kar ga je nositi in v žepe spraviči zamogel, potem pa sta se s kraljico vsedla vsak na enega konja in odjahala v puščavo, mesto in tron prepustivša Volovratu. Kraljica Morava je pa pričakovala v najbližnjem času zaroda. Ježa jo je toliko pretresla, da je še tisto noč porodila v neki jami, kamor sta se s kraljem skrila. Bog je dal, da je šlo vse po sreči, rodil se je fantek, lep ko polna luna. Zjutraj pa je rekel kralj svoji ženi: „Tukaj ne moreva ostati, da naju ne vjamejo, otroka pa tudi ne moreva po svetu seboj nositi, ker bi hudega konec vzel; kajti ne vé se, ali bova dobila tukaj v puščavi kaj jesti, in potem ga tudi ti ne boš imela s čim dojeti. Pustiva otroka tukaj, bo že Bog koga poslal, da ga bo pobral“. Težkega srca je kraljica v to privolila. Položila sta otroka v svilo povitega blizo nekega potoka in poleg otroka sta položila mošnjo s tisoč cekini, da bi otroka zastonj ne redil, kdor bi ga našel. Potem sta solznih oči spet konja zasedla in bežala naprej. Zgodilo pa se je, da so bili ravno roparji tukaj blizo, ki so ravno več trgovcev oropali in prišli k tej jami, kjer so hoteli plen med seboj razdeliti. Ko roparji najdejo otroka v svilo zavitega in mošnjo s cekini zraven njega, klicali so veselo: „Bodi Bog hvaljen! kakšen zlodejec je neki tega otroka sem prinesel?“ Roparji so si razdelili cekine med seboj, roparski poglavar pa je vzel najdenčka za svojega sina in komaj domov pridi priškrbel mu je dojko, ki je morala otroku lepo streči.

Kralj in kraljica pa sta bežala v Perzijo, kjer ju je kralj lepo sprejel. Perziškemu kralju se je zelo pristudilo do ministra Volovrata, ko je zvedel, kako je svojega gospoda izdal, zato je rekel kralju Vivodu: „Glej, da nekaj svojih zvestih, starih vojakov zbereš, in tudi jaz ti bom pomagal s celo svojo vojsko, da tega lopova preženemo in ti svoje kraljestvo nazaj dobiš“. Kralj Vivod je to rad ubogal. Pisal je nekaterim starim, zvestim generalom. Šlo mu je bolj po sreči, kakor je sam mislil. Kajti tudi Volovrad ni bil tak poštenjak, kakoršnega se je prej delal, bil je veliko bolj okruten in svojeglaven, kakor Vivod, zraven tega pa silno lakomen, da je vedno hujše davke nakladal, svojo kaso pa polnil. Zato se je višim in nižim kmalo pristudil, in vsi so si želeli starega kralja nazaj. Vse je bilo tedaj veselo, ko se je čulo, da je kralj Vivod v Perziji in da vojsko zbira zoper Volovrata. Veliko tisoč jih je hitelo pod Vivodovo zastavo. Tam so se pridružili še Perzijanci, oboji so udarili nad Volovrata, ga premagali in pregnali. Tako je Vivod zopet zasedel svoj prestol. Ko je bilo spet vse mirno, poslal je kralj več ljudi v puščavo, da bi zapuščenega in zgubljenega princa iskali, pa vsi so prišli praznih rok nazaj.

Princ Svitan je bil izrejen pri roparjih, ki so ga seboj jemali na svojih roparskih potih. Nekega dne so roparji napadli neko karavano (družbo trgovcev z blagom in tovarno živino.) Toda ta karavana je bila močna; trgovci so imeli mnogo oboroženih spremeljevalcev, ki so se roparjem srčno nasproti postavili. Mnogo roparjev je bilo ubitih, drugi so zbežali, princ pa je bil ujet. Ko so trgovci mladenča videli, ki je bil lep kakor luna, so se začudili in ga vprašali:

„Kako prideš ti med tolovaje in tatove?“ Princ odgovori: „Roparski poglavar je moj oče“. Na to so trgovci peljali princa pred kralja Vivoda, njegovega očeta, ter mu povedali vse, kako se je zgodilo.

Osem sto sedem in šestdeseta noč.

Kri ni voda, zato je tudi kralj čutil posebno nagnenje do vjetega mladenča, čeravno ni vedel, da je njegov sin. Obdržal ga je pri sebi in mu zmirom več zaupal. Ko je videl, da je mladenič bistre glave, pošten in lepega obnašanja, postavil ga je za oskrbnika in varuha vseh svojih zakladov, kar je bila prej služba ministrov. Tudi je zaukazal, da se brez tega mladenča ne sme nič zgoditi in skleniti. Tako je ostalo dve leti, in v tem času je bil princ tako zvest in razsoden, da ga je kralj zmirom rajši imel in nazadnje že ni mogel kar nič brez njega biti. Ko so pa ministri videli, da kralj le tega mladenča ceni, nje pa čisto prezira in jim tudi ni več dovoljeno, samovlastno šariti po kraljevih zakladih, začeli so princa sovražiti in premišljevali so, kako bi ga očrnili in s poti spravili. Dolgo časa niso mogli nič najti. Pa nesreča je hotela, da se je princ enkrat napil; v svoji pijanosti je taval po kraljevi palači, nazadnje pa prišel v izbo kraljice, svoje matere, se vlegel v njeno posteljo in zaspal ter spal do večera. Med tem pride postrežnica v izbo in prinese raznih pijač za kralja in kraljico. Ko vidi nekoga v postelji, misli, da je kralj in spet odide. Potem prideta kralj in kraljica iz obednice v kraljičino izbo. Ko kralj mladenča v postelji svoje žene zagleda, se razsrdi in reče kraljici: „Ta je gotovo le zavolj tebe semkaj prišel!“ Kraljica odvrne:

„Jaz ne vem nič o tem“. Med tem se je princ zbudil, in ko kralja zagleda, plane po konci in se mu prikloni. Kralj pa se zadere nad njim: „Ti malovredni, nehvaležni človek iz malovredne rodovine, kaj ti tukaj delaš?“ To rekši je brž poklical stražnike in pustil v ječo zapreti princa, kraljico pa tudi v drugo ječo. Drugi dan se je kralj vsedel k sodbi, poklical prvega ministra in mu rekel: „Misli si, kaj je ta roparski mladenič naredil! Našel sem ga spijočega v spalnici kraljice in bojim se, da ima pregrešno zvezo z njo. Kaj se tebi zdi?“ Minister reče: „Bog te ohrani še mnogo let! Kaj se more pričakovati od človeka, ki je med roparji izrejen? Gotovo bo prej ali slej v stare hudobije nazaj padel. Kdor kačo izreja, sme pričakovati, da ga bo enkrat pičila. Kraljica je morda nedolžna, saj je bila vsigdar pravi uzor zvestobe in čistosti. Če kralj dovoli, hočem se k njej v ječo podati in jo izpraševati“. Ko mu je kralj to dovolil, šel je minister h kraljici in jej rekel: „Pridem k tebi za voljo velike grdobije, ki se je zgodila. Povej mi po resnici, kako je prišel mladenič v tvojo spalnico?“ Kraljica reče: „Jaz ne vem“; prisegla je in zatrjevala, da je nedolžna, da o tem nič ne vé. Ko je minister videl, da je nedolžna, reče kraljici: „Jaz ti hočem svetovati, kako se zamoreš pred kraljem opravičiti. Reci mu, da te je mladenič prosil, naj se z njim spečaš in ti obljubil sto najlepših biserov. Ti pa, da si se mu smejala in ga zapodila. On pa, da je vnovič prišel in ti žugal, da hoče pijan priti in se v tvojo posteljo vleči, da bo on sicer umorjen, pa tudi ti na sum prideš in svoje dobro ime zgubiš. Le tako govori, pa boš oproščena, in tudi jaz hočem tako govoriti, ker grem zdaj naravnost

h kralju nazaj“. Kraljica je obljubila, da hoče tako govoriti.

Minister je šel h kralju in mu rekel: „Ta mladenič je vreden najhujše kazni; kajti po tolikih dobrotah, ki jih je prejel, pokazal je tako črno nehvaležnost in nezvestobo proti kralju. Pa saj grenek sad ne more nikdar sladek postati. Zdaj sem prepričan, da je kraljica čisto nedolžna“. Na to je začel pred kraljem lagati, kakor je bil prej kraljico naučil. Kralj se je tako razsrdil, da je raztrgal svojo obleko. Pustil je poklicati mladenčca in rabeljna. Mnogo ljudi je prihitelo, da bi videli, kaj se bo z mladenčcem zgodilo. Kralj je govoril z veliko jezo, princ pa je odgovarjal čisto mirno. Kralj je kričal: „Kupil sem te za svoj denar in te povzdignil nad vse ministre. Kako se predrzneš oskruniti mojo hišo?“ Princ pa odvrne: „O kralj, sam ne vem kako sem prišel v spalnico kraljice, to je moja nesrečna osoda, ki me je tje gnala. Vedno sem se pošteno obnašal in vest mi ničesar ne očita; pa zvezda moje sreče me je zapustila in proti nesreči nobeden nič ne premore. Meni se godi, kakor tistemu trgovcu, ki svoji nesreči nikakor ni mogel ubežati“. Kralj praša: „Kaka historija pa je to?“ Princ pa je začel praviti:

Osem sto osem in šestdeseta noč.

Historija o nesrečnemu trgovcu.

„Nekdaj je živel trgovec, ki je imel iz začetka mnogo sreče pri svoji kupčiji in delal velike dobičke. Na enkrat pa se je sreča obrnila in povsod je imel zgubo, česar koli se je lotil. Zato je rekel sam pri

sebi: „Saj imam že dovolj premoženja; čemu bom po daljnem svetu kupčeval in se v nevarnost podajal? Odslej ne grem nikamor več, ampak samo še v svoji prodajalni bom tržil za kratek čas“. Bilo je po leti, ko je trgovec storil ta sklep. Kupil je pšenice za polovico svojega denarja in upal je, da bo na zimo pšenico prodal z velikim dobičkom. Ko pa zima pride, bila je pšenica še boljši kup, kakor po leti. Čakal je drugega leta, pa pšenica je postajala vedno cenejši. Zato mu reče eden njegovih prijateljev: „Ti nemaš sreče s pšenico; prodaj jo, kakor moreš“. Trgovec pa reče: „Rajši ko bi imel pšenico v zgubo dati, rajši jo v kašti (hramu) držim deset let“. Iz same jeze je pustil vrata do kašte zazidati, da bi ja ne prišel v skušnjava, da bi pšenico v zgubo prodal. Pa nesreča je hotela, da je tako dolgo in močno deževalo, da je prišla voda skozi strebo v kašto, in vsa pšenica mu je segnila. Trgovec je moral še nekaj precej plačati, da so mu vozniki gnilo pšenico iz kašte in mesta v bližnjo reko zvozili. Zdaj mu reče tisti prijatelj: „Ali ti nisem rekel, da s pšenico nimaš sreče, in da jo prodaj, kakor moreš! Zakaj me nisi ubogal? Zdaj pojdi k zvezdogledu, da ti pové, kaj ti tvoja zvezda obeta“. Trgovec gre res k zvezdogledu in ta mu reče: „Tvoja zvezda je slaba; zdaj se ne smeš nobene reči lotiti; kar koli boš začel, vse ti bo spodletelo“. Trgovec se pa za to ni zmenil in si je mislil: „Šel bom spet po svetu; če sem včasih koj veliko zaslužil, zakaj bi pa zdaj ne?“ Na to si je pustil ladijo iztesati in je šel na ladijo z vsem svojim denarjem in premoženjem. Vprašal je trgovec, pri katerem blagu in v katerih krajih bi se dalo največ dobička dobiti. Imenovali so mu neko daljno deželo, kjer lahko z enim

goldinarjem sto drugih pridobi. On se tedaj s svojo ladijo podá proti tisti deželi. Toda na enkrat se vzdigne na morju hud vihar, ladija se potopi in trgovec je še svoje življenje le s težavo rešil, prijemši se za dilo (desko), s katero je priplaval na breg blizo nekega mesta. Trgovec, ki je vse zgubil, je vendar Boga zahvalil, da je še pri življenju ostal, in podal se je v mesto. Tam je nekemu staremu možu pravil, kaka nesreča ga je zadela. Starčku se je zelo smilil, pustil je starček prinesiti trgovcu jedi, pijače in novo obleko, ter mu ponudil še službo: „Ostani pri meni, da boš vodil moje gospodarstvo (starček je bil namreč bogat grajščak), in dam ti pet goldinarjev na dan.“ — „Bog ti povrni tvojo dobroto“, reče trgovec, „prav rad ostanem pri tebi“.

Trgovec je ostal tedaj za oskrbnika na grajščini. Ko so pa jeseni poljske pridelke v hrame, kašte in skednje spravljali, mislil je trgovec sam pri sebi: „Kdo ve, če mi bo grajščak plačal, kolikor je obljubil? Najbolje bo, da toliko žita na stran skrijem, kolikor sem zaslužil, če me grajščak ne bo plačal, potem prodam žito in se sam plačam; ako mi pa vse izplača, dal bom na tihem tisto žito spet v njegov hram prenesti“. Tako je mislil in tudi storil. Čez nekaj dni pa ga gospod pokliče in mu vse izplača rekši: „Toliko si do zdaj zaslužil; nakupi si, kar potrebuješ“. Trgovec je vzel denar in šel tje gledat, kjer je imel žito skrito, da bi ga skrivaj nazaj dal. Ko pa tje pride, ga ni bilo več. To ga je zelo peklo, da je bil ves preplašen. Zato ga grajščak vpraša: „Kaj se je zgodilo, da si tako preplašen?“ Trgovec je vse po pravici povedal, kako se je bal, da ne bo plače dobil, kakó je zavoljo tega nekaj žita na stran skril,

in da so tistega tatovi ukradli. Grajščak pa mu reče: „Gorje tebi, da imaš tako slabo zvezdo! Zakaj meni nisi zaupal, ko sem vendar jaz tebi koj zaupal, ko sem tebe neznanega človeka postavil čez vse moje hlapce! Ker si tako slabo mislil od mene, ne moreš več pri meni ostati; pojdi kamor hočeš!“

Osem sto devet in šestdeseta noč.

Ves objokan je šel trgovec naprej in je prišel do morja, kjer je našel več ribičev, ki so bisere v morju lovili. Prašali so ga, zakaj je tako žalosten, kajti poznali so ga še iz časov, ko mu je še dobro šlo. Ko jim je dopovedal vse svoje nesreče, se jim je močno zasmilil, zmenili so se med seboj in mu rekli: „Zdaj pojdimo vsi na enkrat pod vodo po biserne školke, in kar biserov dobimo, so vsi tvoji.“ Skočili so toraj v vodo in prinesli iz nje več školok, v katerih so našli deset lepih biserov. „Tvoja zvezda se je spet pomladila“, mu rečejo, „teh deset biserov ima veliko vrednost. Dva prodaj, in kar skupiš, s tem začni spet kupčijo. Ostalih osem pa prihrani za slabe čase“. On je ubogal in je osem biserov zašil v svoj jopič, dva je pa v usta utaknil. Potem se je vesel od ribičev poslovil in jih lepo zahvalil. Pa neki tat je videl, kako je bisere v jopič šival, poklical je več tovarišev, prijeli so trgovca in mu slekli suktnjo, v kateri so bili biseri. Potem so ga spustili. Žalosten je šel naprej, pa se totažil s tem, da ima še dva bisera v ustih.

Ko je tedaj v mesto prišel, poiskal je mešetarja, da bi mu tista dva bisera prodal. Nesreča pa je hotela, da je bilo ravno prej to noč nekemu trgovcu deset

biserov ukradenih, ki so bili ravno te velikosti, kakor ta dva. Ko je tedaj mešetar tista bisera ponujal, prišel je tisti trgovec, ki je bil okraden, in si bisera ogledal. Zdela sta se mu ravno taka, kakor so bili njegovi ukradeni. Vprašal je tedaj mešetarja: „Čegava sta ta dva bisera?“ Mešetar je pokazal na nesrečnega trgovca, ki je bil borno oblečen, toraj se je okradenemu trgovcu še bolj sumljiv zdel. Vpraša ga toraj: „Kje imaš ostalih osem biserov?“ Nesrečni trgovec je mislil, da ga vpraša po tistih biserih, ki so mu jih roparji vzeli, zato mirno odgovori: „Roparji so me napadli in mi vzeli jopič, kjer sem imel zašitih unih osem biserov“. Zdaj ga okradeni trgovec zgrabi, mu vzame oba bisera ter ga tira pred sodnika, kateremu reče: „Ta potepuh je prodajal dva mojih biserov in je sam obstal, da so mu ostalih osem biserov roparji vzeli“. Sodniku se je tatvina tako očitvidna zdela, da nesrečnega trgovca ni dolgo izpraševal, ampak ga dal preteptati, potem pa ga je obsodil v ječo. Trgovec je bil že eno leto po nedolžnem v ječi, kar je bil k njemu priprt tudi eden tistih ribičev, ki so bili za njega bisere lovili. Temu je povedal, v kako nesrečo so ga biseri spravili. Ko je ribič svojo kazen prestal, šel je h kralju in povedal kako se je s trgovcem zgodilo in kako je bil po nedolžnem v ječo obsojen. Kralj je pustil trgovca iz ječe pripeljati, dal mu je hišico poleg svoje palače in toliko mesečne plače, da je zamogel brez skrbi živeti. Trgovec je že mislil, da se je njegova sreča nazaj povrnila; pa ni dolgo trpela. Enkrat je v svoji hiši ogledoval zid in našel neko okno, ki je bilo s prstjo in kamenjem zamašeno. Radoveden, kaj bi to bilo, začel je okno trebiti, in ko se luknja naredi videl je, da se pride skozi to okno

v kraljevo palačo. Zato je brž hilel, da bi okno nazaj zamašil. Toda eden iz kraljevih strežajev je bil že videl, kaj se je zgodilo, ter je to brž kralju naznanil. Kralj je mislil, da je trgovec zato luknjo izvrtal, da bi prišel v kraljevo palačo krast. Zato se je silno raztogotil. Pustil je trgovca pred se poklicati in mu rekel: „Ti nehvaležni človek! Toliko dobrega sem ti storil, ti si me pa v zahvalo okrasti hotel!“ Trgovec se je izgovarjal, pa vse mu ni nič pomagalo. Kralj mu je pustil oba očesa iztakniti. Ko je trgovec svoje oči v rokah držal, izdihnil je poln žalosti: „O ti neusmiljena osoda, kdaj boš nehala mene preganjati? Proti nesreči človek nič ne premore, če mu Bog ne pomaga!“

„Tudi meni, o mogočni kralj“, rekel je princ, „se godi, kakor temu trgovcu. Dokler mi je bila sreča mila, šlo mi je dobro s pod rok; odkar me je sreča zapustila, mi vse spodleti“. Ko je mladenič to izgovoril, potolažila se je kraljeva jeza nekoliko, pustil ga je v ječo nazaj peljati, ministrom pa je rekel: „Danes je pozno, pustimo ga danes še živeti in jutri ob glavo djati“.

Osem sto in sedemdeseta noč.

Drugi dan je stopil drugi minister pred kralja in mu prigovarjal, da družega ne kaže, kakor mladenčca ob glavo djati. Kralj je pustil princa pripeljati in mu govoril: „Gorje tebi! Najhujše smrti boš umrl, ker si se tako grdo pregrešil. Vsaj boš svarilen izgled za druge“. Princ pa je odgovoril: „O kralj, nikdar se ne prenagli! Prehitre sodbe so slabe; morder prevdarek pa je lastnost dobrih vladarjev. Kdor

svojih dejanj ne premisli, zna se mu zgoditi, kakor se je nekemu trgovcu; kdor pa previdno ravna, bo srečen, kakor sin tistega trgovca“. Ko je kralj želel slišati historijo teh dveh trgovcev, začel je princ tako praviti:

Historija o trgovcu in njegovemu sinu.

„Enkrat je bil trgovec, ki se je moral po kupčiji na potovanje podati, čeravno je nosečo ženo doma pustil. Tolažil jo je in jej obljubil, da bo prišel nazaj še pred časom poroda. Prišel pa je s svojo ladijo v neko daljno deželo, kjer je bil kralj že star in brez otrok, pa je tudi dobrega ministra iskal, da bi mu pomagal vladati. Ko je kralj tega trgovca videl, se mu je tako moder in skušen mož videl, da ga je naredil za svojega ministra. Ko je tedaj ta trgovec minister postal, spomnil se je svoje noseče žene in prosil je kralja, da bi ga pustil za nekaj časa, da obišče svojo ženo. Toda kralj ni mogel brez ministra biti in ga ni pustil od sebe. Med tem je ministrova žena doma porodila in povila dvojčke, dva lepa dečka. Žalovala je za možem, ker je mislila, da ga je morda kaka nesreča zadela. Ko sta bila pa fantička že tolika, da sta že govorila in okoli tekala, zvedela je mati, kje je njen mož in da je postal minister. Odpravila se je toraj s svojima sinoma na daljno pot, da bi našla očeta svojih otrok. Med tem pa je tudi minister žaloval po svoji ženi in rad bi bil zvedel, kako je porodila in če otrok živi. Ko je tedaj minulo kakih šest let po njegovem prihodu, prosil je kralja tako dolgo, da ga je na dom spustil vsaj za nekaj tednov. Kralj mu je dal za popotnico eno možnjo ce-

kinov. Minister se je vsedel na ladijo in podal v morje. Pri nekem otoku se je ladija ustavila. Pa na ravno tisti otok je ob tem času prišla tudi tista ladija, na kateri je bila ministrova žena s svojima sinoma, ko je šla z njima svojega moža iskat; kajti oba sta se skor ob istem času spravila na pot. Ko je ministrova žena videla prihajati ladijo iz nasprotne strani, rekla je otrokoma: „Glejta, ta ladija je prišla iz tiste dežele, kjer živi vajin atej. Pojdita na ladijo, ko se bo pri bregu ustavila, morda bodeta kaj zvedela o vajnem očetu“. Bolje bi bilo, ko bi bila žena sama šla, namesto pošiljati take otroke. Dečka sta res šla na tujo ladijo in si tam vse ogledala. Pa namesto popraševati za svojim očetom, začela sta si po otroški navadi na krovu ladije igrati. Minister je ravno spal, ko sta dečka po krovu tako skakala in tak hrup delala, da se je minister iz spanja zbudil. Med spanjem mu je mošnja s cekini iz žepa zdrknila in se med blazine zamotala. Minister jo je brž pogrešil in ko je ni mogel najti in je videl, da nikogar drugzega ni bilo blizu, ko ta dva otroka, začel ju je dolžiti: „Nalašč sta si tukaj igrala, vidva potepina, da sta imela priložnost, meni cekine ukrasti!“ To rekši je vzel palico in začel svoja sinova, ki ju ni poznal, pretepavati. Na nju jok so prihiteli mnogi mornarji in ko so slišali, kaj se je zgodilo, rekli so ministru: „Resnica je, otroci na tem otoku vsi kradejo“. Zdaj je bil minister še bolj razdražen in je prisegel, da bo oba dečka v morje vrgel, ako mu ne data mošnjo s cekini nazaj. Dečka tega nista mogla storiti, ker o cekinih nič vedela nista. Zato je vzel minister dve deski, je vsacega fanta privezal na eno desko, potem pa oba fantička, svoja lastna sinova, vrgel v morje

in rekel: „Če sta tatova, naj pogineta; če sta pa še življenja vredna, naj ju Bog reši, zato sem ju privezal na deske“. Visoki valovi so oba dečka na dilah kmalo daleč proč odnesli, da ju ni bilo nikjer več videti. Ko pa dečkov predolgo ni bilo nazaj, šla je nju mati sama za njima in ju iskala okoli tuje ladije, ko ju nikjer ne usjde, šla je na tujo ladijo in vprašala mornarje, če so kaj videli dva taka in taka dečka?“ Zdaj so mornarji spoznali, da je to mati od tistih dečkov in povedali so jej, da sta bila v vodo vržena in zakaj. Žena je na glas zavpila in rekla: „Gorje meni! O moja dečka, bunčice mojih oči! Moja dečka sta nedolžna, nista nikdar kaj ukradla! O da bi bil moj mož tukaj in ju bil branil!“ Mornarji prašajo: „Kdo je vaš mož?“ Gospa odgovori: „Trgovec Verdovin, ki je zdaj v vaši deželi minister postal. Šla sem ravno z dečkoma k njemu, ker svojih sinov še ni videl“. Minister je vse to videl in šlišal, in koj spozna svojo ženo in jo objame. Potem pa si jame lase puliti, se ob glavo tolči in vpije: „Gorje meni! Svoja lastna otroka sem pokončal! O nesrečni človek, kdor ne premisli, kaj stori! Prokleta bodi hitra jeza in vse hitre sodbe!“ Čez nekaj časa je spet rekel: „Ne bom imel več veselja na svetu, prej ko ne zvem, kaj je z mojima sinoma!“ To rekši je vzel dva mornarja, ki sta se vsedla k njemu v čoln, in na tem čolnu so daleč okrog po morju iskali, pa dečka sta bila po valovih že daleč proč odnešena. K sreči ni poginil nobeden. Enega so valovi prizibali na neki otok, ki je bil pod oblastjo tistega kralja, pri katerem je Verdovin minister postal. Ribiči so otroka vjeli, in ker so videli, kako je lep deček, nesli so ga kralju in mu povedali, v kakem stanu so otroka našli. Kralju

se je deček zelo dopadel; zato je dal ribičem lepo darilo, najdenčka pa je vzel za svojega sina, ljudstvu pa je naznanil, da je to njegov pravi sin, katerega je nalašč nekaj časa utajil. Vsi ljudje so se tega veselili, kralj pa je najdenca postavil za svojega naslednika, kedar bi on sam umrl. Najdenec je bil še le sedemnajst let star, ko je kralj umrl in za njim je on vlado prevzel brez vsega ugovora od strani ljudstva. Ljudje so mladega kralja prav radi imeli, ker je bil moder in previden v svojih sodbah, ter se ni dal nikoli od jeze premagati, da bi bil kaj nepremišljenega storil.

Med tem časom sta Verdovin in njegova žena povsodi iskala in popraševala, če bi bil kdo kaj videl, ali slišal o dveh dečkih, na deske privezanih in v morje vrženih; pa nič nista mogla zbarati.

Osem sto ena in sedemdeseta noč.

Nekega dne pa je šel Verdovin na trg, kjer so sužnje prodajali, in neki mešetar mu je ponujal lepega dečka, ki se je Verdovinu tako dopadel, da je precej izplačal, kar se je zanj tirjalo. Ko pa fanta domov pripelje, zavpila je njegova žena: „Za Boga, to je moj sin!“ Oče in mati sta se jokala od veselja, ko sta vsaj enega svojih otrok nazaj dobila. Deček je pa tudi materno besedo potrdil in povedal, kako je bil v vodo vržen, potem od tujih ljudi rešen in v sužnost prodan. O svojem bratu pa ni vedel nič povedati, kam bi bil prišel.

Ko je ta sin nekoliko dorastel, kupil je Verdovin ladijo, naložil jo z različnim blagom in poslal svojega sina v tisto mesto, kjer je bil Verdovin prej

za ministra, da bi zvedel, ali je stari kralj še živ ali ne. Mladi Verdovin je tedaj odpotoval; srečno je prišel v tisto deželo, kjer je bil njegov brat za kralja. Ko je mladi kralj zvedel, da je prišel tuj trgovec, ki ima mnogo lepega blaga, šel si je tudi on kupit nekaj takih reči, ki jih doma ni imel. Svojega brata sicer ni spoznal, vendar je čutil neko posebno naklonjenost do njega in rekel mu je: „Ostani pri meni, jaz te bom postavil v visoko čast in ti storil vse po volji. Takemu vabilu se Verdovin ni mogel odtegniti in ostal je nekaj časa. Ko je pa videl, da ga kralj ne spusti več od sebe, pisal je svojim starišem, kako se mu godi in da naj pridejo za njim.

Nekega dné je prišel kralj nekaj vinjen domov. Mladi trgovec pa si je mislil: „Kralj mi je že toliko dobrega storil, zato je prav, da se jaz sam na stražo postavim pred njegovo spalnico, da se mu kaj žalega ne pripeti“. Stal je toraj pred kraljevo spalnico s sabljo v roci. To pa je videl eden iz mladih dvornikov, ki je Verdovina že davno zavidal zavoljo tega, ker ga je kralj toliko v časti imel. Prašal ga je toraj, zakaj tu stoji. Mladi trgovec mu je povedal po pravici. Mladi dvornik pa je to porabil, da bi Verdovina očrnil in pokončal. Pogovoril se je tedaj s svojimi tovariši, in drugi dan so šli vsi skupaj h kralju in mu rekli: „O kralj, če ti je življenje drago, varuj se tega mladega tujca, ki si ga povzdignil nad vse druge velikaše. Včeraj te je hotel napasti z golo sabljo, ko si prišel vinjen domov“. Pri teh besedah je kralj obledel in rekel je dvornikom: „Ali morete to spričati?“ Mladi dvorniki so mu rekli: „Tega se sam lahko prepričaš. Jutri se spet pijanega naredi in vlezi se v posteljo. Boš videl, kaj bo“. Potem so

pa šli k Verdovinu in mu rekli: „Kralju se je do-
padlo, da si ga sinoči stražil; stori drugokrat spet
tako, pa boš dobil obilno plačilo“. Kralj je ubogal
hudobne mladenče, ter se je drugi večer spet pijanega
delal in gledal iz svoje spalnice, kdaj mladi trgovec
pride. Ko je ta zvedel, da je kralj spet v takem
stanu, bal se je za njegovo življenje in šel je spet s
sabljo stražit pred duri. Ko ga pa kralj priti vidi,
se ga je prestrašil, poklical je stražo in pustil je svo-
jega brata prijeti. Dva mladenča sta precej vprašala,
če mu smeta glavo odsekati. Kralj pa je rekel: „Člo-
veku življenje vzeti, je lahko; pa mrtvemu dati novo
življenje, je nemogoče. Zato hočem tega zlodejca rajši
zapreti, življenje mu še znirom lahko vzamem“. Na
to so mladega trgovca v ječo odpeljali, kralj pa je
šel po svojih opravilih, potem na lov, zvečer pa se
je vrnil v mesto in ni več mislil na jetnika. Mladi
dvorniki pa so prišli h kralju in mu rekli: „Če tega
zarotnika ne daš umoriti, se bo vsak nad tebe upal
in v nevarnosti je tvoja krona in tvoje življenje“. Te
besede so zbudile jezo kraljevo na novo, pustil je jet-
nika pripeljati, poklical pa tudi rabeljna, da bi mu
glavo odsekal. Mladenču so zvezali oči, rabelj pa je
vzdignil nabrušeno sabljo in vprašal: „Če hočeš, o
kralj pa vdarim“. Kralj pa je rekel: „Nikdar! Se
bom še premislil. Peljite ga nazaj v ječo; umoriti
ga lahko dam še drugokrat“. Med tem pa je tudi
stari Verdovin zvedel, kaka nesreča je zadela njego-
vega sina. Hitel je toraj h kralju in mu izročil pismo,
v katerem je bilo pisano:

„Imej usmiljenje z menoj, tudi Bog se bo tebe
usmilil! Ne prenagli se, to je huda reč; tudi jaz sem
v nagli jezi enega sina v vodo vrgel in ga nisem več

videl. Če misliš, da je smrti vreden, umori mene za njega“.

Ko je kralj pismo prebral, padel je njegov oče pred njim na kolena in se jokal. Kralj pa, ki je dobro vedel, da je bil v morje vržen s svojim bratom in potem rešen, mislil si je brž, da bi znal ta človek o tem kaj vedeti, zato je starega Verdovina prosil, naj mu pové, kako je to prišlo, da je svojega sina v morje vrgel. Na to je Verdovin vse po vrsti povedal, kako je od doma odpotoval, kako je med tem njegova žena porodila dvojčke, kako in zakaj je on oba po nedolžnem v morje vrgel, da je enega sicer spet našel, drugega pa ne. Zdaj je kralj spoznal, da je to njegov oče, zaprti mladenič pa njegov brat. Stopil je s trona in objel svojega očeta. Potem je pustil še brata iz ječe poklicati in ga srčno objel. Prašal ga je tudi, kako je bilo mogoče, da mu je po življenju stregel. Brat pa je vse po pravici povedal, zakaj je pred durmi stražil in da ni imel nobenega hudobnega namena. Zdaj je pustil kralj obrekovalca svojega brata v ječo vreči in pozneje, ko se je prepričal, da so res krivi, jih je vse iz dežele iztiral. Ko je prišla pa še mati obeh sinov, bilo je veselje popolno. Odslej so v miru in sreči skupaj živeli. Kralj pa je še večkrat rekel: „Kako dobro je, da se nisem prenaglil, ko so obrekovalci mojega brata tako črnili! Ko bi se naš oče ne bili prenaglili takrat na otoku, koliko žalosti in skrbi bi si bili prihranili!“

„Zato pa, o kralj“, je pristavil princ Svitana, „se tudi ti ne smeš prenagliti z mojo smrtjo, kajti nič ni hujšega, ko nepremišljeno djanje, katerega se človek potem celo življenje kesa“. — Ko je kralj to historijo slišal, pustil je princa Svitana spet v ječo odpeljati in sklenil, da hoče še premisliti, kaj bi z njim storil.

Osem sto dva in sedemdeseta noč.

Tretji dan je stopil tretji minister pred kralja Vivoda in mu tako govoril: „O kralj, če pustiš tega malopridneža še dolgo živeti, se bo ves svet iz tebe norčeval. Že so ljudje pesem zložili, v katerej se norčujejo iz te dogodbe in jo popevajo javno po gostilnah“. Te besede so kralja spet razdražile in pustil je princa pripeljati, da bi ga na smrt obsodil. Ko ga pripeljajo, reče mu kralj ves srdit: „Ti si mene v sramoto pripravil, zato te bom pustil sramotno obesiti“. Princ Svitan pa je rekel: „Nikar se ne prenagli, da se ne boš pozneje kesal, kakor se je kesal kralj Ilan, ki je prenaglo obsodil svojega zvestega služabnika Tomana“. Kralj vpraša: „Kakošna pa je ta prigodba?“

Princ pa je začel praviti:

Historija o kralju Ilanu in o Tomanu.

„O kralj, nekdam je živel bogat, pošten in pameten mož v deželi, katero je vladal krut in hudoben kralj. Ta mož, kateremu je bilo Toman ime, imel je toliko prestajati pred krivičnim kraljem, da je rajši vse prodal in se podal pod družega bolj pravičnega kralja. Izvolil si je deželo kralja Ilana; tam si je kupil grajščino in pustil je ves svoj denar in svoje dragocenosti tje prenesti. Ko je kralj Ilan zvedel, da se je tako imeniten gospod v njegovi deželi naselil, pustil ga je poklicati in mu rekel: „Zvedel sem, da si prišel k nam, in čul sem hvaliti tvojo modrost, poštenost in radodarnost. Zato bodi preverjen, da smo te vsi veseli, da te hočem jaz sam pod svojo brambo

vzeti, in če imaš kako željo, se ti bo spolnila. Samo to te prosim, da ostaneš vedno v moji bližini in da mi pomagaš vladati z dobrim svetom“. Toman se je priklonil in rekel: „O kralj, rad ti služim z vsem svojim premoženjem; pa v tvoji bližini živeti je nevarno, ker taka čast izbuja nevošljivost“. Potem je kralju dal mnogo lepih daril in se z njim tako spoštljivo in modro razgovarjal, da se je kralju močno prikupil. Zato mu je kralj izročil v oskrbovanje vse najimennejše državne zadeve. Kraljevi trije ministri pa, ki so prej vse v rokah imeli, so bili zelo razžaljeni, da so bili zdaj tako v kot potisnjeni, in le redko so se še prikazovali v kraljevi palači.

Ministri so rekli med seboj: „Kaj bomo zdaj začeli, ko kralj tega tujca tako časti, nam pa je vse iz rok vzelo. Kako ga hočemo s poti spraviti?“ Posvetovali so se dolgo in ugibali, pa nič jim ni prišlo na misel. Slednjič pa eden reče: „Jaz že vem, kaj storimo. Turški cesar ima tako lepo hčer, da njena lepota slovi po vsem svetu. Pa kdor jo snubit pride, vsacega pusti njen oče umoriti. Pojdimo h kralju in hvalimo mu turško princezinjo tako dolgo, da jo bo poželel za ženo; potem ga nagovorimo, da bo poslal Tomana na turški dvor, da bo princezinjo snubil za kralja. Turški cesar pa ga bo dal umoriti, in tako se tega tujca znebimo“. Ta svet je bil potrjen, in precej so šli vsi trije h kralju in mu toliko lepega povedali o turški princezinji, da je postal kralj Ilan ves goreč za njo. Tega mu seveda niso povedali, kaka nevarnost tistega čaka, ki jo pride snubit. Kralj je slednjič ministre prašal: „Kaj mislite, koga bi poslali na turški dvor, da bi princezinjo za mene snubil?“ Ministri mu odvrnejo: „Nobeden ni tako pripraven za

to, kakor modri in omikani Toman“. Kralj reče: „Vi imate prav, Toman bo to najbolje opravil“. Na to se kralj obrne k Tomanu, ki je tudi zraven stal, in ga vpraša, ali bi hotel to prevzeti. Ko je Toman obljubil, pustil je kralj vse pripraviti za potovanje. Turškemu cesarju je poslal veliko dragocenih daril in lastnoročno pismo. Toman je prišel srečno v glavno mesto turškega cesarstva. Ko je turški cesar o njegovem prihodu zvedel, poslal mu je enega svojih dvornikov naproti, kateri je Tomanu odkazal lepo stanovanje, kjer so ga tri dni gostili. Četrty dan pa ga je cesar k sebi poklical. Toman se je pred cesarjem spoštljivo priklonil, ter mu izročil darila in pismo kralja Ilana. Ko je cesar pismo prebral, rekel je Tomanu: „Bomo že videli. Pojdi enkrat h princezinji in pomeni se kaj z njo“. Princezinja je bila že prej zvedela o prihodu poslanca. Zato se je odela v žlahtno, dragoceno obleko, v svojo izbo postavila samo zlato in srebrno opravo in vsedla se na zlat tron. Ko je Toman v njeno izbo stopil, mislil je sam pri sebi: „Modrijani so rekli: „Kdor svoje oči povese, ga nič hudega ne zadene; kdor svojo roko umakne, se mu ne odseka; in kdor svoj jezik brzda, se nima nič bati“. Zato se je vsedel, ko se je bil priklonil, na stol, oči povesnil in ni pogledal kviško. Princezinja mu reče: „O Toman, poglej me vendar v obraz in govori z menoj!“ On pa ni rekel besede in ni vzdignil glave. Ona reče: „Ali te niso sem poslali, da bi me videl in z menoj govoril?“ Toman pa ni nič odgovoril. Princezinja reče; „Glej, po tleh ležijo biseri in demanti, zlato in srebro; stegni svojo roko in vzemi, kolikor hočeš!“ Toman pa se ni ganil. Princezinja zdaj reče: „Poslali so k meni slepega, gluhega in neumnega snubača“.

Odpravila je Tomana in povedala svojemu očetu, kako se je Toman obnašal. Cesar pokliče Tomana in ga praša: „Zakaj moje hčere nisi pogledal, saj si vendar zavoljo nje prišel?“ Toman reče: „Videl sem jo dovolj“. Cesar vpraša: „Zakaj nisi vzel biserov in diamantov?“ Toman odgovori: „Moja navada ni, da bi roko stegnil po rečeh, ki niso moje“. Kralj je vse premislil in spoznal, da se je Toman prav obnašal. Zato mu je podaril lepo obleko in ga peljal k nekemu vodnjaku z besedami: „Poglej enkrat v ta vodnjak!“ Toman je pogledal v vodnjak in videl v njem vse polno mrtvaških glav. Cesar pa je rekel: „To so glave samih poslancev, ki so prišli mojo hčer snubit. Ker so se pa vsi tako nerodno in ošabno obnašali, pustil sem vsem glave posekati. Mislim sem namreč: kakoršen je hlapec, tak je njegov gospod, če je hlapec neroden, je gospod še bolj. Poslanec je izbran iz najboljših, in če še tisti nima pravega obnašanja, potem se vé, da so v tisti deželi drugi ljudje še bolj surovi in neotesani. V tako deželo pa svoje hčere ne dam. Ti si se pa tako ponižno obnašal, da si se mi prikupil, zato bo tvoj kralj mojo hčer dobil“.

Osem sto tri in sedemdeseta noč.

Turški cesar je dal Tomanu veliko lepih daril za kralja Ilana in pismo, v katerem mu je pisal, da mu dá hčer zavoljo modrega obnašanja poslanca Tomana. Kralj Ilan je bil ves vesel, ko mu je Toman izročil toliko lepih daril in pismo turškega cesarja. Kmalo je prišla tudi princezinja in napravili so velikansko ženitovanje. Turška princezinja je bila še mnogo lepši, kakor si je kralj Ilan prej mislil; zato jo je

kralj Ilan silno rad imel, pa tudi Tomana je še bolj častil, ko prej, ker mu je tako nevesto pridobil. To je pa ministre še bolj jezilo in rekli so med seboj: „Če si ne bomo kaj družega umislili, da Tomana pokončamo, moramo od jeze počiti“. Sledjič so si vendar izmislili spet neko novo hudobijo. Kralj Ilan je imel namreč navado, da kedar je spal, sta morala dva dečka okoli dvanajst do štirinajst let stara pri postelji stražiti, ker se je bal, da bi nenadoma kdo ne prišel in ga umoril. Ta dva dečka so tedaj ministri poklicali, jima dali vsakemu tisoč cekinov in rekli: „Vzemita te denarje in kupita si kar hočeta; toda neko uslugo nam morata za to storiti“. Fantiča prašata: „Kaj pa naj storiva?“ Ministri jima rečejo: „Toman je nas pripravil ob vso čast in veljavo, in če pojde tako naprej, bo nas še iz službe spravil. Mi tedaj želimo, kedar se bo kralj spat vlegel, pa še ne bo zaspal, da mora eden izmed vaju drugemu reči: „Kralj se je čisto temu Tomanu v roke podal, pa ta pritepenec ima vendar hudobne namene z njim“. Drugi mora pa vprašati: „V čem je njegova hudobija?“ Prvi pa mora odgovoriti: „On kralja sramoti, ker povsodi pripoveduje, da je turški cesar še vsacega umoril, kdor je turškega cesarja hčer snubil, samo našemu kralju jo je dal, ker je bila v Tomana zaljubljena in je zato rada šla na naš dvor“. Drugi pa mora vprašati: „Ali veš to za gotovo?“ In prvi mora odgovoriti: „To vé vsak človek v mestu, samo kralju si ne upa nobeden nič povedati. Ali ne veš, da Toman vselej h kraljici gre, kedar kralja ni doma, in da je sam pri njej?“ Fanta sta obljubila, da bota vse tako govorila, kakor sta bila zdaj naučena. Ko se je tedaj kralj zvečer vlegel, pa še ni spal, govorila sta dečka

vse tako, kakor sta bila naučena. Ko je kralj tako govorenje slišal, mislil je sam pri sebi: „Dečka sta še preneumna, da bi si kaj takega sama izmislila. Gotovo sta govorila le, kar se med ljudstvom govori“. Zato je vse verjel in komaj čakal jutra, da bi Tomana pokončal. Zjutraj na vse zgodaj je pustil Tomana poklicati in ga vprašal: „Kaj zasluži človek, ki svojega kralja sramoti?“ Toman reče: „On zasluži, da tudi kralj njega osramoti“. Kralj še praša: „Kaj zasluži človek, ki svojega kralja izdá?“ Toman reče: „On ni vreden življenja“. Kralj mu pljune v obraz in reče: „Ti si oboje storil!“ To rekši mu zabode nož v prsi, da se je Toman pri tej priči mrtev na tla zgrudil. Kralj je pustil njegovo truplo v neko jamo vreči. Komaj pa je kralj to storil, začela ga je vest peči, postal je klavern in žalosten, pa nikomur tudi kraljici ni povedal, zakaj je tako žalosten. Ministri pa so se veselili med seboj, ker je Toman tako hiter konec storil. Kralj pa je zvečer vselej poslušal, kaj bodeta dečka še kaj povedala o kraljici. Enkrat pa se je zvečer tiho približal svoji spalnici, kjer sta dečka že čakala. Pogledal je skozi ključavnico in videl je, kako sta si dečka s cekini igrala in jih preštevala. Slišal je pa tudi, kako je eden iz dečkov drugemu rekel: „Gorje nama! Kaj nama koristi ta krvavi denar? Saj si ne upava kaj kupiti zanj, da bi se ne izdala. Denar je naju le zapeljal v veliko hudobijo: midva sva kriva, da je Toman po nedolžnem umrl“. Drugi pa je rekel: „Ko bi bila midva vedela, kaj bo iz tega prišlo, gotovo ne bi bila tega storila“. Ko je Kralj to slišal, potegnil je sabljo in planil v izbo, ter zakričal: „Za Boga, hudobna dečka, kaj sta naredila?“ Dečka pa sta prosila: „Milost, o kralj, milost.“ Kralj

pa reče: „Precej vaju razsekam, če mi ne povesta resnice“. Tedaj sta kralju vse povedala, kako sta bila od ministrov naučena govoriti; da je vse laž, kar sta govorila, ampak sta to storila le za denar. Zdaj se je kralj strašno kesal, da se je tako pre naglil; ruval si je lase in grizel v roke. Potem pa je pustil ministre in rabeljne poklicati in govoril je ministrom: „Vi brezbožni ministri, ali ste mislili, da Bog vaše hudobije ne bo razodel? Kdor drugemu jamo koplje, sam vanjo pade. Vaše telesa pustim jaz pokončati, vaše hudobne duše bo pa Bog v pekel zaklel“. Na to ukaže rabeljnem, da so ministrom pri tej priči glave odsekali. Kralj pa je šel h kraljici in jej povedal, kaj se je zgodilo. Drugi dan pa so Tomanovo truplo izvlekli iz jame in ga položili v lep grob, nad katerim je dal kralj zidati lepo znamenje. Ves dvor je žaloval za Tomanom, kralj Ilan pa ga ni pozabil celo življenje“. „Iz te dogodbe vidiš o kralj“, rekel je prine Svitan kralju Vivodu, „kako hudobni ljudje so na svetu, in da je nevarno, jim vse verjeti in se v svojih sodbah pre nagliti. Kakor je Tomanova nedolžnost na dan prišla, tako upam, da bo Bog tudi mojo nedolžnost razodel“. Kralja so te besede ganile in pustil je princa spet v ječo odpeljati.

Ministri pa so govorili med seboj: „Ta mladenič nam daje dosti opraviti. Kedar koli je kralj že volje, da bi ga umoriti dal, vselej mu pove spet kako historijo, s katero ga omeči. Kaj nam je storiti?“ Po dolgem posvetovanju so se zmenili, da grejo h kraljici, naj ona tej reči konec naredi. Šli so toraj h kraljici in jej tako govorili: „O kraljica, nič ti ne pomaga, da se noč in dan zapiraš pred ljudmi. Ljudje te vendar opravljajo in prepevajo porogljive pe-

smi o tvoji ljubezni do tega nesrečnega mladenča. Kralj se pa iz vsega nič ne zmeni, jé in pije in hodi na lov, kakor bi mu ne bilo nič za čast svoje hiše“. Kraljica odgovori: „V resnici tudi jaz spoznam, da teh hudobnih jezikov ne bo prej konec, dokler mladenič ne umrje. Toda povejte mi, kako naj to naredim?“ Ministri rečejo: „Pojdi pred kralja, jokaj se in povej mu, kako se ljudje norčujejo iz dogodkov na kraljevem dvoru; reci mu, da se mora temu konec storiti, naj že kralj umori mladenča ali pa kraljico“. Kraljica je tedaj šla vsa objokana pred kralja, raztrgala svojo obleko in mu rekla: „O kralj, ali se ne bojiš sramote? Ni lepo za kralje, ako so tako malo ljubosumni na svoje žene. Ti se pa za nič ne zme-niš, med tem ko se celo mesto norčuje iz nas. Ali umori mladenča, ali pa mene, da bo teh besedi eu-krat konec!“ Kralj se je tedaj razsrdil na moč in rekel: „Vidim, da ne bo prej miru, dokler ta mlade-nič ne umrje. Še danes ga pustim obesiti; le pojdi mirno v svojo izbo“. Potem je pustil princa pripeljati. Ministri so princu rekli: „Gorje tebi, tvoja smrt je blizu! Kmalo te bodo črvi v zemlji grizli“. Princ pa jim odvrne: „Ako Bog tako hoče, smrti ne ubežim; ako pa Bog hoče, me lahko reši iz vaših rok“. Mini-stri pa so rekli: „O ti zavrženi človek, kako zamoreš še na Boga zaupati, ko se že vislice za te priprav-ljajo!“ Princ pa odvrne: „Pameten človek nikoli ne neha, v Boga zaupati, ker on je vsegamogočen in lahko vsakega reši, kakor je rešil tistega jetnika“. — „Kak-šna pa je spet ta prigodba?“ prša kralj radoveden. Princ pa je začel praviti:

Historija o rešenemu jetniku.

„Neki kralj je imel visok grad, iz katerega je videl doli na jetnišnico, kjer je bilo zaprtih mnogo jetnikov. Enkrat se je pri odprtih oknih po izbi sprehajal in slišal je neki glas iz ječe: „O Bog, ki si vsegamogočen, reši me!“ Kralj se je razjezil nad temi besedami in rekel je sam pri sebi: „Ta tepec misli, da bo še rešen! Kako neki?“ Poklical je potem nadzornika čez ječe in ga vprašal, kakšni jetniki so v teh ječah. Nadzornik mu odgovori, da so to sami morilci, roparji in tolovaji. Zdaj je pustil kralj tistega jetnika poklicati in ga vprašal: „Ti neumni človek, če si tak hudodelnik, da si prišel v to ječo, kako moreš še upati, da te bo Bog rešil?“ Da bi jetnikovo vero osramotil, pustil je kralj precej, čeravno je bilo po noči, vojake poklicati in jim ukazal, naj tega jetika iz mesta peljejo in naj ga precej na kako drevo obesijo. Ko so pa vojaki iz mesta prišli, bili so po oboroženih roparjih napadeni. Med tem, ko so se vojaki in roparji pobijali in klali, jim je jetnik ubežal v bližnji gozdič, kar je bilo tem ložej, ker je bila tema in ga niso videli, kam je utekel. Prigodilo se je pa, da je prišel velik lev, podrl jetnika na tla, izruval veliko drevo in ga položil na jetnika, potem pa je lev odšel, da bi še levinjo poklical na to večerjo. Pa tudi v tem žalostnem stanu jetnik ni zgubil zaupanja v Boga. Tiščal je veje na stran in je videl skozi veje mnogo mrtvaških kosti od ljudi, katere je lev že požrl. Tudi je videl na tleh vrečico (žakelček), iz katere so bili deloma cekini izsuti. Najbrž je posestnika teh cekinov tudi lev raztrgal, vre-

čico s cekini pa ležati pustil. Jetnik je vse svoje moči napel, da je vendar izkobacal iz pod težkega drevesa. Potem je nabasal vse cekine v vrečico in jo zavezal, ter pod pazduho vzal, potem pa je tekel, kar so ga noge nesle, dokler ni prišel do nekaterih hiš, kjer se leva ni več bal. Tukaj se je vsedel in se odpočil. Ko pride do druge vasi, se je v gostariji najedel in napil, potem je vzal nekaj cekinov in si kupil konja, ter na njem jezdaril celi dan, dokler ni prišel v drugo deželo, kjer se mu kralja in njegovih vojakov ni bilo treba več bati. Tam je potem srečno živel s tistim denarjem, ki ga je v vrečici seboj prinesel“.

Osem sto štiri in sedemdeseta noč.

Ko je princ to prigodbo skončal, rekel mu je kralj: „Kako dolgo nas boš še motil s svojimi historijami? Pripravi se rajši na smrt, ker boš še danes obešen“. Peljali so tedaj princa na morišče; kjer so bile vislice ali gavge že narejene, in mnogo ljudstva je vkup drlo, da bi videli, kako se bo ta žalostna sodba vršila. Tudi kralj je šel gledat. Med radovednim ljudstvom pa je bil preoblečen tudi tisti roparski poglavar, ki je princa v puščavi našel in kakor svojega sina izredil. Ta je zvedel od ljudi, da bo neki mladenič obešen in povedali so mu tudi zakaj. Ker je svojega najdenca težko pogrešal in so se leta s tem mledančem ujemale, kakor je od ljudi zvedel, zato je začelo roparja skrbeti, če bi morda hoteli obesiti njegovega najdenca, ki ga je tako rad imel, kakor lastnega sina. Zato se je preril skozi množico, da je prišel obsojencu čisto blizo. Brž ga je spoznal, skočil k njemu in ga poljuboval. Rabeljnom in sod-

nikom pa je rekel: „Ali hočete nedolžno kri preliti? Ta mladenič tega ni storil, česar ga vi dolžite! Izpustite ga!“ Ko kralj to sliši, stopi blizo in reče roparju: „Kdo si ti, da si upaš tako z nami govoriti. S čim moreš ti njegovo nedolžnost spričati?“ Ropar reče: „S tem, ker ga od mladih nog poznam. Našel sem ga še dojenčka v puščavi blizo nekega potoka pri gori Hrmeec; bil je oblečen v svilnato obleko, okoli vrata je imel rudeče koravde, na katerih so viseli sedmeri biseri; zraven njega pa je ležala možnja s tisoč cekini. Jaz sem otroka vzel in ga kot svojega izredil. Enkrat pa smo mi roparji napadli neko močno karavano, takrat smo bili premagani, in moj najdenec je bil ujet“. Kralj je ves čas pazljivo poslušal in iz vse povesti se je prepričal, da ta mladenič ni nihče drugi, kakor njegov lastni sin, katerega sta s kraljico na begu v puščavi pustila prav v takem stanu in na tistem kraju, kakor je ropar povedal. Zato je kralj od veselja zavpil, princa objel in poljubil ter rekel te besede: „Za Boga, svojega lastnega sina sem hotel umoriti, in od žalosti bi bil umrl, ko bi bil to storil!“ Zdaj je princa razvezal, vzel krono raz svojo glavo in jo postavil princu na glavo. Ta novica se je hitro zvedela po celem mestu, od vseh strani so prihajale godbe z bobni in trobentami in bil je tak vesel hrup po mestu, da so se celo tice v zraku plašile, nevedoče kaj to pomeni. Celo mesto je bilo okrašeno z zelenjem in cveticami. Tudi kraljica je prišla, ko so jej povedali, kaj se je zgodilo, objela je veselo svojega sina, in vse ljudstvo z vojaki je veselo marširalo v mesto. Kralj je vse jetnike iz ječ izpustil in dajal je gostije in veselice sedem dni. Na osmi dan pa je svojega sina, princa Svitana k sebi

na tron posadil, potem pa je pustil poklicati vse velikaše, generale in ministre, kateri so bili od sramote in straha komaj še živi. Tem je rekel princ: „Glejte vi slabi ministri, da mi je res Bog pomagal, v kate-rega sem zaupal“. Ministri pa so molčali. Kralj pa jim je rekel: „Danes se vse veseli, samo vi ste žalostni, ker imate slabo vest. Če bi bil jaz vas ubogal, zdaj bi moral od kesa in žalosti umreti“. Princ pa je kralju rekel: „Ljubi oče, tudi ti si me rešil gotove pogube, ker se nisi prenaglil in si mojo smrt tako dolgo odlašal“.

Potem je pustil kralj pripeljati roparskega poglavarja in mu dal mnogo lepih in dragocenih daril. Potem je še rekel: „Kdor mene ljubi, naj temu možu kaj podari!“ Zdaj so vsi velikaši in generali posegli v žepe in vsak mu je dal nekaj cekinov, tako dolgo, da jih že ni mogel več nositi. Tudi mu je kralj podelil visoko službo pri dvoru. Potem je kralj ukazal, naj se naredi še devet vislic zraven tistih, ki so bile za princa namenjene. Princu pa je kralj rekel: „Ti si bil nedolžen, ti hudobni ministri so te obrekovali“. Princ odvrne: „Zagrešil nisem družega, kakor da sem tisti dan preveč vina izpil. V pijanosti sem hodil po palači, kje bi prišel v kako izbo in kako posteljo, da bi se vlegel in zaspal. Po nesreči sem prišel v izbo svoje matere, ne vedoč kje sem, ter se tam vlegel. Hudega namena nisem imel nikacega. Pa ministrov ni to bolelo; nje je le to peklo, ker sem jim prevzel kraljevo blagajnico, da niso mogli dalje iz nje krasti, kakor prej. Samo zato so me tako sovražili in hoteli pokončati“. — „Zato bodo pa tudi obešeni“, reče kralj, „kajti njih hudobija je bila prevelika“. Potem se obrne kralj k ministrom in jib vpraša: „Gorje vam! Ali imate

kak izgovor?“ Ministri rečejo: „Nobenega. Sovražili smo mladenčca in mu hoteli jamo izkopati, pa smo sami vanjo padli“. Zdaj reče kralj: „Bog je pravičen in njegova sodba je resnična“. To rekši ukaže ministre odpeljati na morišče, kjer so bili vsi obešeni.

Kralj je živel potem s svojo ženo in s svojim sinom še dolgo let srečno in veselo, dokler ni tudi njega pokončala neizprosna morilka, blede smrt. Hvaljen in česčen bodi večni Bog, ki nikdar ne umrje, in kateri edini je vse hvale vreden, čigar milost ostani vsigdar pri nas na vekomaj. Amen.

Osem sto pet in sedemdeseta noč.

Historija o Hatimu Taitu.

Znana je po celi Aziji radodarnost pokojnega Hatima Taita. Morda pa ne bo vsak vedel, da je še po smrti dobrote delil. Ko je Hatim umrl, pokopali so ga na vrhu neke gore pri studencu sveže vode. Studenec pa so napeljali v dva kamnita korita, da se je lahko napajala živina preko gore potujočih trgovcev. K vsakemu koritu so naredili kamnito žensko z dolgimi lasmi. Iz obojih korit je tekla voda kot majhen potok v dolino. Kadarkoli so trgovci tam prenočevali, slišali so neko mrmranje in šepetanje, zjutraj pa niso videli družega, ko tisti dve kamnitni deklici. Enkrat je tu mimo potoval Kela, eden iz Himiarskih knezov in prenočil pri spomeniku Hatima. Spremljevalci so Keli povedali: „Tukaj je Hatimov grob; ta dva korita in ti dve kamnitni deklici to je njemu v spomin postavljeno. In kedar trgovci tu prenočujejo, slišijo neko šumenje in mrmranje“. Knez Kela je rekel

v šali: „No Hatim, danes smo tvoji gostje. Pa vedi tudi, da smo prav lačni“. Knez je nekoliko zaspal, pa kmalo se je prebudil, poklical svoje ljudi in rekel: „Čujte, kake čudne sanje sem imel. Sanjalo se mi je, da je prišel Hatim k meni z mečem v roci in mi rekel: „Zakaj me obiskuješ, ko vendar veš, da zdaj nič več nimam“. Potem je šel in je zaklal enega svojih velblodov (kamel). Glejte tedaj, če so naši velblodi vsi živi“. Hlapci so pogledali po velblodih in našli enega zaklanega. Zdaj ni družega kazalo, kakor ogenj narediti in zaklanega velbloda peči. Tako so se vsi najedli in utešili svoj glad po dolgem potovanju, žejo pa s studenčnico iz Hatimovega studenca. Potem so se vlegli in zaspali. Drugo jutro so šli naprej. Ko pa nekaj časa potujejo, srečali so nekoga, ki je na velblodu jahal, družega pa na vrvi za seboj vodil. Vprašajo ga: „Kdo si ti?“ On reče: „Jaz sem Adi, sin Hatimov. Kje je knez Kela? Ko mu ga pokažejo, reče mu Adi: „Tukaj je velblod, katerega vam moj oče pošlje namesto tistega, ki ga je to noč za vas zaklal“. Knez praša začuden: „Kdo ti je to povedal?“ Adi reče: „Moj oče se mi je v sanjah prikazal in mi rekel: „Glej Adi, knez Kela je prišel k meni in je hotel moj gost biti. Zato sem mu zaklal njegovega velbloda. Daj mu ti zdaj družega za tistega, kajti jaz nimam nič več“. Da očeta ubogam, pripeljal sem vam tega velbloda“. Knez Kela se je čudil, je mladenčca zahvalil, vzela velbloda in potoval naprej. Vsi spremljevalci pa so se čudili, ko so zvedeli, da Hatim še po smrti dobrote deli.

Osem sto šest in sedemdeseta noč.

Historija o kralju Majanu.

Kralj Majan Saidov sin, je bil enkrat na lovu zelo žejen, kajti njegovi ljudje niso imeli nič vode pri sebi. Prišle so pa mimo tri deklice, ki so vodo domov nesle, in te so mu dale piti. Kralj je hotel deklicam nekaj podariti za to, pa ni imel nič takega pri sebi, in tudi njegovi tovariši ne. Zato je dal vsaki deklici po deset pšice, s katerimi je zverino streljal, in te pšice so bile na koncu iz zlata. Ena iz deklic reče na to: „Tako se obnašajo le imenitni gospodje. Zato mu moramo vsaka nekaj lepega povedati. Prva je potem rekla: „Tvoje pšice so zlate, da še tvoji sovražniki spoznajo tvojo dobrotljivost; kajti kogar tvoja pšica rani, jo lahko proda in si kupi zdravila, da se spet ozdravi; če pa koga umoriš, mu daš tudi za pogreb“. Druga reče: „Še v vojski tvoja velikodušnost ne pozna meje; še tisti, ki jih raniš te hvallijo“. Tretja pa reče: „Še sovražnikov otroci pojejo tvojo slavo, kedar pobirajo tvoje zlate pušice“.

Tudi pravijo, da je šel kralj Majan enkrat z velikim spremstvom na lov. Podili so tropo srn in razdelili so se, ker je vsak svojej sledil. Kralj Majan je dolgo dirjal za eno srno, dokler je ni dohitel in ustrelil. V tem prijaha neki človek na oslu iz puščave. Kralj mu jaha naproti, ga pozdravi in praša: „Od kod pa ti prideš?“ Popotnik odgovori: „Pridem iz prav slabega kraja. Že več let smo imeli slabo letino, zato se nam huda godi, posebno takim, kakor sem jaz, ki ima le bajtico in malo zemlje. Letos sem

pa pridelal nekaj lepih zgodnjih kumaric, in ker sem zvedel, da jih naš kralj Majan rad je, hočem mu jih nesti. Ker je pa znano, kako je kralj dobrega srca, prosil ga bodem tudi, naj mi kaj podari za kumare ali pa vbogajme, meni je vse eno, da le kaj dobim“. Kralj, katerega je pa kočar le za navadnega lovca imel, praša kočarja: „Koliko pa misliš dobiti od kralja?“ — „Prosil ga bom za tisoč cekinov“. — „Če se mu pa to preveč zdi?“ — „Bom pa prosil za pet sto“. — „Če pa še toliko ne da?“ — „Sto jih tudi vzamem“. — „Kumare še toliko niso vredne“. — „Vem, da ne; pa petdeset cekinov je za mene tudi veliko denarja“. — „Kaj pa, če ti še petdeset ne dá?“ — „Morda bo pa vsaj trideset dal“. — „Če pa še teh ne dá?“ — „Potem bom izročil svojega osla v kraljevo varstvo in zbežal ves prestrašen domov“. Kralj Majan se je smejal in spodbodil svojega konja, da je kmalo dohitel svoje ljudi. Poklical je svojega hišnika in mu naročil: „Če pride kmet, ki bo zgodne kumare ponujal, pripelji ga k meni“. Potem se je kralj preoblekel v najdražjo obleko, da se je ves lesketal od zlata, srebra in biserov; vsedel se je na zlati prestol, na desni in levi pa so stale straže. Kmalo potem je došel kmetič s kumarcami in peljali so ga pred kralja. Lahko je vrjeti, da kralja Majana zdaj ni več spoznal, to je, še na misel mu ni prišlo, da bi bil kralj ravno tisti lovec, s katerim je poprej govoril. Ko je kmet kralja pozdravil, prašal ga je kralj, kaj želi. Kmet reče: „Prinesel sem nekaj zgodnjih kumaric in stavim svoje upanje v kralja“.

„Koliko misliš za-nje dobiti?“

„Tisoč cekinov“.

„To je preveč“.

„Pet sto cekinov“.

„Je tudi preveč“.

„Tri sto cekinov“.

„Še zmirom preveč“.

„Dve sto cekinov“.

„Tudi ne dam“.

„Pa mi podarite sto cekinov“.

„Še preveč“.

„Pa vsaj petdeset“.

„Tudi ne“.

„No, pa trideset“.

„Ne dam“.

Ko je kralj še trideset zlatov odbil, rekel je kmet ves žalosten: „Tisti človek, ki sem ga v hosti srečal, mi je prinesel nesrečo!“ Pri teh besedah se je kralj nasmejal, in kmet ga je zdaj spoznal, da je bil kralj tisti lovec, s katerim je prej govoril. Zato mu je rekel: „Moj osel je zunaj pri vaših vratih privezan“. Kralj Majan se je tako smejal, da je znak padel, potem pa je rekel svojemu hišnemu tajniku: „Daj temu kmetu tisoč cekinov, pet sto, tri sto, dve sto, sto, petdeset in trideset“. — Kmet se je čndil, ko so mu izplačali dva tisoč sto in osemdeset zlatov. Hvalil je Boga in dobrega kralja, ter jahal na svojem oslu veselo domov. Odslej ni več trpel pomanjkanja.

O Grkih in Arabcih.

Pripoveduje se, da je bila v Carigradu, glavnem mestu grškega cesarstva, velika cesarska palača, ki je bila zmirom zaprta. Kadarkoli je nastopil nov cesar, pustil je na vrata te palače narediti novo ključavnico. Tako je prišlo, da je bilo na vratih že štiri

in dvajset ključavnic. Ko so pa enkrat nekega tujca za cesarja postavili, ki ni bil iz cesarske rodovine, hotel je ta zvedeti, kaj bi bilo v tej palači tako skrivnostnega in ukazal je sneti vseh štiri in dvajset ključavnic. Dvorniki in državni velikaši so cesarja lepo prosili, naj tega ne stori in naj pusti ključavnice pri miru in palačo zaprto, ker bo to celemu cesarstvu v nesrečo, ako se ta palača odpre. Ponujali so mu vsi svoje zaklade in svoje premoženje v dar, ako od svojega nesrečnega namena odjenja. Cesar pa se ni dal pregovoriti. Ko so tedaj palačo odprli, našli so v njej več kamnitih Arabcev na kamnitih konjih; imeli so sablje pripasane in dolge sulice v rokah. Našle so se tudi bukve, v katerih so bile te besede zapisane: „Tisto leto, ko se bo ta palača odprla, prišli bodo Arabci na konjih, ki bodo ravno tako opravljeni, kakor so ti kamniti Arabci in podjarmili bodo velik del krščanskih dežel, ter grško cesarstvo močno oslabilo“. To prerokovanje se je še tisto leto izpolnilo. Turki in Arabci so povsod zmagonosno prodirali. Tarik Siadov je šel z močno vojsko na Špansko in to deželo kristjanom vzel, ter jo pridobil za arabske mohamedance. Arabci so španskega kralja umorili, plenili po celi deželi, može morili, žene v sužnost gnali, ter polastili se vseh bogatih zakladov, kar so jib v deželi našli. Med drugim so našli sto in sedemdeset kron iz zlata, biserov in drugih žlahtnih kamnov. Našli so dvorano tako veliko, da so lahko konjiki v njej sem ter tje jezdarili, in ta dvorana je bila polna zlate in srebrne posode. Našli so tudi mizo kralja Šalomona, sina Davidovega (Bog mu daj dobro); in tudi tisti prah so našli, s katerim se srebro v zlato predelati zamore. Vse te dragocenosti so nesli Kalifu Velidu Almelikoviču.

Osem sto sedem in sedemdeseta noč.

Cesar in pastir.

Cesar Hišan, Almelikov sin je bil enkrat na lovu in podil je srno, ki mu je pa ušla. Pride do pastirja in ga vpraša: „Ali si videl srno tu mimo bežati?“ Pastir pa reče: „Malo omike imaš zares, da človeka prej ogovoriš, kakor si ga pozdravil. Govoriš kakor trinog, in obnašaš se, kakor osel“. Cesar mu reče: „Gorje tebi, ali ne veš, s kom govoriš?“ Pastir odgovori: „Jaz toliko vem, da si neomikan človek. Kajti omikan mož bo človeka najprej pozdravil, potem ga bo še le izpraševati začel“. — „Gorje tebi“, reče cesar, „jaz sem cesar Hišan Almelikov“. Pastir pa odvrne: „Božja milost naj bo daleč proč od tebe; kajti veliko govoriš, pa malo dobrega si še storil“. Komaj je pastir te besede izrekel, prišli so cesarski častniki in drugi dvorniki, ki so bili njegovi spremljevalci na lovu. Rekli so cesarju: „Bodi pozdravljeno vaše veličanstvo!“ Cesar pa jim ukaže: „Pustite te besede in primite tega mladenča, ki me je razdražil“. Takoj so pastirja prijeli in zvezali. Pastir ni rekel besede in je šel z njimi. Ko ga peljejo mimo cesarja, tistega niti pozdravil ni. Zato mu reče eden strežajev: „Ti pasja dlaka, zakaj ne pozdraviš cesarja, ko mimo greš?“ Pastir pa reče: „Ti oslovska čeljust, jaz sem upehan od hoje, ne ljubi se mi gledati na levo in desno“. Cesar mu jezen reče: „Tvoja glava je že zapadla“. Pastir pa reče: „Bog me lahko reši iz tvojih rok, zato se za tvoje žuganje ne zmenim“. Eden izmed častnikov pa mu reče: „Kako se pre-

drzueš cesarju tako odgovarjati?“ Pastir pa reče: „Ali ne veš, kaj stoji pisano: prišel bo dan, ko se bo vsak človek boril za svojo dušo“. Cesarju pa so take besede že presedale, zato je poklical rabeljna in mu ukazal, naj pastirju glavo odseka. Rabelj se je na to pripravil in vzel svoj meč, pastir pa se je moral na stol vستي. Bila pa je navada, da je moral rabelj vselej trikrat vprašati za dovoljenje, prej ko je komu glavo odsekal. Prašal je tedaj cesarja v prvič: „Tukaj je tvoj suženj ki gre proti smrti, pa jaz sem nedolžen njegove krvi, ali hočeš ti slavni vladar, da mu glavo odsekam?“ Cesar odgovori: „Hočem“. Ravno tako je prašal rabelj drugič in tretjič. Ko je pa cesar v tretjič rekel: „hočem“, nasmejale se je pastir na glas, da se mu je videla cela vrsta belih zob. Ves razdražen zareži cesar nad njim: „Vidim, da si zmešan in ob pamet; smrt vidiš pred seboj, pa se še smeješ in norčuješ iz samega sebe!“ Pastir odgovori: „Smejale sem se zato, ker sem se spomnil neke smešne basni, ki se na mene zdaj prav dobro prileže“. — „Kakšna pa je ta basen?“ praša cesar, „povej jo, pa hitro!“ Pastir pripoveduje: „Enkrat je jastreb vrabca vjel in ga nesel v krempljih po zraku. Vrabec pa ga je prosil in mu rekel: „Ali te ni sram, da ne moreš boljšega tiča vjeti, kakor mene, drobnega vrabca! Od mene vendar ne boš sit; rajši se spravi nad kako kuro, mene revčka pa izpusti“. Jastreb se je nasmejale in je vrabca izpustil. Tako sem se moral tudi jaz smejeti, ko sem pomislil, da tako mogočen cesar hoče svojo jezo ohladiti nad takim revnim pastirčkom, kakor sem jaz“. Cesar Hišan se je zdaj nasmejale in rekel je: „Pri moji veri, če bi bil ti že prej katero tako besedo zinil, že davno bi te bil izpustil“. Potem

je ukazal, naj dajo pastirju novo obleko in naj mu usta z biseri zamašijo, potem pa naj ga zapodijo. Tako so tudi storili. Pastir si je rad pustil bisere tlačiti v usta, kolikor jih je držati mogel, potem je zbežal iz cesarske palače, na prostem pa je bisere iz ust vzel in jih lepo v žep spravil. Bili so toliko vredni, da je bil preskrbljen za celo življenje.

Osem sto osem in sedemdeseta noč.

Historija o Mamonu in Ibrajmu.

Ko je Mamon, Harunov nečak, cesar postal, skazovali so mu vsi pokorščino razun njegovega strica Ibrajma. Tisti je namreč sam želel cesar biti. Eno leto, enajst mesecev in dvanajst dni je cesar Mamon svojemu stricu Ibrajmu z lepa prigovarjal, naj se mu poda. Ibrajm pa ni poslušal, ampak je svoje prijatelje zbiral v mestu Rej. Zdelo se je, kakor bi hotel punt začeti. Zato je cesar brž z vojaško silo udaril v mesto Rej. Ibrajm je zbežal v mesto Bagdad. Tam se je skrival. Cesar pa je razpisal sto tisoč cekinov za darilo tistemu, ki bi izdal skrivališče Ibrajmovo.

Kako se je Ibrajmu potem godilo, to popisuje sam tako:

„Bil sem v velikem strahu in nisem se vedel kam djati. Opoldne sem šel iz moje hiše, kjer nisem bil varen in šel sem si iskat družega zavetja, pa nič nisem prav vedel, kam bi se dejal. Ko tako po mestu hodim, pridem v neko zagato, to je v ulice, ki niso imele družega izhoda, kdor jih je hotel zapustiti, moral se je povrniti k prvemu uhodu. Pri neki veži sem videl zamorca stati. Stopim k njemu in ga pra-

šam, če bi me mogel kam skriti za nekaj časa. „O ja!“ reče črнец; potem me pelje v čedno izbo in mi reče sestti. Potem je odšel, duri zaklenil in šel v mesto, mene zaprtega v izbi pustivši. Zdaj sem bil še le prav v strahu, kajti mislil sem, da me je zamorec spoznal, da me je šel zdaj ovadit, da bi zaslužil obljubljenih sto tisoč cekinov, ter da bodo briči vsaki hip po mene prileteli. Bil sem nemiren, kakor krop, ki vre. Ko sem tako premišljal, prišel je zamorec nazaj s košaro v roci, v kateri je bilo več različnih gorkih in mrzlih jedi, pa tudi par steklenic vina. „Ne bojte se nič“, je rekel muri, „jaz dam življenje za vas, če je treba“. Potem je vsakovrstnih jedil in vino pred me postavil in rekel: „Poslužite se, visoki moj gost. Ako sem vam nadležen, hočem oditi, ako mi pa dovolite, da smem pri vas obedovati, štel si bom to v veliko čast“. Jaz ga prašam: „Ali me ti poznaš?“ On reče: Kdo ne bo poznal slavnega Ibrajma, strica našega slavnega cesarja. Tak človek, na čegar glavo je postavljenih sto tisoč cekinov, mora že nekaj vreden biti“. Zdaj sem spoznal, da je zamorec moder in plemenit človek in prosil sem ga, naj v moji družbi ostane. Ko sva se najedla in napila, in me je vino že nekoliko razgrela, stožilo se mi je po mojem sinu, od katerega sem bil ločen in zapel sem to-le kitico:

„Sin brez varstva živi,
Oče po svetu beži,
Kakor splašena zver
Nema miru nikjer“.

Zdaj me je zamorec prosil, naj bi smel še on eno zapeti; in ko sem mu to dovolil, je zapel:

„Brez varstva veseljakov
Je strahopetnih gost,
Pa v družbici junakov
Si spoštovan in prost.
Kdor se pred smrtjo plaši,
Nikolj ni prav vesel,
Junak pri polni čaši
Pa veseljak je cel“.

Jaz sem se zavzel videti pri zamorecu toliko gmike. Zato mu ponudim mošnjo s cekini in mu rečem: „Jaz te ne morem spet zapustiti. Vzemi ta denar in pomagaj si z njim; kedar se mi bo bolje godilo, hočem se ti še bolj hvaležnega skazati“. Zamorec pa mi nevoljno vrne mošnjo in reče žalosten: „Revni ljudje, kakor sem jaz, so malo vredni v vaših očeh, zato mi hočete z denarjem poplačati malo uslugo, ki sem jo vam storil. Bolj ko denar pa je meni draga zavest, da sem zamogel kaj dobrega storiti, zato si rajši življenje vzamem, kakor bi vaš denar vzela“. Zato sem svojo mošnjo nazaj vzel in jo spravil v žep, ter se obrnil proti durim. Zamorec pa mi reče: „Gospod, pri meni ste čisto varni, in lahko vas preskrbim z živežem; ostanite toraj pri meni, dokler se vam razmere ne zboljšajo“. Ni me izpustil, da sem moral nekaj dni pri njem ostati. Ker pa za svoje troške ni hotel od mene krajcarja vzeti, nisem hotel dalje na vratu viseti človeku, ki si je moral z delom svojih rok svoj kruh služiti; zato sem se preoblekel v žensko, se poslovil pri zamorecu in se podal naprej. Na mostu mi naproti prijaha neki častnik, me spozna in me hoče prijeti. Jaz pa ga zgrabim, ga potegnem raz konja, ga vržem na tla, ga povaljam po blatu in mu jih priložim par okoli ušes, da se mu je kri ulila iz nosa. Med tem, ko so ljudje konja držali in čast-

nika od tal vzdignili, popihal sem jo jaz v stranske ulice. Vidim neko gospo pred neko hišo stati in jo prosim: „Usmilite se me in skrijte me na varen kraj, jaz sem v nevarnosti“. Žena reče: „Nič se ne bojte“ in me pelje v neko izbo, kamor mi tudi jesti prinese. Povedal sem ženi, kaj se mi je ravno kar prigodilo in kdo da sem. Med tem pa pride njen mož ves povaljan in krvav domov. Bil je to tisti častnik, ki sem ga jaz s konja vrgel. Obvezal si je glavo in se vlegel v posteljo, ter ženi povedal, kaj se mu je pripetilo. Žena je zdaj vedela, da sem jaz tisti, ki je njeneža moža tako zdelal. Vendar pa me ni izdala ampak prišla je k meni in mi rekla: „Vem zdaj, da ste prav vi mojega moža po blatn povaljali. Pa nič se ne bojte! Njemu se prav godi, ker to je storil iz lakomnosti, da bi si zaslužil sto tisoč cekinov. Ostanite pri meni, dokler je on v postelji“. Ostal sem tam še tri dni in žena mi je z vsem postregla. Četrty dan pa je rekla: „Danes je mož spet ustal, bojim se, da bi znal v to izbo pogledati in vas najti. Torej niste več varni pri meni“. Ko se je tedaj mrak naredil, preoblekel sem se v žensko in šel naprej. Podal sem se k neki ženski, ki je enkrat pri meni služila in veliko dobrot prejela od mene. Upal sem, da bom pri njej najbolje shranjen. Sprejela me je hinavka z velikim veseljem, se jokala in hvalila Boga, da sem ušel tolikim nevarnostim. Potem je rekla, da pojde kaj za večerjo kupit. V resnici pa je letela le v cesarsko palačo, da me ovadi in zasluži obljubljeno nagrado. Naenkrat pritečejo briči in stražniki, me zgrabijo ter me tirajo v ženski obleki. kakoršen sem bil pred cesarja. On je ukazal brž državni svet sklicati. Ko me pripeljajo pred cesarja in sem ga pozdravil, rekel je

on: „Jaz te pa ne pozdravim!“ Jaz pa mu rečem: „O slavni vladar, gotovo imaš moč in pravico mene obsoditi; pa še lepši bo, če mi odpustiš; celi svet bo hvalil tvojo velikodušnost. Če jaz nisem plemenito ravnal proti tebi, pa bodi ti bolj plemenit in s tem me boš osramotil, sebe pa počastil“. Videl sem, da se cesar nagiba k milosti. Vprašal je svojega bratrancea in druge velikaše: „Kaj vi mislite?“ Vsi so rekli, da sem smrti vreden, le v tem nise bili edini kakošne smrti naj umrjem. Cesar je vprašal še Ahmeda Kalidovega in ta je rekel: „O slavni vladar, ako ga daš umoriti, ne bo to nič novega, že veliko puntarjev je bilo umorjenih na svetu; ako mu pa odpustiš, tudi ne bo nič novega, ker zgodovina priča, da že mnogo puntarjev je bilo pomiloščenih“. Cesar reče na to: „Kaj hočem! Saj je bil tudi moj brat ubit, pa ne od tujih, ampak od mojih ljudi. Ako hočem morilce kaznovati, zadenem le svojo kri! Ali se bomo v sorodu morili?“ Čez nekaj časa pa meni reče: „Le surovi ljudje so neizprosljivi v svoji maščevalni jezi. Stric, jaz vam odpustim“. — „Hvaljen bodi večni Bog“, rečem jaz na glas; „o ljubi Mamon, slavni vladar, ker si bil ti meni milostljiv, bo tudi tebi Bog milosten“. Cesar pa reče: „Nič se ne bojte stric!“ Pa cesar mi ni pustil samo življenje, dal mi je tudi vse moje premoženje nazaj in po vrhu mi je poslal še mnogo darov. Ko se s cesarjem drugi dan snideva, mi je rekel: „O stric, mnogo jih je bilo, ki so se vaše smrti veselili in so meni prigovarjali naj vas obsodim. Ko sem pa videl hudobnost in škodoželjnost teh ljudi, sem jim nalašč veselje skalil. Moja jeza pa je čisto utolažena, odkar sem vam odpustil“. Ker sem videl cesarja pri dobri volji, pravil sem mu, kako se mi je

zgodilo, kako je z menoj ravnal zamorec, kako častnik, kako njegova žena in kako slednjič moja nekdanja služabnica. Cesar se je razsrdil nad nehvaležnostjo te ženske in dal jo je prěd se poklicati. Ko pride jo vpraša: „Kaj vas je zapeljalo, da ste izdali nekdanjega gospodarja, ki vam je dosti dobrega storil?“ Ona reče: „Lakomnost“. Cesar jo še praša, če ima moža ali sina, in ko ona odgovori da ne, dal jej je cesar namesto sto tisoč cekinov sto udarcev s šibo priložiti, ter jo potem zapodil domov. Potem je prišel na vrsto tisti častnik. Cesar ga je vprašal: „Kdo te je naučil, da si hotel v nesrečo spraviti cesarjevega atrica?“ Častnik odgovori: „Lakomnost“. Cesar pa reče: „Ti si ravno dober za konjederca“. Na to ga je precej pustil peljati k nekemu konjedercu, kjer je moral častnik za hlapca služiti. Potem je bila poklicana častnikova žena, ki je Ibrajmu tako postregla, in jo je cesar vzel v svojo službo rekoč: „Tako pametna žena se lahko porabi za imenitne opravila“. Nazadnje je cesar poklical tistega zamorca, ki je Ibrajma tako velikodušno sprejel in pogostil in rekel mu je: „Ti si se tako lepo obnašal, da si vsega spoštovanja vreden. Zato ti darujem eno mojih hiš in po vrhu še tisoč cekinov“. Tudi Ibrajm je zamorecu podal roko in mu v njo stisnil mošnjo polno cekinov. Ves vesel se je zamorec vračal domov in vsem sosedom pravil o dobrotljivosti cesarjevi in Ibrajmovi.

Ker se pa ni še svitalo, povedala je Lunica še sledečo historijo:

Kralj Šatad in mesto Irem.

Kralj Šatad je vladal vez znani svet. Njegovi ljudje, Aditi imenovani, so bili veliki in močni in govorili so: „Kdo je močnejši od nas?“ Tega pa niso spoznali, da tisti, ki jih je ustvaril, mora še močnejši biti, kakor oni. Bog jim je poslal preroka Huda, naj bi jih učil, Bogu se pokoriti in njega častiti. Kralj Šatad pa je rekel Hudu: „Če bom v tvojega Boga veroval, kaj bom za to dobil?“ Prerok Hud (Bog mu daj dobro) je odgovoril: „Bog te bo po smrti v nebesa vzel in tam ti bo dal več gradov iz zlata, biserov in zlahtnih kamnov“. Šatad pa je rekel: „Takih gradov si lahko že tukaj na zemlji več postavim in ne potrebujem tvojih obljub“. — Dubovnik Kab pripoveduje, da je Bog sam to historijo Mojzesu razodel; o mestu Iremu, ki ga je Šatad zidal, se je namreč še zvedelo: „Vrhovni kralj Šatad je sklical sto svojih podložnih kraljev in jim ukazal, naj poiščejo lepo, ravno deželo, kjer je dosti vode in čistega zraka, ker tam hoče sezidati zlato mesto Irem. Podkralji so vzeli vsak tisoč mož seboj in poiskali so deželo Jemen ali „srečno Arabijo“ pri gori Aden, kjer je čist zrak in dosti vode. Kralj Šatad je najel mnogo zidarjev in zidarskih mojstrov in začel je v tej deželi zidati mesto Irem na štiri vogle. Bilo je tako prostorno, da si komaj v treh dneh prišel okoli mesta. Zid okoli mesta je bil pet sto pračev visok in dvajset pračev širok. V mestu je pustil kralj zidati tri sto tisoč gradov, katerih vsaki je stal na tisoč stebrih iz smaragda ali rubina; vsak steber je bil sto pračev visok, stene zidovja pa so bile vse pozlačene. Po širokih ulicah

so napeljali vodo in nasadili različno drevje, da je senca dajalo. Mesto je imelo četvere vrata, sto pračev visoke in dvajset pračev široke. Vse to so zidali pet sto let. Kralj Šatad je še živel (kajti takrat so ljudje dolgo živeli) in pustil je iz celega sveta vse dragocenosti v to mesto zanesti. Ko je bilo vse dovršeno, začel se je slovesen sprehod v mesto. Najprej je hodilo deset tisoč lepo oblečenih deklet, potem pa kralj in vse njegovo spremstvo in za njim vse drugo ljudstvo. Ko si je kralj mesto ogledal, rekel je dvornikom: „Zdaj že na svetu imam, kar mi je prerok Hud še le po smrti obetal“. Bogu je pa ta ošabnost presedala in rekel je svojemu angelju: „Pokončaj to ljudstvo in to mesto!“ Angelj je prvokrat pihnil in naredil se je strupen veter, ki je umoril kralja Šatada in vse ljudstvo; rod Adidov je bil pokončan. Potem je angelj vdrugič pihnil, in vzdignil se je strašen veter, ki je toliko peska seboj prinesel, da je zasul celo mesto Irem. Tam kjer je prej to mesto stalo, je zdaj samo pesek in puščava.

Osem sto devet in sedemdeseta noč.

Historija o Dobromilu in Jeklenu.

Enkrat je prišlo več ljudi pred Dobromila, podkralja Balsorskega, in pripeljali so mu mladenča čedne postave in lepega obnašanja. Dobromil jih je vprašal, kaj od tega mladenča zahtevajo. Oni pa so rekli: „On je tat, ki smo ga sinoči v hiši vjeli“. Dobromil je mladenča pogledal in ko je videl njegovo lepo postavu, čedno obleko in možko obnašanje, rekel je naj ga spustijo; potem ga je poklical na stran in ga vpra-

šal, če je res tat. Mladenič Jeklen je odgovoril: „Res je, kradel sem“. — „Tebi to ni podobno“, reče podkralj, „kaj pa te je k temu nagnilo?“ — „Poželenje po blagu in denarju, ter večna osoda“, odgovori Jeklen. — „Žalostna ti majka“, reče podkralj Dobromil, „tvoja omika bi te morala odganjati od takih zločinov“. — „Pusti to“, reče mladenič, „in sodi po postavi. Bog nikomur krivice ne stori“. Podkralj premišlja en čas in potem reče: „Zdi se mi, da nisi navadan tat, ampak da si imel druge namene; povej mi vse po pravici!“ Jeklen pa odvrne: „O kralj, ne beli si glave; ne vem ti družega povedati, ko to, kar sem obstal in kar so možje povedali, da sem šel v hišo in denar kradel; pa so me vjeli, mi denar vzeli in me semkaj pripeljali“. Zdaj je pustil podkralj mladenča zapreti in po celi Balsori razglasiti: „Kdor hoče jutri videti, kako se bo tatu Jeklenu desna roka odsekala, naj pride gledat“. Ko je bil mladenič v ječi, zdihoval je v ječi sam pri sebi: „Dobromil mi je zažugal, da mi bode dal desno roko odsekati, ako mu ne povem svoje skrivnosti. Rajši pa zgubim roko, kakor bi svojo ljubico v sramoto spravil“,

Te besede so slišali stražarji, ter so šli h podkralju in mu povedali, kaj je Jeklen govoril. Zato ga je dal Dobromil k sebi poklicati. Jeklen se je pred njim tako spodobno obnašal, da mu je rekel podkralj jesti in piti prinesti. Potem mu je rekel: „Dobro vem, da nisi imel tatvine v mislih. Če te toraj jutri pred sodbo pokličem, taji tatvino in ušel boš kazni“. Na to je dal mladenča v ječo nazaj odpeljati.

Drugo jutro se je zbralo mnogo ljudstva, da bi videli, kako se bo Jeklenu roka odsekala. Vsa Bal-

šora je bila na nogah, in tudi podkralj Dobromil z mnogim spremstvom prijezdil je na konju. Potem so pripeljali mladenča, ki je sramožljivo gledal na svoje verige. Vse ga je gledalo solznih oči, in ženske so se na glas jokale. Podkralj pa je rekel mladenču: „Ti ljudje te tožijo, da si pri njih kradel. Ali si imel morda drug namen, ali morda nisi toliko vzel, kakor pravijo?“ Jeklen reče: „Še več sem vzel“. — „Morda si pa imel nekaj pravice do tega, kar si vzel?“ praša podkralj, ki je hotel mladenča oprostiti. — „Ne, nobene pravice nisem imel“, reče mladeneč. Zdaj se podkralj razjezi in vdari Jeklena z bičem po glavi rekši: „Človek želi, naj se mu želje dopolnijo; pa dano mu bo le to, kar Bog hoče“. Potem je pustil poklicati rabeljina, da bi Jekleuu roko pri komolcu odrezal. Že je rabelj prijel za nož in mladenča za roko, kar se skozi ženske prerije neka deklica, objame mladenča in potem razkrije svoje lice, ki je bilo lepo, kakor polna luna. Med ljudstvom je nastal velik hrup, kajti vse je strmelo nad tem, kar se je godilo. Deklica pa je stopila h podkralju, mu izročila pismo in rekla: „Pri Bogu te zarotim, ne prenegli se s svojo sodbo, dokler nisi prebral tega pisma“. Zdaj je podkralj pismo prebral, v katerem so stale te-le besede:

„O Dobromil! Ta mladeneč ni tat, ampak suženj ljubezni, ki jo goji do mene. Tudi jaz ga ljubim in prosim zanj. Prišel je k meni, in ko so ga zasačili, hotel je rešiti mojo čast in začel je krasti, da bi bila jaz prosta in bi samo on trpel. Ne kaznuj tako plemenitega moža“.

Ko je Dobromil to pismo prebral, je zdihnil in stopil na stran. Potem pa je pustil deklico k sebi

pripeljati. Ona mu je vse povedala, kako je mladenič k njej prišel in kako po nesreči ljudi zbudil, ter se potem tatu delal, da bi njo obvaroval vsake sitnosti. Podkralj se je čudil taki plemenitosti, je poklical Jeklena k sebi, ga poljubil in potem še ukazal, naj mu pripeljejo očeta od dekleta. Ko tisti pride, mu reče: „Temu mladenču smo hoteli roko odsekati, pa Bog je njegovo nedolžnost razodel. Zdaj mu pa jaz podarim deset tisoč cekinov, ker je hotel svojo roko za čast tvoje hčere darovati. Pa tudi dekletu podarim deset tisoč cekinov in želim, da se vzameta v zakon“. Oče odgovori: „O kralj, tvoja želja naj se izpolni, dam mladenču svojo hčer na tvojo besedo in te srčno zahvalim za velikodušni dar“. Podkralj je zahvalil Boga in peljal nevesto k ženinu Jeklenu. Ta je pogledal v nebo, zahvalil Boga in peljal nevesto na dom. Vse ljudstvo je šlo veselo narazen. Tako je bil začetek žalosten, konec pa vesel.

Osem sto in osemdeseta noč.

Nekaj értic o ministru Žafarju.

Minister Žafar Barmekovič je sedel enkrat s svojimi prijatelji pri vinu. Imeli so vsi pisane obleke, eni rudeče, drugi rumene, tretji zelene. Svojemu dvorniku je Žafar ukazal, da ne sme nikogar družega v hišo spustiti, kakor edinega Almelika. Ko so pa pili in prepevali, prišel je mož, kateremu je bilo tudi Almelik ime, čeravno ni bil tisti, katerega je Žafar mislil. Bil je to prav resen in pobožen mož, ki nikdar ni vina pil, zelo spoštovan od vseh. Sam cesar ga je včasih na kosilo povabil in ga silil z vinom,

pa Almelik ni pil. Dvornik je mislil, da je Žafar govoril o tem Almeliku, ko je rekel, da tega sme v hišo spustiti. Brez obotavljanja ga toraj pelje v dvorano h gospodom. Žafar se je pa prestrašil, ko tega Almelika zagleđa, kajti sram ga je bilo, da ga ta resni in trezni mož najde v veseli družbi pri vinu. Almeliku je bilo všeč, ko je videl Žafarja v zadregi, potem pa reče: „Nič se ne plašite in bodite veseli, gospodje; prinesite še meni pisano obleko (znamenje veselja)“. Ko mu to prinesejo in jo Almelik obleče, začel je z njimi piti in smešnice praviti, kakor pravi veseljak tako, da so se mu vsi čudili. Žafarju je bilo zdaj še prav, da se je dvornik zmotil in nepravlega Almelika v hišo spustil. Slednjič minister praša Almelika, po kaj je prišel. Almelik odgovori: „Tri reči mi moraš pri cesarju izprositi: prvič želim, da cesar plača moje dolgove, katerih imam za en milijon goldinarjev; drugič želim, da bi cesar mojega sina kam poslal za cesarskega namestnika; tretjič želim, da bi cesar dal mojemu sinu eno od svojih hčerâ za ženo“. Žafar odgovori: „Bog bo izpolnil vse tvoje želje: denar ti pošljem še danes, tvoj sin pride za cesarskega namestnika v Egipt; cesarično pa dobi za ženo, ako se izkaže s potrebno doto. Le miren pojdi domov“. Ko je Almelik v svojo hišo prišel, ležalo je že za en milijon goldinarjev denarja na mizi. Drugo jutro je šel Žafar k cesarju in ni šel prej od njega, dokler ni cesar potrdil Almelikovega sina za cesarskega namestnika v Egiptu in dokler mu ni obljubil svojo hčer za ženo. Iz tega se vidi, kako veljavna je bila beseda Žafarjeva.

Pripoveduje se tudi, ko je bil še neki drugi velikaš namestnik cesarjev v Egiptu, da je tisti z Žafarjem v sovraštvu živel, da sta se drug družega iz-

ogibala in si nič dobrega želela. Vendar sta bila tega sovražtva že oba sita, le preponosen je bil vsak, da bi prvi spravo ponudil. Neki človek pa, ki o tem sovražtvu nič ni vedel, želel je v Egiptu dobro pogosten in obdarovan biti in izmislil si je to zvijačo: napisal je pismo v imenu Žafarja in ga sam nesel v Egipt k cesarskemu namestniku. Pismo pa se je glasilo: „Dragi prijatelj, ta človek, ki v Egipt potuje in ti to pismo prinese, je moj najljubši prijatelj; prosim te, da ga lepo sprejmeš. Žafar“. Namestnik je bil pisma vesel, vendar pa se mu je sumljivo zdelo. Zato je moža, ki je pismo prinesel, sicer dobro gostil, vendar pa je na tihem poslal svojega agenta s pismom v Bagdad, naj poizvé, ali je pismo od Žafarja ali ne. Ko pismo Žafarju prinesejo, sklical je svoje prijatelje in uradnike, vrgel pismo pred nje in jih prašal, če je to njegova pisava. Vsi so rekli, da je pismo ponarejeno. Potem jih praša, kaj bi s tem človekom naredil, ki se je predrznil, njegov podpis ponarediti. Eden je rekel: „Tacega je treba obesiti, da si nobeden več ne bo upal, kaj podobnega storiti“. Drugi je svetoval: „Desna roka se mu mora odsekati, s katero je to pismo pisal“. Tretji je dejal „Protepsi ga je treba, da si bo to zapomnil“. Najbolj usmiljen je bil še tiuti, ki je svetoval: „Zapodijo naj ga iz Egipta; to bo dovolj kazni, da je tako dolgo pot zastoj naredil“. Žafar pa reče: „Moj Bog, zdaj vidim, da nobenega pametnega med vami ni. Vi veste, kaka jeza je med menoj in med egiptovskim namestnikom, in da je vsak iz naji preponosen, da bi prvi roko k spravi ponudil. Zdaj nama pa Bog pošlje tega človeka vmes, ki nama priložnost daje, da si začneva spet dopisovati. In tacega človeka naj bi kaznoval?“

Potem je dal órnilo in papir prinesiti in napisal je na egiptovskega namestnika sledečo pismo:

„Hvala Bogu in pozdrav tebi! Kako si mogel dvomiti nad mojim podpisom? Tisti, ki ti je pismo prinesel, je moj prijatelj in te prosim, da ga lepo pogostiš; pa pošlji ga kmalo nazaj, ker ga tukaj potrebujem. Žafar“. Namestnik je bil silno vesel, ko je to pismo prejel. Z veliko častjo je obdajal sleparja in mu dal bogatih darov. Slepar se je pa čudil, ko je zvedel, kaj je Žafar namestniku pisal. Ni mogel razumeti te velike dobrotljivosti in velikodušnosti ministrove. Ko v Bagdad nazaj pride, je šel k Žafarju, se jokal in poljuboval tla pred njim rekši: „Odpusti, da sem to naredil!“ Žafar ga je prijazno sprejel, mu rekel sesti in ga prašal: „Koliko si dobil pri namestniku?“ Mož reče: „Sto tisoč cekinov“. — „To je premalo“, reče Žafar in ukazal je možu še sto tisoč cekinov izplačati iz svoje blagajnice. Iz tega se vidi, kako je bil Žafar bogat in kako dober.

Žafar je vedel za vse skrivnosti cesarja Arašida in bil mu je svetovalec v vseh rečeh. Od vsega, kar se je cesarju Arašidu primerilo, bilo je najbolj čudno to: za svojim očetom je dobil dragocen prstan, ki je veljal za znamenje cesarske oblasti. Ko je pa stari cesar umrl, in je Arišidov starejši brat Hadi cesar postal, zahteval je od brata Arašida omenjeni prstan. Toda Arašid ga ni hotel dati; in ko so ga za prstan le še nadlegovali, vrgel ga je rajši v reko Tiger. Ko je pa Hadi umrl in je Arašid cesar postal, vzel je svinčen prstan in ga je ravno tam v vodo vrgel, kjer prej dragocen prstan. Potem je ribičem ukazal, naj njegov prstan v vodi iščejo. In primerilo se je, da niso našli svinčenega prstana, ampak prvi dragocen

prstan. Iz tega se je sklepalo, da bo dolgo in slavno vladal, kar je bilo tudi res.

Ko je Arašid cesar postal, izbral si je precej Žafarja za prvega ministra, in ta je svojo službo modro in slavno opravljal, kakor je zapisano v vseh bukvah. Žafar je bil devetnajst let minister in v veliki časti. Nazadnje pa je vendar zgubil milost cesarjevo, pravijo, da je prišla ljubosumnost vmes. Cesar Arašid je dal umoriti Žafarja in vse njegove sorodnike.

Osam ste ena in osemdeseta noč.

Mutavek in Mabuba.

Turški cesar Mutavek je imel štiri tisoč žen iz vseh rodov. Med njimi je bila ena iz Balsore, katero mu je bogati Obeid s 400 drugimi v dar poslal. Njevo ime je bilo Mabuba. Bila je zelo lepa in ljubezujiva, znala je lepo peti in na citre igrati, tudi pisati in celó pesmice zlagati. Cesar jo je tako rad imel, da še ene ure ni mogel brez nje prestati. Ko je pa to zapazila, postala je ošabna in vročekrvna. Enkrat je cesarja tako razžalila, da je ni več pogledal in vsem ljudem v hiši je prepovedal z njo govoriti. Toda kmalo mu je začelo zelo dolg čas postajati po Mabubi. Nič več ga ni veselilo, vendar se še ni hotel brž z njo spraviti. Enkrat se mu je po noči sanjalo, da je z Mabubo zopet prijatelj. Zelo je bil teh sanj vesel in pravil jih je zjutraj nekemu dvorniku. Dvornik reče: „Bog daj, da bi se te sanje uresničile!“ Med tem pride služnica in pové cesarju nekaj na uho. Cesar brž vstane in odide. Služnica mu je namreč povedala: „Mabuba poje in igra na

citre; morda bi Vaše veličarstvo zanimalo slišati, kaj poje“. Cesar se približa tih) durim tiste izbe, v kateri je Mabuba prebivala, in slišal jo je peti sledečo pesem :

„Po gradu se srehajam
Niklo me ne pomá,
Niklo me ne pozdravi,
Tak' sem zavržena!

Na tihem solze točim,
Tolažbe pa nič ni,
Le njega ljubit' hočem,
Pa on ne odpusti!

Nocoj se m' je sanjalo,
Da cesar bil je tu,
Da sva se radovala,
Ljubila brez miru

Pa kaj so mi te sanje,
Če pa resnica ni,
Samotno žalovanje
Me dan na dan mori“.

Ko je cesar te besede slišal, se je zelo začudil, da so se sanje tako vjemale, kajti tisto noč kakor njemu, se je tudi njej sanjalo, da sta bila spet spravljena in prijatla. Stopil je tedaj k Mabubi v izbo. Ona se vrže pred njim na tla, mu poljubi noge in reče: „Nocoj sem te v sanjah videla, zato sem zjutraj to pesmico zložila, ki si jo ravno kar slišal“. Zdaj je tudi cesar njej povedal svoje sanje. Postala sta spet prijatla in cesar je pri njej ostal sedem dni in sedem noči. — Mabuba je cesarja tako ljubila, da si je pustila njegovo ime v kožo svojih prs ubosti; in ko je umrl, ostala mu je ona edina zvesta od vseh 4000 žen. Do svoje smrti se ni dala potolažiti. Ko je umrla, so jo pokopali zraven njega. Bog bodi milostjiv obema!

Osem sto dve in osemdeseta noč.

Žena z medvedi.

V času, ko je v Egiptu vladal kralj H a k e m, bil je tam neki mesar z imenom V a r d a n. Vsaki dan je prišla k njemu neka ženska, ki je plačala s cekinom, kateri je bil trikrat tako težek, kakor navadni egiptovski cekin. Kupila je koštrunovega mesa, ga položila v košaro in najela strežnika, da je meso za njo nesel. Ko je to že dolgo trpelo, začel je Vardan premišljevati, od kodi bi ta ženska bila, da ima tako čuden denar. Enkrat, ko nje ni bilo zraven, je tedaj vprašal tistega strežaja, ki je navadno meso ž njo nosil, kje ta ženska stanuje in ob čem da živi. Strežaj je rekel: „Jaz sam ne vem, kaj je s to žensko. Vsaki dan mi tukaj naloži mesa, potem nakupi še drugih reči: kruha, vina, zelenjadi, sadja itd. Potem moram vse zanesti do vrta prvega ministra. Tam mi oči zaveže in me za roke pelje še nekaj korakov naprej. Tam mi ukaže, naj vse na tla postavim. Potem me pelje spet nazaj do vrta, mi odveže oči in mi dá deset goldinarjev. Vardan reče: „Bog te varuj! Zdaj sem še bolj radoveden“. Mesar je sklenil, da hoče skrivnosti te ženske na sled priti. Kako je to izvršil, pripovednje sam tako:

Ko je drugi dan spet po meso prišla in ga strežaju naložila, prepustil sem mesnico svojim ljudem in šel sem skrivaj za njima, tako da me nista zapazila. Videl sem, kako je strežaju oči zavezala. Ko je strežaja odpravila in sama šla s košaro proti gori, šel sem tiho za njo. V skali vidim stopnice navzdol. Grem počasi po stopnicah navzdol in pridem v temno jamo. Od enega konca si mi luč zasveti, tam so bile na pol

odprte duri. Grem tje in se skrijem za duri. Videl sem razsvitljeno izbo, v kotu pa ležati dva velika črna medveda; ženska pa je vzela meso, odrezala kos in ga vrgla v lonec, vse drugo meso pa je vrgla medvedoma, ki sta bila poleg velikih težkih vrat priklenjena. Žena si napravi poleg nju svojo večerjo, pila je vino iz zlate dragocene skleda ter se z medvedi kratkočasila. Po večerji odklenila je medveda ter ju pustila prosto hoditi po jami. Sama pa je šla pri omenjenih durih v svojo malo, pa dragoceno sobo. Medveda me za durmi ugledata ter že nameravata po meni planiti. Jaz pa vzamem svoj veliki nož, ki je bil tako nabrušen, da je kosti rezal, skočim k medvedoma ter jima zaporedoma prerežem vrat. Ženska sliši hrup, in ko vidi, kaj sem storil, začne na pomoč klicati: „O Vardan, ali je to zahvala, da sem ti toliko skupiti dala?“ Jaz pa rečem: „O ti nemarna babura, da moraš živeti v družbi teh divjih zverin in pitati jih z mesom; mar bi ne bilo bolje, da bi ga dala ubožcem, katerih se ne manjka ter živela tvojemu bogastvu primerno med ljudmi?“ Ona pa vpije: „Ne morem živeti brez teh medvedov!“ Jaz rečem: „Vzemi mene za moža, pa bova srečna mej svetom kakor ljudje živela in bogastvo uživala“. Ona pa divja: „Ljubši mi je medved, kakor ti; za vraga, če me ne zakolješ, pri tej priči bom pa jaz tebe in ne boš mi ušel živ iz te jame“. Na to gré z nekim bodalcem proti meni, jaz jo pa zgrabim za lase, jo vržem na tla in jo zakoljem, kakor živino, da je vrag njeno črno dušo prej dobil. Potem sem pogledal okoli sebe in našel sem velik zaklad zlata, biserov in zlahtnih kamnov. Jaz sem vzal tisto košaro, s katero je ženska po meso hodila in napolnil sem ga z dragocenostmi toliko, kar

sem nesti zamogel. Po vrhu sem ga pa z ruto pokrtil. Ko blizo mesta pridem, prijezdijo mi naproti kralj Hakem in deset njegovih častnikov. Kralj me vpraša: „Vardan ali si umoril babo in medveda?“ Jaz se začudim, od kod kralj to vé, in mu vprašanje potrdim. „Nič se ne boj“, reče kralj, kar si nabasal, je vse tvoje, nihče ti tega ne sme vzeti“. Potem sem mu moral vse povedati od konca do kraja, kako sem v jamo prišel in kako sem umoril medveda in žensko. Na to mi kralj reče: „Vardan, zdaj pa pojdi z menoj nazaj, da mi izročiš zaklad“. Šli smo nazaj, pa našli smo vrata zaklenjene. Kralj meni reče: „Vardan, samo ti zamoreš ta zaklad vzdigniti. To sem vse videl v svojih bukvah in sem čakal, kdaj se bo zgodilo. Zdaj pa pokliči Boga na pomoč in vrata se bodo same odprle“. Jaz sem tako storil, in vrata so se odprle. Potem sem moral jaz ves zaklad iz jame znositi, kajti kdo drugi bi tega ne bil mogel opraviti. Kralj pa je dal pripeljati več repov tovarne živine, katerej so naložili ves zaklad in ga odnesli v kraljevo palačo. Meni so pustili samo to, kar sem v košari imel, pa že to je bilo toliko vredno, da imam za celo življenje zadosti. To je bila res čudna prigodba.

Osem sto tri in osemdeseta noč.

Ljubkovanje v šoli.

Bila je v Aziji neka šola, katero so obiskovali že odraščeni in na pol odraščeni sužnji in sužinje. Gospodarji so to šolo vzdrževali, ker so take sužnje, ki so pisati in brati znali potem bolj drago prodati zamogli. V tej šoli se je neki mladi suženj v mlado sužinjo tako zaljubil, da je zbolel in medleti začel.

Ko se ni več premagati zamogel, vzal je tablico svoje ljubljenske in na njo zapisal ta vrstice:

„Kogar ljubezni ogenj mori,
Ali za njega rešitve ni?
Ako za njega tolažbo veš,
Saj razodeti to mi smeš!“

Deklica je te vrste brala, mladenič se jej je zasmilil in zapisala je spodej te vrste:

„Ako ljubezen resnična je,
Bo ganila žensko srcé,
Ki prelomi obupa ost,
Za zvestobo daje sladkost“.

V tem pa stopi učitelj v šolo. Po naključbi se ozre na tablico te deklice in prebere obe kitici. V spominu na svojo mladost zapiše še on sledečo kitico na tablico:

„Postara se leto in pomladi,
Iz podrtin življenje kali,
Ljubezen je bila in še bo,
Ko nas že več na svetu ne bo“.

Slučajno je prišel tudi gospodar tiste mlade sužinje v šolo in pogledal na njeno tablico, da vidi, kako zna že pisati. Začuden je prebral tiste tri kitice in pozvedal, kdo jih je zapisal. Učitelj mu je to po pravici povedal. Ves ginjen je še on zapisal sledečo kitico:

„Brž se spoznata človeka dva,
Ki sta za zvezo vstvarjena;
Toraj podajta si roké
In svobodno ljubita se!“

Gospodar je sužinji prostost dal in tudi mladega sužnja odkupil; potem je poslal po duhovna in dal mladi par poročiti. Dal je njima po vrhu še toliko

zemlje, da sta se mogla s pridnim delom pošteno preživeti. V lepem miru sta živela, dokler ni prišla po nju stara morilka, bleda smrt.

Osem sto štiri in esemdeseta noč.

Kralj in kmet.

Neki kralj je hodil enkrat preoblečen po svoji deželi, da se sam prepriča, kaj ljudje delajo, kaj govorijo, o čem se pritožujejo in kako se jim godi. Prišel je v neko vas in ker je bil žejen, prosil je pri neki hiši vode. Prišla je iz hiše mlada kmetica, ki je bila prav čedne postave in lepega obličja, ter mu ponudila vode. Kralj je pil, potem pa si je kmetico ogledal in dopadla se mu je tako, da je bil ves zaljubljen in začel jej je govoriti sladke besede in delati ponudbe. Kmetica ga je poznala, da je kralj, pa se delala, kakor bi ga ne poznala. Peljala je kralja v hišo, mu rekla sesti in mu prinesla neke bukve, ter djala: „Berite ta čas te lepe bukve, jaz grem še nekaj opraviti, pa pridem kmalo nazaj“. Kralj je začel brati in kmalo spoznal, da so bukve pisane zoper nezvestobo v zakonu. Bilo je vse popisano, kako velik je ta greh in kako hude kazni ga čakajo. Kralja je kar groza spreletavala in sklenil je, se poboljšati in nič več kaj tacega misliti. Poklical je kmetico, jej bukve nazaj dal in odšel. Ko je kmet domov prišel, mu je kmetica vse povedala. Kmet pa se je vendar še bal, da se bodo v kralju te želje ponovile, zato od tega časa ni več šel k svoji ženi. Ona pa je to povedala svoji žlahti. Sorodniki pa so kmeta peljali h kralju in tako govorili: „Bog te ohrani kralj! tukaj

imamo moža, kateremu smo njivo posodili, da bi jo obdeloval. To je en čas tudi delal. Zdaj pa njive več ne obdeluje, nazaj je nam pa tudi ne dá, da bi jo drugemu v obdelovanje izročili. Zdaj se pa bojimo, da se bo njiva čisto pokvarila, ako se roda in neobdelana ležati pusti“. — Kralj praša kmeta: „Zakaj njive ne obdeluješ?“ Kmet pa reče: „Bog te ohrani, o kralj! Slišal sem, da se je lev na moji njivi prikazal, leva pa se strašno bojim, ker vem, da mu nisem kos“. Kralj je zdaj spoznal, kaj hoče kmet reči in potolažil ga je rekoč: „Le idi in obdeluj svojo lepo njivo, leva ne bo več na njo. Bog te blagoslovi!“ To rekši dal je kmetu in njegovi ženi mnogo lepih darov. Vsi veseli so se kmetje vrnili domov.

Osem sto pet in osemdeseta noč.

Historija o kralju Varogu in njegovem ministru Plevratu.

V starih časih, tako pripovedujejo, je živel slaven kralj po imenu Varog. Njegov minister Plevrat je bil mož poln modrosti, previdnosti, pravičnosti in pobožnosti. Zato mu je kralj vse zaupal in mu skor vso vlado prepustil. Dolgo let je minister vse vodil in nikoli se ni pripetilo, da bi bil kralj s kakim ukazom nezadovoljen. Ta veljavnost in oblast ministrova je pa mnogo ljudi v oči bodla, in težko so že čakali na priložnost, kdaj bi zamogli Plevrata počrniti, pri kralju ob zaupanje spraviti in se ga tako znebiti. V sklepih večnega Boga pa je bilo namenjeno, da mora Plevrat nekaj časa piti iz keliha trpljenja, kateremu noben pravični ne ubeži. Prigodilo se je tedaj, da se je

kralju sanjalo, da mu je minister neki sad ponudil in da se je kralj s tem sadom zastrupil in je moral umreti. Kralj se je ves prestrašen zbudil in brž sklical nekatere dvornike, jim povedal svoje sanje ter jih prašal za svét. Svetovali so mu, da naj pokliče nekega vedeža, ki je bil močno v slovenu, da veliko vé in da zna sanje razlagati. Hvalili so mu tega moža na vse pretege. Kralj je tedaj poslal po njega. Bil pa je ta vedež le slepar, ki je ljudom lažnjive reši prerokoval, samo da je s tem kaj zaslužil. Še prej ko je vedež h kralju odšel, prihiteli so ministri sovražniki k njemu, mu dali veliko denarja in ga prosili, naj Plevrata uniči ter naj kralju svetuje, da ga tisti umoriti pusti. Vedež je tedaj šel h kralju in mu sanje tako razložil: „Prej ko en mesec preteče, te bo minister umoril, ako ga ti prej ne umoriš. Najbolje bo tedaj, da ga brž spraviš iz tega sveta.“ Potem je vedež odšel, in prišli so v državno dvorano razni uradniki in prosilci iz ljudstva. Po svoji navadi prišel je tudi minister. Kralj je zdaj vse druge ljudi odpravil, da sta z ministrom sama ostala; potem mu je svoje sanje povedal in tudi naznanil, kaj mu je vedež svetoval. „Jaz sem ves obupan“, dostavil je kralj, „da bi moral umoriti dati tako zaslužnega moža, kakor si ti, pa vendar se te bojim. Kaj mi svetuješ?“ Minister se je ponižno priklonil in rekel: „Bog te blagoslovi, o kralj! Kaj bo vredno življenje takega človeka, o katerem kralj misli, da mu je nevaren? Le hitro me daj umoriti!“ Kralj je rekel, da to strašno nerad stori, pa vendar ne kaže drugače, ker so dvorni svetovalci prisegli, da je vedež pošten mož in na glasu kot prerok, toraj da je njegovo razlaganje bržkone resnično. Po teh besedah je minister zdihnil, ker je

spoznal, da se ga kralj res boji, in da je vsa reč nupeljana od hudobnih dvornikov. Ker pa je vedel, da bi mu kralj itak ne verjel, ni hotel zatrjevati svoje nedolžnosti, ampak rekel je le to: „Moja misel je, da naj kralj naredi, kar je namenil. Svoji osodi nihče ne ubeži; in boljši je, da po nedolžnem umrjem, kakor da bi živel kot zavržen človek, na kterega bud sun leti. Ako mi pa dovoliš, da smem danes še na svoj dom iti, bom svoje zadeve v red spravil in zvečer te ti zopet predstavim; jutri pa znaš z menoj narediti, kar hočeš.“ Po teh besedah se je minister razokal, da so mu debele solze tekle po sivi bradi. Kralju se je zasmilil in spustil ga je domov. Zvečer pa ga je rekel spet k sebi poklicati. Minister se je pred kraljem poklonil in ga prosil za dovoljenje, da bi smel povedati historijo o možu iz Korasane in njegovem sinu. Ko je kralj privolil, je minister tako praviti začel:

Osem sto šest in osemdeseta noč.

Historija o možu iz Korasan in njegovem sinu.

„Ta mož je imel sina, kterega je zelo rad imel. Sin pa je bil lahkoživec in je skrivaj rad hodil po veselicah. Enkrat se mu je stožilo iz dolzega časa, in lotila se ga je želja, da bi potoval nekaj časa po svetu in se pri tem kratkočasil. Da bi pa od očeta dobil dovoljenje in potrebni denar, rekel je očetu, da bi rad šel enkrat na Božjo pot v sveto deželo, v mesto Jeruzalem. Do tje je bilo silno daleč, vendar oče te prošnje ni mogel odreči, ker je sina preveč rad imel, nekaj ga je pa tudi to veselilo, da je sin še toliko pobožen, da na Božja pota misli. Vendar pa samega ni hotel po daljnem, tujem svetu spustiti; toraj mu

je poiskal skušenega moža za spremljevalca, nekega učenika, o katerem je mislil, da je zanesljiv. Temu je dal veliko denarja za na pot, in potem sta sin in učenik odpotovala. Ko sta v Jeruzalem prišla, je sin tam razkošno živel, kakor je bil vajen, in mnogo denarja je po nepotrebnem izdal. Za cerkve in svete kraje se ni dosti zmenil. V njegovi soseski je živel nek revni mož, ki je imel silno lepo sužinjo. V to se je mladenič iz Korasane tako zaljubil, da je skoraj zbolel. Pa tudi deklica je bila v lepega mladenča zaljubljena, in sicer še huje, ko on. Poiskala je neko staro žensko, s katero je bila znana. Tej je razodela, kako gori za mladenča, in da mora od žalosti umreti, če ga ne dobi. Starka je obljubila, da bo že ona za to skrbela, da mladi par vkup pride. Brž se je oblekla in šla k Bodinu (tako je bilo mladenču iz Korasane ime). Povedala mu je, kako ga lepa sužinja Ida ljubi. Ko je tudi Bodin zatrdil svojo ljubezen do Ide, rekla mu je starka: „Lahko jo dobiš v svojo oblast, ako imaš denar in se zanj ne bojiš. Idin gospodar je zelo skop in denarja lačen; ako mu dosti obljubiš, ti jo dá“. Bodin se je po tem svētu ravnal. Napravil je gostijo in na tisto povabil tudi soseda. Ko so en čas jedli in pili, rekel je Bodin sosedu: „Slišal sem, da imaš lepo sužinjo na prodaj?“ — „Za Boga“, reče sosed, „ne mislita na to, da bi jo prodal“. Bodin na to: „Rekli so mi, da hočeš za njo 1000 cekinov. Jaz ti jih dam pa 1600“. „Koliko? 1600 cekinov!“ se začudi mož, „za ta denar jo pa dam“. Brž so poklicali moža, ki se je na to zastopil, da je naredil kupno pismo in priče so se podpisale. Bodin je bil pa že toliko zapravljen, da ni mogel vsega na enkrat plačati in zato sta se tako pogodila, da je plačal po-

lovico, dokler pa druge polovice ne prinese, ostane deklica v zastavi še pri starem gospodarju. Da bi sužinjo brž dobil, dal je Bodin svojemu spremljevalcu tisoč goldinarjev za potovanje in mu naročil, da naj gre brž na dom k očetu v Korasano in naj prinese še denarja, da bo sužinjo kupil in imel še za pot v domovino nazaj.

Učenik pa si je mislil: „Kako morem stopiti pred očeta in mu povedati, da je sin že vse denarje zapravil in da se z ljubkovaajem kratkočasi, namesto da bi po svetih mestih hodil in molil? Ali me ne bo oče slaboga varha zmirjal in vso krivdo na mene navalil? Ne, tega ne bom storil, temveč s tem denarjem pojdem po svetu in se ne prikažem več v Korasani. Neumni mladenič bo en čas čakal, ko bo pa videl, da me ni nazaj, pojde nazaj domov in vsa reč je v kraji“. Učenik je tudi res tako naredil. Bodin je čakal tedne in mesce; ko pa nič ni dočakal, bil je zmirom bolj žalosten in pobit. Že se je mislil sam končati, kar pride neka babnica s pošto od Ido, da naj jej sporoči, kako se mu godi. On jej je sporočil, kako je žalosten in zakaj. Ona pa mu je poslala tak odgovor: „Ne žaluj in ne čakaj dalje na tvojega poslanca, morda so ga robarji ubili. Poslala ti bom vse svoje dragocenosti; prodaj jih in plačaj mojemu gospodarju, kar si za mene obljubil. Potem bova skupaj potovala k tvojemu očetu“. Ko je Bodin privolil, poslala mu je vse svoje bisere in vso zlatovino, da je vse prodal in plačal soseda. Le sto goldinarjev mu je še ostalo, in še tiste je med reveže razdelil od samega veselja, ko je lepo Ido v svojo hišo dobil. Drugo jutro se je domislil, da nema s čim kosila kupiti. Tudi je spoznal, da ne more dalje tekaj v tujea

kraju ostati brez vsega denarja. Žalost in skrb sta mu tako pretresla dušo, da se je jokati začel. Ida ga je vprašala za vzrok njegove žalosti, in ko jej je vse razložil, ga je potolažila rekoč: „Imam še eno lepo, zelo dragoceno zapestnico. To prodaj in za denar, ki ga zanjo skupiš, kupi si malih biserov, tiste raztolči v prah in iz tega prahu delaj velike bisere. Š tem si boš toliko zaslužil, da prideva lahko domov do tvojega očeta“. Bodin je zapestnico vzel in jo nesel zlatarju ponujat. Tisti je rekel: „Ravno je bil kralj pri meni in je hotel lepo zapestnico kupiti, pa od mojih se mu nobena ni dopadla. Ta, mislim, bo zadosti lepa. Zato le tukaj počakaj, jaz jo nesem h kralju, in kar zanjo dobim, ti bom pošteno odštél. Moj dobiček je to, da kralju ustrežem, da drugokrat spet kaj kupit pride“.

Ko je zlatar zapestnico h kralju prinesel in jo je tisti ogledal, čudil se je njeni lepoti in jo dobro plačal. Ko je zlatar odšel, je pa kralj poklical neko staro babo, ki je v palači stanovala, ter jej naročil, da naj za vsako ceno izvé, ktera ženska je to zapestnico nosila, in naj jo v palačo h kralju pripelje. Baba je to obljubila. Da bi pa svoj naklep izvršiti zamogla, preoblekla se je za nuno in taka je šla k zlatarju ter ga vprašala, čigava je bila tista zapestnica, katero je kralj ravno kupil. Zlatar je povedal, da je zapestnico kupil od nekega tujca, ki tam in tam stanuje. Ženska je šla precej v Bodinovo hišo in potrkala na duri. Ida je odprla in pozdravila, in ko je žensko v nunski obleki pred seboj videla, vprašala jo je prijazno, kaj da želi. Babura je odgovorila: „Naš samostan je daleč od tukaj; jaz imam pa nekatere nujne molitve za opraviti. Zato sem te hotela prositi, da

mi odkažeš kako kamrico za en četrť ure, da te molitve dovršim.“ Ida je rekla: „Le pri meni jih opravi, nič se me ne sramuj!“ Baba je pokleknila in se delala, kakor bi bila v molitev zatopljena. Ko je skončala, jo je Ida vprašala, od kodi da pride. Starka je rekla, da pride od nekega vedeža, ki vé vse povedati, kaj v daljavi živeči znanci, prijatli ali žlahtniki počnejo in mislijo“. Ida se je domislila Bodinovega očeta, in ker je vedela, da bi Bodin rad zvedel, kaj počne njegov oče, ali je zdrav itd., rekla je starki: „Tudi mi imamo daleč od tukaj človeka, na katerega moj gospod zmirom misli; rada bi vedeža izprašala zavolj njega“. Starka odgovori: „Čakaj do jutri in prosi svojega moža za dovoljenje, da smeš z menoj k vedežu. Prišla bom po tebe“. Ko je starka odšla, in je Bodin domov prišel, dal je Idi brž dovoljenje, da sme z dozdevno nuno k vedežu. Drugi dan je starka prišla in Ido odpeljala, pa ne k vedežu, ampak v kraljevo palačo. Ko je v palači okoli sebe gledala in videla toliko lepote, začelo jo je strah postajati, ker si je koj mislila, da to ne more biti vedeževa hiša. Med tem pa je prišel kralj, in ko je Ido zagledal, ga je njena lepota tako presunila, da jo je hotel precej poljubiti. Ona pa se je branila in od strahu je omedlela.

Osem sto sedem in osemdeseta noč.

Ko je kralj to videl, se mu je zasmilila, ukazal je strežnicam, da so jej postregle, on pa sé je umaknil. Ida pa odslej ni hotela ne jesti, ne piti; in če se jej je kralj približati hotel bežala je pred njim. Kralj jo je odslej pri miru pustil, pa dopadla se mu je tako,

da jej je kupil mnogo dragega lišpa iz zlata, biserov in žlahtnih kamnov. Ona pa vendar kralja kar pogledati ni mogla, tako jej je bil zopern.

Bodin pa je bil med tem v veliki žalosti in velikem strahu, ker Ide ni bilo nazaj. Ves zmešan je šel iz hiše, taval po ulicah in se tolkel s pestjo po glavi, tako da so poulični dečki za njim letali in upili: „Glejte ga, norca!“

V takem stanju ga je srečal kraljevi vratar, pošten in dober mož. Bodin se mu je smilil, zato je fantaline prepodil in mladenča prašal, kaj mu je. Ko mu je Bodin vse povedal, ga je vratar tolažil in mu obljubil, da bo že pomagal, da se deklica nazaj dobi. Tako lepo mu je na srce govoril, da se je Bodin čisto pomiril in spet pametno misliti in govoriti začel. Bodin je šel z vratarjem na njegov dom, kjer mu je vratar drugo obleka dal. Vrtar pa je imel neko staro, pa navihano žensko za pesterno pri sebi. To je naučil, da naj Bodinu priveže železno verigo okoli vratu in naj ga po celem mestu okoli vodi in naj kliče: „Poglejte tega ubozega mladenča, ki je od hudiča obseden in vsaki dan ga hudi duh dvakrat trpinči, da je ves blazen in okoli sebe tolče, zato moramo priklenjenega imeti. Molite za njega, dobri ljudje, da bo tega hudega duha rešen, meni, nesrečni njegovi materi, pa dajte kaj ubogajme, da bomo imeli kaj jesti“. Bodina pa je naučil, da naj se obnaša, kakor bi bil zmešan, in naj prav z rokami maha in se s telesom zvija. Pri tem pa naj dobro pazi, v kateri hiši bo svojo ljubico zagledal. Toda on se jej ne sme spoznati dati, ampak le stari pesterni naj skrivaj namigne, kedar bo Ido zagledal, da si bo še pesterna zapomnila njeno podobo in v katerej hiši sta jo našla.

Šla sta tedaj po mestu in vse tako storila, kakor ju je vratar naučil. Ženske so iz vseh hiš vkup letele, in ko so lepega mladenča videle in slišale, da je obsejen, se jim je tako smilil, da so se nekatere razjokale. Vendar pa Bodin nikjer ni videl svoje Ide. Zato ga je pesterna peljala še v kraljevo palačo. Vse družice in sužinje, kar jih je bilo v palači so vkup priletele, da mladenča vidijo; in ko je Bodin pesterni namignil, da njegove še ni med njimi, letela je pesterna po vseh sobah in ženske vkup klicala, naj pogledajo nesrečnega mladenča. Med zadnjimi je prišla vendar tudi Ida, ki sicer ni bila preveč radovedna. Oaa Bodina ni spoznala; on pa njo precej. Zato je pesterni namignil, da je Ida tukaj. Nato sta šla domov v vratarjevo stanovanje. Drugi dan pa so se tako zmenili, da je šla pesterna sama k Idi v palačo, jej vse povedala in jej naročila, da naj gre po noči na streho in naj tam čaka, da se jej bo vrv vrgla; tisto naj kam priveže in naj se po vrvi doli spusti, kjer jo bo Bodin že čakal, da bosta zbežala v Kerasano. Vratar pa je priskrbel dva konja s potrebnim živežem in nekaj denarja, pa tudi zanesljivega človeka s konjem, ki je vsa pota dobro poznal. Po noči so Idi vrv na streho vrgli, da jo je privezala in po njej na tla splezala. Potem sta z Bodinom tekla iz mesta. Zunaj mesta na določenem kraju ju je že tisti mož s konji čakal. Brž so se vsedli na konje in jezdili celo noč naprej. Ko se je svitalo, bili so že zelo daleč od Jeruzalema. Kralj je še-le opoldne enkrat zvedel, da mu je tičica Ida zletela, pa še sanjalo se mu ni, kako in kam. Torej se tudi dalje za stvar še zmenil ni.

Ko je pa Bodin s svojo nevesto k očetu v Kerasano prišel, bil je ta zelo vesel, da je sina spet videl,

kajti bil je že toliko časa od doma, da je oče v resnici že mislil, da se mu je kaka nesreča prigodila. Tudi lepa in dobrosrčna Ida se je očetu dopadla; privolil je, da jo vzame Bodin za ženo, in napravil je veselo in bogato ženitovanje. Tistemu možu pa, ki je oba v Korasano pripeljal, dal je oče veliko denarja in še mnogo drugih daril.

Kar pa zadene učenika, tisti je vseh tisoč goldinarjev kmalo zapravil; potem se ni vedel kam obrniti in se je v Korasano nazaj privlekel. En čas ga Bodin ni mogel pogledati, pa učenik ga je prišel odpuščenja prosit in se je toliko časa izgovarjal, da je začel Bodin spet z njim govoriti. Toda zaupal mu nič več ni. Hudobnemu učeniku pa je prišlo na misel, da bi utegnil pri kralju v Jeruzalemu lepo plačilo dobiti, ko bi Bodina in vratarja izdal, da sta mu lepo Ido odpeljala. Šel je tedaj v Jeruzalem in kralju vse povedal. Svetoval mu je, da naj vratarja umoriti pusti; zavoljo Bodina pa se je sam ponudil, da mu hoče strupa dati in potem Ido h kralju nazaj pripeljati. Kralj je bil s tem predlogom zadovoljen in obljubil je še izdajalecu veliko denarja, če bo to izvršil. Na to je šel učenik spet v Korasano nazaj, da bi storil, kar je kralju obljubil. Kralj pa je pustil drugi dan vratarja pred se poklicati in ga je trdo izpraševal, zakaj je to storil. Vrtar pa je namesto odgovora v kralja skočil, ga prijel z rokami za vrat in ga zadavil. Med tem so pritekli kraljevi strežaji in stražniki ter vratarja s sabljami posekali.

To pa se v Korasano ni tako brž zvedelo. Učenik je hotel svoje plačilo kmalo zaslužiti, zato je iz strupenih rož skuhal neko jed, katerej je primešal medu (strdi), da bi imela sladek okus in poslal jo je

Bodinu, češ, da se je spomnil spet enkrat svojega starega prijatelja ter da mu pošlje te sladčice, ki mu naj prav dobro teknejo. Bodin pa, ki je že par dni opazoval učenikov temni pogled, mu ni zaupal in rekel je sam pri sebi: „Nič dobrega ta človek ne tuhta. Čakajte, svoje sladčice naj on sam prvi pokusi, potem jih bom tudi jaz jedel“. Pustil je toraj potico narediti in tiste sladčice v njo zapeči. Potem je poslal učeniku ta pozdrav: „Dragi prijatelj! Srčno te zahvalim da si se spomnil mojega rojstvenega dne, katerega bom jutri obhajal. Zato bom tudi poslani sladčice za jutri prihranil. Za danes zvečer pa pridi k meni na kupico vina in na kos potice, katero mi je Ida nalašč za ta dan spekla“. Učenik je res šel v nastavljeno past in prišel zvečer k Bodinu. Ta se je delal prijaznega, je ponudil učeniku vino in položil kos tiste potice pred njega, češ, da bo lažej pil. Komaj pa je učenik prvi grižljaj požrl, zvrnil se je na tla in umrl. Tako močan je bil strup. Bodin pa je Boga hvalil, da mu je dal to pamet, da ni pokusil poslanih mu strupenih sladčič, in da je v svoji pravičnosti tako obrnil, da je učenik sam v tisto jamo padel, katero je Bodinu kopal“.

Osem sto osem in osemdeseta noč.

„O kralj“, pristavil je minister, „ta historija je bila sicer mična, vendar veliko bolj zanimiva je še historija o pevcu in trgovcu, ako je smem povedati“. Kralj je bil radoveden na to historijo, zsto je pustil ministra še en dan živeti. Drugi večer pa ga je k sebi poklical in minister je začel praviti:

Historija o pevcu in trgovcu.

„V Hamadani je živel enkrat lep, mlad mož prijaznega obnašanja, ki je znal tudi lepo peti in citrati. Zato so ga povsodi radi imeli. Ker je bil pa reven in v Hamadani ni bilo potrebnega zasluzka, podal se je s svojimi citrami po svetu sreče iskat. Prišel je v neko lepo mesto. Ko je po ulicah hodil in okoli sebe gledal, poklical ga je k sebi neki trgovec, kateremu je bilo ravno dolg čas v prodajalnici, ker ni imel nič kupcev. Prašal je pevca, kaj je, od kodi pride in kako se mu godi. Ko mu je pevec vse povedal, dal mu je jesti in piti; nazadnje pa mu je svetoval: „Če hočeš tukaj dobro živeti, hodi s svojimi citrami po mestu okoli, in če iz kake hiše čutiš duh dobrih jedij in pijač, pojdi v to hišo in reci, da si pevec in godec, in da jih hočeš kratkočasiti, ako jim je prav. Gostje okoli mize te bodo veseli, posadili te bodo k sebi, in ko jim boš zapel in zacitral, dali ti bodo od najboljšega, kar bo na mizi, na zaдуje pa še nekaj denarja. Tako se boš prav lahko preživel“. Pevec se je zahvalil za postrežbo in dobri svet, šel po mestu okrog in delal, kakor mu je trgovec rekel. Toda celi dopoldan ni nikjer zapazil nobene gostije. Slednjič že utrujen je prišel v neke velike ulice, kjer se je vsedel na neko klop v senci velike hiše. Ko je to hišo ogleval, odprlo se je okno in lepa ženska je iz njega pogledala. Ženska je pevca poklicala in vprašala: „Kaj čakaš tu doli, ali potrebuješ česa?“ On odgovori: „Jaz sem tujec v mestu; sem pevec in godec in čakam, kdaj me bodo kam poklicali, da jim kaj zagodem in zapojem ter kaj zaslužim“. — „Kaj bi ti rekel“, vpraša gospa dalje, „ko bi te jaz gori k sebi poklicala, ti

dala jesti in piti in nekaj denarja zato, da mi kaj zapoješ?“ — „Prav rad bi prišel“, reče pevec, „saj ravno to iščem“. Na to je prišla po njega, ga peljala v svojo izbo ter mu dala dobro južino (kosilo) in tudi dobrega vina. Ko se je najedel, moral je nekaj pesnic zapeti in na citre zaigrati, gospa pa je z veseljem poslušala. Med tem pa je prišel njen mož domov in potrkal na vežne vrata, ki so bile zaklenjene. Gospa se je prestrašila, ker je bil njen mož zelo ljubosumen in se je bala, da jej bo kaj očital, ker sama z tako mladim pevcem v enej izbi sedi in mu tako streže. Zato je rekla pevcu, naj počene v kot postranske sobe, kjer je nekaj rjuh in sraje čez njega nametala. Potem je šla možu odpret.

Osem sto devet in osemdeseta noč.

Ko je mož ustopil, videl je brž vino na mizi in neko zmešnjavo po izbi. Prašal je ženo, kaj to pomeni. Ona pa je rekla, da je bila neka prijateljica pri njej in jo je nekoliko pogostila. Mož jej je verjel in kmalo spet v prodajalnico nazaj šel. Vedeti pa je treba, da ta mož je bil ravno tisti trgovec, ki je mladega pevca naučil, kako mora delati, da se bo preživil. Komaj je mož pete odnesel, izkopala je gospa pevca spet iz rjuh, ga posadila za mizo in mu še vina prinesla. Pila sta ga do večera in vmes je moral pevec katero zapeti. Zvečer mu je dala nekaj denarja in mu ukazala, naj drugi dan spet pride.

Drugi dan zjutraj je pevec obiskal tistega trgovca v prodajalnici, se mu zahvalil za dobri svet in mu vse natančno povedal, kako ga je tista gospa pogostila, kako ga je potem pred možem pod rjuhe skrila in

kako sta ga z gospo po moževem odhodu spet pila. Ko je pa trgovec natančno izprašal, kakšne so bile ulice in hiša in gospa, prestrašil se je močno, kajti ves popis je bil tak, da trgovec ni mogel drugače misliti, kakor da je bil pevec prav pri njegovi ženi. Zdaj mu je bilo žal, da je pevcu tak svèt dal in ljubo-sumnost ga je zelo pekla. „Kaj pa je nazadnje rekla?“ praša trgovec. Pevec odgovori odkrito: „Rekla mi je, naj danes spet pridem in ravno zdaj sem tje namenjen“. To rekši se je poslovil in šel.

Trgovec pa je toliko počakal, da bi pevec pred njim v hišo prišel; potem pa je prodajalnico zaprl, šel domov in na vrata potrkal. Gospa je brž kupice in krožnike poskrila, pevca pa zaprla v omaro. Potem je šla in možu odprla. Ta je preiskal vso hišo, razmetal tisti kup rjuh, le na omaro se ni domislil. Ko je videl, da nikjer nič ni, mislil si je, da se je to vendar le v kaki drugi hiši zgodilo, ker so si ulice in hiše in gospe med seboj podobne, zato je potolažen spet v prodajalnico odšel. Po njegovem odhodu sta pevec in gospa spet jedla in pila in popevala do večera. Slednjič je dala pevcu nekaj denarja in mu naročila, naj drugi dan spet pride.

Osem sto in devetdeseta noč.

Drugo jutro je šel pevec najpoprej spet k trgovcu v prodajalnico in mu vse povedal, kako se mu prej ta dan zgodilo. Ko je pravil, kako je mož vso hišo prebrnil, v omaro pa ni pogledal, vedel je trgovec za gotovo, da to njemu mar gre in da se je vse godilo v njegovi hiši. Zato se je ves tresel od jeze in ljubo-sumnosti. Prašal je pevca: „Kdaj boš pa spet tje šel?“

Pevec reče: „Ravno zdaj sem tje namenjen“. To rekši se je poslovil in odšel.

Trgovec je nekoliko počakal, potem je prodajalnico zaprl, šel domov in potrkal na vrata. Pevec se je hotel spet v omaro skriti. Gospa pa ga ni pustila, ampak peljala ga je v hram, kjer je stalo več polnih vreč krompirja. Vzela je prazno vrečo, pevca v njo stlačila, zgoraj zavezala in ga naslonila k drugim polnim vrečam (žakljem); potem je šla možu odpirat. Tisti je ves srdit letal po hiši in vse preiskal, najprej seveda omaro, v kateri pa nič ni našel. Prišel je tudi v hram, pa še na misel mu ni prišlo, da bi vreče odpiral in v nje gledal. Zdaj je začel spet misliti, da se morda vendar-le moti in tako je šel nekaj bolj miren spet v prodajalnico nazaj. Gospa je potem pevca rešila iz vreče in kratkočasila sta se do večera. Pred odhodom mu je dala še eno srajco svojega moža, da bi se preoblekel.

Drugo jutro je pevec spet k trgovcu šel in mu vse povedal, kako se mu je prej ta dan godilo, kako se je v vrečo skrivil pred možem in kako je tisti vso hišo preobrnil, ko ga je iskal. Nazadnje je še to povedal, da mu je gospa eno srajco podarila, katero je danes oblekel. Trgovec je srajco natančno pogledal na prsih, na vratu in za pestjo in spoznal je za gotovo, da je to njegova srajca. Zdaj je bil prepričan, da se je to vse zgodilo v njegovi hiši. Ves obupan vpraša pevca: „Ali greš danes spet tje?“ — „Seveda, ljubi prijatelj“, odgovori pevec in se poslovi.

Trgovec je kmalo potem zaprl svojo prodajalnico in šel za pevcem v svojo hišo. Ko je trkati začel, hotel je pevec spet v vrečo zlezti. Gospa pa ni pustila in mu je rekla: „Pojdi na dvorišče, kjer boš videl

odprto veliko kuhinjo, v kateri je velika peč za kruh. V tisto zlezi in nasloni pokrov pred njen uhod“. Pevec je tako storil, gospa pa je šla in možu odprla. Ta je spet vso hišo preiskal in razvezal vse vreče, v katerih pa ni našel družega, nego sam krompir. Vendar pa je sklenil, da ta dan ne gre več iz hiše. Pevcu je postalo dolg čas v peči in ker je mislil, da je trgovec že odšel, hotel je že iz nje zlezti. K sreči je pa še prej skozi neko špranjo pokukal in videl trgovca na dvorišču stati. Prestrašil se je, ko je spoznal trgovca, s katerim je bil prijatelj in rekel je sam pri sebi: „Gorje meni, svojemu prijatelju, ki mi je že mnogo dobrega storil, sem toliko jeze in skrbi napravil!“ Ko je čutil, da trgovca ni več na dvorišču, zlezel je iz peči in hotel pri vratih ven zbežati, pa so bile zaklenjene. Zato je šel pod streho in je lezel iz te strehe na sosedovo streho, da bi tako ubežal.

Toda v tej hiši se ljudje slišali ropot, ki ga je naredil in mislili so, da je tat. Zgrabili so ga in peljali pred hišnega gospodarja, ki je bil iz Perzije doma. Ta je pevca tepel in ga zmerjal s tatom. „Jaz nisem tat“, reče mladenič, „ampak pevec in godec; slišal sem vas govoriti, zato sem prišel, da bi vam kaj zapel“. Zdaj so začeli okoli stoječi za pevca prositi. Perzijanec pa ni hotel nič slišati in je rekel: „Ne pustite se slepiti, on ni družega, ko tat, ki zna nekaj peti. Če pride k ljudem, ki se znajo varovati, tedaj je pevec; sicer pa krade“. To rekši, hotel je pevca spet pretepavati. Drugi ljudje pa so mu ga iz rok iztrgali in ga peljali v posebno izbo, da bi jim kaj zapel. On je zapel in zacitral tako lepo, da so bili vsi veseli. Posebno dekla hudega perzijanca je bila vsa zaljubljena v pevca in mu je skrivaj rekla, da bo svečer, kedar

Perzijanec spat odide, po njega (pevca) prišla in pojedeta skupaj kam na sprehod. Pevcec jih je tedaj kratkočasil do večera. Ko so vsi narazen šli, je pevec sam ostal v tisti izbi in čakal, kdaj pride zaljubljena dekla po njega. Že je bila noč, kar sliši zunaj neki ropot. Perzijanec je šel z lučjo na stran, pa luč mu je ugasnila in dedec je padel, kakor je bil dolg in širok. Pevcec pa je mislil, da dekla ropota, ki mu je obljubila obiskanje, toraj stopi brž ven, in ko vidi nekaj na tleh ležati, vzdigne Perzijanca, ga poljubi in stisne na svoje srce. Perzijanec pa je zaupil in pevca zgrabil. Med tem so prišli drugi ljudje z lučjo, in Perzijanec je videl, da ima spet pevca v rokah. Vlekel ga je na dvorišče in tam privezal k nekemu drevesu.

V tistej hiši je stanovala neka pevka. Ko je ta videla, kaj se godi, se jej je pevec zasmilil, in ko je Perzijanec odšel, prišla je in hotela pevca rešiti ter vrvi odvezati. Perzijanec pa je imel kozla, katerega je imel tako naučenega, da se je v vsacega človeka zaletel in ga trkal. Ta kozel tedaj se je z močjo zaletel v pevko in jo s tako močju trčil v glavo, da jej je črepinjo razklal. Le enkrat je grozno zakričala, pa je padla mrtva na tla. Na ta krik je Perzijanec spet priletel in videl pevca še priklenjenega, zraven njega pa pevke mrtvo na tleh.

Osem sto ena in dovetdeseta noč.

Perzijanec je zakričal nad pevcem: „Ali še ne boš dal miru? Kaj kričiš in ljudi iz spanja budiš?“ Potem ga je začel zopet pretepavati, in ko se je naveličal, ga je odvezal in pri vratih na ulice ven vrgel. Pevcec je šel ves žalosten iz mesta in pod košatim

drevesom počakal belega dné. Ko se je dan naredil je pa cesto pod noge vzel in urnih krač bežal iz te dežele, v kateroj je toliko neprijetnega doživel“.

Kralju Varogu je bila ta historija všeč in prašal je ministra Plevrata, če še katero tako zanimivo ve“. Zato je Plevrat začel tako praviti:

Historija o starem kralju in o njegovem sinu.

Nekemu kralju se je še v visoki starosti en sin rodil. Veči ko je ta otrok prihajal, bolj se je odlikoval po svoji lepoti in svoji bistri pameti. Ko je prišel sin v mladeniške leta, rekel mu je kralj: „Jaz sem že zelo star in vsega sit. Zato bom vlado tebi prepustil; jaz bom pa v samoti živel in za svoje grehe pokoro delal“. Sin pa je odgovoril: „Ljubi oče, tudi mene kraljevanje nič ne veseli, rajši bi živel v samoti“. — „Če je taka“, reče kralj, potem pa pojdi z menoj, pojdeva na kako samotno, zapuščeno goro, kamor noben človek ne pride in tam bova živela kot pobožna puščavnika“. Res sta se odpovedala kraljestvu in odšla kot puščavnika na neke visoko goro. Pa kmalo jima je zmanjkalo živeža; da bi zveri lovila ali koreninice jedla, tega nista bila vajena. Kesala sta se, da sta svojo srečo tako nespametno zavrgla, pa zdaj je bilo že prepozno, kajti ljudstvo si je med tem izvolilo že družega kralja. Zapustila sta goro in potovala tako dolgo naprej, da sta prišla v drugo kraljestvo, kjer ju nobeden ni poznal. Ko v mesto prideta, sta bila zelo upehana in lačna, pa nista imela beliča da bi si kaj jesti kupila. Stari kralj reče zato svojemu sinu: „Veš kaj, pelji me na trg, kjer sužnje prodajajo, reci, da sem tvoj suženj in prodaj me. Tako boš dobil nekaj

denarja in s tem si pomagaj naprej. Jaz bom pa tudi preskrbljen, ker dobim gospodarja, kateri mi bo vsaj jesti dal, če že družega nič“. Princ pa je odvrnil: „Nikar, oče, tako ne bo prav. Ti si že star, za tebe ne bo nobeden veliko dal. Rajši prodaj ti mene, ki sem mlad in močan, za mene boš veliko dobil in boš preskrbljen do smrti“. Kralj pa reče: „Nemaš prav. Če tebe prodam za sužinja, nakladali ti bodo huda in težka dela in boš do smrti veliko trpel. Jaz pa ne bom več dolgo na svetu in ker vsak vidi, kako sem star in slaboten, ne bodo me gonili k težkemu delu. Sicer pa moraš storiti, kakor ti ukažem“.

Sin je tedaj ubogal in peljal očeta na tržišče. Tam je naprosil nekega mešetarja: „Pomagaj mi tega starega sužinja prodati!“ — „Kdo bo za tega kaj dal?“ reče mešetar, „saj je že nad osemdeset let star“. Potem se je obrnil k starčku in ga vprašal: „Kaj pa zaš?“ Kralj odgovori: „Jaz zaam razločiti in ceniti notranjo vrednost vsake stvari, naj bo biser, ali konj, ali človek“. Na to je mešetar kralja ponudil nekaterim kupcem, pa nobeden ga ni maral. Slednjič je prišel kraljev kuhar in prašal, kdo bi bil ta stari mož. Ko so mu vse povedali, se je začudil in starček se mu je zasmilil. Mislil si je: „Če ubozega starčka kupi kak trdosrčen gospodar, ga bo hudo imel, ker mu ne bo dosti koristil. Pri meni ima pa vsaj jesti dovolj; kaj malega mi bo že pomagal pri kuhi“. Tako je prevdaril in kupil starčka za sto goldinarjev. Peljal ga je v svoje stanovanje in ž njim lepo ravnal. Jedij je od kraljeve mize ostajalo v obilnosti, toraj staremu kralju ni bilo treba stradati. Enkrat se je primerilo, da je kralj z drugimi gospodi hotel na lov iti in kuharja seboj vzeti, da bi lovcem tudi tam v hosti kaj malega za jed pri-

pravil, kedar bi bili od lova že utrujeni. „Poišči pa družega človeka“, naročil je kuharju, „da bo med tem časom doma gostijo pripravil, kedar lačni domov pridemo, da bomo dobili kaj mej zobe“. Kuhar je bil v veliki zadregi, ker ni poznal nikogar, ki bi znal toliko kuhati, da bi kralja in njegove goste zadovoljil. Ko tako zamišljen tam stoji, pride stari kralj in ga vpraša, kaj premišljuje. Ko mu je kuhar vse razložil, reče starček: „Bodi brez skrbi, jaz znam dobro kuhati. Le daj mi ključe od jedilne shrambe, da lahko vse dobim, kar potrebujem, potem mi daj dva človeka za pomoč, vse drugo le meni prepusti, bom že oskrbel, da boš zadovoljen“. Kuhar je tedaj starčku izročil ključe in mu pokazal, kje je ena reč ali druga, dve dekli mu je dal za postrežbo, in potem je odšel s kraljem na lov. Starček je čez dan vse lepo pripravil in proti večeru, ko je mislil, da ntegne gospoda že kmalo domov priti, je začel jedi pripravljati in kuhati. Ko so lovci domov prišli, je bilo že vse gotovo. Kuhar je vse prvi pokusil in prepričal se je, da je vse dobro. Jedi so bile tako okusne, da se je sam kuhar čudil. Kralj pa in drugi gospodje so se kar zavzeli ter čudili in kralj je za kuharja prašal, kdo je ta večer kuhal. „Moj stari suženj“, reče kuhar. Precej ga je pustil kralj poklicati. Stari mož se je kralju dopadel in tudi njegovi odgovori so mu bili po volji. Zato je rekel kralj: „Tak moder mož ne sme suženj ostati! On naj bo moj uradnik in drugi kuhar, da bosta s kuharjem vkupaj kuhala za mojo mizo!“ Na to je kuharju plačal, kar je za starega moža terjal, potem pa je starčku prostost dal in odkazal vsako leto tisoč goldinarjev za to, da bo kuharju pomagal kuhati.

Osem sto dva in devetdeseta noč.

Sinnu starega kralja se je med tem precej slabo godilo. Tistih sto goldinarjev je kmale zajedel, potem se je pa spet revščina začela, ko je tega zmanjkalo. Še prej, ko je bil njegov oče še samo suženj v kraljevi palači, pa je vendar dosti jesti imel, pribranih je sinnu dostikrat kak boljši grizljeji. Zdaj pa, ko je stari kralj postal kraljevi uradnik in kuhar z letno plačo tisoč goldinarjev in vse drugo zastoj, zraven pa svoboden mož in gospod, vzel je svojega sina k sebi ter ga obilno priskrbel, ob enem pa mu tudi skrbel za učenike.

Čez nekaj časa pa sta prišla dva trgovca v isto mesto, ki sta imela vsak en lep biser na prodaj in prišla sta te bisere tudi kralju kazat. Vsak biser je bil cenjen na tisoč cekinov. Kralj bi bil rad enega ali pa oba bisera kupil, vendar ni hotel kupiti mačke v žaklju, takega človeka pa ni imel, ki bi se bil na to blago zastopil. Na to reče kuhar proti kralju: „Kaj pa, ko bi našega starega kuharja, mojega tovariša prašali? Zdi se mi, da se je enkrat hvalil, da se na take reči zastopi. Moder mož je, morda bo pa on to vedel?“

Precej so poklicali starčka h kralju, kateri mu je oba bisera v roke položil in ga prašal, koliko bi bil kateri vreden. Starček si je vsak biser posebej ogledal in otipal, potem pa je rekel: „Ta biser je vreden tisoč cekinov“. — „Dobro si radel“, reče kralj, „saj ravno toliko hoče trgovec zanj imeti“. — „Ta biser pa“, reče starček, ko drugi biser v roke vzame, „je vreden samo pet sto cekinov“. — Zdaj so se ljudje smejali, ker je bil ta drugi biser še lepši videti, ko

prvi. Trgovec pa, čigar je bil drugi biser, rekel je starčku: „Kako je to mogoče? Moj biser je nekoliko večji, čistejši in bi bil pol manj vreden?“ — Starček pa odgovori: „Kar so me vprašali, to sem rekel; prepiral se pa ne bom“. — Na to je pa kralj sam rekel: „Videti sta oba bisera enako lepa. Kako je vendar to, da bi bil eden dvakrat toliko vreden, ko drugi?“ — Starček reče: „Od zunaj sta že oba enako lepa videti; pa ta-le drugi ima v sredi črva!“

Osem sto tri in devetdeseta noč.

„Kako je to?“ reče trgovec, „ali mar biser ni znotraj in zunaj enak? Ali misliš, da je biser votel?“ — „Ja, tako je“, reče starček, „oni, prvi biser je cel in povsodi enak; ta je pa v sredi votel, ker ima črva, ki ga izjeda“. — „Kako, o čudni mož“, reče trgovec, „nas hočeš prepričati, da resnico govoriš?“ Starček reče na to: „Dajmo biser razbiti. Ako se lažem, vzemite si mojo glavo; ako je resnica, zgubil si svoj biser in nisem dolžan, ti ga plačati“. — „Dobro, velja!“ reče trgovec. Na to so biser razbili, in res so našli črva v njem, biser pa je bil v sredi votel. Vsi so se čudili in kralj je starčka prašal, kako da je mogel to spoznati na biseru. „Vedi, o knez“, reče starček, „da ti biseri zrastejo v trebuhu morskega polža. Iz začetka so tako majhni, kakor kapljica na travi, pa postanejo zmirom večji. Če se tak biser v roki drži, ostane dolgo časa mrzel. Ko sem pa tega v roko vzel, se je kmalo ogrel; zato sem vedel, da mora črva v sredi imeti, ker na živali se gorkota kmalo prenese“.

Kralju je bila modrost in izkušnost tega starčka tako po volji, da mu je precej povišal letno plačo.

Kmalo potem sta prišla dva trgovca vsak z enim lepim konjem. Prvi je hotel za svojega konja imeti tisoč goldinarjev, drugi pa pet tisoč. Kralj bi bil rad katerega kupil, vendar se mu je cena previsoka zdela, sam se pa ni spoznal na konje, da bi bil vedel, koliko je kateri vreden. Zdaj je spet kuhar stopil h kralju in mu rekel: „Kaj pa, ko bi starčka poklicali? Že enkrat je dal dober svet, morda bô tudi zdaj?“ — „Le hitro pojdi po njega!“ reče kralj. Starček pride in si dobro ogleda oba konja, šarca, za katerega je trgovec hotel tisoč goldinarjev, in belca (šimeljna), za katerega je njegov gospodar zahteval pet tisoč goldinarjev. Ko si je starček oba ogledal, reče proti kralju: „Za šarca bi dal jaz še dve sto goldinarjev več, kakor je cenjen; za belca pa ne dam več, ko tisoč goldinarjev, nikakor pa pet tisoč, katerih nikoli ni bil vreden in jih tudi ne bo“. — „Kaj govoriš! oglasijo se mešetarji, „ali ne vidiš, da je belec večji, lepši, močnejši in bolj gladke kože, ko šarec?! Že v glavo ga moraš poznati, da je od najboljšega plemena! Na šarcu pa družega ni nič posebnega, samo da dobro teče“. — „Vse kar pravite, je resnica“, reče starček, „vendar vi ne poznate, da je bil oče tega belca že star žebec, zato pa ta belec ni dober za tek. En čas že teče, pa ko se nstavi, mu sape zmanjkuje in si mora en čas počiti, prej da bo spet teči zamogel. Tak konj ni dober v vojski, kajti sovražniki ga lakko vjamejo, kedar mu sape zmanjka. Poglejte pa onega šarca, ki je od mladega celaka (žrebca); on teče, ko blisk in če ga za kratek čas ustaviš, bo kmalo spočit in bo potem ravno tako hitro tekel, kakor popred“. — Kralj je oba trgovca prašal, če je res tako, in ker si kralju v obraz nista upala lagati, povedala sta po

pravici, da je bil od belca oče star celak, od šarca pa mlad, in da belec ne pride kmalo k sapi, če je en čas tekel, šarec pa precej. Kralj je toraj šarca kupil, pa tudi gospodarju od belca nekaj dal, da ni zastonj prišel na kraljevi dvor. Starčku pa je kralj iz spoštovanja spet plačo povišal, tako da je prav dobro shajal. Pri kralju je njegova beseda odslej veliko veljala in tako je starček pri kralju sprosil, da je vzel njegovega sina v državno službo, v katerej je zmirom više napredoval in nazadnje še minister postal. Stari oče pa tega ni doživel, umaknil se je v boljši svet in zapustil svojemu sinu nekaj premoženja, lep izgled in mnogo dobrih naukov“.

Ta historija bila je kralju Varogu prav všeč. Vendar je minister Plevrat rekel, da je historija o staremu možu in o mladi ženi še lepša. Kralj je bil radoveden na to historijo, zato ministra ni obsodil, ampak mu je naročil, naj gre domov in naj drugi večer zopet pride in naj pove to historijo.

Minister je četrty večer prišel o pravem času in začel praviti:

Historijo o starem možu in o mladi ženi.

Nek bogati trgovec je imel mlado hčer, ki je bila lepa, kakor polna luna. Ko je bila osemnajst let stara, vzel je nje oče nekega starega moža k sebi, da sta vkup pila in se pogovarjala. Čez nekaj časa je rekel temu staremu možu, da mu hoče dati svojo hčer za ženo. Stari mož pa je bil reven in je rekel: „Ta ni za mene, prvič sem prestar, drugič pa pre-reven. Bogati trgovec pa ni odjenjal in ga je zmirom še silil, da mora njegovo hčer vzeti. Ko le ni dal

miru, privolil je stari mož pod tem pogojem, ako mu pove vzrok, zakaj da ravno njega hoče za zeta. Na to je začel trgovec tako pripovedovati: „Vedi, da sem jaz iz Kitaja doma in da sem bil v svoji mladosti lep mož. Tudi sem imel veliko premoženja; toda ženskega spola nisem mogel trpeti. Enkrat se mi je sanjalo, da sem bil zraven, ko so posvetno blago delili in klicali: „To je tvoje in to je tvoje itd“. Vsak je dobil svoj delež in meni so dali staro in strašno grdo babo za ženo. Ves prestrašen sem se zbudil in prisegel sam pri sebi, da se nikoli ne bom oženil, da bi te grde babe ne dobil. Nekaj časa pozneje sem zapustil svojo domovino in se podal z različnim blagom v ta kraj in to mesto. Ker si mi je tukaj dopadlo, sem kar ostal in tako sem še danes tukaj.

Enkrat sem se preoblekel v novo obleko in šel po mestu na sprehod. Zagledal sem prav lepo hišo. Ko si to hišo ogledujem, prikaže se prav lepa deklica pri oknu. Stopil sem potem k nekemu krojaču in ga prašal: „Čegava je ta hiša?“ — On mi reče: „Ta hiša je od doktorja Zgube, vrag naj ga vzame!“ Prašam ga še: „Ali je tista lepa deklica, ki sem jo pri oknu videl, njegova hči?“ — „Seveda je“, reče krojač.

Na to sem šel precej k nekemu svojemu prijatelju ter mu naznanil, da sem trdne volje, snubiti hči doktorja Zgube, naj mi on pri tem pomaga. Precej skliče več znancev in vsi skupaj smo šli h doktorju in moji prijatelji so začeli za mene govoriti, me hvalliti in njegovo hčer za mene snubiti. Doktor pa se je izgovarjal, da on nima take hčere, katera bi bila za možitev. Ko pa mi le nismo odnehali, rekel je mož po pravici: „Imam hčer, pa ona ni za to, je

strašno grda in odurna, te vam ne morem priporočati“. Jaz pa sem rekel, da jo hočem vzeti, naj bo kakoršna hoče. Mislil sem namreč, da doktor le nalašč tako pravi, da je hčer grda, ker bi me rad odpravil. Ko tedaj nisem odjenjal, privolil je doktor in spisalo se je ženitvanjsko pismo. Drugi dan je bila poroka, pa svoje neveste še nisem videl, ker je bila s pajčolanom pokrita. Ko pa iz cerkve domu prideva, sem jo še-le videl, in zdaj sem spoznal, da imam najgršo babo v celem mestu. Brlava, kozava, brezoba, redkih las, velikega nosa in velikih nšeš, vse grdobe je imela na sebi. Jaz sem se je tako ustrašil, da se čudim, kako da me ni mrtvoud zadel. Tri dni nisem ne jedel, ne pil.

Zdaj me je moja žena prašala: „Ljubi mož, kaj pa ti je, da ne ješ? Govori vendar, če ti morem kaj pomagati, bom vse storila, kar je v moji moči“. Zdaj sem jo vprašal, kje je in kam je zginila tista lepa, mlada deklica, ki je taka in taka in sem jo pred poroko pri oknu videl. „Če družega ni“, reče ona, „tista je moja hišina in jo bom precej poklicala. Če se ti dopade, pa jo za ljubo imej, jaz ne bom nič huda, ampak jo bom še pokregala, če te ne bo ubogala“. Potem je vse ženske v hiši poklicala drugo za drugo, dokler ni prišla prava. „Ta je tista!“ rečem jaz. Na to jo je precej v drugo sobo peljala, jo po gosposko oblekla, jo k meni pripeljala in jej rekla: „Vidiš, Zalika, to so naš mladi gospod, tega moraš vse ubogati in tudi rada jih moraš imeti in potem bodo že za tebe skrbeli in ti ne bo nič hudega pri nas“.

Zvečer poslala jo je k meni, da mi zapoje. — Ta dobrota in ponižnost od moje žene pa me je tako ganila, da me je bilo sram pred svojo ženo, katero

sem zdaj spoštovati začel. Poslal sem Zaliko proč in podal sem se v spalno sobo k svojej ženi.

Od tega časa sva z ženo srečno in zadovoljno skupaj živela in čeravno je bila grda, porodila je vendar najlepšo deklico, kar jih je v tem mestu in to hočem tebi za ženo dati. Enkrat, ko je bila ta moja hči že iz otroških let, sanjalo se mi je zopet, da so se med ljudi posvetni blagri delili. Med drugim sem videl tudi tebe in neki glas mi je rekel: „Ta mož je namenjen za tvojo hčer“. Iz tega sklepam, da si od Boga namenjen moji hčeri za moža, in ljubši mi je, da jo vzameš zdaj, dokler sem še živ, kakor po moji smrti. Zato sem te v svojo hišo povabil, akoravne si bil reven in že star, moja hči pa lepa in bogata“.

Ko je stari mož to slišal, se ni več branil, ampak je vzel tisto mlado lepotico po volji njenega očeta; in čudno je to, deklica je bila od starišev tako lepo izučena v pokorščini, ponižnosti in potrpežljivosti, da se starega moža nič ni branila in tudi po poroki je ž njim v lepem miru živela in dobila sta celó dvoje ljubeznjivih otrok“.

Ko je minister Plevrat to historijo skončal, rekel je kralju: „Nekaterim se ta historija, ki sem jo zdaj povedal, dopade; toda veliko lepša je še historija o modrem možu in njegovih treh sinovih“. Kralj reče na to: „Tedaj boš moral še tisto historijo povedati, prej ko te obsodimo. Kajti po svoji smrti mi ne boš več historij pravil“. — „Dobro gospod“, reče minister, če me tedaj na prosto spustite, hočem jutri ob tem času priti in historijo povedati“.

Peti večer je tedaj minister začel praviti to-le historijo:

Historija o modrem možu in o njegovih treh sinovih.

Neki modri mož je imel tri sinove, ki so bili pa že odraščeni in oženjeni, ter so imeli tudi že otroke. Ker se je tako družina v hiši zmirom bolj množila in je naraščala, zato se je pogosto ponudila kaka priložnost, da so se bratje med seboj sprli. Ko je oče to videl, jih je enkrat vse tri k sebi poklical in jim tako govoril: „Bodite složni in edini proti vsakemu tujcu, ki bi se hotel v vaše zadeve mešati. Nikar se med seboj ne zaničujte, sicer vas bodo drugi zaničevali. Sloga jači, nesloga tlačí. Pred vsem pa vas svarim, da ne boste tujih ljudi na pomoč klicali, kedar se med seboj sprete. Kajti tujec bo potem hotel, da je njegova beseda veljavna, ne pa vaša. Tudi vam povem, da imam še nekaj denarja, katerega bom zakopal na skrivnem kraju; kedar pa v nesrečo pridete, ali pa pred svojo smrtjo vam bom pa povedal kje je denar zakopan“.

Potem so šli sinovi proč od očeta. Eden pa je skrivaj pazil na očeta, kam bo denar zakopal. Res ga je videl, ko je nesel denar zunaj mesta in ga zakopal pod enim drevesom. Precej drugo noč je šel tje, denar izkopal in ga nesel domov.

Ko se je očetu približala smrtna ura, poklical je svoje tri sinove pred se in jim povedal, kam je denar zakopal. Ko je pa oče umrl, šli so tje k tistemu drevesu kopat in so izkopali velikansk zaklad. Tisti sin, ki je bil že enkrat zaklad ukradel, se je čudil, da je še toliko denarja pod drevesom, katerega on ni videl. Pa oče je nalašč zakopal večino denarja globoko v zemljo, in nekaj malega pa koj na vrhu,

da bi tat, ali kdor si bodi, ki ga je morda pri drevesu kopati videl, le tisto batvice dobil in s tem zadovoljen odšel.

Zdaj se je pa ta zviti sin delal, kakor bi prej ne bil nič dobil, in je novi zaklad zopet delil s svojima bratoma, ter je tudi od tega tretjino dobil in domu nesel.

Čez nekaj let potem, ko je njegov sin, lep mladenič dorastel, poklical ga je k sebi in mu tako govoril: „Da boš vedel, moj ljubi sin, jaz sem svoja dva brata grdo goljufal, ko smo očetovo premoženje delili. Bojim se, da se bo to morda na tebi kaznovalo; zato te prosim, delaj pametno z denarjem in nikdar ga po nepotrebem proč ne meči. Kadar pa jaz umrjem, imam še en zaklad za tebe v posebni kleti, do katere ti pa zdaj še ne dam ključa. Tistega zaklada se ne smeš prej dotakniti, kakor tedaj, če v najhujšo potrebo prideš. To ti pa rečem, da mojih bratov ne smeš za nobeno reč prositi; sem ti že rekel, zakaj da ne“.

Kmalo potem je ta mož umrl in zapustil svoje veliko premoženje svojemu sinu. Pred smrtjo mu je še izročil ključ od kleti.

Akoravno mu je oče naročil, da zaklada ne sme prej odpreti in porabiti, ko v največji sili, vendar je bil sin preveč radoveden in že nekaj dni po očetovi smrti je šel s ključem v klet, odprl tista vrata in prišel v drugo klet. Pa kako se je začudil, ko tukaj ni našel drugega zaklada, kakor eno vrv (štrik), ki je od stropa doli visela, pod vrvjo pa šest opek (ceglov) po vrhu zloženih in na vrhu opeke nek listek papirja.

Osem sto štiri in devetdeseta noč.

Mladenič je listek v roke vzel in na njem je bral te-le besede: „Moj sin, smrt je tvoja edina rešitev! Svoje premoženje si zapravil, delati ne znaš, beračiti te je sram, zato je najboljši, da se obesiš na to vrv. Stopi na to zloženo opeko in zadrigni si vrat z vrvjo, potem z ного teh šest kosov opeke proč porini, da se ne boš mogel več rešiti in tako boš poginil, da noben človek ne bo vedel, kam si prišel, in ti ne bo treba v revščini in sramoti živeti!“ Mladi mož je postal ves bled, ko je ta listek bral, in videl to pripravo za obešanje. „Ob, moj ljubi oče“, je rekel, „kako slab zaklad si ti meni zapustil! To je dobro, da sem šel še prej pogledat in da nisem še svojega premoženja zapravil, kar bi se bilo lahko zgodilo, ko bi se bil zanašal na ta zaklad“.

Šel je iz kleti s trdnim sklepom, da hoče dobro gospodariti in varčno živeti, da ne bi prišel nikoli v potrebo in v to strašno zadrego, da bi bila tista vrv njegova edina rešiteljica.

Toda pri mladih ljudeh so dobri sklepi na pesek zidani, kratko veselje jim je več, ko vsa skrb za prihodnost. Tako so tudi tega mladenčča mladi lahkoživci, ki so se njegovi prijatelji imenovali, dokler je kaj imel, spravili na druge pota. Popival in popeval je ž njimi cele noči, po vseh veselicah je hodil, vse je živelo na njegov račun. Tolažil pa se je z mislijo: „Če jaz ne bom nič imel, bodo pa moji prijatelji tako za mene skrbeli, kakor jaz zdaj zanje skrbim“. Šlo je to življenje en par let naprej, dokler je še kak krajcar imel. Ko je šlo pa proti koncu, zapustili so ga tudi prijatelji, tako da je nazadnje čisto sam ostal.

Prišlo je tako daleč ž njim, da ni imel kaj jesti in je moral že svojo obleko prodajati. Enkrat, ko že dva dni ni bil nič jedel, prodal je svojo vrhno suknjo za nekaj krajcarjev in si kupil za to mleka in kruha. Ker mu je še nekaj krajcarjev ostalo, postavil je mleko na klop in položil kruh na mizo, ter šel še nekej kupit. Med tem pa je priletel pes v hišo, in ko je kruh na mizi videl, je skočil na klop in vzel kruh z mize. Pri tem skoku pa je zadel še ob lonec z mlekom ter je še mleko prebrnil. Ko nazaj pride, ni imel ne kruha ne mleka. Ves obupan je šel na ulice, se tolkel s pestjo po obrazu in tožil čez svojo nesrečno osodo. Zdaj sreča enega svojih najboljših prijateljev, ki je bil prej vsak dan njegov gost. Sklenil je, da hoče temu vse razkriti, mu svojo revo potožiti in ga pomoči prositi. Tako je tudi storil. Pa lažnjivi prijatelj ga zavrne: „Ali te ni sram tako neumno govoriti? Imel si toliko premoženja, kdo ti bo verjel, da si vse to zapravil? Potem pa prideš še s tako neumno lažjo, da je pes tvoje mleko prebrnil! Kaj mara pes za mleko? Pojdi, pojdi, pa drugemu norcu to pripoveduj! Sicer pa tudi nimam časa, se dolgo s teboj razgovarjati, imam nujne opravke. S temi besedami ga je ta prijatelj odpravil, ker je pač vedel, da je s tem mladenčem že pri konci s premoženjem, pa se je tako delal, kakor bi ne verjel, da mu ni bilo treba nič dati.

Mladenič pa je šel ves žalosten na svoj dom in si je mislil sam pri sebi: „Oh, kako prav so imeli moj oče, ker so me prosili, naj bom varčen z denarjem, naj ga brez potrebe nikdar ne potrošim. Tudi v tem so imeli prav, ko so mi za zadnjo tolažbo pokazali tisto vrv, na katero naj se obesim. Saj res ne vem kam bi se obrnil za pomoč; od Boga je skorej ne

smem tirjati, ker sem lahkomišljeno toliko zapravil in ker nisem ubogal očeta; od ljudi pa nimam ničesar pričakovati, to sem ravnó zdaj videl, ko sem za pomoč prosil prijatelja, kateri je bil prej moj vsakdanji gost in za katerega sem toliko storil!“ S takimi obupnimi mislimi je šel doli v klet, stopil na tisto opeko, si zadrgnil vrv okoli vratu in potem porinil z nogo opeko spod sebe proč . . .

V tem pa, ko je že mislil, da bo umrl, vsuje se na njega cela toča cekinov od stropa doli. Tista vrv je bila namreč na vratice zaklada privezana in kdor jo je močno potegnil, je odprl skrivne vratice in ves zaklad se je vsul doli. Oče tega mladenča je namreč že naprej videl, da bo s sinom tako daleč prišlo, zato si je mislil: „Naj le poskusi en čas revščino, ko bo vse zapravil; v največji sili se bo hotel obesiti in še-le takrat mu hočem pomagati“.

Prirožljalo je toliko cekinov od stropa doli, da je bil zdaj mladenič še bolj bogat, ko iz začetka po očetovi smrti.

Kmaló je začel vse tiste hiše in grajščine nazaj kupovati, ki jih je moral prej prodajati, da je zamogel s prijatelji dobro živeti. Ko so prijatelji videli, da se mu dobro godi in da je spet bogatin, začeli so spet k njemu zakajati in mu vsakovrstne lepe priimke dajati. On pa jih je zdaj že poznal in je trdno sklenil, da jim hoče njih lažnjivost in nehvaležnost in hinavščino enkrat dobro pod nos poribati, potem pa jih za zmirom zapoditi od hiše.

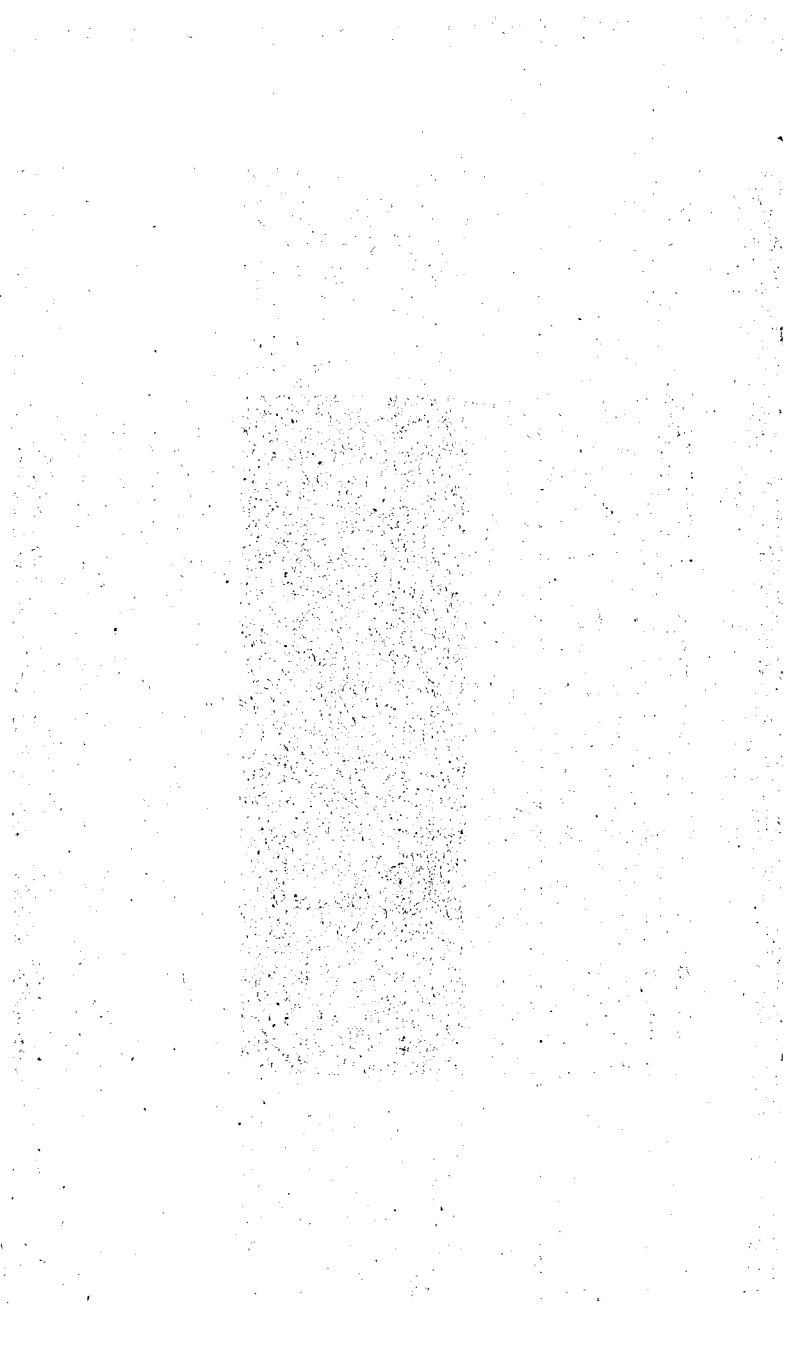
Zato jih je enkrat vse skupaj povabil na lepo gostijo. Pri tej priložnosti jim je to-le povedal:

„Mislite si, kaj se je pri nas zgodilo. V moj skedenj so kobilice priletele in vse žito pojedle, kar

so ga našle. Drugi dan sem pustil skedenj očistiti in postavil sem v njega kamenito korito in na dno sem vrgel le nekaj pesti žita. Kobilice je spet priletelo vse črno; in ko so tisto žito pojedle, začele so še kamenito korito grizti, in verjemite ali pa ne, pojedle so celo korito!“ „Kaj se boš temu čudil“, reče tisti prijatelj, ki prej ni hotel verjeti, da je pes mleko prebrnil, „saj tudi miši zid pregrizejo, ki je tudi iz kamna, in bi nobeden ne verjel, da ima miš tako ostre zobe!“ — Na to reče mladi mož: „Zdaj imam pa že zoderi! Pogledjte, taki ste: ko sem bil reven in sem pravil da mi je pes mleko prebrnil, niste hoteli tega verjeti in ste rekli, da so lažem. Zdaj pa, ko sem spet bogat, mi celo to verjamete, da so kobilice kamenito korito snedle! Zapustite mojo hišo in nikoli več se mi ne prikažite, ker me niste hoteli poznati v moji revščini, pa me dobro poznate, kedar kaj imam. Takih prijateljev ne potrebujem!“ Na to so laži-prijatelji vstali in odšli. Mladenič pa se je oženil, njegova žena je bila njegova resnična prijateljica, je skrbela za gospodarstvo, in tudi on je postal pameten mož in tako sta svoje žive dni vsega v obilnosti imela“.

S tem je bila historija petega večera skončana. Minister Plevrat pa je rekel; „Veliko bolj čudna pa je še historija o tistem kralju, ki se je v podobo zaljubil“. — „No, jo boš pa jutri povedal!“ reče kralj.

Vesel gre minister domu in drugi dan, to je bil šesti večer, začel je praviti sledečo historijo:

Kazalo X. zvezka.

Stran:

Pravljica, kako so se nekomu sanje izpolnile (799.—800. noč)	3
Burka o Hlačmanu in o Radoslavu (800.—801. noči) — —	4
Burka o ukradenemu žaklju (801.—802. noči) — — —	6
Pravljica o darežljivem psú (802.—803. noči) — — —	9
Burka o dvakrat ukradeni mošnji (803.—804. noči) — —	11
Povest o treh komisarjih (804.—805. noči) — — — —	12
Burka o dvakrat okradenem zlatarji (805.—806. noči) —	16
Pravljica o pobožnem Judu (806.—807. noči) — — —	17
Pravljica o Rojcu in cesarju Mamonu (807.—808. noči) —	18
Burka o kmetu, oslu in tatu (808.—809. noči) — —	21
Pravljica o cesarju Hakemu in o bogatem trgovcu (809. do 810. noči) — — — — — — — — — — — — — —	23
Pravljica o kralju Nuširvanu in o kmečkej deklici (810. do 811. noči) — — — — — — — — — — — — — —	24
Burka o zdravilu za oči (811.—812. noči) — — — — —	25
Povest o predrznem tatu (812.—813. noči) — — — — —	26
Pravljica o pobožnem princu Terpinu (813.—814. noči) —	29
Tri pravljice o smrti (814.—815. noči) — — — — —	33
Pravljica o kralju Škandru in kralju Jeranu (815.—816. noči)	35
Pravljica o noseči ženi in hudobnem zamorecu (816.—817. noči)	37
Pravljica o kovaču in o pobožni deklici (817.—818. noči)	38
Pravljica o možu „oblakarju“ in o kralju (818.—819. noči)	40
Historija o Verobranu in o Sorici (819.—820. noči) — —	43
Pravljica o pušcavniku in božji pravičnosti (820.—831. noči)	45
Historija o ministru Žafarju, kako je še po svoji smrti do- brote delil (821.—822. noči) — — — — — — — — — —	46
Burka o lažnjiveu (822.—823. noči) — — — — —	50
Burka o cesarju Omarju in o pesnikih (823.—824. noči) —	54
Historija o kralju Pipanu (824.—825. noči) — — — — —	56
Pravljica o Hatemtaju (825.—826. noči) — — — — —	59
Historija o Blagoviru (826.—827. noči) — — — — —	61
Historija o cesarju Hišanu in o pastirju (827.—828. noči)	63

Historija o Visokočilu (828.—829. in do 830. noči) — — —	65
Nekaj o kralju Sađu (830.—831. noči) — — —	70
Historija o Želimiru (831.—832. noči) — — —	72
Še nekaj o ministru Žafarju (832.—833. noči) — — —	75
Historija o šestih dekletih (833.—834. noči) — — —	79
Basen o človeku in živalih (834.—837. noči) — — —	81
Pravljica o puščavniku in o ženski (837.—838. noči) — —	88
Historija o črevljarju Kopitarju (838.—844. noči) — — —	93
Historija o zviti lisici (844.—849. noči) — — —	116
Historija o Egipčanu Jegulinu (849.—857. noči) — — —	135
Historija o zaljubljenem zakonskem paru (857.—859. noči)	164
Historija o Sali in princu Hotimiru (859.—866. noči) —	172
Historija o kralju Vivodu in njegovem ministru Volovratu (866.—868. noči) — — —	188
Historija o nesrečnem trgovcu (868.—870. noči) — — —	195
Historija o trgovcu in njegovem sinu (871.—872. noči) —	201
Historija o kralju Ilanu in o Tomanu (872.—873. noči) —	208
Historija o rešenem jetniku (873.—875. noči) — — —	216
Historija o Hatimu Taitu (875.—876. noči) — — —	220
Historija o kralju Majanu (876. noč) — — —	222
O Grkih in Arabcih (876.—877. noči) — — —	224
Cesar in pastir (877.—878. noči) — — —	226
Historija o Mamonu in Ibrajmu (878. noč) — — —	228
Kralj Šatad in mesto Irem (878.—879. noči) — — —	234
Historija o Dobromilu in Jekleuu (879.—880. noči) — —	235
Nekaj črtic o ministru Žafarju (880.—881. noči) — — —	238
Mutavek in Mabuba (881.—882. noči) — — —	242
Žena z medvedi (882.—883. noči) — — —	244
Ljubkovanje v šoli (883.—884. noči) — — —	246
Kralj in kmet (884.—885. noči) — — —	248
Historija o kralju Varogu in njegovem ministru Plevratu (885.—886. noči) — — —	249
Historija o možu iz Korasan in njegovem sinu (886.—888. noči)	251
Historija o pevcu in trgovcu (888.—891. noči) — — —	260
Historija o starem kralju in njegovem sinu (891.—893. noči)	265
Historija o starem možu in o mladi ženi (893. noč) —	272
Historija o modrem možu in njegovih sinovih (893.—894. noči)	276

